

CRELANCo C.V.B.A.
Sylvain Dupuislaan 251, 1070 Brussel, België
BTW BE 0403.263.840 - RPR Brussel

PROSPECTUS
voor het openbaar aanbod van
MAATSCHAPPELIJKE AANDELEN
(29/06/2016)

WAARSCHUWING MET BETREKKING TOT DE RISICO'S

De belegging in aandelen zoals maatschappelijke aandelen van CrelanCo heeft een risicogehalte. De belegger loopt het risico om een deel of het geheel van zijn belegging te verliezen. Gelet op het feit dat CrelanCo deel uitmaakt van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" (zie prospectus punt 4.1. en 4.6.1.), investeert de houder van maatschappelijke aandelen onrechtstreeks in de activiteiten van deze Federatie en draagt aldus de risico's die verbonden zijn aan deze activiteiten.

Alvorens in te schrijven op de aandelen dienen potentiële beleggers aandachtig het hele prospectus, die een beschrijving van het aanbod en de risicofactoren bevat, te lezen, met bijzondere aandacht voor de risicofactoren (zie Deel 1 (Samenvatting), p. 19, en Deel 2 (Risicofactoren), p. 22 tot 56).

Dit prospectus werd op 29/06/2016 door de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) goedgekeurd overeenkomstig artikel 23 van de Wet van 16 juni 2006 betreffende de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt.

Deze goedkeuring door de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) houdt geen beoordeling in van de opportuniteit en de kwaliteit van de verrichting, noch van de toestand van de persoon die ze verwezenlijkt.

Het Prospectus is beschikbaar in de CRELAN-agentschappen en op de website www.crelan.be, zowel in het Nederlands als in het Frans.

INHOUDSOPGAVE

1. SAMENVATTING	5
<i>Afdeling A — Inleiding en waarschuwingen</i>	5
<i>Afdeling B — Uitgevende instelling en eventuele garant</i>	5
<i>Afdeling C — Effecten</i>	16
<i>Afdeling D — Risico's</i>	19
<i>Afdeling E — Aanbieding</i>	20
2. RISICOFACTOREN	22
2.1. Algemeenheden in verband met de risicofactoren	22
2.2. Risicofactoren eigen aan de maatschappelijke aandelen	22
2.2.1. Risico's verbonden aan de belegging in het kapitaal van de onderneming	22
2.2.2. Geen garantiesysteem	23
2.2.3. Waarde van de maatschappelijke aandelen	23
2.2.4. Verhandelbaarheid	23
2.2.5. Ontslag en vermindering van het aantal aandelen	24
2.3. Risicofactoren eigen aan de uitgever	24
2.3.1. Algemene organisatie binnen de groep	25
2.3.1.1. De risicocomités	25
2.3.1.2. Basel	26
2.3.2. Kredietrisico	26
2.3.2.1. Het beheersen van het kredietrisico	26
2.3.2.2. Maximaal kredietrisico	41
2.3.2.3. Risicoconcentratie	41
2.3.3. Marktrisico	42
2.3.3.1. ALM renterisico	42
2.3.3.2. Marktrisico in de handelsportefeuille	44
2.3.3.3. Marktrisico in de niet-handelsportefeuille	44
2.3.3.4. Valutarisico	46
2.3.4. Liquiditeitsrisico	47
2.3.5. Operationeel risico	48
2.3.5.1. Cartografie	49
2.3.5.2. Incidenten	50
2.3.6. Risicobeheer van de verzekeringsactiviteiten	50
2.3.6.1. Liquiditeitsrisico	50
2.3.6.2. Gevoeligheid voor verzekeringsrisico's	50
2.3.6.3. Kredietrisico	51
2.3.6.4. Verzekeringstechnisch risico	51
2.3.6.5. Solvency II	52
2.3.7. Kapitaal management	52
2.3.8. Overname aandeelhouderschap van de NV Crelan	56
3. GEGEVENS BETREFFENDE DE MAATSCHAPPELIJKE AANDELEN	56
3.1. Verantwoordelijke personen	56
3.2. Risicofactoren	56
3.3. Basisinformatie	57
3.3.1. Verklaringen - Eigen vermogen	57
3.3.2. Belang van de natuurlijke- en rechtspersonen die aan de uitgifte / het aanbod deelnemen	57
3.3.3. Redenen van het aanbod en aanwending van de opbrengst	57
3.4. Informatie over de aangeboden maatschappelijke aandelen	57
3.4.1. Aard en categorie van effecten	57

3.4.2. Toepasselijke wetgeving	57
3.4.3. Vorm van de uitgifte	58
3.4.4. Munt van uitgifte	58
3.4.5. Rechten verbonden aan de maatschappelijke aandelen	58
3.4.6. Besluiten, machtigingen en goedkeuringen	58
3.4.7. Datum van uitgifte	59
3.4.8. Verhandelbaarheid	59
3.4.9. Verplicht openbare aanbiedingen tot aankoop	59
3.4.10. Belastingstelsel	59
3.5. Voorwaarden van het aanbod	60
3.5.1. Algemene intekeningsvoorwaarden	60
3.5.2. Personen die kunnen intekenen en aandeelhouder worden	60
3.5.3. Uitgifteprijs en kosten	61
3.5.4. Tussenpersonen belast met de financiële dienst	61
4. GEGEVENS BETREFFENDE CRELANCO	61
4.1. Voorafgaandelijke opmerking	61
4.2. Verantwoordelijke personen	62
4.3. Commissarissen	63
4.4. Geselecteerde financiële informatie	63
4.5. Risicofactoren	63
4.6. Benaming, historiek en evolutie van de uitgever	64
4.6.1. Benaming en statuut	64
4.6.2. Historiek	64
4.6.3. Belangrijkste investeringen	65
4.6.4. Andere recente gebeurtenissen met betrekking tot de solvabiliteit	65
4.7. Overzicht van de activiteiten	66
4.8. Organogram	67
4.9. Onroerende goederen, technische installaties en uitrusting	67
4.10. Financiële situatie, bedrijfsresultaten, thesaurie en middelen	67
4.11. Informatie over de tendensen	68
4.12. Bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen	68
4.12.1. Raad van Bestuur van de C.V.B.A. CrelanCo	68
4.12.2. Directiecomité van de N.V. Crelan, belast met het bestuur van CrelanCo	69
4.12.3. Verklaringen met betrekking tot de leden van het Directiecomité van de N.V. Crelan, belast met het bestuur van CrelanCo	69
4.13. Bezoldigingen en voordelen	70
4.14. Werking van de bestuurs- en directieorganen	70
4.14.1. Mandaat van de Bestuurders-Directeurs	70
4.14.2. Dienstencontracten	70
4.14.3. Comités	70
4.14.4. Corporate Governance	71
4.15. Werknemers	71
4.16. Belangrijkste aandeelhouders	71
4.17. Transacties met verbonden partijen	71
4.18. Aanvullende informatie	72
4.18.1. Maatschappelijk kapitaal	72
4.18.2. Oprichtingsakte en statuten	72
4.18.2.1. Maatschappelijk doel	72
4.18.2.2. Bestuurs- en controleorganen	73
4.18.2.3. Wijziging van de rechten van de aandeelhouders	73
4.18.2.4. Algemene Vergadering	73
4.18.2.5. Bepalingen die een controlewijziging kunnen vertragen, uitstellen of verhinderen	73

4.18.3. Dividendbeleid	73
4.18.4. Verklaringen	75
4.19. Belangrijke contracten	75
4.20. Vermelde documenten en voor het publiek beschikbare documenten	76
4.21. Informatie over deelnemingen	77
4.22. Financiële gegevens	77
4.22.1. Jaarrekening	77
4.22.1.1. Geconsolideerde balans	78
4.22.1.2. Geconsolideerd overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	80
4.22.1.3. Kasstroomoverzicht	82
4.22.1.4. Geconsolideerd overzicht van de eigenvermogenswijzigingen	88
4.22.1.5. Algemene commentaar bij de evolutie van de balans en de resultatenrekening	89
4.22.1.5.1. Commentaar bij de evolutie van de balans	89
4.22.1.5.2. Algemene commentaar bij de evolutie van de resultatenrekening	89
4.22.1.6. Boekhoudkundige methode en gehanteerde waarderings- en andere grondslagen	90
4.22.1.7. Toelichting bij de balans	104
4.22.1.7.1. Jaarrekening 2013	104
4.22.1.7.2. Jaarrekening 2014	128
4.22.1.7.3. Jaarrekening 2015	153
4.22.1.8. Toelichting bij de resultatenrekening	181
4.22.1.8.1. Jaarrekening 2013	181
4.22.1.8.2. Jaarrekening 2014	186
4.22.1.8.3. Jaarrekening 2015	191
4.22.1.9. Toelichting bij de buiten balans	197
4.22.1.9.1. Jaarrekening 2013	197
4.22.1.9.2. Jaarrekening 2014	197
4.22.1.9.3. Jaarrekening 2015	198
4.22.2. Geconsolideerde bestuursverslagen	199
4.22.2.1. Geconsolideerd bestuursverslag van het boekjaar 2013	199
4.22.2.2. Geconsolideerd bestuursverslag van het boekjaar 2014	219
4.22.2.3. Geconsolideerd bestuursverslag van het boekjaar 2015	242
4.22.3. Controle van de financiële informatie	269
4.22.3.1. Verslag van de commissarissen voor het boekjaar 2013	270
4.22.3.2. Verslag van de commissaris voor het boekjaar 2014	272
4.22.3.3. Verslag van de commissaris voor het boekjaar 2015	274

1. SAMENVATTING

Afdeling A — Inleiding en waarschuwingen

Element	
A.1	<p><i>Inleiding en waarschuwingen</i></p> <ul style="list-style-type: none">- deze samenvatting moet gelezen worden als een inleiding op het prospectus;- iedere beslissing om te beleggen in de effecten moet gebaseerd zijn op de bestudering van het volledige prospectus;- wanneer een vordering met betrekking tot de informatie in het prospectus bij een rechterlijke instantie aanhangig wordt gemaakt, moet de belegger die als eiser optreedt volgens de nationale wetgeving van de lidstaten de kosten voor de vertaling van het prospectus eventueel dragen voordat de rechtsvordering wordt ingesteld;- alleen de personen die de samenvatting, met inbegrip van een vertaling ervan, hebben ingediend, kunnen wettelijk aansprakelijk worden gesteld indien de samenvatting, wanneer zij samen met de andere delen van het prospectus wordt gelezen, misleidend, onjuist of inconsistent is, of indien zij, wanneer zij samen met de andere delen van het prospectus wordt gelezen, niet de kerngegevens bevat om beleggers te helpen wanneer zij overwegen in die effecten te investeren.

Afdeling B — Uitgevende instelling en eventuele garant

Element	
B.1	<p><i>Officiële en handelsnaam van de uitgevende instelling</i></p> <p>De benaming van de vennootschap luidt "CrelanCo" of, naar keuze, "Crelanco".</p>
B.2	<p><i>Vestigingsplaats en rechtsvorm van de uitgevende instelling, wetgeving waaronder de uitgevende instelling werkt en land van oprichting</i></p> <p>Coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (CVBA) naar Belgisch recht, met zetel Sylvain Dupuislaan, 251, 1070 Brussel, ondernemingsnummer BTW BE 0403.263.840 – RPR Brussel.</p>

<p>B.3</p>	<p><i>Beschrijving van, en kerngegevens die verband houden met, de aard van de huidige werkzaamheden en belangrijkste activiteiten van de uitgevende instelling</i></p> <p>De activiteiten van CrelanCo zijn gebonden aan de Federatie van kredietinstellingen “Crelan”. Deze Federatie, als operationele eenheid samengesteld uit de twee banken CVBA CrelanCo en de NV Crelan, is een retailbank die een volledige bankdienst aanbiedt aan particulieren, zelfstandigen en ondernemingen.</p> <p>Deze dienstverlening omvat het toekennen van kredieten (kredieten aan de land- en tuinbouw, investeringskredieten, hypothecaire kredieten en consumentenkredieten), het openen van bankrekeningen (zichtrekeningen, depositorekeningen, effectenrekeningen), het ter beschikking stellen van betaalmiddelen, traditioneel of elektronisch, zoals kaarten, het aanbieden van beleggingsinstrumenten (kasbons, achtergestelde certificaten, euro-obligaties, euro medium term notes, beleggingsfondsen, ...) en het aanbieden van diensten van vermogensbeheer.</p> <p>De Federatie van kredietinstellingen “Crelan” is hoofdzakelijk actief op de Belgische markt.</p>
<p>B.4a</p>	<p><i>Beschrijving van de belangrijkste tendensen die zich voordoen voor de uitgevende instelling en de sectoren waarin zij werkzaam is</i></p> <p><u>Toestand Crelan in de Belgische Banksector</u></p> <p>Crelan kreeg in 2015 een nieuwe aandeelhoudersstructuur: Door de fusie van Lanbokas en Agricaisse werden CrelanCo samen met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet de enige aandeelhouders van de bank. Crelan is nu 100% Belgisch en volledig coöperatief verankerd en dat werd vertaald in een opmerkelijke naam- en notoriëteitscampagne, met als baseline: Crelan, zo hoort een bank te zijn. Hiermee worden onze coöperatieve waarden die we uitdragen in al onze projecten en toepassen in ons dagelijks beleid benadrukt: respectvol, verbonden, persoonlijk en verantwoord.</p> <p>Crelan heeft zich het voorbije jaar dus nog sterker op de kaart gezet, en dit tegen de achtergrond van een nog steeds onzekere financieel-economische context, in een geopolitieke onstabiele omgeving met een in Europa nooit geziene vorm van terreurdreiging.</p> <p>De rente bleef dalen en het ongezien genereus liquiditeitsinfuus van de ECB moest de consumptie, en dus de economische groei aanscherpen. Vooralsnog is de impact op de Europese overheidsschulden positief, maar de Belgische banken krijgen het hierdoor niet gemakkelijker.</p> <p>Bovendien legden de regelgevers de banken nog zwaardere solvabiliteits-eisen op en de gevolgen van de nieuwe bankwet lieten zich voelen: meer reglementering, meer controle, en een strengere governance. Ook de problematiek van de bankenheffingen kreeg in 2015 nog geen happy end, wel integendeel. De banken in België versterkten hun kapitaalbuffers en zetten vooral in op kostenbesparingen om nog voldoende rentabiliteit te behalen.</p> <p>Op commercieel vlak woedde het hele jaar een marge-strijd. Door de daling van de rentevoeten vroegen heel wat klanten een herziening of een vervroegde terugbetaling van hun krediet. Het effect daarvan is weliswaar positief op het renteresultaat van 2015, maar het hypothekeert ook de renteresultaten van de volgende jaren.</p> <p>De banken trachtten de activiteiten te diversifiëren; vooral de buitenbalansproductie nam spectaculair toe, maar het monster van risicovollere aanbiedingen stak ook terug de kop op.</p> <p>In deze complexe context heeft Crelan mooie resultaten geboekt. Alle entiteiten van de Groep, Crelan, Crelan Insurance, Europabank en Keytrade Bank hebben goede cijfers behaald.</p>

Crelan heeft het voorbije jaar ook de land- en tuinbouwsector gesteund, die in een aantal deelsegmenten met zware moeilijkheden af te rekenen kreeg. In het kader van het coöperatief gedachtegoed blijft de bank deze sector steunen in goede en in minder goede tijden.

Begin 2016 werd vastgesteld dat Crelan het slachtoffer geworden was van externe fraude, georganiseerd vanuit het buitenland. Deze fraude liep zowel over het boekjaar 2015 als 2016 voor een totale schade +/- 69 miljoen EUR.

Deze fraude heeft een significante impact gehad op het resultaat van 2015 : de negatieve resultaatsimpact vóór belastingen bedroeg 44,6 mio EUR. De netto-impact van de fraude (na belastingen) op de CAD-ratio bedroeg 0,46%. Het fraudegeval liep zowel over het boekjaar 2015 als 2016. De impact voor 2016 bedraagt 24,5 miljoen EUR, en zal volgens de IFRS-regels in het boekjaar 2016 geboekt worden (hiervoor werd geen provisie aangelegd in 2015 aangezien de IFRS-regels dit niet toelaten).

In deze kost werd er geen rekening gehouden met eventuele bedragen die via verzekeringen zouden kunnen gerecupereerd worden, omwille van onzekerheid hieromtrent.

Gelukkig heeft de bank het laatste decennium haar kapitaalbuffer op een zo hoog niveau gebracht dat ze deze klap zonder impact voor de klanten en coöperanten kan verteren. Het resultaat van de Groep Crelan bedraagt 40,6 mio EUR en de kernkapitaalratio (tier one) bedraagt meer dan 13%.

Het fraudegeval is vanzelfsprekend negatief voor het imago van Crelan. Het aantal vragen hierover vanuit het cliënteel bleef niettemin zeer beperkt.

Als gevolg van deze feiten heeft Crelan een strafklacht neergelegd bij het parket en een onderzoeksrechter werd aangesteld. Crelan verleent volledige medewerking aan de gerechtelijke instanties en volgt dit onderzoek van dichtbij, onder meer via haar advocaten in binnen- en buitenland.

Er werden onmiddellijk bijkomende en uitzonderlijke maatregelen genomen binnen de bank om de interne veiligheidsprocedures te versterken. Procedures en controles werden gescreend, herzien en verstrengd daar waar nodig, dit zowel met betrekking tot fraudepreventie, fraudedetectie als inzake controles ex post.

Ook een extern expertenbureau werd aangesteld om een assesment te doen inzake de structurele veiligheid van de processen van de bank en om aanbevelingen dienaangaande te formuleren. Structurele maatregelen werden reeds genomen ingevolge deze aanbevelingen.

Dit fraudegeval wijzigt in geen enkel opzicht de redenen van het aanbod van de maatschappelijke aandelen en de aanwending van de opbrengst van de maatschappelijke aandelen zoals beschreven onder sectie 3.3.3.

Het heeft ook geen enkele impact gehad op het verkoopdossier van Keytrade Bank.

Begin 2016 werd immers aangekondigd dat een overeenkomst werd bereikt over de verkoop van Keytrade Bank, waardoor de soliditeit en solvabiliteit de komende jaren nog zal stijgen. Deze verkoop werd op 6/06/2016 gefinaliseerd en heeft een significante impact op het resultaat van 2016. De netto gerealiseerde meerwaarde op de verkoop (na belastingen) bedraagt meer dan 100 mio EUR.

Crelan heeft een ambitieus toekomstplan in de steigers gezet waardoor de bank in de komende jaren haar plaats zal kunnen blijven opeisen in een onvermijdelijk grondig gewijzigd, digitaal gestuurd, bankenlandschap.

Wij zijn ervan overtuigd dat we met ons Belgisch en coöperatief model, ondersteund met een wijdvertakt net van zelfstandige agenten, een blijvend mooi alternatief zullen kunnen bieden aan klanten voor wie persoonlijk contact en vertrouwen een belangrijke troef blijft.

2015 zal dan ook in de annalen van de bank geboekstaafd worden als het jaar waarin Crelan niet alleen uitgroeide tot een 100% Belgische bank met een 100% coöperatieve verankering, maar ook als het jaar waarin de toekomst van de bank meer dan ooit werd verzekerd.

Dat geeft alle vertrouwen om ook van 2016 een successtory te maken.

Toestand financiële markten (volgens eigen inschattingen van de uitgever)

2015 kan voor Europa het best omschreven worden als een overgangsjaar. Hoewel de groei erg matig bleef, verbeterden de economische omstandigheden. De Europese Centrale Bank nam hier via haar beleid een belangrijk aandeel in. Immers, door de kwantitatieve verruimingsmaatregelen – de ECB pompt maandelijks 60 mia euro in de economie – daalden de korte en middellange rentevoeten verder. Zowel de gezinnen als de bedrijven konden hierdoor aan goedkope rentetarieven ontlene of bestaande leningen herfinancieren. Een aantal kern-Europese overheden financierde zich hierdoor aan negatieve rentevoeten op de middellange looptijden. De verzwakkende euro als onrechtstreeks gevolg van de maatregelen van de ECB verleende daarenboven een bijkomend competitief voordeel voor de exporterende bedrijven. De lage grondstoffen- en energieprijzen vervulde de cocktail van economische stimuli.

Toch blijven er een aantal donkere wolken boven het Europese economische landschap hangen. Zo dienen de Europese overheden hun structurele tekorten verder terug te dringen. De besparingsmoeheid bij de bevolking alsmede de vluchtelingen crisis hangen als een politiek zwaard van Damocles boven Europa. De impact van de rentestijgingen van de FED op de economische activiteit in de Verenigde Staten en de economische ontwikkelingen in China blijven eveneens een factor van onzekerheid. Ten slotte passen ook de geopolitieke ontwikkelingen in het Midden Oosten en de internationale profileringsdrang van Rusland in dit rijtje.

De krachtlijnen en het limietenkader die het financieel beleid kenmerkten sinds 2013, werden aangehouden. Een optimale verhouding tussen rendement en het vrijwaren van het eigen vermogen en van het resultaat per boekjaar, dit onder gesimuleerde stressomstandigheden, vormt de basisdoelstelling van het beleid. Een uniforme financiële politiek werd door alle entiteiten binnen de groep onderschreven en wordt strikt opgevolgd. Dit laat toe om de financiële risico's zowel per entiteit als op geconsolideerde basis te berekenen en te beheren.

Het renterisicobeheer in 2015 werd beïnvloed door de verwachtingen dat de Europese rentetarieven laag zouden blijven. Mede door de hoger dan voorziene vervroegde terugbetalingen en herfinancieringen op de woonleningen, bleef de renterisicopositie vrij constant en waren bijkomende dekkingen via derivaten niet nodig. De omloop van de financiële portefeuille werd met 0,4 mia EUR verhoogd, voornamelijk in overheidsobligaties uit de core Europese landen, covered bonds met de hoogste kredietkwaliteit en corporate bonds met een degelijke kredietkwaliteit (minimaal externe rating van BBB+). De stijging is het gevolg van de optimalisatie van de cashoverschotten die bij de Europese Centrale Bank aan negatieve rendementen werden geplaatst.

<p>B.4b</p>	<p><i>Beschrijving van enige bekende tendensen die zich voordoen voor de uitgevende instelling en de sectoren waarin zij werkzaam is</i></p> <p>Zie hierboven punt B.4a</p>
<p>B.5</p>	<p><i>Beschrijving van de groep waarvan de uitgevende instelling deel uitmaakt en plaats die zij daarin inneemt</i></p> <p>De CVBA CrelanCo is een lid van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan", die ook de NV Crelan omvat.</p> <p>De NV Crelan is de Centrale instelling van deze Federatie die geregeld is door de artikelen 239 tot 241 van de wet van 25 april 2014 op het statuut en het toezicht op de kredietinstellingen en door de Regels voor de aansluiting bij de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" en de werking van de Federatie Crelan.</p> <p>De NV Crelan vormt samen met haar 100% dochtermaatschappijen Europabank, Keytrade Bank en de N.V. Crelan Insurance, de Groep Crelan.</p> <p>Tot begin juni 2015 was de NV Crelan verbonden met het Franse Crédit Agricole via haar aandeelhouderschap. Op 18 juni 2015 heeft de Franse aandeelhouder zijn participatie in de NV Crelan, zijnde 50% van het totale aantal aandelen, overgedragen aan de Belgische aandeelhouders, met name de CVBA Lanbokas en de CVBA Agricaisse.</p> <p>Daarnaast werd er op 05/11/2015 in het kader van het beheer van de Groep CRELAN en van de Federatie van kredietinstellingen "CRELAN", een fusie doorgevoerd tussen de volgende vennootschappen van de groep:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de CVBA Lanbokas, - de CVBA Agricaisse, - de CVBA Ecupa, - de CVBA Divicas, - de CVBA Rentacas, - de CVBA Agricas, - de CVBA Interlan, - de CVBA Divilan, - de CVBA Rentalan, - de CVBA Invelan, <p>De CVBA Lanbokas en de CVBA Agricaisse waren beide kredietinstellingen. De CVBA Ecupa, de CVBA Divicas, de CVBA Rentacas, de CVBA Agricas, de CVBA Interlan, de CVBA Divilan, de CVBA Rentalan en de CVBA Invelan (die als "regionale kassen" werden bestempeld) hadden geen operationele activiteiten en waren geen kredietinstellingen. Ze werden opgericht om de ontwikkeling en de notoriëteit van de Federatie van kredietinstellingen van het Landbouwkrediet (nu Crelan) op regionaal niveau te bevorderen, alsmede om, met de hulp van het verkoopnet van Lanbokas en Agricaisse, een commercieel beleid te ontwikkelen om de eigen middelen te verhogen. Hun aandeelhouders waren dezelfde als deze van Lanbokas en Agricaisse, met name cliënten van de bank Crelan die in haar cooperatieve verankering hadden geïnvesteerd. Deze regionale kassen gaven niettemin al enkele jaren geen maatschappelijke aandelen meer uit.</p> <p>De CVBA Lanbokas heeft meer bepaald Agricaisse en de regionale kassen overgenomen in het kader van een fusie door overname krachtens de artikelen 693 tot 704 van het Wetboek van vennootschappen.</p> <p>Aandeelhouders van een overgenomen vennootschap zijn automatisch aandeelhouder geworden van de overnemende vennootschap en dit in het kader van uitwisseling van</p>

aandelen één tegen één gelet op het feit dat alle aandelen dezelfde nominale waarde hebben, met name 12,40 EUR.

De CVBA Lanbokas, als overnemende vennootschap, heeft dan haar naam in CrelanCo gewijzigd.

Na deze fusie zijn CrelanCo en de CVBA Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet de enige aandeelhouders geworden van de NV Crelan.

Nadat Crelan in juni van dit jaar een 100% Belgische bank werd, werd de strategische keuze gemaakt dat Crelan zich nog meer zou focussen op het coöperatieve bankmodel. Binnen deze strategische denkoefening werden de verschillende opties in verband met de toekomst van Keytrade Bank onderzocht.

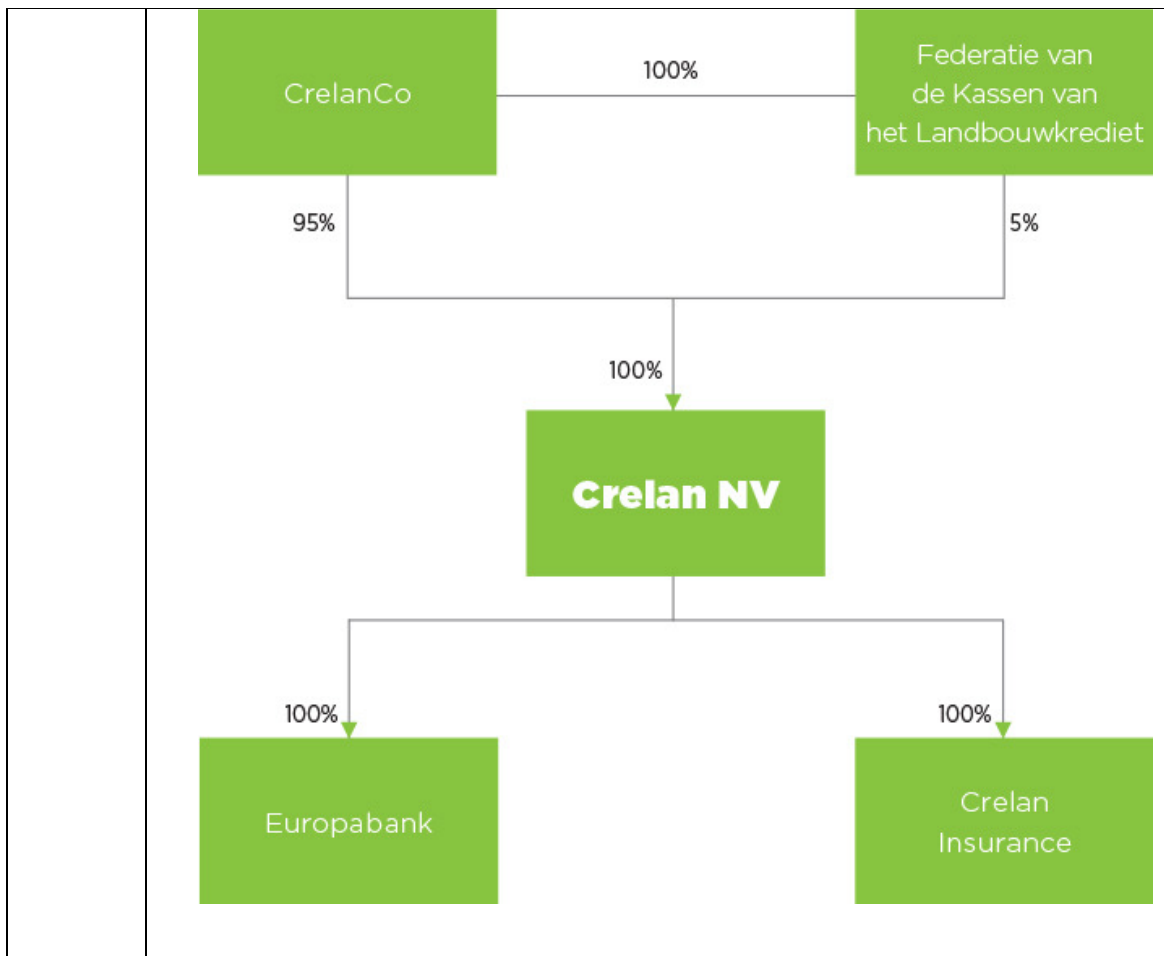
De uitgangspunten hierbij waren enerzijds de focus die Crelan wil leggen op het coöperatieve bankmodel en anderzijds een goede toekomst verzekeren voor Keytrade Bank.

Er werd geopteerd om op zoek te gaan naar een kandidaat-overnemer die garant kon staan voor de verdere groei en ontwikkeling van deze eerste online bank van België. Een verkoopproces werd opgestart en vele kandidaat-kopers van verschillende nationaliteiten betuigden hun interesse.

Op 7 december 2015 kondigde Crelan aan dat ze exclusieve onderhandelingen voerde met de Franse bank Crédit Mutuel Arkéa over de verkoop van haar dochter Keytrade Bank.

Nadat de personeelsafgevaardigden van de verschillende entiteiten geïnformeerd en geraadpleegd werden, hebben Crelan en Mutuel Arkéa op 27 januari 2016 een akkoord ondertekend over de verkoop van Keytrade Bank. Deze verkoop werd op 6/06/2016 gefinaliseerd en heeft een significante impact op het resultaat van 2016. De netto gerealiseerde meerwaarde op de verkoop (na belastingen) bedraagt meer dan 100 mio EUR.

Het organogram van de groep op datum van dit prospectus is het volgende :

<p>B.6</p>	<p style="text-align: center;"><i>Belangrijkste aandeelhouders en zeggenschap</i></p> <p>Er is geen belangrijkste of meerderheidsaandeelhouder van CrelanCo. Het maatschappelijk kapitaal is over ongeveer 300.000 aandeelhouders gespreid (op 30.04.2016).</p> <p>Artikel 16 van de statuten van CrelanCo bepaalt dat zolang de vennootschap aangesloten is bij de NV Crelan in de schoot van een federatie van kredietinstellingen, het dagelijks bestuur van de vennootschap waargenomen wordt door het Directiecomité van de NV Crelan.</p>																								
<p>B.7</p>	<p style="text-align: center;"><i>Belangrijke historische financiële informatie</i></p> <p>De kerncijfers die de financiële situatie op geconsolideerde basis samenvatten van de Groep Crelan, waarvan CrelanCo een lid is, zijn de volgende :</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 35%;"></th> <th style="width: 15%; text-align: center;">31/12/2015</th> <th style="width: 15%; text-align: center;">31/12/2014</th> <th style="width: 15%; text-align: center;">31/12/2013</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: right;">(in EUR)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Totaal activa</td> <td style="text-align: right;">22.634.874.910,26</td> <td style="text-align: right;">23.257.182.304,52</td> <td style="text-align: right;">22.195.725.912,91</td> </tr> <tr> <td>Totaal verplichtingen</td> <td style="text-align: right;">21.452.655.954,71</td> <td style="text-align: right;">21.840.483.211,18</td> <td style="text-align: right;">21.058.061.091,61</td> </tr> <tr> <td>Totaal eigen vermogen</td> <td style="text-align: right;">1.182.218.955,54</td> <td style="text-align: right;">1.416.699.093,34</td> <td style="text-align: right;">1.137.664.821,30</td> </tr> <tr> <td>Netto winst of -verlies</td> <td style="text-align: right;">40.594.342,50</td> <td style="text-align: right;">61.648.057,52</td> <td style="text-align: right;">45.213.341,59</td> </tr> </tbody> </table>		31/12/2015	31/12/2014	31/12/2013	(in EUR)				Totaal activa	22.634.874.910,26	23.257.182.304,52	22.195.725.912,91	Totaal verplichtingen	21.452.655.954,71	21.840.483.211,18	21.058.061.091,61	Totaal eigen vermogen	1.182.218.955,54	1.416.699.093,34	1.137.664.821,30	Netto winst of -verlies	40.594.342,50	61.648.057,52	45.213.341,59
	31/12/2015	31/12/2014	31/12/2013																						
(in EUR)																									
Totaal activa	22.634.874.910,26	23.257.182.304,52	22.195.725.912,91																						
Totaal verplichtingen	21.452.655.954,71	21.840.483.211,18	21.058.061.091,61																						
Totaal eigen vermogen	1.182.218.955,54	1.416.699.093,34	1.137.664.821,30																						
Netto winst of -verlies	40.594.342,50	61.648.057,52	45.213.341,59																						

B.8	<p style="text-align: center;"><i>Belangrijke pro forma financiële informatie</i></p> <p>Niet van toepassing.</p>
B.9	<p style="text-align: center;"><i>Winstprognose</i></p> <p>Er wordt geen winstprognose gemaakt.</p>
B.10	<p style="text-align: center;"><i>Beschrijving van de aard van enig voorbehoud in de afgifte van verklaring betreffende de historische financiële informatie</i></p> <p>Alle goedkeurende verklaringen waren zonder enig voorbehoud.</p>
B.11	<p style="text-align: center;"><i>Werkkapitaal</i></p> <p>Het werkkapitaal is toereikend om aan de huidige behoeften van de uitgevende instelling te voldoen.</p>
B.12	<p style="text-align: center;"><i>Belangrijke historische financiële informatie betreffende de uitgevende instelling</i></p> <p>Zie ook hierboven punt B.7.</p> <p>Geen negatieve wijziging van betekenis heeft zich voorgedaan in de vooruitzichten van de uitgevende instelling sinds de datum van bekendmaking van de laatst gepubliceerde gecontroleerde financiële overzichten.</p> <p>Daarnaast kan nog het volgende worden vermeld.</p> <p>Tot 18/06/2015 hadden de CVBA Lanbokas en de CVBA Agricaïsse samen met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet - een coöperatieve vennootschap die toeziet op de coördinatie van de activiteiten van de erkende coöperatieve Kassen en op hun vertegenwoordiging in de NV Crelan - 50% van het totale aantal van de NV Crelan aandelen (Lanbokas : 22,5%, Agricaïsse : 22,5% en de Federatie van de kassen van het Landbouwkrediet : 5%).</p> <p>De overige 50% van de aandelen van de NV Crelan waren in handen van de SAS Belgium CA, een vennootschap naar Frans recht.</p> <p>Op 18/06/2015 heeft de Franse aandeelhouder zijn participatie in de NV Crelan aan de Belgische aandeelhouders overgedragen.</p> <p>De verdeling van de aandelen met evenredig stemrecht alsook de dividendverdeling was tot dan als volgt : Lanbokas 47,5%, Agricaïsse 47,5 % en de Federatie van de kassen van het Landbouwkrediet 5%.</p> <p>Deze transactie werd door de overnemende kassen met eigen middelen gefinancierd. Om te blijven voldoen aan de prudentiële vereisten inzake eigen vermogen en solvabiliteit op groepsniveau diende Crelan dan, ingevolge deze operatie, het eigen vermogen te verhogen met +/- 200 miljoen EURO. Dit werd gerealiseerd door het ophalen van bijkomend maatschappelijk kapitaal en door winstreservering.</p>

Er is geen materiële impact op de liquiditeit of de solvabiliteit van Groep Crelan ten gevolge van de verkoop van de aandelen van Crelan NV door de Franse aandeelhouder.

Op boekhoudkundig vlak zijn er ook geen aanpassingen ter gelegenheid van de uitstap van Crédit Agricole France : de consolidatieperimeter wijzigt niet en de aandelen op naam van de Crédit Agricole France werden overgenomen door de Belgische aandeelhouders.

Daarnaast werd er op 5/11/2015 in het kader van het beheer van de Groep CRELAN en van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan", een fusie doorgevoerd tussen de volgende vennootschappen van de groep:

- de CVBA Lanbokas,
- de CVBA Agricaïsse,
- de CVBA Ecupa,
- de CVBA Divicas,
- de CVBA Rentacas,
- de CVBA Agricas,
- de CVBA Interlan,
- de CVBA Divilan,
- de CVBA Rentalan,
- de CVBA Invelan,

De CVBA Lanbokas en de CVBA Agricaïsse waren beide kredietinstellingen.

De CVBA Ecupa, de CVBA Divicas, de CVBA Rentacas, de CVBA Agricas, de CVBA Interlan, de CVBA Divilan, de CVBA Rentalan en de CVBA Invelan (die als "regionale kassen" werden beschouwd) hadden geen operationele activiteiten en waren geen kredietinstellingen. Ze werden opgericht om de ontwikkeling en de notoriëteit van de Federatie van kredietinstellingen van het Landbouwkrediet (nu Crelan) op regionaal niveau te bevorderen, alsmede om, met de hulp van het verkoopnet van Lanbokas en Agricaïsse, een commercieel beleid te ontwikkelen om de eigen middelen te verhogen.

Hun aandeelhouders waren dezelfde als deze van Lanbokas en Agricaïsse, met name cliënten van de bank Crelan die in haar cooperatieve verankering hadden geïnvesteerd. Deze regionale kassen gaven niettemin al enkele jaren geen maatschappelijke aandelen meer uit.

De effectieve fusie werd goedgekeurd op 05/11/2015 door de Buitengewone Algemene Vergaderingen van de betrokken vennootschappen.

De CVBA Lanbokas heeft meer bepaald Agricaïsse en de regionale kassen overgenomen in het kader van een fusie door overname krachtens de artikelen 693 tot 704 van het Wetboek van vennootschappen.

De CVBA Lanbokas, als overnemende vennootschap, heeft bovendien haar naam in CrelanCo gewijzigd.

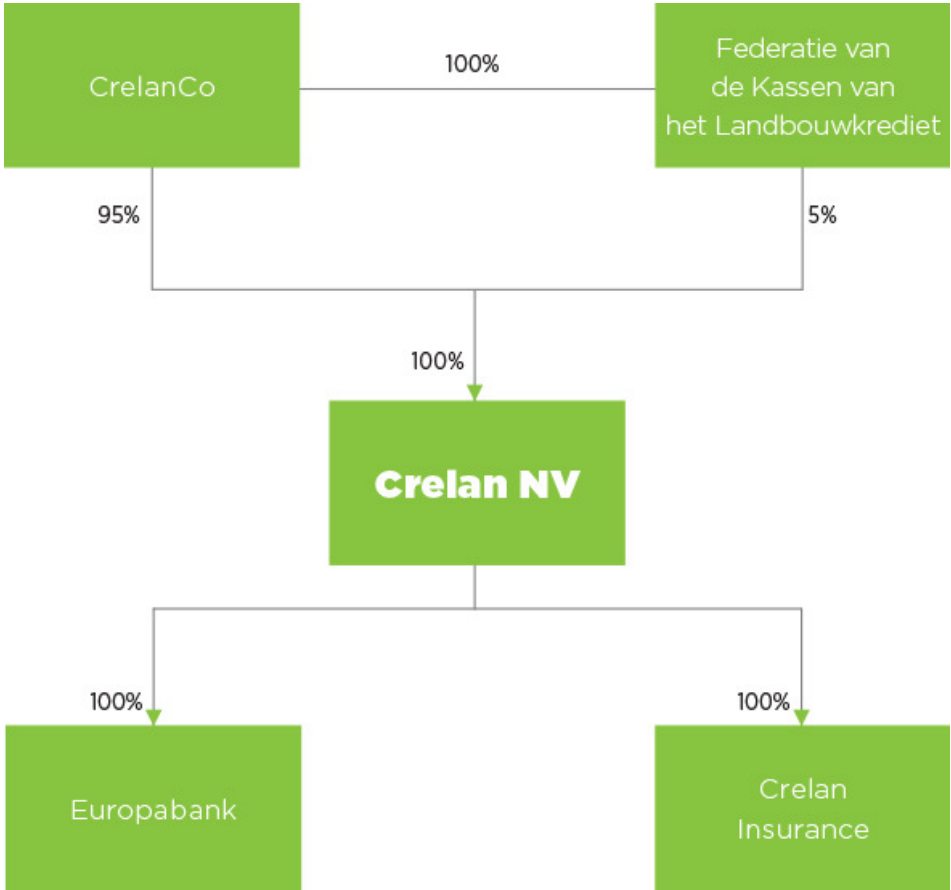
Na deze fusie zijn Lanbokas (CrelanCo) en de CVBA Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet de enige aandeelhouders geworden van de NV Crelan.

Deze fusie heeft geen impact op de geconsolideerde cijfers van de groep aangezien de gefuseerde entiteiten allemaal tot dezelfde consolidatieperimeter behoren.

Op 7 december kondigde Crelan aan dat ze exclusieve onderhandelingen voerde met de Franse bank Crédit Mutuel Arkéa over de verkoop van haar dochter Keytrade Bank.

Nadat de personeelsafgevaardigden van de verschillende entiteiten geïnformeerd en geraadpleegd werden, hebben Crelan en Mutuel Arkéa op 27 januari 2016 een akkoord ondertekend over de verkoop van Keytrade Bank. Deze verkoop werd op 6/06/2016 gefinaliseerd en heeft een significante impact op het resultaat van 2016. De netto gerealiseerde meerwaarde op de verkoop (na belastingen) bedraagt meer dan 100 mio EUR.

Het organogram van de groep op datum van dit prospectus is het volgende :

B.13.*Beschrijving van recente gebeurtenissen die van bijzonder belang zijn voor de uitgevende instelling en die van grote betekenis zijn voor de beoordeling van haar solvabiliteit*

De belangrijkste financiële gebeurtenis in de loop van de laatste drie jaren is de overname door de Belgische aandeelhouders van de aandelen van de NV Crelan in handen van de Franse aandeelhouder (zie hierboven punt B.12).

Daarnaast werd begin 2016 vastgesteld dat Crelan het slachtoffer geworden was van externe fraude, georganiseerd vanuit het buitenland. Deze fraude liep zowel over het boekjaar 2015 als 2016 voor een totale schade +/- 69 miljoen EUR.

Deze fraude heeft een significante impact gehad op het resultaat van 2015 : de negatieve resultaatsimpact vóór belastingen bedroeg 44,6 mio EUR. De netto-impact van de fraude (na belastingen) op de CAD-ratio bedroeg 0,46%. Het fraudegeval liep zowel over het boekjaar 2015 als 2016. De impact voor 2016 bedraagt 24,5 miljoen EUR, en zal volgens de IFRS-regels in het boekjaar 2016 geboekt worden (hiervoor werd geen provisie aangelegd in 2015 aangezien de IFRS-regels dit niet toelaten).

In deze kost werd er geen rekening gehouden met eventuele bedragen die via verzekeringen zouden kunnen gerecupereerd worden, omwille van onzekerheid hieromtrent.

Gelukkig heeft de bank het laatste decennium haar kapitaalbuffer op een zo hoog niveau gebracht dat ze deze klap zonder impact voor de klanten en coöperanten kan verteren. Het resultaat van de Groep Crelan bedraagt 40,6 mio EUR en de kernkapitaalratio (tier one) bedraagt meer dan 13%.

Het fraudegeval is vanzelfsprekend negatief voor het imago van Crelan. Het aantal vragen hierover vanuit het cliënteel bleef niettemin zeer beperkt.

Als gevolg van deze feiten heeft Crelan een strafklacht neergelegd bij het parket en een onderzoeksrechter werd aangesteld. Crelan verleent volledige medewerking aan de gerechtelijke instanties en volgt dit onderzoek van dichtbij, onder meer via haar advocaten in binnen- en buitenland.

Er werden onmiddellijk bijkomende en uitzonderlijke maatregelen genomen binnen de bank om de interne veiligheidsprocedures te versterken. Procedures en controles werden gescreend, herzien en verstrengd daar waar nodig, dit zowel met betrekking tot fraudepreventie, fraudedetectie als inzake controles ex post.

Ook een extern expertenbureau werd aangesteld om een assesment te doen inzake de structurele veiligheid van de processen van de bank en om aanbevelingen dienaangaande te formuleren. Structurele maatregelen werden reeds genomen ingevolge deze aanbevelingen.

Dit fraudegeval wijzigt in geen enkel opzicht de redenen van het aanbod van de maatschappelijke aandelen en de aanwending van de opbrengst van de maatschappelijke aandelen zoals beschreven onder sectie 3.3.3.

Het heeft ook geen enkele impact gehad op het verkoopdossier van Keytrade Bank.

B.14	<p><i>Indien de uitgevende instelling afhangt van andere entiteiten in de groep, moet dit duidelijk worden vermeld</i></p> <p>Binnen de Groep Crelan heeft de CVBA CrelanCo de plaats beschreven hierboven onder punt B.5.</p>
B.15	<p><i>Belangrijkste activiteiten van de uitgevende instelling</i></p> <p>Samen met de NV Crelan, is CrelanCo een retailbank die een volledige bankdienst aanbiedt aan particulieren, zelfstandigen en ondernemingen. Deze dienstverlening omvat het toekennen van kredieten (kredieten aan de land- en tuinbouw, investeringskredieten, hypothecaire kredieten en consumentenkredieten), het openen van bankrekeningen (zichtrekeningen, depositorekeningen, effectenrekeningen), het ter beschikking stellen van betaalmiddelen, traditioneel of elektronisch, zoals kaarten, het aanbieden van beleggingsinstrumenten (kasbons, achtergestelde certificaten, euro-obligaties, euro medium term notes, beleggingsfondsen, ...) en het aanbieden van diensten van vermogensbeheer.</p>
B.16	<p><i>Eigendom van de uitgevende instelling</i></p> <p>Het aandeelhouderschap van CrelanCo, alsmede haar plaats in de Groep Crelan worden hierboven onder punt B.5 en B.6 beschreven.</p>
B.17	Niet van toepassing.
B.18 tot en met B.50	Niet van toepassing.

Afdeling C — Effecten

Element	
C.1	<p><i>Beschrijving van het type en de categorie effecten die worden aangeboden</i></p> <p>De maatschappelijke aandelen zijn beleggingsinstrumenten van het type "aandeel" die een eigendomsrecht op een deel van het kapitaal van de onderneming vertegenwoordigen. Dit betekent dat de houder van een maatschappelijk aandeel een vennoot wordt van CrelanCo. Ze hebben geen ISIN-code (internationaal nummer tot identificatie van de effecten) noch een andere gelijkaardige code. Ze worden niet toegelaten tot de handel.</p>
C.2	<p><i>Munteenheid waarin de effecten worden uitgegeven</i></p> <p>De uitgifte gebeurt in euro.</p>

<p>C.3</p>	<p><i>Aantal uitgegeven, volgestorte aandelen en aantal uitgegeven, niet-volgestorte aandelen</i> <i>Nominale waarde per aandeel</i></p> <p>Op 30/04/2016 waren er 67.858.478 uitgegeven aandelen van CrelanCo. Ze zijn allemaal volgestort. Het maximum bedrag van het aanbod is niet bepaald. Een aandeel is 12,40 EUR waard.</p>
<p>C.4</p>	<p><i>Aan de effecten verbonden rechten</i></p> <p>De maatschappelijke aandelen geven recht op een jaarlijks dividend op de eventuele winst, mits beslissing in die zin van de Algemene Vergadering van CrelanCo, op voorstel van de Raad van Bestuur.</p> <p>De maatschappelijke aandelen geven eveneens het recht om deel te nemen aan de Algemene Vergadering van de vennoten en om een stemrecht uit te oefenen.</p> <p>De aandeelhouders die het minimum aantal aandelen bepaald door de Raad van Bestuur bezitten en die in orde zijn met de jaarlijkse bijdrage kunnen ook genieten van de voordelen die hen toegekend worden in het kader van het programma FIDELIO.</p>
<p>C.5</p>	<p><i>Beschrijving van eventuele beperkingen op de vrije overdraagbaarheid van de effecten</i></p> <p>Er is en er zal geen aanvraag ingediend worden tot toelating tot de handel van de maatschappelijke aandelen met het oog op de verspreiding ervan op een gereglementeerde markt of een gelijkwaardige markt. Deze aandelen zullen aldus niet op dergelijke markten verkocht worden.</p> <p>Daarnaast is de verhandelbaarheid van de maatschappelijke aandelen ook aan de volgende beperkingen onderworpen. De persoon die het geïnvesteerde bedrag wenst terug te krijgen moet hetzij zijn ontslag aanbieden, hetzij zijn aandelen afstaan, rekening houdend met het feit dat de maatschappelijke aandelen alleen aan vennoten mogen afgestaan worden of aan derden die voldoen aan de voorwaarden om vennoot te zijn, voorzien in artikel 7 van de statuten van CrelanCo.</p>
<p>C.6</p>	<p><i>Toelating tot de handel</i></p> <p>Er is en er zal geen aanvraag ingediend worden tot toelating tot de handel van de maatschappelijke aandelen met het oog op de verspreiding ervan op een gereglementeerde markt of een gelijkwaardige markt.</p>
<p>C.7</p>	<p><i>Dividendenbeleid</i></p> <p>Behoudens wat in de aansluitingsregels is bepaald zijn er geen specifieke of andere afspraken of overeenkomsten inzake dividendbeleid.</p> <p>De Regels voor de aansluiting bij de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" en de werking van de Federatie Crelan (artikel 16 en 17) bepalen dat de economische doelstelling van de aangesloten instellingen erin bestaat om ten alle tijde een positief resultaat te boeken en een resultaat te bereiken, zonder het te overschrijden, dat nodig is</p>

voor de dekking van hun werkingskosten, de vorming van de wettelijke reserve en de uitkering aan de coöperanten van een dividend dat beperkt is tot het maximumbedrag bepaald overeenkomstig het Koninklijk Besluit van 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de nationale groeperingen van coöperatieve vennootschappen of van de coöperatieve vennootschappen.

De toekenning van voormeld dividend mag echter niet tot gevolg hebben dat het resultaat van de NV Crelan negatief zou zijn. Het dividend dat de aangesloten instellingen als aandeelhouder van de NV Crelan krijgen en de meer- of minderwaarde gerealiseerd bij de overdracht van aandelen van de NV Crelan komen, rekening houdende met de fiscale gevolgen, niet in aanmerking voor de berekening van het resultaat bedoeld in de eerste paragraaf.

Zonder afbreuk te doen aan voormelde bepalingen zal het resultaat van de federatie Crelan zoveel mogelijk worden gerealiseerd bij de centrale instelling, zijnde de NV Crelan.

Om deze doelstellingen te realiseren kunnen tussen de NV Crelan en de aangesloten instellingen bijzondere overeenkomsten worden gesloten.

Artikel 26 van de statuten van CrelanCo bepaalt dat de nettowinst als volgt zal worden aangewend :

1) vijf procent minimum zal gestort worden in de wettelijke reserve; de verplichting tot deze afnemingshoudt op wanneer het reservefonds het wettelijk minimum heeft bereikt;

2) een dividend kan aan de vennoten worden toegekend, berekend op het volgestorte bedrag van het kapitaal, aan een rentevoet die niet hoger mag zijn dan wat is toegelaten door de wettelijke bepalingen genomen krachtens het koninklijk besluit van acht januari negentienhonderd tweeënzestig betreffende de erkenning door de Nationale Raad voor de Coöperatie, in voorkomend geval prorata temporis vanaf de volstorting;

3) het eventueel overschot zal gestort worden in een beschikbaar reservefonds of in elk ander voorzorgsfonds dat de Algemene Vergadering nuttig acht om de belangen van de vennootschap te vrijwaren.

Op voorstel van de Raad van Bestuur, zal de Algemene Vergadering de uitkering van dividenden opschorten of verbieden indien de belangen van Crelan in gevaar zijn.

Het eventueel debetsaldo zal overgedragen worden op het volgend boekjaar en vóór elke winstuitkering onder de vorm van een dividend of een ristorno, met de latere winsten worden gedelgd, behalve indien de Algemene Vergadering beslist het geheel of gedeeltelijk aan te zuiveren met behulp van de reserves.

Daarnaast zou de overdracht van de aandelen van de Franse aandeelhouder van de NV Crelan aan de Belgische aandeelhouders (zie hierboven punt B.12) zou indirect een invloed kunnen hebben op het coöperatief dividend dat aan de coöperanten wordt uitgekeerd.

De Belgische aandeelhouders en dus ook de coöperatoren zijn nu de enige aandeelhouders daar waar tot nog toe de Franse aandeelhouder ook voor 50% was van Crelan NV.

Dit impliceert dat de houders van de maatschappelijke aandelen samen dus indirect voor 95% aandeelhouder zijn van Crelan NV en dus onderhevig zijn aan de risico's eigen aan Crelan NV.

Door de uitstap van de Franse aandeelhouders is de kapitaalstructuur van de bank (omvang, meer coöperatief kapitaal,...) gewijzigd. De Franse aandeelhouder zal niet langer fungeren als lender of the last resort. Dit betekent dat indien er door onverwachte gebeurtenissen of stress in de markt bijkomend kapitaal zou zijn vereist, dit enerzijds kan gerealiseerd worden door bijkomend coöperatief kapitaal te werven, maar anderzijds kan de bank genoodzaakt worden meer winst te moeten reserveren om de kapitaalsbasis aan

	<p>te dikken. Dit impliceert dat er mogelijks minder winst overblijft om uit te keren als coöperatief dividend. Een andere mogelijkheid die wordt voorzien is dat er op zoek wordt gegaan naar een partner om te participeren in het kapitaal.</p> <p>De dividenden die in het verleden werden betaald zijn geen garantie naar dividenden die in de toekomst kunnen worden betaald.</p> <p>Op algemene wijze zijn de dividenden die aan de bestaande en de nieuwe coöperatieve aandeelhouders zullen worden uitbetaald, afhankelijk van het resultaat van de Groep Crelan.</p>
--	--

<p>C.8 Tot en met C.22</p>	Niet van toepassing
---	---------------------

Afdeling D — Risico's

Element	
D.1	<p><i>Kerngegevens over de voornaamste risico's die specifiek zijn voor de uitgevende instelling of de sector</i></p> <p>De CVBA CrelanCo is van oordeel dat de volgende elementen de belangrijkste risico's zijn die voor haar specifiek zijn :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het kredietrisico, d.i. het risico dat de uitgever door zijn eigen schuldenaars niet wordt terugbetaald; ➤ het marktrisico, d.i. het risico dat de uitgever verliezen lijdt ten gevolge van een ongunstige evolutie van de markten; ➤ het liquiditeitsrisico, d.i. het risico van een slechte inschatting door de uitgever van zijn liquiditeitsbehoeften om zijn verplichtingen te kunnen naleven of het feit dat hij moeilijk liquiditeiten op de markten kan vinden omwille van een economische crisis of een uitzonderlijke situatie; ➤ het operationele risico, d.i. het risico dat verband houdt met de goede interne werking van de uitgever en haar bekwaamheid om aan externe gebeurtenissen het hoofd te kunnen bieden; ➤ de overname van aandelen van de NV Crelan door de uitgever met eigen middelen kan ook als een mogelijke bijkomende risicofactor eigen aan de uitgever gezien worden (zie ook punt B.12 hierboven en sectie 2.3.8. hierna).
D.2	<p><i>Kerngegevens over de voornaamste risico's die specifiek zijn voor de uitgevende instelling</i></p> <p>Zie hierboven punt D.1.</p>
D.3	<p><i>Kerngegevens over de voornaamste risico's die specifiek zijn voor de effecten</i></p> <p>De CVBA CrelanCo is van oordeel dat de volgende elementen de belangrijkste risico's zijn die voor maatschappelijke aandelen specifiek zijn :</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ het gaat om eigen vermogen van de uitgever zodat in geval van ontbinding of vereffening van CrelanCo, de maatschappelijke aandelen slechts kunnen terugbetaald worden na aanzuivering van het passief en in de mate dat er een beschikbaar saldo overblijft; ➤ de maatschappelijke aandelen komen niet in aanmerking voor het depositogarantiestelsel; ➤ de maatschappelijke aandelen worden niet op een beurs genoteerd zodat hun nominale waarde constant blijft; ➤ de maatschappelijke aandelen zijn niet vrij verhandelbaar : de aandeelhouder die zijn investering wenst terug te krijgen mag zijn aandelen slechts aan bepaalde personen verkopen of moet zijn ontslag aanbieden aan de uitgever; ➤ het ontslag wordt onderworpen aan bepaalde voorwaarden en kan in sommige gevallen geweigerd worden.
D.4. tot en met D.6	Niet van toepassing

Afdeling E — Aanbieding

Element	
E.1	<p style="text-align: center;"><i>Totale netto-opbrengsten en geraamde totale kosten van de uitgifte/aanbieding, met inbegrip van de geraamde kosten die door de uitgevende instelling of de aanbieder aan de belegger worden aangerekend</i></p> <p>Het aanbod is onbeperkt.</p> <p>Er zijn geen uitgiftekosten aangerekend aan de belegger.</p> <p>De CVBA CrelanCo moet ongeveer 20.000,00 EUR aan de FSMA betalen voor de controle en de goedkeuring van huidige prospectus.</p>
E.2a	<p style="text-align: center;"><i>Redenen voor de aanbieding, bestemming van de opbrengsten, geraamde netto-opbrengsten</i></p> <p>CrelanCo biedt het publiek de mogelijkheid aan maatschappelijke aandelen te verwerven ten einde zijn eigen vermogen en zijn financiële draagkracht te versterken in overeenstemming met de reglementering op het eigen vermogen van de kredietinstellingen.</p> <p>Deze versterking maakt het haar mogelijk haar kredietactiviteiten aan de cliënteel uit te breiden.</p> <p>Daarnaast kadert het aanbod van maatschappelijke aandelen in de wil van de Federatie van kredietinstellingen “Crelan” om haar aandeelhouderschap te stabiliseren en haar coöperatieve verankering te versterken.</p>
E.2b	Niet van toepassing.

<p>E.3</p>	<p style="text-align: center;"><i>Beschrijving van de voorwaarden van de aanbieding</i></p> <p>Onverminderd van wat onder punt 3.5.2. wordt uitgelegd, kunnen enkel de natuurlijke personen die minstens 12 jaar oud zijn op maatschappelijke aandelen intekenen.</p> <p>Eén aandeel is 12,40 EUR waard. De belegger kan op maximaal 323 aandelen intekenen, hetzij voor een maximumbedrag van 4.005,20 EUR.</p> <p>Er zijn geen instap- of uitstapkosten voorzien. Een jaarlijkse bijdrage van 30,00 EUR is verschuldigd per vennoot voor de beheerskosten van de aan de vennoten toegekende voordelen in het kader van het Fidelio-programma.</p> <p>De maatschappelijke aandelen worden in de agentschappen van Crelan onderschreven. Ze kunnen ook onderschreven worden via Crelan-online.be, het systeem van internetbankieren van Crelan.</p>
<p>E.4</p>	<p style="text-align: center;"><i>Belangen, met inbegrip van tegenstrijdige belangen, die van betekenis zijn voor de uitgifte/aanbieding</i></p> <p>Er bestaan geen belangen, met inbegrip van tegenstrijdige belangen, die van betekenis zijn voor de uitgifte.</p>
<p>E.5</p>	<p style="text-align: center;"><i>Naam van de persoon of entiteit die aanbiedt de effecten te verkopen Lock-up-overeenkomsten: betrokken partijen; en duur van de lock-up</i></p> <p>De entiteit die aanbiedt is de CVBA CrelanCo (zie hierboven punt B.1 en B.2).</p> <p>Er is geen lock-up-overeenkomst.</p>
<p>E.6</p>	<p style="text-align: center;"><i>Bedrag en percentage van de onmiddellijke verwatering die het gevolg is van de aanbieding</i> <i>Ingeval het een aanbieding aan bestaande effectenhouders betreft, bedrag en percentage van de onmiddellijke verwatering indien zij niet op de nieuwe aanbieding inschrijven</i></p> <p>Elk aandeel behoudt haar nominale waarde ongeacht het aantal aandelen in omloop.</p> <p>Alle beleggers, met inbegrip van de bestaande effectenhouders kunnen op gelijke manier tot maximaal 4.005,20 EUR (323 aandelen) onderschrijven.</p>
<p>E.7</p>	<p style="text-align: center;"><i>Geraamde kosten die door de uitgevende instelling of de aanbieder aan de belegger worden aangerekend.</i></p> <p>Zie hierboven punt E.1.</p>

2. RISICOFACTOREN

2.1. Algemeenheden in verband met de risicofactoren

CrelanCo is van mening dat de hieronder beschreven elementen de voornaamste risicofactoren zijn die een invloed kunnen hebben op de maatschappelijke aandelen of op de mogelijkheid van CrelanCo om een dividend te storten of om het kapitaal terug te betalen.

Ten eerste gaat het om risico's verbonden aan de maatschappelijke aandelen, met name :

- het gaat om eigen vermogen van de uitgever zodat in geval van ontbinding of vereffening van CrelanCo, de maatschappelijke aandelen slechts kunnen terugbetaald worden na aanzuivering van het passief en in de mate dat er een beschikbaar saldo overblijft;
- de maatschappelijke aandelen komen niet in aanmerking voor het depositogarantiestelsel;
- de maatschappelijke aandelen worden niet op een beurs genoteerd zodat hun nominale waarde constant blijft;
- de maatschappelijke aandelen zijn niet vrij verhandelbaar : de aandeelhouder die zijn investering wenst terug te krijgen mag zijn aandelen slechts aan bepaalde personen verkopen of moet zijn ontslag aanbieden aan de uitgever;
- het ontslag wordt onderworpen aan bepaalde voorwaarden en kan in sommige gevallen geweigerd worden.

Ten tweede gaat het om risico's verbonden aan de uitgever, met name :

- het kredietrisico, d.i. het risico dat de uitgever door zijn eigen schuldenaars niet wordt terugbetaald;
- het marktrisico, d.i. het risico dat de uitgever verliezen lijdt ten gevolge van een ongunstige evolutie van de markten;
- het liquiditeitsrisico, d.i. het risico van een slechte inschatting door de uitgever van zijn liquiditeitsbehoeften om zijn verplichtingen te kunnen naleven of het feit dat hij moeilijk liquiditeiten op de markten kan vinden omwille van een economische crisis of een uitzonderlijke situatie;
- het operationele risico, d.i. het risico dat verband houdt met de goede interne werking van Crelan en haar bekwaamheid om aan externe gebeurtenissen het hoofd te kunnen bieden;
- de overname van aandelen van de NV Crelan door de uitgever met eigen middelen kan ook als een mogelijke bijkomende risicofactor eigen aan de uitgever gezien worden (zie ook punt B.12 hierboven en sectie 2.3.8. hierna).

Crelan publiceert elk jaar een bestuursverslag dat de belangrijkste punten van zijn risicobeleid vermeldt. Dit verslag is geïntegreerd in het Jaarverslag dat beschikbaar is op de website van de bank (www.crelan.be).

2.2. Risicofactoren eigen aan de maatschappelijke aandelen

2.2.1. Risico's verbonden aan de belegging in het kapitaal van de onderneming

De persoon die maatschappelijke aandelen aankoopt krijgt de hoedanigheid van vennoot van CrelanCo en het geïnvesteerde bedrag wordt toegevoegd aan het eigen vermogen van de onderneming.

Gelet op het feit dat CrelanCo deel uitmaakt van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" (zie hierna punt 4.1. en 4.6.1.), investeert de houder van maatschappelijke aandelen onrechtstreeks in de activiteiten van deze Federatie en draagt aldus de risico's die verbonden zijn aan deze activiteiten.

In geval van ontbinding of vereffening van de vennootschap zal het eigen vermogen eerst gebruikt worden voor de aanzuivering van het passief. Na betaling van het passief zal het kapitaal aan de vennoten terugbetaald worden ten belope van het bedrag dat ze werkelijk gestort hebben of van een proportioneel gedeelte van dit bedrag, ingeval het beschikbaar saldo ontoereikend is. Indien de ontbinding of vereffening het gevolg is van een faillissement of een gelijkaardige gebeurtenis, is het mogelijk dat de aandeelhouder het geïnvesteerd kapitaal slechts gedeeltelijk of helemaal niet terugkrijgt.

Krachtens artikel 27 van de statuten van CrelanCo zal het eventueel overschot na vereffening op een zichtrekening geplaatst worden bij de NV Crelan. Indien binnen de vijf jaar na het deponeren, de activiteit van de ontbonden vennootschap overgenomen wordt door een andere kredietkas, erkend door de NV Crelan, dan zullen de sommen die op de rekening staan in het reservefonds van deze kredietkas gestort worden. Indien binnen dezelfde termijn het werkgebied van de ontbonden vennootschap verdeeld wordt onder meerdere kredietkassen erkend door de NV Crelan, dan zullen de sommen die op de rekening staan gestort worden in de reservefondsen van de verschillende kredietkassen.

De sommen die eventueel op de rekening overblijven na het verstrijken van de vijf jaar, zullen door de NV Crelan verworven worden.

Naast het feit dat CrelanCo deel uitmaakt van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" is CrelanCo tevens aandeelhouder van de NV Crelan. Tot 18 juni 2015 was dit aandeelhouderschap beperkt tot 22,5% van de totaliteit van de aandelen. Door de aandelentransactie vermeld onder punt 4.19. hierna, is CrelanCo tot 47,5 % aandeelhouder geworden van de NV Crelan.

En door de fusie daarna met de CVBA Agricaisse is CrelanCo voor 95% aandeelhouder geworden van Crelan NV.

Dit impliceert dat de houders van de maatschappelijke aandelen samen dus indirect voor 95% aandeelhouder zijn van Crelan NV en dus onderhevig zijn aan de risico's eigen aan Crelan NV. Individueel is dit risico beperkt tot de nominale waarde of het bedrag waarvoor zij hebben geïnvesteerd in CrelanCo.

De resultaten en de solvabiliteit van de Groep Crelan, waarvan de NV Crelan de centrale instelling is, zullen bepalend zijn voor het dividend van de coöperatieve aandeelhouders alsook voor een eventuele terugbetaling van de aandelen door CrelanCo op verzoek van de coöperatieve aandeelhouder.

Aangezien de Belgische aandeelhouders waaronder CrelanCo de hierboven vermelde overname van de aandelen van Crelan NV in handen van de Franse aandeelhouders met eigen middelen hebben gefinancierd dient deze transactie dan ook enerzijds als een mogelijke bijkomende risicofactor eigen aan de uitgever van de maatschappelijke aandelen te worden gezien, maar zal anderzijds de toekomstige strategie van de bank ook beter aansluiten bij deze van een coöperatieve bank en zullen de belangen van de coöperatoren nog beter kunnen behartigd worden.

2.2.2. Geen garantiesysteem

De maatschappelijke aandelen zijn effecten die een deel van het kapitaal van de uitgever vertegenwoordigen en komen niet in aanmerking voor het depositogarantiestelsel dat in België werd ingevoerd. Aandeelhouders zouden aldus geen beroep op een garantie kunnen doen in geval van insolventie van CrelanCo.

2.2.3. Waarde van de maatschappelijke aandelen

De maatschappelijke aandelen worden niet op een beurs genoteerd en zijn ook niet gebonden aan een referentie-index. De nominale waarde blijft dus constant zolang men aandeelhouder is en kan niet stijgen ten gevolge van een beurswaardering. De maatschappelijke aandelen bieden ook geen bescherming tegen inflatie of monetaire erosie. De "return on investment" gebeurt door middel van de storting van een dividend.

Daarentegen kan de nominale waarde van een aandeel ook niet dalen ten gevolge van een negatieve notering op een markt.

2.2.4. Verhandelbaarheid

Ten gevolge van de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen over de coöperatieve vennootschappen, zijn maatschappelijke aandelen niet vrij verhandelbaar.

De aandeelhouder die zijn belegging wenst terug te krijgen moet zich tot een agentschap van Crelan richten (of tot de centrale zetel van de bank indien de aandelen rechtstreeks via deze centrale zetel werden aangeschaft) om zijn ontslag aan te bieden in overeenstemming met de voorziene procedure (zie punt 2.2.5. hierna) of om zijn aandelen over te dragen mits naleving van de volgende regels.

De maatschappelijke aandelen mogen alleen aan vennoten afgestaan worden of aan derden die voldoen aan de voorwaarden om vennoot te zijn, zoals voorzien in artikel 7 van de statuten en dit mits akkoord van de Raad van Bestuur, die niet verplicht is een eventuele weigering te rechtvaardigen.

Artikel 7 van de statuten bepaalt dat :

" Als leden van de vennootschap komen in aanmerking :

1. de landbouwers, tuinbouwers, viskwekers en, in het algemeen, alle natuurlijke personen die hun hoofdbezigheid hebben in de landbouw, in de ruimste zin van het woord;
2. alle andere natuurlijke personen die activiteiten uitoefenen ten gunste van de landbouw of die belang stellen in de ontwikkeling van deze laatste en in het welzijn van de landbouwbevolking;
3. en, in het algemeen, alle natuurlijke personen die belang stellen in het maatschappelijk doel van de vennootschap en haar coöperatief gedachtengoed.

Rechtspersonen kunnen in geen geval vennoot zijn.

Bij wijze van uitzondering op de vorige alinea's, kunnen VZW's, door de Raad van Bestuur erkende landbouwberoepsverenigingen, welk ook hun juridische vorm is, de door de N.V. Crelan erkende Kassen en de door hen opgerichte vennootschappen, vennoot zijn."

Iedere overdracht van aandelen die buiten deze regels zou gebeuren, zou zonder gevolg zijn.

2.2.5. Ontslag en vermindering van het aantal aandelen

Krachtens artikel 9 van de statuten, mogen de vennoten hun ontslag slechts aanbieden tijdens de eerste zes maanden van het maatschappelijk jaar en de terugbetalingen volgend op het ontslag zullen slechts mogen plaatsvinden na goedkeuring door de Algemene Vergadering van de balans van het jaar waarin het ontslag werd aangevraagd.

Dit brengt mee dat een ontslag ingediend in de tweede helft van het jaar slechts in het begin van het volgende jaar zal aangerekend worden. In dergelijke situatie zal dus de terugbetaling van de aandelen slechts kunnen gebeuren na de Algemene Vergadering (eind van de maand april) van het tweede jaar volgend op de indiening van de aanvraag tot ontslag.

Bovendien mag de Raad van Bestuur het ontslag en de vermindering van het aantal aandelen onvoorwaardelijk weigeren. Zo zal de Raad van Bestuur het ontslag en de vermindering van het aantal aandelen onder meer weigeren:

1. aan de vennoten die verplichtingen hebben tegenover de vennootschap of die ten opzichte van deze laatste door bepaalde overeenkomsten gebonden zijn;
2. indien door het ontslag of de vermindering, het vaste gedeelte van het maatschappelijk kapitaal bepaald in artikel 4 van de statuten zou aangetast worden;
3. indien door dit feit het aantal vennoten dat op het einde van het vorige boekjaar bestond, of het bedrag van het ingeschreven kapitaal dat in de laatste balans voorkomt, met meer dan een tiende zou verminderen;
4. in het algemeen, indien door dit feit de financiële toestand van de vennootschap schade zou lijden, of indien door de terugbetaling van aandelen, Crelan, op basis van haar gezamenlijke situatie, haar reglementaire normen en verplichtingen, zoals vastgesteld in uitvoering van de wet van vijftiend april tweeduizend veertien, niet meer zou halen.

2.3. Risicofactoren eigen aan de uitgever

In dit hoofdstuk volgt een bespreking van de risicobeheerorganisatie en de diverse soorten risico's waaraan de groep Crelan onderhevig is.

Aangezien CrelanCo deel uitmaakt van een groter geheel, met name de Federatie van kredietinstellingen "Creland", dat op een solidariteitsprincipe steunt waarbij de nakoming van de verplichtingen van ieder van de deelnemende instellingen wordt gewaarborgd door de andere leden (zie ook punt 4.1. hierna), en aangezien het beheer van de risico's op het niveau van de groep Creland georganiseerd is, zijn de risico's waaraan de Federatie en de groep Creland blootgesteld zijn, de relevante risico's die op CrelandCo rusten.

2.3.1. Algemene organisatie binnen de groep

In het algemeen zijn het de verschillende activiteitensectoren binnen de bank die zelf hun risico's beheren. De rol van het Risk Management is om er op toe te zien dat de identificatie, meting en sturing van de risico's correct verloopt.

Het Risk Management beoefent zijn activiteiten op een onafhankelijke wijze en rapporteert rechtstreeks aan de CRO (chief risk officer) die zetelt in het directiecomité.

De voornaamste activiteiten van het Risk Management bestaat uit:

- Het berekenen en opvolgen van de solvabiliteitsratio's (Eigen vermogen en RWA)
- Het opstellen van een Capital Planning
- Het definiëren van een Risk strategie
- Het sturen van bepaalde werkgroepen
- Het opstellen van bepaalde officiële rapporteringen (ICAAP, COREP, RACI...)
- Het uitvoeren en berekenen van de impact van bepaalde stress testen.
- De interne validatie van kredietscoringsmodellen
- Adviesverlening aan het directiecomité m.b.t. kredietaanvragen die grote risico's met zich meebrengen.

In 2015 werd naar aanleiding van de nieuwe bankenwet een herstelplan (recovery plan) opgesteld conform de mededeling van de NBB van 8 april 2015. Dit rapport werd opgesteld op geconsolideerd niveau voor de groep Crelan, met uitzondering van Crelan Insurance. Crelan Insurance wordt op dit ogenblik als immaterieel beschouwd, maar zal in de toekomst mogelijk wel deel uitmaken van herstelplannen.

Meerdere risico indicatoren werden opgesteld in de domeinen solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit. Voor elke indicator werden waarschuwendrempels en een kritische hersteldrempel gedefinieerd waarbij in geval van overschrijding zware herstelopties potentieel uitgevoerd kunnen worden. Er werden zes scenario's ontwikkeld: liquiditeitscrisis, lage rente voor lange tijd, government bond crisis, crisis met betrekking tot retail/wholesale kredieten, algemene crisis (systematic) en een idiosyncratisch scenario. Voor elk van deze 6 scenario's werden vier mogelijke herstelopties geïdentificeerd die snel in de praktijk kunnen worden omgezet. Volgens de beoogde scenario's worden 1, 2, 3 of alle 4 de opties gelijktijdig in de praktijk omgezet. In elk van deze gevallen laten de beoogde herstelopties de groep Crelan toe om uit de gevarezone te komen.

2.3.1.1. De risicocomités

Sinds meerdere jaren heeft het Risk Management verschillende risicocomités opgericht:

Het comité CredRisk behandelt het kredietrisico en houdt zich vooral bezig met het opstellen van de verschillende policies, het opvolgen van projecten, validatie van risicomodellen, boordtabellen en het invoeren van bepaalde beperkingen.

Het FinRisk comité behandelt het financiële risico van de bank, het renterisico en liquiditeitsrisico. Het zorgt ook voor de implementatie van bepaalde financiële beperkingen.

Het OpRisk comité behandelt de operationele risico's. Het volgt de risico's op die gelinkt zijn aan bepaalde operationele processen die deel uitmaken van een cartografie. Het OpRisk comité coördineert het verzamelen van de verschillende incidenten en de bepaling en opvolging van de politiek inzake operationele risico's.

Het IT Risk comité werd in 2014 opgericht en houdt zich bezig met de veiligheid van de informatica systemen.

Het FillRisk comité volgt de risico's op met betrekking tot de filialen van Crelan NV.

Het verzekeringsrisico comité volgt de risico's op met betrekking tot de verzekeringsmaatschappij Crelan Insurance.

Het GlobalRisk comité volgt meer algemene risico's op (eventuele arbitrage, ICAAP, Capital planning...).

Ten slotte is het Risk Management ook verantwoordelijk voor de permanente controle binnen de bank en voor de implementatie van de Solvency II verplichtingen bij Crelan Insurance.

In 2015 werd in het kader van de nieuwe bankenwet het Risico comité opgericht. Dit comité is samengesteld uit 4 leden van de Raad van Bestuur, waarvan 2 onafhankelijke bestuurders, de Chief Risk Officer van Crelan, de directeur van het risico departement en de verantwoordelijken voor de opvolging van het kredietrisico, financiële risico's en operationele risico's binnen de bank.

2.3.1.2. Basel

De bank heeft een reeks maatregelen omtrent risicobeheer ontwikkeld en geïmplementeerd die conform zijn aan de IRB regelgeving m.b.t. het eigen vermogen. Hierbij wordt een rating toegewezen aan elke schuldenaar en aan elke transactie. Deze parameters worden gebruikt om de ICAAP-eisen te meten in functie van de risico's aan welke de bank is onderworpen, dit zowel onder normale omstandigheden als in economische ongunstige periodes (stress).

Dit rating-systeem wordt eveneens gebruikt voor het beheren van het operationeel risico van kredieten en voor het implementeren van de huidige politiek m.b.t. het kredietrisico.

De resultaten van het rating-systeem worden regelmatig gecontroleerd en één keer per jaar gevalideerd.

Eind 2011 heeft de bank de toelating gekregen van de Franse regulator (ACPR) om zijn rating-systeem te gebruiken voor het berekenen van de kapitaalvereisten op de "retail banking" perimeter.

De volgende tabel geeft een historisch overzicht van de rapporteringsmethode met betrekking tot de Basel-normen voor elke entiteit binnen de Groep Crelan:

Roll-out Basel II pillar 1 benadering	2010	2011	2012	2013	2014 ⁽³⁾
IRB Advanced approach		Landbouwkrediet (1)	Landbouwkrediet	Crelan (2)	Crelan (2)
Standardised approach	Landbouwkrediet				
	Centea	Centea	Centea		
	Keytrade	Keytrade	Keytrade	Keytrade	Keytrade
	Europabank	Europabank	Europabank	Europabank	Europabank

(1) Sedert 31/12/2011

(2) Kredietomloop ex-Centea blijft in de Standaard Benadering

(3) Rapportering volgens de CRD IV (Basel III normen)

2.3.2. Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat de wederpartij bij een transactie in gebreke blijft vóór de definitieve afwikkeling van de met de transactie samenhangende kasstromen heeft plaatsgevonden. De groep is onderhevig aan kredietrisico ten gevolge van het toestaan van leningen en voorschotten en het aanhouden van een beleggingsportefeuille. De voornaamste oorzaak van dit type risico is het uitblijven van betaling door de tegenpartij.

Het kredietrisico is veruit het voornaamste risico waaraan de groep is blootgesteld en wordt binnen elke entiteit nauw opgevolgd door het bevoegde comité (cfr. 2.3.1.1. De risicocomités). Bovendien wordt het kredietrisico elk kwartaal in detail gerapporteerd aan het Global Risk Comité op groepsniveau. Via de CRO van Crelan worden de verslagen van deze laatste vervolgens voorgelegd en besproken op het Directiecomité.

In deze sectie wordt uitsluitend het kredietrisico op de leningen en vorderingen en de voor verkoop beschikbare financiële activa besproken. Voor informatie met betrekking tot het kredietrisico van de herverzekeringsactiva verwijzen wij naar paragraaf 2.1.6.3.

2.3.2.1. Het beheersen van het kredietrisico

2.3.2.1.1. Leningen en vorderingen

Het kredietrisico ten gevolge van het toestaan van leningen en voorschotten, wordt door alle entiteiten van de groep actief beheerd gebruik makende van aan de entiteit aangepaste informatiesystemen en

beoordelingsmethoden van tegenpartijen. Vooraleer een krediet wordt toegestaan, wordt de aanvraag onderworpen aan een diepgaand onderzoek van de tegenpartij, het te financieren project en de structuur van de opgezette transactie. De analyse gebeurt aan de hand van een formeel vastgelegd beslissingssysteem. De kredietbeslissing wordt ten slotte genomen door de bevoegde personen of het bevoegde niveau binnen de business lines.

Er wordt jaarlijks geïnvesteerd in informatisering van real-time kwaliteitsgegevens vanwege interne en externe gegevensbronnen voor de opvolging van de kredieten. Deze informatie ligt aan de basis voor de opmaak van de boordtabellen ter opvolging van de kredietactiviteit, alsook ter voeding van de diverse risico-opvolgingssystemen.

Het kredietrisico wordt binnen de groep op verschillende manieren beheerd. Elke operationele entiteit is verantwoordelijk voor het toekennen van ratings en de opvolging van het kredietrisico van haar eigen clienteel. De verschillende entiteiten van de groep opereren dan ook in volledig verschillende segmenten en niches van de markt. Belangrijke risico's worden echter via de bevoegde kredietrisicocomités gerapporteerd naar het Global Risk Comité. Desgewenst kan Risk Management van de groep bijkomende limieten opleggen en bestaande risico's bijsturen.

Het is omwille van de specifieke aard van de risico's en de opvolging ervan dat de groep Crelan beslist heeft om haar dochterondernemingen Europabank en Keytrade in de STA-methode te laten op reglementair vlak. Enkel de retail-perimeter van Crelan zal in IRBA methode worden opgevolgd.

De ratings worden berekend in het departement kredieten op het moment van de kredietaanvraag. Ze worden er eveneens up-to-date gehouden in functie van gebeurtenissen gedurende de looptijd van het krediet en in functie van de typologie van de risico's.

Op 01/04/2013 fuseerden Landbouwkrediet en Centea tot Crelan. Er werd hierbij een uniforme kredietpolitiek opgesteld op basis van deze bij het ex-Landbouwkrediet, die als de strengste werd beschouwd. Deze nieuwe politiek werd vervolgens over het hele netwerk gecommuniceerd. De Bazel II IRB methode die van toepassing was bij het ex-Landbouwkrediet, is sinds de fusie ook van toepassing in het ex-Centea netwerk.

Zodoende wordt elk krediet aan retail klanten die werd aangegaan na 30/06/2013 beheerd conform de Bazel II IRB methode van Crelan. Om de volledigheid en kwaliteit van de kredietinformatie voor het rating-systeem te verzekeren, werden de interne en permanente controle gereorganiseerd.

De kredieten van ex-Centea worden op reglementair niveau volgens de standaard methode behandeld, maar ze worden wel volgens het rating-systeem van Crelan beheerd voor alle operationele processen m.b.t. het kredietrisico. Deze historische portefeuille maakt deel uit van het IRB roll-out plan en Crelan heeft in 2015 de nodige acties ondernomen waarbij werd aangetoond dat haar risicomodellen performant zijn op de kredietportefeuille van ex-Centea. Dit dossier werd na een intern validatieproces in 2015 overgemaakt aan de regulator voor officiële aanvraag voor toelating van de interne rating benadering. De Nationale Bank van België heeft in 2015 een inspectie uitgevoerd o.a. op de performantie van de modellen op de kredieten van Ex-Centea. Dit dossier is momenteel nog in onderzoek bij de regulator.

Daar de fusie het aandeel van de hypothecaire kredieten in de kredietportefeuille sterk heeft verhoogd, werd er meer geïnvesteerd in tools en systemen voor het beheersen van de risico's op dit type product. De kredietprocessen m.b.t. waardeverminderingen werden eveneens geharmoniseerd. Momenteel kunnen we de kredietactiviteit van de Groep Crelan segmenteren in verschillende activa klassen :

- Keytrade Bank investeert voornamelijk in overheids- en corporate schuld
- Europabank investeert voornamelijk in overheidsschuld, consumenten- en hypothecaire kredieten
- Crelan investeert voornamelijk in kredieten aan particulieren, waaronder voornamelijk hypothecaire kredieten, maar ook in kredieten aan landbouwers en kleine ondernemingen.

Elke entiteit beschikt over een specifieke operationele filières met hun eigen vakspecialisten en instrumenten voor risicobeheer. Binnen Crelan worden ratingsystemen gebruikt voor de markt van de land- en tuinbouwers en de markt voor kleine ondernemingen en zelfstandigen, alsook een credit scoring-systeem voor consumptiekredieten.

De uitstaande kredieten worden voortdurend opgevolgd en gerangschikt volgens hun risicograad, rekening houdende met gebeurtenissen die de kredietkwaliteit beïnvloeden. Een standaard opvolging

werd ingebouwd in het informatiesysteem van de kredieten dat zorgt voor het automatisch versturen van rappels ingeval van achterstallen. De kwalitatieve indicatoren worden eveneens opgevolgd aan de hand van leveranciers van commerciële inlichtingen.

Bovendien worden door alle entiteiten van de groep risicoreducerende technieken toegepast, waarvan de meest voorkomende het nemen van waarborgen is. De voornaamste waarborgen bij het toestaan van leningen en voorschotten zijn onroerende goederen, roerende goederen en financiële activa. Voor de zekerheden werden duidelijke schattingsnormen bepaald, die zowel de juridische aspecten van de waarborg in aanmerking nemen als de economische kenmerken van de bezwaarde goederen. Er wordt eveneens rekening gehouden met de samenloop tussen de andere schuldeisers om de recuperatiewaarde te bepalen.

Wanneer het waarschijnlijk is dat de tegenpartij niet aan haar verplichtingen zal kunnen voldoen, worden de kredieten beschouwd als individueel in waarde verminderd. Deze worden vervolgens individueel opgevolgd met als doel het risico op een aanvaardbaar niveau te houden en trachten de achterstallige sommen in der minne te recupereren. Indien dit niet mogelijk blijkt, worden de kredieten doorgegeven aan het departement juridische zaken en geschillen voor uitwinning van de waarborgen.

De waardeverminderingen op kredieten worden bepaald aan de hand van modellen gebaseerd op historische verliesgegevens, alsook op basis van het professioneel oordeel van de experts die zetelen in het comité waardeverminderingen.

De volgende tabellen geven een overzicht van de EAD (Exposure at default), RWA (Risk Weighted Assets) en gemiddelde RW (Risk Weight) in procent voor 31 december 2015 en 31 december 2014 naargelang de rapportering in het kader van de Basel III normen:

Standaard benadering

	Balans	Buiten-Balans	Derivaten	Repo-style transacties	Totaal
In miljoen EUR - 31 december 2014					
Totaal EAD	14.415	210	192	1	14.818
Totaal RWA	4.518	222	44	0	4.784
Gemiddelde RW in %	31,3%	105,7%	23,1%	20,0%	32,3%

	Balans	Buiten-Balans	Derivaten	Repo-style transacties	Totaal
In miljoen EUR - 31 december 2015					
Totaal EAD	13.076	213	157	1	13.447
Totaal RWA	3.533	224	31	0	3.788
Gemiddelde RW in %	27,0%	104,9%	19,8%	20,0%	28,2%

Internal Rating Based benadering

	Balans	Buiten-Balans	Derivaten	Repo-style transacties	Totaal
In miljoen EUR - 31 december 2014					
Totaal EAD	7.920	666	-	-	8.586
Totaal RWA	1.780	141	-	-	1.920
Gemiddelde RW in %	22,5%	21,2%	NA	NA	22,4%

	Balans	Buiten-Balans	Derivaten	Repo-style transacties	Totaal
In miljoen EUR - 31 december 2015					
Totaal EAD	8.736	680	-	-	9.417
Totaal RWA	1.573	125	-	-	1.698
Gemiddelde RW in %	18,0%	18,4%	NA	NA	18,0%

Voor 31 december 2015 is het gemiddelde risico gewicht van de blootstellingen die onder de standaard benadering worden gerapporteerd 28,2%. Dit is een daling ten opzichte van het gemiddelde risico gewicht van 32,3% op 31 december 2014. Het gemiddelde risico gewicht van de blootstellingen gerapporteerd onder de Internal Rating Based benadering is gedaald van 22,4% op 31 december 2014 naar 18,0% op 31 december 2015. In de onderstaande tabel wordt het aandeel van elk krediet scoringsmodel in de evolutie van het risico gewicht aangegeven voor de periode 31 december 2014 tot 31 december 2015:

Gewogen gemiddelde RW	31/12/2014	22,4%
Landbouwers		-0,6%
Zelfstandigen		-0,1%
Particulieren		0,1%
Kleine ondernemingen		-0,7%
Homogene groepen van risico's		-2,9%
Gewogen gemiddelde RW	31/12/2015	18,0%

De daling in risico gewicht is merkbaar op niveau van de meeste kredietscoringsmodellen, en in het bijzonder bij homogene groepen van risico's. Dit zijn groepen waar voor de tegenpartij nog geen individuele rating bestaat. Voor deze laatste is er een merkbare daling van het aandeel in het totaal risicogewicht, dat voornamelijk te wijten is aan het onderbrengen van de homogene groep van jonge particulieren naar het kredietscoringsmodel voor particulieren in de loop van 2015. Dit verklaart mede de lichte stijging van de contributie van deze laatste in het totale risicogewicht.

Volgende tabellen geven een overzicht van de EAD, RWA en gemiddelde risico gewicht per type tegenpartij die gerapporteerd worden volgens de standaard benadering, respectievelijk voor 31 december 2015 en 31 december 2014:

Standaard Benadering

In miljoen EUR - 31 12 2015	EAD	RWA	RW
Total	13.447	3.788	28,2%
	0		
Instellingen	1.851	412	22,3%
Ondernemingen	699	499	71,5%
Korte termijnvorderingen op instellingen en ondernemingen	-	-	NA
Overheden en centrale banken	3.875	-	0,0%
Garanties op vastgoed	4.778	1.921	40,2%
Vorderingen op het clienteel	732	486	66,5%
Regionale overheden	249	-	0,0%
Administratieve en niet commerciële instellingen	21	4	20,0%
Multilaterale ontwikkelingsbanken	65	-	0,0%
Internationale organisaties	129	-	0,0%
Vervallen items	193	197	102,0%
Elementen die behoren tot de categorie van hoge risico's	30	30	100,0%
Covered bonds	543	72	13,2%
Vorderingen in collectieve investeringsvennootschappen	31	31	100,0%
Andere elementen	215	108	50,0%
Effectisering	37	28	75,7%

Standaard Benadering

In miljoen EUR - 31 12 2014	EAD	RWA	RW
Totaal	14.817	4.784	32,3%
Instellingen	2.389	673	28,2%
Ondernemingen	588	446	76,0%
Korte termijnevorderingen op instellingen en ondernemingen	-	-	NA
Overheden en centrale banken	3.703	-	0,0%
Garanties op vastgoed	4.767	1.603	33,6%
Vorderingen op het cliënteel	2.176	1.485	68,3%
Regionale overheden	111	3	3,0%
Administratieve en niet commerciële instellingen	-	-	NA
Multilaterale ontwikkelingsbanken	31	-	0,0%
Internationale organisaties	57	-	0,0%
Vervallen items	352	401	114,0%
Elementen die behoren tot de categorie van hoge risico's	7	11	158,3%
Covered bonds	487	73	15,1%
Vorderingen in collectieve investeringsvennootschappen	-	-	NA
Aandelen	0	0	
Andere elementen	102	36	35,3%
Effectisering	49	52	107,0%

De totale blotstellingen en risico gewogen activa binnen de Groep Crelan onder de standaard benadering en de Internal Rating Based benadering worden in onderstaande tabel weergegeven.
Standaard & Internal Rating Based benadering

In miljoen EUR - 31 december 2014	Balans	Buiten-Balans	Derivaten	Repo-style transacties	Totaal
Totaal EAD	22.335	876	192	1	23.404
Totaal RWA	6.297	363	44	0	6.705
Gemiddelde RW in %	28,2%	41,4%	NA	NA	28,6%

In miljoen EUR - 31 december 2015	Balans	Buiten-Balans	Derivaten	Repo-style transacties	Totaal
Totaal EAD	21.812	894	157	1	22.864
Totaal RWA	5.106	348	31	0	5.486
Gemiddelde RW in %	23,4%	39,0%	NA	NA	24,0%

Om de verschillende risicoklassen en de verschillende segmenten vergelijkbaar te maken, maakt de Groep Crelan gebruik van een Masterscale. Via deze masterscale kan de portefeuille vergeleken worden met internationale standaarden.

In onderstaande tabel wordt een ventilatie van de kredietportefeuille weergegeven in termen van EAD en risico gewogen activa gebruik makende van de diverse gehanteerde risicoklassen volgens de Masterscale. Het betreft hier uitsluitend het retail-segment van Crelan die volgens de IRB-methode worden gerapporteerd.

In miljoen EUR

PD Masterscale	Bruto Exposure (EAD) RWA Gemiddelde RW in %	31-déc-14	31-déc-15
		Retail	Retail
A+ 0,001	EAD som	-	-
	RWA som	-	-
	Gewogen gemiddelde RW	NA	NA
A 0,010	EAD som	373	-
	RWA som	5	-
	Gewogen gemiddelde RW	1%	NA
B+ [0,02 - 0,04]	EAD som	-	538
	RWA som	-	7
	Gewogen gemiddelde RW	NA	1%
B] 0,04 - 0,08]	EAD som	1.881	2.301
	RWA som	58	74
	Gewogen gemiddelde RW	3%	3%
C+] 0,08 - 0,16]	EAD som	1.373	1.445
	RWA som	67	63
	Gewogen gemiddelde RW	5%	4%
C] 0,16 - 0,32]	EAD som	439	486
	RWA som	32	35
	Gewogen gemiddelde RW	7%	7%
C-] 0,32 - 0,64]	EAD som	2.076	2.208
	RWA som	399	442
	Gewogen gemiddelde RW	19%	20%
D+] 0,64 - 0,85]	EAD som	98	91
	RWA som	32	23
	Gewogen gemiddelde RW	33%	25%
D] 0,85 - 1,28]	EAD som	849	756
	RWA som	305	274
	Gewogen gemiddelde RW	36%	36%
D-] 1,28 - 2,56]	EAD som	436	756
	RWA som	122	193
	Gewogen gemiddelde RW	28%	26%
E+] 2,56 - 5,12]	EAD som	484	234
	RWA som	255	143
	Gewogen gemiddelde RW	53%	61%
E] 5,12 - 15]	EAD som	303	331
	RWA som	212	226
	Gewogen gemiddelde RW	70%	68%
E-] 15 - 99,999]	EAD som	17	15
	RWA som	10	9
	Gewogen gemiddelde RW	60%	58%
F/Z 100	EAD som	256	255
	RWA som	423	211
	Gewogen gemiddelde RW	165%	83%
Totaal Bruto exposure		8.586	9.417
Totaal Risk-Weighted Assets		1.920	1.698
Totaal gewogen gemiddelde RW(%)		22,4%	18,0%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de EAD die onder de IRB benadering wordt gerapporteerd gestegen is van een niveau van 8,59 miljard EUR op 31 december 2014 naar een niveau van 9,42 miljard EUR op 31 december 2015. In termen van risico gewogen activa is dit een daling van 1,92 miljard EUR op 31 december 2014 naar 1,70 miljard EUR op 31 december 2015. Aldus is het gewogen gemiddelde risico gewicht van de blootstellingen gedaald van een niveau van 22,4% op 31 december 2014 naar een niveau van 18% op 31 december 2015.

Wanneer de masterscale wordt vertaald in een equivalente externe rating, krijgen we volgende onderverdeling van de EAD volgens rating:

		31/12/2014		31/12/2015		
Externe Rating	MASTER SCALE			Bruto exposure (EAD) (mio EUR)	Bruto exposure (EAD) (mio EUR)	
	Rating	Reference PD (as percentage)	PD Range (as percentage)			
Inv. Grade	AAA	A+	0,001	0,001	-	-
	AA+ to AA	A	0,01	0,01	373	-
	AA- to A+	B+	0,02	[0,02 - 0,04]	-	538
	A to A-	B	0,06] 0,04 - 0,08]	1.881	2.301
	BBB+	C+	0,16] 0,08 - 0,16]	1.373	1.445
	BBB	C	0,30] 0,16 - 0,32]	439	486
	BBB-	C-	0,60] 0,32 - 0,64]	2.076	2.208
Speculative Grade	BB+	D+	0,75] 0,64 - 0,85]	98	91
	BB	D	1,25] 0,85 - 1,28]	849	756
	BB-	D-	1,90] 1,28 - 2,56]	436	756
	B+ to B	E+	5,00] 2,56 - 5,12]	484	234
	B-	E	12,00] 5,12 - 15]	303	331
	CCC to C	E-	20,00] 15 - 99,999]	17	15
Default	D	F/Z	100	100	256	255
				8.586	9.417	

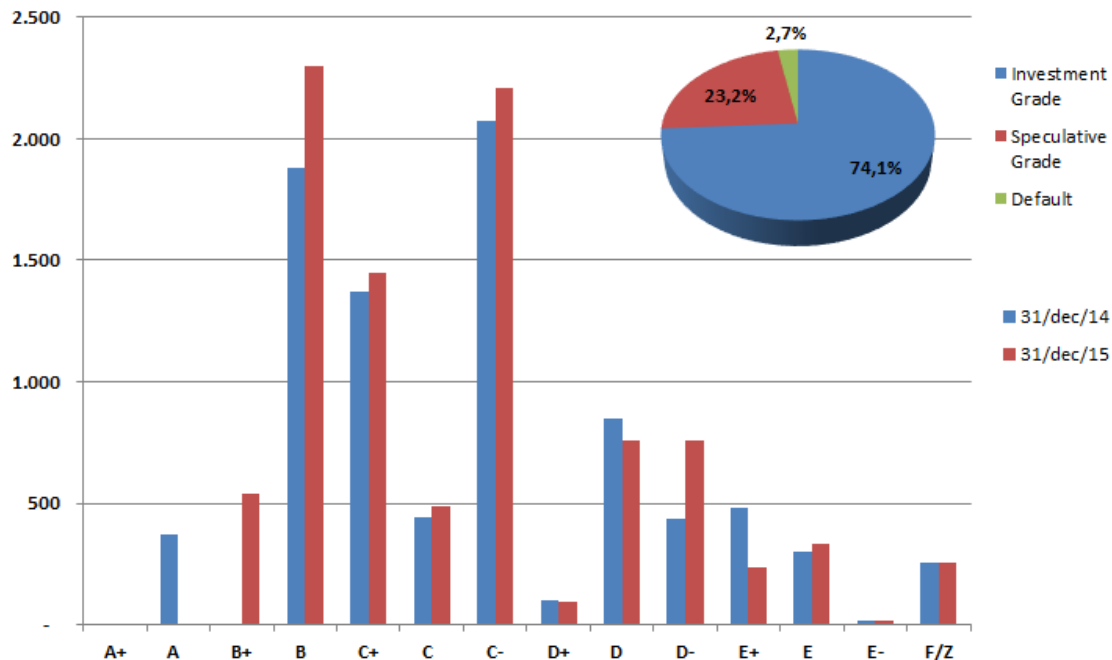
31/12/2014 31/12/2015

Investment Grade	71,5%	74,1%
Speculative Grade	25,5%	23,2%
Default	3,0%	2,7%
Totaal IRB	100%	100%

Van deze blootstellingen die onder de IRB benadering worden gerapporteerd op 31 december 2015 is dus 74,1% van investment grade kwaliteit (ten opzichte van 71,5% op 31 december 2014), 23,2 % is speculative grade (ten opzichte van 25,5% op 31 december 2014) en 2,7% is in default (ten opzichte van 3,0% op 31 december 2014). De definitie van default is deze die gehanteerd wordt binnen Basel II, met name een achterstand in betaling van minimaal 90 dagen. De hierboven vermelde opsplitsing betreft niet geauditeerde gegevens.

De rating wordt berekend bij elke nieuwe kredietaanvraag of bij periodieke herzieningen van de portefeuille zoals hierboven beschreven. Hij fungeert als beslissingondersteunend instrument, onder meer voor het vastleggen van de rente- en waarborgvoorwaarden. Stapsgewijs worden de procedures van het kredietbeslissingsproces aangepast zodanig dat de gevraagde waarborgen in overeenstemming zijn met de rating van de desbetreffende cliënt.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van 31 december 2015 ten opzichte van 31 december 2014 van de distributie van de retail-portefeuille van Crelan per Masterscale rating :

F/Z betreffen de kredieten respectievelijk in default (F) en de opgezegde kredieten (Z). We merken inderdaad vooral een toename in de investment grade en een afname in de speculative en default grades.

De volgende tabel geeft per masterscale rating een overzicht van de EAD, het bedrag op de balans, het bedrag buiten balans, de gemiddelde credit conversion factor (CCF %) die wordt toegepast op het niet-getrokken gedeelte van een krediet en de EAD-gewogen Loss Given Default (LGD) percentage:

In mio EUR 31 december 2015

Masterscale Rating	A+	A	B+	B	C+	C	C-	D+	D	D-	E+	E	E-	F/Z	Totaal
EAD	-	-	538	2.301	1.445	486	2.208	91	756	756	234	331	15	255	9.417
Balans bedrag	-	-	509	2.173	1.370	439	2.020	78	683	674	208	315	14	251	8.736
Buiten balans bedrag	-	-	29	126	74	47	183	12	71	81	25	16	1	5	669
Gemiddelde CCF %	0,0%	0,0%	100,1%	101,4%	100,2%	100,0%	102,6%	105,6%	102,3%	101,2%	102,7%	102,2%	100,5%	104,0%	101,7%
LGD%	0,0%	0,0%	12,6%	15,2%	12,7%	12,6%	20,0%	22,8%	24,1%	16,3%	24,3%	16,9%	13,4%	27,4%	17,1%

In mio EUR 31 december 2014

Masterscale Rating	A+	A	B+	B	C+	C	C-	D+	D	D-	E+	E	E-	F/Z	Totaal
EAD	-	373	-	1.881	1.373	439	2.076	98	849	436	484	303	17	256	8.586
Balans bedrag	-	359	-	1.772	1.288	390	1.895	82	753	413	415	289	15	250	7.920
Buiten balans bedrag	-	14	-	108	85	49	177	16	95	22	68	14	2	6	655
Gemiddelde CCF %	0,0%	100,1%	0,0%	101,2%	100,7%	100,0%	102,4%	104,4%	101,9%	104,0%	101,2%	102,6%	100,5%	103,2%	101,7%
LGD%	0,0%	13,0%	0,0%	15,0%	14,0%	13,0%	19,0%	24,0%	24,0%	17,0%	20,0%	18,0%	14,0%	27,0%	17,5%

Het gemiddelde toegepaste CCF percentage op 31 december 2015 bedraagt 101,7% en is dus gelijk aan de gemiddelde CCF toegepast op 31 december 2014. Het EAD-gewogen gemiddelde LGD percentage op 31 december 2015 bedraagt 17,1% en is iets lager dan het EAD-gewogen gemiddelde LGD percentage op 31 december 2014.

EUROPABANK :

De exposures van Europabank worden gerapporteerd in het kader van Basel III volgens de standaard benadering. Het gemiddelde risico gewicht (RW) geeft een indicatie van de kwaliteit van de onderliggende activa. Hoe hoger dit risico gewicht, hoe hoger het risico van de exposures. De volgende tabellen geven een overzicht van de EAD, RWA en risico gewichten per type tegenpartij:

In miljoen EUR - 31 12 2015	EAD	RWA	RW
Total	1.343	528	39,3%
	0		
Instellingen	109	32	29,3%
Ondernemingen	18	12	66,3%
Korte termijnevorderingen op instellingen en ondernemingen	-	-	NA
Overheden en centrale banken	269	-	0,0%
Garanties op vastgoed	522	192	36,8%
Vorderingen op het cliënteel	242	168	69,4%
Regionale overheden	13	-	0,0%
Administratieve en niet commerciële instellingen	-	-	NA
Multilaterale ontwikkelingsbanken	-	-	NA
Internationale organisaties	-	-	NA
Vervallen items	54	55	102,3%
Elementen die behoren tot de categorie van hoge risico's	-	-	NA
Covered bonds	-	-	NA
Vorderingen in collectieve investeringsvennootschappen	-	-	NA
Andere elementen	115	69	59,4%
Effectisering	-	-	NA
Standaard Benadering			

In miljoen EUR - 31 12 2014	EAD	RWA	RW
Totaal	1.420	533	37,6%
Instellingen	216	48	22,3%
Ondernemingen	1	1	94,2%
Korte termijnevorderingen op instellingen en ondernemingen	-	-	NA
Overheden en centrale banken	275	-	0,0%
Garanties op vastgoed	475	163	34,2%
Vorderingen op het cliënteel	344	239	69,4%
Regionale overheden	7	-	0,0%
Administratieve en niet commerciële instellingen	-	-	NA
Multilaterale ontwikkelingsbanken	-	-	NA
Internationale organisaties	-	-	NA
Vervallen items	76	76	100,7%
Elementen die behoren tot de categorie van hoge risico's	-	-	NA
Covered bonds	-	-	NA
Vorderingen in collectieve investeringsvennootschappen	-	-	NA
Andere elementen	25	6	23,9%
Effectisering	-	-	NA

Het gemiddelde risico gewicht op 31 december 2015 bedraagt 39,3% en is iets hoger als het risico gewicht op 31 december 2014 (37,6%). De kredietkwaliteit van de kredietportefeuille bij Europabank ligt dus min of meer in lijn met die van vorig jaar.

KEYTRADE :

De blootstellingen van Keytrade worden gerapporteerd in het kader van Basel III volgens de standaard benadering. Keytrade heeft nagenoeg geen exposure in kredieten aan retail cliënteel. Het gemiddelde risico gewicht (RW) geeft een indicatie van de kwaliteit van de onderliggende activa. Hoe hoger dit risico gewicht, hoe hoger het risico van de blootstellingen. De volgende tabellen geven een overzicht van de EAD, RWA en risico gewichten per type tegenpartij:

Standaard Benadering

In miljoen EUR - 31 12 2015	EAD	RWA	RW
Total	3.042	341	11,2%
	0		
Instellingen	421	122	29,0%
Ondernemingen	193	97	50,4%
Korte termijnvorderingen op instellingen en ondernemingen	-	-	NA
Overheden en centrale banken	1.695	-	0,0%
Garanties op vastgoed	-	-	NA
Vorderingen op het cliënteel	8	6	75,0%
Regionale overheden	150	-	0,0%
Administratieve en niet commerciële instellingen	-	-	NA
Multilaterale ontwikkelingsbanken	65	-	0,0%
Internationale organisaties	23	-	0,0%
Vervallen items	-	-	NA
Elementen die behoren tot de categorie van hoge risico's	-	-	NA
Covered bonds	431	60	14,0%
Vorderingen in collectieve investeringsvennootschappen	-	-	NA
Andere elementen	48	38	78,1%
Effectisering	8	18	238,1%

Standaard Benadering

In miljoen EUR - 31 12 2014	EAD	RWA	RW
Totaal	3.049	394	12,9%
Instellingen	601	208	34,5%
Ondernemingen	156	81	52,1%
Korte termijnevorderingen op instellingen en ondernemingen	-	-	NA
Overheden en centrale banken	1.706	-	0,0%
Garanties op vastgoed	-	-	NA
Vorderingen op het cliënteel	31	18	58,9%
Regionale overheden	104	3	3,2%
Administratieve en niet commerciële instellingen	-	-	NA
Multilaterale ontwikkelingsbanken	31	-	0,0%
Internationale organisaties	11	-	0,0%
Vervallen items	-	-	NA
Elementen die behoren tot de categorie van hoge risico's	0	1	400,0%
Covered bonds	397	64	16,2%
Vorderingen in collectieve investeringsvennootschappen	-	-	NA
Andere elementen	-	-	NA
Effectisering	12	18	152,4%

Het gemiddelde risico gewicht op 31 december 2015 bedraagt 11,2% en is daarmee lager dan het risico gewicht op 31 december 2014, dat 12,9% bedroeg. De kwaliteit van de kredietportefeuille bij Keytrade blijft dus op een hoog niveau en is zelfs verbeterd ten opzichte van vorig jaar.

OVERZICHT LENINGEN & VORDERINGEN GROEP CRELAN

Onderstaande tabellen geven de uitsplitsing op 31 december van de geconsolideerde portefeuille leningen en vorderingen met gezonde omloop, leningen en vorderingen die reeds vervallen zijn maar waarvoor (nog) geen bijzondere waardevermindering werd aangelegd en leningen en vorderingen waarvoor een bijzondere waardevermindering werd aangelegd.

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Gezonde omloop	14.701.559.475,21	15.922.545.206,29
Vervallen	764.160.778,55	798.882.671,14
Met bijzondere waardevermindering	635.113.042,95	675.572.898,29
Totaal	16.100.833.296,71	17.397.000.775,72
Aangelegde waardeverminderingen	214.386.559,51	224.818.951,42
Totaal leningen en vorderingen	15.886.446.737,20	17.172.181.824,30

De kredieten met gezonde omloop kunnen als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Leningen en vorderingen - gezonde omloop		
- interbancaire leningen	600.650.095,38	1.239.383.822,68
- consumentenkredieten	577.906.437,35	542.810.282,90
- hypothecaire kredieten	9.171.923.594,12	9.555.384.778,87
- landbouw kredieten	1.581.933.119,87	1.785.518.100,91
- professionele kredieten	1.258.503.523,87	1.448.358.087,21
- kredieten korte termijn	214.876.804,81	242.789.718,23
- andere	1.295.765.899,82	1.108.300.415,48
Totaal gezonde omloop	14.701.559.475,21	15.922.545.206,29
Waardeverminderingen - IBNR	12.371.308,16	13.096.778,93
Totaal gezonde leningen en vorderingen	14.689.188.167,05	15.909.448.427,36

De kredieten met betalingsachterstand waarvoor (nog) geen individuele waardevermindering werd aangelegd, kunnen per 31 december als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2015			
	<= 30 dagen	> 30 dagen en <= 90 dagen	> 90 dagen en <= 180 dagen	> 180 dagen
Vervallen kredieten				
- interbancaire leningen	0,00	0,00	0,00	0,00
- consumentenkredieten	37.551.644,87	878.316,53	0,00	0,00
- hypothecaire kredieten	491.244.116,05	32.133.090,43	8,99	0,00
- landbouw kredieten	69.172.774,55	1.119.451,91	18.562,46	0,00
- professionele kredieten	99.299.706,66	6.409.563,63	0,00	12.164,60
- kredieten korte termijn	6.654.181,27	579.418,06	2,52	0,00
- andere	19.025.554,40	61.138,40	0,00	1.083,22
Totaal	722.947.977,80	41.180.978,96	18.573,97	13.247,82
Waardeverminderingen - IBNR	8.519.349,05	378.135,00	0,00	0,00
Totaal vervallen leningen en vorderingen	714.428.628,75	40.802.843,96	18.573,97	13.247,82

(in EUR)	31/12/2014			
	<= 30 dagen	> 30 dagen en <= 90 dagen	> 90 dagen en <= 180 dagen	> 180 dagen
Vervallen kredieten				
- interbancaire leningen	0,00	0,00	0,00	0,00
- consumentenkredieten	40.525.972,85	1.322.034,66	145.413,13	6.428,18
- hypothecaire kredieten	489.034.647,05	42.699.367,35	7,88	0,00
- landbouw kredieten	77.703.300,70	1.366.066,60	0,00	0,00
- professionele kredieten	109.552.650,77	11.798.406,46	0,00	0,00
- kredieten korte termijn	12.930.848,58	860.347,81	0,00	0,00
- andere	10.921.180,05	0,00	0,00	15.999,07
Total	740.668.600,00	58.046.222,88	145.421,01	22.427,25
Waardeverminderingen - IBNR	8.494.042,78	538.851,12	0,00	0,00
Totaal vervallen leningen en vorderingen	732.174.557,22	57.507.371,76	145.421,01	22.427,25

Bestaande maar niet gerapporteerde (« IBNR ») waardeverminderingen worden aangelegd op de portefeuille gezonde kredieten en de portefeuille vervallen kredieten waarvoor nog geen bijzondere waardevermindering werd aangelegd. Bij de bepaling van de IBNR waardevermindering houdt men rekening met historische gegevens van verliezen en mogelijke betalingsmoeilijkheden bij vergelijkbare kredietrisico's, het huidige economische klimaat en diverse macro-economische factoren.

Onderstaande tabel detailleert de leningen en vorderingen waarvoor een bijzondere waardevermindering werd aangelegd :

(in EUR)		31/12/2015	
Leningen en vorderingen met bijzondere waardevermindering	Bruto	Individuele waardeverminderingen	
- interbancaire leningen	0,00	0,00	
- consumentenkredieten	54.401.651,50	20.555.803,67	
- hypothecaire kredieten	264.703.183,38	49.496.594,09	
- landbouw kredieten	95.024.448,69	28.122.776,73	
- professionele kredieten	133.300.048,57	45.664.960,95	
- kredieten korte termijn	29.167.449,75	15.607.625,15	
- andere	58.516.261,06	33.670.006,72	
Totaal impaired	635.113.042,95	193.117.767,30	

(in EUR)		31/12/2014	
Leningen en vorderingen met bijzondere waardevermindering	Bruto	Individuele waardeverminderingen	
- interbancaire leningen	0,00	0,00	
- consumentenkredieten	54.728.006,02	19.608.136,43	
- hypothecaire kredieten	287.524.901,22	52.388.108,50	
- landbouw kredieten	88.945.301,44	25.587.087,10	
- professionele kredieten	146.164.641,34	49.018.175,14	
- kredieten korte termijn	34.759.710,40	20.055.642,09	
- andere	63.450.337,87	36.032.129,33	
Totaal impaired	675.572.898,29	202.689.278,59	

Bijzondere waardeverminderingen worden aangelegd wanneer er objectieve aanwijzingen zijn dat de cliënt niet (meer) aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Onder objectieve aanwijzingen wordt bijvoorbeeld verstaan: betalingsachterstand en inzet van de faillissementsprocedure. De bijzondere waardeverminderingen geven het verlies weer dat de Groep verwacht te zullen lijden. Dit bedrag wordt bepaald als zijnde het maximaal kredietrisico van de cliënt, verminderd met de reële waarde van de ontvangen zekerheidsstellingen en andere kredietverbeteringen.

Indien een tegenpartij in gebreke blijft na herhaaldelijke pogingen van de Groep om een minnelijke regeling te treffen, worden de ontvangen waarborgen en garanties uitgewonnen. Wanneer alle normale inspanningen ter recuperatie van de vordering werden benut, wordt het openstaand saldo afgeschreven.

2.3.2.1.2. Voor verkoop beschikbare financiële activa

De kredietkwaliteit van de beleggingseffecten wordt opgevolgd aan de hand van een interne rating welke gebaseerd is op de externe rating van de gekende ratingbureau's. Een minimale interne rating van C+ (overeenstemmend met BBB+ en Baa1 van Fitch, S&P en Moody's) wordt opgelegd voor investeringen in de financiële portefeuille. Effecten met een lagere rating worden uitsluitend aangekocht op basis van een uitdrukkelijke en specifieke beslissing van het Directiecomité. Indien een effect ten gevolge van een downgrade onder het niveau C+ noteert, dan is een beslissing van het Directiecomité betreffende het behoud of de verkoop van het desbetreffende effect noodzakelijk. De effecten zonder rating betreffen voornamelijk fondsen en financiële vaste activa.

31/12/2015	AAA	AA	A	Lager dan A	Not rated	TOTAL
Effectisering	6.499.484,31	14.045.795,74	8.060.658,19	0,00	0,00	28.605.938,24
Financiële sector	45.721.946,54	39.412.712,68	26.175.301,72	28.134.295,66	39.181.843,74	178.626.100,34
Private sector	0,00	23.030.729,29	42.538.116,34	0,00	5.540.485,75	71.109.331,38
Overheidseffecten	253.165.281,02	1.162.607.053,05	265.567.810,64	70.053.447,24	1.588.775,65	1.752.982.367,60
Covered Bonds	113.757.804,58	0,00	0,00	0,00	0,00	113.757.804,58
Totale AFS portefeuille	419.144.516,45	1.239.096.290,76	342.341.886,89	98.187.742,90	46.311.105,14	2.145.081.542,14
Portefeuille Keytrade, aangehouden voor verkoop	851.630.339,88	1.503.842.037,01	136.139.273,22	134.595.996,20	10.618.450,35	2.636.826.096,65
Totaal effectenportefeuille	1.270.774.856,33	2.742.938.327,76	478.481.160,11	232.783.739,10	56.929.555,49	4.781.907.638,80
31/12/2014	AAA	AA	A	Lager dan A	Not rated	TOTAL
Effectisering	12.288.340,44	0,00	25.147.958,50	11.144.623,99	0,00	48.580.922,94
Financiële sector	160.123.624,35	100.466.355,39	73.041.904,01	43.986.236,43	5.899.570,21	383.517.690,39
Private sector	12.111.882,81	55.306.030,36	109.804.806,55	15.318.818,89	6.505.965,05	199.047.503,67
Overheidseffecten	683.165.549,26	2.684.500.638,66	20.089.421,11	16.103.671,26	0,00	3.403.859.280,29
Covered Bonds	368.518.719,00	13.020.127,63	15.838.174,05	0,00	0,00	397.377.020,68
Totale AFS portefeuille	1.236.208.115,87	2.853.293.152,04	243.922.264,22	86.553.350,57	12.405.535,26	4.432.382.417,96

In 2015 steeg de globale omloop van de portefeuille met EUR 350 miljoen tot 4,8 miljard EUR. De anticipatie op lagere obligatierentevoeten in navolging van de ECB-renteverlagingen, de aankondigingen rond kwantitatieve verruimingsmaatregelen en de ruime cashpositie van de Groep Crelan droegen bij tot bijkomende investeringen in de financiële portefeuille in voornamelijk korte tot middellange looptijden. De kwaliteit van de beleggingsportefeuille blijft zeer hoog vermits het 83,9% effecten betreft met een rating van minimaal AA, tegenover 92,2% eind 2014.

Het aandeel van overheidsobligaties in portefeuille verhoogde tot 78% van de totale portefeuille, weliswaar verder gediversifieerd buiten de thuismarkt. Van de totale portefeuille overheids-obligaties werd een bedrag van 1,9 miljard EUR belegd in Belgische overheidsobligaties, 234 miljoen EUR in Belgische regionale overheden, 238 miljoen EUR in Oostenrijkse overheidsobligaties, 366 miljoen EUR in Franse overheidsobligaties, 195 miljoen EUR in Finse overheidsobligaties, 246 miljoen EUR in Nederlandse overheidsobligaties, 88 miljoen EUR in Italiaanse overheidsobligaties, 72 miljoen EUR in Spaanse overheidsobligaties en tenslotte 17,5 miljoen EUR in Amerikaanse overheidsobligaties. Het resterend bedrag werd belegd in Canadese provinciële en supra-nationale instellingen.

De Groep Crelan entte zijn investeringsbeleid op de activaklassen die in aanmerking komen als liquide activa in het kader van de Bazel III regelgeving. Behoudens obligaties uitgegeven door overheden en supranationale instellingen worden bijgevolg enkel de covered - en corporate bonds in aanmerking genomen. Het volume in covered bonds steeg van 397 miljoen EUR in 2014 tot 539 miljoen EUR eind 2015 (inclusief portefeuille Keytrade).

De volumes in de geëffectiseerde obligaties (RMBS) doofde verder uit van 49 miljoen EUR in 2014 naar 29 miljoen EUR eind 2015. De emissies in portefeuille dateren van de jaren 2005 en ervoor. Het risico op verliezen blijft dan ook zeer klein.

De geografische spreiding van de totale portefeuille wordt in de volgende tabel weergegeven:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
België	1.090.448.556,04	2.324.665.708,42
Eurozone	880.365.219,68	1.610.736.213,07
Overige landen uit EU	37.767.148,88	172.834.851,00
Rest van de wereld	86.264.515,31	230.248.816,39
Supra nationale instellingen	50.236.102,23	93.896.829,09
Totaal	2.145.081.542,14	4.432.382.417,96

Voor de beheersing van het kredietrisico uit beleggingsactiviteiten werden per entiteit en op niveau van de Groep uniforme limieten per productgroep en per tegenpartij opgesteld. De limieten op professionele tegenpartijen en banken worden in de back-office van de marktenzaal opgevolgd. De limieten en de ratings van tegenpartijen en de benuttingen worden permanent gecontroleerd door de back-office. Bij eventuele limietoverschrijdingen wordt een rapportering aan het management en aan de afdeling risicobeheer overgemaakt.

Het pre-settlement tegenpartij- en afwikkelingsrisico blijft beperkt aangezien al deze activiteiten afgewikkeld worden met andere financiële instellingen. Het toezicht op het post-settlement kredietrisico wordt dagelijks opgevolgd op basis van de bepalingen vervat in de investeringspolitiek van de Groep.

Een waardevermindering moet worden opgemaakt wanneer er een objectieve aanwijzing van waardevermindering bestaat die het gevolg is van één of meerdere gebeurtenissen die tot stand kwamen na de aanschaffing van de betreffende effecten. Er worden geen waardeverminderingen aangelegd voor de effecten gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

Voor eigen vermogeninstrumenten vormt een duurzame of significante waardedaling van de betreffende titel een objectieve aanwijzing.

Voor schuldbewijzen vormt een significante verslechtering van het kredietrisico, die tot uiting komt via een risico op niet-inning, een objectieve aanwijzing.

Voor de eigen vermogensinstrumenten hanteert de Group Crelan kwantitatieve factoren als indicator van mogelijke waardeverminderingen. Het gaat voornamelijk om een waardedaling van minstens 30% gedurende een periode van 6 opeenvolgende maanden. Ook factoren als financiële moeilijkheden van de emittent, perspectieven op korte termijn,... worden in rekening genomen. Bovenop voormelde criteria wordt een waardevermindering toegepast bij een waardedaling van meer dan 50% of gedurende een periode van minstens 3 jaar.

Voor de schuldbewijzen worden de criteria toegepast die van toepassing zijn op leningen en vorderingen. Een waardevermindering wordt maar in rekening genomen voor het deel van het geïnvesteerde bedrag dat niet zal kunnen gerecupereerd worden:

- voor effecten gewaardeerd aan amortised cost wordt de waardevermindering geboekt via een aparte rekening in resultaat, met een mogelijke terugname in geval van objectieve aanwijzingen van later herstel;
- voor de voor verkoop beschikbare financiële activa wordt de waardevermindering geboekt via een transfer van het gecumuleerde verwachte verlies vanuit het eigen vermogen naar het resultaat. In geval van een later herstel kan de waardevermindering worden teruggenomen voor de schuldbewijzen.

In de loop van 2015 en 2014 werden er geen waardeverminderingen aangelegd op effecten. Daarentegen werd er in 2015 voor EUR 488.986,49 aan waardeverminderingen teruggenomen op financiële activa waarvan de kredietkwaliteit verbeterde.

	Obligaties en andere vastrentende effecten	Aandelen en andere niet-vastrentende effecten	Financiële vaste activa	Totaal
31/12/2015				
Openingsbalans	1.738.986,49	0,00	785.250,00	2.524.236,49
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Terugname van waardeverminderingen	-488.986,49	0,00	-785.250,00	-1.274.236,49
Herclassificatie als aangehouden voor verkoop	-1.250.000,00	0,00	0,00	-1.250.000,00
Eindbalans	0,00	0,00	0,00	0,00

	Obligaties en andere vastrentende effecten	Aandelen en andere niet-vastrentende effecten	Financiële vaste activa	Totaal
31/12/2014				
Openingsbalans	2.255.289,09	0,00	785.250,00	12.573.883,13
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Terugname van waardeverminderingen	-516.302,60	0,00	0,00	-516.302,60
Eindbalans	1.738.986,49	0,00	785.250,00	3.040.539,09

2.3.2.1.3. Derivaten

Om het risico bij het afsluiten van derivaten te beperken, wordt met iedere financiële tegenpartij een ISDA Master Agreement en een CSA (Credit Support Annex) afgesloten. Deze contracten bepalen immers dat bij falen een netting mag gebeuren van alle rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de derivatenhandel met deze tegenpartij. Het risico wordt nog verder beperkt door de contractuele verplichting om cash collateral te plaatsen bij een negatieve netto marktwaarde van de portefeuille derivaten.

De toepassing van IFRS 13 houdt in dat bij de waardebepaling van derivaten het risico dat de tegenpartij of Crelan zijn verplichtingen niet zou nakomen, mee moet worden opgenomen. Dit leidt tot de berekening van een CVA (Credit Valuation Adjustment) en een DVA (Debt Valuation Adjustment). De berekening gebeurt op basis van de vervangingswaarde van de derivaten en een potentiële toename ervan (add-on). De kredietwaardigheid wordt bepaald op basis van gequoteerde credit default swaps. De kredietwaardigheid van Crelan meten we aan de hand van de CDS van van

entiteiten in de markt die representatief zijn voor Crelan. We bekomen aldus een CVA van EUR -0,47 miljoen euro en een DVA van EUR 0,56 miljoen, wat een totale impact van EUR 0,1 miljoen geeft op de totale derivatenportefeuille.

In 2013 besliste de Groep Crelan om de nieuwe regelgeving rond derivaten en zoals beschreven in de EMIR verordening aan te vatten. Deze verordening heeft tot doel het regelgevingskader van de Europese Unie voor derivatentransacties te versterken door de stabiliteit, de transparantie en de efficiëntie op de derivatenmarkten te verbeteren. Ze beoogt de krediet-, liquiditeits- en operationele risico's van de tegenpartijen bij de clearing van renteswaps.

2.3.2.2. Maximaal kredietrisico

Onderstaande tabel geeft voor elke categorie van financiële instrumenten het bedrag weer dat het best het maximaal kredietrisico weergeeft waaraan de entiteit op balansdatum is blootgesteld, zonder rekening te houden met eventuele zekerheidstellingen of andere kredietverbeteringen.

Het maximaal kredietrisico is de bruto boekwaarde verminderd met de reeds opgenomen waardevermindingsverliezen voor wat betreft de balansposten. Voor de niet-opgenomen kredietlijnen is het maximaal kredietrisico gelijk aan het niet-opgenomen bedrag en voor de bankwaarborgen het bedrag van de waarborg.

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	774.198.565,99	665.689.944,89
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	23.468.490,56	27.909.007,75
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening	0,00	5.002.515,66
Leningen en vorderingen		
- interbancaire leningen	600.650.095,38	1.239.383.822,68
- consumentenkredieten	648.330.745,03	618.122.494,03
- hypothecaire kredieten	9.902.509.754,77	10.313.258.222,86
- landbouw kredieten	1.716.239.130,61	1.925.521.993,70
- professionele kredieten	1.447.398.650,16	1.661.554.673,52
- kredieten korte termijn	234.975.750,19	270.466.255,33
- andere	1.336.342.611,06	1.143.874.362,17
Voor verkoop beschikbare financiële activa		
- eigen vermogensinstrumenten	9.973.943,89	5.578.025,74
- schuldbewijzen	2.104.177.060,15	4.425.484.173,32
- fondsen	30.930.538,10	1.320.218,90
- andere	0,00	0,00
Herverzekeringsactiva	418.550,00	890.468,00
Niet-opgenomen kredietlijnen	894.473.212,28	904.797.245,27
Bankwaarborgen	43.440.114,26	46.939.876,28
Kredietrisico voor activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	2.982.778.508,06	0,00
Maximaal kredietrisico	22.750.305.720,49	23.254.902.832,10

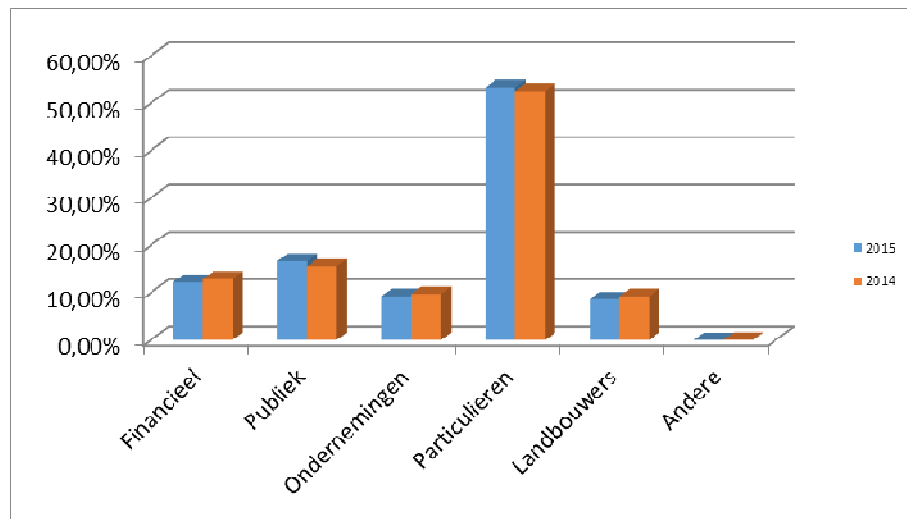
De andere leningen en vorderingen hebben in hoofdzaak betrekking op leasingvorderingen, voorschotten in rekening courant en gestorte collaterals in het kader van de CSA op derivaten.

Om het kredietrisico te beperken ontvangt de Groep bepaalde zekerheden of collaterals. Voor de leningen en vorderingen aan klanten (excl. consumentenkredieten en voorschotten in rekening courant) betreft het hoofdzakelijk hypotheeken, handelsfondsen en landbouwvoorrechten. Daarnaast ontvangt de Groep cash collateral voor de meeste derivaten met een positieve netto marktwaarde.

2.3.2.3. Risicoconcentratie

In het kader van het beheer van de concentratierisico's, is het beleid van de verschillende entiteiten van de groep gericht op het optimaal vastleggen en opvolgen van individuele en sectoriële limieten teneinde te voldoen aan de betrokken regelgeving.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de risicoconcentraties waaraan de groep onderhevig is per 31 december:

Het kredietrisico situeert zich hoofdzakelijk in België, aangezien de kredietverleningsactiviteit van de Groep zich hier concentreert.

2.3.3. Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat de reële waarde of de toekomstige kasstromen van een financieel instrument zullen schommelen als gevolg van veranderingen in de marktprijzen.

Het marktrisico situeert zich op 3 niveau's binnen de groep :

1. De structurele positie van de balans die beheerd wordt binnen het Asset en Liability Management (ALM renterisico)
2. Overige prijsrisico's in de portefeuille van de bank (Handelsrisico)
3. Het valutarisico op balansposities aangehouden in vreemde valuta

2.3.3.1. ALM renterisico

Het ALM renterisico wordt beheerd en opgevolgd door het Financieel Comité (FinCom) dat twee maal per maand vergadert. Het FinCom bestaat uit de leden van het Directiecomité en van het financiële-, het risico- en het commerciële departement. Dit comité geeft de nodige mandaten aan de financiële directie voor de uitvoering van de beheersing van het rente- en liquiditeitsrisico. De voorzitters van Europabank en Keytrade zijn eveneens lid van dit FinCom.

Het FinCom Groep comité werd in 2009 opgericht. Trimestrieel verenigen de bestuurders van Crelan en haar dochterondernemingen zich met de bedoeling de financiële intragroepsrelaties te optimaliseren en een geconsolideerde visie op het financieel beheer te bepalen.

Het financieel comité behandelt volgende onderwerpen:

- Economische context
- Rentevooruitzichten
- Liquiditeitsrisico
- Renterisico
- Optierisico
- De financiële portefeuille
- Limieten

Het financieel comité behandelt in eerste instantie de wijziging van de voornaamste financiële indicatoren (rente, beurzen, kredietspreads) sinds het vorige comité en de macro-economische gegevens uit Europa en de V.S. Hierop volgend wordt kort de rentevooruitzichten besproken.

Het renterisico is het risico dat de reële waarde of de toekomstige kasstromen van een financieel instrument zullen schommelen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

Via de methode van de vastrentende gap worden alle rentedragende activa en passiva chronologisch gerangschikt volgens resterende looptijd tot de maand waarop de rente op vervaldag komt of tot de maand waarop een renteherziening zal plaats vinden. Per periode wordt met andere woorden het overschot aan activa of het tekort aan passiva bepaald, en worden op basis hiervan de nodige maatregelen getroffen om het renterisico bij te sturen. Als basisdocument voor de vastrentende gap gebruikt Crelan een "reversed cumulative gap"-rapport met de weergave van de respectievelijke gemiddelde gaps per tijdsinterval, gelijk aan het verschil tussen alle activa en alle passiva.

Tot 2014 maakten de operationele risico's (contractuele of reglementaire caps op hypothecaire kredieten met variabele rentevoet en hun gedeeltelijke indekking met opties in de financiële markten) deel uit van afzonderlijke limieten. Sinds 2015 wordt de sensibiliteit van de interestvoet, berekend door de "reversed cumulative gap", aangevuld met de sensibiliteit van de interestvoet van de optionele renteposities voor de berekeningen van de limieten van het renterisico.

De impact van verschillende schokken op de rentecurve (bv +2%, -2%, +1% op korte termijn en -1% op lange termijn, ...) op de toekomstige rente inkomsten van de bank (incl. op rente-opties) mogen bepaalde limieten niet overschrijden. Deze limieten, bepaald op basis van het eigen vermogen en het netto bankproduct, worden jaarlijks bepaald en goedgekeurd door de Raad van Bestuur.

Voor de beheersing van het ALM risico wordt eveneens gebruik gemaakt van financiële derivaten. Behalve aangekochte opties op de financiële markten om de caps op hypothecaire kredieten met variabele rentevoeten in te dekken, kan het renterisico ook worden ingedekt met behulp van renteswap-overeenkomsten. Wanneer een positie (actief of passief) wordt afgedekt met behulp van een renteswap wordt het effect van de verandering in de netto geactualiseerde waarde van de positie, als gevolg van veranderingen in de refererende swaprentecurve, verminderd door een tegenovergestelde verandering in de netto contante waarde van het afdekkingsinstrument.

Crelan heeft drie portefeuilles van balansactiva of -passiva samengesteld als afgedekte positie waarop reële waarde-afdekking van het renterisico (portfolio fair value hedge accounting) met renteswapovereenkomsten wordt toegepast. Keytrade Bank past reële waarde afdekking van individuele activa en verplichtingen toe. Voor alle reële waarde-afdekkingen, worden op elke rapporteringsdatum de vereiste efficiëntietesten uitgevoerd.

Onderstaande tabel geeft per 31 december 2015 de rentegevoeligheid van het resultaat en het eigen vermogen na winstbelastingen van de Groep weer voor een verschuiving in de rentecurve met +/- 100bp.

(in 000 EUR)	31/12/2015		31/12/2014	
	+100bp	-100bp	+100bp	-100bp
Impact op het resultaat	-44.979	-2.271	-49.330	5.061
Impact op het eigen vermogen	-95.424	48.980	-89.837	41.716

De rentesensitiviteit van het eigen vermogen is het gevolg van de impact van een rentewijziging op de niet-gerealiseerde winsten en verliezen op de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa.

De stijging van ongeveer 8% op de omloop van de obligatieportefeuille tussen eind 2014 en eind 2015 (\pm 300 miljoen EUR, inclusief de portefeuille van Keytrade) verklaart de stijging van de impact van een rentewijziging op het eigen vermogen.

Dat de IRS rentevoeten zich op 31/12/2015 ruim onder 1% (of zelfs negatief op korte termijn) bevinden, verklaart de waargenomen asymmetrie tussen impact in het geval van een rentestijging van 1% en de impact in het geval van een 1% daling (simulaties gebeuren met een minimale rente van 0% indien de rente positief is, of de waargenomen rente indien deze negatief is).

De ALM afdeling berekent de rentegevoeligheid van het resultaat en het eigen vermogen uitsluitend op het banking-book van de Groep. Het marktrisico op tradingposities wordt immers opgevolgd door een Value-at-Risk rapportering.

Bij de opmaak van deze analyse wordt uitgegaan van een vervaldagenbalans van de rentedragende activa en passiva, analoog aan de methode van de vastrentende gap, met buckets van 1 maand over

een tijdshorizon van 12 maanden. Men veronderstelt een verschuiving van de rente met +/- 100bp met onmiddellijke ingang die gedurende 12 maanden aanhoudt.

Verder werd bij de berekening eveneens rekening gehouden met volgende elementen :

- verwachte vervroegde kredietterugbetalingen volgens een intern model;
- voorziene trekkingen van goedgekeurde kredieten op de reportingdatum, maar nog niet volledig opgenomen
- opportuniteitskost gebonden aan de uitoefening, in geval van rentestijging, van rentecaps (plafonds) op kredieten met herzienbare rente
- variatie van de IFRS-herwaarderingen van de IRS portefeuille gebruikt voor reële waarde afdekking

De herwaardering van de renteswapovereenkomsten aangehouden in afdekkingsrelaties genereren geen impact op resultaat en eigen vermogen bij een verschuiving van de rente met +/- 100bp. Immers, de herwaardering van de afgedekte financiële instrumenten genereert een identieke maar tegengestelde impact (op de inefficiëntie na).

In de berekening van de gevoeligheid van het resultaat en van het eigen vermogen aan de rentevoeten, worden de rentevoeten van spaarboekjes en half gevoelige zichtrekeningen aangepast vanaf de eerste dag in functie van de stresstest.

2.3.3.2. Marktrisico in de handelsportefeuille

In 2013 werden alle posities in de handelsportefeuille van de groep Crelan afgebouwd. Bijgevolg wordt geen marktrisico gerapporteerd in het kader van de Basel III normen.

2.3.3.3. Marktrisico in de niet-handelsportefeuille

Het marktrisico in de niet-handelsportefeuille (inclusief de retail portefeuille) wordt voor alle entiteiten binnen de Groep Crelan opgevolgd door een uniforme methodologie en omvat de volgende risicofactoren :

- Het renterisico, dat wil zeggen het risico dat de waarde van een financieel instrument verandert als gevolg van veranderingen in de markrentevoeten. De vastrentende gap vormt de basis voor het bepalen van het renterisico.
- Het 'credit spread'-risico op de portefeuille, dat voortkomt uit veranderingen in de kredietwaardigheid van een emittent.
- Het optie-risico afkomstig van de opties verbonden aan hypothecaire kredieten met variabele rentevoeten met cap en de indekking van deze door middel van aangekochte caps en swaptions.
- Overige risico's in de vorm van investeringen in fondsen.

In 2015 werd besloten om het globale risico op te volgen vanuit een stressscenario benadering. Hierbij wordt voor elke type risicofactor binnen het globale risico van de bank een specifieke stress toegepast:

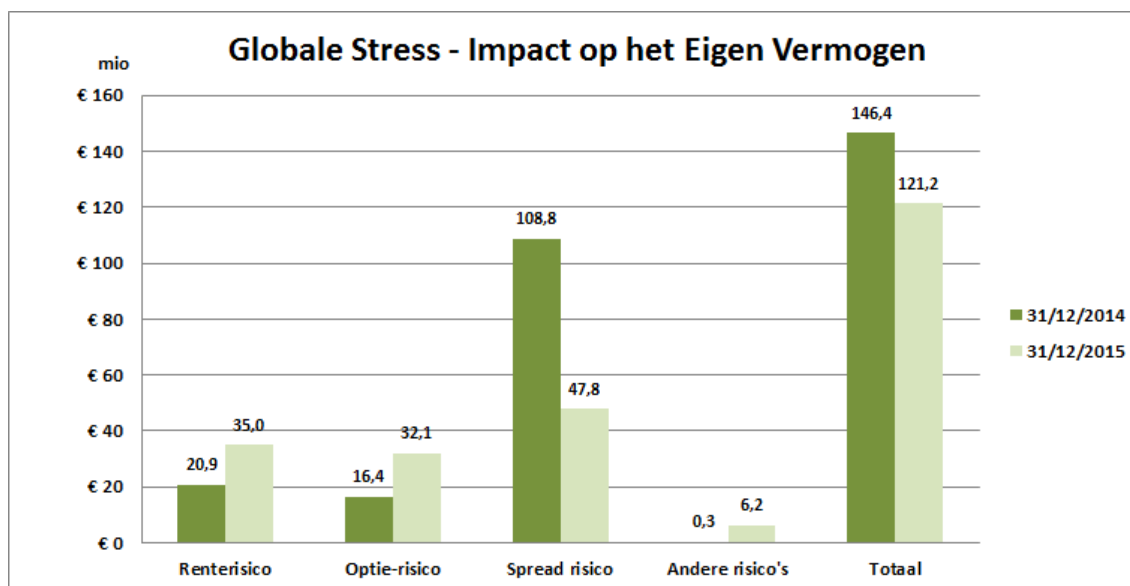
- Voor het bepalen van het renterisico wordt op basis van de vastrentende gap het marge verlies berekend aan de hand van 4 verschillende rentescenario's met name een 2% parallele opwaartse schok, een 2% parallele neerwaartse schok, een versteiling van de rentecurve (min 1% van de korte termijn rente en plus 1% van de lange termijn rente) en een vervlakking van de rentecurve (plus 1% van de korte termijn rente en min 1% van de lange termijn rente) . Het rentescenario met de hoogste negatieve impact op de netto actuele waarde van de bank wordt weerhouden als renterisico. We noteren dat de 4 rentescenario's eind 2015, naar analogie met de nieuwe reglementaire vereiste voor het meten van het renterisico, werden aangevuld met 2 nieuwe rentescenario's met name respectievelijk een 2% opwaartse en 2% neerwaartse schok van de korte termijn rente.
- Het optie-risico wordt gelijkaardig aan het renterisico opgevolgd door berekening van het margeverlies bij bovenvermelde rentescenario's.
- Het 'credit spread'-risico op de portefeuille, wordt op basis van een value-at-risk methodologie berekend aan de hand van een parametrische VaR met 99,5% betrouwbaarheidsinterval en voor een tijdshorizon van 3 maanden.

- De marktprijs van investeringen in fondsen met kapitaalsgarantie wordt gestresseerd door middel van een 20% waardedaling en 30% waardedaling voor fondsen zonder kapitaalsgarantie.

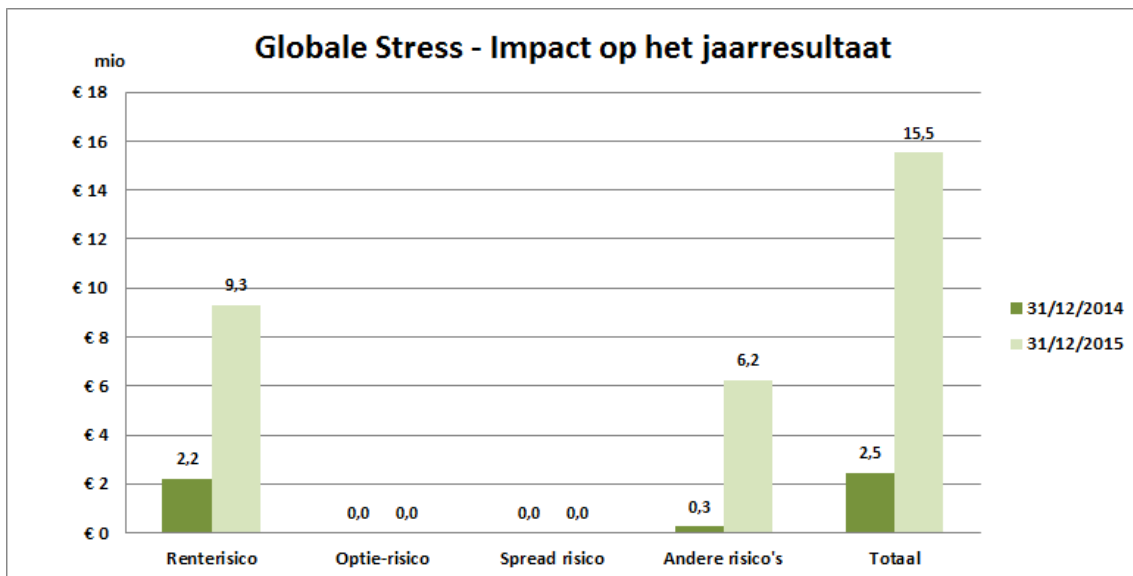
De aldus berekende stress op de verschillende risicofactoren worden bij elkaar opgeteld tot een globale stress. Er wordt dus geen rekening gehouden met onderlinge diversificatie effecten tussen risicofactoren.

Enerzijds wordt de impact op het eigen vermogen van de bank berekend van de verschillende risicofactoren op de globale portefeuille van de bank in geval van stress (inclusief op de retail portefeuille). Anderzijds wordt er ook een globale stress berekend die de impact berekent op het lopende boekjaar van de verschillende risicofactoren op de globale portefeuille van de bank.

Volgende grafieken geven de evolutie van de globale stress voor de Groep Crelan voor 31 december 2014 en 31 december 2015 (opmerking : per 31 december 2015 wordt het globale risico op groepsniveau berekend exclusief Keytrade - cfr. verkoop aan Crédit Mutuél Arkéa):

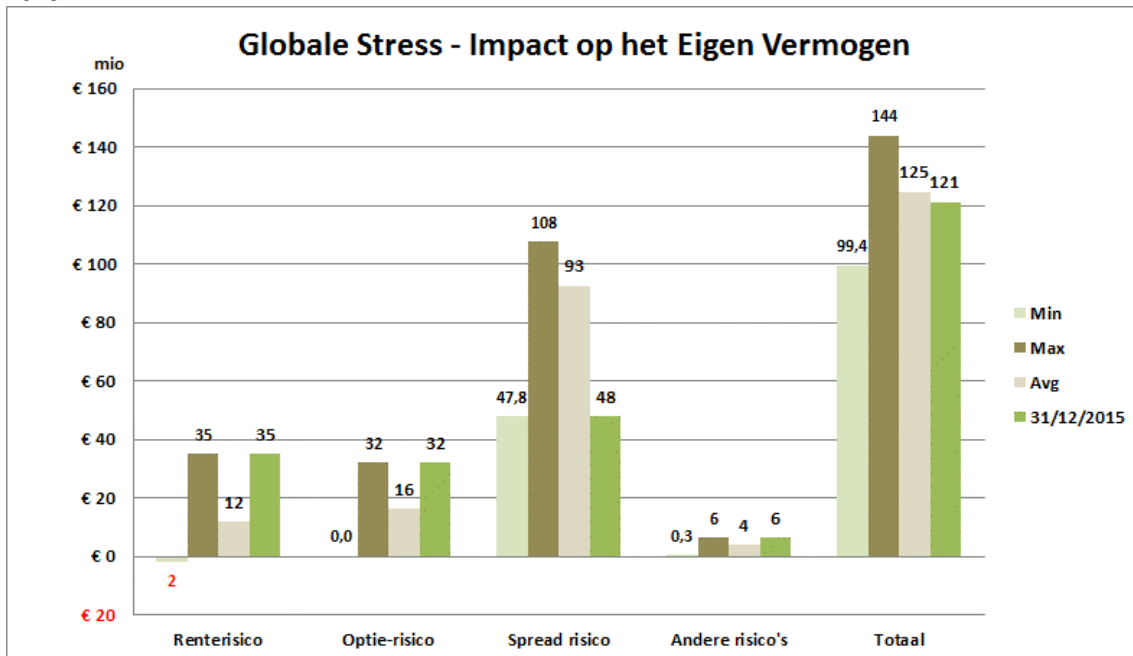

De globale stress die de impact op het eigen vermogen berekent, bedraagt 121,2 miljoen EUR op 31 december 2015. Ten opzichte van 31 december 2014 is dit een daling met 25,2 miljoen EUR. Het grootste risico in de globale stress is afkomstig van het spread risico.

De globale stress die de impact berekent op het jaarresultaat bedraagt 15,5 miljoen EUR op 31 december 2015. Ten opzichte van 31 december 2014 is dit een stijging met 13 miljoen EUR. Het grootste deel van deze globale stress is afkomstig van het renterisico en risico's verbonden aan fondsen.

Onderstaande grafieken geven eveneens een overzicht van respectievelijk de minimum, maximum en gemiddelde stress waarden voor de verschillende risicofactoren die werden vastgesteld in de loop van 2015:

Maandelijks worden beide globale stressindicatoren berekend en gerapporteerd aan het FinCom. In geval van overschrijding van de door het management vastgelegde limieten moet het FinCom de nodige acties ondernemen om dit risico te verminderen.

2.3.3.4. Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de reële waarde of toekomstige kasstromen van een financieel instrument zullen schommelen als gevolg van wisselkoerswijzigingen.

Het valutarisico binnen de groep is uitermate beperkt. Balansposities in vreemde valuta worden meteen afgedekt met een financiering in overeenkomstige valuta. Bovendien worden de posities in vreemde valuta van de balans dagelijks door de back office opgevolgd en gerapporteerd, en mag de globale positie in vreemde valuta de door het management vastgelegde limiet niet overschrijden.

2.3.4. Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat een entiteit problemen zal hebben om te voldoen aan haar financiële verplichtingen.

Gedurende de financiële comités wordt in het liquiditeitsoverzicht de dag-positie opgevolgd alsmede enkele interne maandelijkse rapporteringen van dynamische liquiditeitsmodellen. Dit laat toe om op korte en lange termijn de liquiditeitsbehoeften van de Bank te meten. In de comités worden deze interne rapporteringen, samen met de reglementair opgelegde liquiditeitsratio's in geval van stress besproken en opgevolgd (op 1 week, LCR (1 maand) en NSFR (1 jaar)). Het respecteren van de door de Raad van Bestuur opgelegde limieten wordt hierbij gecontroleerd. De liquiditeitsstrategie van de groep kent vier belangrijke componenten.

De eerste betreft het onderhouden van relaties met investeerders, met bijvoorbeeld een dagelijkse aanwezigheid op de monetaire markt.

De tweede component betreft het aanhouden van een adequate mix van financieringsbronnen. De groep streeft naar een goed gediversifieerde "fundingmix" als het gaat om financiële producten of tegenpartijen. Crelan heeft een brede basis van particuliere "funding", die voornamelijk bestaat uit rekeningen-courant, spaartegoeden en particuliere deposito's (waaronder sinds 2014 ook volkssleningen) en kasbons. Ondanks het feit dat deze rekeningen op korte termijn of direct opvraagbaar zijn, worden deze rekeningen, gezien de brede klantenbasis, als een stabiele bron van "funding" beschouwd.

De derde component in de liquiditeitsstrategie van de groep is het handhaven van een brede portefeuille met goed verhandelbare en mobiliseerbare activa die kunnen worden ingezet om verstoringen in het kasstroomprofiel op te vangen. Crelan heeft relatief grote portefeuilles met onbezwaarde, verhandelbare activa, die voor liquiditeit kunnen zorgen door middel van repo-overeenkomsten of door verkoop. Het merendeel van de verhandelbare activa van de Groep bestaat uit effecten die door de Europese Centrale Bank als waarborg aanvaard worden.

Als vierde component ligt het accent van het meten van het liquiditeitsrisico op korte termijn (dagbasis) evenals op maandelijkse basis met een horizon tot 24 maanden via een dynamisch verwerking zodat ook de gebudgetteerde toekomstige evoluties inbegrepen worden. Daarenboven worden hierop eveneens stressscenario's toegepast.

In 2015 is de liquiditeit van de Groep nog structureel verbeterd. De omloop van klantendeposito's bleef min of meer stabiel, terwijl de kredietomloop 3% gedaald is (voornamelijk door veel vervroegde terugbetalingen van hypothecaire kredieten).

Tegenover een liquiditeitsoverschot eind 2015 (deels geplaatst bij de ECB tegen negatieve rentevoet), heeft Crelan op vrijwillige basis zijn funding op korte en middellange termijn (opgehaald bij institutionele klanten) gereduceerd met meer dan 100 miljoen EUR.

De liquiditeitspositie wordt aangetoond aan de hand van een resterende looptijdanalyse van de financiële verplichtingen in onderstaande tabel:

31/12/2015 (in 000 EUR)	<= 1 maand	>1 maand en <=3 maanden	>3 maanden en <=6 maanden	>6 maanden en <=1 jaar	>1 jaar en <=2 jaar	>2 jaar en <=5 jaar	>5 jaar en <=10 jaar	>10 jaar	TOTAAL
Zichtrekeningen	3.323.486	0	0	0	0	0	0	0	3.323.486
Gereguleerde spaardeposito's	13.323.884	0	0	0	0	0	0	0	13.323.884
Termijnrekeningen (kapitaal + interesten)	54.109	36.517	91.421	64.224	121.584	418.703	154.942	0	941.500
Interbancaire verplichtingen (kapitaal + interesten)	34.822	0	10.000	0	0	0	2.014	0	46.836
In schuldbewijzen belichaamde schulden (kapitaal + interesten)	73.037	129.046	276.952	296.251	1.144.304	868.358	148.008	0	2.935.954
Andere verplichtingen	331.427	0	0	0	0	0	0	0	331.427
Contractuele vervaldagen van de verplichtingen, exclusief derivaten	17.140.764	165.563	378.372	360.475	1.265.888	1.287.061	304.964	0	20.903.087
IRS (op basis van Euribor Forward)	14.403	15.750	33.174	46.191	102.572	241.556	187.205	64.716	705.568
Contractuele vervaldagen van de derivaten	14.403	15.750	33.174	46.191	102.572	241.556	187.205	64.716	705.568

31/12/2014 (in 000 EUR)	<= 1 maand	>1 maand en <=3 maanden	>3 maanden en <=6 maanden	>6 maanden en <=1 jaar	>1 jaar en <=2 jaar	>2 jaar en <=5 jaar	>5 jaar en <=10 jaar	>10 jaar	TOTAAL
Zichtrekeningen	3.151.657	0	0	0	0	0	0	0	3.151.657
Gereguleerde spaardeposito's	13.337.456	0	0	0	0	0	0	0	13.337.456
Terminrekeningen (kapitaal + interesten)	16.528	44.980	132.948	143.938	165.208	415.627	190.616	0	1.109.846
Interbancaire verplichtingen (kapitaal + interesten)	45.969	0	10.000	0	0	0	2.212	0	58.181
In schuldbewijzen belichaamde schulden (kapitaal + interesten)	29.940	58.179	59.539	132.886	782.038	1.782.384	334.723	0	3.179.688
Andere verplichtingen	420.058	0	0	0	0	0	0	0	420.058
Contractuele vervaldagen van de verplichtingen, exclusief derivaten	17.001.607	103.160	202.487	276.824	947.246	2.198.011	527.551	0	21.256.886
IRS (op basis van Euribor Forward)	16.130	14.399	35.064	43.348	105.775	267.171	250.601	100.881	833.370
Contractuele vervaldagen van de derivaten	16.130	14.399	35.064	43.348	105.775	267.171	250.601	100.881	833.370

Deze vervaldagkalender van onze verplichtingen bevat in de dichtstbijzijnde residuele contractuele duur (≤ 1 maand) de zichtrekeningen en gereguleerde spaarboekjes. Deze vertegenwoordigen op eind 2015 respectievelijk 16% en 64% van de totale verplichtingen (respectievelijk 15% en 63% in 2014).

Het management schat echter in dat de geobserveerde terugbetalingen van de saldi van zichtrekeningen en gereguleerde spaardeposito's zullen afwijken van de theoretische terugbetalingsdata zoals die in bovenstaande tabel worden gepresenteerd. In de praktijk merken we dat het uitstaande bedrag van deposito's zonder vervaldag in de loop der jaren voortdurend gegroeid is. Tussen 31/12/2014 en 31/12/2015 is het uitstaande bedrag van de deposito's zonder vervaldag (namelijk zichtrekeningen en spaarboekjes) voor de Groep met 1% toegenomen.

De liquiditeitsstructuur van de activa wordt gedetailleerd in de vervaldagenbalans hieronder:

31/12/2015 (in 000 EUR)	<= 1 maand	>1 maand en <=3 maanden	>3 maanden en <=6 maanden	>6 maanden en <=1 jaar	>1 jaar en <=2 jaar	>2 jaar en <=5 jaar	>5 jaar en <=10 jaar	>10 jaar	TOTAAL
Interbancaire vorderingen	1.965.001	114	16.877	58.000	200.000	0	10.000	0	2.249.991
Hypothecaire kredieten	62.050	116.171	173.272	345.389	683.368	1.970.578	2.826.107	3.564.851	9.741.786
Andere kredieten toegestaan aan het cliënteel	206.195	204.897	273.355	506.304	650.566	1.299.005	991.012	512.279	4.643.613
Effecten in aanmerking komend bij de ECB - niet gemobiliseerd	82.000	376.064	77.719	144.804	906.329	1.895.463	696.858	115.402	4.294.638
Effecten in aanmerking komend bij de ECB - gemobiliseerd	0	0	0	0	27.477	1.250	0	366	29.093
Effecten niet in aanmerking komend bij de ECB - niet gemob.	930	940	4.597	16.378	66.755	112.110	105.076	78.445	385.231
Effecten niet in aanmerking komend bij de ECB - gemobiliseerd	0	0	0	0	0	0	0	14.253	14.253
Andere activa	1.232.653	0	0	0	0	0	0	0	1.232.653
Contractuele vervaldagen van de activa	3.548.828	698.186	545.820	1.070.874	2.534.495	5.278.407	4.629.053	4.285.597	22.591.259

31/12/2014 (in 000 EUR)	<= 1 maand	>1 maand en <=3 maanden	>3 maanden en <=6 maanden	>6 maanden en <=1 jaar	>1 jaar en <=2 jaar	>2 jaar en <=5 jaar	>5 jaar en <=10 jaar	>10 jaar	TOTAAL
Interbancaire vorderingen	1.771.540	40.169	6.899	115.000	50.000	500.000	10.000	0	2.493.607
Hypothecaire kredieten	61.575	114.006	169.516	338.092	665.079	1.956.650	2.855.034	3.943.037	10.102.989
Andere kredieten toegestaan aan het cliënteel	253.890	212.683	257.430	515.203	644.363	1.287.283	996.340	534.447	4.701.638
Effecten in aanmerking komend bij de ECB - niet gemobiliseerd	33.717	71.992	73.417	529.108	606.429	2.080.425	541.034	137.329	4.073.450
Effecten in aanmerking komend bij de ECB - gemobiliseerd	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Effecten niet in aanmerking komend bij de ECB - niet gemob.	1.664	7.580	0	3.367	18.317	131.253	79.090	46.772	288.042
Effecten niet in aanmerking komend bij de ECB - gemobiliseerd	0	0	0	0	0	0	0	26.958	26.958
Andere activa	1.538.413	0	0	0	0	0	0	0	1.538.413
Contractuele vervaldagen van de activa	3.660.799	446.430	507.261	1.500.770	1.984.188	5.955.611	4.481.497	4.688.543	23.225.098

De aanwezigheid van een grote portefeuille (\pm EUR 4,3 miljard) in aanmerking komende bij de ECB en op elk ogenblik mobiliseerbare effecten, alsook deposito's bij de NBB die \pm EUR 700 mio hoger zijn dan de wettelijke reserve, zorgen voor een liquiditeitsbuffer om tegemoet te komen aan eventuele opnames van deposito's.

Daarenboven, met 44% van de activa bestaande uit hypothecaire kredieten, beschikt de Groep over de nodige garanties om, indien nodig, covered bonds uit te geven. Volgens de Belgische wet op covered bonds zou de Groep dit type obligaties kunnen uitgeven tot 8% van haar balanstotaal.

2.3.5. Operationeel risico

Het operationeel risico betreft het risico van verlies of kost als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, mensen en systemen of externe gebeurtenissen.

Het operationeel risico wordt beheerd en opgevolgd door de dienst Permanente Controle & Operationele Risico's en het OpRisk Comité met behulp van boordtabellen en analyses.

Het beheer van de operationele risico's is gebaseerd op:

1. Een strategie en politiek dat jaarlijks wordt herzien, met het bepalen van een risico-tolerantie en waarschuwinglimieten.
2. KRI's (Key Risk Indicators) onder de vorm van indicators van permanente controles (in aanmaak)
3. Een proces van RSA (Risk Self-Assessment) onder de vorm van een cartografie van de operationele risico's.
4. Het maandelijks verzamelen van incidenten, het zoeken en analyseren van de oorzaak, en het bepalen van acties. Voor significante incidenten wordt gerapporteerd aan het OpRisk comité.

Elke entiteit en proces van de bank maakt deel uit van het beheer van de operationele risico's en is dus een onderdeel van de cartografie en het rapporteren van incidenten.

2.3.5.1. Cartografie

Voor elke entiteit van de bank worden de processen en de eigenschappen gedefinieerd in de assessments. Voor elk proces wordt vervolgens de operationele risico's en de mogelijke verliezen (verwachte verliezen per jaar en mogelijke onverwachte verliezen per incident) en gevolgen bepaald.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal aantal risico's en het minimum en maximum verwacht verlies per Bazel II-categorie:

Bazel II-categorie	# risico's	min EL	max EL
interne fraude	262	1.000	271.000
externe Fraude	104	120.000	701.000
tewerkstellingspraktijken en veiligheid op de werkplaats	43	0	43.000
cliënten, producten en bedrijfspraktijken	314	13.000	390.000
schade aan fysieke activa	2	0	2.000
verstoring van bedrijfsactiviteiten en systeemfalen	218	0	387.000
uitvoering, levering en procesbeheer	1.086	56.000	1.467.000
Totaal	2029	190.000	3.261.000

Binnen deze cartografie worden gevoelige en kritieke processen voor operationele risico's geanalyseerd. Kritieke processen zijn processen waarvoor het jaarlijks verwacht verlies hoger is dan EUR 50.000 en/of er een onverwacht verlies mogelijk is hoger dan EUR 100.000 en er geen voldoende beheersing is (of mogelijk is) om deze risico's te kunnen inperken. Deze processen en risico's zijn onderdeel van bijkomende analyses voor risicobeperkende maatregelen, verzekeringen en controles.

Onderstaande tabel geef het aantal kritieke processen per domein en het totaal maximaal verwacht verlies binnen elk domein voor de kritieke risico's:

Domein	# Processen	max EL
Verzekeringen	2	2.000
Kredieten	13	13.000
Facilitaire diensten	1	500.000
Informatica	21	21.000
Inspectie	2	2.000
Management en bestuur	3	3.000
Marketing	2	2.000
Commercieel agentennet	1	1.000
Totaal	45	544.000

Slecht één domein (facilitaire diensten) heeft een proces met een max verwacht verlies hoger dan EUR 100.000. Het betreft hier het risico van overvallen, hold-ups,....

Een gedeeltelijke update van deze cartografie wordt uitgevoerd in het eerste kwartaal van 2016 om de cartografie af te stemmen op wijzigingen in de organisatie en uitgevoerde analyses in het beheer van de operationele risico's.

2.3.5.2. Incidenten

Incidenten worden gerapporteerd via een net van correspondenten. De kostprijs van een incident kan zowel een financieel verlies als het aantal gepresteerde FTE zijn voor het behandelen van het incident.

In 2015 werden 1.967 incidenten gerapporteerd (2014: 1.707) voor een totale financiële kost van EUR 45.502.568,90 (2014: EUR 2.288.319). Dit bedrag wordt quasi volledig ingevuld door één fraude incident van EUR 44.620.267,90 (cfr. sectie 4.6.4.). De totale financiële kost van de overige 1.966 incidenten in 2015 is EUR 882.301.

2.3.6. Risicobeheer van de verzekeringsactiviteiten

2.3.6.1. Liquiditeitsrisico

Omwille van de eigenschappen van de gevoerde verzekeringsproducten, is het voornaamste liquiditeitsrisico de uitbetaling van de schadegevallen. Voornamelijk bij realisatie van een verzekerd risico dienen soms aanzienlijke bedragen uitgekeerd te worden in vergelijking met de aanwezige technische voorzieningen van de verzekeringsovereenkomst. De risicokapitalen overlijden per 31/12/2015 bedragen 6.069 miljoen EUR (2014: 4.958 miljoen EUR) en de technische voorzieningen bedragen 35,0 miljoen EUR (2014: EUR 30,4 miljoen EUR). De overige verzekerde risico's (arbeidsongeschiktheid, overlijden door ongeval) zijn beperkt in omvang.

Crelan Insurance heeft de risico's van volgende productgroepen apart herverzekerd:

- de financieringssaldoverzekeringen worden volledig herverzekerd;
- de schuldsaldoverzekeringen en tijdelijke verzekeringen overlijden met constant kapitaal worden met een eigenbehoud van EUR 10.000 herverzekerd.

De herverzekeringsovereenkomst FSV werd einde 2014 hernieuwd voor 1 jaar. Voor de herverzekeringsovereenkomst SSV/TVO geldt een stilzwijgende hernieuwing. Het liquiditeitsrisico blijft ook na deze herziening op dit vlak vrij beperkt temeer daar de 2 productgroepen vanaf 2012 bij verschillende herverzekeraars werden herverzekerd. De huidige herverzekeringsovereenkomst Schuldsaldoverzekering en Tijdelijke verzekering overlijden met constant kapitaal voorziet dat voor belangrijke schadegevallen de herverzekeraar tot een contante betaling overgaat. Voor minder belangrijke schadegevallen en i.h.b. voor alle schadegevallen van de financieringssaldoverzekering wordt periodiek een afrekening gemaakt waardoor een timing verschil van maximaal enkele maanden ontstaat.

De technische voorzieningen worden momenteel belegd in een aantal beleggingscategorieën (overheidsobligaties, bedrijfsobligaties, covered bonds, termijn- en zichtrekeningen). Een mogelijk liquiditeitsprobleem zou kunnen ontstaan wanneer een groot deel van de verzekeringnemers de afkoopwaarde van hun contract zouden opvragen op een moment dat door een (tijdelijke) lage marktwaarde van de beleggingsinstrumenten deze liquiditeitsbehoefte niet of moeilijk kan voldaan worden. Het lijkt aannemelijk dat dit risico eerder beperkt is omwille van het gevoerde productengamma (risicoverzekeringen) aangezien de verzekeringen niet onderschreven zijn vanuit een 'beleggingsperspectief' waardoor het afkoopgedrag minder gecorreleerd is met de evolutie op de financiële markten.

2.3.6.2. Gevoeligheid voor verzekeringsrisico's

Het technisch resultaat en het eigen vermogen worden voornamelijk beïnvloed door de verhouding van de marges in het verzekeringstarief ten opzichte van de werkelijke opbrengsten en kosten.

- Het voorvalsresultaat wordt gevormd door de marge tussen de gebruikte voorvalswetten (overlijden, arbeidsongeschiktheid) in het tarief en de voorgevallen schadegevallen;
- Het beheersresultaat wordt gevormd door de kosten vervat in de premies en de diverse werkingskosten (administratie & commissielonen);
- Het beleggingsresultaat wordt gevormd door de technische intrestvoet vervat in het tarief versus de beleggingsopbrengsten.

De sensitiviteit voor ongunstige evoluties wordt door een aantal maatregelen in de hand gehouden, met name:

- Door een herverzekeringopolitiek die gericht is op een (quasi) volledige herverzekering van de verzekerde risico's waardoor het voorvalsresultaat op korte termijn in beperkte mate gevoelig is voor een negatieve evolutie.
- Door de mogelijkheid voor de schuldsaldoverzekeringen tot een tariefherziening voor bestaande en nieuwe verzekeringsovereenkomsten om de eventuele negatieve impact van verslechterde omstandigheden op te vangen.

De technische voorzieningen en het eigen vermogen worden momenteel belegd in een aantal beleggingscategorieën (overheidsobligaties, bedrijfsobligaties, covered bonds, termijn- en zichtrekeningen). Omwille van het huidige productengamma (risicoverzekeringen) en omwille van het feit dat de maatschappij einde 2007 haar activiteit gestart heeft, is momenteel het totale bedrag van de beleggingen eerder beperkt. Hoewel het beleggingsresultaat op zich niet de belangrijkste component is voor het technisch resultaat, kan een sterke daling in het beleggingsresultaat wel een impact hebben op de solvabiliteitspositie (de risicokapitalen overlijden per 31/12/2015 bedragen 6.069 miljoen EUR (2014: 4.958 miljoen EUR) en de technische voorzieningen bedragen 35,0 miljoen EUR (2014: 30,4 miljoen EUR) aangezien de marge tussen de beleggingen enerzijds en de technische voorzieningen en vereiste solvabiliteitsmarge anderzijds nog beperkt is. De beleggingsstrategie is omwille van die reden een aandachtspunt dat zeer nauw opgevolgd wordt.

2.3.6.3. Kredietrisico

Het kredietrisico situeert zich in hoofdzaak op vlak van de kredietwaardigheid van de emittenten van de schuldbewijzen die deel uitmaken van de beleggingsportefeuille, alsook op vlak van de kredietwaardigheid van de herverzekeraar.

Voor het beheer van het kredietrisico van de beleggingsportefeuille van Crelan Insurance werd een afzonderlijke investeringspolitiek uitgewerkt, rekening houdende met de wettelijke richtlijnen ter zake. Hierin werden onder andere de toegestane effecten, de beperkingen per effect, de beperkingen per emittent en de minimale rating bij uitgifte vastgelegd. Elke afwijking op de investeringspolitiek wordt zonder uitstel voorgelegd aan het Directiecomité aan de hand van een gedocumenteerde nota.

Maandelijks wordt een overzicht van de beleggingsportefeuille voorgelegd aan het Financieel Comité van Crelan Insurance. Van zodra een effect een in de investeringspolitiek vastgelegd percentage van zijn waarde verliest, wordt dit gemeld aan het Directiecomité. De te volgen strategie wordt vervolgens besproken in het Financieel Comité.

Het kredietrisico van de herverzekeraar wordt opgevolgd aan de hand van de kredietrating toegekend door de rating agencies. Indien er objectieve aanwijzingen zouden zijn dat de kredietwaardigheid van de herverzekeraar achteruit gaat, zal dienovereenkomstig een bijzondere waardevermindering worden aangelegd voor de herverzekeringsactiva. Dit is tot op heden niet het geval. Het maximaal kredietrisico van de herverzekeringsactiva bedroeg per 31/12/2015 EUR 418.550 (2014: EUR 890.468).

2.3.6.4. Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico bestaat enerzijds uit de onzekerheid met betrekking tot de frequentie van het zich voordoen van schadegevallen en anderzijds uit de grootte van het schadegeval. Dit risico wordt onder controle gehouden met behulp van een aan Crelan Insurance aangepaste onderschrijvingspolitiek, herverzekeringopolitiek, reserveringspolitiek en tarifieringspolitiek.

2.3.6.4.1. Onderschrijvingspolitiek

NV Crelan Insurance verkoopt via haar agentennet schuldsaldoverzekeringen, tijdelijke verzekeringen overlijden en financieringssaldoverzekeringen, voornamelijk voor het cliënteel van de bank. In 2009 werd voor de financieringssaldoverzekeringen een bijkomende distributie via Europabank opgestart. In samenwerking met de herverzekeraar werd een uitgebreide cliëntenacceptatieprocedure opgezet.

2.3.6.4.2. Herverzekeringopolitiek

Via herverzekering beschermt de verzekeringsmaatschappij zich tegen het risico van vele en/of grote schadegevallen. In deze opstartfase werd ervoor geopteerd de volledige verzekeringsportefeuille

schuldsaldoverzekeringen, tijdelijke verzekeringen overlijden en financieringsaldoverzekeringen te herv verzekeren. Vanaf 2011 wordt voor de schuldsaldoverzekeringen een beperkt eigenbehoud genomen (op korte termijn bedraagt het eigenbehoud minder dan 10% van het verzekerd risicokapitaal).

2.3.6.4.3. Reserveringspolitiek

De technische reserves worden berekend aan de hand van geldende actuariële principes en beoordeeld door een erkend actuaaris.

2.3.6.4.4. Tarifieringspolitiek

De tarieven worden bepaald in functie van enerzijds het verzekerde risico en anderzijds het profiel van de client dat blijkt uit de acceptatieprocedure. Bovendien kunnen de tarieven (waaronder deze voor de risicopremies, de diverse tariefkosten en de technische intrestvoeten) aangepast worden door de verzekeraar in het kader van een algemene tariefherziening voor de categorie verzekeringen waartoe de overeenkomst behoort of indien de wettelijke of reglementaire verplichtingen dit opleggen. Op het einde van boekjaar 2014 werd omwille van commerciële redenen het tarief voor alle nieuwe financieringsaldoverzekeringen aangepast met een aangepaste gegarandeerde technische interestvoet. Omwille van de evolutie op de financiële markten werd ook beslist om de technische intrestvoet voor alle producten schuldsaldoverzekeringen/tijdelijke verzekeringen overlijden met constant kapitaal te verlagen voor de nieuwe overeenkomsten. De sterftetafels werden voor deze producten ook aangepast. Dit alles met ingang 1 januari 2015. De tarieven voor de bestaande schuldsaldoverzekeringen en financieringsaldoverzekeringen werden niet gewijzigd.

2.3.6.5. Solvency II

Crelan Insurance is onderworpen aan de Solvency II wetgeving. De niet geauditeerde Solvency II ratio bedraagt eind 2015 185% (2014: 182%).

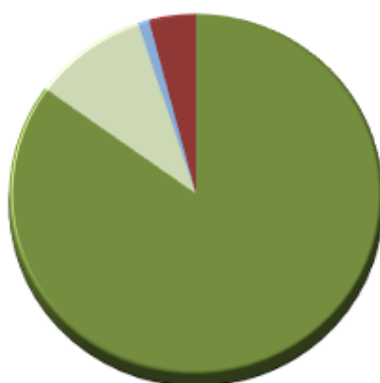
2.3.7. Kapitaal management

De opvolging van de risico's en het hieraan gealloceerd kapitaal wordt door de afdeling risicobeheer verzorgd. Elk kwartaal wordt aan het global Risk Comité een rapportering opgemaakt die het verband legt tussen de gelopen risico's en het eigen vermogen.

Het kapitaalbeheer gebeurt in eerste instantie binnen het reglementair kader. Het management legde een interne CAD-ratio (capital adequacy directive-ratio) limiet op van 10%, zijnde 2% hoger dan het reglementaire minimum van 8 %. Het kapitaalmanagement van de bank valt in belangrijke mate samen met het reglementair kapitaalsbeheer.

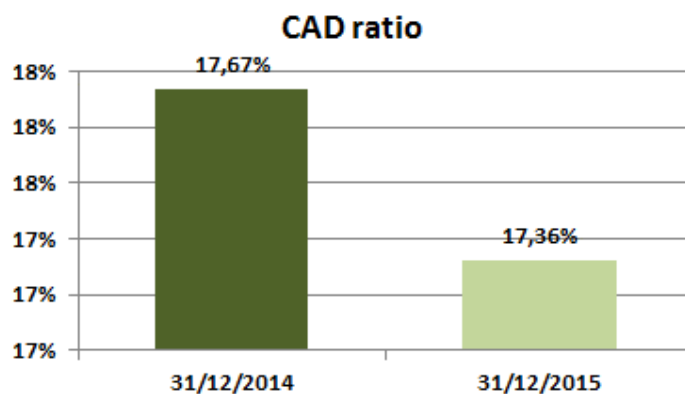
Op geconsolideerd niveau is op 31 december 2015 de samenstelling en allocatie van het eigen vermogen aan de diverse risico's als volgt:

Verbruik kapitaal per Basel risico

Tegenpartijrisico	84,9%
Markt risico	0,0%
Operationeel risico	10,0%
Credit Value Adjustment (CVA)	1,0%
Andere	4,1%

Het Kapitaal

Op 31 december 2015 was de CAD-ratio geconsolideerd 17,36%, ten opzichte van een CAD-ratio van 17,67% op 31 december 2014.

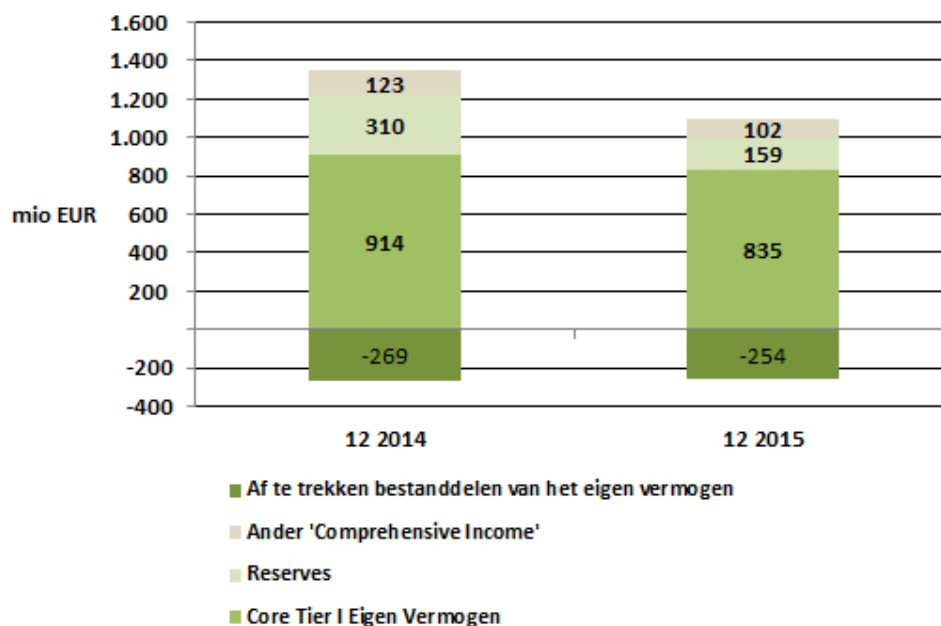
Het beschikbaar eigen vermogen bedroeg per 31 december 2015 EUR 1.121 miljoen EUR en is als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Kapitaal	834.972.203,47	914.101.459,30
Reserves	196.104.856,57	310.014.069,25
Aanpassingen aan reserves uit de herwaardering in het eigen vermogen	101.756.437,85	123.261.147,56
Uitgestelde belastingvorderingen die op toekomstige winstgevendheid berusten	-48.555.283,66	-37.102.716,00
Overgangsmaatregelen Basel III	-65.951.006,64	-92.950.806,00
Overschot/tekort bij IRB provisie	-9.615.055,00	-11.142.316,00
Goodwill en andere immateriële vaste activa	-130.089.791,68	-127.634.954,01
Achtergestelde certificaten	242.725.084,93	278.474.668,59
Andere aanpassingen	-48.727,48	-62.519,00
Beschikbaar eigen vermogen	1.121.298.718,36	1.356.958.033,69

Volgens de definitie van het Basel Comité voor Banktoezicht bevat het TIER I kapitaal het volgestorte aandelenkapitaal, alle reserves inclusief herwaarderingsreserve maar exclusief goodwill en andere immateriële activa, het pensioenvermogen op basis van vaste uitkeringen en een deel van de uitgestelde belastingvorderingen. Het TIER I kapitaal wordt ook aangeduid als het kernkapitaal van de groep Crelan.

Na de overgang naar de Basel III reglementering zijn er een aantal overgangsmaatregelen voorzien bij het berekenen van het TIER I kapitaal. Zo worden de herwaarderingsreserves op voor verkoop beschikbare financiële activa en de uitgestelde belastingvorderingen die op toekomstige winstgevendheid berusten slechts voor een bepaald percentage opgenomen in het beschikbaar eigen vermogen. Deze overgangsmaatregelen zijn van toepassing tot en met 2017.

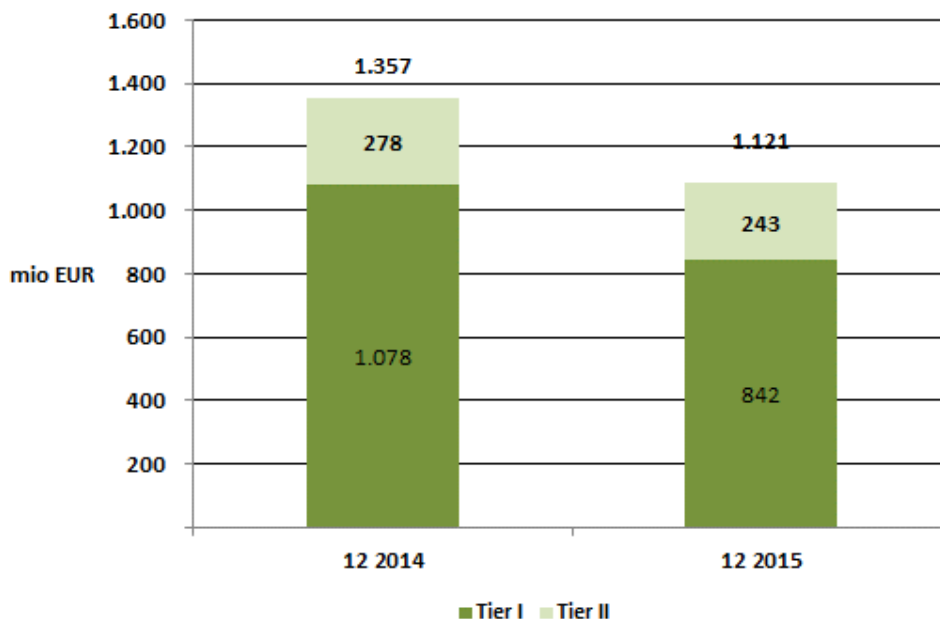
Samenstelling Tier I kapitaal

TIER II kapitaal, of aanvullend kapitaal, bestaat voornamelijk uit achtergestelde certificaten waaraan voldaan wordt aan de voorwaarden van het Basel Comité, en vormt eveneens een onderdeel van de kapitaalpositie van de groep Crelan.

Het TIER I en TIER II kapitaal vormen samen het beschikbaar vermogen.

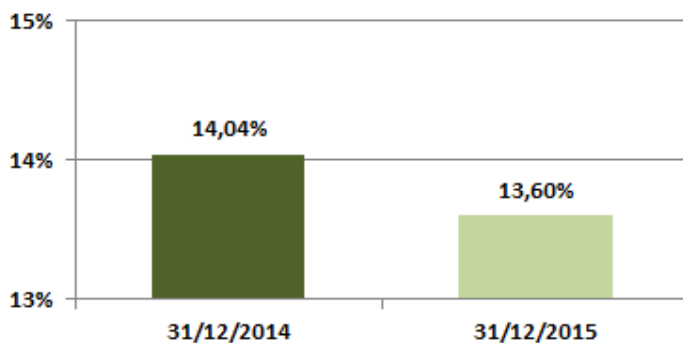
Beschikbaar Eigen Vermogen

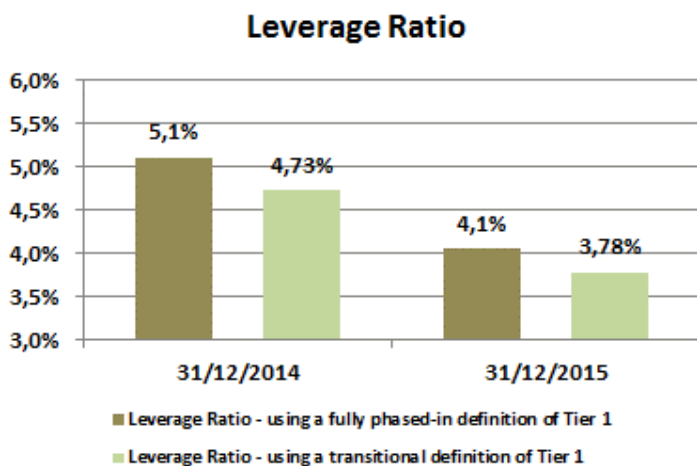
De TIER I ratio geeft het TIER I kapitaal van de groep Crelan weer als percentage van haar totale risico-gewogen activa. De regulator heeft bepaald dat dit minimaal 9,5% moet zijn voor de groep Crelan.

De TIER I ratio bedraagt 13,60% op 31 december 2015 ten opzichte van een TIER 1 ratio van 14,04% op 31 december 2014.

Tier I ratio

De leverage ratio is een eenvoudige maatstaf voor de solvabiliteit van banken. Deze vormt een onderdeel van Basel III en wordt gedefinieerd als de totale risicoposities van binnen- en buitenbalans posten gedefiniëerd volgens Basel III gedeeld door het TIER I kapitaal. Deze moet minstens 3% bedragen. De leverage ratio wordt sedert 1 januari 2014 gerapporteerd onder Pijler II. Met ingang 1 januari 2018 zou de leverage ratio onder Pijler I moeten gerapporteerd worden.

2.3.8. Overname aandeelhouderschap van de NV Crelan

Tot begin juni 2015 was de NV Crelan verbonden met het Franse Crédit Agricole via haar aandeelhouderschap.

Op 18 juni 2015 heeft de Franse aandeelhouder zijn participatie in de NV Crelan, zijnde 50% van het totale aantal aandelen, overgedragen aan de Belgische aandeelhouders, met name de CVBA Lanbokas, de CVBA Agricaisse.

Door deze aandelenoverdracht zijn de Belgische aandeelhouders van de NV Crelan voor 100% aandeelhouder geworden van Crelan NV.

De Bank Crelan, als Federatie van kredietinstellingen, is dus een volledig autonome Belgische Bank geworden.

Door de uitstap van de Franse aandeelhouder is de kapitaalstructuur van de bank gewijzigd (omvang, meer coöperatief kapitaal,...). Dit heeft als gevolg dat, als er bijkomend kapitaal zou zijn vereist om Crelan toe te laten het hoofd te bieden aan haar verplichtingen, Crelan bijkomend coöperatief kapitaal zal moeten werven via de coöperatieve kas CrelanCo, of op zoek zal moeten gaan naar een nieuwe partner om te participeren in het kapitaal van de NV Crelan.

3. GEGEVENS BETREFFENDE DE MAATSCHAPPELIJKE AANDELEN

3.1. Verantwoordelijke personen

De C.V.B.A. CrelanCo is lid van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan". Artikel 16 van haar statuten bepaalt dat zolang de vennootschap aangesloten is bij de N.V. Crelan in de schoot van een federatie van kredietinstellingen, het bestuur van de C.V.B.A. CrelanCo waargenomen wordt door het Directiecomité van de N.V. Crelan.

De C.V.B.A. CrelanCo, met maatschappelijke zetel aan de Sylvain Dupuislaan, 251, 1070 Brussel, vertegenwoordigd door de heer Luc VERSELE, Voorzitter van het Directiecomité van Crelan, en de heer Peter VENNEMAN, lid van het Directiecomité van Crelan, is verantwoordelijk voor het prospectus.

Na hiertoe alle redelijke maatregelen te hebben getroffen, verklaart de C.V.B.A. CrelanCo dat, voorzover haar bekend, de gegevens in het prospectus in overeenstemming zijn met de werkelijkheid en geen gegevens zijn weggelaten waarvan de vermelding de strekking van het prospectus wijzigt.

3.2. Risicofactoren

De risicofactoren gebonden aan de maatschappelijke aandelen zijn voornamelijk de volgende :

- het gaat om eigen vermogen van de uitgever zodat in geval van ontbinding of vereffening van CrelanCo, de maatschappelijke aandelen slechts kunnen terugbetaald worden na aanzuivering van het passief en slechts in de mate dat er een beschikbaar saldo overblijft;

- de maatschappelijke aandelen komen niet in aanmerking voor het depositogarantiestelsel;
- de maatschappelijke aandelen worden niet op een beurs genoteerd en hun nominale waarde blijft constant; deze waarde kan dus niet stijgen ten gevolge van de evolutie van de markten van financiële instrumenten;
- de maatschappelijke aandelen zijn niet vrij verhandelbaar : de aandeelhouder die zijn investering wenst terug te krijgen mag zijn aandelen slechts aan bepaalde personen verkopen of moet zijn ontslag aanbieden aan de uitgever;
- het ontslag wordt onderworpen aan bepaalde voorwaarden en kan in bepaalde gevallen door de Raad van Bestuur geweigerd worden.

Deze risicofactoren werden hierboven onder punt 2.2. nader onderzocht.

3.3. Basisinformatie

3.3.1. Verklaringen - Eigen vermogen

De uitgever verklaart dat hij, naar zijn oordeel, over toereikende middelen beschikt om aan zijn huidige verbintenissen te voldoen.

Op 31 maart 2016 bedroeg het eigen vermogen op geconsolideerde basis van de Groep Crelan (met inbegrip van het coöperatief kapitaal), 1.160.491.790,14 EUR. Op dezelfde datum bedroeg het actief van de geconsolideerde balans 22.696.114.728,83 EUR en het totaal van de verplichtingen (buiten eigen vermogen) 21.535.622.938,69 EUR.

Er wordt hier eveneens verwezen naar punt 4.22. dat de laatste goedgekeurde jaarrekening bevat alsmede historische gegevens met betrekking tot de boekjaren 2013, 2014 en 2015.

3.3.2. Belang van de natuurlijke- en rechtspersonen die aan de uitgifte / het aanbod deelnemen

De uitgever heeft geen kennis van enige belang dat het aanbod op betekenisvolle manier zou kunnen beïnvloeden in hoofde van de natuurlijke- of rechtspersonen die deelnemen aan het aanbod.

3.3.3. Redenen van het aanbod en aanwending van de opbrengst

CrelanCo biedt het publiek de mogelijkheid aan maatschappelijke aandelen te verwerven ten einde zijn eigen vermogen en zijn financiële draagkracht te versterken in overeenstemming met de reglementering op het eigen vermogen van de kredietinstellingen.

Deze versterking maakt het haar mogelijk haar kredietactiviteiten aan de cliënteel uit te breiden.

Daarnaast kadert het aanbod van maatschappelijke aandelen in de wil van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" om haar aandeelhouderschap te stabiliseren en haar coöperatieve verankering te versterken.

3.4. Informatie over de aangeboden maatschappelijke aandelen

3.4.1. Aard en categorie van effecten

De maatschappelijke aandelen zijn financiële instrumenten van het type "aandeel" die een eigendomsrecht op een deel van het kapitaal van de onderneming vertegenwoordigen. Dit betekent dat de houder van een maatschappelijk aandeel een vennoot wordt van CrelanCo.

De maatschappelijke aandelen hebben geen ISIN-code (internationaal nummer tot identificatie van de effecten) noch een andere gelijkaardige code.

3.4.2. Toepasselijke wetgeving

De maatschappelijke aandelen waarvan sprake in huidige prospectus worden onder het Belgisch recht uitgegeven. Enkel de Belgische rechtbanken zijn bevoegd om eventuele geschillen te behandelen.

3.4.3. Vorm van de uitgifte

De maatschappelijke aandelen worden uitgegeven onder de vorm van effecten op naam door inschrijving in het aandelenregister. Aan elke inschrijving in dit register wordt een nummer (in de vorm van een rekeningnummer) toegekend. De vennoten ontvangen rekeninguittreksels die de inschrijvingen en de terugbetalingen vaststellen. Deze rekeninguittreksels gelden als certificaat van inschrijving. Ingeval van betwisting hebben enkel de inschrijvingen in het aandelenregister bewijskracht. Een kopie van de vermeldingen die voorkomen in het aandelenregister en die op hen betrekking hebben, kan worden afgeleverd aan de vennoten die dit vragen, in een brief gericht aan de zetel van de vennootschap.

3.4.4. Munt van uitgifte

De uitgifte gebeurt in euro.

3.4.5. Rechten verbonden aan de maatschappelijke aandelen

De maatschappelijke aandelen geven recht op een jaarlijks dividend op de eventuele winst, mits beslissing in die zin van de Algemene Vergadering van CrelanCo, op voorstel van de Raad van Bestuur.

De uitkering van dividenden moet gebeuren met naleving van de statutaire regels aangaande de winstverdeling (zie ook punt 4.18.3. hierna inzake het Dividendbeleid) en van de maximum rentevoet bepaald door de Nationale Raad voor de Coöperatie.

Wanneer de belegger slechts gedurende een deel van het jaar aandeelhouder is geweest (aanschaf of overdracht in de loop van het jaar), zijn de dividenden slechts pro rata temporis verschuldigd.

In geval van ontslag in overeenstemming met de statuten (zie punt 2.2.5. hierboven) loopt het recht op dividenden tot 31 december van het jaar voorafgaand aan de Algemene Vergadering die zich over de resultaten van het voorbije jaar zal buigen. Deze Algemene Vergadering vindt plaats eind april.

In toepassing van artikel 11bis van de statuten van CrelanCo worden de dividenden (alsmede de terugbetalingen van aandelen) gestort op een bankrekening geopend bij Crelan en aangeduid door de vennoot (= een "gemandateerde rekening").

Indien de vennoot geen bankrekening heeft aangeduid, zal het bedrag geplaatst worden op een wachtrekening van de bank in afwachting van een schriftelijke aanvraag tot storting vanwege de vennoot of zijn rechthebbenden. De bedragen zullen gedurende 3 jaar door de bank op de wachtrekening aangehouden worden. Eens de termijn van 3 jaar verstreken is, vervalt de schuldvordering ten aanzien van CrelanCo.

De maatschappelijke aandelen geven eveneens het recht om deel te nemen aan de Algemene Vergadering van de vennoten en om een stemrecht uit te oefenen. Elke vennoot beschikt over één stem. Hij heeft recht op een aanvullende stem per reeks van vijftig ingeschreven aandelen. Nochtans mag een vennoot niet over meer dan vijf stemmen beschikken.

Bovendien mag niemand aan de stemming deelnemen, voor zichzelf en als mandataris, voor het aantal stemmen dat één tiende van de stemmen verbonden aan de aanwezige en vertegenwoordigde aandelen overschrijdt.

De aandeelhouders die het minimum aantal aandelen bepaald door de Raad van Bestuur bezitten en die in orde zijn met de jaarlijkse bijdrage kunnen ook genieten van de voordelen die hen toegekend worden in het kader van het programma FIDELIO. De lijst en toekenningsvoorwaarden van deze voordelen zijn beschikbaar in elk agentschap van Crelan, alsmede op de website www.fidelio.be.

3.4.6. Besluiten, machtigingen en goedkeuringen

Krachtens haar statuten is CrelanCo een coöperatieve vennootschap met een onbeperkt kapitaal. Onder toezicht van de Raad van bestuur is haar kapitaal doorlopend geopend voor potentiële beleggers die aan de voorwaarden van de statuten voldoen (zie in het bijzonder punt 3.5.2. hierna).

3.4.7. Datum van uitgifte

De uitgifte in het kader van dit prospectus begint op de datum van dit prospectus zoals goedgekeurd door de FSMA en is onbeperkt in de tijd. Deze uitgifte kan niettemin op elk moment geschorst of gestopt worden bij beslissing van de directie- en bestuursorganen van de uitgever.

Aangezien dit prospectus slechts één jaar geldig is, zal de uitgifte niettemin slechts na één jaar kunnen voortgezet worden mits het opstellen van een nieuw door de FSMA goedgekeurd prospectus of het vervullen van de wettelijke voorwaarden waarbij het opstellen van een prospectus niet verplicht zou zijn voor een verdere uitgifte.

3.4.8. Verhandelbaarheid

Er dient vooreerst opgemerkt te worden dat er voor de maatschappelijke aandelen geen aanvraag is ingediend of zal ingediend worden tot toelating tot de handel met het oog op de verspreiding ervan op een gereglementeerde markt of een gelijkwaardige markt. Deze aandelen zullen aldus niet op dergelijke markten verkocht worden.

Daarnaast is de verhandelbaarheid van de maatschappelijke aandelen ook aan de volgende beperkingen onderworpen.

De persoon die het geïnvesteerde bedrag wenst terug te krijgen moet hetzij zijn ontslag aanbieden (zie punt 2.2.5. hierboven), hetzij zijn aandelen afstaan, rekening houdend met het feit dat de maatschappelijke aandelen alleen aan vennoten mogen afgestaan worden of aan derden die voldoen aan de voorwaarden om vennoot te zijn, voorzien in artikel 7 van de statuten, en zulks mits akkoord van de Raad van Bestuur, die niet verplicht is een eventuele weigering te rechtvaardigen (zie punt 2.2.4. hierboven).

De aandeelhouder die zijn ontslag wenst aan te bieden of die zijn aandelen wenst af te staan, dient zich tot een agentschap van Crelan te richten of tot de hoofdzetel indien de intekening daar werd verricht.

Bijzondere aandacht moet eveneens geschonken worden aan de situatie van de aandeelhouders die minderjarig zijn. Gelet op de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het ouderlijk gezag en de voogdij, kan de verkoop van een aandeel of het ontslag als een daad van vervreemding van een goed worden beschouwd waarvoor de machtiging van de vrederechter nodig is, die zal nazien of de verrichting in het belang van de minderjarige is.

Tot slot dient nog opgemerkt te worden dat bij overlijden het lidmaatschap niet overgaat op de erfgenamen. Deze hebben enkel de rechten die bepaald zijn ten gunste van de ontslagnemende vennoten, met name het recht op terugbetaling van de aandelen.

3.4.9. Verplicht openbare aanbiedingen tot aankoop

In België worden de openbare aanbiedingen onderworpen aan de wet van 1 april 2007 op de openbare overnamebiedingen, aan het koninklijk besluit van 27 april 2007 op de openbare overnamebiedingen en aan het koninklijk besluit van 27 april 2007 op de openbare uitkoopbiedingen.

De uitgever verklaart dat hij in de loop van het laatste en het lopende boekjaar niet het voorwerp is geweest van een openbaar overnamebod. Er dient in ieder geval opgemerkt te worden dat de maatschappelijke aandelen niet genoteerd zijn op een gereglementeerde of gelijkwaardige markt en dat er beperkingen zijn inzake verhandelbaarheid (zie hierboven punt 3.4.8.). Dit vormt een belemmering voor openbare aanbiedingen tot aankoop.

3.4.10. Belastingstelsel

CrelanCo is een coöperatieve vennootschap erkend door de Minister van Economie en is lid van de Nationale Raad voor de Coöperatie. Gelet op artikel 21, 6° van het wetboek op de inkomstenbelastingen vloeit daaruit voort dat een eerste schijf van dividenden vrijgesteld is van belasting voor natuurlijke personen. Voor inkomstenjaar 2016 bedraagt deze vrijstelling 190 EUR per belastingplichtige.

De dividenden die dit bedrag overschrijden zijn belastbaar aan een tarief van 27%.

Indien een vennoot meer dan 190 EUR (inkomsten 2016) aan dividend van CrelanCo ontvangt, dan wordt aan de bron roerende voorheffing ingehouden op het bedrag dat de vrijstelling overschrijdt.

Indien een vennoot dividenden van coöperatieve vennootschappen ontvangt die het bedrag van de vrijstelling overschrijden waarop geen roerende voorheffing werd ingehouden, dan moet dit excedent opgenomen worden in de aangifte personenbelasting.

Dit kan bv. het geval zijn wanneer hij aandeelhouder is van verschillende coöperatieve vennootschappen of wanneer zijn minderjarige kinderen dergelijke dividenden ontvangen (toevoeging door de ouders, elk voor de helft, bij dividend door hen ontvangen).

3.5. Voorwaarden van het aanbod

3.5.1. Algemene intekeningsvoorwaarden

Behoudens wat onder punt 3.5.2. hierna wordt uitgelegd, wordt het aanbod enkel naar natuurlijke personen gericht die de leeftijd van 12 jaar bereikt hebben.

De maatschappelijke aandelen zijn op naam en worden vrijgegeven bij de intekening en storting van het met de verworven aandelen overeenstemmende bedrag. De inschrijvingen in het aandelenregister gebeuren op basis van de gedagtekende en ondertekende inschrijvingsborderellen, of op basis van gelijkwaardige documenten. Een kopie van de vermeldingen die voorkomen in het aandelenregister en die op hen betrekking hebben, kan worden afgeleverd aan de vennoten die dit vragen, in een brief gericht aan de zetel van de vennootschap.

Het maximum bedrag van het aanbod is niet bepaald.

Het aanbod heeft een onbeperkte duur en blijft doorlopend van kracht vanaf de datum van dit prospectus. Ze mag niettemin op elk moment worden opgeschort of gestopt bij beslissing van de directie- en bestuursorganen van de uitgever. Dergelijke beslissing zal enkel gevolgen hebben voor de toekomst en zal de rechten van de personen die reeds aandeelhouder zijn geenszins aantasten.

Een maatschappelijk aandeel is 12,40 EUR waard. In het kader van de uitgifte onderworpen aan dit prospectus en ten gevolge van een beslissing van de Raad van Bestuur, kan de belegger maximaal 323 aandelen onderschrijven, hetzij een maximumbedrag van 4.005,20 EUR.

Elke intekening is vast en kan niet worden herroepen door de partijen.

De Raad van Bestuur van CrelanCo heeft niettemin de bevoegdheid om op elk moment de persoon te weigeren of uit te sluiten die de voorwaarden gebonden aan de hoedanigheid van aandeelhouder niet vervult.

3.5.2. Personen die kunnen intekenen en aandeelhouder worden

Mogen als leden van de vennootschap worden aanvaard, de natuurlijke personen vanaf 12 jaar die tot één van de volgende categorieën behoren :

1. landbouwers, tuinbouwers, viskwekers en, in het algemeen, alle natuurlijke personen die hun hoofdbezigheid hebben in de landbouw, in de ruimste zin van het woord;
2. alle andere natuurlijke personen die activiteiten uitoefenen ten gunste van de landbouw of die belang stellen in de ontwikkeling van deze laatste en in het welzijn van de landbouwbevolking;
3. en, in het algemeen, alle natuurlijke personen die belang stellen in het maatschappelijk doel van de vennootschap en haar coöperatief gedachtegoed.

Rechtspersonen kunnen in geen geval vennoot zijn.

Bij wijze van uitzondering op de vorige alinea's, kunnen vennoot zijn : VZW's, door de Raad van Bestuur erkende landbouwberoepsverenigingen, welk ook hun juridische vorm is, de door de N.V. Crelan erkende Kassen en de door hen opgerichte vennootschappen.

Personen die de Amerikaanse nationaliteit hebben of verblijven in de Verenigde Staten en die hun portefeuille beheren vanop Amerikaans grondgebied mogen geen aandeelhouder worden, tenzij ze een correspondentie-adres hebben buiten de Verenigde Staten en volmacht verlenen aan een persoon die niet in de Verenigde Staten verblijft.

3.5.3. Uitgifteprijs en kosten

De prijs van een maatschappelijk aandeel is op 12,40 EUR vastgesteld.

Er zijn geen instap- of uitstapkosten voorzien.

Een jaarlijkse bijdrage van 30,00 EUR is verschuldigd per vennoot voor de beheerskosten van de aan de vennoten toegekende voordelen in het kader van het Fidelio-programma. In het eerste jaar is deze slechts gedeeltelijk verschuldigd vanaf de maand volgend op de intekening.

Voor jongeren moet de bijdrage pas betaald worden vanaf het jaar waarin ze 24 worden.

3.5.4. Tussenpersonen belast met de financiële dienst

De maatschappelijke aandelen worden in de agentschappen van Crelan onderschreven aan de hand van een borderrel, of op de hoofdzetel van de bank (Sylvain Dupuislaan, 251, 1070 Bruxelles) volgens de overeengekomen vormen.

Ze kunnen ook onderschreven worden via Crelan-online.be, het systeem van internetbankieren van Crelan.

De overdracht van de aandelen of het ontslag van de vennoot moet via de agentschappen gebeuren.

4. GEGEVENS BETREFFENDE CRELANCO

4.1. Voorafgaandelijke opmerking

De uitgever, de C.V.B.A. CrelanCo is een kredietkas erkend door de N.V. Crelan. Deze is de Centrale instelling van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" zoals bekrachtigd door artikel 240 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen.

De Federatie van kredietinstellingen "Crelan" is geregeld door de artikelen 239 tot 241 van de wet van 25 april 2014 op het statuut en het toezicht op de kredietinstellingen en door de Regels voor de aansluiting bij de Federatie van kredietinstellingen van Crelan en de werking van de Federatie Crelan.

Een belangrijke werkingsregel van de Federatie is deze van de hoofdelijkheid tussen haar leden. In toepassing van de voornoemde wet van 25 april 2014 vormen de verplichtingen van de aangesloten instellingen en van de centrale instelling hoofdelijke verplichtingen. Dit principe wordt opgenomen in artikel 2 van de statuten van CrelanCo dat onder meer bepaalt dat : "De vennootschap staat niet alleen in voor haar eigen verbintenissen. Zij waarborgt ook de goede afloop van de verbintenissen van de N.V. Crelan alsmede de verbintenissen van de door de N.V. Crelan erkende kredietkassen. Door deze regeling ontstaat een zodanige solidariteit dat, wanneer een deelnemende instelling in gebreke blijft, de nakoming van de verplichtingen van ieder van de deelnemende instellingen door de andere deelnemende instellingen wordt gewaarborgd". "

Een andere belangrijke regel van de wet is dat de centrale instelling van de Federatie, met name de N.V. Crelan, rechtstreeks toezicht moet uitoefenen op de aangesloten instellingen en bevoegd is om hen instructies te geven voor hun beleid, hun verrichtingen en hun organisatie.

Zo wordt het dagelijks beheer van de erkende kassen overgedragen aan het Directiecomité van de N.V. Crelan. Bovendien kunnen sommige belangrijke beslissingen (wijziging van de statuten, voortijdige ontbinding, fusie met andere vennootschappen) slechts genomen worden mits voorafgaandelijke toelating van de Raad van Bestuur van de N.V. Crelan.

Op boekhoudkundig vlak, in toepassing van een beslissing van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen (waarvan de bevoegdheden nu door de Nationale Bank van België worden uitgeoefend) van 29 maart 1994, worden de rekeningen van de groep Crelan geglobaliseerd en bevat de perimeter de N.V. Crelan, de S.C.R.L. Agricaïsse, de C.V.B.A. Lanbokas evenals 8 regionale kassen (cvba Divilan, cvba Interlan, cvba Invelan, cvba Rentalan, srl Agricas, srl Divicas, srl Ecupa, srl Rentacas).

Vandaag zijn in deze perimeter CrelanCo en de NV Crelan vervat.

In dit kader slaan de opdrachten en plichten van de bij de N.V. Crelan werkzame erkende commissarissen-revisoren op de Federatie in haar geheel.

Het kapitaal van CrelanCo wordt gehouden door de coöperatoren maar maakt deel uit van het eigen vermogen van de Groep. Een onvoorwaardelijk recht voor de Raad van Bestuur van deze vennootschap om de aanvragen tot terugbetaling van de maatschappelijke aandelen te weigeren aan de aandeelhouders werd toegevoegd in artikel 9 van de statuten, wat toelaat om in toepassing van de IAS-norm 32 het coöperatief kapitaal op te nemen in de geconsolideerde balans van de Groep als eigen vermogen (Equity) en niet langer als verplichtingen (Liability).

De Regels voor de aansluiting bij de federatie van kredietinstellingen "Crelan" en de werking van de Federatie Crelan (artikel 16 en 17) bepalen dat de economische doelstelling van de aangesloten instellingen erin bestaat om ten alle tijde een positief resultaat te boeken en een resultaat te bereiken, zonder het te overschrijden, dat nodig is voor de dekking van hun werkingskosten, de vorming van de wettelijke reserve en de uitkering aan de coöperanten van een dividend dat beperkt is tot het maximumbedrag bepaald overeenkomstig het Koninklijk Besluit van 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de nationale groeperingen van coöperatieve vennootschappen of van de coöperatieve vennootschappen.. De toekenning van voormeld dividend mag echter niet tot gevolg hebben dat het resultaat van de NV Crelan negatief zou zijn. Het dividend dat de aangesloten instellingen als aandeelhouder van de NV Crelan krijgen en de meer- of minderwaarde gerealiseerd bij de overdracht van aandelen van de NV Crelan komen, rekening houdende met de fiscale gevolgen, niet in aanmerking voor de berekening van het resultaat.

Zonder afbreuk te doen aan voormelde bepalingen zal het resultaat van de federatie Crelan zoveel mogelijk worden gerealiseerd bij de centrale instelling, zijnde de NV Crelan.

Om deze doelstellingen te realiseren kunnen tussen de NV Crelan en de aangesloten instellingen bijzondere overeenkomsten worden gesloten (zie eveneens hierna punt 4.18.3. inzake het Dividendbeleid).

Het bestaan van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" en haar organisatie volgens de voorwaarden vastgesteld in de wet en in de aansluitingsregels, hebben tot gevolg dat de instellingen van de Federatie een werkelijke operationele en economische eenheid uitmaken die onder het merk "Crelan" handelt. Artikel 2 van de statuten van CrelanCo vermeldt trouwens dat "Samen met de N.V. Crelan en haar erkende kredietkassen vormt de vennootschap een collectiviteit die als geheel naar buiten treedt onder de benaming Crelan.

Tot slot dient ook opgemerkt te worden dat door de verwerving van de banken Europabank, Keytradebank en Centea, alsmede door de oprichting van de verzekeringsmaatschappij N.V. Crelan Insurance, de balans van de Groep Crelan uitgebreid en geconsolideerd werd met deze vennootschappen.

Daarnaast, en met uitwerking op 1 april 2013, heeft de N.V. Landbouwkrediet de N.V. Centea overgenomen in het kader van een fusie door overname. De N.V. Centea is sindsdien geen dochtervennootschap meer en is haar volledig vermogen overgedragen aan de N.V. Landbouwkrediet die terzelfdertijd haar naam in N.V. Crelan gewijzigd heeft. Deze N.V. Crelan is dus nu de Centrale instelling van de Federatie van kredietinstellingen van Crelan.

De dochtermaatschappijen Europabank, Keytrade Bank en Crelan Insurance maken geen deel uit van de Federatie van kredietinstellingen van Crelan en zijn niet gehouden tot het principe van solidariteit tussen de leden van de Federatie.

In dit kader moet de investeerder die maatschappelijke aandelen verwerft er zich bewust van zijn dat door aandeelhouder van de C.V.B.A. CrelanCo te worden zijn echte partner, in het bijzonder in termen van risico, veel groter is dan enkel de uitgever.

De werkelijk pertinente informatiegegevens voor hem zijn deze die de Federatie van Kredietinstellingen "Crelan" betreffen evenals deze van de Groep Crelan zoals voorgesteld in de geconsolideerde jaarrekening. Dit is de reden waarom het hoofdstuk gewijd aan de "gegevens betreffende CrelanCo" veel ruimer is dan de C.V.B.A. CrelanCo alleen en op het geheel van de groep slaat.

4.2. Verantwoordelijke personen

De C.V.B.A. CrelanCo is lid van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan". Artikel 16 van haar statuten bepaalt dat zolang de vennootschap aangesloten is bij de N.V. Crelan in de schoot van een federatie van kredietinstellingen, het bestuur van de C.V.B.A. CrelanCo waargenomen wordt door het Directiecomité van de N.V. Crelan.

De C.V.B.A. CrelanCo, met zetel aan de Sylvain Dupuislaan, 251, 1070 Brussel, vertegenwoordigd door de heer Luc VERSELE, Voorzitter van het Directiecomité van Crelan, en de heer Peter VENNEMAN, lid van het Directiecomité van Crelan, is verantwoordelijk voor het prospectus.

Na alle redelijke maatregelen hiertoe te hebben getroffen, verklaart de C.V.B.A. CrelanCo dat, voorzover haar bekend, de gegevens in het prospectus in overeenstemming zijn met de werkelijkheid en geen gegevens zijn weggelaten waarvan de vermelding de strekking van het prospectus wijzigt.

4.3. Commissarissen

De jaarrekening van de Groep Crelan voor 2013 werden gecontroleerd en goedgekeurd door een college van commissarissen samengesteld uit :

- KPMG bedrijfsrevisoren CVBA, Prins Boudewijnlaan, 24D, 2550 Kontich, vertegenwoordigd door de heer Erik Clinck, lid van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren;
- Deloitte bedrijfsrevisoren CVBA, Berkenlaan, 8b, 1831 Diegem, vertegenwoordigd door de heer Philippe Maeyaert, lid van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren.

De jaarrekeningen van de Groep Crelan voor boekjaar 2014 en 2015 werd gecontroleerd en goedgekeurd door Deloitte bedrijfsrevisoren CVBA, Berkenlaan, 8b, 1831 Diegem , vertegenwoordigd door de heer Philippe Maeyaert en de heer Bernard De Meulemeester, leden van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren.

4.4. Geselecteerde financiële informatie

De kerncijfers die de financiële situatie op geconsolideerde basis samenvatten van de Groep Crelan, waarvan CrelanCo een lid is, zijn de volgende :

	31/12/2015	31/12/2014	31/12/2013
Totaal activa (in EUR)	22.634.874.910,26	23.257.182.304,52	22.195.725.912,91
Totaal verplichtingen	21.452.655.954,71	21.840.483.211,18	21.058.061.091,61
Totaal eigen vermogen	1.182.218.955,54	1.416.699.093,34	1.137.664.821,30
Netto winst of -verlies	40.594.342,50	61.648.057,52	45.213.341,59

Punt 4.22. hierna bevat historische financiële gegevens, met een commentaar, over de Groep Crelan.

4.5. Risicofactoren

De risicofactoren verbonden aan de uitgever zijn voornamelijk :

- het kredietrisico;
- het marktrisico;
- het liquiditeitsrisico;
- het operationeel risico;
- de overname van aandelen van de NV Crelan.

Deze risico's werden op meer uitvoerige wijze onder punt 2.3. besproken.

4.6. Benaming, historiek en evolutie van de uitgever

4.6.1. Benaming en statuut

De uitgevende instelling is de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid "CrelanCo", vennootschap naar Belgisch recht, met maatschappelijke zetel in de Sylvain Dupuislaan, 251, te 1070 Brussel (België), en met ondernemingsnummer BTW BE 0403.263.840 - RPR Brussel (Tel. : 02/558.71.11).

CrelanCo is een kredietinstelling die valt onder de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen. Ze maakt deel uit van de Federatie van kredietinstellingen "Crelan". Deze Federatie steunt op een solidariteitsprincipe waarbij de nakoming van de verplichtingen van ieder van de deelnemende instellingen wordt gewaarborgd door de andere leden. Ze wordt ook erkend door artikel 240 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen.

CrelanCo is sinds haar oprichting een erkende coöperatieve vennootschap die lid is van de Nationale Raad voor de Coöperatie. Haar erkenning werd voor een termijn van 4 jaar hernieuwd bij het ministerieel besluit van 1 juli 2011 tot erkenning van nationale groeperingen van coöperatieve vennootschappen en van coöperatieve vennootschappen, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 8 juli 2011 (Ed. 2, p. 40742).

Krachtens het Koninklijk besluit van 24 maart 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de nationale groeperingen van coöperatieve vennootschappen en van de coöperatieve vennootschappen (BS 01.04.2015), blijven de coöperatieve vennootschappen die een erkenning hebben verkregen vóór 31 mei 2015, erkend tot 31 mei 2016 voor zover zij de voorwaarden bepaald in de artikelen 1 en 2 van het KB van 1962 blijven naleven.

Uit het Koninklijk besluit van 4 mei 2016 tot wijziging van het koninklijk besluit van 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de nationale groeperingen van coöperatieve vennootschappen en van de coöperatieve vennootschappen (BS 17.05.2016) vloeit voort dat de reeds erkende coöperatieve vennootschappen beschouwd worden als erkend voor onbepaalde duur, voor zover zij blijven voldoen aan de erkenningsvoorwaarden.

De erkende coöperatieve vennootschap is een manier om anders te ondernemen. Essentieel zijn de vrije toetreding van nieuwe aandeelhouders, het ontbreken van dominerende aandeelhouders en het niet nastreven van een speculatief oogmerk.

Voor de belegger betekent dit concreet een beperking van het jaarlijkse dividend tot maximum 6%, maar eveneens een vrijstelling van de onroerende voorheffing op een eerste dividendbedrag (dit bedrag wordt regelmatig door de fiscale wetgeving aangepast).

Dankzij deze erkenning kan CrelanCo eveneens deelnemen aan de werkzaamheden van de Nationale Raad voor de Coöperatie die twee belangrijke opdrachten heeft :

- passende maatregelen tot verspreiding van de beginselen en het ideaal van de coöperatie bestuderen en bevorderen;
- adviezen of voorstellen in verband met de coöperatieve activiteiten formuleren voor de Minister en voor de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

4.6.2. Historiek

De geschiedenis van CrelanCo is onlosmakelijk verbonden met die van de N.V. Landbouwkrediet / Crelan waarvan het één van de aandeelhouders is.

Het Landbouwkrediet / Crelan werd in 1937 door de overheid opgericht als openbare kredietinstelling met de bedoeling kredieten te verstrekken aan de land- en tuinbouwers. Nu is Crelan uitgegroeid tot een volwaardige, autonome privé-bank die een volledige service verstrekt aan particulieren, zelfstandigen, ondernemingen en uiteraard ook aan de historische doelgroep de land- en tuinbouwers.

Mijlpalen in de geschiedenis :

1937 : oprichting van het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet (NILK), een openbare kredietinstelling met als doel kredieten te verstrekken aan land-en tuinbouwsector.

Jaren '60 : oprichting van de Belgische erkende coöperatieve Kassen, Lanbokas en Agricaïsse op 20 december 1966 en de eerste samenwerking tussen de bank en de Kassen.

1992 : omvorming van de parastatale NILK tot een publiekrechtelijke naamloze vennootschap : de NV Landbouwkrediet. Begin van de privatisering.

1993 : oprichting van een federatie van kredietinstellingen. De Belgische coöperatieve Kassen en de CVBA Federatie van de Kassen worden de eerste aandeelhouders van de NV Landbouwkrediet.

1995: Swiss Life Belgium wordt aandeelhouder

1996 : Bacob wordt aandeelhouder. Bacob, Swiss Life en de Belgische coöperatieve Kassen hebben elk een derde van de aandelen.

2003 : het Franse Crédit Agricole S.A. wordt aandeelhouder. De Belgische coöperatieve Kassen en het Franse Crédit Agricole hebben elk de helft van de aandelen.

2004 : overname Europabank

2005 : overname Keytrade Bank

2007 : start Crelan Insurance (toen onder de naam Landbouwkrediet Verzekeringen)

2008 : opstart van de activiteiten Personal & Private Banking.

2009 : overname klanten Kaupthing Bank Belgium.

2010 : opstart onlineverkoopkanaal "Landbouwkrediet Direct".

2011 : overname Centea, meteen de grootste stap in het groeiproces.

2013 : fusie Landbouwkrediet en Centea, nieuwe naam: Crelan.

2015 : de Belgische coöperatieve Kassen worden de enige aandeelhouders van Crelan. Crelan is een 100% Belgische en 100% coöperatief verankerde bank. Lanbokas en Agricaïsse fusioneren tot CrelanCo. Achter Crelan staat voortaan één grote en sterke Belgische coöperatieve kas.

2016 : verkoop Keytrade Bank op 6/06/2016.

4.6.3. Belangrijkste investeringen

De belangrijkste investering in de loop van de laatste drie jaren is de overname door de Belgische aandeelhouders van de NV Crelan, waaronder Lanbokas, van de aandelen van de NV Crelan in handen van de Franse aandeelhouder. Meer informatie over deze transactie wordt onder meer gegeven onder sectie 4.19. hierna.

4.6.4. Andere recente gebeurtenissen met betrekking tot de solvabiliteit

De overname door de Belgische aandeelhouders van de aandelen gehouden door de Franse aandeelhouders in de NV Crelan kan als een belangrijke gebeurtenis gezien worden.

Daarnaast werd begin 2016 vastgesteld dat Crelan het slachtoffer geworden was van externe fraude, georganiseerd vanuit het buitenland. Deze fraude liep zowel over het boekjaar 2015 als 2016 voor een totale schade +/- 69 miljoen EUR.

Deze fraude heeft een significante impact gehad op het resultaat van 2015 : de negatieve resultaatimpact vóór belastingen bedroeg 44,6 mio EUR. De netto-impact van de fraude (na belastingen) op de CAD-ratio bedroeg 0,46%. Het fraudegeval liep zowel over het boekjaar 2015 als 2016. De impact voor 2016 bedraagt 24,5 miljoen EUR, en zal volgens de IFRS-regels in het boekjaar

2016 geboekt worden (hiervoor werd geen provisie aangelegd in 2015 aangezien de IFRS-regels dit niet toelaten).

In deze kost werd er geen rekening gehouden met eventuele bedragen die via verzekeringen zouden kunnen gec recupereerd worden, omwille van onzekerheid hieromtrent.

Gelukkig heeft de bank het laatste decennium haar kapitaalbuffer op een zo hoog niveau gebracht dat ze deze klap zonder impact voor de klanten en coöperanten kan verteren. Het resultaat van de Groep Crelan bedraagt 40,6 mio EUR en de kernkapitaalratio (tier one) bedraagt meer dan 13%.

Het fraudegeval is vanzelfsprekend negatief voor het imago van Crelan. Het aantal vragen hierover vanuit het cliënteel bleef niettemin zeer beperkt.

Als gevolg van deze feiten heeft Crelan een strafklacht neergelegd bij het parket en een onderzoeksrechter werd aangesteld. Crelan verleent volledige medewerking aan de gerechtelijke instanties en volgt dit onderzoek van dichtbij, onder meer via haar advocaten in binnen- en buitenland.

Er werden onmiddellijk bijkomende en uitzonderlijke maatregelen genomen binnen de bank om de interne veiligheidsprocedures te versterken. Procedures en controles werden gescreend, herzien en verstrengd daar waar nodig, dit zowel met betrekking tot fraudepreventie, fraudedetectie als inzake controles ex post.

Ook een extern expertenbureau werd aangesteld om een assesment te doen inzake de structurele veiligheid van de processen van de bank en om aanbevelingen dienaangaande te formuleren. Structurele maatregelen werden reeds genomen ingevolge deze aanbevelingen.

Dit fraudegeval wijzigt in geen enkel opzicht de redenen van het aanbod van de maatschappelijke aandelen en de aanwending van de opbrengst van de maatschappelijke aandelen zoals beschreven onder sectie 3.3.3.

Het heeft ook geen enkele impact gehad op het verkoopdossier van Keytrade Bank.

Er werd immers begin 2016 aangekondigd dat een overeenkomst werd bereikt over de verkoop van Keytrade Bank, waardoor de soliditeit en solvabiliteit de komende jaren nog zal stijgen. Deze verkoop werd op 6/06/2016 gefinaliseerd. Ze heeft een significante impact op het resultaat van 2016. De netto gerealiseerde meerwaarde op de verkoop (na belastingen) bedraagt meer dan 100 mio EUR

4.7. Overzicht van de activiteiten

De Federatie van kredietinstellingen "Crelan", als operationele eenheid samengesteld uit de twee banken CVBA CrelanCo en de NV Crelan, is een retailbank die een volledige bankdienst aanbiedt aan particulieren, zelfstandigen en ondernemingen.

Deze dienstverlening omvat het toekennen van kredieten (kredieten aan de land- en tuinbouw, investeringskredieten, hypothecaire kredieten en consumentenkredieten), het openen van bankrekeningen (zichtrekeningen, depositorekeningen, effectenrekeningen), het ter beschikking stellen van betaalmiddelen, traditioneel of elektronisch, zoals kaarten, het aanbieden van beleggingsinstrumenten (kasbons, achtergestelde certificaten, euro-obligaties, euro medium term notes, beleggingsfondsen, ...) en het aanbieden van diensten van vermogensbeheer.

Op het vlak van de spreiding van de taken, worden de zichtrekeningen en spaarrekeningen traditioneel bij de aangesloten kredietkassen geherbergd, terwijl beleggingsproducten (termijnrekeningen, kasbons, achtergestelde certificaten) en de interbancaire verrichtingen bij de N.V. Crelan geherbergd worden. Inzake kredieten worden de hypothecaire kredieten en de kredieten aan de landbouwsector sinds een aantal jaren normaal bij de N.V. Crelan geherbergd, terwijl de leningen op afbetalingen en de beroepskredieten (anders dan deze voor de landbouw) bij de kassen geherbergd zijn. In dit kader komt CrelanCo voornamelijk tussen voor het toekennen van leningen op afbetaling en de opening van rekeningen.

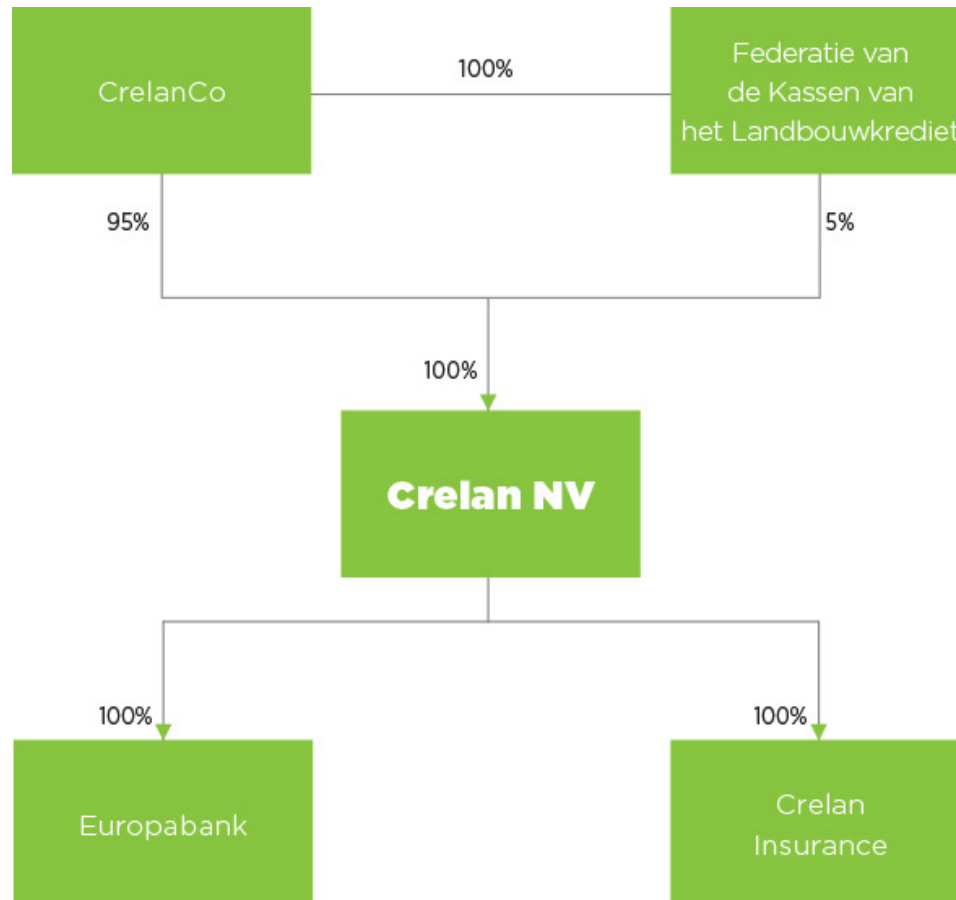
Op 31.12.2015 bedroeg de kredietomloop van de Groep Crelan ongeveer 15,286 miljard euro, verdeeld over 71,2% voor particulieren, 14,4% voor ondernemingen, en 14,4% voor land- en tuinbouwers. De cliëntendeposito's bedroegen 17,588 miljard euro.

4.8. Organogram

CrelanCo maakt deel uit van de Federatie van kredietinstellingen van Crelan en verder van de Groep Crelan, die ook de dochtermaatschappijen Europabank en Crelan Insurance omvat, die voor 100 % tot de N.V. Crelan toebehoren.

Het aandeelhouderschap van de N.V. Crelan is verdeeld als volgt : de erkende kas CVBA CrelanCo en de Federatie van de Kassen van Crelan hebben samen 100% van het kapitaal in handen (CVBA CrelanCo: 95%; de CVBA Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet 5%).

Het volgende organogram geeft een schets van de structuur van de Groep Crelan zoals die op datum van deze prospectus eruit ziet, rekening houdend met de verkoop van Keytrade Bank die sinds 6/06/2016 niet meer tot de groep behoort.

4.9. Onroerende goederen, technische installaties en uitrusting

De N.V. Crelan en de C.V.B.A. CrelanCo zijn samen eigenaar van het gebouw van de hoofdzetel aan de Sylvain Dupuislaan, 251, te 1070 Brussel.

4.10. Financiële situatie, bedrijfsresultaten, thesaurie en middelen

Punt 4.22. bevat de financiële gegevens voor de boekjaren 2013, 2014 en 2015, met in het bijzonder :

- de balans : punt 4.22.1.1.
- de resultatenrekening : punt 4.22.1.2.
- de thesaurie : punt 4.22.1.3.
- het eigen vermogen : punt 4.22.1.4.

Daarnaast geven de punten 4.22.1.7. en 4.22.1.8. een toelichting bij deze rubrieken.

Er kan hier nog vermeld worden dat de transactie waarbij de Belgische aandeelhouders de aandelen van de Franse aandeelhouder in de NV Crelan hebben overgenomen (zie hierover sectie 4.19.), door de overnemende kassen werd gefinancierd met eigen middelen.

Om te blijven voldoen aan de prudentiële vereisten inzake eigen vermogen en solvabiliteit op groepsniveau diende Crelan dan, ingevolge deze operatie, het eigen vermogen dienen te verhogen met +/- 200 miljoen EURO. Dit werd gerealiseerd door het ophalen van bijkomend maatschappelijk kapitaal en door winstreservering. Tevens wordt onderzocht om in de kapitaalstructuur van de NV Crelan de mogelijkheid te creëren om in de toekomst ook institutionele aandeelhouders toe te laten, dit met voldoende garanties om de rechten van de Coöperatieve Kassen en hun coöperatoren te vrijwaren.

Er is dan ook geen materiële impact op de liquiditeit of de solvabiliteit van Groep Crelan ten gevolge van de verkoop van de aandelen van Crelan NV door de Franse aandeelhouder.

Op boekhoudkundig vlak zijn er ook geen aanpassingen ter gelegenheid van de uitstap van Crédit Agricole France : de consolidatieperimeter wijzigt niet en de aandelen op naam van de Crédit Agricole France werden overgenomen door de Agricaïsse en Lanbokas (die ondertussen gefuseerd zijn in CrelanCo) ondermeer dankzij de verhoging van het coöperatief kapitaal en de reservatie van een groepsresultaat vóór dividenduitkering in lijn met dit van het boekjaar 2013.

4.11. Informatie over de tendensen

Sinds de datum van bekendmaking van de laatst gepubliceerde gecontroleerde financiële overzichten heeft zich geen negatieve wijziging van betekenis voorgedaan in de vooruitzichten van de uitgevende instelling of van de Federatie van Crelan.

Wel kan de aandacht getrokken worden op een wijziging in de aandeelhouderschapstructuur van de NV Crelan. Dit wordt in het bijzonder beschreven onder punt 4.19. hierna.

4.12. Bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen

4.12.1. Raad van Bestuur van de C.V.B.A. CrelanCo

<u>Naam en adres</u>	<u>Functie</u>	<u>Betekenisvolle externe functies</u>
De heer Fernand GEORGE Permekelaan, 24 8670 KOKSIJDE	Voorzitter	- Ondervoorzitter NV Crelan - Bestuurder van Crelan Insurance - Bestuurder van Europabank
De heer Jean-Pierre DUBOIS rue Saint-Georges, 5 1370 JODOIGNE	Ondervoorzitter	- Voorzitter Raad van Bestuur NV Crelan - Bestuurder Europabank
De heer Hendrik VAN DAMME, Kruishofstraat, 2 8400 OOSTENDE	Bestuurder	- Bestuurder NV Crelan
De heer Robert JOLY Avenue du Val Saint Georges, 2 5000 NAMUR	Bestuurder	- Bestuurder NV Crelan
De heer Yvan HAYEZ Chaussée de Namur, 47 5030 GEMBLoux	Bestuurder	- Bestuurder NV Crelan
De heer Prof. dr. Xavier GELLYNCK Beekstraat, 35 9920 LOVENDEGEM	Bestuurder	- Bestuurder NV Crelan
De heer Clair YSEBAERT Moregemplein, 9 9790 WORTEGEM-PETEGEM	Bestuurder	- Bestuurder NV Crelan

Mevrouw Ann DIELEMAN Heirweg, 24 9180 MOERBEKE	Bestuurder	- Bestuurder NV Crelan
Mevrouw Marianne STREEL Rue du Spinoy, 3 5080 RHISNES	Bestuurder	- Bestuurder NV Crelan
De heer René BERNAERDT Rue de Huy, 123 / 2 4300 WAREMME	Bestuurder	- Bestuurder NV Crelan

4.12.2. Directiecomité van de N.V. Crelan, belast met het bestuur van CrelanCo

<u>Naam en adres</u>	<u>Functie</u>	<u>Betekenisvolle externe functies</u>
De heer Luc VERSELE NV Crelan Sylvain Dupuislaan 251 1070 BRUSSEL	Voorzitter	
De heer Patrick LEWAHERT NV Crelan Sylvain Dupuislaan 251 1070 BRUSSEL	Bestuurder- Directeur	- Voorzitter van de Raad van Bestuur van Europabank - Voorzitter van de Raad van Bestuur van Crelan Insurance - Bestuurder BEVEK Crelan Fund
De heer Philippe Voisin NV Crelan Sylvain Dupuislaan 251 1070 BRUSSEL	Bestuurder- Directeur	
De heer Peter Venneman NV Crelan Sylvain Dupuislaan 251 1070 BRUSSEL	Bestuurder- Directeur	- Voorzitter Directiecomité en Bestuurder van van Crelan Insurance - Bestuurder Europabank
De heer Jean-Paul Grégoire NV Crelan Sylvain Dupuislaan 251 1070 BRUSSEL	Bestuurder- Directeur	

4.12.3. Verklaringen met betrekking tot de leden van het Directiecomité van de N.V. Crelan, belast met het bestuur van CrelanCo

In de voorgaande 5 jaar hebben de leden van het Directiecomité geen bestuursmandaat uitgeoefend in een vennootschap of een commanditaire vennootschap buiten Crelan.

In de voorgaande 5 jaar werd geen lid van het Directiecomité van Crelan

- veroordeeld voor fraudemisdrijven,
- betrokken in een faillissement, surséance of liquidatie,
- openbaar beschuldigd of gesanctionneerd, of door een rechtbank onbekwaam verklaard om een bestuursfunctie uit te oefenen.

Er zijn geen potentiële belangenconflicten tussen de plichten van de personen van de bestuursorganen van de bank jegens deze als uitgever en hun privé-belangen of andere plichten die op hen zouden rusten.

4.13. Bezoldigingen en voordelen

Voor het jaar 2015 heeft de Federatie van kredietinstellingen van Crelan een beloning van 3 miljoen EUR toegekend aan de leden van het Directiecomité en de Raden van Bestuur van de Federatie.

De commissarissen hebben voor 2015 een totale vergoeding gekregen van 732.196,00 EUR.

4.14. Werking van de bestuurs- en directieorganen

4.14.1. Mandaat van de Bestuurders-Directeurs

Ter gelegenheid van de Algemene Vergadering van april 2015 werd het mandaat van de heer Luc VERSELE (Voorzitter van het Directiecomité) voor 5 jaar verlengd (tot 2020) en dat van de heer Patrick LEWAHERT voor 2 jaar verlengd (tot in 2017).

De heer Philippe VOISIN werd tot Bestuurder-Directeur benoemd door de Buitengewone Algemene Vergadering van 20 september 2012 van de N.V. Crelan op voorstel van de Raad van Bestuur voor een mandaat met een looptijd van 5 jaar, dat op de Algemene Vergadering in 2017 vervalt.

De Buitengewone Algemene Vergadering van Crelan van 2 september 2013 heeft de heer PETER VENNEMAN benoemd tot bestuurder-lid van het Directiecomité voor een mandaat met een looptijd van 6 jaar, dat vervalt op de Algemene Vergadering in 2019.

De Buitengewone Algemene Vergadering van 10 juni 2014 heeft dhr. Jean-Paul GRÉGOIRE benoemd als bestuurder-lid van het Directiecomité voor een mandaat met een looptijd van 6 jaar dat vervalt op de Algemene Vergadering in 2020.

4.14.2. Dienstencontracten

Er zijn geen dienstencontracten die de leden van bestuur-, directie- en toezichtorganen met de uitgever verbinden.

4.14.3. Comités

Aangezien Crelan NV overeenkomstig artikel 3 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de Kredietinstellingen als een significante bank wordt beschouwd, dienen ingevolge art 28-31 van deze wet in de schoot van de Raad van Bestuur de volgende vier comités te worden opgericht:

- Auditcomité
- Risicocomité
- Benoemingscomité
- Remuneratiecomité

Het Auditcomité is samengesteld uit de heer Freddy Willockx (BVBA Sotelcu), Voorzitter, mevrouw Catherine Houssa, de heren Fernand George, Yvan Hayez en Hendrik Vandamme.

De Voorzitter van de Raad van Bestuur van Crelan en de Voorzitter van het Directiecomité kunnen worden uitgenodigd op de vergaderingen van het Auditcomité.

Het Risicocomité is samengesteld uit de heer Alain Diéval, Voorzitter, mevrouw Heidi Cortois, de heren Xavier Gellynck en Robert Joly.

Het lid van het Directiecomité verantwoordelijk voor Risk kan worden uitgenodigd op het Riskcomité.

Het Benoemingscomité is samengesteld uit de heren Jean-Pierre Dubois (Voorzitter), Freddy Willockx (BVBA Sotelcu), Fernand George, Yvan Hayez en Hendrik Vandamme.

De Voorzitter van het Directiecomité kan worden uitgenodigd op de vergaderingen van het Benoemingscomité.

Het Remuneratiecomité is samengesteld uit de heren Alain Diéval, Voorzitter, Robert Joly en Clair Ysebaert. De Voorzitter van de Raad van Bestuur en de Voorzitter van het Directiecomité kunnen worden uitgenodigd op de vergadering van het Remuneratiecomité.

Daarnaast is er ook een Strategisch Comité dat de strategische krijtlijnen voor de Raad voorbereidt.

4.14.4. Corporate Governance

CrelanCo verklaart dat binnen de Groep Crelan een Memorandum van Deugdelijk Bestuur opgesteld werd, in overeenstemming met circulaire PPB-2007-6-CPB-CPA van de CBFA over de prudentiële verwachtingen van de CBFA inzake het deugdelijk bestuur van financiële instellingen, en in overeenstemming met de wet van 24 april 2014 op het statuut en het toezicht op de kredietinstellingen.

4.15. Werknemers

Op 31/12/2015 makten 1.422 personeelsleden deel uit van de Groep Crelan waarvan er 948 voor Crelan werkten, 10 voor Crelan Insurance, 135 voor Keytrade Bank en 329 voor Europabank.

Als bij het bezoldigd personeel in de verschillende entiteiten van de Groep de 1.926 medewerkers gevoegd worden die, over een procuratie beschikken om voor de Bank op te treden onder het statuut van gedelegeerd agent of als bezoldigde van een agent in een agentschap, bedraagt het totaal aantal medewerkers voor de Groep Crelan 3.348 personen.

Voor wat betreft de pensioenverplichtingen beschikt de groep over één toegezegde pensioenregeling en diverse toegezegde bijdragenregelingen.

Er is geen beleid van stock options. De medewerkers van de bank mogen maatschappelijke aandelen van CrelanCo aankopen onder dezelfde voorwaarden als wie dan ook.

4.16. Belangrijkste aandeelhouders

Er is geen belangrijkste of meerderheidsaandeelhouder van CrelanCo. Het maatschappelijk kapitaal is over ongeveer 300.000 aandeelhouders gespreid (op 30.04.2016).

Krachtens de statuten van CrelanCo beschikt elke vennoot over één stem en heeft hij recht op een aanvullende stem per reeks van vijftig ingeschreven aandelen.

Nochtans mag een vennoot niet over meer dan vijf stemmen beschikken.

4.17. Transacties met verbonden partijen

In het kader van het gemeenschappelijk beheersbeleid van de liquiditeiten van de Groep Crelan, werden de volgende transacties aangegaan :

- Europabank plaatste liquiditeiten bij Crelan voor een bedrag van 76 miljoen euro (bedrag op 31/12/2015) met looptijden tot maximaal 1 jaar;
- Keytrade plaatste liquiditeiten bij Crelan voor een bedrag van 35 miljoen euro (bedrag op 31/12/2015) met resterende looptijden op 1 en 6 jaar.

Er dient hierbij opgemerkt te worden dat dergelijke intra-groepsverrichtingen belangenconflicten kunnen meebrengen.

Op algemene wijze kunnen belangenconflicten ontstaan op twee niveaus, enerzijds tussen één of meer entiteiten van de Groep en een of andere aandeelhouder van de Bank en, anderzijds, tussen de verschillende entiteiten zelf van de Groep.

Belangenconflicten kunnen bijvoorbeeld bestaan uit intra-groepstransacties, de aanwending van kapitalen binnen de Groep, de toewijzing binnen de Groep van groeiopportuniteiten of de besluitvorming op Groepsniveau die op verschillende of tegengestelde wijze toegepast wordt binnen de verschillende entiteiten van de Groep.

Crelan voert rond dergelijke belangenconflicten een voorkomings- en beheersingsbeleid.

De voorkoming en de oplossing van mogelijke belangenconflicten met de aandeelhouders, indien deze zich zouden voordoen, behoren tot de bevoegdheid van het Strategisch Comité van de Bank. Dit Comité is belast met het onderzoek van het belangenconflict en zal oplossingen voorstellen aan de Raad van Bestuur, onder andere op basis van de Aandeelhoudersovereenkomst en de Toetredingsregels tot de Federatie van kredietinstellingen.

De voorkoming en de oplossing van mogelijke belangenconflicten tussen de verschillende entiteiten van de Groep zijn opgedragen aan het General Management Committee dat in voorkomend geval het Strategisch Comité zal vatten.

4.18. Aanvullende informatie

4.18.1. Maatschappelijk kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van CrelanCo is niet beperkt. Het bestaat uit aandelen op naam met een nominale waarde van 12,40 EUR.

CrelanCo is een coöperatieve vennootschap en zijn kapitaal is samengesteld uit een vast gedeelte en een veranderlijk gedeelte.

Het vast gedeelte van het maatschappelijk kapitaal bedraagt 2.628.800,00 EUR en is volledig volstort.

Het volledig maatschappelijk kapitaal voor de laatste drie jaar is het volgende :

31/12/2015	31/12/2014	31/12/2013
834.972.203,47 EUR	537.859.027,20 EUR	389.708.229,20 EUR

De grote toename van het kapitaal op 31/12/2015 is het gevolg van de fusie tussen CrelanCo en de overige kassen van Crelan op 5/11/2015.

De Raad van Bestuur stelt het tijdstip en de modaliteiten vast van de onderschrijving en de volstorting van de ingetekende maatschappelijke aandelen; de gedeeltelijke terugbetaling van het volgestorte bedrag van een aandeel is niet toegelaten.

De Raad van Bestuur kan het maximum bedrag beperken dat éénzelfde persoon kan aanhouden in het maatschappelijk kapitaal.

4.18.2. Oprichtingsakte en statuten

4.18.2.1. Maatschappelijk doel

Krachtens artikel 2 van haar statuten heeft CrelanCo tot doel:

- 1) elke bedrijvigheid verenigbaar met het statuut van kredietinstelling: zij kan onder andere, deposito's of terugbetaalbare gelden in ontvangst nemen en kredieten van verschillende aard verlenen. Deze verrichtingen kunnen worden gedekt door persoonlijke of zakelijke zekerheden van alle aard, onder andere door hypotheek en door pand op handelszaak;
- 2) tegenover de NV Crelan en haar erkende kredietkassen de goede afloop van kredietverrichtingen te waarborgen;
- 3) activiteiten van verzekeringsbemiddeling uit te oefenen in de hoedanigheid van makelaar, al dan niet verbonden agent of subagent;
- 4) deel te nemen in het kapitaal van de NV Crelan of van elke andere vennootschap met als doel de activiteiten van de erkende kredietkassen rechtstreeks of onrechtstreeks te bevorderen of uit te breiden;
- 5) hulp te verlenen aan alle kassen en vennootschappen die zich bij de federatie Crelan zouden aansluiten, onder meer door hun gepaste plaatsingsvoorwaarden te verzekeren en door hun, in welke vorm ook, de financiële bijstand te verlenen die zij nodig zouden hebben;
- 6) in nauwe samenwerking met de NV Crelan en haar erkende kredietkassen het beleid van de federatie Crelan te bepalen en de middelen te bestuderen om dit beleid uit te voeren;
- 7) de werking van de erkende kredietkassen van de federatie Crelan te coördineren, hun gemeenschappelijke belangen te verdedigen, hun structuren en beheermethodes te harmoniseren en ze te vertegenwoordigen bij de NV Crelan en andere binnen-en buitenlandse instellingen van publiek- en privaat recht.
- 8) al de entiteiten van de federatie Crelan en haar dochtermaatschappijen bij te staan, door gemeenschappelijke diensten ter beschikking te stellen en door hen, onder gelijk welke vorm, alle hulp te verlenen die ze nodig zouden hebben.

De vennootschap kan alle handelingen stellen, zowel roerend als onroerend, die direct of indirect betrekking hebben op haar maatschappelijk doel of die van die aard zijn bij te dragen tot de verwezenlijking ervan.

4.18.2.2. Bestuurs- en controleorganen

Wat het bestuur van CrelanCo betreft bepaalt artikel 12 van de statuten onder meer dat de Raad van Bestuur uit maximum tien leden/vennoten is samengesteld die zijn gekozen door de Algemene Vergadering en zijn onderverdeeld in twee categorieën. De eerste categorie bestaat uit vier leden, gekozen onder de kandidaten voorgedragen door de beroepsverenigingen erkend door de Raad van Bestuur. De tweede categorie bestaat uit zes leden gekozen uit personaliteiten, onafhankelijk van de beroepsverenigingen, die door hun kennis en/of hun eerbaarheid de ontwikkeling van de vennootschap zullen bevorderen; de kandidaten worden voorgedragen door de Bestuurders van deze categorie.

De Raad van Bestuur bevat evenveel Franstalige als Nederlandstalige leden en dat in beide categorieën.

De Raad van Bestuur kiest onder zijn leden een Voorzitter en een Ondervoorzitter.

De leden van de Raad van Bestuur worden verkozen voor zes jaar en zijn herkiesbaar.

Artikel 16 van de statuten bepaalt daarnaast dat zolang de vennootschap aangesloten is bij de N.V. Crelan in de schoot van een federatie van kredietinstellingen, het bestuur van de vennootschap wordt waargenomen door het Directiecomité van de N.V. Crelan.

4.18.2.3. Wijziging van de rechten van de aandeelhouders

Elke wijziging van in de statuten vastgelegde rechten van de vennoten impliceert een wijziging van de statuten door de Algemene Vergadering van de vennoten.

De Algemene Vergadering die bijeengeroepen is om de statuten te wijzigen, zal alleen dan geldige beslissingen kunnen nemen indien het voorwerp van de voorgestelde wijzigingen op de dagorde vermeld is en indien de aanwezige en vertegenwoordigde vennoten ten minste de helft van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen.

Deze beslissingen dienen ook genomen te worden met een meerderheid van twee derden van de aanwezige en vertegenwoordigde stemmen.

4.18.2.4. Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering is samengesteld uit alle vennoten. De Raad van Bestuur roept de Algemene Vergadering bijeen zo dikwijls als zij het nodig acht. In elk geval moet de Algemene Vergadering éénmaal per jaar bijeengeroepen worden vóór de eerste mei, op de maatschappelijke zetel van de vennootschap of op elke andere aangeduide plaats.

Op vraag van de Commissarissen, of van één tiende van de leden, moet de Raad van Bestuur de Algemene Vergadering bijeenroepen binnen de vier weken die volgen op het indienen van de schriftelijke aanvraag bij de Voorzitter.

De oproepingen tot de Algemene Vergaderingen gebeuren door middel van een aankondiging, ten minste tien bankdagen vóór de Algemene Vergadering, geplaatst in een landelijk verspreide krant en in een blad van de landbouwpers; de aankondiging vermeldt van wie de oproeping uitgaat en bevat de dagorde.

4.18.2.5. Bepalingen die een controlewijziging kunnen vertragen, uitstellen of verhinderen

In overeenstemming met de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen, en meer in het bijzonder artikel 366 en 367 hiervan, bepaalt artikel 6 van de statuten dat de maatschappelijke aandelen alleen aan vennoten mogen afgestaan worden of aan derden die voldoen aan de voorwaarden om vennoot te zijn, voorzien in artikel 7 van de statuten en zulks mits akkoord van de Raad van Bestuur, die niet verplicht is een eventuele weigering te rechtvaardigen.

Daarnaast bestaat er een overeenkomst met als doel de structuur van de Groep Crelan, zoals beschreven hierboven onder punt 4.8., te stabiliseren.

4.18.3. Dividendbeleid

Behoudens wat in de aansluitingsregels is bepaald zijn er geen specifieke of andere afspraken of overeenkomsten inzake dividendbeleid.

De Regels voor de aansluiting bij de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" en de werking van de Federatie Crelan (artikel 16 en 17) bepalen dat de economische doelstelling van de aangesloten instellingen erin bestaat om ten alle tijde een positief resultaat te boeken en een resultaat te bereiken, zonder het te overschrijden, dat nodig is voor de dekking van hun werkingskosten, de vorming van de wettelijke reserve en de uitkering aan de coöperanten van een dividend dat beperkt is tot het maximumbedrag bepaald overeenkomstig het Koninklijk Besluit van 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de nationale groeperingen van coöperatieve vennootschappen of van de coöperatieve vennootschappen.

De toekenning van voormeld dividend mag echter niet tot gevolg hebben dat het resultaat van de NV Crelan negatief zou zijn. Het dividend dat de aangesloten instellingen als aandeelhouder van de NV Crelan krijgen en de meer- of minderwaarde gerealiseerd bij de overdracht van aandelen van de NV Crelan komen, rekening houdende met de fiscale gevolgen, niet in aanmerking voor de berekening van het resultaat bedoeld in de eerste paragraaf.

Zonder afbreuk te doen aan voormelde bepalingen zal het resultaat van de federatie Crelan zoveel mogelijk worden gerealiseerd bij de centrale instelling, zijnde de NV Crelan.

Om deze doelstellingen te realiseren kunnen tussen de NV Crelan en de aangesloten instellingen bijzondere overeenkomsten worden gesloten.

Artikel 26 van de statuten van CrelanCo bepaalt dat de nettowinst als volgt zal worden aangewend :

- 1) vijf procent minimum zal gestort worden in de wettelijke reserve; de verplichting tot deze afnemingshoudt op wanneer het reservefonds het wettelijk minimum heeft bereikt;
- 2) een dividend kan aan de vennoten worden toegekend, berekend op het volgestorte bedrag van het kapitaal, aan een rentevoet die niet hoger mag zijn dan wat is toegelaten door de wettelijke bepalingen genomen krachtens het koninklijk besluit van acht januari negentienhonderd tweeënzestig betreffende de erkenning door de Nationale Raad voor de Coöperatie, in voorkomend geval prorata temporis vanaf de volstorting;
- 3) het eventueel overschot zal gestort worden in een beschikbaar reservefonds of in elk ander voorzorgs fonds dat de Algemene Vergadering nuttig acht om de belangen van de vennootschap te vrijwaren.

Op voorstel van de Raad van Bestuur, zal de Algemene Vergadering de uitkering van dividenden opschorten of verbieden indien de belangen van Crelan in gevaar zijn.

Het eventueel debetsaldo zal overgedragen worden op het volgend boekjaar en vóór elke andere winstuitkering onder de vorm van een dividend of ristorno, met de latere winsten worden gedelgd, behalve indien de Algemene Vergadering beslist het geheel of gedeeltelijk aan te zuiveren met behulp van de reserves.

Daarnaast, ingevolge de aandelentransactie vermeld onder punt 4.19. en om te voldoen aan de prudentiële vereisten inzake solvabiliteit en eigen vermogen werd bijkomend maatschappelijk kapitaal opgehaald. Dit gebeurde door uitgifte van coöperatieve aandelen.

De Belgische aandeelhouders en dus ook de coöperatoren zijn nu de enige aandeelhouders daar waar tot nog toe de Franse aandeelhouder ook voor 50% aandeelhouder was van Crelan NV.

Dit impliceert dat de houders van de maatschappelijke aandelen van CrelanCo samen dus indirect voor 95% aandeelhouder zijn geworden van Crelan NV en dus onderhevig zijn aan de risico's eigen aan Crelan NV. Individueel zal dit risico niettemin beperkt zijn tot de nominale waarde of het bedrag waarvoor zij hebben geïnvesteerd in CrelanCo.

Door de uitstap van de Franse aandeelhouder is de kapitaalstructuur van de bank (omvang, meer coöperatief kapitaal,...) gewijzigd. De Franse aandeelhouder zal niet langer fungeren als lender of the last resort. Dit betekent dat indien er door onverwachte gebeurtenissen of stress in de markt bijkomend kapitaal zou zijn vereist, dit enerzijds kan gerealiseerd worden door bijkomend coöperatief

kapitaal te werven, maar anderzijds kan de bank genoodzaakt worden meer winst te moeten reserveren om de kapitaalsbasis aan te dikken. Dit impliceert dat er mogelijk minder winst overblijft om uit te keren als coöperatief dividend. Een andere mogelijkheid die wordt voorzien is dat er op zoek wordt gegaan naar een partner om te participeren in het kapitaal.

De dividenden die in het verleden werden betaald zijn geen garantie naar dividenden die in de toekomst kunnen worden betaald.

De dividenden die aan de bestaande en de nieuwe coöperatieve aandeelhouders zullen worden uitbetaald zijn en blijven afhankelijk van het resultaat van de Groep Crelan. De wijzigingen in de aandeelhoudersstructuur verandert daar niets aan.

4.18.4. Verklaringen

In de voorbije twaalf maanden werd noch CrelanCo noch de Federatie van kredietinstellingen "Crelan" verwickeld in gerechtelijke of arbitrage procedures die betekenisvolle gevolgen kunnen hebben op hun financiële situatie en hun vermogen om hun verplichtingen ten overstaan van de beleggers na te komen.

Sinds het laatst gecontroleerd en goedgekeurd boekjaar werd geen betekenisvolle wijziging van de financiële of commerciële situatie genoteerd.

4.19. Belangrijke contracten

De laatste twee jaar werden de overeenkomsten vermeld onder punt 4.6.3. (Belangrijkste investeringen) en 4.17. (Transacties met verbonden partijen) ondertekend, die als belangrijk dienen te worden beschouwd.

Daarnaast moet nog het volgende worden vermeld.

Tot 18/06/2015 hadden de CVBA Lanbokas en de CVBA Agricaisse samen met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet - een coöperatieve vennootschap die toeziet op de coördinatie van de activiteiten van de erkende coöperatieve Kassen en op hun vertegenwoordiging in de NV Crelan - 50% van het totale aantal aandelen (Lanbokas : 22,5%, Agricaisse : 22,5% en de Federatie van de kassen van het Landbouwkrediet : 5%) van de NV Crelan.

De overige 50% van de aandelen van de NV Crelan waren in handen van de SAS Belgium CA, een vennootschap naar Frans recht.

Op 18/06/2015 heeft de Franse aandeelhouder zijn participatie in de NV Crelan aan de Belgische aandeelhouders overgedragen.

Deze overdracht is gebeurd zonder de toekomst van de groep Crelan in gevaar te brengen. Hiervoor werden de nodige zekerheden ingebouwd. Crelan voldeed reeds aan de strengste vereisten inzake solvabiliteit, liquiditeit en eigen vermogen zoals opgelegd door de prudentiële toezichhouders, en dit is ook zo gebleven tijdens de transactie met de Franse aandeelhouder.

De verdeling van de aandelen met evenredig stemrecht alsook de dividendverdeling waren als volgt : Lanbokas 47,5%, Agricaisse 47,5 % en de Federatie van de kassen van het Landbouwkrediet 5%.

Deze transactie werd door de overnemende kassen gefinancierd met eigen middelen.

Om te blijven voldoen aan de prudentiële vereisten inzake eigen vermogen en solvabiliteit op groepsniveau diende Crelan, ingevolge deze operatie, het eigen vermogen te verhogen met +/- 200 miljoen EURO. Dit werd gerealiseerd door het ophalen van bijkomend maatschappelijk kapitaal en door winstreservering.

Er is geen materiële impact op de liquiditeit of de solvabiliteit van Groep Crelan ten gevolge van de verkoop van de aandelen van Crelan NV door de Franse aandeelhouder.

Op boekhoudkundig vlak zijn er ook geen aanpassingen ter gelegenheid van de uitstap van Crédit Agricole France : de consolidatieperimeter werd niet gewijzigd en de aandelen op naam van de Crédit Agricole France worden overgenomen door de Belgische aandeelhouders.

Daarnaast bestond er ook in het kader van het beheer van de Groep CRELAN en van de Federatie van kredietinstellingen van CRELAN, een fusieproject tussen de volgende vennootschappen van de groep:

- de CVBA Lanbokas,
- de CVBA Agricaisse,
- de CVBA Ecupa,
- de CVBA Divicas,
- de CVBA Rentacas,
- de CVBA Agricas,
- de CVBA Interlan,
- de CVBA Divilan,
- de CVBA Rentalan,
- de CVBA Invelan,

De CVBA Ecupa, de CVBA Divicas, de CVBA Rentacas, de CVBA Agricas, de CVBA Interlan, de CVBA Divilan, de CVBA Rentalan en de CVBA Invelan (die als "regionale kassen" worden bestempeld) hadden geen operationele activiteiten en zijn geen kredietinstellingen. Ze werden opgericht om de ontwikkeling en de notoriëteit van de Federatie van kredietinstellingen van het Landbouwkrediet (nu Crelan) op regionaal niveau te bevorderen (deze worden als "regionale kassen" bestempeld), alsmede om, met de hulp van het verkoopnet van Lanbokas en Agricaisse, een commercieel beleid te ontwikkelen om de eigen middelen te verhogen.

Hun aandeelhouders waren dezelfde als deze van Lanbokas en Agricaisse, met name cliënten van de bank Crelan die in haar cooperatieve verankering hebben geïnvesteerd. Deze regionale kassen gaven niettemin al enkele jaren geen maatschappelijke aandelen meer uit.

De effectieve fusie werd goedgekeurd op 05/11/2015 door de Buitengewone Algemene Vergaderingen van de betrokken vennootschappen.

De CVBA Lanbokas heeft meer bepaald Agricaisse en de regionale kassen overgenomen in het kader van een fusie door overname krachtens de artikelen 693 tot 704 van het Wetboek van vennootschappen.

De CVBA Lanbokas, als overnemende vennootschap, heeft bovendien haar naam in Crelanco gewijzigd.

Na deze fusie zijn Lanbokas (Crelanco) en de CVBA Federatie van de Kassen van Crelan de enige aandeelhouders van de NV Crelan geworden.

Op 7 december 2015 kondigde Crelan aan dat ze exclusieve onderhandelingen voerde met de Franse bank Crédit Mutuel Arkéa over de verkoop van haar dochter Keytrade Bank.

Nadat de personeelsafgevaardigden van de verschillende entiteiten geïnformeerd en geraadpleegd werden, hebben Crelan en Mutuel Arkéa op 27 januari 2016 een akkoord ondertekend over de verkoop van Keytrade Bank. Deze verkoop werd op 6/06/2016 gefinaliseerd en heeft een significante impact op het resultaat van 2016. De netto gerealiseerde meerwaarde op de verkoop (na belastingen) bedraagt meer dan 100 mio EUR.

4.20. Vermelde documenten en voor het publiek beschikbare documenten

De gecoördineerde tekst van de statuten van de CVBA CrelanCo kan bekomen worden bij het Departement Communicatie of per e-mail aan communicatie@crelan.be.

De statuten kunnen ook bekomen worden op de zetel van Crelan, Sylvain Dupuislaan 251, 1070 Brussel, of via de agentschappen van Crelan.

Crelan publiceert een Jaarverslag dat informatie bevat met betrekking tot de evolutie van de Groep en zijn financiële situatie. Dit Verslag is beschikbaar op de website van de bank (www.crelan.be).

Bijkomende relevante informatie over Crelan (persberichten, jaarverslagen en cijfers, geschiedenis, ...) is ook beschikbaar op de website www.crelan.be.

4.21. Informatie over deelnemingen

CrelanCo is aandeelhouder van de NV Crelan en maakt deel uit van de structuur van de Groep Crelan zoals beschreven onder punt 4.8. hierboven.

4.22. Financiële gegevens

De financiële informatie die hieronder volgt betreft de laatste drie boekjaren van de Groep Crelan op geconsolideerde basis.

Deze groep is samengesteld uit de volgende vennootschappen :

- de NV Crelan,
- de CVBA CrelanCo,
- de CVBA Federatie van de kassen van het Landbouwkrediet,
- de NV Crelan Insurance,
- de NV Europabank NV,
- de NV Keytrade Bank,

Voor meer toelichting over de Groep Crelan wordt naar punt 4.1. hierboven verwezen.

4.22.1. Jaarrekening

Hieronder worden tabellen opgenomen met

- de geconsolideerde balans,
 - een geconsolideerd overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten,
 - kasstroomoverzichten,
 - een geconsolideerd overzicht van de eigenvermogenswijzigingen,
- in verband met de laatste drie boekjaren.

4.22.1.1. Geconsolideerde balans

Activa	Noot	31/12/2014	31/12/2013
(in EUR)			
Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	4.1.	665.689.944,89	762.183.415,67
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	4.2.	27.909.007,75	58.374.076,97
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening	4.3.	5.002.515,66	4.995.169,70
Voor verkoop beschikbare financiële activa	4.4.	4.432.382.417,96	3.407.550.380,51
Leningen en vorderingen (met inbegrip van financiële leases)	4.5.	17.172.181.824,30	17.312.502.066,82
Derivaten gebruikt ter afdekking	4.15.	57.702.673,51	51.105.330,21
Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële-waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille	4.15.	681.276.590,77	370.631.716,44
Materiële vaste activa	4.6.	29.855.497,09	56.153.493,87
Goodwill	4.7.	111.009.940,66	111.009.940,66
Immateriële activa	4.7.	16.646.202,50	16.808.141,60
Belastingvorderingen	4.8.	25.021.503,34	33.533.542,20
<i>Actuele belastingen</i>		718.374,09	593.146,63
<i>Uitgestelde belastingen</i>		24.303.129,25	32.940.395,57
Andere activa	4.9.	16.729.186,09	10.878.638,26
Vaste activa of groepen activa die worden afgestoten, geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	4.10.	15.775.000,00	0,00
Totaal Activa		23.257.182.304,52	22.195.725.912,91
Verplichtingen	Noot	31/12/2014	31/12/2013
(in EUR)			
Deposito's van centrale banken		2.046.149,57	212.038,90
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	4.2.	29.607.886,54	51.479.473,14
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs		20.721.690.877,46	20.238.647.007,17
<i>Deposito's</i>	4.11.1.	17.578.849.750,68	16.889.110.103,76
<i>Kredietinstellingen</i>		29.961.977,27	89.609.990,12
<i>Andere instellingen dan kredietinstellingen</i>		17.548.887.773,41	16.799.500.113,64
<i>In schuldbewijzen belichaamde schulden met inbegrip van obligaties</i>	4.11.2.	2.675.608.262,97	2.922.495.958,74
<i>Achternestelde verplichtingen</i>	4.11.3.	330.761.733,18	341.504.764,21
<i>Andere financiële verplichtingen</i>	4.11.4.	136.471.130,63	85.536.180,46
Financiële verplichtingen verbonden aan overgedragen financiële activa	4.12.1.	37.042.254,78	43.234.731,52
Derivaten gebruikt ter afdekking	4.15.	891.139.838,88	570.760.630,17
Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële-waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille	4.15.	6.461.700,33	9.959.490,46
Voorzieningen	4.13.	36.393.302,72	30.683.327,91
Belastingverplichtingen	4.8.	43.446.405,34	34.914.733,70
<i>Actuele belastingen</i>		1.912.983,58	5.140.012,99
<i>Uitgestelde belastingen</i>		41.533.421,76	29.774.720,71
Andere verplichtingen	4.9.	72.654.795,55	78.169.658,64
Totaal Verplichtingen		21.840.483.211,18	21.058.061.091,61
Eigen vermogen	Noot	31/12/2014	31/12/2013
(in EUR)			
Geplaatst kapitaal	4.18.	914.101.459,30	720.636.597,93
<i>Gestort kapitaal</i>		914.101.459,30	720.636.597,93
<i>Opgevraagd niet-gestort kapitaal</i>		0,00	0,00
Andere componenten van het eigen vermogen	4.18.	126.713.910,31	78.478.960,34
Reserves (met inbegrip van ingehouden winsten)	4.18.	314.235.666,21	293.335.921,44
Baten uit het lopende jaar		61.648.057,52	45.213.341,59
Minderheidsbelangen		0,00	0,00
Totaal Eigen Vermogen		1.416.699.093,34	1.137.664.821,30
Totaal verplichtingen en eigen vermogen		23.257.182.304,52	22.195.725.912,91

Activa	Noot	31/12/2015	31/12/2014
(in EUR)			
Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	4.1.	774.198.565,99	665.689.944,89
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	4.2.	23.468.490,56	27.909.007,75
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening	4.3.	0,00	5.002.515,66
Voor verkoop beschikbare financiële activa	4.4.	2.145.081.542,14	4.432.382.417,96
Leningen en vorderingen (met inbegrip van financiële leases)	4.5.	15.886.446.737,20	17.172.181.824,30
Derivaten gebruikt ter afdekking	4.15.	40.254.636,69	57.702.673,51
Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille	4.15.	562.689.935,32	681.276.590,77
Materiële vaste activa	4.6.	24.162.958,50	29.855.497,09
Goodwill	4.7.	23.642.632,30	111.009.940,66
Immateriële activa	4.7.	19.093.179,19	16.646.202,50
Belastingvorderingen	4.8.	41.275.855,58	25.021.503,34
<i>Actuele belastingen</i>		1.161.798,61	718.374,09
<i>Uitgestelde belastingen</i>		40.114.056,97	24.303.129,25
Andere activa	4.9.	14.027.376,60	16.729.186,09
Activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten*	4.10.	3.080.533.000,19	15.775.000,00
Totaal Activa		22.634.874.910,26	23.257.182.304,52

Verplichtingen	Noot	31/12/2015	31/12/2014
(in EUR)			
Deposito's van centrale banken		1.217.423,15	2.046.149,57
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	4.2.	25.258.721,87	29.607.886,54
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs		17.700.101.440,10	20.758.733.132,25
<i>Deposito's</i>	4.11.1.	14.758.941.185,26	17.578.849.750,68
<i>Kredietinstellingen</i>		19.367.213,50	29.961.977,27
<i>Andere dan kredietinstellingen</i>		14.739.573.971,76	17.548.887.773,41
<i>In schuldbewijzen belichaamde schulden met inbegrip van obligaties</i>	4.11.2.	2.524.645.479,19	2.675.608.262,97
<i>Achtergestelde verplichtingen</i>	4.11.3.	324.091.854,75	330.761.733,18
<i>Financiële verplichtingen verbonden aan overgedragen financiële activa</i>	4.12.1.	14.379.248,02	37.042.254,78
<i>Andere financiële verplichtingen</i>	4.11.4.	78.043.672,89	136.471.130,63
Derivaten gebruikt ter afdekking	4.15.	738.325.542,14	891.139.838,88
Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille	4.15.	0,00	6.461.700,33
Voorzieningen	4.13.	38.908.197,42	36.393.302,72
Belastingverplichtingen	4.8.	15.110.727,83	43.446.405,34
<i>Actuele belastingen</i>		1.381.026,91	1.912.983,58
<i>Uitgestelde belastingen</i>		13.729.700,92	41.533.421,76
Andere verplichtingen	4.9.	58.242.868,11	72.654.795,55
Verplichtingen i.v.m. groepen activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten*	4.10.	2.875.491.034,09	0,00
Totaal Verplichtingen		21.452.655.954,71	21.840.483.211,18

Eigen vermogen	Noot	31/12/2015	31/12/2014
(in EUR)			
Geplaatst kapitaal	4.18.	834.972.203,47	914.101.459,30
<i>Gestort kapitaal</i>		834.972.203,47	914.101.459,30
<i>Opgevraagd niet-gestort kapitaal</i>		0,00	0,00
Andere componenten van het eigen vermogen	4.18.	104.641.456,11	126.713.910,31
<i>Herwaarderings-reserve: voor verkoop beschikbare financiële activa</i>		62.866.226,10	126.085.936,26
<i>Herwaarderings-reserve: voor verkoop beschikbare financiële activa, geclassificeerd als aangehouden voor verkoop</i>		39.774.035,96	0,00
<i>Herwaarderings-reserve: actuariële winsten/verliezen bij pensioenplannen</i>		2.001.194,05	627.974,05
Reserves (met inbegrip van ingehouden winsten)	4.18.	202.010.953,46	314.235.666,21
Baten uit het lopende jaar		40.594.342,50	61.648.057,52
Minderheidsbelangen		0,00	0,00
Totaal Eigen Vermogen		1.182.218.955,54	1.416.699.093,34
Totaal verplichtingen en eigen vermogen		22.634.874.910,26	23.257.182.304,52

*N.a.v. de beslissing om Keytrade Bank in 2016 te verkopen, worden op 31/12/2015 de activa en passiva van Keytrade op een aparte lijn weergegeven als groepen van activa die worden afgestoten (cfr. paragraaf 4.10.2)

4.22.1.2. Geconsolideerd overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	Noot	31/12/2014	31/12/2013
(in EUR)			
GEWONE BEDRIJFSACTIVITEITEN			
Financiële en exploitatiebaten en -lasten			
Rentebaten	5.1.	734.713.808,58	785.946.259,35
Rentelasten	5.1.	-390.696.048,84	-451.253.114,19
Dividenden	5.3.	30.507,01	133.060,00
Baten uit provisies en vergoedingen	5.2.	97.120.707,85	85.924.212,27
Lasten uit provisies en vergoedingen	5.2.	-105.373.672,57	-113.034.760,86
Gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening	5.4.	3.576.456,51	1.232.315,80
Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden (netto)	5.5.	-5.629.548,30	3.344.284,61
Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening (netto)	5.6.	7.375,69	8.297,01
Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties	5.7.	-5.806.949,40	-4.717.800,49
Herwaarderings van valutakoersverschillen		715.122,88	914.302,40
Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa	5.8.	5.388,33	-24.133,26
Andere netto-exploitatiebaten	5.9.	46.310.017,34	40.107.199,07
Administratiekosten			
Personeelsuitgaven	5.10.1.	-112.597.341,33	-119.287.319,71
Algemene en administratieve uitgaven	5.10.2.	-143.833.884,00	-142.085.685,18
Afschrijvingen			
Materiële vaste activa	4.6.	-11.262.257,95	-11.620.356,73
Immateriële activa (andere dan goodwill)	4.7.	-4.914.062,41	-3.479.460,70
Voorzieningen			
Bijzondere waardeverminderingen			
Bijzondere waardeverminderingverliezen op financiële activa die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening		-17.029.674,06	-13.987.154,01
<i>Financiële activa gewaardeerd tegen kostprijs</i>		0,00	0,00
<i>Voor verkoop beschikbare financiële activa</i>		516.302,60	9.533.343,75
<i>Leningen en vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</i>		-17.545.976,66	-23.520.497,76
Bijzondere waardeverminderingverliezen op materiële vaste activa		-4.512.715,93	0,00
Negatieve goodwill die onmiddellijk wordt opgenomen in de winst-en verliesrekening			
		0,00	0,00
TOTALE WINST OF VERLIES UIT VOORTGEZETTE BEDRIJFSACTIVITEITEN VOÓR AFTREK VAN BELASTINGEN EN MINDERHEIDSBELANG		73.723.663,03	52.857.418,98
Belastinglasten (winstbelasting) verbonden met de winst of het verlies uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	5.12.	-12.075.605,51	-7.644.077,39
NETTOWINST OF -VERLIES		61.648.057,52	45.213.341,59
Overzicht van de niet-gerealiseerde resultaten			
Niet-gerealiseerde resultaten die in de toekomst mogelijk in de gerealiseerde resultaten kunnen worden opgenomen			
<i>Herwaardering van voor verkoop beschikbare financiële activa</i>		45.296.474,55	-34.360.725,71
Niet-gerealiseerde resultaten die nooit in de gerealiseerde resultaten zullen worden opgenomen			
<i>Actuariële (verliezen)/winsten op toegezegd pensioenregelingen</i>		2.938.475,42	-3.486.147,62
Totaal van de niet-gerealiseerde resultaten (netto)		48.234.949,97	-37.846.873,33
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten van het boekjaar		109.883.007,49	7.366.468,26

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	Noot	31/12/2015	31/12/2014
(in EUR)			
GEWONE BEDRIJFSACTIVITEITEN			
Financiële en exploitatiebaten en –lasten		339.875.858,50	374.973.165,08
Rentebaten	5.1.	641.192.406,16	734.713.808,58
Rentelasten	5.1.	-312.097.846,94	-390.696.048,84
Dividenden	5.3.	8.748,75	30.507,01
Baten uit provisies en vergoedingen	5.2.	106.084.543,05	97.120.707,85
Lasten uit provisies en vergoedingen	5.2.	-105.502.175,17	-105.373.672,57
Gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening	5.4.	1.683.650,72	3.576.456,51
Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden (netto)	5.5.	3.950.573,29	-5.629.548,30
Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening (netto)	5.6.	-2.358,72	7.375,69
Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties	5.7.	-2.004.308,13	-5.806.949,40
Herwaarderings van valutakoersverschillen		1.107.180,02	715.122,88
Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa	5.8.	-7.641,56	5.388,33
Andere exploitatiebaten	5.9.	51.894.389,37	48.110.423,14
Andere exploitatielasten	5.9.	-46.431.302,34	-1.800.405,80
Administratiekosten		-254.792.052,39	-256.431.225,33
Personeelsuitgaven	5.10.1.	-115.378.994,18	-112.597.341,33
Algemene en administratieve uitgaven	5.10.2.	-139.413.058,21	-143.833.884,00
Afschrijvingen		-14.609.418,51	-16.176.320,36
Materiële vaste activa	4.6.	-9.114.743,27	-11.262.257,95
Immateriële activa (andere dan goodwill)	4.7.	-5.494.675,24	-4.914.062,41
Voorzieningen	4.13.	4.131.966,11	7.099.566,37
Bijzondere waardeverminderingen	5.11.	-17.515.022,11	-21.542.389,99
Bijzondere waardeverminderingverliezen op financiële activa die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening		-17.515.022,11	-17.029.674,06
<i>Financiële activa gewaardeerd tegen kostprijs</i>		0,00	0,00
<i>Voor verkoop beschikbare financiële activa</i>		488.986,49	516.302,60
<i>Leningen en vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</i>		-18.004.008,60	-17.545.976,66
Bijzondere waardeverminderingverliezen op materiële vaste activa		0,00	-4.512.715,93
Negatieve goodwill die onmiddellijk wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening		0,00	0,00
Winsten en verliezen op vaste activa of groepen activa die worden afgestoten, geassocieerd als aangehouden voor verkoop	4.10	-302.618,80	0,00
TOTALE WINST OF VERLIES UIT VOORTGEZETTE BEDRIJFSACTIVITEITEN VOÓR AFTREK VAN BELASTINGEN EN MINDERHEIDSBELANG		48.524.780,58	73.723.663,03
Belastinglasten (winstbelasting) verbonden met de winst of het verlies uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	5.12.	-7.930.438,08	-12.075.605,51
<i>Actuele belastingen</i>		-19.923.673,73	-16.481.250,45
<i>Uitgestelde belastingen</i>		11.993.235,65	4.405.644,94
NETTOWINST OF -VERLIES		40.594.342,50	61.648.057,52
Overzicht van de niet-gerealiseerde resultaten			
Niet-gerealiseerde resultaten die in de toekomst mogelijk in de gerealiseerde resultaten kunnen worden opgenomen			
<i>Herwaardering van voor verkoop beschikbare financiële activa</i>		-23.445.674,19	45.296.474,55
Niet-gerealiseerde resultaten die nooit in de gerealiseerde resultaten zullen worden opgenomen			
<i>Actuariële (verliezen)/winsten op toegezegd pensioenregelingen</i>		1.373.219,99	2.938.475,42
Totaal van de niet-gerealiseerde resultaten (netto)		-22.072.454,20	48.234.949,97
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten van het boekjaar		18.521.888,30	109.883.007,49

4.22.1.3. Kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht 2012 - 2013

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
BEDRIJFSACTIVITEITEN		
Nettowinst (-verlies)	45.213.341,59	73.392.126,58
Aanpassingen om nettowinst of -verlies te doen aansluiten bij de nettokasstroom met betrekking tot bedrijfsactiviteiten	<u>-7.594.129,74</u>	<u>151.331.982,62</u>
Actuele en uitgestelde belastinglasten, opgenomen in de winst- en verliesrekening	7.644.077,39	19.763.636,84
Niet-gerealiseerde winst of verlies op wisselkoersverschillen	-914.302,40	-1.584.362,82
INVESTERINGS- EN FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Afschrijving	15.099.817,43	11.342.762,05
Bijzondere waardeverminderingen	0,00	0,00
Nettovoorzieningen (terugboekingen)	5.262.726,40	2.447.958,58
Nettowinst (-verlies) op de verkoop van beleggingen, i.e. tot einde looptijd aangehouden beleggingen, geassocieerde deelnemingen, dochterondernemingen, materiële activa, ...	24.133,26	4.696,44
BEDRIJFSACTIVITEITEN		
Netto niet-gerealiseerde winst op voor verkoop beschikbare beleggingen	-34.360.725,72	115.939.532,56
Andere aanpassingen	-349.856,11	3.417.758,98
Kasstroom uit exploitatiewinsten voor wijzigingen in bedrijfsactiva en -verplichtingen	37.619.211,85	224.724.109,21
<u>Stijging (daling) van bedrijfactiva (met uitzondering van geldmiddelen en kasequivalenten)</u>	<u>780.361.477,24</u>	<u>227.882.772,64</u>
Stijging (daling) van zichtrekeningen bij centrale banken	-103.789.522,46	496.188.865,78
Stijging (daling) van leningen en vorderingen	449.327.704,37	422.062.929,21
Stijging (daling) van voor verkoop beschikbare activa	428.566.091,81	-634.332.618,48
Stijging (daling) van financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	-18.520.209,76	13.623.532,10
Stijging (daling) van activa-derivaten gebruikt ter afdekking	6.835.090,46	-3.650.487,18
Stijging (daling) van te ontvangen baten uit financiële activa	0,00	0,00
Stijging (daling) van vaste activa en groepen activa die worden afgestoten, aangehouden voor verkoop	0,00	0,00
Stijging (daling) van andere activa (definitie balans)	17.942.322,83	-66.009.448,78
<u>Stijging (daling) van bedrijfsverplichtingen (met uitzondering van geldmiddelen en kasequivalenten) :</u>	<u>881.369,78</u>	<u>1.062.330.183,73</u>
Stijging (daling) van voorschotten van centrale banken	138.251,29	-178.544,39
Stijging (daling) van deposito's van kredietinstellingen	-616.935.513,16	-161.912.887,20
Stijging (daling) van deposito's van andere instellingen dan kredietinstellingen	877.048.605,85	1.076.817.137,45
Stijging (daling) van in schuldbewijzen belichaamde schulden	66.565.643,81	-32.390.379,28
Stijging (daling) van financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	-28.648.892,36	13.726.362,44
Stijging (daling) van verplichtingen-derivaten gebruikt ter afdekking	-178.275.293,73	117.292.059,39
Stijging (daling) van te betalen lasten in verband met financiële instrumenten	0,00	0,00
Stijging (daling) van andere verplichtingen (definitie balans)	-119.011.431,92	48.976.435,32
Stijging (daling) van werkkapitaal, netto	-779.480.107,46	834.447.411,09
Kasstroom uit de bedrijfsactiviteiten	-741.860.895,62	1.059.171.520,29
(Betaalde) terugbetaalde winstbelastingen	-8.845.293,87	-33.013.345,81
Nettokasstroom uit de bedrijfactiviteiten	-750.706.189,49	1.026.158.174,48

INVESTERINGSACTIVITEITEN		
(Contante betalingen om materiële activa te verwerven)	13.286.141,74	7.849.923,78
Contante ontvangsten uit de verkoop van materiële activa	52.586,33	140.487,42
(Contante betalingen om immateriële activa te verwerven)	7.726.106,72	12.032.708,25
Contante ontvangsten uit de verkoop van immateriële activa	0,00	1.372.304,57
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	-20.959.662,13	-18.369.840,04
FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
(Betaalde dividenden)	39.636.343,24	41.361.003,91
Contante ontvangsten uit de uitgifte van achtergestelde verplichtingen	0,00	0,00
(Contante terugbetalingen van achtergestelde verplichtingen)	17.404.462,93	1.575.859,92
Contante ontvangsten uit de uitgifte of terugbetaling van aandelen of andere eigen-vermogensinstrumenten	-108.617.434,40	7.174.883,60
Andere contante ontvangsten uit financieringsactiviteiten	0,00	0,00
(Andere contante betalingen van financieringsactiviteiten)	1.031.355,04	2.223.194,72
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	-166.689.595,61	-37.985.174,95
Gevolgen van wisselkoerswijzigingen op geldmiddelen en kasequivalenten	-1.115.998,95	-33.050,35
NETTOSTIJGING VAN GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN	-938.355.447,23	969.803.159,49
GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN AAN HET BEGIN VAN DE PERIODE	1.196.785.607,40	227.015.498,26
GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN AAN HET EINDE VAN DE PERIODE	257.314.161,22	1.196.785.607,40
<u>Componenten van geldmiddelen en kasequivalenten</u>		
Contanten	57.386.413,43	57.549.532,65
Leningen en vorderingen	199.927.747,79	1.139.236.074,75
Totale geldmiddelen en kasequivalenten aan het einde van de periode	257.314.161,22	1.196.785.607,40
Waaronder : bedrag van de geldmiddelen en kasequivalenten die door de onderneming worden aangehouden, doch niet beschikbaar zijn voor gebruik door de groep	0,00	0,00
<u>Aanvullende informatie over de kasstromen uit de bedrijfsactiviteiten :</u>		
Ontvangen rentebaten	742.660.632,47	874.856.803,69
Ontvangen dividenden	133.060,00	598.903,49
Betaalde rentelasten	360.029.983,87	524.222.570,71

Kasstroomoverzicht 2013 - 2014

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
BEDRIJFSACTIVITEITEN		
Nettowinst (-verlies)	61.648.057,77	45.213.341,59
Aanpassingen om nettowinst of -verlies te doen aansluiten bij de nettokasstromen met betrekking tot bedrijfsactiviteiten	<u>103.034.861,79</u>	<u>6.393.024,27</u>
Actuele en uitgestelde belastinglasten, opgenomen in de winst- en verliesrekening	12.075.605,51	7.644.077,39
Niet-gerealiseerde winst of verlies op wisselkoersverschillen	-715.122,88	-914.302,40
INVESTERINGS- EN FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Afschrijving	16.176.320,36	15.099.817,43
Bijzondere waardeverminderingen	21.542.389,99	13.987.154,01
Nettovoorzieningen (terugboekingen)	7.099.566,37	5.262.726,40
Nettowinst (-verlies) op de verkoop van beleggingen, i.e. tot einde looptijd aangehouden beleggingen, geassocieerde deelnemingen, dochterondernemingen, materiële activa, ...	5.388,33	24.133,26
BEDRIJFSACTIVITEITEN		
Netto niet-gerealiseerde winst op voor verkoop beschikbare beleggingen	45.296.474,56	-34.360.725,72
Andere aanpassingen	1.554.238,76	-349.856,11
Kasstromen uit exploitatiewinsten voor wijzigingen in bedrijfsactiva en -verplichtingen	164.682.918,77	51.606.365,86
<u>Stijging (daling) van bedrijfsactiva (met uitzondering van geldmiddelen en kasequivalenten)</u>	<u>446.003.275,53</u>	<u>780.361.477,24</u>
Stijging (daling) van zichtrekeningen bij centrale banken	-704.797.002,24	-103.789.522,46
Stijging (daling) van leningen en vorderingen	143.978.072,44	449.327.704,37
Stijging (daling) van voor verkoop beschikbare activa	1.024.832.037,45	428.566.091,81
Stijging (daling) van financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	-30.465.069,22	-18.520.209,76
Stijging (daling) van financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening	7.345,96	0,00
Stijging (daling) van activa-derivaten gebruikt ter afdekking	6.597.343,30	6.835.090,46
Stijging (daling) van te ontvangen baten uit financiële activa	0,00	0,00
Stijging (daling) van vaste activa en groepen activa die worden afgestoten, aangehouden voor verkoop	0,00	0,00
Stijging (daling) van andere activa (definitie balans)	5.850.547,83	17.942.322,83
<u>Stijging (daling) van bedrijfsverplichtingen (met uitzondering van geldmiddelen en kasequivalenten) :</u>	<u>784.633.478,96</u>	<u>-13.105.784,23</u>
Stijging (daling) van voorschotten van centrale banken	1.834.110,67	138.251,29
Stijging (daling) van deposito's van kredietinstellingen	-65.840.489,59	-616.935.513,16
Stijging (daling) van deposito's van andere instellingen dan kredietinstellingen	745.889.869,64	877.048.605,85
Stijging (daling) van in schuldbewijzen belichaamde schulden	-234.387.312,77	66.565.643,81
Stijging (daling) van financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	-21.871.586,60	-28.648.892,36
Stijging (daling) van verplichtingen-derivaten gebruikt ter afdekking	320.379.208,71	-178.275.293,73
Stijging (daling) van te betalen lasten in verband met financiële instrumenten	0,00	0,00
Stijging (daling) van andere verplichtingen (definitie balans)	38.629.678,89	-132.998.585,93
Stijging (daling) van werkkapitaal, netto	338.630.203,43	-793.467.261,47
Kasstroom uit de bedrijfsactiviteiten	503.313.122,20	-741.860.895,62
(Betaalde) terugbetaalde winstbelastingen	-19.833.507,13	-8.845.293,87
Nettokasstroom uit de bedrijfsactiviteiten	483.479.615,07	-750.706.189,49

INVESTERINGSACTIVITEITEN		
(Contante betalingen om materiële activa te verwerven)	5.327.482,37	13.286.141,74
Contante ontvangsten uit de verkoop van materiële activa	39.103,40	52.586,33
(Contante betalingen om immateriële activa te verwerven)	4.752.123,31	7.726.106,72
Contante ontvangsten uit de verkoop van immateriële activa	0,00	0,00
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	-10.040.502,28	-20.959.662,13
FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
(Betaalde dividenden)	24.305.833,00	39.636.343,24
Contante ontvangsten uit de uitgifte van achtergestelde verplichtingen		0,00
(Contante terugbetalingen van achtergestelde verplichtingen)	10.743.031,03	17.404.462,93
Contante ontvangsten uit de uitgifte of terugbetaling van aandelen of andere eigen-vermogensinstrumenten	193.444.922,80	-108.617.434,40
Andere contante ontvangsten uit financieringsactiviteiten	0,00	0,00
(Andere contante betalingen van financieringsactiviteiten)	0,00	1.031.355,04
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	158.396.058,77	-166.689.595,61
Gevolgen van wisselkoerswijzigingen op geldmiddelen en kasequivalenten	2.814.918,47	-1.115.998,95
NETTOSTIJGING VAN GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN	631.835.171,56	-938.355.447,23
GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN AAN HET BEGIN VAN DE PERIODE	257.314.161,22	1.196.785.607,40
GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN AAN HET EINDE VAN DE PERIODE	891.964.251,26	257.314.161,22
<u>Componenten van geldmiddelen en kasequivalenten</u>		
Contanten	53.673.139,88	57.386.413,43
Tegoeden bij centrale banken	612.016.805,00	
Leningen en vorderingen	226.274.306,37	199.927.747,79
Totale geldmiddelen en kasequivalenten aan het einde van de periode	891.964.251,26	257.314.161,22
Waaronder : bedrag van de geldmiddelen en kasequivalenten die door de onderneming worden aangehouden, doch niet beschikbaar zijn voor gebruik door de groep	0,00	0,00
<u>Aanvullende informatie over de kasstromen uit de bedrijfsactiviteiten :</u>		
Ontvangen rentebaten	771.223.731,12	742.660.632,47
Ontvangen dividenden	30.507,01	133.060,00
Betaalde rentelasten	450.141.243,86	360.029.983,87

* In 2013 werd 13,987 mio EUR bijzondere waardeverminderingen opgenomen onder 'stijging (daling) van andere verplichtingen'. Deze voorstelling werd aangepast om in lijn te zijn met de voorstelling van 2014.

Kasstroomoverzicht 2014 – 2015

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
BEDRIJFSACTIVITEITEN		
Nettowinst (-verlies)	40.594.342,50	61.648.057,77
<u>Aanpassingen om nettowinst of -verlies te doen aansluiten bij de nettokasstromen met betrekking tot bedrijfsactiviteiten</u>	<u>21.007.349,27</u>	<u>103.034.861,79</u>
Actuele en uitgestelde belastinglasten, opgenomen in de winst- en verliesrekening	7.930.438,08	12.075.605,51
Niet-gerealiseerde winst of verlies op wisselkoersverschillen	-1.107.180,02	-715.122,88
INVESTERINGS- EN FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Afschrijving	14.609.418,51	16.176.320,36
Bijzondere waardeverminderingen	17.515.022,11	21.542.389,99
Nettovoorzieningen (terugboekingen)	4.131.966,11	7.099.566,37
Nettowinst (-verlies) op de verkoop van beleggingen, i.e. einde looptijd aangehouden beleggingen, geassocieerde deelnemingen, dochterondernemingen, materiële activa, ...	7.641,56	5.388,33
BEDRIJFSACTIVITEITEN		
Netto niet-gerealiseerde winst op voor verkoop beschikbare beleggingen	-23.445.674,19	45.296.474,56
Andere aanpassingen	1.373.358,67	1.554.238,76
Kasstromen uit exploitatiewinsten voor wijzigingen in bedrijfsactiva en -verplichtingen	61.601.691,77	164.682.918,77
<u>Stijging (daling) van bedrijfactiva (met uitzondering van geldmiddelen en kasequivalenten)**</u>	<u>-3.473.731.254,20</u>	<u>446.003.275,53</u>
Stijging (daling) van zichtrekeningen bij centrale banken	0,00	-704.797.002,24
Stijging (daling) van leningen en vorderingen	-1.305.839.976,08	143.978.072,44
Stijging (daling) van voor verkoop beschikbare activa	-2.272.568.899,45	1.024.832.037,45
Stijging (daling) van financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	-4.440.517,19	-30.465.069,22
Stijging (daling) van financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening	-5.002.515,66	7.345,96
Stijging (daling) van activa-derivaten gebruikt ter afdekking	-17.448.036,82	6.597.343,30
Stijging (daling) van te ontvangen baten uit financiële activa	0,00	0,00
Stijging (daling) van vaste activa en groepen activa die worden afgestoten, aangehouden voor verkoop	134.270.500,49	0,00
Stijging (daling) van andere activa (definitie balans)	-2.701.809,49	5.850.547,83
<u>Stijging (daling) van bedrijfsverplichtingen (met uitzondering van geldmiddelen en kasequivalenten)**</u>	<u>-3.231.820.800,81</u>	<u>784.633.478,96</u>
Stijging (daling) van voorschotten van centrale banken	-828.726,42	1.834.110,67
Stijging (daling) van deposito's van kredietinstellingen	-33.257.770,54	-65.840.489,59
Stijging (daling) van deposito's van andere instellingen dan kredietinstellingen	-2.815.775.501,98	745.889.869,64
Stijging (daling) van in schuldbewijzen belichaamde schulden	-150.962.783,78	-234.387.312,77
Stijging (daling) van financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	-4.349.164,67	-21.871.586,60
Stijging (daling) van verplichtingen-derivaten gebruikt ter afdekking	-152.814.296,74	320.379.208,71
Stijging (daling) van te betalen lasten in verband met financiële instrumenten	0,00	0,00
Stijging (daling) van andere verplichtingen (definitie balans)	-73.832.556,68	38.629.678,89
Stijging (daling) van werkkapitaal, netto	241.910.453,39	338.630.203,43
Kasstroom uit de bedrijfsactiviteiten	303.512.145,17	503.313.122,20
(Betaalde) terugbetaalde winstbelastingen	-21.549.499,50	-19.833.507,13
Nettokasstroom uit de bedrijfactiviteiten	281.962.645,67	483.479.615,07

INVESTERINGSACTIVITEITEN		
(Contante betalingen om materiële activa te verwerven)	5.010.599,40	5.327.482,37
Contante ontvangsten uit de verkoop van materiële activa	132.755,16	39.103,40
Contante ontvangsten uit de verkoop van materiële activa aangehouden voor verkoop	15.775.000,00	0,00
(Contante betalingen om immateriële activa te verwerven)	10.328.282,93	4.752.123,31
Contante ontvangsten uit de verkoop van immateriële activa	0,00	0,00
Nettokasroom uit investeringsactiviteiten	576.514,39	-10.040.502,28
FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
(Betaalde dividenden)	23.579.610,51	24.305.833,00
Contante ontvangsten uit de uitgifte van achtergestelde verplichtingen	0,00	0,00
(Contante terugbetalingen van achtergestelde verplichtingen)	6.669.878,43	10.743.031,03
Contante ontvangsten uit de uitgifte of terugbetaling van aandelen of andere eigen-vermogensinstrumenten	20.577.440,40	193.444.922,80
Andere contante ontvangsten uit financieringsactiviteiten	0,00	0,00
(Andere contante betalingen van financieringsactiviteiten)***	250.000.000,00	0,00
Nettokasroom uit financieringsactiviteiten	-259.672.048,54	158.396.058,77
Gevolgen van wisselkoerswijzigingen op geldmiddelen en kasequivalenten	5.163.751,76	2.814.918,47
NETTOSTIJGING VAN GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN	22.867.111,52	631.835.171,56
GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN AAN HET BEGIN VAN DE PERIODE	891.964.251,25	257.314.161,22
GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN AAN HET EINDE VAN DE PERIODE	919.995.114,53	891.964.251,26
<u>Componenten van geldmiddelen en kasequivalenten</u>		
Contanten	53.616.576,86	53.673.139,88
Tegoeden bij centrale banken	720.581.989,13	612.016.805,00
Leningen en vorderingen	145.796.548,54	226.274.306,37
Totale geldmiddelen en kasequivalenten aan het einde van de periode*	919.995.114,53	891.964.251,26
Waaronder : bedrag van de geldmiddelen en kasequivalenten die door de onderneming worden aangehouden, doch niet beschikbaar zijn voor gebruik door de groep	138.462.047,65	336.018.714,72
<u>Aanvullende informatie over de kasstromen uit de bedrijfsactiviteiten :</u>		
Ontvangen rentebaten	677.611.664,92	771.223.731,12
Ontvangen dividenden	8.748,75	30.507,01
Betaalde rentelasten	371.543.041,90	450.141.243,86

*Voor toelichting bij de geldmiddelen en kasequivalenten verwijzen wij naar noot 4.21.

** De grote bewegingen in de categorie stijging (daling) van bedrijfsactiva en –verplichtingen zijn het gevolg van de herclassificatie van de cijfers van Keytrade als “aangehouden voor verkoop”

*** De andere contante betalingen van financieringsactiviteiten hebben betrekking op de overname van de participatie van de Franse aandeelhouder in Crelan NV voor een bedrag van 250 miljoen EUR.

4.22.1.4. Geconsolideerd overzicht van de eigenvermogenswijzigingen

(in EUR)	Aandelenkapitaal	Herwaarderings-reserve: voor verkoop beschikbare financiële activa	Herwaarderings-reserve: actuariële winsten/verliezen bij pensioenplannen	Beschikbare Reserves	Onbeschikbare Reserves
Openingsbalans per 1 januari 2013	829.254.032,60	115.150.187,41	1.175.646,26	264.267.068,86	68.756.414,32
Kapitaalverhoging	2.450.000,00				
Kapitaalvermindering	-125.000.000,00				
Toe-en uitredingen coöperatoren	13.932.565,33				
Uitbetaalde dividenden				-39.636.343,24	
Uitbetaalde tantièmes					
Transacties met aandeelhouders	-108.617.434,67			-39.636.343,24	0,00
Resultaat van het boekjaar				41.613.276,72	3.600.064,87
Herwaardering van de activa		-57.094.540,26			
Verkochte en vervallen effecten		-9.589.209,60			
Aangelegde waardeverminderingen		0,00			
Reële waarde-afdekking micro hedge		2.110.524,00			
Reële waarde-afdekking macro hedge		12.146.259,60			
Winsten/verliezen m.b.t. pensioenplannen			-5.281.241,66		
Uitgestelde belastingen		18.066.240,55	1.795.094,04		
Andere				-1.514.071,81	1.462.853,31
Niet-aandeelhouders transacties	0,00	-34.360.725,71	-3.486.147,62	40.099.204,91	5.062.918,18
Eindbalans per 31 december 2013	720.636.597,93	80.789.461,70	-2.310.501,36	264.729.930,53	73.819.332,50
Openingsbalans per 1 januari 2014	720.636.597,93	80.789.461,70	-2.310.501,36	264.729.930,53	73.819.332,50
Kapitaalverhoging					
Kapitaalvermindering					
Toe-en uitredingen coöperatoren	193.444.922,80				
Uitbetaalde dividenden				-24.305.833,32	
Uitbetaalde tantièmes					
Transacties met aandeelhouders	193.444.922,80			-24.305.833,32	0,00
Resultaat van het boekjaar				58.797.843,33	2.850.214,19
Herwaardering van de activa		86.359.221,52			
Verkochte en vervallen effecten		-6.612.708,64			
Aangelegde waardeverminderingen		0,00			
Reële waarde-afdekking micro hedge		-1.123.941,84			
Reële waarde-afdekking macro hedge		-10.037.569,76			
Winsten/verliezen m.b.t. pensioenplannen			4.451.561,00		
Uitgestelde belastingen		-23.288.526,73	-1.513.085,58		
Andere	19.938,57			-7.763,50	
Niet-aandeelhouders transacties	19.938,57	45.296.474,56	2.938.475,42	58.790.079,83	2.850.214,19
Eindbalans per 31 december 2014	914.101.459,30	126.085.936,26	627.974,05	299.214.177,04	76.669.546,69
Openingsbalans per 1 januari 2014	720.636.597,93	80.789.461,70	0,00	-2.310.501,36	73.819.332,50
Kapitaalverhoging					
Kapitaalvermindering					
Toe-en uitredingen coöperatoren	193.444.922,80				
Uitbetaalde dividenden				-24.305.833,32	
Uitbetaalde tantièmes					
Transacties met aandeelhouders	193.444.922,80		0,00	-24.305.833,32	0,00
Resultaat van het boekjaar				58.797.843,33	2.850.214,19
Herwaardering van de activa		86.359.221,52			
Verkochte en vervallen effecten		-6.612.708,64			
Reële waarde-afdekking micro hedge		-1.123.941,84			
Reële waarde-afdekking macro hedge		-10.037.569,76			
Winsten/verliezen m.b.t. pensioenplannen			4.451.561,00		
Uitgestelde belastingen		-23.288.526,73	-1.513.085,58		
Andere	19.938,57			-7.763,50	
Niet-aandeelhouders transacties	19.938,57	45.296.474,56	0,00	2.938.475,42	2.850.214,19
Eindbalans per 31 december 2014	914.101.459,30	126.085.936,26	0,00	627.974,05	76.669.546,69
Openingsbalans per 1 januari 2015	914.101.459,30	126.085.936,26	0,00	627.974,05	76.669.546,69
Kapitaalverhoging					
Kapitaalvermindering					
Aandelenoverdracht Crédit Agricole France*	-99.706.696,23				-150.293.303,77
Toe-en uitredingen coöperatoren	20.577.440,40				
Uitbetaalde dividenden					-23.579.610,51
Uitbetaalde tantièmes					
Transacties met aandeelhouders	-79.129.255,83	0,00	0,00	0,00	-173.872.914,28
Resultaat van het boekjaar					40.594.342,50
Herwaardering van de activa		-37.234.183,94			
Verkochte en vervallen effecten		-5.383.842,35			
Reële waarde-afdekking micro hedge		601.387,22			
Reële waarde-afdekking macro hedge		6.699.472,58			
Winsten/verliezen m.b.t. pensioenplannen			2.080.321,16		
Uitgestelde belastingen		11.871.492,29	-707.101,16		
Andere					144,01
Herclassificatie als "aangehouden voor verkoop"		-39.774.035,96	39.774.035,96		
Niet-aandeelhouders transacties	0,00	-63.219.710,15	39.774.035,96	1.373.219,99	40.594.486,51
Eindbalans per 31 december 2015	834.972.203,47	62.866.226,10	39.774.035,96	2.001.194,05	165.935.749,27

4.22.1.5. Algemene commentaar bij de evolutie van de balans en de resultatenrekening

4.22.1.5.1. Commentaar bij de evolutie van de balans

Door de beslissing om Keytrade Bank in 2016 te verkopen werd IFRS 5 toegepast, waardoor alle activa en passiva van Keytrade op één lijn worden weergegeven in de balans. Dit zorgde zowel op het actief als passief voor verschuivingen tussen de verschillende balansposten t.o.v. 2014 (cfr. noot 4.10).

Het balanstotaal daalde in 2015 met 622,3 miljoen EUR tot 22.634,9 miljoen EUR. Op de actiefzijde zien we de grootste daling in de rubriek "leningen en vorderingen". Zonder rekening te houden met de herclassificatie van de leningen en vorderingen van Keytrade, daalt deze rubriek met 1.058 miljoen EUR. Deze daling is voornamelijk het gevolg van minder plaatsingen bij andere banken (-436,3 miljoen EUR) en van een groot aantal vervroegde terugbetalingen van kredieten in 2015. Verder ziet men, zonder de her-rubricering van Keytrade in rekening te nemen, een stijging van plaatsingen bij de Nationale Bank van België (+226 miljoen EUR) en van de portefeuille voor verkoop beschikbare activa (+350 miljoen EUR).

Langs de passiefzijde zien we vooral een afname van de omloop aan kasbons (-151 miljoen EUR). Ook de evolutie van de marktwaardering van afdekkingsderivaten zorgt voor een daling van 146 miljoen EUR. Het volume van de deposito's blijft stabiel t.o.v. 2014.

Het eigen vermogen onder IFRS daalde in 2015 met 234 miljoen EUR tot 1.182,2 miljoen EUR. Deze daling is te wijten aan de overname van de participatie van de Franse aandeelhouder in Crelan NV voor een bedrag van 250 miljoen EUR. De overname werd volledig gefinancierd met eigen middelen.

4.22.1.5.2. Algemene commentaar bij de evolutie van de resultatenrekening

Financiële en exploitatiebaten en -lasten

Door de huidige marktomstandigheden van zeer lage rentevoeten merkt men een daling van zowel de renteopbrengsten als van de rentekosten. De daling van de rentekosten, voornamelijk tengevolge van de lagere rentevoeten op spaarboekjes, was weliswaar kleiner dan de daling van de renteopbrengsten. Hierdoor is het netto renteresultaat (rente-baten t.o.v. rentelasten) in 2015 gedaald met 14,9 miljoen EUR tot 329 miljoen EUR.

Een belangrijke oorzaak van deze daling is het hoge aantal vervroegde terugbetalingen in 2015. Ondanks de hogere hoeveelheid wederbeleggingsvergoedingen die de bank ontving, zorgen deze vervroegde terugbetalingen voor minder rente inkomsten. Ook de rente opbrengsten op de portefeuille voor verkoop beschikbare activa daalde in 2015 met 6,6 miljoen EUR en de rente kosten m.b.t. de derivaten steeg met 7,9 miljoen EUR.

Het renteresultaat werd in 2015 ook beïnvloed door het vervroegd afsluiten van enkele plaatsingen bij de vroegere Franse aandeelhouders (positief). Daarnaast werden in de loop van het jaar enkele renteswaps met negatieve marktwaarde vervroegd afgesloten. De netto impact van deze transacties was + 5 miljoen EUR.

De ontvangen commissies stegen in de loop van 2015 met 9 miljoen EUR ten gevolge van sterke commerciële prestaties op gebied van buiten balans producten (fondsen en notes) en financiële dienstverlening, terwijl de betaalde commissies min of meer constant bleven.

Het resultaat op de portefeuille aangehouden voor handelsdoeleinden stijgt in 2015 met 9,6 miljoen EUR en de aanpassingen van de reële waarde van afdekkingstransacties met 3,8 miljoen EUR. Dit voornamelijk ten gevolge van een positieve impact op de marktwaardering van derivaten.

De andere exploitatielasten werden in 2015 negatief geïmpacteerd door een fraudegeval dat ontdekt werd bij de bank, waardoor deze in 2015 44,6 miljoen EUR lager uitvallen dan in 2014. Dit is volledig te wijten aan de bruto impact van de fraude op het boekjaar 2015 die 44,6 miljoen EUR bedraagt. Ondanks dit voorval blijft de TIER I ratio met 13,6% nog ruim boven de reglementaire vereisten.

Administratiekosten en afschrijvingen

De personeelskosten stegen in 2015 ten gevolge van het aanleggen van een provisie voor brugpensioenen van 3,1 miljoen EUR. De andere algemene en administratieve kosten daalden daarentegen met 4,4 miljoen EUR, voornamelijk door de terugvordering van belastingen betaald voor 2013 na een uitspraak van het Grondwettelijk Hof dit jaar. Zonder deze terugvordering blijven de bankentaksen in 2015 min of meer constant.

De afschrijvingskosten daalden in 2015, o.a. door de verkoop van het gebouw van het vroegere Centea in Antwerpen, wat al voor 1,2 miljoen EUR minder afschrijvingen zorgt.

Voorzieningen en bijzondere waardeverminderingen

De kost van de voorzieningen bedraagt 4,1 miljoen EUR t.o.v. 7,1 miljoen in 2014. T.o.v. van vorig jaar werd er voor 1,3 miljoen EUR minder technische provisie aangelegd bij Crelan Insurance.

De teruggenomen waardeverminderingen op de beleggingsportefeuille bedraagt in 2015 0,5 miljoen EUR en heeft betrekking op effecten waarvan de kredietkwaliteit significant verbeterd is. De waardeverminderingen voor leningen en vorderingen zijn gestegen met 0,5 miljoen EUR. In het kader van de gewijzigde Europese regelgeving m.b.t. landbouwsubsidies, werd er op de landbouwkredieten een bijkomende IBNR provisie aangelegd voor 0,9 miljoen EUR.

In 2014 werd er een bijzondere waardevermindering geboekt op de gebouwen van Crelan in Antwerpen (de voormalige hoofdzetel van Centea). Dit gebeurde met het oog op de verkoop van de Antwerpse site, waarbij de gebouwen aan marktwaarde werden geboekt op de balans onder de categorie van de vaste activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. In 2015 werd hierop nog een extra waardevermindering geboekt van 0,3 miljoen EUR onder "winsten en verliezen op vaste activa, geclassificeerd als aangehouden voor verkoop". In juli 2015 werd de verkoop afgerond.

Belastinglasten

De belastinglasten zijn in 2015 gedaald met 4,1 miljoen EUR tot 7,9 miljoen EUR. Dit is voornamelijk het gevolg van een lagere belastbare basis bij NV Crelan.

4.22.1.6. Boekhoudkundige methode en gehanteerde waarderings- en andere grondslagen

Overeenstemmingsverklaring IAS/IFRS

De geconsolideerde jaarrekeningen van de in de Europese Unie beursgenoteerde vennootschappen moeten vanaf 1 januari 2006, met openingsbalans 1 januari 2005, worden opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards ('IFRS') zoals aanvaard door de Europese Unie. In verscheidene landen, waaronder België, werd door de nationale regelgevers bepaald dat alle financiële instellingen die een geconsolideerde jaarrekening opstellen dit eveneens volgens IFRS moeten doen, onafhankelijk van het feit of zij beursgenoteerd zijn of niet. Derhalve maakt ook de Groep Crelan geconsolideerde cijfers op volgens de IFRS-normen zoals aanvaard door de Europese Unie.

De geconsolideerde jaarrekening (periodieke rapportering) werd opgesteld in overeenstemming met de op balansdatum van toepassing zijnde IAS- en IFRS-normen zoals aanvaard door de Europese Unie.

Belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheden

Het opstellen van jaarrekeningen op basis van IFRS vereist een aantal schattingen en veronderstellingen. Hoewel alle beschikbare informatie wordt aangewend om deze schattingen en veronderstellingen zo betrouwbaar mogelijk te maken, kunnen de werkelijke resultaten daar toch van afwijken.

Schattingen en veronderstellingen worden voornamelijk gemaakt in de volgende gebieden :

- schatting van de realiseerbare waarde bij bijzondere waardeverminderingen;
- bepaling van de reële waarde van niet-genoteerde financiële instrumenten;
- bepaling van de verwachte gebruiksduur van materiële en immateriële activa;
- schatting van de bestaande verplichtingen die voortvloeien uit gebeurtenissen in het verleden bij de opname van voorzieningen;
- actuariële veronderstellingen bij de waardering van pensioenverplichtingen;
- actuariële veronderstellingen bij de waardering van de technische reserves.

Overzicht van de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving

1. Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening van de Groep Crelan werd opgesteld per 31 december 2015. De verslagdatum is identiek voor alle geconsolideerde entiteiten. De waarderingsgrondslagen die werden gebruikt voor de opmaak van de geconsolideerde financiële staten per 31 december 2015 zijn consistent met deze die werden toegepast per 31 december 2014.

De geconsolideerde jaarrekening werd opgesteld volgens het historische kostprijsconcept, doch gewijzigd voor de voor handelsdoeleinden aangehouden financiële activa en financiële verplichtingen, de voor verkoop beschikbare financiële activa en de derivaten. Zowel de functionele valuta als de presentatievaluta is de euro.

De opmaak van de financiële staten in overeenstemming met IFRS vereist een aantal boekhoudkundige schattingen en beoordelingen vanwege het management. De voornaamste bronnen van schattingsonzekerheden worden hierna besproken.

2. Consolidatie

2.1. Consolidatieperimeter

Zoals reeds eerder aangegeven vormen de NV Crelan en de erkende coöperatieve Kas CVBA CrelanCo, een federatie van kredietinstellingen, waarvan de NV Crelan de centrale instelling is. Vanuit die optiek fungeert deze op boekhoudkundig vlak als moederonderneming van de Groep Crelan. Daarnaast wordt de Groep Crelan vervolledigd door de ondernemingen waarin Crelan NV meer dan 50% van de stemrechten bezit.

De consolidatieperimeter van de Groep Crelan bestaat bijgevolg uit de volgende entiteiten :

- Crelan NV
- CrelanCo CVBA
- Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet CVBA
- Crelan Insurance NV
- Subconsolidatie Groep Europabank
 - Europabank NV
 - EB-Lease NV
- Subconsolidatie Groep Keytrade
 - Keytrade Bank België NV
 - Keytrade Bank Luxembourg SA
 - RealLease NV

2.2. Consolidatiemethode

Een dochtermaatschappij is een entiteit waarover de Groep zeggenschap heeft. Er is sprake van zeggenschap wanneer een onderneming macht heeft over de andere entiteit, blootgesteld is aan de variabele inkomsten van de betreffende entiteit en de onderneming kan haar macht gebruiken om de hoogte van de variabele inkomsten te beïnvloeden.

Een dochteronderneming wordt integraal geconsolideerd vanaf de datum waarop voor het eerst sprake is van zeggenschap. De baten en de lasten van een dochteronderneming worden in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen tot de datum waarop de Groep geen zeggenschap meer uitoefent.

Bij de opmaak van de geconsolideerde jaarrekening integreert de Groep Crelan de jaarrekening van alle te consolideren entiteiten post voor post, door gelijke posten van activa, verplichtingen, eigen vermogen, baten en lasten bij elkaar op te tellen.

Om te bekomen dat de geconsolideerde jaarrekening van de Groep informatie verschaft alsof het de jaarrekening van een afzonderlijke economische entiteit betreft, worden volgende stappen uitgevoerd:

- De boekwaarde van de investering in elke dochteronderneming en het aandeel in het eigen vermogen van elke dochtermaatschappij worden volledig geëlimineerd;

- Saldi en transacties binnen de Groep, waaronder baten, lasten en dividenden, worden volledig geëlimineerd;
- Winsten en verliezen uit transacties binnen de Groep die zijn opgenomen in de activa, worden volledig geëlimineerd;
- De tijdelijke verschillen die ontstaan uit de eliminatie van winsten en verliezen uit transacties binnen de Groep zijn onderhevig aan IAS 12 Winstbelastingen.

3. Transactiedatum en afwikkelingsdatum

Alle financiële verplichtingen van de Groep Crelan, andere dan derivaten, worden steeds in de balans opgenomen op de afwikkelingsdatum.

Alle aan- en verkopen van financiële activa, die moeten worden afgewikkeld binnen het tijdsbestek dat door regelgeving of een marktconventie is vastgesteld, worden in de balans opgenomen op de afwikkelingsdatum, de datum waarop een actief aan of door de groep Crelan wordt geleverd.

4. Financiële activa

De Groep Crelan waardeert financiële activa op basis van het doel van het aangaan van de transacties.

De waardering en de allocatie van de resultaten hangen af van de IFRS-categorie waartoe de financiële activa behoren, namelijk: (1) leningen en vorderingen; (2) financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden, (3) financiële activa tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening en (4) voor verkoop beschikbare financiële activa.

De gebruikte IFRS-categorie bepaalt de waardering en de allocatie van de resultaten als volgt :

4.1. Leningen en vorderingen

Waardering

De categorie leningen en vorderingen omvat vooreerst leningen en al de hieraan gerelateerde vorderingen op banken en cliënten dewelke de Groep Crelan heeft geïnitieerd door rechtstreeks geld te verschaffen aan de ontleners. Vallen eveneens onder leningen en vorderingen, de schuldtitels waarvoor geen actieve markt bestaat. De door de bank toegestane leningen zijn niet overdraagbaar, zijn niet genoteerd op een actieve markt en hun toekomstige kasstromen zijn vast of bepaalbaar.

Leningen en vorderingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen de reële waarde vermeerderd met de transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van het financiële actief.

Na eerste opname worden leningen en vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve rentemethode. Bij het bepalen van de toekomstige kasstromen wordt rekening gehouden met initiële kosten die direct toewijsbaar zijn aan het verwerven van het leningdossier. Deze kosten worden gespreid over de looptijd van de lening, waarbij de periodieke amortisatie, bepaald op basis van de effectieve rente wordt verwerkt als renteresultaat.

De toekomstige kasstromen die in aanmerking worden genomen in het geval van kredieten met vaste rentevoet en variabele rentevoet zijn alle contractueel gekende kasstromen bij de initiële opname van het krediet.

Voor leningen met een variabele rentevoet wordt ervan uitgegaan dat de toekomstige kasstromen niet zullen wijzigen. Op het moment van rente-aanpassing wordt de effectieve rentevoet herberekend. De (gewijzigde) toekomstige kasstromen worden dan aan de hand van deze nieuwe effectieve rentevoet verdisconteerd om tot eenzelfde geamortiseerde kostprijs te komen.

In het geval van kredieten met herzienbare rentevoeten is het terugbetalingschema, gebruikt voor het afschrijven van de productiecommissie, gebaseerd op de huidige cliëntrente zowel voor de periode vóór rentevoetherziening dan voor de periode ná rentevoetherziening.

Bijzondere waardeverminderingen – Algemeen

De Groep beoordeelt regelmatig en op elke balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen.

Een bijzondere waardevermindering op een lening of een groep van leningen wordt toegepast van zodra er objectieve aanwijzingen zijn dat niet alle contractuele verschuldigde bedragen zullen worden terugbetaald ten gevolge van een of meer gebeurtenissen na het bekomen van het actief en dewelke een effect hebben op de geschatte toekomstige kasstromen van de lening of een groep van leningen. Bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen op een correctierekening binnen de rubriek leningen en vorderingen en worden aldus niet rechtstreeks op de desbetreffende kredietdossiers geboekt. Wanneer een vordering niet meer kan geïnd worden en alle waarborgen en garanties werden uitgewonnen, wordt deze onmiddellijk afgeboekt tegen de hiervoor aangelegde voorziening voor bijzondere waardevermindering. Eventuele intresten die nog geïnd worden nadat de vordering volledig afgeboekt is, worden in het resultaat opgenomen.

Zodra een financieel actief of een groep van vergelijkbare financiële activa een bijzonder waardeverminderversverlies heeft ondergaan, worden de rentebaten daarna opgenomen op basis van de rentevoet die is gebruikt bij de contante waardeberekening voor het bepalen van het bijzondere waardeverminderversverlies.

Indien het bedrag van de bijzondere waardevermindering in een volgende periode afneemt en de daling objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die na de afboeking plaatsvond, wordt het voorheen opgenomen bijzondere waardeverminderversverlies geheel of gedeeltelijk teruggenomen. Het teruggenomen bedrag wordt in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Bijzondere waardevermindering op individuele basis

De groep Crelan beoordeelt eerst op individuele basis of er objectieve aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering.

Indien er voor individuele leningen en vorderingen objectieve aanwijzingen zijn dat er een bijzonder waardeverminderversverlies is opgetreden, wordt dit verliesbedrag bepaald als het verschil tussen enerzijds de boekwaarde van het actief en anderzijds de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen (met uitzondering van de toekomstige kredietverliezen), contant gemaakt tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet van het actief. De boekwaarde van vorderingen op banken en vorderingen op klanten wordt vermindert door de aanleg van een voorziening die ten laste wordt genomen van de winst- en verliesrekening. De schatting van de toekomstige kasstromen gebeurt op basis van historische gegevens en deskundige ervaring.

Bijzondere waardevermindering op collectieve basis

Een 'bestaande maar niet gerapporteerde' ('incurred but not reported', IBNR) waardevermindering op leningen en vorderingen wordt aangelegd wanneer er objectieve aanwijzingen zijn van verliezen zonder dat er voor deze leningen en vorderingen reeds een bijzondere waardevermindering werd gealloceerd.

De IBNR waardevermindering wordt geschat op basis van verschillende factoren: de historische gegevens van verliezen bij vergelijkbare kredietrisico's, mogelijke betalingsmoeilijkheden bij vergelijkbare kredietrisico's, het huidige economische klimaat en diverse macro-economische parameters.

Als er geen aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering op individuele basis, neemt de Groep Crelan activa op in een portefeuille met vergelijkbare kredietrisico's (zoals het soort actief, de externe rating, de bedrijfstak, het onderpand en andere objectieve beoordelingsgronden) en vergelijkbare interne en externe indicatoren (zoals een betalingsachterstand, een daling van de marktprijs van immobiliën of een landbouwcrisis).

De Groep onderscheidt vier grote portefeuilles: landbouw, ondernemingen, woonkredieten en consumptiekredieten. Aan de hand van historische ervaring van kredietverliezen en het niveau van

betalingsachterstand bepaalt de Groep voor elke collectieve portefeuille een bijzondere waardevermindering. Activa waarvoor op individuele basis een bijzonder waardeverminderverslies wordt opgenomen, worden niet betrokken bij een collectieve beoordeling op bijzondere waardevermindering.

Bijzondere waardeverminderingen – Actualisatie

De bijzondere waardevermindering wordt geraamd aan de hand van de actualisatie van verwachte toekomstige kasstromen. Deze actualisatie heeft uitsluitend betrekking op de te recupereren bedragen en gebeurt tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet.

Het inningsritme tijdens de terugvorderingsperiode wordt bepaald op basis van ervaringsgegevens en de historische evolutie van de opgezegde leningen en vorderingen met vergelijkbare kredietrisico's. Per groep van leningen en vorderingen worden de terug te vorderen bedragen opgesplitst in opeenvolgende kasstromen dewelke geactualiseerd worden tegen de gemiddelde rentevoet van de betrokken leningen en vorderingen. Het actualisatie-effect wordt in rekening gebracht om zo het bedrag van de bijzondere waardevermindering te bepalen.

4.2. Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden

De Groep classificeert een financieel actief als aangehouden voor handelsdoeleinden indien het:

- verworven of aangegaan is hoofdzakelijk met het doel dit actief op korte termijn te verkopen of terug te kopen;
- deel uitmaakt van geïdentificeerde financiële instrumenten die gezamenlijk worden beheerd en waarvoor aanwijzingen bestaan van een recent, feitelijk patroon van winstnemingen op korte termijn;
- een derivaat is dat niet in een afdekkingsrelatie wordt gebruikt.

Eigen vermogensinstrumenten, schuldbewijzen en andere vastrentende effecten en derivaten die worden verworven met de bedoeling op korte termijn winsten te genereren, worden beschouwd als financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden.

Activa aangehouden voor handelsdoeleinden worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde en blijven eveneens na eerste opname gewaardeerd aan reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in winst- en verliesrekening. Transactiekosten worden onmiddellijk in de resultatenrekening opgenomen. Ontvangen rente op financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden wordt opgenomen in het renteresultaat. Dividenden op financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden worden in de resultatenrekening opgenomen op het moment dat de entiteit het recht heeft verkregen op ontvangst van de betaling.

4.3. Financiële activa tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening

Een financieel actief wordt aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening ("Fair Value Option") indien hierdoor een inconsistentie in waardering of opname ("accounting mismatch") wordt geëlimineerd of aanzienlijk wordt beperkt die anders zou ontstaan uit de waardering van deze activa of uit de opname van de winsten en verliezen hierop op basis van verschillende grondslagen.

4.4. Voor verkoop beschikbare financiële activa

Voor verkoop beschikbare financiële activa zijn niet-afgeleide financiële activa die niet worden geclassificeerd als leningen en vorderingen of financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden.

De Groep Crelan brengt alle beleggingseffecten met een vaste vervaldag die kunnen aangehouden worden tot einde looptijd onder in de categorie voor verkoop beschikbare financiële activa. De groep beschouwt eveneens als voor verkoop beschikbare financiële activa de voor onbepaalde duur aangehouden beleggingseffecten, dewelke kunnen worden verkocht omwille van liquiditeitsbehoeften of bij veranderingen in de rentevoeten, de wisselkoersen of de aandelenprijzen.

Voor verkoop beschikbare financiële activa worden bij eerste opname tegen reële waarde (inclusief transactiekosten) gewaardeerd. Na eerste opname worden voor verkoop beschikbare financiële activa eveneens gewaardeerd tegen reële waarde waarbij niet-gerealiseerde winsten of verliezen uit reële waardeschommelingen in het eigen vermogen worden verwerkt, totdat het financiële actief niet langer wordt opgenomen.

Ontvangen rente op voor verkoop beschikbare activa wordt opgenomen in het renteresultaat. Dividenden op voor verkoop beschikbare eigen-vermogensinstrumenten worden in de resultatenrekening opgenomen op het moment dat de entiteit het recht heeft verkregen op ontvangst van de betaling.

4.5. Waardeverminderingen op financiële activa

Een waardevermindering moet worden opgemaakt wanneer er een objectieve aanwijzing van waardevermindering bestaat die het gevolg is van één of meerdere gebeurtenissen die tot stand kwamen na de aanschaffing van de betreffende effecten. Er worden geen waardeverminderingen aangelegd voor de effecten gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

Voor eigen vermogensinstrumenten vormt een duurzame of significante waardedaling van de betreffende titel een objectieve aanwijzing.

Voor schuldbewijzen vormt een significante verslechtering van het kredietrisico, die tot uiting komt via een risico op niet-inning, een objectieve aanwijzing.

Voor de eigen vermogensinstrumenten hanteert de Group Crelan kwantitatieve factoren als indicator van mogelijke waardeverminderingen. Het gaat voornamelijk om een waardedaling van minstens 30% gedurende een periode van 6 opeenvolgende maanden. Ook factoren als financiële moeilijkheden van de emittent, perspectieven op korte termijn,... worden in rekening genomen. Bovenop voormelde criteria wordt een waardevermindering toegepast bij een waardedaling van meer dan 50% of gedurende een periode van minstens 3 jaar.

Voor de schuldbewijzen worden de criteria toegepast die van toepassing zijn op leningen en vorderingen. Een waardevermindering wordt maar in rekening genomen voor het deel van het geïnvesteerde bedrag dat niet zal kunnen gecupereerd worden:

- voor effecten gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs wordt de waardevermindering geboekt via een aparte rekening in resultaat, met een mogelijke terugname in geval van objectieve aanwijzingen van later herstel;
- voor de voor verkoop beschikbare financiële activa wordt de waardevermindering geboekt via een transfer van het gecumuleerde verwachte verlies vanuit het eigen vermogen naar het resultaat. In geval van een later herstel kan de waardevermindering worden teruggenomen voor de schuldbewijzen.

5. Financiële verplichtingen

Onder financiële verplichtingen wordt verstaan de financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden, schulden aan kredietinstellingen, schulden aan cliënten, de in schuldbewijzen belichaamde schulden, de achtergestelde schulden en de overige financieringen.

De waardering en de allocatie van de resultaten hangen af van de IFRS-categorie waartoe de financiële verplichtingen behoren, namelijk (1) financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden en (2) overige financiële verplichtingen.

5.1. Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden.

De Groep classificeert een financiële verplichting als aangehouden voor handelsdoeleinden indien het:

- verworven of aangegaan is hoofdzakelijk met het doel deze verplichting op korte termijn te verkopen of terug te kopen;
- deel uitmaakt van geïdentificeerde financiële instrumenten die gezamenlijk worden beheerd en waarvoor aanwijzingen bestaan van een recent, feitelijk patroon van winstnemingen op korte termijn;
- een derivaat is dat niet in een afdekkingsrelatie wordt gebruikt.

Bij eerste opname worden de financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden opgenomen aan reële waarde en vervolgens worden de reële waardeschommelingen verwerkt in de winst- en verliesrekening.

5.2. Overige financiële verplichtingen

De overige financiële verplichtingen omvatten schulden aan kredietinstellingen, schulden aan cliënten, de in schuldbewijzen belichaamde schulden, de achtergestelde schulden en de overige financieringen.

Het betreft meer bepaald de uitstaande saldi op zicht- of termijnrekeningen van andere kredietinstellingen bij de Groep Crelan, de zichtdeposito's, de termijndeposito's en de spaarrekeningen van klanten, alsook de (achtergestelde) depositocertificaten.

De financiële verplichtingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen de reële waarde vermeerderd met rechtstreeks toewijsbare transactiekosten. Vervolgens worden de financiële verplichtingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve-rentemethode. De periodieke amortisatie wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt als rentelast.

6. Reële waarde van financiële activa en verplichtingen

De reële waarde van financiële activa en verplichtingen is de genoteerde prijs van deze of identieke activa en verplichtingen op een actieve markt (Level 1). Indien er voor een financieel instrument geen actieve markt is, wordt de reële waarde bepaald aan de hand van een contante-waardeberekening gebaseerd op observeerbare marktgegevens (Level 2). Indien een reële waardebepaling uitsluitend op basis van observeerbare marktgegevens niet mogelijk is, wordt de reële waarde bepaald met behulp van niet-observeerbare gegevens (Level 3).

7. Verkoop- en terugkoopovereenkomsten van effecten

De effecten die verbonden zijn aan een terugkoopovereenkomst (repo) blijven op de actiefzijde van de balans. De schuld die voortvloeit uit de verplichting tot terugkoop van de activa bevindt zich op de passiefzijde van de balans in schulden aan kredietinstellingen of schulden aan andere dan kredietinstellingen, afhankelijk van de tegenpartij.

De effecten die verbonden zijn aan een terugverkoopovereenkomst (reverse repo) worden niet opgenomen in de balans. De uitgeleende geldmiddelen echter worden op de actiefzijde van de balans ingeschreven als vorderingen op kredietinstellingen of vorderingen op andere dan kredietinstellingen, afhankelijk van de tegenpartij.

Het verschil tussen de verkoop- en terugkoopprijs van de effecten wordt verwerkt als renteresultaat, gespreid over de looptijd van de overeenkomst.

8. Saldering van een financieel actief en een financiële verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en het nettobedrag wordt uitsluitend in de balans opgenomen indien de Groep een in rechte afdwingbaar recht heeft om de opgenomen bedragen te salderen en voornemens is om hetzij de verplichting op nettobasis af te wikkelen, ofwel om het actief te realiseren op hetzelfde moment dat de verplichting wordt afgewikkeld.

9. Derivaten en afdekkingstransacties

9.1. Opname en waardering

Derivaten zijn financiële instrumenten waarvan de waarde wijzigt als gevolg van veranderingen in onderliggende waarde (rentevoet, wisselkoers, index, aandeel), die weinig of geen netto aanvangsinvestering vergen en die worden afgewikkeld op een tijdstip in de toekomst. Derivaten zijn financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld swaps, termijncontracten, futures en opties (geschreven en gekochte).

De eerste opname van alle derivaten geschiedt tegen hun reële waarde. Na de eerste opname worden de waardeveranderingen in de reële waarde (exclusief gelopen intresten) opgenomen in de

winst- en verliesrekening. De gelopen rente wordt pro rata temporis in de winst- en verliesrekening verwerkt.

De Groep classificeert derivaten als volgt:

- Derivaten die geen afdekkingsderivaten zijn worden aangehouden als financiële activa of financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden; of
- Afdekkingsderivaten.

9.2. Afdekkingstransacties

Bij afsluiten van het derivaat wordt het contract opgenomen als een reële waardeafdekking, zijnde de afdekking van het risico van veranderingen in de reële waarde van een opgenomen actief of verplichting. De Groep onderscheidt reële waardeafdekking van een individueel actief of individuele verplichting ('micro-hedging') en reële-waardeafdekking van portefeuilleafdekkingen van renterisico's ('macro-hedging'). In het laatste geval definieert de groep een groep van afdekkingsinstrumenten ter afdekking van het renterisico van een groep van financiële activa en/of verplichtingen.

Documentatie

De afdekkingsderivaten voldoen aan de voorwaarden en criteria voor afdekkingsinstrumenten opgelegd door IAS 39. De afgedekte activa en/of verplichtingen voldoen aan de voorwaarden en criteria van afgedekte posities opgelegd door IAS 39. Bij het aangaan van de afdekkingstransactie wordt de afdekkingsrelatie formeel aangewezen en gedocumenteerd, evenals de doelstelling van de Groep ten aanzien van het risicobeheer en de strategie bij het aangaan van de afdekkingsrelatie. De documentatie bevat een aanduiding van het (de groep van) afdekkingsinstrument(en), de afgedekte positie(s), de aard van het af te dekken risico en hoe de Groep zal bepalen of het (de groep van) afdekkingsinstrument(en) effectief is bij het compenseren van het risico van veranderingen in de reële waarde van de afgedekte positie(s).

Efficiëntietesten

De Groep gaat uitsluitend afdekkingstransacties aan die bij de start en eveneens naar verwachting in de daaropvolgende perioden zeer effectief zullen zijn voor wat betreft het compenseren van aan het afgedekte risico toe te schrijven veranderingen in reële waarde. De werkelijke effectiviteit van de afdekkingstransacties wordt op trimestriële basis bepaald. Het resultaat van de verhouding tussen de reële waardeschommeling van het (de groep van) afdekkingsinstrument(en) en de afgedekte positie(s) dient binnen een bereik van 80-125 procent te vallen. Indien dit niet het geval is, wordt de afdekkingsrelatie stop gezet.

Waardering

De winst of het verlies ten gevolge van reële waardeschommelingen van het (de portefeuille van) afdekkingsinstrument(en) wordt onmiddellijk in de resultatenrekening opgenomen. De winst of het verlies van de afgedekte positie(s) toe te rekenen aan het afgedekte risico leidt enerzijds tot een aanpassing van de boekwaarde van de afgedekte positie(s) en wordt anderzijds in de resultatenrekening opgenomen. Aldus worden de reële waardeschommelingen in de resultatenrekening voortvloeiend uit het (de portefeuille van) afdekkingsinstrument(en) enerzijds en de afgedekte positie(s) anderzijds geheel of gedeeltelijk gecompenseerd en wordt eventuele ineffectiviteit van de afdekkingsrelatie in resultaat verwerkt.

Indien een afdekkingsrelatie niet langer voldoet aan de criteria voor afdekkingstransacties zoals gedefinieerd door IAS 39, wordt de afdekkingsrelatie prospectief stop gezet. De afdekkingsderivaten worden geherclassificeerd naar 'Financiële activa of verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden'. De boekwaarde van de afgedekte positie(s) wordt verder behandeld zoals deze onder IFRS behandeld zou worden zonder afdekkingsrelatie. De op de balans gepresenteerde reële waardeschommelingen uit het verleden worden gespreid over de resterende looptijd van de afgedekte positie(s) ten laste van het resultaat genomen.

De rentebaten en -lasten uit afdekkingsinstrumenten enerzijds en afgedekte posities anderzijds worden in renteresultaat verwerkt.

10. Materiële vaste activa

De Groep verwerkt materiële vaste activa volgens het kostprijsmodel. Dit betekent dat materiële vaste activa in de balans worden opgenomen tegen kostprijs (inclusief de rechtstreeks toerekenbare kosten van de aanschaffing), verminderd met de geaccumuleerde afschrijvingen en eventuele geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs is het bedrag dat werd betaald om het actief te verwerven, verhoogd met alle rechtstreeks toerekenbare kosten die werden gemaakt om het actief op de bedoelde locatie en/of in de bedoelde staat te brengen.

Het af te schrijven bedrag van een actief betreft zijn kostprijs verminderd met zijn restwaarde. In de praktijk is de restwaarde meestal onbeduidend. Indien dit het geval is, beslist de groep geen rekening te houden met de restwaarde bij het bepalen van het af te schrijven bedrag. De afschrijvingen worden toegewezen over de verwachte gebruiksduur van het actief. De geschatte gebruiksduur van een actief wordt op elke balansdatum herbekeken. Terreinen en kunstwerken worden niet afgeschreven, maar zijn onderhevig aan bijzondere waardeverminderingen. Ieder bestanddeel van een materieel vast actief met een substantiële kostprijs in relatie tot de totale kostprijs van het actief wordt afzonderlijk afgeschreven ('component approach'). De afschrijvingskosten over elke periode worden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

De Groep gebruikt volgende afschrijvingstermijnen:

Gebouwen	
Ruwbouw niet-commerciële gebouwen	33 jaar
Inrichting niet-commerciële gebouwen	10 jaar
Ruwbouw commerciële gebouwen	30 – 40 jaar
Inrichting commerciële gebouwen	9 – 10 jaar
Hardware	5 jaar
Installaties	10 jaar
Koffers	10 – 20 jaar
Lichtreclames	3 – 5 jaar
Machines en materiaal	3 – 5 jaar
Meubilair	10 jaar
Rollend Materieel	4 – 5 jaar

Uitgaven voor onderhoud en herstellingen worden als last opgenomen in de winst- en verliesrekening in de periode waarin deze uitgaven plaatsvinden. De kostprijs van vervangingsonderdelen wordt geactiveerd en vervolgens afgeschreven indien deze uitgaven toekomstige economische voordelen voor de groep zullen opleveren. De eventuele boekwaarde van de vervangen onderdelen wordt niet langer op de balans opgenomen.

De winst of het verlies dat voortvloeit uit het niet langer in de balans opnemen van een actief wegens vervreemding of verwijdering wordt opgenomen in resultaat. Bij vernietiging van een actief wordt het resterende af te schrijven bedrag onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Indien een vast actief aangehouden wordt voor verkoop, wordt dit actief geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, worden de afschrijvingen stopgezet en wordt het actief gewaardeerd tegen de laagste waarde van zijn boekwaarde en zijn reële waarde minus de verkoopkosten.

11. Bedrijfscombinaties (IFRS 3R)

Overnames worden verwerkt op basis van de overnamemethode. De Groep koopt de nettoactiva en neemt de verworven activa en de overgenomen verplichtingen (inclusief voorwaardelijke verplichtingen) op. De verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen worden gewaardeerd tegen hun reële waarde op de overnamedatum.

Een in een bedrijfscombinatie overgenomen voorwaardelijke verplichting wordt opgenomen als het gaat om een bestaande verplichting die voortvloeit uit gebeurtenissen in het verleden en waarvan de reële waarde betrouwbaar kan worden bepaald.

Goodwill betaald bij de verwerving van ondernemingen uit de consolidatiekring (een dochtermaatschappij) wordt in de balans opgenomen als immaterieel actief en wordt initieel op de overnamedatum gewaardeerd als het verschil tussen:

- a) Het totaal van:

- i. de overgedragen vergoeding gewaardeerd in overeenstemming met IFRS3R, die doorgaans de reële waarde op de overnamedatum vereist
 - ii. Het bedrag van enig minderheidsbelang in de overgenomen partij
- b) het netto saldo van de op de overnamedatum vastgestelde bedragen van de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen.

Negatieve goodwill wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening verwerkt.

De in een bedrijfscombinatie verworven goodwill wordt niet afgeschreven. De Groep Crelan toetst de waardering van goodwill op een bijzondere waardevermindering op jaarlijkse basis, of frequenter indien bepaalde gebeurtenissen aangeven dat de boekwaarde mogelijkerwijze boven de realisatiewaarde ligt. Eerder geboekte bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot goodwill worden niet teruggeboekt.

De jaarlijkse waarderingstest van de goodwill gebeurt op basis van het discounted cash flow model. Indien de netto actuele waarde van de winstprognoses, gebaseerd op het strategisch plan van de desbetreffende dochtermaatschappij, lager is dan de opgenomen goodwill, wordt het verschil tussen beide bedragen onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening. De actualisatievoet wordt bepaald als de risicovrije rentevoet verhoogd met een risicopremie in functie van het risicoprofiel van de desbetreffende dochtermaatschappij.

12. Andere immateriële vaste activa

Een immaterieel actief is een identificeerbaar, niet-monetair actief zonder fysieke vorm dat uitsluitend op de balans wordt opgenomen indien het waarschijnlijk is dat de verwachte toekomstige economische voordelen die kunnen worden toegerekend aan het actief naar de entiteit zullen vloeien en de kostprijs van het actief betrouwbaar kan bepaald worden.

Andere immateriële vaste activa betreft gekochte of intern gegenereerde software voor intern gebruik en gekochte klantenbestanden. Voor intern gegenereerde software activeert men uitsluitend de direct toewijsbare ontwikkelingskosten van software die voltooid is en effectief gebruikt wordt met de bedoeling economische voordelen te verwerven.

Een immaterieel actief wordt bij eerste opname aan kostprijs gewaardeerd. Vervolgens wordt het kostprijsmodel toegepast. De software wordt in de balans opgenomen tegen kostprijs, verminderd met de geaccumuleerde afschrijvingen en eventuele geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen. De software en klantenbestanden worden lineair afgeschreven. Het af te schrijven bedrag van een immaterieel vast actief betreft zijn kostprijs, verminderd met zijn restwaarde. In de praktijk is de restwaarde meestal onbeduidend. Indien dit het geval is, beslist de groep geen rekening te houden met de restwaarde bij het bepalen van het af te schrijven bedrag.

Voor immateriële vaste activa worden volgende afschrijvingstermijnen toegepast:

Intern ontwikkelde software	3-5 jaar
Verworven software	5 jaar
klantenbestanden	10 jaar

13. Bijzondere waardeverminderingen op niet-financiële activa

De Groep beoordeelt op elke verslagdatum of er een indicatie is die wijst op een mogelijke bijzondere waardevermindering van een niet-financieel actief. Een bijzondere waardevermindering ontstaat indien de realiseerbare waarde van het actief lager is dan de boekwaarde. Deze realiseerbare waarde is de hoogste waarde van de reële waarde minus de verkoopkosten of de bedrijfswaarde.

De boekwaarde van niet-financiële activa die een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan, wordt verlaagd tot hun geschatte realiseerbare waarde en het bedrag van de bijzondere waardevermindering wordt in de lopende verslagperiode geboekt in de winst- en verliesrekening.

Als het bedrag van de bijzondere waardevermindering op niet-financiële activa (met uitzondering van goodwill) in een volgende periode afneemt en de daling objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die na de afboeking plaatsvond, wordt het voorheen opgenomen bijzonder waardeverminderingverlies teruggenomen.

14. Voorzieningen en voorwaardelijke verplichtingen

Voorzieningen zijn verplichtingen met onzekerheden inzake de omvang van de toekomstige uitgaven en het tijdstip waarop deze uitgaven moeten worden gedaan. De groep neemt een voorziening op in de balans indien er op de verslagdatum een bestaande verplichting is ten gevolge van gebeurtenissen in het verleden, indien het waarschijnlijk is dat de verplichting een uitgaande kasstroom vereist en indien de verplichting op een betrouwbare manier kan geschat worden.

Bij de Groep Crelan bestaan de voorzieningen voornamelijk uit juridische zaken, schadegevallen, belastingsverplichtingen en pensioenverplichtingen.

- Voor juridische zaken en schadegevallen worden de voorzieningen individueel berekend (per juridisch dossier of per schadegeval), op basis van verschuldigde bedragen aan de begunstigten. Het bedrag en de spreiding van de toekomstige kasstromen zijn onzeker en afhankelijk van het tijdstip van afwikkeling van de juridische zaken of van de schadegevallen.
- Voor de voorzieningen voor pensioenverplichtingen verwijzen we naar het hoofdstuk over de personeelsbeloningen.
- Alle individualiseerbare verplichtingen met onzekerheden inzake de omvang van de toekomstige uitgaven en het tijdstip waarop deze uitgaven moeten worden gedaan die niet kunnen ondergebracht worden in de bovenstaande categorieën, worden opgenomen onder overige voorzieningen.

Een voorwaardelijke verplichting wordt vermeld indien de Groep een bestaande verplichting heeft die voortvloeit uit gebeurtenissen uit het verleden, maar waarvan het niet waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen zal vereist zijn of waarvan het bedrag van de verplichting niet betrouwbaar kan bepaald worden.

15. Rentebaten en rentelasten

Rentebaten- en lasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt voor alle rentedragende instrumenten op basis van de effectieve rentemethode. Deze methode wordt gebruikt voor het berekenen van de amortisatie van een financieel actief of een financiële verplichting en voor het toerekenen van rentebaten en –lasten aan de desbetreffende periode. De effectieve rentevoet is de rentevoet die de verwachte stroom van toekomstige geldbetalingen of –ontvangsten tijdens de verwachte looptijd van het financieel instrument exact disconteert tot de nettoboekwaarde van het financieel actief of de financiële verplichting. Bij de berekening van de effectieve rentevoet maakt de groep een schatting van de kasstromen. In deze berekening worden alle door de contractpartijen betaalde of ontvangen provisies en vergoedingen opgenomen die integraal deel uitmaken van de effectieve rentevoet, alsmede de transactiekosten. Transactiekosten verwijzen naar extra kosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving of vervreemding van een financieel actief of een financieel passief. Deze bevatten de commissies die worden betaald aan agenten, adviseurs, makelaars en effectenhandelaar, evenals heffingen door de regelgevende instanties, beurzen en diverse soorten van belasting.

De gelopen rente op derivaten die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden pro rata temporis in de winst- en verliesrekening verwerkt.

16. Baten en lasten uit provisies en vergoedingen

De Groep maakt een onderscheid tussen verschillende soorten commissies:

- Bij commissies ontvangen voor de uitvoering van een specifieke opdracht geschiedt de opname in de winst- en verliesrekening op het ogenblik dat de opdracht is uitgevoerd. Dit is het geval voor commissies ontvangen voor vermogensbeheer en verzekeringsactiviteiten.
- Productiecommissies betaald op de productie van kredieten en kasbons worden gespreid over de looptijd van de desbetreffende kredieten en kasbons in resultaat genomen aan de hand van de effectieve rentevoet.
- Andere commissies met betrekking tot kredieten en kasbons worden jaarlijks afgerekend en in resultaat genomen.

17. Dividenden

De ontvangen dividenden worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het ogenblik dat het definitieve recht ontstaat om deze te innen.

18. Gerealiseerde en niet-gerealiseerde winsten en verliezen

De gerealiseerde winsten of verliezen uit verkopen en vervreemdingen van financiële instrumenten die als voor verkoop beschikbaar worden geclassificeerd, zijn het verschil tussen de ontvangen opbrengsten en de initiële boekwaarde van het verkochte actief of passief, na aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen die zouden zijn opgenomen in de winst- en verliesrekening en nadat rekening is gehouden met de impact van eventuele aanpassingen vanwege een afdekking.

Het verschil tussen de reële waarde op het einde van de huidige periode en op het einde van voorgaande periode van financiële activa en verplichtingen die worden aangehouden voor handelsdoeleinden wordt opgenomen in de rubriek 'Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden'. Voor derivaten wordt de reële waardeschommeling van de periode exclusief gelopen rente in deze rubriek opgenomen. De gelopen rente wordt verwerkt in de rentebaten en –lasten.

De niet-gerealiseerde winsten of verliezen op voor verkoop beschikbare financiële activa die in het eigen vermogen werden opgenomen, worden in de winst- en verliesrekening opgenomen bij verwijdering van de desbetreffende financiële instrumenten of bij het aanleggen van een bijzondere waardevermindering.

19. Winstbelastingen

Deze post bevat de actuele en uitgestelde belastingen van het boekjaar.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden erkend voor alle belastbare tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van de activa en de verplichtingen en hun fiscale waarde.

Voor de belastingverplichtingen van het boekjaar worden voorzieningen opgenomen op basis van het verwachte te betalen bedrag aan verschuldigde belastingen, berekend op basis van de op de verslagdatum vigerende belastingvoeten.

Uitgestelde belastingvorderingen worden erkend voor alle aftrekbare tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van de activa en de verplichtingen en hun fiscale waarde, in de mate dat het waarschijnlijk is dat er toekomstige belastbare winst zal aanwezig zijn waarmee de tijdelijke verschillen kunnen verrekend worden.

De uitgestelde belastingen worden berekend aan de hand van het belastingtarief dat verwacht wordt van toepassing te zijn in het jaar van realisatie van het actief of de vereffening van de verplichting.

20. Lease-overeenkomsten

De Groep als leasinggever

De Groep Crelan treedt op als leasinggever (lessor) en staat aan zijn cliënten uitsluitend financiële lease-overeenkomsten toe. Daarbij worden de risico's en voordelen die verbonden zijn aan de eigendom van het geleasede goed (behalve de juridische eigendom), overgedragen aan de leasingnemer (lessee). De volledige eigendom wordt op het einde van de overeenkomst al dan niet overgedragen.

Financiële lease-overeenkomsten worden bij eerste opname op de balans opgenomen als vorderingen met een bedrag dat gelijk is aan de netto-investering in de lease, zijnde de bruto-investering in de lease gediscoteerd tegen de impliciete rentevoet van de lease-overeenkomst. Het bedrag van de vordering omvat eveneens de initiële direct toewijsbare kosten en de residuwaarde van de lease-overeenkomst, zijnde de contractueel vastgestelde waarde waartegen de leasingnemer op het einde van het contract het geleasede goed kan aankopen.

Op basis van de toekomstige kasstromen wordt de effectieve rentevoet berekend. Aan de hand van deze effectieve rentevoet worden op het tijdstip van het aangaan van de overeenkomst de toekomstige minimale leasebetalingen en de restwaarde verdisconteerd om tot een netto actuele waarde te komen, dewelke overeenstemt met de reële waarde van het geleasede actief (inclusief directe eerste kosten).

De onverdiende rentebaten, zijnde het verschil tussen de bruto lease-vordering en de initiële netto actuele waarde, wordt in de resultatenrekening opgenomen op basis van bovenvermelde effectieve rentevoet, gespreid over de looptijd van de leasingvordering.

De leasingvorderingen worden in de balans opgenomen voor hun nettobedrag, dit is onder aftrek van de erop betrekking hebbende bijzondere waardeverminderingen.

De Groep als leasingnemer

De Groep Crelan gaat uitsluitend operationele lease-overeenkomsten aan voor de huur van materieel. Bij operationele lease-overeenkomsten worden nagenoeg niet alle risico's en voordelen verbonden aan de eigendom overgedragen naar de leasingnemer. Alle betalingen die voortvloeien uit operationele lease-overeenkomsten worden lineair over de looptijd van de lease-overeenkomst geboekt in de winst- en verliesrekening.

Als een operationele lease-overeenkomst wordt beëindigd vóór de leaseperiode is afgelopen, worden de vergoedingen die bij wijze van boete aan de leasinggever moeten worden betaald, geboekt onder lasten in de verslagperiode waarin de beëindiging plaatsvindt.

21. Personeelsbeloningen

Kortetermijnpersoneelsbeloningen

Kortetermijnpersoneelsbeloningen, zoals lonen, salarissen en socialezekerheidsbijdragen, worden ten laste genomen in de periode waarin de prestaties werden verricht. Voor kortetermijnpersoneelsbeloningen dewelke binnen het jaar na de afsluitingsdatum van de lopende periode zullen uitbetaald worden, zoals vakantiegeld en bonussen, worden niet-geactualiseerde voorzieningen aangelegd.

Ontslagvergoedingen worden slechts opgenomen indien er een aantoonbare verbintenis is.

Pensioenverplichtingen

De Groep heeft verschillende pensioenregelingen op basis van toegezegde bijdragen en op basis van toegezegde pensioenen. De pensioenverplichtingen worden alle gefinancierd via de betaling van bijdragen aan verzekeringsmaatschappijen.

Belgische toegezegde bijdrageregelingen zijn onderworpen aan een minimaal gegarandeerd rendement. Ten gevolge van de wijziging van de Belgische wetgeving over deze aanvullende pensioenplannen, en meer bepaald met betrekking tot de minimale rendementsgarantie die verzekeraars moeten aanbieden, worden alle Belgische pensioenplannen vanaf eind 2015 behandeld als toegezegd-pensioenregelingen..

Voor de toegezegde pensioenregelingen worden de periodieke lasten bepaald door actuariële berekeningen die minstens éénmaal jaarlijks worden uitgevoerd. Er wordt gebruik gemaakt van de 'projected unit credit'(PUC) methode voor de berekening van de contante waarde van de brutoverplichting die dient te worden opgenomen op de balans, en de aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten, die ten laste worden genomen van de winst- en verliesrekening. Pensioenkosten van verstreken diensttijd worden onmiddellijk verwerkt in de winst- en verliesrekening.

De fondsbeleggingen van de Groep omvatten in aanmerking komende verzekeringscontracten zoals gedefinieerd in IAS 19. De verzekeringscontracten zijn uitgegeven door verzekeraars die geen verbonden partij zijn en de opbrengsten van de contracten kunnen uitsluitend worden gebruikt voor de financiering van personeelsbeloningen uit hoofde van toegezegde-pensioenregelingen.

Andere langetermijnpersoneelsbeloningen

Voor andere langetermijnpersoneelsbeloningen, dewelke na het jaar na de afsluitingsdatum van de lopende periode betaald worden, zoals langetermijnbonussen, brugpensioen en hospitalisatieverzekering, geldt eveneens een berekening van de contante waarde van de bruto verplichtingen, doch de actuariële verschillen ingevolge periodieke herziening van de veronderstellingen en schattingen worden onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

22. Kas en kasequivalenten en kasstroomoverzicht

De kas en kasequivalenten omvatten de contanten, de tegoeden bij centrale banken en de andere financiële activa met een looptijd van maximum drie maanden vanaf de verwervingsdatum.

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij de nettowinst of het nettoverlies wordt aangepast om rekening te houden met de gevolgen van transacties van niet-contante aard, latenties of voorzieningen voor reeds of nog te ontvangen of te betalen kasstromen uit de bedrijfsactiviteiten, en baten of lasten die verband houden met investerings- of financieringskasstromen.

23. De gevolgen van wisselkoerswijzigingen

Monetaire en niet-monetaire bestanddelen in vreemde valuta worden bij de eerste opname omgerekend in euro tegen de dagkoers op transactiedatum.

Vervolgens vindt er voor de monetaire bestanddelen dagelijks een monetair waarderingsproces plaats op saldobasis, waarbij alle uitstaande monetaire saldi in deviezen worden omgerekend tegen de eindemaandslotkoers. Alle positieve en negatieve verschillen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening, ongeacht de waarderingscategorie.

Niet-monetaire bestanddelen bij de Groep Crelan bestaan uitsluitend uit aandeleninstrumenten in vreemde valuta. Deze worden vooreerst gewaardeerd tegen de reële waarde. Vervolgens wordt er gekeken naar de waarderingscategorie. In het geval van de categorie financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden worden de wisselresultaten ingevolge omrekening tegen de slotkoers eveneens opgenomen in de winst- en verliesrekening als verandering in de reële waarde van het onderliggende instrument. In het geval van de categorie beschikbaar voor verkoop (voor verkoop beschikbare financiële activa) wordt dit wisselresultaat uitgesteld in het eigen vermogen.

Monetaire en niet-monetaire bestanddelen in vreemde valuta worden bij de verwijdering uit de balans omgerekend in euro tegen de dagkoers op transactiedatum.

In het geval van niet-monetaire bestanddelen in vreemde valuta behorende tot de categorie beschikbaar voor verkoop (voor verkoop beschikbare financiële activa) wordt het volledige wisselresultaat tussen de eerste opname en de verwijdering uit de balans als gerealiseerde meer- of minderwaarde in de winst- en verliesrekening opgenomen.

24. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit het aandelenkapitaal van de gewone en de coöperatieve aandelen, de reserve uit de herwaardering van de reële waarde van de voor verkoop beschikbare financiële activa en de gereserveerde winsten.

25. Technische voorzieningen

Voorziening van de verzekeringen

Deze voorziening wordt berekend volgens de geldende actuariële principes (universal life techniek) en wordt voor elk verzekeringcontract afzonderlijk berekend.

Elke afzonderlijke overeenkomst bevat een verzekeringsrekening. Hierop worden geldstortingen (cash-in-flows) bijgeboekt en geldonttrekkingen (cash-out-flows) afgeboekt. Cash-in flows zijn bijvoorbeeld premiestortingen door de verzekeringnemer. Cash-out flows zijn bijvoorbeeld kostenaanrekeningen voor het beheer en de verzekerde risico's.

De tegoeden op de verzekeringsrekening (ook reserves van de verzekeringsrekening genoemd) worden belegd in één of meerdere beleggingsvormen en genereren op die manier een rendement in het voordeel van de verzekeringnemer.

De reserves worden op een generieke wijze berekend voor alle onderschreven risico's (overlijden alle oorzaken, overlijden door ongeval, opeenvolgende overlijden, arbeidsongeschiktheid) zodat er structureel bovenop de door de verzekeringnemer opvraagbare reserves ook vergrijzingsreserves (arbeidsongeschiktheid) en risicoreserves worden aangelegd.

Voorziening voor schadegevallen

De voorzieningen voor schadegevallen worden op individuele basis bepaald door de schadebeheerder in functie van de kenmerken van het schadegeval. Wanneer een schadevergoeding de uitkering van een periodieke betaling betreft wordt de voorziening berekend als de actuele waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen.

26. Verzekeringscontracten IFRS 4

Toereikendheidstoets

De Groep Crelan bepaalt aan het einde van elke verslagperiode of de opgenomen verzekeringsverplichtingen toereikend zijn. Indien de opgenomen verzekeringsverplichtingen ontoereikend zijn, dan wordt het tekort integraal in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Herverzekering

De tegoeden van herverzekeraars worden als actief in de balans opgenomen. Indien er objectieve aanwijzingen zijn dat mogelijks niet alle bedragen uit hoofde van het herverzekeringscontract zullen ontvangen worden, wordt de boekwaarde van het herverzekeringsactief dienovereenkomstig verminderd en wordt de bijzondere waardevermindering opgenomen in de winst- en verliesrekening.

4.22.1.7. Toelichting bij de balans

4.22.1.7.1. Jaarrekening 2013

1. Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken

De geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Contanten	49.820.021,88	53.285.916,94
Deposito's bij centrale banken	7.566.391,55	4.263.615,71
Monetaire reservedeposito's	704.797.002,24	808.586.524,70
Totaal geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	762.183.415,67	866.136.057,35
waarvan opgenomen in geldmiddelen en kasequivalenten	57.386.413,43	57.549.532,65

Deze rubriek bestaat uitsluitend uit direct opvraagbare kasgelden, deposito's bij centrale banken en de monetaire reservedeposito's bij de Nationale Bank van België. De monetaire reservetegoeden zijn niet beschikbaar voor de dagelijkse transacties van de Groep. Voor een bespreking van de geldmiddelen en kasequivalenten verwijzen wij naar noot 19. De daling van de geldmiddelen en zichtrekeningen is gelieerd aan de politiek van de bank om geleidelijk aan terug te investeren in effecten met een langere looptijd.

2. Financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Activa		
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	58.374.076,97	72.735.486,73
Schuldbewijzen	0,00	4.158.800,00
Totaal activa aangehouden voor handelsdoeleinden	58.374.076,97	76.894.286,73
Verplichtingen		
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	51.479.473,14	80.128.365,50
Schuldbewijzen	0,00	0,00
Totaal verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	51.479.473,14	80.128.365,50

Zowel in 2012 als in 2013 werden er geen financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden als zekerheid verstrekt voor verplichtingen of voor voorwaardelijke verplichtingen. De schuldbewijzen hadden per eind 2012

betrekking op 1 effect die in de loop van 2013 de vervaldag bereikte. De Groep Crelan oefent bijgevolg geen tradingactiviteiten uit.

Voor een bespreking van het marktrisico in de handelsportefeuille van de Groep, verwijzen wij naar de beschrijving van de risico's. Voor meer informatie met betrekking tot derivaten verwijzen wij naar noot 14.

3. Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening.

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Leningen en vorderingen	4.995.169,70	4.986.686,02
Andere	0,00	0,00
Totaal financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening	4.995.169,70	4.986.686,02

Per einde 2013 werden er geen financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening als zekerheid verstrekt voor verplichtingen of voor voorwaardelijke verplichtingen.

De maximale blootstelling aan kredietrisico van deze rubriek bedraagt EUR 5 miljoen. Er werden geen kredietderivaten of soortgelijke instrumenten afgesloten om de maximale blootstelling aan het kredietrisico te beperken.

4. Voor verkoop beschikbare financiële activa

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Overheidsobligaties	2.388.343.642,82	2.061.411.630,36
Obligaties en andere vastrentende effecten		
- genoteerd	796.193.809,82	632.441.624,54
- niet-genoteerd	211.662.695,30	283.047.912,85
- waardevermindering	-2.255.289,09	-8.918.455,04
Aandelen en andere niet vastrentende effecten		
- genoteerd	0,00	0,00
- niet-genoteerd	7.043.981,07	6.319.283,62
- waardevermindering	0,00	-2.870.178,09
Financiële vaste activa		
- genoteerd	0,00	0,00
- niet-genoteerd	7.346.790,59	8.337.720,47
- waardevermindering	-785.250,00	-785.250,00
Totaal	3.407.550.380,51	2.978.984.288,71
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	294.632.768,71	296.229.720,06
Langlopend	3.112.917.611,80	2.682.754.568,65

Zowel in 2013 als in 2012 werden geen financiële activa geherclassificeerd van gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs naar gewaardeerd aan reële waarde of omgekeerd. Er werd geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot herclassificatie volgens de wijzigingen aan IAS 39 en IFRS 7, uitgevaardigd door de IASB in oktober 2008.

Per einde 2013 bedroeg de boekwaarde van de voor verkoop beschikbare financiële activa die als zekerheid werden verstrekt voor verplichtingen in diverse terugkoopovereenkomsten EUR 47.888.355,73 (2012: EUR 717.025.139,46).

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van de portefeuille voor verkoop beschikbare activa in de loop van de boekjaren 2013 en 2012.

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Openingsbalans	2.978.984.288,71	3.613.316.907,19
Wisselkoersschommelingen	-4.625.368,11	-1.818.634,70
Aanschaffingen	872.833.083,15	285.128.021,53
Verkopen en op vervalddag gekomen	-365.705.684,89	-1.113.092.550,79
Reële waardeschommelingen via resultaat	-31.103.953,80	-7.933.417,40
Reële waardeschommelingen via eigen vermogen	-52.365.328,59	205.029.958,96
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	-4.672.976,24
Aanwending en terugname van waardeverminderingen	9.533.344,04	2.837.826,15
Andere bewegingen	0,00	189.154,00
Eindbalans	3.407.550.380,51	2.978.984.288,71

In de loop van 2013 werden er geen waardeverminderingen aangelegd op effecten (2012: EUR 4.672.976,24). Daarentegen werd er wel voor EUR 5.545.394,52 aan waardeverminderingen teruggenomen. Dit vooral door de naderende vervaldagen en de sterk verbeterde kredietkwaliteit. Er werd ook nog een bedrag van EUR 3.987.949,52 (2012: EUR 2.837.826,15) aan waardeverminderingen aangewend op financiële activa die tijdens het boekjaar zijn vervallen of werden verkocht.

31/12/2013	Obligaties en andere vastrentende effecten	Aandelen en andere niet-vastrentende effecten		Financiële vaste activa	Totaal
Openingsbalans	8.918.455,04	2.870.178,09		785.250,00	12.573.883,13
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00		0,00	0,00
Terugname van waardeverminderingen	-5.545.394,52	0,00		0,00	-5.545.394,52
Aanwending van waardeverminderingen van definitief uit de balans verwijderde activa	-1.117.771,43	-2.870.178,09		0,00	-3.987.949,52
Eindbalans	2.255.289,09	0,00		785.250,00	3.040.539,09

31/12/2012	Obligaties en andere vastrentende effecten	Aandelen en andere niet-vastrentende effecten		Financiële vaste activa	Totaal
Openingsbalans	9.953.483,04	0,00		785.250,00	10.738.733,04
Toevoeging van waardeverminderingen	1.802.798,15	2.870.178,09		0,00	4.672.976,24
Terugname van waardeverminderingen	0,00	0,00		0,00	0,00
Aanwending van waardeverminderingen van definitief uit de balans verwijderde activa	-2.837.826,15	0,00		0,00	-2.837.826,15
Eindbalans	8.918.455,04	2.870.178,09		785.250,00	12.573.883,13

Op een gedeelte van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa wordt macro hedging toegepast. Het renterisico van een portefeuille obligaties met analoge kenmerken wordt afgedekt met behulp van een portefeuille van renteswapovereenkomsten. Wijzigingen in de reële waarde van de obligatieportefeuille, toewijsbaar aan het ingedekte risico, geeft aanleiding tot een aanpassing van de boekwaarde van deze obligaties tegenover de resultatenrekening. Wijzigingen in de reële waarde van de portefeuille afdekkingsinstrumenten geeft aanleiding tot een tegengestelde beweging in de resultatenrekening. Eventuele inefficiënties van de afdekkingsrelatie blijven in resultaat onder de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties". Binnen de Groep wordt eveneens één micro hedge relatie toegepast. Hierbij werd één renteswapovereenkomst afgesloten ter afdekking van de renteschommelingen van één onderliggende obligatie.

5. Leningen en vorderingen

5.1. Leningen en vorderingen aan banken

Per 31 december zijn de leningen en vorderingen aan banken als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Plaatsingen bij andere banken	1.867.201.043,65	2.318.540.561,32
<i>waarvan opgenomen in kasequivalenten</i>	<i>199.927.747,79</i>	<i>1.139.236.074,75</i>
Leningen en voorschotten aan andere banken	0,00	338.139.479,97
Waardeverminderingen	0,00	0,00
Totaal leningen en voorschotten aan banken	1.867.201.043,65	2.656.680.041,29
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	1.144.156.959,37	1.972.398.405,59
Langlopend	723.044.084,28	684.281.635,70

Van de leningen en vorderingen aan banken heeft EUR 254.620.641,21 (2012: EUR 712.935.468,61) betrekking op gestorte collaterals in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten. De daling van de leningen en voorschotten aan banken en de gestorte collaterals is het gevolg van een samenwerking met een centrale tegenpartij in het kader van de derivaten. De gestorte collateral t.o.v. de centrale tegenpartij is gerubriceerd onder de leningen en vorderingen aan cliënten (zie punt 5.2)

Per einde 2013 en 2012 werden er geen bijzondere waardeverminderingen op leningen en vorderingen aan banken opgenomen.

Voor een bespreking van de geldmiddelen en kasequivalenten verwijzen wij naar noot 19.

5.2. Leningen en vorderingen aan cliënten

De leningen en vorderingen aan cliënten zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Totale omloop	15.676.894.834,85	15.180.628.951,19
Consumentenkredieten	639.867.838,49	645.823.500,81
Hypothecaire kredieten	10.149.736.609,22	9.882.916.243,78
Landbouwkredieten	1.966.856.414,57	1.943.304.533,06
Professionele kredieten (niet-landbouwers)	1.853.589.850,33	1.479.226.115,85
Leningen op korte termijn	306.590.215,34	267.400.812,40
Andere leningen en voorschotten	760.253.906,90	961.957.745,29
Bijzondere waardeverminderingen	-231.593.811,68	-221.239.203,63
Consumentenkredieten	-23.126.101,03	-25.167.064,94
Hypothecaire kredieten	-57.694.023,53	-55.601.569,70
Landbouwkredieten	-28.610.592,36	-29.220.231,05
Professionele kredieten (niet-landbouwers)	-57.066.688,50	-45.631.940,68
Leningen op korte termijn	-20.566.731,57	-15.743.361,17
Andere leningen en voorschotten	-44.529.674,69	-49.875.036,09
Totaal leningen en voorschotten aan cliënten	15.445.301.023,17	14.959.389.747,56
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	2.298.329.688,82	1.401.457.704,32
Langlopend	12.711.127.692,70	13.313.445.244,35
Onbepaald	435.843.641,65	244.486.798,89

Het Landbouwkrediet past reële waardeafdekking door portefeuille indekking van het renterisico op een portefeuille van kredieten toe. De portefeuille afgedekte kredieten bestaat uit:

- consumentenkredieten
- investeringskredieten op korte termijn
- investeringskredieten aan de landbouwsector op lange termijn
- investeringskredieten aan KMO's op lange termijn
- hypothecaire kredieten

De afdekkingsinstrumenten bestaan uit renteswapovereenkomsten en sinds 2011 ook uit caps en swaptions. Wijzigingen in de reële waarde van de kredietportefeuille, toegewezen aan het ingedekte risico, leidt tot een aanpassing van de boekwaarde via de rubriek "Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële-waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille". Wijzigingen in de reële waarde van de portefeuille afdekkingsinstrumenten geeft aanleiding tot een tegengestelde beweging in de resultatenrekening. Eventuele inefficiënties van de afdekkingsrelatie blijven in resultaat onder de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties".

Van de andere leningen en voorschotten heeft EUR 329.121.179,58 (2012: EUR 0,00) betrekking op gestorte collaterals aan een centrale tegenpartij in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten. Aangezien er in 2012 nog geen samenwerking was met een centrale tegenpartij, werden alle gestorte collaterals gerubriceerd onder leningen en vorderingen aan banken. Ondanks deze her-rubricering van 329 miljoen EUR zijn de andere leningen en voorschotten toch nog 200 miljoen EUR lager dan in 2012. Na de fusie tussen Landbouwkrediet en Centea werd de rubricering namelijk herzien, waardoor een aanzienlijk bedrag uit de "andere leningen" kon herverdeeld worden over de verschillende types kredieten.

Volgende tabellen detailleren de evolutie van de bijzondere waardeverminderingen op leningen en vorderingen in de loop van 2013 en 2012:

31/12/2013	Consumenten-kredieten	Hypothecaire kredieten	Landbouw-kredieten	Professionele kredieten	Leningen op korte termijn	Andere leningen	Totaal
Openingsbalans	25.167.064,94	55.601.569,70	29.220.231,05	45.631.940,68	15.743.361,17	49.875.036,09	221.239.203,63
Toevoegingen	7.072.221,23	13.902.118,37	5.972.559,57	14.762.774,98	7.180.883,22	10.598.373,18	59.488.930,56
Terugnages							
gerecupereerd	6.838.420,61	6.271.207,16	6.352.777,63	5.512.046,21	2.942.101,42	8.051.879,77	35.968.432,80
afgeschreven	2.327.539,57	2.798.274,44	481.538,09	3.102.296,67	1.160.743,85	3.295.497,09	13.165.889,71
Andere	52.775,04	-2.740.182,95	252.117,46	5.286.315,72	1.745.332,45	-4.596.357,72	0,00
Eindbalans	23.126.101,03	57.694.023,53	28.610.592,36	57.066.688,50	20.566.731,57	44.529.674,69	231.593.811,68

31/12/2012	Consumenten-kredieten	Hypothecaire kredieten	Landbouw-kredieten	Professionele kredieten	Leningen op korte termijn	Andere leningen	Totaal
Openingsbalans	25.844.630,50	56.354.752,52	27.759.844,26	44.877.006,29	15.755.879,38	48.550.077,01	219.142.189,96
Toevoegingen	6.876.243,73	12.095.468,17	8.636.135,82	12.447.777,59	3.729.018,63	8.905.717,60	52.690.361,54
Terugnages							
gerecupereerd	4.938.164,05	8.188.275,00	5.077.957,67	9.589.952,46	1.646.137,23	5.512.133,46	34.952.619,87
afgeschreven	2.457.196,49	4.604.293,79	2.097.791,36	2.896.166,63	451.997,05	3.110.868,14	15.618.313,46
Andere	-158.448,75	-56.082,20	0,00	793.275,89	-1.643.402,56	1.042.243,08	-22.414,54
Eindbalans	25.167.064,94	55.601.569,70	29.220.231,05	45.631.940,68	15.743.361,17	49.875.036,09	221.239.203,63

De verschuivingen tussen de verschillende rubrieken onder de andere bewegingen zijn het gevolg van de fusie tussen Landbouwkrediet en Centea.

Onder de 'andere leningen' bevinden zich onder andere de leasingcontracten. De financiële lease-vorderingen kunnen per 31 december als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Bruto-investering		
- op ten hoogste één jaar	31.146.793,33	31.870.564,94
- >= 1 jaar en < 5 jaar	119.198.418,61	113.935.338,51
- >= 5 jaar	1.307.358,79	1.617.065,28
Onverdiende financieringsbaten	16.152.234,16	15.864.690,35
Netto-investering in financiële leases		
- op ten hoogste één jaar	31.064.935,08	31.901.024,92
- >= 1 jaar en < 5 jaar	103.700.344,32	99.081.865,04
- >= 5 jaar	942.200,61	1.149.393,41

Per einde 2013 bedroeg het totaal van de bijzondere waardeverminderingen op lease-vorderingen EUR 11.538.491,08 (2012: EUR 11.520.325,22).

5.3. Forbearance

Vorderingen die onderhevig zijn aan forbearance worden door de EBA gedefinieerd als contracten waarbij de klant omwille van financiële moeilijkheden zijn verplichtingen niet meer kan nakomen, waardoor de instelling een van de volgende maatregelen moet nemen:

- De looptijd of voorwaarden van het contract aanpassen, zodat de klant zijn schuld kan aflossen.
- Een volledige of gedeeltelijke herfinanciering van het contract.

Voor de Groep zijn het vooral kredieten bij Crelan NV en Europabank die onderhevig zijn aan forbearance. Het aandeel van Keytrade Bank in de leningen en vorderingen aan cliënten van de Groep is zeer beperkt.

5.3.1. Crelan

Bij Crelan zijn er vier mogelijkheden om een contract te herstructureren:

1. Uitstel van één of meerdere mensualiteiten, zonder herziening van het aflossingsplan. De vervaldag van het kapitaal wordt dan proportioneel uitgesteld.
2. Uitstel van terugbetaling van het kapitaal, met verlenging van het aflossingsplan.
3. Verlenging van de looptijd, met aanpassing van het aflossingsplan.
4. Herfinanciering van één of meerdere kredieten in een nieuw krediet met nieuwe voorwaarden.

De herfinanciering van een krediet is met 54% de meest gebruikte herstructurering bij Crelan. Bij de particulieren is dit zelfs 80% van alle herstructureringen. In deze periode van historisch lage rente is dit te verwachten, daar de klanten op zoek gaan naar de meest voordelige rente op hun krediet.

Slechts 3% van de geherstructureerde kredieten bij Crelan worden beschouwd als herstructureringen omwille van financiële moeilijkheden van de klant (forbearance). Per 31/12/2013 gaat het om 762 contracten met een totale omloop van EUR 70.276.940,02

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de herstructureringen omwille van financiële moeilijkheden per 31/12/2013:

(in EUR) Type herstructurering	Particulieren		Ondernemingen		Landbouwers		Totale omloop
	#	Omloop	#	Omloop	#	Omloop	
1. Uitstel, zonder aanpassing aflossingsplan	25	3.042.001,47	27	3.024.447,90	20	1.760.569,44	7.827.018,81
2. Uitstel, met verlenging van het aflossingsplan	82	7.802.853,82	84	9.271.601,96	33	1.612.511,70	18.686.967,48
3. Verlenging van de looptijd	2	254.317,91	27	9.971.998,94	138	12.543.533,54	22.769.850,39
4. Herfinanciering	226	12.905.997,18	98	8.087.106,16	0	0,00	20.993.103,34
Totaal	335	24.005.170,38	236	30.355.154,96	191	15.916.614,68	70.276.940,02

Op alle forborne kredietvorderingen met een openstaande risicopositie worden, na de herstructurering, waardeverminderingen geboekt, ook al bevinden deze zich in de gezonde omloop. Maandelijks worden de geherstructureerde kredieten opgevolgd, om te analyseren of er eventueel nieuwe waardeverminderingen moeten worden aangelegd of teruggenomen.

5.3.2. Europabank

Europabank heeft op basis van welbepaalde criteria het volume aan forborne kredietvorderingen in haar portefeuille geïdentificeerd. Voor de identificatie van forborne kredietvorderingen werd vertrokken van kredietvorderingen waarbij lopende verbintenissen werden geherfinancierd of een verhoging van de kredietlijn plaatsvond én waarbij in een ermee verbonden kredietvordering betalingsmoeilijkheden vastgesteld werden.

In 2013 gaat het over een volume van 34,8 miljoen euro aan kredietvorderingen, waarvoor 3,9 miljoen euro bijzondere waardeverminderingen werden aangelegd.

Europabank heeft de risico's aan forbearance geëvalueerd en zal deze methodologie in 2014 verder verfijnen. De bank is van oordeel dat deze forborne kredietvorderingen geen extra reservebehoefte vereisen.

6. Materiële vaste activa

Per einde 2013 en 2012 was er geen enkele categorie van de materiële vaste activa onderhevig aan een bijzondere waardevermindering.

De samenstelling van de materiële vaste activa per 31 december is als volgt:

(in EUR)	Terreinen en gebouwen	IT materiaal	Kantoorinrichting	Ander materiaal	Totaal
Openingsbalans 1 januari 2012					
Aanschaffingsprijs	73.561.899,80	26.937.908,47	19.663.823,24	15.964.227,54	136.127.859,05
Gecumuleerde afschrijvingen	35.962.609,09	16.555.670,82	14.504.500,65	12.103.421,29	79.126.201,85
Nettoboekwaarde	37.599.290,71	10.382.237,65	5.159.322,59	3.860.806,25	57.001.657,20
Mutaties 2012					
Aanschaffingen	740.984,39	4.694.193,71	1.069.421,60	1.345.324,67	7.849.924,37
Vervreemdingen	0,00	0,00	372,00	17.809,00	18.181,00
Afschrijvingen	2.502.467,06	5.311.351,43	1.530.000,28	931.362,41	10.275.181,18
Ander	0,00	683,99	-654,68	-169,59	-140,28
Eindbalans 31 december 2012	35.837.808,04	9.765.763,92	4.697.717,23	4.256.789,92	54.558.079,11
Openingsbalans 1 januari 2013					
Aanschaffingsprijs	74.302.884,19	31.632.786,17	20.732.218,16	17.291.573,62	143.959.462,14
Gecumuleerde afschrijvingen	38.465.076,15	21.867.022,25	16.034.500,93	13.034.783,70	89.401.383,03
Nettoboekwaarde	35.837.808,04	9.765.763,92	4.697.717,23	4.256.789,92	54.558.079,11
Mutaties 2013					
Aanschaffingen	732.570,84	7.387.306,08	4.408.065,90	758.197,51	13.286.140,33
Vervreemdingen	0,00	0,00	933,00	68.999,25	69.932,25
Afschrijvingen	2.540.116,36	6.020.791,47	2.186.180,86	873.268,04	11.620.356,73
Ander	0,00	0,00	-436,59	0,00	-436,59
Eindbalans 31 december 2013	34.030.262,52	11.132.278,53	6.918.232,68	4.072.720,14	56.153.493,87
Eindbalans 31 december 2013					
Aanschaffingsprijs	75.035.455,03	39.020.092,25	25.138.914,47	17.980.771,88	157.175.233,63
Gecumuleerde afschrijvingen	41.005.192,51	27.887.813,72	18.220.681,79	13.908.051,74	101.021.739,76
Nettoboekwaarde	34.030.262,52	11.132.278,53	6.918.232,68	4.072.720,14	56.153.493,87

De Groep stelde geen materiële vaste activa als zekerheid voor verplichtingen.

7. Goodwill en andere immateriële activa

De samenstelling van de goodwill en andere immateriële activa per 31 december is als volgt:

(in EUR)	Goodwill	Intern ontwikkelde software	Verworven software	Andere immateriële activa	Totaal
Openingsbalans 1 januari 2012					
Aanschaffingsprijs	111.009.940,66	2.981.080,00	23.225.606,83	1.985.574,89	139.202.202,38
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	2.625.868,00	20.949.593,16	850.142,69	24.425.603,85
Nettoboekwaarde	111.009.940,66	355.212,00	2.276.013,67	1.135.432,20	114.776.598,53
Mutaties 2012					
Toevoegingen					
- afzonderlijk verworven/intern ontwikkeld	0,00	6.052.921,76	4.186.119,22	0,00	10.239.040,98
- via bedrijfscombinaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vervreemdingen	0,00	0,00	217.265,00	0,00	217.265,00
Afschrijvingen	0,00	346.324,64	559.007,17	162.249,06	1.067.580,87
Bijzondere waardevermindingsverliezen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	27.153,00	-27.153,00	0,00
Eindbalans 31 december 2012	111.009.940,66	6.061.809,12	5.713.013,72	946.030,14	123.730.793,64
Openingsbalans 1 januari 2013					
Aanschaffingsprijs	111.009.940,66	9.034.001,76	27.221.614,05	1.958.421,89	149.223.978,36
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	2.972.192,64	21.508.600,33	1.012.391,75	25.493.184,72
Nettoboekwaarde	111.009.940,66	6.061.809,12	5.713.013,72	946.030,14	123.730.793,64
Mutaties 2013					
Toevoegingen					
- afzonderlijk verworven/intern ontwikkeld	0,00	3.242.045,49	4.484.061,26	0,00	7.726.106,75
- via bedrijfscombinaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vervreemdingen	0,00	0,00	157.083,00	0,00	157.083,00
Afschrijvingen	0,00	1.392.048,20	1.943.148,78	144.263,72	3.479.460,70
Bijzondere waardevermindingsverliezen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	-2.274,43	0,00	-2.274,43
Eindbalans 31 december 2013	111.009.940,66	7.911.806,41	8.094.568,77	801.766,42	127.818.082,26
Eindbalans 31 december 2013					
Aanschaffingsprijs	111.009.940,66	12.276.047,25	31.546.317,88	1.958.421,89	156.790.727,68
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	4.364.240,84	23.451.749,11	1.156.655,47	28.972.645,42
Nettoboekwaarde	111.009.940,66	7.911.806,41	8.094.568,77	801.766,42	127.818.082,26

Alle immateriële activa, met uitzondering van goodwill, hebben een beperkte economische levensduur. Goodwill wordt, in tegenstelling tot de andere immateriële activa, niet afgeschreven, maar wordt jaarlijks onderworpen aan een test op bijzondere waardeverminderingen (impairment test) als gevolg van de toepassing van IAS 36. Indien de boekwaarde van rapporterende eenheid de schatting van de realiseerbare waarde van deze rapporterende eenheid overstijgt, wordt een bijzondere waardevermindering (impairment) in resultaat opgenomen.

IAS 36.134 vereist toelichtingen per kasstroomgenererende eenheid waarvan de boekwaarde van de goodwill en/of immateriële vaste activa met een oneindige levensduur significant is ten opzichte van het totaal.

De goodwill geboekt per 31 december voor de filialen Keytrade en Europabank is als volgt:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Europabank	23.642.632,30	23.642.632,30
Keytrade	87.367.308,36	87.367.308,36
Totaal goodwill	111.009.940,66	111.009.940,66

Het realiseerbare bedrag wordt bepaald op basis van de Discounted Cash Flow-methode. Bij de Discounted Cash Flow-methode wordt het realiseerbare bedrag van een investering berekend als de netto actuele waarde van alle toekomstige kasstromen van de desbetreffende rapporterende eenheid. Hierbij wordt uitgegaan van een aantal veronderstellingen:

De groeiprognose

Een groeiprognose reflecteert de gemiddelde verwachte groei op lange-termijn van elk filiaal. Voor 2014 werd rekening gehouden met de aanhoudende financiële en economische crisis en werd voor zowel Keytrade als Europabank een daling van de winst voorspeld. Voor 2015 wordt er voor Keytrade een lichte groei voorspeld van de winst, terwijl er voor Europabank voor 2015 rekening wordt gehouden met opnieuw een lichte daling van de winst. Pas vanaf 2016 wordt er terug een jaarlijkse groei van de winstcijfers bij beide filialen verwacht. Voor Keytrade bedraagt deze voor de periode 2016-2018 jaarlijks 1,9%, voor Europabank wordt voor 2016 daarentegen een groei van de winst met 5% voorspeld en daarna een jaarlijkse groei van 1,9% voor de periode tot en met 2018. In 2012 bedroeg de groeiprognose voor de komende 5 jaar 2% .

Na deze 5 jaar wordt een jaarlijkse conservatieve groei voorspeld van 1,5% (idem 2012) en dit tot in het oneindige. Een belangrijk deel van de inkomsten van Keytrade zijn afkomstig uit brokerage. Voor de komende jaren wordt echter geen groei verondersteld in de inkomsten uit deze activiteit.

De discountvoet

De netto actuele waarde van de verwachte kasstromen van elk filiaal wordt berekend aan de hand van een toepasselijke discountvoet. De discountvoet reflecteert de rendementseis voor het eigen vermogen. Deze discountvoet is gebaseerd op de CAPM-theorie (Capital Asset Pricing Model) en is samengesteld uit een risicovrije marktrentevoet en een marktrisicopremie die vermenigvuldigd wordt met een activiteitsafhankelijke beta. De risicovrije marktrentevoet is gebaseerd op de 10 jaars IRS rentevoet (idem 2012). Deze bedroeg per 31 december 2013 2,15% (2012: 1,54%). Beta is het systematische risico van een belegging, afgezet tegenover de markt als geheel. De beta van elke rapporterende eenheid werd bepaald in functie van haar specifiek risicoprofiel.

Kasstroom assumpties

Keytrade

Ten gevolge van de aanhoudende financiële en economische crisis en de huidige lage stand van de rente is de rendabilisering van de deposito's ook voor 2014 een determinerende factor. Voor 2014 wordt rekening gehouden met een groei in het netto bank product door de verwachte daling van de rente op spaarboekjes. Ook voor de netto opbrengsten uit commissielonen werd rekening gehouden met een groei door een stijging in volume. Voor 2015 en verder gaat het management uit van de veronderstelling van een conservatieve groei van 1,9% van het netto bank product van Keytrade. Het bepalen van de toekomstige exploitatiekosten gebeurt op basis van de verhouding exploitatiekosten/netto bank product van 2013 en er wordt verondersteld dat deze verhouding voor de komende jaren onveranderd blijft. Echter wordt voor 2014 rekening gehouden met bijkomende exploitatiekosten, enerzijds door bijkomende investeringen en anderzijds door een stijging in de marketinguitgaven en bancaire taken.

Europabank

Op economisch vlak was 2013 een jaar met quasi nulgroei, oplopende werkloosheid en falingen, en dalende kredietvraag voor zowel particulieren als ondernemingen. Ook voor 2014 wordt een beperkte economische groei verwacht. Op financieel vlak heeft de lage rentestand zich verdergezet, wat een neerwaartse druk op rentemarges tot gevolg had. Voor 2014 wordt weinig beterschap verwacht. Er wordt aangenomen dat de rente nog lange tijd laag zal blijven waardoor rendabele beleggingen van overschotten aan liquiditeit een probleem blijft. Het management gaat daarom uit van de veronderstelling van een conservatieve groei van 0,9% van het netto bank product van Europabank voor de eerstvolgende 2 jaar. Daarna wordt er een weliswaar conservatieve groei van het netto bank product met 1,9% voorspeld. Het bepalen van de toekomstige exploitatiekosten gebeurt op basis van de verhouding exploitatiekosten/netto bank product van 2013 en er wordt verondersteld dat deze verhouding voor de komende jaren onveranderd blijft, weliswaar rekening houdende met bijkomende bancaire taken.

Er wordt een gedetailleerde prognose gemaakt van de activiteiten van elke rapporterende eenheid voor de eerstvolgende 5 jaar. Na de expliciete voorspellingsperiode van 5 jaar wordt rekening gehouden met de terminale waarde van het bedrijf door middel van een extrapolatie van de kasstromen tot in het oneindige. Hierbij wordt uitgegaan van een terminale groeivoet na 5 jaar van 1,5% op jaarbasis voor zowel Keytrade als Europabank. Deze terminale groeivoet wordt door het management bepaald op basis van de langetermijngemiddelde verwachte groei van de markt voor elke activiteit.

De sensitiviteit van de netto actuele waarde of realisatiewaarde van de entiteit wordt eveneens berekend. Hierbij wordt de impact op de netto actuele waarde van de entiteit ten gevolge van een respectievelijke incrementele daling en stijging van de risicovrije interestvoet en activiteits-afhankelijke beta gesimuleerd. Eveneens wordt de impact van een daling van de prognose van de groei van de kasstromen tot in het oneindige gesimuleerd. Ten slotte wordt een stresstest uitgevoerd door een negatieve jaarlijkse groei van 0,25% toe te passen op de toekomstige kasstromen tot in het oneindige en de netto waarde van toekomstige kasstromen te actualiseren met een gestresseerde actualisatievoet van respectievelijk 15,4% voor Keytrade en 16,4% voor Europabank. Zowel de sensitiviteitstesten als de stresstest wijzen uit dat de aldus bekomen realisatiewaardes hoger liggen dan de boekwaarde van de goodwill voor zowel Keytrade als Europabank.

8. Actuele en uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de actuele en uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen per 31 december. Sinds 2013 worden de uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen per juridische entiteit van de Groep gesaldeerd. Om deze cijfers met voorgaande jaren beter te kunnen vergelijken, werden ook de cijfers van 2012 aangepast in de balans.

Onderstaande tabel geeft de bedragen weer voor en na aanpassing:

(en EUR)	31/12/2013	31/12/2012	
		Na netting	Voor netting
Actuele belastingen			
Activa	593.146,63	2.504.587,53	2.504.587,53
Verplichtingen	5.140.012,99	5.689.620,60	5.689.620,60
Totaal actuele belastingen	-4.546.866,36	-3.185.033,07	-3.185.033,07
Uitgestelde belastingen			
Activa	32.940.395,57	36.524.695,84	310.406.062,61
Verplichtingen	29.774.720,71	58.834.427,94	332.715.794,71
Totaal uitgestelde belastingen	3.165.674,86	-22.309.732,10	-22.309.732,10

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Opgenomen in de resultatenrekening	43.298.727,00	37.684.654,63
<i>Spreiding commissies volgens de effectieve rentevoet</i>	<i>-17.732.014,50</i>	<i>-16.801.261,05</i>
<i>Waardeverminderingen op kredieten</i>	<i>15.125.248,14</i>	<i>17.133.006,53</i>
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	<i>2.985.664,36</i>	<i>4.588.113,85</i>
<i>Derivaten en afdekkingstransacties</i>	<i>35.249.466,72</i>	<i>40.553.901,70</i>
<i>Personeelsbeloningen</i>	<i>4.087.239,48</i>	<i>4.491.644,95</i>
<i>Materiële en immateriële vaste activa</i>	<i>491.566,10</i>	<i>861.925,72</i>
<i>Voorzieningen</i>	<i>4.991.699,51</i>	<i>3.879.783,23</i>
<i>Impact definitief belaste inkomsten (DBI)</i>	<i>29.978.863,03</i>	<i>19.950.277,73</i>
<i>Goodwill</i>	<i>0,00</i>	<i>-67.980,01</i>
<i>Impact overname Centea</i>	<i>-31.693.410,70</i>	<i>-36.727.320,93</i>
<i>Andere</i>	<i>-185.595,13</i>	<i>-177.437,11</i>
Opgenomen in de herwaarderingsreserves	-40.133.052,14	-59.994.386,73
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	<i>-41.322.780,08</i>	<i>-59.389.020,41</i>
<i>Personeelsbeloningen</i>	<i>1.189.727,94</i>	<i>-605.366,32</i>
Totaal uitgestelde belastingen	3.165.674,86	-22.309.732,10

De evolutie van de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen in 2013 en 2012 kan als volgt voorgesteld worden:

(in EUR)	2013	2012
Openingsbalans	-22.309.732,10	31.669.113,45
Opgenomen in resultaat van het boekjaar	5.614.072,37	7.043.279,60
<i>Spreiding commissies volgens de effectieve rentevoet</i>	<i>-930.753,44</i>	<i>-1.093.642,59</i>
<i>Waardeverminderingen op kredieten</i>	<i>-2.007.758,19</i>	<i>-2.052.756,87</i>
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	<i>-1.602.449,49</i>	<i>20.197,52</i>
<i>Derivaten en afdekkingstransacties</i>	<i>-5.304.434,99</i>	<i>-7.335.869,59</i>
<i>Personeelsbeloningen</i>	<i>-404.405,47</i>	<i>-305.043,25</i>
<i>Materiële en immateriële vaste activa</i>	<i>-370.359,62</i>	<i>-421.836,51</i>
<i>Voorzieningen</i>	<i>1.111.916,28</i>	<i>-1.098.075,38</i>
<i>Impact definitief belaste inkomsten (DBI)</i>	<i>10.028.585,30</i>	<i>16.155.602,15</i>
<i>Goodwill</i>	<i>67.980,00</i>	<i>67.980,00</i>
<i>Opvolging overname Centea</i>	<i>5.033.910,02</i>	<i>3.116.102,46</i>
<i>Andere</i>	<i>-8.158,03</i>	<i>-9.378,33</i>
Opgenomen in de herwaarderingsreserves	19.861.334,59	-61.022.125,15
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	<i>18.066.240,55</i>	<i>-60.217.580,83</i>
<i>Personeelsbeloningen</i>	<i>1.795.094,04</i>	<i>-804.544,32</i>
Eindbalans	3.165.674,86	-22.309.732,10

De stijging van de netto-balanspositie is voornamelijk het gevolg van de waardeschommeling in de portefeuille voor verkoop beschikbare activa.

Uitgestelde belastingvorderingen worden uitsluitend opgenomen indien het waarschijnlijk is dat de uitgestelde belastingvordering zal kunnen verrekend worden met verwachte toekomstige winsten.

Per 31 december werden onderstaande uitgestelde belastingvorderingen niet in de balans verantwoord:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Tijdelijke verschillen	4.485.067,60	1.137.233,81
Fiscale verliezen	524.669,55	524.669,55
Andere	758.250,93	769.021,80
Totaal uitgestelde belastingvorderingen niet opgenomen in de balans	5.767.988,07	2.430.925,16

9. Andere activa en verplichtingen

De andere activa zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Vooruitbetaalde kosten	3.204.365,38	3.501.468,33
Te ontvangen baten	2.362.623,99	3.278.825,61
Edele metalen, goederen en grondstoffen	170.724,53	394.824,27
Andere voorschotten	3.440.978,28	7.841.225,72
Overige	1.699.946,08	832.328,69
Totaal overige activa	10.878.638,26	15.848.672,62
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	10.667.343,52	15.640.419,08
Langlopend	211.294,74	208.253,54

De daling van de andere activa is gerelateerd aan te ontvangen commissies voor de buiten balans activiteit. Per eind 2013 werden deze commissies eerder afgerekend.

De andere verplichtingen zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Personeelsbeloningen	17.843.304,60	12.199.004,00
Sociale lasten	18.072.058,03	19.581.183,37
Toe te rekenen kosten	8.923.505,14	19.361.025,50
Over te dragen opbrengsten	173.065,54	106.582,28
Schulden mbt belastingen	8.001.031,50	9.940.206,01
Overige verplichtingen	25.156.693,83	14.107.326,42
Totaal overige verplichtingen	78.169.658,64	75.295.327,58
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	60.326.354,04	60.676.409,48
Langlopend	17.843.304,60	14.618.918,10

Per einde 2012 werden de te ontvangen facturen opgenomen onder de toe te rekenen kosten. Per einde 2013 werden deze gerubriceerd onder de overige verplichtingen.

10. Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs

10.1. Deposito's

De deposito's zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Deposito's van kredietinstellingen	89.609.990,12	37.262.586,89
- zichtdeposito's	22.466.047,71	10.274.443,48
- deposito's met vaste looptijd	52.177.490,41	26.578.179,93
- overige deposito's	14.966.452,00	409.963,48
Deposito's (andere dan van kredietinstellingen)	16.799.500.113,64	15.912.113.902,33
- zichtdeposito's	2.584.853.017,59	2.265.863.092,30
- deposito's met vaste looptijd	801.743.902,43	738.155.574,64
- spaardeposito's	13.243.983.896,35	12.771.209.180,64
- overige deposito's	168.919.297,27	136.886.054,75
Totaal deposito's	16.889.110.103,76	15.949.376.489,22
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	16.199.059.589,71	15.475.326.704,85
Langlopend	690.050.514,05	474.049.784,37

Van de deposito's van kredietinstellingen heeft EUR 29.630.000 (2012: EUR 7.210.000) betrekking op gestorte collaterals in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten.

De voornaamste stijging voor de deposito's situeert zich op de spaardeposito's, deze toename is gelinkt aan de algemene toename van de spaardeposito's in België.

10.2. In schuldbewijzen belichaamde schulden met inbegrip van obligaties

De in schuldbewijzen belichaamde schulden bestaan voornamelijk uit kasbons en zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Kasbons	2.903.262.282,72	2.832.504.163,78
Obligaties	19.233.676,02	23.426.151,15
Totaal in schuldbewijzen belichaamde schulden	2.922.495.958,74	2.855.930.314,93
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	448.043.520,58	425.552.061,02
Langlopend	2.474.452.438,16	2.430.378.253,91

Crelan past reële waardeafdekking van het renterisico van zijn portefeuille kasbons toe. De afdekkingsinstrumenten bestaan uitsluitend uit renteswapovereenkomsten. Wijzigingen in de reële waarde van de kasbonportefeuille, toegewezen aan het ingedekte risico, leidt tot een aanpassing van de boekwaarde via de rubriek "Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële-waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille". Eventuele inefficiënties van de afdekkingsrelatie worden in resultaat genomen via de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties".

De obligaties hebben betrekking op het deel van de obligaties van het effectiseringsvehikel Hypolan dat niet binnen de Groep Crelan wordt aangehouden. Deze obligaties bevinden zich in de portefeuille van de Franse hoofdaandeelhouders (cfr. 11.2).

10.3. Achtergestelde verplichtingen

De achtergestelde verplichtingen bestaan uitsluitend uit achtergestelde certificaten. De resterende looptijd per 31 december kan als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Vervaldatum		
Lopend jaar	0,00	0,00
Lopend jaar +1	20.186.878,68	24.481.071,65
Lopend jaar +2	7.437.409,17	20.135.033,09
Lopend jaar +3	4.752.854,24	7.418.373,31
Lopend jaar +4	43.960.713,41	4.741.270,66
Meer dan lopend jaar +4	265.166.908,71	302.133.478,43
Totaal achtergestelde verplichtingen	341.504.764,21	358.909.227,14

10.4. Andere financiële verplichtingen

De andere financiële verplichtingen bestaan voornamelijk uit financiële wachtrekeningen en zijn op korte termijn. Per einde 2012 waren er een groot aantal financiële transacties ten overstaan van klanten die wachtten op verwerking, per einde 2013 waren het merendeel van de deze transacties afgehandeld wat de afname ten overstaan van 2012 verklaart.

11. Transfers van financiële activa

11.1. Verkoop- en terugkoopovereenkomsten

De Groep had per 31 december diverse lopende terugkoopovereenkomsten met een maximale looptijd van 6 maanden. Deze verplichtingen hebben een omvang van EUR 43.234.731,51 (2012: EUR 712.517.647,91). Inzake deze overeenkomsten werden voor verkoop beschikbare financiële activa met een totale boekwaarde van EUR 47.888.355,73 (2012: EUR 717.025.139,46) verkocht en geleverd. De desbetreffende financiële activa blijven op de balans verantwoord en de Groep blijft onderhevig aan rente- en kredietrisico op deze stukken. Omdat de Groep de contractuele rechten op de cash flows van deze effecten verkoopt, mag het deze effecten niet gebruiken gedurende de looptijd van de terugkoopovereenkomst. Het verschil tussen de boekwaarde van de financiële verplichtingen en activa wordt verklaard door het feit dat de financiële activa tegen marktwaarde worden verantwoord in tegenstelling tot de financiële verplichtingen, welke worden gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van waarde van de overgedragen financiële activa van de groep:

31/12/2013	<i>Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden</i>	<i>Voor verkoop beschikbare financiële activa</i>	<i>Leningen en vorderingen</i>
(In EUR)			
Boekwaarde van de overgedragen activa	0,00	47.888.355,73	0,00
Boekwaarde van de hiermee samenhangende verplichting	0,00	43.234.731,51	0,00

31/12/2012	<i>Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden</i>	<i>Voor verkoop beschikbare financiële activa</i>	<i>Leningen en vorderingen</i>
(In EUR)			
Boekwaarde van de overgedragen activa	0,00	717.025.139,46	0,00
Boekwaarde van de hiermee samenhangende verplichting	0,00	712.517.647,91	0,00

In 2013 ziet men een sterke daling van de repo activiteit. Zowel Crelan NV als de Groep Crelan beschikken over ruime liquiditeitsoverschotten. De liquiditeitspositie van de Groep wordt opgevolgd door de prudentiële autoriteiten via een opgelegde ratio, dit zowel onder normale als uitzonderlijke omstandigheden. De uitzonderlijke omstandigheden voor zicht- en geregelde spaardeposito's zijn bijzonder streng met een verplichte uitstroom van 20% binnen een periode van 1 maand. Dit had een negatieve impact op de liquiditeitsratio van Crelan NV, terwijl de ratio op groepsniveau ruime overschotten vertoont. In 2012 werd een bond lending programma binnen de Groep opgezet om de liquiditeitsoverschotten binnen de Groep te mutualiseren. Hiertoe werden de ontleende obligaties via repo omgezet in liquiditeiten. In 2013 werd het programma vervangen door een contract waarbij Crelan NV het recht heeft om binnen de Groep obligaties te ontlenen. Het betreft hier uitsluitend transacties binnen de Groep, buiten de Groep wordt er niet aan bondlending gedaan. Deze alternatieve oplossing leidde tot eenzelfde mutualisering van de liquiditeitsoverschotten maar maakte de repo-activiteit grotendeels overbodig.

11.2. Effectisering

Ter ondersteuning van haar liquiditeitsbeheer heeft de Groep een effectiseringstransactie verricht in april 2009 van hypothecaire kredieten voor een bedrag van EUR 700 miljoen. De Groep verkocht hierbij de kredieten aan een institutionele VBS naar Belgisch recht (Hypolan NV), dewelke op haar beurt certificaten uit heeft gegeven met de kredieten als onderpand. De Groep heeft hier de verplichting om de opbrengsten uit de kredieten te transfereren naar de bezitters van de certificaten. Deze certificaten zijn voor een groot deel (95%) in het bezit van de Groep zelf. De overige 5% is in handen van de Franse kassen Crédit Agricole Nord de France en Crédit Agricole du Nord Est. Aangezien Crelan NV het financiële en operationele beleid van deze entiteit stuurt, wordt Hypolan NV integraal geconsolideerd. Hierdoor blijft het volledige bedrag van de overgedragen hypothecaire kredieten verantwoord op de balans van de groep, inclusief het gedeelte dat als onderpand dient voor de certificaten die buiten de Groep werden uitgegeven. De boekwaarde van de certificaten die door Hypolan NV werden uitgegeven bedraagt EUR 408.192.893,37 (2012: EUR 476.099.392,68), waarvan er zich EUR 19.208.351,40 (2012: EUR 22.883.229,60) buiten de Groep bevinden. De totale boekwaarde van de bijhorende kredieten die als onderpand dienen bedraagt EUR 401.503.176,22 (2012: EUR 466.485.287,77), waarvan ongeveer 5% als onderpand dient voor de certificaten uitgegeven buiten de Groep.

12. Voorzieningen

De voorzieningen kunnen per 31 december als volgt gedetailleerd worden:

31/12/2013				
(in EUR)	Lopende rechtsgeschillen	Pensioenen en andere pensioen- verplichtingen	Andere voorzieningen	Totaal
Openingsbalans	6.400.840,67	667.540,55	18.379.374,46	25.447.755,68
Toevoegingen	1.031.004,55	174.632,89	13.089.660,17	14.295.297,61
Gebruikte bedragen	-1.228.528,45	-173.925,89	-7.439.908,03	-8.842.362,37
Niet-gebruikte bedragen die tijdens de periode werden teruggeboekt	-193.145,02	-33.851,99	0,00	-226.997,01
Verwervingen (vervreemdingen dmv bedrijfscombinaties)	0,00	0,00	0,00	0,00
Toename van het gediscoteerde bedrag (verstrijken van tijd) en gevolg van enige wijziging in de disconteringsvoet	0,00	1.007,80	0,00	1.007,80
Andere bewegingen	-8.094,63	0,00	16.720,83	8.626,20
Eindbalans	6.002.077,12	635.403,36	24.045.847,43	30.683.327,91

De lopende rechtsgeschillen hebben betrekking op diverse juridische zaken en schadegevallen. Het bedrag van de voorziening wordt individueel per dossier berekend door de juridische dienst, of door de personeelsdienst indien het een schadegeval met een medewerker betreft.

De pensioenen en andere pensioenverplichtingen hebben betrekking op de brugpensioenen en worden bepaald op basis van de verwachte in de toekomst te betalen en geactualiseerde bedragen.

De andere voorzieningen hebben voornamelijk betrekking op de technische provisie aangelegd door de verzekeringsmaatschappij (EUR 23.632.747,99), alsook op specifieke dossiers die geen rechtsgeschillen zijn en waarvoor de bedragen gekend en zeker zijn. Voor een gedetailleerde bespreking van de technische voorziening verwijzen wij naar noot 18.

Van het totaal van de voorzieningen wordt er geraamd dat een bedrag van 3 miljoen EUR zal verschuldigd zijn in de loop van het boekjaar 2014.

13. Personeelsbeloningen

Verplichtingen uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen onder de 'Overige verplichtingen'. Activa uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen onder de 'Overige activa'. Crelan heeft twee toegezegd-pensioenregelingen, één van ex-Landbouwkrediet en één van ex-Centea. De andere entiteiten van de Groep hanteren toegezegde-bijdragenregelingen.

Sinds 2012 zijn er geen toetredingen meer tot de toegezegd-pensioenregelingen. Deze zijn gedekt via groepsverzekeringen of individuele pensioenverbintenissen onderschreven bij Belgische verzekeraars. De financiering van deze pensioenplannen gebeurt door premiebetalingen door de werkgever en werknemer die contractueel zijn vastgelegd.

Vanaf het boekjaar 2013 is de vernieuwde IAS 19 standaard van kracht (IAS 19 revised). Omdat de Groep deze standaard al sinds 2011 toepast, heeft dit geen materiële impact op het boekjaar.

Onderstaande tabel detailleert de evolutie van de contante waarde van de brutoverplichting van de toegezegd-pensioenregelingen:

(in EUR)	31/12/2013		31/12/2012	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Landbouwkrediet	Centea
Openingsbalans	51.753.188,00	6.577.979,00	51.154.933,00	6.651.849,00
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	2.206.351,00	737.622,00	2.164.170,41	786.385,52
Rentekosten	1.526.673,01	228.758,68	2.423.811,68	337.732,00
Bijdragen van deelnemers aan de regeling	244.662,08	0,00	263.986,17	0,00
Belastingen	-476.508,51	-127.782,85	-435.251,25	-121.505,52
Actuariële winsten en verliezen - ervaring	1.281.034,62	208.709,62	-550.769,03	-712.907,17
Actuariële winsten en verliezen - demografische assumpties	347.589,92	-63.781,23	0,00	0,00
Actuariële winsten en verliezen - financiële assumpties	2.678.712,94	407.593,42	1.309.968,03	443.237,17
Betaalde vergoedingen	-3.954.849,65	-236.977,13	-4.577.661,00	-806.812,00
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0,00	0,00	0,00	0,00
Afwikkelingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Eindbalans	55.606.853,41	7.732.121,50	51.753.188,00	6.577.979,00

De toewijzing van de brutoverplichting kan als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2013	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Actieve werknemers	49.715.021,65	4.773.214,66
Ex-werknemers	3.740.455,20	998.807,74
Gepensioneerden	608.723,95	1.747.104,21
Belastingen	1.542.652,61	212.993,93
Totaal	55.606.853,41	7.732.120,55

Er worden beleggingen aangehouden tegenover het geheel van de toegezegd-pensioenverplichtingen.

Onderstaande tabel detailleert de evolutie van de reële waarde van de fondsbeleggingen:

(in EUR)	31/12/2013		31/12/2012	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Landbouwkrediet	Centea
Openingsbalans	41.238.017,25	4.894.146,00	37.784.104,00	4.529.221,00
Interest inkomsten van de fondsbeleggingen	1.235.074,48	176.350,56	1.705.172,42	246.141,61
Actuariële winsten en verliezen	-481.418,25	60.034,22	2.754.100,27	29.877,39
Bijdragen van de werkgever	3.988.901,99	1.147.066,68	3.637.424,55	970.981,58
Bijdragen van de deelnemers aan de regeling	244.662,08	0,00	241.888,00	0,00
Betaalde vergoedingen	-3.847.650,99	-236.977,13	-4.449.421,00	-760.570,00
Belastingen	-476.508,51	-127.782,85	-435.251,00	-121.505,58
Eindbalans	41.901.078,06	5.912.837,48	41.238.017,25	4.894.146,00

Het werkelijk rendement op de fondsbeleggingen in de loop van 2013 bedroeg EUR 753.656 voor het pensioenplan van ex-Landbouwkrediet (2012: EUR 4.459.273) en EUR 236.385 voor dat van ex-Centea (2012: EUR 276.019). Onder de fondsbeleggingen bevinden zich geen door de Groep uitgegeven financiële instrumenten en geen beleggingen in vastgoed of activa in gebruik door de Groep. Het totaal van de fondsbeleggingen wordt geïnvesteerd in verzekeringcontracten Tak 21.

Onderstaande tabel detailleert de aansluiting tussen de contante waarde van de brutoverplichting en de reële waarde van de fondsbeleggingen uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling met de in de balans opgenomen activa en verplichtingen:

(in EUR)	31/12/2013		31/12/2012	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Landbouwkrediet	Centea
Brutoverplichtingen uit hoofde van toegezegd- reële waarde van de fondsbeleggingen	55.606.853,41	7.732.121,50	51.753.188,00	6.577.979,00
Financieringsstatus	-41.901.078,06	-5.912.837,48	-41.238.017,25	-4.894.146,00
Niet-opgenomen actuariële winsten (verliezen)	13.705.775,35	1.819.284,03	10.515.170,75	1.683.833,00
Niet-opgenomen pensioenkosten van verstreken diensttijd	0,00	0,00	0,00	0,00
Netto verplichtingen voor plannen met vaste toezeggingen	13.705.775,35	1.819.284,03	10.515.170,75	1.683.833,00
Bedragen opgenomen in de balans				
Verplichtingen voor plannen met vaste toezeggingen	13.705.775,35	1.819.284,03	10.515.170,75	1.683.833,00
Activa voor plannen met vaste toezeggingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Netto verplichtingen voor plannen met vaste toezeggingen	13.705.775,35	1.819.284,03	10.515.170,75	1.683.833,00

Onderstaande tabel detailleert de totale lasten die in de loop van het boekjaar in de resultatenrekening werden opgenomen:

(in EUR)	31/12/2013		31/12/2012	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Landbouwkrediet	Centea
Aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten	2.206.351,00	737.622,00	2.164.170,41	786.385,52
Rentelasten	1.526.673,01	228.758,68	2.423.811,68	337.732,00
Interest inkomsten van de fondsbeleggingen	-1.235.074,48	-176.350,56	-1.705.172,42	-246.141,61
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0,00	0,00	0,00	0,00
Actuariële winsten en verliezen	0,00	0,00	0,00	0,00
Totale lasten opgenomen in de resultatenrekening	2.497.949,53	790.030,12	2.882.809,66	877.975,91

De lasten met betrekking tot de toegezegd-pensioenregeling worden in de resultatenrekening opgenomen als personeelskosten.

De voornaamste actuariële veronderstellingen voor het bepalen van de brutoverplichting worden in onderstaande tabel weergegeven:

	2013		2012	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Landbouwkrediet	Centea
Disconteringsvoet	2,60%	3,40%	3,00%	3,60%
Verwachte procentuele salaristijgingen	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Verwachte inflatie	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Verwachte stijging sociale zekerheidsbijdrage	N/A	N/A	2,00%	2,00%

De voornaamste actuariële veronderstellingen voor het bepalen van totale lasten die in de loop van het boekjaar in de resultatenrekening werden opgenomen, worden in onderstaande tabel weergegeven:

	2013		2012	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Landbouwkrediet	Centea
Disconteringsvoet	3,00%	3,60%	4,50%	5,40%
Verwachte procentuele salarisstijgingen	3,00%	3,00%	3,00%	4,00%
Verwachte inflatie	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Verwachte stijging sociale zekerheidsbijdrage	N/A	N/A	2,00%	2,00%

De disconteringsvoet gehanteerd voor het bepalen van de waarde van de verplichtingen m.b.t. de toegezegde pensioenregeling is verschillend voor ex-Centea en ex-Landbouwkrediet aangezien in het Defined Benefits plan ex-landbouwkrediet (relatief) oudere medewerkers zitten. Het DB-plan ex-Centea werd pas ingevoerd vanaf 2009 en is van toepassing voor al wie na 1998 in dienst is gekomen. De gemiddelde te financieren looptijd is langer bij ex-Centea dan bij ex-Landbouwkrediet, met als gevolg een hogere discontovoet voor de berekening van de Defined Benefit Obligations. De disconteringsvoet werd bepaald op basis van het "Rate:Link" model van Towers Watson: "In deze methode wordt een curve geconstrueerd op basis van bedrijfsobligaties die als hoogwaardig worden beschouwd. .../... Deze methodiek gaat uit van het gehele universum aan bedrijfsobligaties volgens Bloomberg. Daaruit worden de bonds geselecteerd die naar de opvatting van Towers Watson voldoen aan de voorschriften. In het bijzonder dienen de obligaties hoogwaardige bedrijfsobligaties te zijn. Towers Watson beschouwt een obligatie als hoogwaardig indien ten minste de helft van de toegekende ratings AA is. Obligaties met optiekenmerken worden uitgesloten. Verder zijn onder meer minima gesteld aan de totale marktkapitalisatie per obligatie.

De zo geselecteerde bedrijfsobligaties (voor de Eurozone momenteel circa 700 in getal) vormen gezamenlijk het universum waarop de yield curve ter bepaling van de discount rate wordt gebaseerd. De obligaties worden ingedeeld in een negental 'mandjes'. Voor elk van de mandjes wordt een gewogen gemiddelde looptijd en een gewogen gemiddelde rendement bepaald. De negen datapunten die hiermee ontstaan vormen de basis voor de curve. Uit de yield curve wordt vervolgens een spot curve afgeleid, waarbij de spot rates vanaf dertig jaar constant worden gehouden." (Bron: www.towerswatson.com).

Onderstaande tabel detailleert het tekort van de toegezegd-pensioenregeling, alsook de actuariële winsten en verliezen van de voorbije 5 jaar:

(in EUR)	31/12/2013		31/12/2012	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Landbouwkrediet	Centea
Contante waarde van de brutoverplichting	55.606.853,41	7.732.121,50	51.753.188,00	6.577.979,00
Reële waarde van de fondsbeleggingen	41.901.078,06	5.912.837,48	41.238.017,25	4.894.146,00
Deficit (surplus)	13.705.775,35	1.819.284,03	10.515.170,75	1.683.833,00
Actuariële winsten en verliezen - ervaring	1.281.034,62	208.709,62	-550.769,03	-712.907,17
Actuariële winsten en verliezen - demografische assumpties	347.589,92	-63.781,23	0,00	0,00
Actuariële winsten en verliezen - financiële assumpties	2.678.712,94	407.593,42	1.309.968,03	443.237,17

(in EUR)	31/12/2011		31/12/2010	31/12/2009
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Landbouwkrediet	Landbouwkrediet
Contante waarde van de brutoverplichting	51.154.933,00	6.651.849,00	49.465.057,00	45.193.467,00
Reële waarde van de fondsbeleggingen	37.784.104,00	4.529.221,00	39.829.505,00	36.245.794,00
Deficit (surplus)	13.370.829,00	2.122.628,00	9.635.552,00	8.947.673,00
Actuariële winsten en verliezen - ervaring	-5.352.684,00	79.560,00	-145.014,00	2.315.741,00
Actuariële winsten en verliezen - demografische assumpties				
Actuariële winsten en verliezen - financiële assumpties				

De verwachte cashflows in 2014 met betrekking tot de toegezegd-pensioenregelingen van de Groep worden in onderstaande tabel weergegeven:

(in EUR)	31/12/2014	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Bijdragen van de werkgever	4.072.856,61	1.122.608,03
Bijdragen van deelnemers aan de regeling	252.001,94	0,00
Betaalde vergoedingen	4.412.402,11	103.914,00
Betaalde vergoedingen door de werknemer	105.360,33	0,00
Belastingen	486.622,70	124.948,20

De gemiddelde looptijd van de verplichtingen met betrekking tot de toegezegd-pensioenregelingen is 7 jaar voor ex-Landbouwkrediet en 12,7 jaar voor ex-Centea.

Onderstaande tabel toont de sensitiviteitsanalyse van de actuariële veronderstellingen met +50bp op de brutoverplichting van beide pensioenplannen:

(in EUR)		31/12/2013	
		Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
1	Brutoverplichting op het einde van de periode		
a.	Brutoverplichting	55.606.853,41	7.732.120,55
2	Brutoverplichting op het einde van de periode gebaseerd op hypothesen 2012		
a.	Brutoverplichting - Nominale waarde	53.720.927,00	7.596.345,00
3	Sensitiviteit disconteringsvoet		
a.	Oorspronkelijke hypothese	2,60%	3,40%
b.	Brutoverplichting	55.606.853,41	7.732.120,55
a.	Hypothese - Variatie 1	3,10%	3,90%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	53.731.189,78	7.228.303,99
a.	Hypothese - Variatie 2	2,10%	2,90%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	57.599.737,24	8.293.907,08
4	Sensitiviteit van de verwachte procentuele salarisstijgingen		
a.	Oorspronkelijke hypothese	3,00%	3,00%
b.	Brutoverplichting	55.606.853,41	7.732.120,55
a.	Hypothese - Variatie 1	3,50%	3,50%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	58.067.772,66	8.359.822,58
a.	Hypothese - Variatie 2	2,50%	2,50%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	53.420.536,27	7.177.779,40
5	Sensitiviteit van het sterftecijfer		
a.	Oorspronkelijke hypothese	MR-3 / FR-3	MR-3 / FR-3
b.	Brutoverplichting	55.606.853,41	7.732.120,55
a.	Hypothese - Variatie 1	MR / FR	MR / FR
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	55.215.178,55	7.804.359,18
6	Sensitiviteit van de verwachte inflatie		
a.	Oorspronkelijke hypothese	2,00%	2,00%
b.	Brutoverplichting	55.606.853,41	7.732.120,55
a.	Hypothese - Variatie 1	2,50%	2,50%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	57.288.266,82	8.244.738,19
a.	Hypothese - Variatie 2	1,50%	1,50%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	54.005.909,38	7.267.363,85

14. Derivaten

Een derivaat is een financieel instrument waarvan de waarde verandert als gevolg van veranderingen in een bepaalde onderliggende waarde (rentevoet, valutakoers, aandelenkoers, index ed), waarvoor geen of een geringe aanvangsinvestering nodig is en dat op een tijdstip in de toekomst wordt afgewikkeld.

De Groep houdt enkel derivaten aan in het kader van afdekkingstransacties. Bij de overname van Centea werd Crelan geconfronteerd met derivaten die volgens de eigen risicomodellen niet in aanmerking kwamen als afdekking. Deze derivaten dienden bijgevolg geplaatst te worden in de portefeuille voor handelsdoeleinden. Het betreft renteswapovereenkomsten, caps, swaptions en wisselverrichtingen op termijn.

Een renteswap is een overeenkomst waarbij twee partijen akkoord gaan om periodiek rentebetalingen te ruilen. In het vaakst voorkomende geval gaat een partij ermee akkoord om voor de hele looptijd van het contract op afgesproken data vaste rentebetalingen te doen, terwijl de andere partij zich ertoe verbindt rentebetalingen te doen die vlotten ten aanzien van een bepaalde referentierente. Doorgaans ruilen beide partijen enkel interest en geen kapitaal. De Groep houdt eveneens één rente-instrument aan waarvan het ene been afhangt van de vlottende rente en het andere been afhangt van een bepaalde marktstrategie.

Een cap is een rente-optie waarmee de maximale rente voor de koper van de cap beperkt wordt tot een vooraf vastgelegd niveau voor verschillende periodes.

Een swaption is een optie op een swap waarbij de eigenaar van de swaption het recht heeft, maar niet de verplichting, om een swap tegen vooraf bepaalde voorwaarden af te sluiten op of binnen een bepaald tijdstip.

Bij wisselverrichtingen op termijn verbindt de koper van het contract er zich toe om een bepaalde hoeveelheid valuta te kopen of te verkopen op een in de toekomst vastgelegd tijdstip aan een vooraf afgesproken prijs.

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december. Voor het notioneel bedrag wordt er een opsplitsing gemaakt tussen te ontvangen (receiver) en te betalen (payer).

(in EUR)	31/12/2013			
	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Renteinstrumenten				
- IRS (renteswap-overeenkomst)	473.052.631,58	197.052.631,58	49.416.241,92	45.483.817,41
- Caps	969.977.244,49	782.500.000,00	8.314.086,01	5.683.025,47
- Swaptions	250.603.077,00	94.000.000,00	614.356,23	300.041,71
Valutainstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
- Termijnwisselverrichting	1.853.840,95	1.839.829,47	29.392,81	12.588,55
Totaal derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	1.695.486.794,02	1.075.392.461,05	58.374.076,97	51.479.473,14
	31/12/2012			
	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Renteinstrumenten				
- IRS (renteswap-overeenkomst)	940.631.578,95	984.631.578,95	66.540.470,43	75.795.290,72
- Caps	1.107.488.686,00	965.000.000,00	5.799.880,91	3.925.239,51
- Swaptions	374.703.077,00	139.000.000,00	391.823,85	178.656,14
Valutainstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
- Termijnwisselverrichting	16.123.958,74	12.816.004,57	3.311,55	229.179,13
Totaal derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	2.438.947.300,69	2.101.447.583,52	72.735.486,73	80.128.365,50

De totale impact op het resultaat van de marktwaardeschommelingen van derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden, bedraagt -167.517,32 EUR in 2013 (2012: EUR 1.423.386,53). In 2013 is de portefeuille derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden afgenomen. In de loop van het jaar werden er drie renteswaps voor een notionele waarde van EUR 35 miljoen geherclassificeerd uit de portefeuille aangehouden voor handelsdoeleinden, naar de portefeuille aangehouden voor afdekking. Verder zijn er voor een notionele waarde van EUR 1.215 miljoen aan renteswap-overeenkomsten en EUR 169 miljoen aan swaptions vervallen. De overige bewegingen van het notioneel bedrag zijn het gevolg van het afschrijven van de notionele waarden van de amortizing caps en swaps in portefeuille.

De Groep past uitsluitend reële-waardeafdekking toe, waarbij het risico van veranderingen in de reële waarde van een actief of verplichting wordt ingedekt. Zowel portefeuilles van activa of verplichtingen (macro-hedging), als individuele activa of verplichtingen (micro-hedging) maken het voorwerp uit van afdekkingrelaties.

Voor wat betreft de reële waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille van financiële activa of verplichtingen werden bij Landbouwkrediet en Centea drie portefeuilles samengesteld die elk afzonderlijk met een portefeuille van renteswaps worden ingedekt:

- Portefeuille activa, bestaande uit consumentenkredieten, hypothecaire kredieten en investeringskredieten
- Investeringsportefeuille
- Portefeuille verplichtingen, bestaande uit kasbons

Sinds 2011 wordt binnen de Groep eveneens reële waarde-afdekking met caps en swaptions toegepast. Crelan creëerde hiervoor synthetische portefeuilles van caps impliciet aan de hypothecaire leningen met herzienbare rentevoet samengesteld als afgedekte positie waarop reële waarde-afdekking wordt toegepast.

Voor alle reële waarde-afdekkingen, worden op elke rapporteringsdatum de vereiste efficiëntietesten uitgevoerd.

Per 31 december bezit de Groep één reële waardeafdekking van een individueel actief. Een renteswap met een nominale waarde van EUR 10.000.000 wordt aangehouden ter indekking van het renterisico van een obligatielening.

Onderstaande tabel detailleert de reële waarde van de afdekkingsinstrumenten aangehouden per 31 december:

31/12/2013				
(in EUR)	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Reële waarde-afdekking (macro-hedging)	2.102.000.000,00	6.885.286.477,08	51.105.330,21	564.422.764,73
Reële waarde-afdekking (micro-hedging)	10.000.000,00	0,00	0,00	6.337.865,44
Totaal derivaten gebruikt ter afdekking	2.112.000.000,00	6.885.286.477,08	51.105.330,21	570.760.630,17

31/12/2012				
(in EUR)	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Reële waarde-afdekking (macro-hedging)	1.562.000.000,00	6.824.875.644,26	44.278.723,43	741.108.968,52
Reële waarde-afdekking (micro-hedging)	10.000.000,00	0,00	0,00	7.926.955,38
Totaal derivaten gebruikt ter afdekking	1.572.000.000,00	6.824.875.644,26	44.278.723,43	749.035.923,90

De totale ineffectiviteit opgenomen in resultaat bedroeg per 31 december 2013 EUR -4,7 miljoen (2012: EUR +0,6 miljoen). Het resultaat werd sterk beïnvloed door de wijziging van de waarderingmethode van de derivaten. In 2012 werden deze gewaardeerd aan de Euribor-curve, maar omwille van de huidige marktomstandigheden werden deze in de loop van 2013 gewaardeerd aan de Eonia-curve. De impact op het resultaat van deze wijziging van curve in 2013 bedraagt EUR -5 miljoen.

(in EUR)	31/12/2013		31/12/2012	
	Winsten	Verliezen	Winsten	Verliezen
Reële waarde-afdekking van een individueel actief of verplichting				
- wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte positie	0,00	1.671.525,00	0,00	1.093.270,00
- wijzigingen in de reële waarde van de afdekkingsderivaten (met inbegrip van beëindiging)	1.590.328,00	0,00	1.156.235,98	0,00
Reële waarde-afdekking van het renterisico van een portefeuille				
- wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte positie	0,00	202.085.753,61	45.710.246,13	92.502.757,38
- wijzigingen in de reële waarde van de afdekkingsderivaten	197.449.150,12	0,00	83.157.036,26	35.835.340,77
Totaal winsten en verliezen	199.039.478,12	203.757.278,61	130.023.518,37	129.431.368,15
Netto resultaat als gevolg van de administratieve verwerking van afdekkingstransacties		-4.717.800,49	592.150,22	

15. Reële waarde van financiële activa en financiële verplichtingen

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld, tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn.

15.1. Reële waarde van financiële activa en verplichtingen aan geamortiseerde kostprijs

Onderstaande tabel geeft de boekwaarde en de reële waarde van de activa en verplichtingen die in de balans aan geamortiseerde kostprijs worden opgenomen.

(in EUR)	31/12/2013				
	Boekwaarde	Reële waarde	Level 1	Level 2	Level 3
Activa					
Leningen en Vorderingen	17.312.502.066,82	17.519.285.990,85	0,00	230.960.972,13	17.288.325.018,72
Interbancaire kredieten	1.867.201.043,65	1.867.205.245,99	0,00	168.899.164,74	1.698.306.081,25
Consumentenkredieten	616.741.737,45	614.702.138,12	0,00	0,00	614.702.138,12
Hypothecaire kredieten	10.092.042.585,69	10.185.081.618,57	0,00	0,00	10.185.081.618,57
Landbouwkredieten	1.938.245.822,21	2.010.141.243,20	0,00	0,00	2.010.141.243,20
Professionele kredieten	1.796.523.161,83	1.842.823.108,63	0,00	48.227.774,39	1.794.595.334,24
Kredieten op korte termijn	286.023.483,77	284.523.946,96	0,00	0,00	284.523.946,96
Andere	715.724.232,21	714.808.689,38	0,00	13.834.033,00	700.974.656,38
Verplichtingen					
Deposito's	16.889.110.103,76	16.911.093.780,16	0,00	15.455.558.070,30	1.455.535.709,86
In schuldbewijzen belichaamde schulden	2.922.495.958,74	2.999.548.805,09	0,00	22.923,00	2.999.525.882,09
Achtergestelde verplichtingen	341.504.764,21	374.659.544,38	0,00	0,00	374.659.544,38

(in EUR)	31/12/2012				
	Boekwaarde	Reële waarde	Level 1	Level 2	Level 3
Activa					
Leningen en Vorderingen	17.616.069.788,85	18.205.031.835,36	0,00	191.028.157,96	18.014.003.677,40
Interbancaire kredieten	2.656.680.041,29	2.656.699.155,51	0,00	133.517.772,41	2.523.181.383,10
Consumentenkredieten	620.656.435,87	623.990.083,17	0,00	0,00	623.990.083,17
Hypothecaire kredieten	9.827.314.674,08	10.204.403.429,83	0,00	0,00	10.204.403.429,83
Landbouwkredieten	1.914.084.302,01	2.031.393.668,83	0,00	0,00	2.031.393.668,83
Professionele kredieten	1.433.594.175,17	1.502.569.624,03	0,00	44.445.029,00	1.458.124.595,03
Kredieten op korte termijn	251.657.451,23	249.908.231,14	0,00	0,00	249.908.231,14
Andere	912.082.709,20	936.067.642,85	0,00	13.065.356,55	923.002.286,30
Verplichtingen					
Deposito's	15.949.376.489,22	15.966.072.143,57	0,00	14.890.047.022,73	1.076.025.120,84
In schuldbewijzen belichaamde schulden	2.855.930.314,93	2.945.643.353,78	0,00	86.304,72	2.945.557.049,06
Achtergestelde verplichtingen	358.909.227,14	384.299.612,47	0,00	0,00	384.299.612,47

Voor de deposito's op ten hoogste één jaar wordt de reële waarde verondersteld gelijk te zijn aan de boekwaarde. Voor de overige activa en verplichtingen wordt er een reële waarde bepaald op basis van:

- De evolutie van de risicovrije rentevoet: Hierbij wordt er gekeken naar het verschil tussen de historische en de actuele rentevoet. Als risicovrije rentevoet wordt er de IRS rentevoet genomen van een gelijkaardige cash-flow structuur.
- De evolutie van de marges op de activa en verplichtingen: Hierbij wordt er gekeken naar het verschil tussen de historische en de actuele marges op de verschillende producten. De marge wordt berekend als de rentevoet die de klant betaalt, verminderd met de risicovrije rentevoet. Als actuele marge wordt het gewogen gemiddelde genomen van de marges op de productie van de laatste 12 maanden van de verschillende producten.
Om tot de impact op de reële waarde te komen, wordt de evolutie van de marge vermenigvuldigd met de resterende omloop, en geactualiseerd met de risicovrije rentevoet. Dezelfde marge wordt gebruikt voor de resterende looptijd van het krediet/verplichting en houdt dus geen rekening met eventuele rentewijzigingen.

15.2. Waardering van financiële activa en verplichtingen opgenomen aan reële waarde.

Onderstaande tabellen geven de indeling van de reële waarde van de financiële activa en verplichtingen in Level 1, Level 2 en Level 3 afhankelijk van de observeerbaarheid van de gebruikte inputs:

Level 1: genoteerde prijzen (niet aangepast) in actieve markten voor identieke activa en verplichtingen;

Level 2: gebruik van inputs andere dan genoteerde prijzen, die observeerbaar zijn voor het actief of de verplichting, ofwel direct ofwel indirect;

Level 3: indien een reële waardebeoordeling uitsluitend op basis van observeerbare marktgegevens niet mogelijk is, wordt de reële waarde bepaald met behulp van niet-observeerbare gegevens.

Reële waarde van de financiële activa 2013

<i>Financiële activa tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Kredieten	4.995.169,70	0,00	4.995.169,70	0,00
TOTAAL	4.995.169,70	0,00	4.995.169,70	0,00
<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Eigen-vermogensinstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	58.374.076,97	0,00	56.887.722,06	1.486.354,91
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	58.374.076,97	0,00	56.887.722,06	1.486.354,91
<i>Voor verkoop beschikbaar</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Eigen-vermogensinstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
Schuldbewijzen	3.399.737.803,41	3.181.714.818,86	198.925.418,37	19.097.566,18
Fondsen	1.251.036,60	1.251.036,60	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	3.400.988.840,01	3.182.965.855,46	198.925.418,37	19.097.566,18
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Interest Rate Swaps	33.422.283,42	0,00	33.422.283,42	0,00
Swaptions	9.501.043,19	0,00	9.501.043,19	0,00
Caps	8.182.003,60	0,00	8.182.003,60	0,00
TOTAAL	51.105.330,21	0,00	51.105.330,21	0,00

Reële waarde van de financiële verplichtingen 2013

<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Eigen-vermogensinstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	51.479.473,14	0,00	51.479.473,14	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	51.479.473,14	0,00	51.479.473,14	0,00
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Interest Rate Swaps	570.760.630,17	0,00	570.760.630,17	0,00
Swaptions	0,00	0,00	0,00	0,00
Caps	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	570.760.630,17	0,00	570.760.630,17	0,00

Reële waarde van de financiële activa 2012

<i>Financiële activa tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Kredieten	4.986.686,02	0,00	4.986.686,02	0,00
TOTAAL	4.986.686,02	0,00	4.986.686,02	0,00
<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Eigen-vermogensinstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
Schuldbewijzen	4.158.800,00	0,00	0,00	4.158.800,00
Derivaten	72.735.486,73	0,00	70.656.677,58	2.078.809,15
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	76.894.286,73	0,00	70.656.677,58	6.237.609,15
<i>Voor verkoop beschikbaar</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Eigen-vermogensinstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
Schuldbewijzen	2.970.166.658,50	2.626.492.404,67	261.203.460,63	82.470.793,20
Fondsen	1.265.160,00	1.265.160,00	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	2.971.431.818,50	2.627.757.564,67	261.203.460,63	82.470.793,20
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Interest Rate Swaps	31.998.641,58	0,00	31.998.641,58	0,00
Swaptions	6.612.091,63	0,00	6.612.091,63	0,00
Caps	5.667.990,22	0,00	5.667.990,22	0,00
TOTAAL	44.278.723,43	0,00	44.278.723,43	0,00

Reële waarde van de financiële verplichtingen 2012

<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Eigen-vermogensinstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	80.128.365,50	0,00	80.128.365,50	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	80.128.365,50	0,00	80.128.365,50	0,00
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Interest Rate Swaps	749.035.923,90	0,00	749.035.923,90	0,00
Swaptions	0,00	0,00	0,00	0,00
Caps	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	749.035.923,90	0,00	749.035.923,90	0,00

Financiële activa en verplichtingen waarvoor geen genoteerde prijs beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van de marktwaarderingen van gerenommeerde externe financiële tegenpartijen. Deze marktwaarderingen worden systematisch gecontroleerd door het departement financiële markten. Omwille van illiquiditeit, worden 6 obligaties gewaardeerd op basis van een modelprijs. Voor deze obligaties worden de cashflows van de obligaties gewaardeerd aan de Euribor 6M swapcurve vermeerderd met de spread van liquide obligaties van dezelfde emittent en met vergelijkbare looptijd of bij gebrek hieraan, liquide obligaties van emittenten met gelijkwaardige rating en vergelijkbare looptijd.

Betreffende derivaten wordt de marktwaarde als volgt bepaald: voor de renteswaps gebeurt de waardering sinds september op basis van de eonia curve (In 2012 werden de swaps ter afdekking gewaardeerd op basis van de 3m of 6m swapcurve). Voor de caps en swaptions wordt gebruik gemaakt van de marktvolatiliteiten die verschillende tegenpartijen in Bloomberg afficheren. Vervolgens gebeurt de marktwaardering van de optie op basis van de karakteristieken van het onderliggende derivaat.

Een sensitiviteitsanalyse van de globale portefeuille gebeurt op maandelijkse basis. Zowel het renterisico, het spreadrisico als het marktrisico wordt hierbij gemeten en getoetst aan door de Raden van Bestuur opgelegde limieten. Het renterisico en het spreadrisico voor de obligaties onder level 3 zijn beperkt, vooreerst omwille van het geïnvesteerd bedrag van 19 miljoen EUR en vervolgens omdat de meeste obligaties een vlottende coupon betalen. Op basis van een renteschok van 200 basispunten berekenen we een beperkte impact van 0,1 miljoen EUR. Het kredietrisico onder stress wordt berekend op basis van de spreadvar. Hiervoor wordt een betrouwbaarheidsinterval van 99,5% genomen en een risicoperiode van 3 maand. De spreadvar bedraagt aldus 2,1 miljoen EUR.

Bij de herziening van de assumpties die gebruikt worden voor de berekeningen van Level 3 werden er geen materiële aanpassingen doorgevoerd. Hierdoor was er dus ook geen materiële impact op de waardering.

Eind 2013 werd de portefeuille van de bank geanalyseerd, met een aantal wijzigingen in niveau als resultaat. De veranderingen vonden enkel plaats in de portefeuille "voor verkoop beschikbare activa" (schuldbewijzen). De bewegingen zijn het gevolg van de terugkeer van betrouwbare en voldoende liquide marktprijzen voor obligaties geklasseerd in level 2 en level 3.

Onderstaande tabel geeft de transfers van level weer in 2013 en 2012:

	Level 1 in 2013	Level 2 in 2013	Level 3 in 2013
Level 1 in 2012			0,00
Level 2 in 2012	24.371.662,15		0,00
Level 3 in 2012	41.843.065,73		0,00

	Level 1 in 2012	Level 2 in 2012	Level 3 in 2012
Level 1 in 2011			0,00
Level 2 in 2011	50.370.958,80		0,00
Level 3 in 2011	0,00	166.747.513,35	

Onderstaande tabel geeft de evolutie van level 3 weer van einde 2012 tot einde 2013.

31/12/2013	Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden		Voor verkoop beschikbare financiële activa
	Schuldbewijzen	Derivaten	Schuldbewijzen
Openingsbalans	4.158.800,00	2.078.809,15	82.470.793,20
Resultaten			
- via gerealiseerde resultaten	0,00	-592.454,24	5.138.782,05
- via niet-gerealiseerde resultaten	0,00	0,00	670.207,09
Aankopen	0,00	0,00	0,00
Verkopen	0,00	0,00	-5.363.541,01
Op eindvervaldag gekomen	-4.158.800,00	0,00	-11.900.418,29
Transfers in/uit Level 3	0,00	0,00	-51.918.256,86
Eindbalans	0,00	1.486.354,91	19.097.566,18

Onderstaande tabel geeft de evolutie van level 3 weer van einde 2011 tot einde 2012.

31/12/2012	Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden		Voor verkoop beschikbare financiële activa
	Schuldbewijzen	Derivaten	Schuldbewijzen
Openingsbalans	4.109.600,00	1.762.361,21	255.077.232,85
Resultaten			
- via gerealiseerde resultaten	49.200,00	316.447,94	-7.531.817,66
- via niet-gerealiseerde resultaten	0,00	0,00	10.277.386,26
Aankopen	0,00	0,00	25.675.874,03
Verkopen	0,00	0,00	0,00
Op eindvervaldag gekomen	0,00	0,00	-50.673.961,95
Transfers uit Level 3	0,00	0,00	-150.353.920,33
Eindbalans	4.158.800,00	2.078.809,15	82.470.793,20

Een bedrag van EUR 4.546.327,81 uit de winst- en verliesrekening heeft betrekking op financiële activa in level 3 die zich per 31 december 2013 nog in portefeuille bevinden. Hiervan heeft EUR 208.866,87 betrekking op de evolutie van gelopen, niet vervallen rente, EUR -19.262,91 op de actuariële op- en afrentingen van effecten, EUR -592.454,24 op reële waardeschommelingen via resultaat en EUR 4.949.178,09 op terugnames van bijzondere waardeverminderingen op voor verkoop beschikbare financiële activa in level 3.

16. Saldering van financiële activa en verplichtingen

Om het risico bij het afsluiten van derivaten te beperken, wordt met iedere financiële tegenpartij een ISDA Master Agreement, een CSA (Credit Support Annex) en een GMRA (Global Master Repurchase Agreement) afgesloten. Deze contracten bepalen immers dat bij falen een netting mag gebeuren van alle rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de derivatenhandel met deze tegenpartij. Het risico wordt nog verder beperkt door de contractuele verplichting om cash collateral te plaatsen bij een negatieve netto marktwaarde van de portefeuille derivaten. Bij een positieve netto marktwaarde ontvangt men dus cash collateral.

Er blijft ten allen tijde een residueel risico vermits bij het falen van een tegenpartij, waarmee derivaten werden afgesloten, een nieuwe tegenpartij dient gezocht te worden waarbij de vervangingskost de cash collateral kan overschrijden.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële activa en verplichtingen waarop een afdwingbare ISDA master netting overeenkomst van toepassing is. Dit is van toepassing op derivaten transacties en op verkoop-terugkoopovereenkomsten. De ISDA conventie voldoet niet aan de criteria om financiële activa en verplichtingen te salderen op de balans, maar het laat toe om alle rechten en verplichtingen tegenover een tegenpartij te netten in het geval dat deze tegenpartij in gebreke blijft.

31/12/2013		Saldering onder bepaalde voorwaarden				
(in EUR)	Bruto bedragen, voor eventuele saldering op de balans	Bedragen effectief gesaldeerd op de balans	Netto bedragen op de balans, inclusief saldering	Bedragen die gesaldeerd worden in het kader van een ISDA conventie	Verkregen of gegeven garanties, inclusief cash collateral	Netto bedrag, na elk effect van saldering
Financiële activa						
Derivaten	109.450.014,37	0,00	109.450.014,37	79.278.888,05	28.649.001,85	1.522.124,47
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal actief	109.450.014,37	0,00	109.450.014,37	79.278.888,05	28.649.001,85	1.522.124,47
Financiële verplichtingen						
Derivaten	622.227.514,76	0,00	622.227.514,76	79.278.888,05	542.948.626,71	0,00
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	43.234.731,52	0,00	43.234.731,52	0,00	43.234.731,52	0,00
Totaal passief	665.462.246,28	0,00	665.462.246,28	79.278.888,05	586.183.358,23	0,00

31/12/2012		Saldering onder bepaalde voorwaarden				
(in EUR)	Bruto bedragen, voor eventuele saldering op de balans	Bedragen effectief gesaldeerd op de balans	Netto bedragen op de balans, inclusief saldering	Bedragen die gesaldeerd worden in het kader van een ISDA conventie	Verkregen of gegeven garanties, inclusief cash collateral	Netto bedrag, na elk effect van saldering
Financiële activa						
Derivaten	117.010.898,61	0,00	117.010.898,61	108.060.305,88	6.871.783,61	2.078.809,13
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal actief	117.010.898,61	0,00	117.010.898,61	108.060.305,88	6.871.783,61	2.078.809,13
Financiële verplichtingen						
Derivaten	828.935.110,27	0,00	828.935.110,27	108.060.305,88	718.512.266,74	2.362.537,66
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	712.517.647,91	0,00	712.517.647,91	0,00	712.517.647,91	0,00
Totaal passief	1.541.452.758,18	0,00	1.541.452.758,18	108.060.305,88	1.431.029.914,65	2.362.537,66

De verkregen en gegeven garanties bestaan grotendeels uit cash collateral. Het garantiebedrag wordt gereguleerd en is bijgevolg juridisch afdwingbaar op basis van een "Credit Support Annex" (CSA)-overeenkomst die wordt toegevoegd aan de ISDA overeenkomst. Voor één renteswap afgesloten in het kader van een kredietverlening werd geen CSA-overeenkomst ondertekend.

17. Eigen Vermogen

De samenstelling van het eigen vermogen per 31 december is als volgt:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Aandelenkapitaal	720.636.597,93	829.254.032,60
Niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit voor verkoop beschikbare financiële activa	80.789.461,70	115.150.187,41
Actuariële winsten/verliezen bij pensioenplannen	-2.310.501,36	1.175.646,26
Reserves	293.335.921,44	259.631.356,60
Nettowinst van het boekjaar	45.213.341,59	73.392.126,58
Minderheidsbelangen	0,00	0,00
Totaal eigen vermogen	1.137.664.821,30	1.278.603.349,45

De evolutie van de niet gerealiseerde winsten en verliezen uit voor verkoop beschikbare financiële activa wordt in onderstaande tabel weergegeven:

(in EUR)	Bruto	Uitgestelde belastingen	Totaal
Openingsbalans 31/12/2013	174.790.138,77	-59.639.951,36	115.150.187,41
Herwaardering van de activa	-57.094.540,26	19.401.818,00	-37.692.722,26
Verkochte en vervallen effecten	-9.589.209,60	3.259.372,34	-6.329.837,26
Aangelegde waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00
Reële waarde-afdekking micro hedge	2.110.524,00	-717.367,11	1.393.156,89
Reële waarde-afdekking macro hedge	12.146.259,60	-4.128.513,64	8.017.745,96
Andere	0,00	250.930,95	250.930,95
Eindbalans 31/12/2013	122.363.172,51	-41.573.710,81	80.789.461,70

De erkende coöperatieve Kassen Lanbokas en Agricaïsse bezitten, samen met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet, 50% van de aandelen (aandelen A) en van de daarbij horende stemrechten van de NV Crelan. De resterende 50% van de aandelen (aandelen B) van de NV Crelan zijn in handen van

SAS Belgium CA, een vennootschap naar Frans recht. Deze aandelen geven recht op de helft van de stemrechten. In de loop van 2011 verhoogde SAS Belgium CA het kapitaal van de NV Crelan met EUR 250.000.000. Deze transactie gaf aanleiding tot de uitgifte van 2.991.539 aandelen zonder stemrecht (aandelen C). De helft van deze kapitaalsverhoging werd in 2012 reeds terugbetaald voor een bedrag van EUR 125.000.000 of een terugname van 1.495.770 aandelen. De resterende aandelen werden in de loop van 2013 volledig teruggenomen. De Groep houdt geen eigen aandelen aan.

Onderstaande tabel schetst de evolutie van het aandelenkapitaal in 2013 en 2012:

(in EUR)	2013		2012	
	aantal aandelen	kapitaal	aantal aandelen	kapitaal
Openingsbalans	51.361.275	829.254.032,60	43.382.438	822.079.149,00
- aandelen op naam	2.408.269	222.236.758,20	3.904.039	333.238.913,28
- coöperatieve aandelen	48.953.006	607.017.274,40	39.422.623	488.840.235,72
Mutaties	-372.176	-108.617.434,67	8.034.613	7.176.749,20
- toe- en uitredingen van coöperatoren	1.123.594	13.932.565,33	9.530.383	118.176.749,20
- kapitaalvermindering	-1.495.770	-125.000.000,00	-1.495.770	-125.000.000,00
- kapitaalverhoging	0	2.450.000,00	0	14.000.000,00
- andere	0,00	0,00	0	-1.865,60
Eindbalans	50.989.099	720.636.597,93	51.417.051	829.254.032,60
- aandelen op naam	912.499	99.686.758,20	2.408.269	222.236.758,20
- coöperatieve aandelen	50.076.600	620.949.839,73	48.953.006	607.017.274,40

De aandelen op naam zijn zonder nominale waarde. De coöperatieve aandelen hebben een nominale waarde van EUR 12,40 per aandeel. Alle aandelen zijn volstort.

Een overzicht van de aandelen op naam (B en C) wordt in volgende tabel weergegeven. De aandelen A blijven in de Groep en worden dus niet weergegeven in de geconsolideerde cijfers:

(in EUR)	2013		2012	
	B	C	B	C
Openingsbalans	97.236.758,20	125.000.000,00	83.238.913,28	250.000.000,00
Kapitaalverhoging	2.450.000,00	0,00	14.000.000,00	0,00
Kapitaalvermindering	0,00	-125.000.000,00	0,00	-125.000.000,00
Andere	0,00	0,00	-2.155,08	0,00
Eindbalans	99.686.758,20	0,00	97.236.758,20	125.000.000,00

De andere reserves bevatten voor een bedrag van EUR 102.185.124,11 (2012: EUR 139.501.193,11) statutaire reserves, waarvan EUR 73.819.332,50 (2012: EUR 68.756.414,32) niet onmiddellijk voor uitkering in aanmerking komt.

De reserves uit herwaardering hebben betrekking op de niet-gerealiseerde winsten en verliezen op de voor verkoop beschikbare financiële activa, en op actuariële winsten en verliezen bij pensioenplannen. De andere reserves hebben betrekking op de ingehouden winsten.

De Raad van Bestuur zal tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 24 april 2014 voorstellen om geen dividend uit te keren aan de hoofdaandeelhouder en aan de erkende coöperatieve kassen. De Raad van Bestuur zal ook voorstellen dat de erkende coöperatieve kassen Lanbokas en Agricaisse, samen met de regionale coöperatieve kassen, aan de coöperatoren 4% zullen uitkeren op hun aandeel in het coöperatief kapitaal. Het totaal dividend over het boekjaar 2013 zou aldus EUR 24.305.833,32 bedragen.

18. Verzekeringscontracten

Crelan Insurance commercialiseert sinds september 2007 uitsluitend risicoverzekeringen van het type "schuldsaldoverzekering", "tijdelijke overlijdensverzekeringen" en "financieringsaldo verzekering".

Doelgroep van een schuldsaldoverzekering zijn personen of vennootschappen die een lening afsluiten en de gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de lening in geval van overlijden van (één van) de leningnemers of bedrijfsleiders (in geval de lening wordt afgesloten door een vennootschap) willen laten verzekeren. De schuldsaldoverzekering voorziet bij overlijden van de verzekerde, of bij het eerste overlijden van twee verzekerden, een uitkering van een vast bedrag dat bij de onderschrijving gealigneerd wordt op (een percentage van) de verwachte evolutie van het nog openstaande saldo van een lening. Daarnaast is het ook mogelijk voor de verzekeringnemer één of meerdere aanvullende verzekeringen te onderschrijven. Deze mogelijke aanvullende verzekeringen dekken de risico's "overlijden door ongeval", "opeenvolgend overlijden" en "arbeidsongeschiktheid".

De aanvullende verzekering arbeidsongeschiktheid wordt niet meer gecommmercialiseerd sinds 1 januari 2010.

Doelgroep van een financieringssaldoverzekering zijn personen of vennootschappen die een krediet (lening op afbetaling) afsluiten en de gehele terugbetaling van de lening op afbetaling in geval van overlijden van (één van) de leningnemers of bedrijfsleiders (in geval de lening wordt afgesloten door een vennootschap) willen laten verzekeren. De financieringssaldoverzekering voorziet bij overlijden van de verzekerde, of bij het eerste overlijden van twee verzekerden, een uitkering van een vast bedrag dat bij de onderschrijving gealigneerd wordt op de totale som van de terug te betalen mensualiteiten van de lening op afbetaling. Maandelijks neemt het verzekerd kapitaal af met één mensualiteit.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verzekeringsverplichtingen, herverzekeringsactiva, baten en lasten die voortvloeien uit de verzekeringscontracten:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Bruto technische voorzieningen		
Voorziening van de verzekeringscontracten	23.046.819	18.011.233
Voorziening voor schadegevallen	585.929	668.764
Aandeel van de herverzekeraar		
Voorziening van de verzekeringscontracten	0	0
Voorziening voor schadegevallen	503.894	615.617
Premies		
Brutopremies	14.064.367	10.570.715
Uitgaande herverzekeringspremies	1.822.782	1.420.148
Uitkeringen		
Bruto	2.234.024	1.037.889
Deel van de herverzekeraars	1.801.606	596.253

De brutotechnische voorzieningen, alsook het aandeel van de herverzekeraar, worden in de balans opgenomen onder de rubriek "voorzieningen".

Onderstaande tabel detailleert de mutaties in de technische voorzieningen in de loop van 2013 en 2012:

(in EUR)	2013		2012	
	Bruto	Herverzekeraar	Bruto	Herverzekeraar
Beginsaldo	18.679.997	615.617	14.602.315	126.910
Brutopremies	14.064.367	0	10.570.715	0
Afhoudingen op premies	-2.392.838	0	-1.878.319	0
Ontrokken risicopremies	-6.511.728	0	-5.038.822	0
Ontrokken kosten	-408.850	0	-329.992	0
Toegekende renteopbrengsten	652.139	0	536.485	0
Uitkeringen (wijziging reserves)	-459.471	-111.723	212.324	488.707
Overige	9.132	0	5.291	0
Eindsaldo	23.632.748	503.894	18.679.997	615.617

De technische voorziening werd per einde 2013 als voldoende ingeschat. Voor de schuldsaldoverzekering bepalen de Algemene Voorwaarden dat de tarieven (waaronder deze voor de risicopremies, de diverse tariefkosten en de technische intrestvoeten) kunnen aangepast worden door de verzekeraar in het kader van een algemene tariefherziening voor de categorie verzekeringen waartoe de overeenkomst behoort of indien de wettelijke of reglementaire verplichtingen dit opleggen.

Deze herziening is mogelijk:

- indien de verzekeraar van oordeel is dat het evenwicht van de verzekerde portefeuille in gevaar wordt gebracht door een stijging van de risicograad van de betreffende verzekerde gebeurtenis(sen) bij de bevolking, de populatie van de Belgische verzekeringsmarkt of in de eigen portefeuille;
- indien zich omstandigheden voordoen die de verzekeraar volgens de wet toelaten om over te gaan tot een tariefaanpassing;
- indien hij kan aantonen dat de kostprijs om een overeenkomst te beheren gestegen is sinds de onderschrijvingsdatum van de overeenkomst;
- indien de toegepaste intrestvoet niet langer marktconform is.

Dit betekent dat bij een eventuele ontoereikendheid van de voorzieningen om de toekomstige contractuele kasstromen te dekken, de maatschappij de mogelijkheid heeft om een tariefherziening door te voeren.

19. Geldmiddelen en kasequivalenten

De geldmiddelen en kasequivalenten in het kader van het kasstroomoverzicht zijn als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Contanten	49.820.021,88	53.285.916,94
Tegoeden bij centrale banken	7.566.391,55	4.263.615,71
Zichtrekeningen bij andere banken	199.927.747,79	187.720.234,22
Daggeldleningen	0,00	951.515.840,53
Totaal geldmiddelen en kasequivalenten	257.314.161,22	1.196.785.607,40

De geldmiddelen en kasequivalenten bestaan uit de direct opvraagbare kasgelden, daggeldleningen, deposito's bij centrale banken en zichtrekeningen bij andere banken.

4.22.1.7.2. Jaarrekening 2014

1. Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken

De geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Contanten	53.673.139,88	49.820.021,88
Deposito's bij centrale banken	275.998.090,28	7.566.391,55
Monetaire reservedeposito's bij de Nationale Bank van België	336.018.714,72	704.797.002,24
Totaal geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	665.689.944,89	762.183.415,67
waarvan opgenomen in geldmiddelen en kasequivalenten	665.689.944,89	57.386.413,43

Deze rubriek bestaat uitsluitend uit direct opvraagbare kasgelden, deposito's bij centrale banken en de monetaire reservedeposito's bij de Nationale Bank van België.

Het totaal van deze rubriek, exclusief de gelopen, niet vervallen interesten, wordt in het kasstroom-overzicht bij de geldmiddelen en kasequivalenten opgenomen.

De EUR 276 miljoen als deposito betreft een daggeldlening bij de Nationale Bank van België. Een deel van de tegoeden die in 2013 geplaatst werden bij de Nationale Bank werden in 2014 gebruikt om te investeren in obligatieleningen.

2. Financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Activa		
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	27.909.007,75	58.374.076,97
Schuldbewijzen	0,00	0,00
Totaal activa aangehouden voor handelsdoeleinden	27.909.007,75	58.374.076,97
Verplichtingen		
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	29.607.886,54	51.479.473,14
Schuldbewijzen	0,00	0,00
Totaal verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	29.607.886,54	51.479.473,14

Zowel in 2013 als in 2014 werden er geen financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden als zekerheid verstrekt voor verplichtingen of voor voorwaardelijke verplichtingen.

De Groep houdt enkel derivaten aan in het kader van afdekkingstransacties. De Groep Crelan oefent dus geen trading activiteiten uit. Bij de overname van Centea werd Crelan echter geconfronteerd met derivaten die volgens de eigen risicomodellen niet in aanmerking kwamen als afdekking. Deze derivaten dienden bijgevolg geplaatst te worden in de portefeuille voor handelsdoeleinden.

In 2014 is de portefeuille derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden sterk afgenomen. In de loop van het jaar werden nl. 16 renteswaps, 8 caps en 58 swaptions gedocumenteerd als hedge relatie. Voor meer informatie met betrekking tot derivaten verwijzen wij naar noot 15.

3. Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening.

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Leningen en vorderingen	5.002.515,66	4.995.169,70
Andere	0,00	0,00
Totaal financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening	5.002.515,66	4.995.169,70

Per einde 2014 werden er geen financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening als zekerheid verstrekt voor verplichtingen of voor voorwaardelijke verplichtingen.

De maximale blootstelling aan kredietrisico van deze rubriek bedraagt EUR 5 miljoen. Er werden geen kredietderivaten of soortgelijke instrumenten afgesloten om de maximale blootstelling aan het kredietrisico te beperken.

4. Voor verkoop beschikbare financiële activa

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Overheidsobligaties		
- genoteerd	3.353.392.101,91	2.334.737.025,42
- niet-genoteerd	50.467.178,38	53.606.617,40
Obligaties en andere vastrentende effecten		
- genoteerd	901.639.813,38	796.193.809,82
- niet-genoteerd	114.477.789,03	209.407.406,21
Aandelen en andere niet vastrentende effecten		
- genoteerd	0,00	0,00
- niet-genoteerd	6.827.509,52	7.043.981,07
Financiële vaste activa		
- genoteerd	0,00	0,00
- niet-genoteerd	5.578.025,74	6.561.540,59
Totaal	4.432.382.417,96	3.407.550.380,51
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	746.972.620,06	296.229.720,06
Langlopend	3.685.409.797,90	2.682.754.568,65

Zowel in 2014 als in 2013 werden geen financiële activa geherclassificeerd van gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs naar gewaardeerd aan reële waarde of omgekeerd. Er werd geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot herclassificatie volgens de wijzigingen aan IAS 39 en IFRS 7, uitgevaardigd door de IASB in oktober 2008.

Per einde 2014 bedroeg de boekwaarde van de voor verkoop beschikbare financiële activa die als zekerheid werden verstrekt voor verplichtingen in diverse terugkoopovereenkomsten EUR 42.905.439,65 (2013: EUR 47.888.355,73).

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van de portefeuille voor verkoop beschikbare activa in de loop van de boekjaren 2014 en 2013.

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Openingsbalans	3.407.550.380,51	2.978.984.288,71
Wisselkoersschommelingen	17.233.465,01	-4.625.368,11
Aanschaffingen	1.425.611.646,33	872.833.083,15
Verkopen en op vervalddag gekomen	-467.128.474,53	-365.705.684,89
Actuariële op- en afrentingen	-31.147.414,86	-31.103.953,80
Reële waardeschommelingen via eigen vermogen	79.746.512,89	-52.365.328,59
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00
Aanwending en terugname van waardeverminderingen	516.302,60	9.533.344,04
Eindbalans	4.432.382.417,96	3.407.550.380,51

In de loop van 2013 en 2014 werden er geen waardeverminderingen aangelegd op effecten. Daarentegen werd er wel voor EUR 516.302,60 aan waarde-verminderingen teruggenomen op financiële activa die tijdens het boekjaar zijn vervallen of werden verkocht.

31/12/2014	Obligaties en andere	Aandelen en andere	Financiële vaste activa	Totaal
	vastrentende effecten	niet-vastrentende effecten		
Openingsbalans	2.255.289,09	0,00	785.250,00	3.040.539,09
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Terugname van waardeverminderingen	-516.302,60	0,00	0,00	-516.302,60
Eindbalans	1.738.986,49	0,00	785.250,00	2.524.236,49

31/12/2013	Obligaties en andere	Aandelen en andere	Financiële vaste activa	Totaal
	vastrentende effecten	niet-vastrentende effecten		
Openingsbalans	8.918.455,04	2.870.178,09	785.250,00	12.573.883,13
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Terugname van waardeverminderingen	-6.663.165,95	-2.870.178,09	0,00	-9.533.344,04
Eindbalans	2.255.289,09	0,00	785.250,00	3.040.539,09

Op een gedeelte van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa wordt macro hedging toegepast. Het renterisico van een portefeuille obligaties met analoge kenmerken wordt afgedekt met behulp van een portefeuille van renteswapovereenkomsten. Wijzigingen in de reële waarde van de obligatieportefeuille, toegewezen aan het ingedekte risico, geeft aanleiding tot een aanpassing van de boekwaarde van deze obligaties tegenover de resultatenrekening. Wijzigingen in de reële waarde van de portefeuille afdekkingsinstrumenten geeft aanleiding tot een tegengestelde beweging in de resultatenrekening. Eventuele inefficiënties van de afdekkingsrelatie blijven in resultaat onder de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties". Binnen de Groep wordt eveneens één micro hedge relatie toegepast. Hierbij werd één renteswapovereenkomst afgesloten ter afdekking van de renteschommelingen van één onderliggende obligatie.

5. Leningen en vorderingen

5.1. Leningen en vorderingen aan banken

Per 31 december zijn de leningen en vorderingen aan banken als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Plaatsingen bij andere banken	1.239.383.822,68	1.867.201.043,65
<i>waarvan opgenomen in kasequivalenten</i>	<i>226.274.306,37</i>	<i>199.927.747,79</i>
Leningen en voorschotten aan andere banken	0,00	0,00
Waardeverminderingen	0,00	0,00
Totaal leningen en voorschotten aan banken	1.239.383.822,68	1.867.201.043,65
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	513.543.237,11	1.144.156.959,37
Langlopend	725.840.585,57	723.044.084,28

Van de leningen en vorderingen aan banken heeft EUR 244.447.300,10 (2013: EUR 254.620.641,21) betrekking op gestorte collaterals in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten.

In 2014 daalden de plaatsingen bij andere banken ten gevolge van de beslissing van de Nationale Bank om de rentevoeten te doen dalen.

Per einde 2014 en 2013 werden er geen bijzondere waardeverminderingen op leningen en vorderingen aan banken opgenomen.

Voor een bespreking van de geldmiddelen en kasequivalenten verwijzen wij naar noot 21.

5.2. Leningen en vorderingen aan cliënten

De leningen en vorderingen aan cliënten zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Totale omloop	16.157.616.953,04	15.676.894.834,85
Consumentenkredieten	639.538.137,74	639.867.838,49
Hypothecaire kredieten	10.374.643.702,37	10.149.736.609,22
Landbouwkredieten	1.953.532.769,65	1.966.856.414,57
Professionele kredieten (niet-landbouwers)	1.715.873.785,79	1.853.589.850,33
Leningen op korte termijn	291.340.625,02	306.590.215,34
Andere leningen en voorschotten	1.182.687.932,47	760.253.906,90
Bijzondere waardeverminderingen	-224.818.951,42	-231.593.811,68
Consumentenkredieten	-21.415.643,71	-23.126.101,03
Hypothecaire kredieten	-61.385.479,51	-57.694.023,53
Landbouwkredieten	-28.010.775,95	-28.610.592,36
Professionele kredieten (niet-landbouwers)	-54.319.112,26	-57.066.688,50
Leningen op korte termijn	-20.874.369,69	-20.566.731,57
Andere leningen en voorschotten	-38.813.570,30	-44.529.674,69
Totaal leningen en voorschotten aan cliënten	15.932.798.001,62	15.445.301.023,17
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	2.774.425.435,42	2.298.329.688,82
Langlopend	12.893.155.193,01	12.711.127.692,70
Onbepaald	265.217.373,20	435.843.641,65

Crelan past reële waardeafdekking door portefeuille indekking van het renterisico op een portefeuille van kredieten toe. De portefeuille afgedekte kredieten bestaat uit:

- consumentenkredieten
- investeringskredieten op korte termijn
- investeringskredieten aan de landbouwsector op lange termijn
- investeringskredieten aan KMO's op lange termijn
- hypothecaire kredieten

De afdekkingsinstrumenten bestaan uit renteswapovereenkomsten en sinds 2011 ook uit caps en swaptions. Wijzigingen in de reële waarde van de kredietportefeuille, toegewezen aan het ingedekte risico, leidt tot een aanpassing van de boekwaarde via de rubriek "Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële-waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille". Wijzigingen in de reële waarde van de portefeuille afdekkingsinstrumenten geeft aanleiding tot een tegengestelde beweging in de resultatenrekening. Eventuele inefficiënties van de afdekkingsrelatie blijven in resultaat onder de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties".

Van de andere leningen en voorschotten heeft EUR 669.880.855,1 (2013: EUR 329.121.179,58) betrekking op gestorte collateralen aan een centrale tegenpartij in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten. Sinds eind 2013 is Crelan aangesloten bij een centrale tegenpartij voor het clearen van derivaten. In 2014 werd het overbrengen van bestaande derivaten naar deze centrale tegenpartij verdergezet. Dit verklaart, samen met een algemene daling van de marktwaarde van de derivatenportefeuille, de stijging van de gestorte collateralen.

Volgende tabellen detaileren de evolutie van de bijzondere waardeverminderingen op leningen en vorderingen in de loop van 2014 en 2013:

31/12/2014	Consumenten-kredieten	Hypothecaire kredieten	Landbouw-kredieten	Professionele kredieten	Leningen op korte termijn	Andere leningen	Totaal
Openingsbalans	23.126.101,03	57.694.023,53	28.610.592,36	57.066.688,50	20.566.731,57	44.529.674,69	231.593.811,68
Toevoegingen	6.913.861,07	19.505.497,22	5.430.817,94	11.427.331,71	3.423.335,87	8.454.013,26	55.154.857,07
Terugnages							
gerecupereerd	5.139.095,33	8.935.876,89	5.454.782,87	9.800.114,64	3.480.281,31	4.798.729,36	37.608.880,41
afgeschreven	3.485.223,06	6.878.164,34	575.851,48	4.374.793,31	1.165.955,40	7.840.849,34	24.320.836,93
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00	1.530.538,96	-1.530.538,96	0,00
Eindbalans	21.415.643,71	61.385.479,52	28.010.775,95	54.319.112,26	20.874.369,69	38.813.570,29	224.818.951,42
31/12/2013	Consumenten-kredieten	Hypothecaire kredieten	Landbouw-kredieten	Professionele kredieten	Leningen op korte termijn	Andere leningen	Totaal
Openingsbalans	25.167.064,94	55.601.569,70	29.220.231,05	45.631.940,68	15.743.361,17	49.875.036,09	221.239.203,63
Toevoegingen	7.072.221,23	13.902.118,37	5.972.559,57	14.762.774,98	7.180.883,22	10.598.373,18	59.488.930,56
Terugnages							
gerecupereerd	6.838.420,61	6.271.207,16	6.352.777,63	5.512.046,21	2.942.101,42	8.051.879,77	35.968.432,79
afgeschreven	2.327.539,57	2.798.274,44	481.538,09	3.102.296,67	1.160.743,85	3.295.497,09	13.165.889,71
Andere	52.775,04	-2.740.182,95	252.117,46	5.286.315,72	1.745.332,45	-4.596.357,72	0,00
Eindbalans	23.126.101,03	57.694.023,53	28.610.592,36	57.066.688,50	20.566.731,57	44.529.674,69	231.593.811,68

De hoge bedragen van zowel de toevoegingen als terugnages wordt verklaard doordat er geen netting wordt toegepast per contract. Bijgevolg worden waardeverminderingen die in éénzelfde jaar worden aangelegd en teruggenomen twee keer weergegeven (zowel in de toevoegingen als in de terugnages).

We merken een daling van de waardeverminderingen met 6,8 mio EUR in 2014. Dit reflecteert de daling van het volume ongezonde kredieten op de balans.

Onder de 'andere leningen' bevinden zich onder andere de leasingcontracten. De financiële lease-vorderingen kunnen per 31 december als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Bruto-investering		
- op ten hoogste één jaar	30.330.086,72	31.146.793,33
- >= 1 jaar en < 5 jaar	123.766.164,59	119.198.418,61
- >= 5 jaar	985.122,67	1.307.358,79
Onverdiende financieringsbaten	16.389.334,32	16.152.234,16
Netto-investering in financiële leases		
- op ten hoogste één jaar	30.408.468,26	31.064.935,08
- >= 1 jaar en < 5 jaar	108.064.338,48	103.700.344,32
- >= 5 jaar	712.679,92	942.200,61

Per einde 2014 bedroeg het totaal van de bijzondere waardeverminderingen op lease-vorderingen EUR 9.766.622,70 (2013: EUR 11.538.491,08).

5.3. Forbearance

Vorderingen die onderhevig zijn aan forbearance worden door de EBA gedefiniëerd als contracten waarbij de klant omwille van financiële moeilijkheden zijn verplichtingen niet meer kan nakomen, waardoor de instelling een van de volgende maatregelen moet nemen:

- De looptijd of voorwaarden van het contract aanpassen, zodat de klant zijn schuld kan aflossen.
- Een volledige of gedeeltelijke herfinanciering van het contract.

Voor de Groep zijn het enkel kredieten bij Crelan NV en Europabank die onderhevig zijn aan forbearance. Het aandeel van Keytrade Bank in de leningen en vorderingen aan cliënten van de Groep is zeer beperkt. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de leningen en vorderingen die binnen de groep als forborne worden beschouwd:

(in EUR)	31/12/2014		
	Aanpassingen aan de looptijd of voorwaarden	Herfinanciering	Totaal forbearance
Gezonde omloop	106.773.076,42	32.787.415,99	139.560.492,41
Omloop met bijzondere waardevermindering	56.390.579,06	23.502.421,69	79.893.000,75
Bijzondere waardevermindering	-8.063.287,04	-1.093.586,95	-9.156.873,99
Totaal forborne Leningen en vorderingen	155.100.368,44	55.196.250,73	210.296.619,17

Bijzondere waardeverminderingen op geherstructureerde kredieten worden pas teruggenomen wanneer volgende voorwaarden zijn voldaan:

- Het contract heeft geen enkele dag achterstand en er zijn geen aanwijzingen meer van problemen met terugbetaling
- Er is minstens 1 jaar voorbij sinds de forbearance maatregelen werden genomen

Wanneer aan beide voorwaarden werd voldaan en de waardevermindering werd teruggenomen, blijft het contract gedurende 2 jaar onder verhoogd toezicht. Dit houdt in dat wanneer het contract meer dan 30 dagen achterstand heeft er opnieuw een bijzondere waardevermindering wordt bepaald. Eind 2014 was er een omloop van 18,6 mio EUR onder verhoogd toezicht.

Leningen en vorderingen worden niet langer als forborne beschouwd wanneer er aan volgende voorwaarden is voldaan:

- Er werd in de voorbije 2 jaar geen bijzondere waardevermindering geboekt op openstaande vorderingen van de schuldenaar.
- De schuldenaar heeft geen enkele openstaande vorderingen met een achterstand van meer dan 30 dagen.

6. Materiële vaste activa

De samenstelling van de materiële vaste activa per 31 december is als volgt:

(in EUR)	Terreinen en gebouwen	IT materiaal	Kantoorinrichting	Ander materiaal	Totaal
Openingsbalans 1 januari 2013					
Aanschaffingsprijs	74.302.884,19	31.632.786,17	20.732.218,16	17.291.573,62	143.959.462,14
Gecumuleerde afschrijvingen	38.465.076,15	21.867.022,25	16.034.500,93	13.034.783,70	89.401.383,03
Nettoboekwaarde	35.837.808,04	9.765.763,92	4.697.717,23	4.256.789,92	54.558.079,11
Mutaties 2013					
Aanschaffingen	732.570,84	7.387.306,08	4.408.065,90	758.197,51	13.286.140,33
Vervreemdingen	0,00	0,00	933,00	68.999,25	69.932,25
Afschrijvingen	2.540.116,36	6.020.791,47	2.186.180,86	873.268,04	11.620.356,73
Andere	0,00	0,00	-436,59	0,00	-436,59
Eindbalans 31 december 2013	34.030.262,52	11.132.278,53	6.918.232,68	4.072.720,14	56.153.493,87
Openingsbalans 1 januari 2014					
Aanschaffingsprijs	75.035.455,03	39.020.092,25	25.138.914,47	17.980.771,88	157.175.233,63
Gecumuleerde afschrijvingen	41.005.192,51	27.887.813,72	18.220.681,79	13.908.051,74	101.021.739,76
Nettoboekwaarde	34.030.262,52	11.132.278,53	6.918.232,68	4.072.720,14	56.153.493,87
Mutaties 2014					
Aanschaffingen	1.156.068,17	2.151.468,47	534.498,68	1.485.447,05	5.327.482,37
Vervreemdingen	0,00	0,00	0,00	39.103,40	39.103,40
Afschrijvingen	2.269.313,46	5.552.128,07	720.320,91	2.720.495,51	11.262.257,95
Bijzondere waardeverminderingen	-4.512.715,93	0,00	0,00	0,00	-4.512.715,93
Geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	-15.775.000,00	0,00	0,00	0,00	-15.775.000,00
Andere	0,00	0,00	0,00	-36.401,87	-36.401,87
Eindbalans 31 december 2014	12.629.301,30	7.731.618,93	6.732.410,45	2.762.166,41	29.855.497,09
Eindbalans 31 december 2014					
Aanschaffingsprijs	55.903.807,27	41.171.560,72	25.673.413,15	19.390.713,66	142.139.494,80
Gecumuleerde afschrijvingen	43.274.505,97	33.439.941,79	18.941.002,70	16.628.547,25	112.283.997,71
Nettoboekwaarde	12.629.301,30	7.731.618,93	6.732.410,45	2.762.166,41	29.855.497,09

In 2014 besliste Crelan om zijn gebouwen in Antwerpen (de voormalige hoofdzetel van Centea) in haar geheel te verkopen. De boekwaarde van deze gebouwen werd in de balans opgenomen onder de rubriek "Vaste activa of groepen activa die worden afgestoten, geclassificeerd als aangehouden voor verkoop" (Cfr. IFRS 5). Er werd een bijzondere waardevermindering geboekt van EUR 4.512.715,93.

De Groep stelde geen materiële vaste activa als zekerheid voor verplichtingen.

7. Goodwill en andere immateriële activa

De samenstelling van de goodwill en andere immateriële activa per 31 december is als volgt:

(in EUR)	Goodwill	Intern ontwikkelde software	Verworven software	Andere immateriële activa	Totaal
Openingsbalans 1 januari 2013					
Aanschaffingsprijs	111.009.940,66	9.034.001,76	27.221.614,05	1.958.421,89	149.223.978,36
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	2.972.192,64	21.508.600,33	1.012.391,75	25.493.184,72
Nettoboekwaarde	111.009.940,66	6.061.809,12	5.713.013,72	946.030,14	123.730.793,64
Mutaties 2012					
Toevoegingen					
- afzonderlijk verworven/intern ontwikkeld	0,00	3.242.045,49	4.484.061,26	0,00	7.726.106,75
- via bedrijfscombinaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vervreemdingen	0,00	0,00	157.083,00	0,00	157.083,00
Afschrijvingen	0,00	1.392.048,20	1.943.148,78	144.263,72	3.479.460,70
Bijzondere waardeverminderv verliezen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	-2.274,43	0,00	-2.274,43
Eindbalans 31 december 2013	111.009.940,66	7.911.806,41	8.094.568,77	801.766,42	127.818.082,26
Openingsbalans 1 januari 2014					
Aanschaffingsprijs	111.009.940,66	12.276.047,25	31.546.317,88	1.958.421,89	156.790.727,68
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	4.364.240,84	23.451.749,11	1.156.655,47	28.972.645,42
Nettoboekwaarde	111.009.940,66	7.911.806,41	8.094.568,77	801.766,42	127.818.082,26
Mutaties 2013					
Toevoegingen					
- afzonderlijk verworven/intern ontwikkeld	0,00	2.566.105,70	2.186.017,61	0,00	4.752.123,31
- via bedrijfscombinaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vervreemdingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Afschrijvingen	0,00	2.242.999,59	2.526.796,10	144.266,72	4.914.062,41
Bijzondere waardeverminderv verliezen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Eindbalans 31 december 2014	111.009.940,66	8.234.912,52	7.753.790,28	657.499,70	127.656.143,16
Eindbalans 31 december 2014					
Aanschaffingsprijs	111.009.940,66	14.842.152,95	33.732.335,49	1.958.421,89	161.542.850,99
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	6.607.240,43	25.978.545,21	1.300.922,19	33.886.707,83
Nettoboekwaarde	111.009.940,66	8.234.912,52	7.753.790,28	657.499,70	127.656.143,16

Alle immateriële activa, met uitzondering van goodwill, hebben een beperkte economische levensduur. Goodwill wordt, in tegenstelling tot de andere immateriële activa, niet afgeschreven, maar wordt jaarlijks onderworpen aan een test op bijzondere waardeverminderingen (impairment test) als gevolg van de toepassing van IAS 36. Indien de boekwaarde van rapporterende eenheid de schatting van de realiseerbare waarde van deze rapporterende eenheid overstijgt, wordt een bijzondere waardevermindering (impairment) in resultaat opgenomen.

IAS 36.134 vereist toelichtingen per kasstroomgenererende eenheid waarvan de boekwaarde van de goodwill en/of immateriële vaste activa met een oneindige levensduur significant is ten opzichte van het totaal.

De goodwill geboekt per 31 december voor de filialen Keytrade en Europabank is als volgt:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Europabank	23.642.632,30	23.642.632,30
Keytrade	87.367.308,36	87.367.308,36
Totaal goodwill	111.009.940,66	111.009.940,66

Het realiseerbare bedrag wordt bepaald op basis van de Discounted Cash Flow-methode. Bij de Discounted Cash Flow-methode wordt het realiseerbare bedrag van een investering berekend als de netto actuele waarde van alle toekomstige kasstromen van de desbetreffende rapporterende eenheid. Hierbij wordt uitgegaan van een aantal veronderstellingen:

De groeiprognose

Een groeiprognose reflecteert de gemiddelde verwachte groei op lange-termijn van elk filiaal. Voor 2015 en 2016 werd rekening gehouden met de aangekondigde maatregelen van de ECB om de economische groei te herstellen via diverse monetaire stimuli. Deze maatregelen hebben tot gevolg dat de rente in de Eurozone nog geruime tijd laag zal blijven en zelfs nog kan dalen. Hierdoor daalde ook de rente op overheidsobligaties. Voor zowel Keytrade als Europabank wordt daarom bij de berekening van de goodwill een daling van de winst voorspeld voor de eerstkomende jaren. Er wordt algemeen aangenomen dat vanaf 2017 er opnieuw groei van de economie mag worden verwacht met een stijging van de rente als gevolg.

Voor Keytrade wordt voor 2015 en 2016 een daling van de winst verwacht met 1,5% tot 2,5% en voor Europabank een daling van de winst van 0,5% tot 1%. Pas na 2016 wordt er voor beide entiteiten terug groei verwacht. Voor Europabank is dit jaarlijks om en bij de 2% terwijl voor Keytrade de groei-verwachtingen hoger liggen mede door vernieuwingen in het productaanbod bij Keytrade. Een ander belangrijk deel van de inkomsten van Keytrade zijn afkomstig uit brokerage. Voor de komende jaren wordt een jaarlijkse groei met 5% verondersteld in de inkomsten uit deze activiteit.

Na 5 jaar wordt een jaarlijkse conservatieve groei voorspeld van 1,5% (idem als in 2014) en dit tot in het oneindige.

De discontovoet

De netto actuele waarde van de verwachte kasstromen van elk filiaal wordt berekend aan de hand van een toepasselijke discontovoet. De discontovoet reflecteert de rendementseis voor het eigen vermogen. Deze discontovoet is gebaseerd op de CAPM-theorie (Capital Asset Pricing Model) en is samengesteld uit een risicovrije marktrentevoet en een marktrisicopremie die vermenigvuldigd wordt met een activiteitsafhankelijke beta. De risicovrije marktrentevoet is gebaseerd op de 10 jaars IRS rentevoet. Deze bedroeg per 31 december 2014 0,81% (in 2013: 2,15%). Beta is het systematische risico van een belegging, afgezet tegenover de markt als geheel. De beta van elke rapporterende eenheid werd bepaald in functie van haar specifiek risicoprofiel. Dit resulteert in een discontovoet van 8,31% voor Europabank (2013: 9,65%) en 7,31% voor Keytrade (2013: 8,65%).

Kasstroom assumpties

Keytrade

Ten gevolge van de aanhoudende financiële en economische crisis en de huidige lage stand van de rente is de rendabilisering van de deposito's ook voor 2015 en 2016 een determinerende factor. Voor 2015 wordt rekening gehouden met een groei in het netto bank product door de verwachte daling van de rente op spaarboekjes. Voor 2016 wordt een daling van het netto bank product verwacht door de aanhoudende lage stand van de rentevoeten op overheidsobligaties en de verwachting dat deze nog gaan dalen in de komende jaren. Vanaf 2017 verwacht het management terug een stijging van het netto bank product van om en bij de 2%. Voor de netto opbrengsten uit commissielonen werd rekening gehouden met een groei door een stijging in volume.

Het bepalen van de toekomstige exploitatiekosten gebeurt op basis van de verhouding exploitatiekosten/netto bank product van 2014 en er wordt verondersteld dat deze verhouding voor de komende jaren onveranderd blijft.

Europabank

Op financieel vlak heeft de lage rentestand zich verdergezet, wat een neerwaartse druk op rentemarges tot gevolg had. Voor 2015 en 2016 wordt weinig beterschap verwacht. Er wordt aangenomen dat de rente nog lange tijd laag zal blijven waardoor rendabele beleggingen van overschotten aan liquiditeit een probleem blijft. Het management gaat daarom uit van de veronderstelling dat voor 2015 en 2016 er geen groei is van het netto bank product. Na 2016 wordt een jaarlijkse groei verwacht van 2% van het netto bank product van Europabank. Het bepalen van de toekomstige exploitatiekosten gebeurt op basis van de verhouding exploitatiekosten/netto bank product van 2014 en er wordt verondersteld dat deze verhouding voor de komende jaren onveranderd blijft.

Er wordt een gedetailleerde prognose gemaakt van de activiteiten van elke rapporterende eenheid voor de eerstvolgende 5 jaar. Na de expliciete voorspellingsperiode van 5 jaar wordt rekening gehouden met de terminale waarde van het bedrijf door middel van een extrapolatie van de kasstromen tot in het oneindige. Hierbij wordt uitgegaan van een terminale groeivoet na 5 jaar van 1,5% op jaarbasis voor zowel Keytrade als Europabank. Deze terminale groeivoet wordt door het management bepaald op basis van de langetermijngemiddelde verwachte groei van de markt voor elke activiteit.

De sensitiviteit van de netto actuele waarde of realisatiewaarde van de entiteit wordt eveneens berekend. Hierbij wordt de impact op de netto actuele waarde van de entiteit ten gevolge van een respectievelijke incrementele daling en stijging van de risicovrije interestvoet en activiteits-afhankelijke beta gesimuleerd. Eveneens wordt de impact van een daling van de prognose van de groei van de kasstromen tot in het oneindige gesimuleerd. Ten slotte wordt een stresstest uitgevoerd door een negatieve jaarlijkse groei van 0,25% toe te passen op de toekomstige kasstromen tot in het oneindige en de netto waarde van toekomstige kasstromen te actualiseren met een gestresseerde actualisatievoet van respectievelijk 11,4% voor Keytrade en 12,4% voor Europabank. Zowel de sensitiviteitstesten als de stresstest wijzen uit dat de aldus bekomen realisatiewaardes hoger liggen dan de boekwaarden voor zowel Keytrade als Europabank.

8. Actuele en uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de actuele en uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen per 31 december. De uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen worden per juridische entiteit van de Groep gesaldeerd.

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Actuele belastingen		
Activa	718.374,09	593.146,63
Verplichtingen	1.912.983,58	5.140.012,99
Totaal actuele belastingen	-1.194.609,49	-4.546.866,36
Uitgestelde belastingen		
Activa	24.303.129,25	32.940.395,57
Verplichtingen	41.533.421,76	29.774.720,71
Totaal uitgestelde belastingen	-17.230.292,51	3.165.674,86

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Opgenomen in de resultatenrekening	47.955.067,23	43.549.422,29
<i>Spreiding commissies volgens de effectieve rentevoet</i>	-21.255.428,87	-17.732.014,50
<i>Waardeverminderingen op kredieten</i>	14.801.638,05	15.125.248,14
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	3.549.268,12	3.236.359,65
<i>Derivaten en afdekkingstransacties</i>	33.720.010,11	35.249.466,72
<i>Personeelsbeloningen</i>	3.495.350,87	4.087.239,48
<i>Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa</i>	147.603,27	491.566,10
<i>Waardeverminderingen op materiële vaste activa</i>	1.533.872,14	0,00
<i>Voorzieningen</i>	5.201.416,22	4.991.699,51
<i>Impact definitief belaste inkomsten (DBI)</i>	33.828.045,48	29.978.863,03
<i>Goodwill</i>	0,00	0,00
<i>Impact overname Centea</i>	-27.080.431,75	-31.693.410,70
<i>Andere</i>	13.723,59	-185.595,13
Opgenomen in de herwaarderingsreserves	-65.185.359,74	-40.383.747,43
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	-64.862.002,10	-41.573.475,37
<i>Personeelsbeloningen</i>	-323.357,64	1.189.727,94
Totaal uitgestelde belastingen	-17.230.292,51	3.165.674,86

De evolutie van de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen in 2014 en 2013 kan als volgt voorgesteld worden:

(in EUR)	2014	2013
Openingsbalans	3.165.674,86	-22.309.732,10
Opgenomen in resultaat van het boekjaar	4.405.644,94	5.614.072,37
<i>Spreiding commissies volgens de effectieve rentevoet</i>	-3.523.414,38	-930.753,44
<i>Waardeverminderingen op kredieten</i>	-323.610,09	-2.007.758,19
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	312.908,48	-1.602.449,49
<i>Derivaten en afdekkingstransacties</i>	-1.529.456,61	-5.304.434,99
<i>Personeelsbeloningen</i>	-591.888,60	-404.405,47
<i>Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa</i>	-343.962,83	-370.359,62
<i>Waardeverminderingen op materiële vaste activa</i>	1.533.872,14	0,00
<i>Voorzieningen</i>	209.716,71	1.111.916,28
<i>Impact definitief belaste inkomsten (DBI)</i>	3.849.182,45	10.028.585,30
<i>Goodwill</i>	0,00	67.980,00
<i>Opvolging overname Centea</i>	4.612.978,95	5.033.910,02
<i>Andere</i>	199.318,72	-8.158,03
Opgenomen in de herwaarderingsreserves	-24.801.612,31	19.861.334,59
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	-23.288.526,73	18.066.240,55
<i>Personeelsbeloningen</i>	-1.513.085,58	1.795.094,04
Eindbalans	-17.230.292,51	3.165.674,86

De daling van de netto-balanspositie is voornamelijk het gevolg van de waardeschommeling in de portefeuille voor verkoop beschikbare activa.

Uitgestelde belastingvorderingen worden uitsluitend opgenomen indien het waarschijnlijk is dat de uitgestelde belastingvordering zal kunnen verrekend worden met verwachte toekomstige winsten.

9. Andere activa en verplichtingen

De andere activa zijn per 31 december als volgt samengesteld:

<u>(in EUR)</u>	<u>31/12/2014</u>	<u>31/12/2013</u>
Vooruitbetaalde kosten	3.298.105,62	3.204.365,38
Te ontvangen baten	4.802.770,15	2.362.623,99
Edele metalen, goederen en grondstoffen	134.385,87	170.724,53
Andere voorschotten	4.883.282,74	3.440.978,28
Overige	3.610.641,71	1.699.946,08
Totaal overige activa	16.729.186,09	10.878.638,26
<u>Uitsplitsing van het totaal in:</u>		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	16.520.666,03	10.667.343,52
Langlopend	208.520,06	211.294,74

De andere verplichtingen zijn per 31 december als volgt samengesteld:

<u>(in EUR)</u>	<u>31/12/2014</u>	<u>31/12/2013</u>
Personeelsbeloningen	9.332.136,63	17.843.304,60
Sociale lasten	17.096.649,31	18.072.058,03
Toe te rekenen kosten	9.664.271,82	8.923.505,14
Over te dragen opbrengsten	68.455,17	173.065,54
Schulden mbt belastingen	6.684.410,75	8.001.031,50
Overige verplichtingen	29.808.871,87	25.156.693,83
Totaal overige verplichtingen	72.654.795,55	78.169.658,64
<u>Uitsplitsing van het totaal in:</u>		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	63.322.658,92	60.326.354,04
Langlopend	9.332.136,63	17.843.304,60

De overige verplichtingen bestaan hoofdzakelijk uit nog te ontvangen of te betalen facturen.

Voor een bespreking van de personeelsbeloningen verwijzen wij naar noot 4.14.

10. Vaste activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop

De vaste activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop bestaan uitsluitend uit terreinen en gebouwen in het bezit van Crelan NV op 31/12/2014. In de loop van 2014 heeft de bank namelijk beslist om de gebouwen van de oude hoofdzetel van Centea in Antwerpen te verkopen. Bijgevolg werden deze gebouwen aan marktwaarde geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. De marktwaarde werd vastgelegd op EUR 15.775.000,00 op basis van een overeenkomst met een potentiële koper.

Begin 2015 werd een overeenkomst afgesloten met een vastgoedontwikkelaar die in de loop van het jaar een deel van de gebouwen in gebruik zal nemen. Het resterende deel zal onmiddellijk terug verhuurd worden aan Crelan, tot uiterlijk eind 2016.

11. Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs

11.1. Deposito's

De deposito's zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Deposito's van kredietinstellingen	29.961.977,27	89.609.990,12
- zichtdeposito's	14.673.889,93	22.466.047,71
- deposito's met vaste looptijd	14.558.561,34	52.177.490,41
- overige deposito's	729.526,00	14.966.452,00
Deposito's (andere dan van kredietinstellingen)	17.548.887.773,41	16.799.500.113,64
- zichtdeposito's	3.020.590.515,29	2.584.853.017,59
- deposito's met vaste looptijd	1.025.169.521,97	801.743.902,43
- spaardeposito's	13.333.496.850,26	13.243.983.896,35
- overige deposito's	169.630.885,89	168.919.297,27
Totaal deposito's	17.578.849.750,68	16.889.110.103,76
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	16.712.654.381,44	16.199.059.589,71
Langlopend	866.195.369,24	690.050.514,05

Van de deposito's van kredietinstellingen heeft EUR 6.510.000 (2013: EUR 29.630.000) betrekking op gestorte collaterals in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten. De daling van de overige deposito's is gelinkt aan een daling van de overdisponering op zichtrekeningen van Crelan bij andere kredietinstellingen.

De deposito's aan klanten kende in 2014 een lichte stijging van ongeveer 4%. De grootste stijging is te vinden bij de zichtdeposito's. De overige deposito's aan klanten betreft voornamelijk notarisrekeningen en derden rekeningen van advocaten.

11.2. In schuldbewijzen belichaamde schulden met inbegrip van obligaties

De in schuldbewijzen belichaamde schulden bestaan voornamelijk uit kasbons en zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Kasbons	2.675.608.262,97	2.903.262.282,72
Obligaties	0,00	19.233.676,02
Totaal in schuldbewijzen belichaamde schulden	2.675.608.262,97	2.922.495.958,74
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	252.590.550,24	448.043.520,58
Langlopend	2.423.017.712,73	2.474.452.438,16

Crelan past reële waardeafdekking van het renterisico van zijn portefeuille kasbons toe. De afdekkingsinstrumenten bestaan uitsluitend uit renteswapovereenkomsten. Wijzigingen in de reële waarde van de kasbonportefeuille, toewijsbaar aan het ingedekte risico, leidt tot een aanpassing van de boekwaarde via de rubriek "Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële-waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille". Eventuele inefficiënties van de afdekkingsrelatie worden in resultaat genomen via de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties".

De obligaties in 2013 hadden betrekking op het deel van de obligaties van het effectiseringsvehikel Hypolan dat niet binnen de Groep Crelan werd aangehouden. Deze obligaties bevonden zich in de portefeuille van de Franse hoofdaandeelhouders, maar werden in de loop van 2014 terugbetaald naar aanleiding van de liquidatie van Hypolan NV.

11.3. Achtergestelde verplichtingen

De achtergestelde verplichtingen bestaan uitsluitend uit achtergestelde certificaten. De resterende looptijd per 31 december kan als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Vervaldatum		
Lopend jaar	0,00	0,00
Lopend jaar +1	7.456.082,84	20.186.878,68
Lopend jaar +2	4.764.968,87	7.437.409,17
Lopend jaar +3	44.071.291,34	4.752.854,24
Lopend jaar +4	34.883.859,38	43.960.713,41
Meer dan lopend jaar +4	239.585.530,75	265.166.908,71
Totaal achtergestelde verplichtingen	330.761.733,18	341.504.764,21

11.4. Andere financiële verplichtingen

De andere financiële verplichtingen bestaan voornamelijk uit financiële wachtrekeningen en zijn op korte termijn.

12. Transfers van financiële activa

12.1. Verkoop- en terugkoopovereenkomsten

De Groep had per 31 december diverse lopende terugkoopovereenkomsten met een maximale looptijd van 6 maanden. Deze verplichtingen hebben een omvang van EUR 37.042.254,78 (2013: EUR 43.234.731,51). Inzake deze overeenkomsten werden voor verkoop beschikbare financiële activa met een totale boekwaarde van EUR 42.905.439,65 (2013: EUR 47.888.355,73) verkocht en geleverd. De desbetreffende financiële activa blijven op de balans verantwoord en de Groep blijft onderhevig aan rente- en kredietrisico op deze stukken. Omdat de Groep de contractuele rechten op de cash flows van deze effecten verkoopt, mag het deze effecten niet gebruiken gedurende de looptijd van de terugkoopovereenkomst. Het verschil tussen de boekwaarde van de financiële verplichtingen en activa wordt verklaard door het feit dat de financiële activa tegen marktwaarde worden verantwoord in tegenstelling tot de financiële verplichtingen, welke worden gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van waarde van de overgedragen financiële activa van de groep:

31/12/2014	<i>Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden</i>	<i>Voor verkoop beschikbare financiële activa</i>	<i>Leningen en vorderingen</i>
(In EUR)			
Boekwaarde van de overgedragen activa	0,00	42.905.439,65	0,00
Boekwaarde van de hiermee samenhangende verplichting	0,00	37.042.254,78	0,00
31/12/2013	<i>Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden</i>	<i>Voor verkoop beschikbare financiële activa</i>	<i>Leningen en vorderingen</i>
(In EUR)			
Boekwaarde van de overgedragen activa	0,00	47.888.355,73	0,00
Boekwaarde van de hiermee samenhangende verplichting	0,00	43.234.731,51	0,00

12.2. Effectisering

Ter ondersteuning van haar liquiditeitsbeheer heeft de Groep in 2009 een effectiseringstransactie verricht van hypothecaire kredieten voor een bedrag van EUR 700 miljoen. De Groep verkocht hierbij de kredieten aan een institutionele VBS naar Belgisch recht (Hypolan NV), dewelke op haar beurt certificaten heeft uitgegeven met de kredieten als onderpand. Aangezien Crelan NV het financiële en operationele beleid van deze entiteit stuurde, werd Hypolan NV integraal geconsolideerd.

In 2014 werd Hypolan NV volledig geliquideerd. Bijgevolg werden de hypothecaire kredieten terug-gekocht door Crelan en de certificaten verkocht. Aangezien Hypolan NV in het verleden reeds integraal geconsolideerd werd, heeft deze transactie geen materiële impact gehad op de geconsolideerde cijfers van 2014.

13. Voorzieningen

De voorzieningen kunnen per 31 december als volgt gedetailleerd worden:

31/12/2014

(in EUR)	Lopende rechtsgeschillen	Andere voorzieningen	Totaal
Openingsbalans	6.002.077,12	24.681.250,79	30.683.327,91
Toevoegingen	1.183.711,87	7.505.008,17	8.688.720,04
Gebruikte bedragen	-1.466.439,15	-725.717,61	-2.192.156,76
Niet-gebruikte bedragen die tijdens de periode werden teruggeboekt	-461.817,00	-88.453,31	-550.270,31
Verwervingen (vervreemdingen dmv bedrijfscombinaties)	0,00	0,00	0,00
Toename van het gediscoteerde bedrag (verstrijken van tijd) en gevolg van enige wijziging in de disconteringsvoet	0,00	4.273,84	4.273,84
Andere bewegingen	350,00	-240.942,00	-240.592,00
Eindbalans	5.257.882,84	31.135.419,88	36.393.302,72

De lopende rechtsgeschillen hebben betrekking op diverse juridische zaken en schadegevallen. Het bedrag van de voorziening wordt individueel per dossier berekend door de juridische dienst, of door de personeelsdienst indien het een schadegeval met een medewerker betreft.

De andere voorzieningen hebben voornamelijk betrekking op de technische provisie aangelegd door de verzekeringsmaatschappij (EUR 29.497.671,77), alsook op specifieke dossiers die geen rechtsgeschillen zijn en waarvoor de bedragen gekend en zeker zijn. Voor een gedetailleerde bespreking van de technische voorziening verwijzen wij naar noot 19.

Van het totaal van de voorzieningen wordt er geraamd dat een bedrag van 3 miljoen EUR zal verschuldigd zijn in de loop van het boekjaar 2015.

14. Personeelsbeloningen

14.1. Toegezegd-pensioenregelingen

Verplichtingen uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen onder de 'Overige verplichtingen'. Activa uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen onder de 'Overige activa'. Crelan heeft twee toegezegd-pensioenregelingen, één van ex-Landbouwkrediet en één van ex-Centea. De andere entiteiten van de Groep hanteren toegezegde-bijdragenregelingen.

Sinds 2012 zijn er geen toetredingen meer tot de toegezegd-pensioenregelingen. Deze zijn gedekt via groepsverzekeringen of individuele pensioenverbintenissen onderschreven bij Belgische verzekeraars. De financiering van deze pensioenplannen gebeurt door een collectieve financiering van de groepsverzekering. De jaarlijkse bijdrage wordt bepaald rekening houdend met de verwachte loonsverhogingen, inflatie, actualisatievoet, pensioenleeftijd en personeelsverloop.

Op de pensioenleeftijd (60 jaar voor ex-Landbouwkrediet, 65 jaar voor ex-Centea) krijgen de werknemers een bepaald kapitaal, berekend op basis van de jaarlijkse remuneratie en anciënniteit. De werknemers hebben ook de mogelijkheid om dit kapitaal gespreid te laten uitbetalen.

De toegezegd-pensioenregelingen zorgen voor een actuariëel risico, voornamelijk renterisico, marktrisico en inflatierisico.

Onderstaande tabel detailleert de evolutie van de contante waarde van de brutoverplichting van de toegezegd-pensioenregelingen:

(in EUR)	31/12/2014		31/12/2013	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Openingsbalans	55.606.853,41	7.732.121,50	51.753.188,00	6.577.979,00
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	2.164.752,85	754.423,68	2.206.351,00	737.622,00
Rentekosten	1.380.721,18	259.001,44	1.526.673,01	228.758,68
Bijdragen van deelnemers aan de regeling	227.113,56	0,00	244.662,08	0,00
Belastingen	-441.540,77	-134.360,74	-476.508,51	-127.782,85
Actuariële winsten en verliezen - ervaring	-3.488.904,88	331.591,96	1.281.034,62	208.709,62
Actuariële winsten en verliezen - demografische assumpties	0,00	0,00	347.589,92	-63.781,23
Actuariële winsten en verliezen - financiële assumpties	4.244.174,31	1.646.135,07	2.678.712,94	407.593,42
Betaalde vergoedingen	-4.419.022,08	-1.338.208,47	-3.954.849,65	-236.977,13
Afwikkelingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Eindbalans	55.274.147,58	9.250.704,44	55.606.853,41	7.732.121,50

De toewijzing van de brutoverplichting kan als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2014		31/12/2013	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Active werknemers	51.137.162,47	6.821.579,82	49.715.021,65	4.773.215,62
Ex-werknemers	2.983.724,63	1.360.926,62	3.740.455,20	998.807,74
Gepensioneerden	482.746,21	673.125,00	608.723,95	1.747.104,21
Belastingen	670.514,27	395.073,00	1.542.652,61	212.993,93
Totaal	55.274.147,58	9.250.704,44	55.606.853,41	7.732.121,51

Er worden beleggingen aangehouden tegenover het geheel van de toegezegd-pensioenverplichtingen.

Onderstaande tabel detailleert de evolutie van de reële waarde van de fondsbeleggingen:

(in EUR)	31/12/2014		31/12/2013	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Openingsbalans	41.901.078,06	5.912.837,48	41.238.017,25	4.894.146,00
Interest inkomsten van de fondsbeleggingen	1.081.963,86	216.230,15	1.235.074,48	176.350,56
Excess rendement op fondsbeleggingen (excl. interesten)	7.270.876,69	-86.318,78	-481.418,25	60.034,22
Bijdragen van de werkgever	3.696.048,88	1.306.016,50	3.988.901,99	1.147.066,68
Bijdragen van de deelnemers aan de regeling	227.113,56	0,00	244.662,08	0,00
Betaalde vergoedingen	-4.419.022,08	-1.338.208,47	-3.847.650,99	-236.977,13
Belastingen	-441.540,77	-134.360,74	-476.508,51	-127.782,85
Eindbalans	49.316.518,20	5.876.196,14	41.901.078,06	5.912.837,48

Het werkelijk rendement op de fondsbeleggingen in de loop van 2014 bedroeg EUR 8.352.841,00 voor het pensioenplan van ex-Landbouwkrediet (2013: EUR 753.656) en EUR 129.911,00 voor dat van ex-Centea (2013: EUR 236.385). De stijging van het excess rendement in 2014 is voornamelijk het gevolg van de daling van de actualisatievoeten op de reële waarde van de individuele verzekerings-contracten. Onder de fondsbeleggingen bevinden zich geen door de Groep uitgegeven financiële instrumenten en geen beleggingen in vastgoed of activa in gebruik door de Groep. Het totaal van de fondsbeleggingen wordt geïnvesteerd in verzekeringscontracten Tak 21.

Onderstaande tabel detailleert de aansluiting tussen de contante waarde van de brutoverplichting en de reële waarde van de fondsbeleggingen uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling met de in de balans opgenomen activa en verplichtingen:

(in EUR)	31/12/2014		31/12/2013	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Brutoverplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen	55.274.147,58	9.250.704,44	55.606.853,41	7.732.121,50
Reële waarde van de fondsbeleggingen	-49.316.518,20	-5.876.196,14	-41.901.078,06	-5.912.837,48
Netto verplichtingen voor plannen met vaste toezeggingen	5.957.629,38	3.374.508,30	13.705.775,35	1.819.284,03
Bedragen opgenomen in de balans				
Verplichtingen voor plannen met vaste toezeggingen	5.957.629,38	3.374.508,30	13.705.775,35	1.819.284,03
Activa voor plannen met vaste toezeggingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Netto verplichtingen voor plannen met vaste toezeggingen	5.957.629,38	3.374.508,30	13.705.775,35	1.819.284,03

Onderstaande tabel detailleert de totale lasten die in de loop van het boekjaar in de resultatenrekening werden opgenomen:

(in EUR)	31/12/2014		31/12/2013	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten	2.164.752,85	754.423,68	2.206.351,00	737.622,00
Rentelasten	1.380.721,18	259.001,44	1.526.673,01	228.759,68
Interest inkomsten van de fondsbeleggingen	-1.081.963,86	-216.230,15	-1.235.074,48	-176.350,56
Totale lasten opgenomen in de gerealiseerde resultaten	2.463.510,17	797.194,97	2.497.949,53	790.030,12
Herwaarderingsreserves opgenomen in het eigen vermogen	-6.515.607,27	2.064.045,81	4.788.754,08	492.487,59
Totale lasten opgenomen in het totaalresultaat	-4.052.097,09	2.861.240,78	7.286.703,61	1.282.517,71

De lasten met betrekking tot de toegezegd-pensioenregeling worden in de resultatenrekening opgenomen als personeelskosten.

De voornaamste actuariële veronderstellingen voor het bepalen van de brutoverplichting worden in onderstaande tabel weergegeven:

	2014		2013	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Disconteringsvoet	1,25%	2,00%	2,60%	3,40%
Verwachte procentuele salarisstijgingen	2,80%	2,80%	3,00%	3,00%
Verwachte inflatie	1,80%	1,80%	2,00%	2,00%

De voornaamste actuariële veronderstellingen voor het bepalen van totale lasten die in de loop van het boekjaar in de resultatenrekening werden opgenomen, worden in onderstaande tabel weergegeven:

	2014		2013	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Disconteringsvoet	2,60%	3,40%	3,00%	3,60%
Verwachte procentuele salarisstijgingen	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Verwachte inflatie	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

De disconteringsvoet gehanteerd voor het bepalen van de waarde van de verplichtingen m.b.t. de toegezegde pensioenregeling is verschillend voor ex-Centea en ex-Landbouwkrediet aangezien in het Defined Benefits plan ex-landbouwkrediet (relatief) oudere medewerkers zitten. Het DB-plan ex-Centea werd pas ingevoerd vanaf 2009 en is van toepassing voor al wie na 1998 in dienst is gekomen. De gemiddelde te financieren looptijd is langer bij ex-Centea dan bij ex-Landbouwkrediet, met als gevolg een hogere discontovoet voor de berekening van de Defined Benefit Obligations. De disconteringsvoet werd bepaald op basis van het "Rate:Link" model van Towers Watson: *"In deze methode wordt een curve geconstrueerd op basis van bedrijfsobligaties die als hoogwaardig worden beschouwd. .../... Deze methodiek gaat uit van het gehele universum aan bedrijfsobligaties volgens Bloomberg. Daaruit worden de bonds geselecteerd die naar de opvatting van Towers Watson voldoen aan de voorschriften. In het bijzonder dienen de obligaties hoogwaardige bedrijfsobligaties te zijn. Towers Watson beschouwt een obligatie als hoogwaardig indien ten minste de helft van de toegekende ratings AA is. Obligaties met optiekenmerken worden uitgesloten. Verder zijn onder meer minima gesteld aan de totale marktkapitalisatie per obligatie.*

De zo geselecteerde bedrijfsobligaties (voor de Eurozone momenteel circa 700 in getal) vormen gezamenlijk het universum waarop de yield curve ter bepaling van de discount rate wordt gebaseerd. De obligaties worden ingedeeld in een negental 'mandjes'. Voor elk van de mandjes wordt een gewogen gemiddelde looptijd en een gewogen gemiddelde rendement bepaald. De negen datapunten die hiermee ontstaan vormen de basis voor de curve. Uit de yield curve wordt vervolgens een spot curve afgeleid, waarbij de spot rates vanaf dertig jaar constant worden gehouden." (Bron: www.towerswatson.com).

De verwachte cashflows in 2015 met betrekking tot de toegezegd-pensioenregelingen van de Groep worden in onderstaande tabel weergegeven:

(in EUR)	31/12/2015	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Bijdragen van de werkgever	4.069.401,83	923.485,47
Bijdragen van deelnemers aan de regelin	233.926,97	0,00
Betaalde vergoedingen	5.738.994,35	983.211,30
Betaalde vergoedingen door de werknerr	79.654,19	0,00
Belastingen	485.516,04	121.550,46

De gemiddelde looptijd van de verplichtingen met betrekking tot de toegezegd-pensioenregelingen is 7 jaar voor ex-Landbouwkrediet en 14 jaar voor ex-Centea.

Onderstaande tabel toont de sensitiviteitsanalyse van de actuariële veronderstellingen met +-50bp op de brutoverplichting van beide pensioenplannen:

(in EUR)		31/12/2014	
		Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
1	Brutoverplichting op het einde van de periode		
a.	Brutoverplichting	55.274.147,57	9.250.703,50
2	Brutoverplichting op het einde van de periode gebaseerd op hypothesen 2012		
a.	Brutoverplichting - Nominale waarde	51.029.973,26	7.604.568,43
3	Sensitiviteit disconteringsvoet		
a.	Oorspronkelijke hypothese	1,25%	2,00%
b.	Brutoverplichting	55.274.147,57	9.250.703,50
a.	Hypothese - Variatie 1	1,75%	2,50%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	53.361.516,23	8.524.663,99
a.	Hypothese - Variatie 2	0,75%	1,50%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	57.184.801,31	10.063.826,11
4	Sensitiviteit van de verwachte procentuele salarisstijgingen		
a.	Oorspronkelijke hypothese	2,80%	2,80%
b.	Brutoverplichting	55.274.147,57	9.250.703,50
a.	Hypothese - Variatie 1	3,30%	3,30%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	57.632.975,23	10.129.044,99
a.	Hypothese - Variatie 2	2,30%	2,30%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	53.169.126,62	8.479.149,19
5	Sensitiviteit van het sterftecijfer		
a.	Oorspronkelijke hypothese	MR-3 / FR-3	MR-3 / FR-3
b.	Brutoverplichting	55.274.147,57	9.250.703,50
a.	Hypothese - Variatie 1	MR / FR	MR / FR
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	54.884.817,00	9.337.128,00
6	Sensitiviteit van de verwachte inflatie		
a.	Oorspronkelijke hypothese	1,80%	1,80%
b.	Brutoverplichting	55.274.147,57	9.250.703,50
a.	Hypothese - Variatie 1	2,30%	2,30%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	56.955.722,41	9.962.397,62
a.	Hypothese - Variatie 2	1,30%	1,30%
b.	Brutoverplichting - Nominale waarde	53.673.627,86	8.608.440,01

14.2. Toegezegde bijrageregelingen

De Groep heeft twee toegezegde bijdrageregelingen: één voor de personeelsleden van ex-Centea die in dienst waren voor het jaar 1999 en één voor de personeelsleden van ex-Landbouwkrediet en Crelan die in dienst zijn vanaf 2008. De personeelsleden van ex-Landbouwkrediet die oorspronkelijk deel uitmaken van de toegezegde pensioenregeling, worden getransfereerd naar de toegezegde bijdrageregelingen wanneer ze de leeftijd van 60 jaar bereiken. De filialen Keytradebank en Europabank hebben elk hun eigen toegezegde bijdrageregeling. Elk van deze regelingen worden gefinancierd door groepsverzekeringen, waarbij de verzekeraar een minimaal rendement garandeerd.

Het bedrag van de te betalen bijdragen wordt als kost opgenomen in de periode waarin de personeelsleden de vergoedde prestaties levert. De nog te betalen bijdragen worden in de balans opgenomen onder de rubriek "Andere verplichtingen".

De Belgische toegezegde bijdrageregelingen worden onderworpen aan een door de wet opgelegde minimum rendement van 3,25% op de patronale bijdragen en 3,75% op de bijdragen van de werknemers. Deze gegarandeerde rendementen kunnen door een koninklijk besluit worden gewijzigd. In dit geval is het voorzien dat de nieuwe gegarandeerde rendementen worden toegepast op de al gecumuleerde bijdragen uit het verleden en op al de toekomstige bijdragen. Deze pensioenplannen werden grootendeels als toegezegde bijdrageregelingen geboekt, ook al zal de werkgever een bijkomende bijdrage moeten betalen indien het gegarandeerd rendement niet wordt gehaald..

Om het verschil tussen geaccumuleerde reserves en minimaal gegarandeerde reserve op te nemen, werd er op 31/12/2014 een verplichting van EUR 13.555 geboekt onder de rubriek "Andere verplichtingen" in de balans.

In 2014 werd er aan de toegezegde bijdrageregelingen voor EUR 3.073.583,77 aan bijdragen betaald door de werkgever en EUR 527.551,18 door de werknemers. De aangehouden beleggingen van de pensioenplannen bestaan voor EUR 55.189.048,26 uit individuele verzekeringsreserves, met een gemiddeld gegarandeerd rendement van 3,73%, en voor EUR 129.007,98 uit reserves in een collectief financieringsfonds. De voorziene bijdrage in 2015 bedraagt EUR 3.004.131,26 voor de werkgever en EUR 531.932,93 voor de werknemer.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de toegezegde bijdrageregelingen van de Groep:

15. Derivaten

Een derivaat is een financieel instrument waarvan de waarde verandert als gevolg van veranderingen in een bepaalde onderliggende waarde (rentevoet, valutakoers, aandelenkoers, index ed), waarvoor geen of een geringe aanvangsinvestering nodig is en dat op een tijdstip in de toekomst wordt afgewikkeld.

De Groep houdt enkel derivaten aan in het kader van afdekkingstransacties. Bij de overname van Centea werd Crelan geconfronteerd met derivaten die volgens de eigen risicomodellen niet in aanmerking kwamen als afdekking. Deze derivaten dienden bijgevolg geplaatst te worden in de portefeuille voor handelsdoeleinden. Het betreft renteswapovereenkomsten, caps, swaptions en wisselverrichtingen op termijn.

Een renteswap is een overeenkomst waarbij twee partijen akkoord gaan om periodiek rentebetalingen te ruilen. In het vaakst voorkomende geval gaat een partij ermee akkoord om voor de hele looptijd van het contract op afgesproken data vaste rentebetalingen te doen, terwijl de andere partij zich ertoe verbindt rentebetalingen te doen die vlotten ten aanzien van een bepaalde referentierente. Doorgaans ruilen beide partijen enkel interest en geen kapitaal. De Groep houdt eveneens één rente-instrument aan waarvan het ene been afhangt van de vlottende rente en het andere been afhangt van een bepaalde marktstrategie.

Een cap is een rente-optie waarmee de maximale rente voor de koper van de cap beperkt wordt tot een vooraf vastgelegd niveau voor verschillende periodes.

Een swaption is een optie op een swap waarbij de eigenaar van de swaption het recht heeft, maar niet de verplichting, om een swap tegen vooraf bepaalde voorwaarden af te sluiten op of binnen een bepaald tijdstip.

Bij wisselverrichtingen op termijn verbindt de koper van het contract er zich toe om een bepaalde hoeveelheid valuta te kopen of te verkopen op een in de toekomst vastgelegd tijdstip aan een vooraf afgesproken prijs.

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december. Voor het notioneel bedrag wordt er een opsplitsing gemaakt tussen te ontvangen (receiver) en te betalen (payer).

(in EUR)	31/12/2014			
	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Renteinstrumenten				
- IRS (renteswap-overeenkomst)	75.473.684,00	75.473.684,00	25.994.898,34	27.782.689,37
- Caps	725.971.542,30	727.500.000,00	1.895.437,90	1.802.683,19
- Swaptions	74.800.000,00	74.000.000,00	18.671,51	22.513,98
Valutainstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
- Termijnwisselverrichting	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	876.245.226,30	876.973.684,00	27.909.007,75	29.607.886,54
	31/12/2013			
	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Renteinstrumenten				
- IRS (renteswap-overeenkomst)	473.052.631,58	197.052.631,58	49.416.241,92	45.483.817,41
- Caps	969.977.244,49	782.500.000,00	8.314.086,01	5.683.025,47
- Swaptions	250.603.077,00	94.000.000,00	614.356,23	300.041,71
Valutainstrumenten	0,00	0,00	0,00	0,00
- Termijnwisselverrichting	1.853.840,95	1.839.829,47	29.392,81	12.588,55
Totaal derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	1.695.486.794,02	1.075.392.461,05	58.374.076,97	51.479.473,14

In 2014 is de portefeuille derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden sterk afgenomen. Naast de jaarlijkse afschrijvingen van de amortizing swaps en vervallen instrumenten, werden er in de loop van het jaar 16 renteswaps voor een notionele waarde van EUR 514 miljoen, 8 caps voor een notionele waarde van EUR 135 miljoen en 58 swaptions voor een notionele waarde van EUR 135 miljoen gedocumenteerd als hedge relatie.

De Groep past uitsluitend reële-waardeafdekking toe, waarbij het risico van veranderingen in de reële waarde van een actief of verplichting wordt ingedekt. Zowel portefeuilles van activa of verplichtingen (macro-hedging), als individuele activa of verplichtingen (micro-hedging) maken het voorwerp uit van afdekkingrelaties.

Voor wat betreft de reële waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille van financiële activa of verplichtingen werden bij Landbouwkrediet en Centea drie portefeuilles samengesteld die elk afzonderlijk met een portefeuille van renteswaps worden ingedekt:

- Portefeuille activa, bestaande uit consumentenkredieten, hypothecaire kredieten en investeringskredieten
- Investeringsportefeuille
- Portefeuille verplichtingen, bestaande uit kasbons

Sinds 2011 wordt binnen de Groep eveneens reële waarde-afdekking met caps en swaptions toegepast. Crelan creëerde hiervoor synthetische portefeuilles van caps impliciet aan de hypothecaire leningen met herzienbare rentevoet samengesteld als afgedekte positie waarop reële waarde-afdekking wordt toegepast.

Voor alle reële waarde-afdekkingen, worden op elke rapporteringsdatum de vereiste efficiëntietesten uitgevoerd.

Per 31 december bezit de Groep één reële waardeafdekking van een individueel actief. Een renteswap met een nominale waarde van EUR 10.000.000 wordt aangehouden ter indekking van het renterisico van een obligatielening.

Onderstaande tabel detailleert de reële waarde van de afdekkingsinstrumenten aangehouden per 31 december:

31/12/2014				
(in EUR)	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Reële waarde-afdekking (macro-hedging)	3.884.949.206,10	5.025.571.205,00	57.702.673,51	883.863.315,30
Reële waarde-afdekking (micro-hedging)	10.000.000,00	0,00	0,00	7.276.523,58
Totaal derivaten gebruikt ter afdekking	3.894.949.206,10	5.025.571.205,00	57.702.673,51	891.139.838,88
31/12/2013				
(in EUR)	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Reële waarde-afdekking (macro-hedging)	2.102.000.000,00	6.885.286.477,08	51.105.330,21	564.422.764,73
Reële waarde-afdekking (micro-hedging)	10.000.000,00	0,00	0,00	6.337.865,44
Totaal derivaten gebruikt ter afdekking	2.112.000.000,00	6.885.286.477,08	51.105.330,21	570.760.630,17

De totale ineffectiviteit opgenomen in resultaat bedroeg per 31 december 2014 EUR -5,8 miljoen (2013: EUR -4,7 miljoen).

(in EUR)	31/12/2014		31/12/2013	
	Winsten	Verliezen	Winsten	Verliezen
Reële waarde-afdekking van een individueel actief of verplichting				
- wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte positie	936.343,31	0,00	0,00	1.671.525,00
- wijzigingen in de reële waarde van de afdekkingsderivaten	0,00	935.964,83	1.590.328,00	0,00
Reële waarde-afdekking van het renterisico van een portefeuille				
- wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte positie	313.123.345,79	0,00	0,00	202.085.753,61
- wijzigingen in de reële waarde van de afdekkingsderivaten	0,00	318.930.673,67	197.449.150,12	0,00
Totaal winsten en verliezen	314.059.689,10	319.866.638,50	199.039.478,12	203.757.278,61
Netto resultaat als gevolg van de administratieve verwerking van afdekking:	-5.806.949,40		-4.717.800,49	

16. Reële waarde van financiële activa en financiële verplichtingen

De reële waarde is de prijs die zou worden ontvangen om een actief te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waardingsdatum.

Op basis van de observeerbaarheid van de inputs wordt de reële waarde onderverdeeld in 3 categorieën:

Level 1: genoteerde prijzen (niet aangepast) in actieve markten voor identieke activa en verplichtingen;

Level 2: gebruik van inputs andere dan genoteerde prijzen, die observeerbaar zijn voor het actief of de verplichting, ofwel direct ofwel indirect;

Level 3: gebruik van niet-waarneembare inputs, of wanneer een waarneembare input een aanpassing vereist met behulp van een niet-waarneembare input en die aanpassing resulteert in een aanzienlijke verandering van de reële waarde.

16.1. Reële waarde van financiële activa en verplichtingen aan geamortiseerde kostprijs

Onderstaande tabel geeft de boekwaarde en de reële waarde van de activa en verplichtingen die in de balans aan geamortiseerde kostprijs worden opgenomen.

(in EUR)	31/12/2014				
	Boekwaarde	Reële waarde	Level 1	Level 2	Level 3
Activa					
Leningen en Vorderingen	17.172.181.824,30	18.076.531.950,78	0,00	0,00	18.076.531.950,78
Interbancaire kredieten	1.239.383.822,68	1.243.221.060,80	0,00	0,00	1.243.221.060,80
Consumentenkredieten	618.122.494,03	618.284.342,18	0,00	0,00	618.284.342,18
Hypothecaire kredieten	10.313.258.222,86	10.999.207.240,67	0,00	0,00	10.999.207.240,67
Landbouwkredieten	1.925.521.993,70	2.058.239.674,23	0,00	0,00	2.058.239.674,23
Professionele kredieten	1.661.554.673,52	1.746.954.505,63	0,00	0,00	1.746.954.505,63
Kredieten op korte termijn	270.466.255,33	268.267.915,16	0,00	0,00	268.267.915,16
Andere	1.143.874.362,17	1.142.357.212,12	0,00	0,00	1.142.357.212,12
Verplichtingen					
Deposito's	17.578.849.750,68	17.618.512.760,85	0,00	15.921.743.390,32	1.696.769.370,53
In schuldbewijzen belichaamde schulden	2.675.608.262,97	2.793.183.298,25	0,00	20.346,76	2.793.162.951,49
Achtergestelde verplichtingen	330.761.733,18	373.261.431,59	0,00	0,00	373.261.431,59

(in EUR)	31/12/2013				
	Boekwaarde	Reële waarde	Level 1	Level 2	Level 3
Activa					
Leningen en Vorderingen	17.312.502.066,82	17.519.285.990,85	0,00	0,00	17.519.285.990,85
Interbancaire kredieten	1.867.201.043,65	1.867.205.245,99	0,00	0,00	1.867.205.245,99
Consumentenkredieten	616.741.737,45	614.702.138,12	0,00	0,00	614.702.138,12
Hypothecaire kredieten	10.092.042.585,69	10.185.081.618,57	0,00	0,00	10.185.081.618,57
Landbouwkredieten	1.938.245.822,21	2.010.141.243,20	0,00	0,00	2.010.141.243,20
Professionele kredieten	1.796.523.161,83	1.842.823.108,63	0,00	0,00	1.842.823.108,63
Kredieten op korte termijn	286.023.483,77	284.523.946,96	0,00	0,00	284.523.946,96
Andere	715.724.232,21	714.808.689,38	0,00	0,00	714.808.689,38
Verplichtingen					
Deposito's	16.889.110.103,76	16.911.093.780,16	0,00	15.455.558.070,30	1.455.535.709,86
In schuldbewijzen belichaamde schulden	2.922.495.958,74	2.999.548.805,09	0,00	22.923,00	2.999.525.882,09
Achtergestelde verplichtingen	341.504.764,21	374.659.544,38	0,00	0,00	374.659.544,38

Voor de deposito's op ten hoogste één jaar wordt de reële waarde verondersteld gelijk te zijn aan de boekwaarde. Voor de overige activa en verplichtingen wordt er een reële waarde bepaald op basis van:

- De evolutie van de risicovrije rentevoet: Hierbij wordt er gekeken naar het verschil tussen de historische en de actuele rentevoet. Als risicovrije rentevoet wordt er de IRS rentevoet genomen van een gelijkaardige cash-flow structuur.
- De evolutie van de marges op de activa en verplichtingen: Hierbij wordt er gekeken naar het verschil tussen de historische en de actuele marges op de verschillende producten. De marge wordt berekend als de rentevoet die de klant betaalt, verminderd met de risicovrije rentevoet. Als actuele marge wordt het gewogen gemiddelde genomen van de marges op de productie van de laatste 12 maanden van de verschillende producten. Om tot de impact op de reële waarde te komen, wordt de evolutie van de marge vermenigvuldigd met de resterende omloop, en geactualiseerd met de risicovrije rentevoet. Dezelfde marge wordt gebruikt voor de resterende looptijd van het krediet/verplichting en houdt dus geen rekening met eventuele rentewijzigingen.

Bij de berekening van de reële waarde van leningen en vorderingen aan cliënten wordt er een 'constant prepayment rate' (CPR ratio) verondersteld van 5%. De CPR ratio geeft het deel van de leningen weer die men verwacht dat vervroegd terugbetaald zal worden. Door de huidige markt-omstandigheden merken we echter dat begin 2015 de CPR ratio merkkelijk hoger ligt dan verwacht, wat een negatieve impact heeft op de reële waarde van de leningen en vorderingen.

Zowel in 2014 als in 2013 vonden er geen significante transferts van financiële activa of verplichtingen plaats tussen de verschillende levels.

16.2. Waardering van financiële activa en verplichtingen opgenomen aan reële waarde.

Onderstaande tabellen geven de indeling van de reële waarde van de financiële activa en verplichtingen in Level 1, Level 2 en Level 3 afhankelijk van de observeerbaarheid van de gebruikte inputs:

Reële waarde van de financiële activa 2014

<i>Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Kredieten	5.002.515,66	0,00	5.002.515,66	0,00
TOTAAL	5.002.515,66	0,00	5.002.515,66	0,00
<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	27.909.007,75	0,00	26.802.270,51	1.106.737,24
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	27.909.007,75	0,00	26.802.270,51	1.106.737,24
<i>Voor verkoop beschikbaar</i>				
Schuldbewijzen	4.425.484.173,41	4.266.313.615,60	141.354.077,01	17.816.480,80
Fondsen	1.320.218,90	1.320.218,90	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	4.426.804.392,31	4.267.633.834,50	141.354.077,01	17.816.480,80
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
Interest Rate Swaps	50.466.844,01	0,00	50.466.844,01	0,00
Swaptions	3.612.540,11	0,00	3.612.540,11	0,00
Caps	3.623.289,39	0,00	3.623.289,39	0,00
TOTAAL	57.702.673,51	0,00	57.702.673,51	0,00
<i>Aangehouden voor verkoop</i>				
Terreinen en gebouwen	15.775.000,00	0,00	15.775.000,00	0,00
TOTAAL	15.775.000,00	0,00	15.775.000,00	0,00

Reële waarde van de financiële verplichtingen 2014

<i>Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	29.607.886,54	0,00	29.607.886,54	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	29.607.886,54	0,00	29.607.886,54	0,00
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
Interest Rate Swaps	891.139.838,88	0,00	891.139.838,88	0,00
Swaptions	0,00	0,00	0,00	0,00
Caps	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	891.139.838,88	0,00	891.139.838,88	0,00

Reële waarde van de financiële activa 2013

<i>Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Kredieten	4.995.169,70	0,00	4.995.169,70	0,00
TOTAAL	4.995.169,70	0,00	4.995.169,70	0,00
<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	58.374.076,97	0,00	56.887.722,06	1.486.354,91
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	58.374.076,97	0,00	56.887.722,06	1.486.354,91
<i>Voor verkoop beschikbaar</i>				
Schuldbewijzen	3.399.737.803,41	3.181.714.818,86	198.925.418,37	19.097.566,18
Fondsen	1.251.036,60	1.251.036,60	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	3.400.988.840,01	3.182.965.855,46	198.925.418,37	19.097.566,18
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
Interest Rate Swaps	33.422.283,42	0,00	33.422.283,42	0,00
Swaptions	9.501.043,19	0,00	9.501.043,19	0,00
Caps	8.182.003,60	0,00	8.182.003,60	0,00
TOTAAL	51.105.330,21	0,00	51.105.330,21	0,00
<i>Aangehouden voor verkoop</i>				
Terreinen en gebouwen	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	0,00	0,00	0,00	0,00

Reële waarde van de financiële verplichtingen 2013

<i>Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	51.479.473,14	0,00	51.479.473,14	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	51.479.473,14	0,00	51.479.473,14	0,00
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
Interest Rate Swaps	570.760.630,17	0,00	570.760.630,17	0,00
Swaptions	0,00	0,00	0,00	0,00
Caps	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	570.760.630,17	0,00	570.760.630,17	0,00

Financiële activa en verplichtingen waarvoor geen genoteerde prijs beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van de marktwaarderingen van gerenommeerde externe financiële tegenpartijen. Deze marktwaarderingen worden systematisch gecontroleerd door het departement financiële markten. Omwille van illiquiditeit, worden 3 obligaties gewaardeerd op basis van een modelprijs. Voor deze obligaties worden de cashflows van de obligaties gewaardeerd aan de Euribor 6M swapcurve vermeerderd met de spread van liquide obligaties van dezelfde emittent en met vergelijkbare looptijd of bij gebrek hieraan, liquide obligaties van emittenten met gelijkwaardige rating en vergelijkbare looptijd.

Betreffende derivaten wordt de marktwaarde als volgt bepaald: voor de renteswaps gebeurt de waardering sinds 2013 op basis van de eonia curve. Voor de caps en swaptions wordt gebruik gemaakt van de marktvolatiliteiten die verschillende tegenpartijen in Bloomberg affichereren. Vervolgens gebeurt de marktwaardering van de optie op basis van de karakteristieken van het onderliggende derivaat.

Een sensitiviteitsanalyse van de globale portefeuille gebeurt op maandelijkse basis. Zowel het renterisico als het spreadrisico wordt hierbij gemeten en getoetst aan door de Raden van Bestuur opgelegde limieten. Het renterisico wordt gemeten via een cumulatieve nominale rentegap. Het spreadrisico wordt berekend op basis van een spread-value-at-risk met een betrouwbaarheidsinterval van 99,5%, een risicoperiode van 3 maand en op basis van historisch gemeten kredietsspreads per obligatieklasse over meerdere jaren. Op 31 december 2014 meten we een spreadvar van 48,5 miljoen EUR op de globale portefeuille.

Het renterisico en het spreadrisico voor de obligaties onder level 3 zijn beperkt, vooreerst omwille van het geïnvesteerd bedrag van 18 miljoen EUR en vervolgens omdat de meeste obligaties een vlottende coupon betalen. Op basis van een renteschok van 200 basispunten berekenen we een beperkte impact van 0,1 miljoen EUR. De spreadvar bedraagt 24 miljoen EUR.

Voor de assumpties die gebruikt worden voor de berekeningen van Level 3 werden er in 2014, naast de normale marktwaarde aanpassingen, geen materiële aanpassingen doorgevoerd.

Eind 2013 werd de portefeuille van de bank geanalyseerd, met een aantal wijzigingen in niveau als gevolg. In 2014 vonden er geen significante transferts van financiële activa of verplichtingen plaats tussen de verschillende levels.

	Level 1 in 2014	Level 2 in 2014	Level 3 in 2014
Level 1 in 2013		0,00	0,00
Level 2 in 2013	0,00		0,00
Level 3 in 2013	0,00	0,00	

	Level 1 in 2013	Level 2 in 2013	Level 3 in 2013
Level 1 in 2012		0,00	0,00
Level 2 in 2012	24.371.662,15		0,00
Level 3 in 2012	41.843.065,73	0,00	

Onderstaande tabel geeft de evolutie van level 3 weer van einde 2013 tot einde 2014.

31/12/2014	Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden		Voor verkoop beschikbare financiële activa
	Schuldbewijzen	Derivaten	Schuldbewijzen
Openingsbalans	0,00	1.486.354,91	19.097.566,18
Resultaten			
- via gerealiseerde resultaten	0,00	-379.617,67	-82.062,97
- via niet-gerealiseerde resultaten	0,00	0,00	450.027,86
Aankopen	0,00	0,00	0,00
Verkopen	0,00	0,00	0,00
Op eindvervaldag gekomen	0,00	0,00	-1.649.050,27
Transfers in/uit Level 3	0,00	0,00	0,00
Eindbalans	0,00	1.106.737,24	17.816.480,80

Onderstaande tabel geeft de evolutie van level 3 weer van einde 2012 tot einde 2013.

31/12/2013	Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden		Voor verkoop beschikbare financiële activa
	Schuldbewijzen	Derivaten	Schuldbewijzen
Openingsbalans	4.158.800,00	2.078.809,15	82.470.793,20
Resultaten			
- via gerealiseerde resultaten	0,00	-592.454,24	5.138.782,05
- via niet-gerealiseerde resultaten	0,00	0,00	670.207,09
Aankopen	0,00	0,00	0,00
Verkopen	0,00	0,00	-5.363.541,01
Op eindvervaldag gekomen	-4.158.800,00	0,00	-11.900.418,29
Transfers in/uit Level 3	0,00	0,00	-51.918.256,86
Eindbalans	0,00	1.486.354,91	19.097.566,18

Een bedrag van EUR -397.713,89 uit de winst- en verliesrekening heeft betrekking op financiële activa in level 3 die zich per 31 december 2014 nog in portefeuille bevinden. Hiervan heeft EUR -18.096,22 betrekking op de actuariële op- en afrentingen van effecten en EUR -379.617,67 op reële waardeschommelingen via resultaat.

17. Saldering van financiële activa en verplichtingen

Om het risico bij het afsluiten van derivaten te beperken, wordt met iedere financiële tegenpartij een ISDA Master Agreement, een CSA (Credit Support Annex) en een GMRA (Global Master Repurchase Agreement) afgesloten. Deze contracten bepalen immers dat bij falen een netting mag gebeuren van alle rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de derivatenhandel met deze tegenpartij. Het risico wordt nog verder beperkt door de contractuele verplichting om cash collateral te plaatsen bij een negatieve netto marktwaarde van de portefeuille derivaten. Bij een positieve netto marktwaarde ontvangt men dus cash collateral.

Er blijft ten allen tijde een residueel risico vermits bij het falen van een tegenpartij, waarmee derivaten werden afgesloten, een nieuwe tegenpartij dient gezocht te worden waarbij de vervangingskost de cash collateral kan overschrijden.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële activa en verplichtingen waarop een afdwingbare ISDA master netting overeenkomst van toepassing is. Dit is van toepassing op derivaten transacties en op verkoop-terugkoopovereenkomsten. De ISDA conventie voldoet niet aan de criteria om financiële activa en verplichtingen te salderen op de balans, maar het laat toe om alle rechten en verplichtingen tegenover een tegenpartij te netten in het geval dat deze tegenpartij in gebreke blijft.

31/12/2014	Bruto bedragen, voor eventuele saldering op de balans	Bedragen effectief gesaldeerd op de balans	Netto bedragen op de balans, inclusief saldering	Saldering onder bepaalde voorwaarden		
				Bedragen die gesaldeerd worden in het kader van een conventie	Verkregen of gegeven garanties, inclusief cash collateral	Netto bedrag, na elk effect van saldering
(in EUR)						
Financiële activa						
Derivaten	85.611.681,26	0,00	85.611.681,26	77.321.991,17	6.393.993,58	1.895.696,51
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal actief	85.611.681,26	0,00	85.611.681,26	77.321.991,17	6.393.993,58	1.895.696,51
Financiële verplichtingen						
Derivaten	920.747.725,42	0,00	920.747.725,42	77.321.991,17	840.219.760,22	3.205.974,03
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	37.042.254,78	0,00	37.042.254,78	0,00	37.042.254,78	0,00
Totaal passief	957.789.980,20	0,00	957.789.980,20	77.321.991,17	877.262.015,00	3.205.974,03
31/12/2013						
(in EUR)						
Financiële activa						
Derivaten	109.450.014,37	0,00	109.450.014,37	79.278.888,05	28.649.001,85	1.522.124,47
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal actief	109.450.014,37	0,00	109.450.014,37	79.278.888,05	28.649.001,85	1.522.124,47
Financiële verplichtingen						
Derivaten	622.227.514,76	0,00	622.227.514,76	79.278.888,05	542.948.626,71	0,00
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	43.234.731,52	0,00	43.234.731,52	0,00	43.234.731,52	0,00
Totaal passief	665.462.246,28	0,00	665.462.246,28	79.278.888,05	586.183.358,23	0,00

De verkregen en gegeven garanties bestaan grotendeels uit cash collateral. Het garantiebedrag wordt gereguleerd en is bijgevolg juridisch afdwingbaar op basis van een "Credit Support Annex" (CSA)-overeenkomst die wordt toegevoegd aan de ISDA overeenkomst. Voor één renteswap afgesloten in het kader van een kredietverlening werd geen CSA-overeenkomst ondertekend.

18. Eigen Vermogen

De samenstelling van het eigen vermogen per 31 december is als volgt:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Aandelenkapitaal	914.101.459,30	720.636.597,93
Niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit voor verkoop beschikbare financiële activa	126.085.936,26	80.789.461,70
Actuariële winsten/verliezen bij pensioenplannen	627.974,05	-2.310.501,36
Reserves	314.235.666,21	293.335.921,44
Nettowinst van het boekjaar	61.648.057,52	45.213.341,59
Minderheidsbelangen	0,00	0,00
Totaal eigen vermogen	1.416.699.093,34	1.137.664.821,30

De erkende coöperatieve Kassen Lanbokas en Agricaïsse bezitten, samen met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet, 50% van de aandelen (aandelen A) en van de daarbij horende stemrechten van de NV Crelan. De resterende 50% van de aandelen (aandelen B) van de NV Crelan zijn in handen van SAS Belgium CA, een vennootschap naar Frans recht. Deze aandelen geven recht op de helft van de stemrechten. De Groep houdt geen eigen aandelen aan.

Onderstaande tabel schetst de evolutie van het aandelenkapitaal in 2014 en 2013:

(in EUR)	2014		2013	
	aantal aandelen	kapitaal	aantal aandelen	kapitaal
Openingsbalans	50.989.099	720.636.597,93	51.361.275	829.254.032,60
- aandelen op naam	912.499	99.686.758,20	2.408.269	222.236.758,20
- coöperatieve aandelen	50.076.600	620.949.839,73	48.953.006	607.017.274,40
Mutaties	15.600.397	193.464.861,37	-372.176	-108.617.434,67
- toe- en uitredingen van coöperatoren	15.600.397	193.444.922,80	1.123.594	13.932.565,33
- kapitaalvermindering	0	0,00	-1.495.770	-125.000.000,00
- kapitaalverhoging	0	0,00	0	2.450.000,00
- andere	0	19.938,57	0	0,00
Eindbalans	66.589.496	914.101.459,30	50.989.099	720.636.597,93
- aandelen op naam	912.499	99.706.696,77	912.499	99.686.758,20
- coöperatieve aandelen	65.676.997	814.394.762,53	50.076.600	620.949.839,73

De aandelen op naam zijn zonder nominale waarde. De coöperatieve aandelen hebben een nominale waarde van EUR 12,40 per aandeel. Alle aandelen zijn volstort.

Op 22 april 2014 hebben de Franse en de Belgische aandeelhouders een akkoord gesloten waarbij is overeengekomen dat de Franse aandeelhouder zijn participatie in de NV Crelan zal overdragen aan de Belgische aandeelhouders. De transactie wordt door de Belgische aandeelhouders gefinancierd met eigen middelen. Om op groepsniveau te blijven voldoen aan de prudentiële vereisten inzake eigen vermogen en solvabiliteit diende Crelan, ingevolge deze operatie, het eigen vermogen te verhogen met +/- 200 miljoen EUR. Dit wordt gerealiseerd door het ophalen van bijkomend coöperatief kapitaal en door winstreservering. Op 31 december 2014 was er al meer dan 193 miljoen EUR aan extra coöperatief kapitaal opgehaald.

De andere reserves bevatten voor een bedrag van EUR 154.849.031,48 (2013: EUR 102.185.124,11) statutaire reserves, waarvan EUR 76.669.546,69 (2013: EUR 73.819.332,50) niet onmiddellijk voor uitkering in aanmerking komt.

De reserves uit herwaardering hebben betrekking op de niet-gerealiseerde winsten en verliezen op de voor verkoop beschikbare financiële activa en op actuariële winsten en verliezen bij pensioenplannen. De andere reserves hebben betrekking op de ingehouden winsten. De evolutie van de niet gerealiseerde winsten en verliezen uit voor verkoop beschikbare financiële activa wordt in onderstaande tabel weergegeven:

(in EUR)	Bruto	Uitgestelde belastingen	Totaal
Openingsbalans 01/01/2014	122.362.937,07	-41.573.475,37	80.789.461,70
Herwaardering van de activa	86.359.221,52	-29.329.984,19	57.029.237,33
Verkochte en vervallen effecten	-6.612.708,64	2.247.659,67	-4.365.048,97
Aangelegde waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00
Reële waarde-afdekking micro hedge	-1.123.941,84	382.027,83	-741.914,01
Reële waarde-afdekking macro hedge	-10.037.569,76	3.411.769,96	-6.625.799,80
Andere	0,00	0,00	0,00
Eindbalans 31/12/2014	190.947.938,36	-64.862.002,10	126.085.936,26

De Raad van Bestuur zal tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 23 april 2015 voorstellen om voor de NV Crelan geen dividend uit te keren aan de hoofdaandeelhouder en aan de erkende coöperatieve kassen. De Raad van Bestuur zal ook voorstellen dat de erkende coöperatieve kassen Lanbokas en Agricaisse, samen met de regionale coöperatieve kassen, aan de coöperatoren 3,25% zullen uitkeren op hun aandeel in het coöperatief kapitaal. Het totaal dividend over het boekjaar 2014 zou aldus EUR 23.579.610,51 bedragen (2013: EUR 24.305.833,32).

19. Verzekeringscontracten

Crelan Insurance commercialiseert sinds september 2007 uitsluitend risicoverzekeringen van het type "schuldsaldoverzekering", "tijdelijke overlijdensverzekeringen" en "financieringsaldo verzekering".

Doelgroep van een schuldsaldoverzekering zijn personen of vennootschappen die een lening afsluiten en de gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de lening in geval van overlijden van (één van) de leningnemers of bedrijfsleiders (in geval de lening wordt afgesloten door een vennootschap) willen laten verzekeren. De schuldsaldoverzekering voorziet bij overlijden van de verzekerde, of bij het eerste overlijden van twee verzekerden, een uitkering van een vast bedrag dat bij de onderschrijving gealigneerd wordt op (een percentage van) de verwachte evolutie van het nog openstaande saldo van een lening. Daarnaast is het ook mogelijk voor de verzekeringnemer één of meerdere aanvullende verzekeringen te onderschrijven. Deze mogelijke aanvullende verzekeringen dekken de risico's "overlijden door ongeval", "opeenvolgend overlijden" en "arbeidsongeschiktheid".

De aanvullende verzekering arbeidsongeschiktheid wordt niet meer gecommmercialiseerd sinds 1 januari 2010.

Doelgroep van een financieringsaldoverzekering zijn personen of vennootschappen die een krediet (lening op afbetaling) afsluiten en de gehele terugbetaling van de lening op afbetaling in geval van overlijden van (één van) de leningnemers of bedrijfsleiders (in geval de lening wordt afgesloten door een vennootschap) willen laten verzekeren. De financieringsaldoverzekering voorziet bij overlijden van de verzekerde, of bij het eerste overlijden van twee verzekerden, een uitkering van een vast bedrag dat bij de onderschrijving gealigneerd wordt op de totale som van de terug te betalen mensualiteiten van de lening op afbetaling. Maandelijks neemt het verzekerd kapitaal af met één mensualiteit.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verzekeringsverplichtingen, herverzekeringsactiva, baten en lasten die voortvloeien uit de verzekeringscontracten:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Bruto technische voorzieningen		
Voorziening van de verzekeringscontracten	29.376.987	23.046.819
Voorziening voor schadegevallen	1.011.152	585.929
Aandeel van de herverzekeraar		
Voorziening van de verzekeringscontracten	0	0
Voorziening voor schadegevallen	890.468	503.894
Premies		
Brutopremies	18.028.338	14.064.367
Uitgaande herverzekeringspremies	2.385.116	1.822.782
Uitkeringen		
Bruto	1.709.969	2.234.024
Deel van de herverzekeraars	1.124.540	1.801.606

De brutotechnische voorzieningen, alsook het aandeel van de herverzekeraar, worden in de balans opgenomen onder de rubriek "voorzieningen".

Onderstaande tabel detailleert de mutaties in de technische voorzieningen in de loop van 2013 en 2014:

(in EUR)	2014		2013	
	Bruto	Herverzekeraar	Bruto	Herverzekeraar
Beginsaldo	23.632.748	503.894	18.679.997	615.617
Brutopremies	18.028.338	0	14.064.367	0
Afhoudingen op premies	-2.985.364	0	-2.392.838	0
Ontrokken risicopremies	-8.471.206	0	-6.511.728	0
Ontrokken kosten	-517.985	0	-408.850	0
Toegekende renteopbrengsten	799.616	0	652.139	0
Uitkeringen (wijziging reserves)	-106.738	386.574	-459.471	-111.723
Overige	8.731	0	9.132	0
Eindsaldo	30.388.140	890.468	23.632.748	503.894

De technische voorziening werd per einde 2014 als voldoende ingeschat. Voor de schuldsaldoverzekering bepalen de Algemene Voorwaarden dat de tarieven (waaronder deze voor de risicopremies, de diverse tariefkosten en de technische intrestvoeten) kunnen aangepast worden door de verzekeraar in het kader van een algemene tariefherziening voor de categorie verzekeringen waartoe de overeenkomst behoort of indien de wettelijke of reglementaire verplichtingen dit opleggen.

Deze herziening is mogelijk:

- indien de verzekeraar van oordeel is dat het evenwicht van de verzekerde portefeuille in gevaar wordt gebracht door een stijging van de risicograad van de betreffende verzekerde gebeurtenis(sen) bij de bevolking, de populatie van de Belgische verzekeringsmarkt of in de eigen portefeuille;
- indien zich omstandigheden voordoen die de verzekeraar volgens de wet toelaten om over te gaan tot een tariefaanpassing;
- indien hij kan aantonen dat de kostprijs om een overeenkomst te beheren gestegen is sinds de onderschrijvingsdatum van de overeenkomst;
- indien de toegepaste intrestvoet niet langer marktconform is.

Dit betekent dat bij een eventuele ontoereikendheid van de voorzieningen om de toekomstige contractuele kasstromen te dekken, de maatschappij de mogelijkheid heeft om een tariefherziening door te voeren.

20. Bezwaarde activa

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bezwaarde en niet-bezwaarde activa in 2014 en 2013:

31/12/2014 (in EUR)	Boekwaarde van de bezwaarde activa	Boekwaarde van de niet- bezwaarde activa
Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	336.018.714,72	329.671.230,17
Voor verkoop beschikbare financiële activa	455.730.459,53	3.976.651.958,43
Leningen en vorderingen	914.329.343,01	16.262.854.996,95
Andere activa	0,00	981.925.601,71
Totaal Activa	1.706.078.517,26	21.551.103.787,26

31/12/2013 (in EUR)	Boekwaarde van de bezwaarde activa	Boekwaarde van de niet- bezwaarde activa
Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	704.797.002,24	57.386.413,43
Voor verkoop beschikbare financiële activa	438.997.801,94	2.968.552.578,57
Leningen en vorderingen	601.084.837,71	16.716.412.398,81
Andere activa	0,00	708.494.880,21
Totaal Activa	1.744.879.641,89	20.450.846.271,03

Eind 2014 werd 7,34% van de totale activa als bezwaard beschouwd (2013: 7,86%). Deze activa kunnen niet onmiddellijk gebruikt worden door de Groep om toekomstige financiering te ondersteunen. De voornaamste bezwaarde activa binnen de Groep hebben in 2014 betrekking op:

- De monetaire reserve geplaatst bij de Nationale Bank van België (336 mio EUR)
- Effecten die als onderpand dienen in terugkoop-overeenkomsten (43 mio EUR)
- Effecten die als onderpand geplaatst werden bij de Nationale Bank van België, in kader van het betalingsverkeer (386 mio EUR)
- Effecten die als onderpand dienen in het kader van tradingactiviteiten van klanten bij Keytrade (27 mio EUR)
- Gestorte cash collaterals in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten (914 mio EUR)

Binnen de Groep is er geen ontvangen onderpand dat bezwaard of beschikbaar voor bezwaring is.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bezwaarde activa en daarmee verbonden verplichtingen:

31/12/2014 (in EUR)	Verbonden verplichtingen of voorwaardelijke verplichtingen	Bezwaarde activa en bezwaarde ontvangen onderpand
Derivaten	913.471.201,84	914.329.343,01
Deposito's	0,00	0,00
In schuldbewijzen belichaamde schulden	0,00	0,00
Andere financiële verplichtingen	0,00	0,00
Terugkoop overeenkomsten	37.042.254,78	42.905.439,65
Andere (voorwaardelijke) verplichtingen	748.839.779,88	748.843.734,60
Totaal	1.699.353.236,50	1.706.078.517,26

31/12/2013	Verbonden verplichtingen of voorwaardelijke verplichtingen	Bezwaarde activa en bezwaarde ontvangen onderpand
(in EUR)		
Derivaten	615.902.237,90	601.084.837,71
Deposito's	0,00	0,00
In schuldbewijzen belichaamde schulden	0,00	0,00
Andere financiële verplichtingen	0,00	0,00
Terugkoop overeenkomsten	43.234.731,52	47.888.355,73
Andere (voorwaardelijke) verplichtingen	1.095.906.448,45	1.095.906.448,45
Totaal	1.755.043.417,87	1.744.879.641,89

De andere verplichtingen zijn allen voorwaardelijk en worden dus niet in de balans opgenomen. Het betreft onder andere de mogelijke verplichtingen verbonden met de monetaire reserves en effecten als onderpand bij de Nationale Bank van België.

21. Geldmiddelen en kasequivalenten

De geldmiddelen en kasequivalenten in het kader van het kasstroomoverzicht zijn als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Contanten	53.673.139,88	49.820.021,88
Tegoeden bij centrale banken	612.016.805,00	7.566.391,55
<i>Waarvan monetaire reserve</i>	<i>336.018.714,72</i>	<i>0,00</i>
Zichtrekeningen bij andere banken	220.591.085,23	196.302.194,89
Daggeldleningen bij andere banken	5.683.221,14	3.625.552,90
Totaal geldmiddelen en kasequivalenten	891.964.251,26	257.314.161,22

De geldmiddelen en kasequivalenten bestaan uit de direct opvraagbare kasgelden en deposito's en uiterst liquide beleggingen waarvan het bedrag bekend is en die geen materieel risico van waardeverandering in zich dragen. Vanaf 2014 worden ook de monetaire reservetegoeden bij de Nationale Bank van België bij de geldmiddelen en kasequivalenten opgenomen.

4.22.1.7.3. Jaarrekening 2015

1. Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken

De geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Contanten	53.616.576,86	53.673.139,88
Deposito's bij centrale banken	582.119.941,48	275.998.090,28
Monetaire reservedeposito's bij de Nationale Bank van België	138.462.047,65	336.018.714,72
Totaal geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	774.198.565,99	665.689.944,89
waarvan opgenomen in geldmiddelen en kasequivalenten	774.198.565,99	665.689.944,89

Deze rubriek bestaat uitsluitend uit direct opvraagbare kasgelden, deposito's bij centrale banken en de monetaire reservedeposito's bij de Nationale Bank van België.

Voor een bespreking van de geldmiddelen en kasequivalenten verwijzen wij naar noot 21.

De cijfers van 2015 houden geen rekening met 118 miljoen EUR geldmiddelen van Keytrade die geplaatst zijn bij de Nationale Bank van België (2014: 195 miljoen EUR).

2. Financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Activa		
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	23.468.490,56	27.909.007,75
Schuldbewijzen	0,00	0,00
Totaal activa aangehouden voor handelsdoeleinden	23.468.490,56	27.909.007,75
Verplichtingen		
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	25.258.721,87	29.607.886,54
Schuldbewijzen	0,00	0,00
Totaal verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	25.258.721,87	29.607.886,54

Zowel in 2014 als in 2015 werden er geen financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden als zekerheid verstrekt voor verplichtingen of voor voorwaardelijke verplichtingen.

De Groep houdt enkel derivaten aan in het kader van afdekkingstransacties. De Groep Crelan oefent dus geen trading activiteiten uit. Bij de overname van Centea werd Crelan echter geconfronteerd met derivaten waarvoor het op basis van de IFRS regels niet mogelijk is om deze als een indekking te documenteren. Deze derivaten dienden bijgevolg geplaatst te worden in de portefeuille voor handelsdoeleinden.

3. Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening.

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Leningen en vorderingen	0,00	5.002.515,66
Andere	0,00	0,00
Totaal financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening	0,00	5.002.515,66

In de loop van 2015 kwam het enige krediet in deze portefeuille op eindvervaldag.

4. Voor verkoop beschikbare financiële activa

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Overheidsobligaties		
- genoteerd	1.662.821.302,92	3.353.392.101,91
- niet-genoteerd	88.572.912,30	50.467.178,38
Obligaties en andere vastrentende effecten		
- genoteerd	303.152.908,41	901.639.813,38
- niet-genoteerd	44.223.313,28	114.477.789,03
Aandelen en andere niet vastrentende effecten		
- genoteerd	0,00	0,00
- niet-genoteerd	36.337.161,34	6.827.509,52
Financiële vaste activa		
- genoteerd	0,00	0,00
- niet-genoteerd	9.973.943,89	5.578.025,74
Totaal	2.145.081.542,14	4.432.382.417,96
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	163.895.533,91	746.972.620,06
Langlopend	1.981.186.008,23	3.685.409.797,90

De sterke daling van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa is het gevolg van de herclassificatie van de activa van Keytrade als "aangehouden voor verkoop". Keytrade heeft namelijk een groot aandeel in de effectenportefeuille van de Groep, met een totale waarde van 2,6 miljard EUR eind 2015.

Per einde 2015 bedroeg de boekwaarde van de voor verkoop beschikbare financiële activa die als zekerheid werden verstrekt voor verplichtingen in diverse terugkoopovereenkomsten EUR 14.401.603,79 (2014: EUR 42.905.439,65).

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van de portefeuille voor verkoop beschikbare activa in de loop van de boekjaren 2015 en 2014.

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Openingsbalans	4.432.382.417,96	3.407.550.380,51
Aanschaffingen	1.153.582.208,27	1.425.611.646,33
Verkopen en op vervaldag gekomen	-720.517.684,69	-467.128.474,53
Actuariële op- en afrentingen	-42.195.512,94	-31.147.414,86
Reële waardeschommelingen via eigen vermogen	-42.618.026,29	79.746.512,89
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00
Aanwending en terugname van waardeverminderingen	1.274.236,49	516.302,60
Wisselkoersschommelingen	0,00	17.233.465,01
Herclassificatie als aangehouden voor verkoop	-2.636.826.096,65	0,00
Eindbalans	2.145.081.542,14	4.432.382.417,96

In de loop van 2015 werd er voor 1,15 miljard EUR geïnvesteerd in de financiële portefeuille, waarvan 596 miljoen EUR bij Keytrade die wordt geclassificeerd als "aangehouden voor verkoop". De overige 558 miljoen EUR werden maximaal gediversifieerd tussen de diverse activaklassen en tegenpartijen. Het betreft voornamelijk Europese overheidsobligaties uit België, Nederland, Finland, Oostenrijk en supranationale instellingen. Ook werd er verder geïnvesteerd in covered bonds en obligaties uitgegeven door ondernemingen met een investment grade kredietkwaliteit.

Gezien de stabiliteit van de financiële markten en het licht herstel, werden in 2015 2 nieuwe activaklassen geactiveerd. Het betreft 62 miljoen EUR in Italiaanse en Spaanse overheidsobligaties en 30 miljoen EUR in een fonds dat voornamelijk investeert in obligaties uitgegeven door ondernemingen en financiële instellingen met kredietkwaliteit gelijk aan investeringsgraad.

In de loop van 2015 en 2014 werden er geen waardeverminderingen aangelegd op effecten. Daarentegen werd er in 2015 voor EUR 488.986,49 aan waardeverminderingen teruggenomen op financiële activa waarvan de kredietkwaliteit verbeterde. EUR 785.250,00 waardevermindering op financiële vaste activa werd aangewend naar aanleiding van de verkoop van de betrokken participatie.

31/12/2015	Obligaties en andere vastrentende effecten	Aandelen en andere niet-vastrentende effecten	Financiële vaste activa	Totaal
Openingsbalans	1.738.986,49	0,00	785.250,00	2.524.236,49
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Terugname van waardeverminderingen	-488.986,49	0,00	-785.250,00	-1.274.236,49
Herclassificatie als aangehouden voor verkoop	-1.250.000,00	0,00	0,00	-1.250.000,00
Eindbalans	0,00	0,00	0,00	0,00

31/12/2014	Obligaties en andere vastrentende effecten	Aandelen en andere niet-vastrentende effecten	Financiële vaste activa	Totaal
Openingsbalans	2.255.289,09	0,00	785.250,00	3.040.539,09
Toevoeging van waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Terugname van waardeverminderingen	-516.302,60	0,00	0,00	-516.302,60
Eindbalans	1.738.986,49	0,00	785.250,00	2.524.236,49

Op een gedeelte van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa wordt macro hedging toegepast. Het renterisico van een portefeuille obligaties met analoge kenmerken wordt afgedekt met behulp van een portefeuille van renteswapovereenkomsten. Wijzigingen in de reële waarde van de obligatieportefeuille, toewijsbaar aan het ingedekte risico, geeft aanleiding tot een aanpassing van de boekwaarde van deze obligaties tegenover de resultatenrekening. Wijzigingen in de reële waarde van de portefeuille afdekkingsinstrumenten geeft aanleiding tot een tegengestelde beweging in de resultatenrekening. Eventuele inefficiënties van de afdekkingsrelatie blijven in resultaat onder de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkings-transacties".

5. Leningen en vorderingen

5.1. Leningen en vorderingen aan banken

Per 31 december zijn de leningen en vorderingen aan banken als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Plaatsingen bij andere banken	600.650.095,38	1.239.383.822,68
<i>waarvan opgenomen in kasequivalenten</i>	145.796.548,37	226.274.306,37
Leningen en voorschotten aan andere banken	0,00	0,00
Waardeverminderingen	0,00	0,00
Totaal leningen en voorschotten aan banken	600.650.095,38	1.239.383.822,68
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	356.044.709,66	513.543.237,11
Langlopend	244.605.385,72	725.840.585,57

Van de leningen en vorderingen aan banken heeft EUR 163.683.833,18 (2014: EUR 244.447.300,10) betrekking op gestorte collaterals in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie (International Swaps and Derivatives Association) op derivaten.

De sterke daling van plaatsingen bij banken is deels het gevolg van de herclassificatie van de plaatsingen van Keytrade voor 202,4 miljoen EUR. Ook ziet men een verschuiving van 226,3 miljoen EUR naar de categorie "zichtrekeningen bij centrale banken" (inclusief Keytrade).

Per einde 2015 en 2014 werden er geen bijzondere waardeverminderingen op leningen en vorderingen aan banken opgenomen.

Voor een bespreking van de geldmiddelen en kasequivalenten verwijzen wij naar noot .21.

5.2. Leningen en vorderingen aan cliënten

De leningen en vorderingen aan cliënten zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Totale omloop	15.500.183.201,33	16.157.616.953,04
Consumentenkredieten	670.738.050,25	639.538.137,74
Hypothecaire kredieten	9.960.003.992,97	10.374.643.702,37
Landbouwkredieten	1.747.268.357,48	1.953.532.769,65
Professionele kredieten (niet-landbouwers)	1.497.525.007,33	1.715.873.785,79
Leningen op korte termijn	251.277.856,41	291.340.625,02
Andere leningen en voorschotten	1.373.369.936,90	1.182.687.932,47
Bijzondere waardeverminderingen	-214.386.559,51	-224.818.951,42
Consumentenkredieten	-22.407.305,22	-21.415.643,71
Hypothecaire kredieten	-57.494.238,20	-61.385.479,51
Landbouwkredieten	-31.029.226,87	-28.010.775,95
Professionele kredieten (niet-landbouwers)	-50.126.357,17	-54.319.112,26
Leningen op korte termijn	-16.302.106,22	-20.874.369,69
Andere leningen en voorschotten	-37.027.325,84	-38.813.570,30
Totaal leningen en voorschotten aan cliënten	15.285.796.641,82	15.932.798.001,62
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	2.630.600.442,39	2.774.425.435,42
Langlopend	12.413.341.938,30	12.893.155.193,01
Onbepaald	241.854.261,13	265.217.373,20

Crelan past reële waardeafdekking door portefeuille indekking van het renterisico op een portefeuille van kredieten toe. De portefeuille afgedekte kredieten bestaat uit:

- consumentenkredieten
- investeringskredieten op korte termijn
- investeringskredieten aan de landbouwsector op lange termijn
- investeringskredieten aan KMO's op lange termijn
- hypothecaire kredieten

De afdekkingsinstrumenten bestaan uit renteswapovereenkomsten en sinds 2011 ook uit caps en swaptions. Wijzigingen in de reële waarde van de kredietportefeuille, toegewezen aan het ingedekte risico, leidt tot een aanpassing van de boekwaarde via de rubriek "Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille". Wijzigingen in de reële waarde van de portefeuille afdekkingsinstrumenten geeft aanleiding tot een tegengestelde beweging in de resultatenrekening. Eventuele

inefficiënties van de afdeckingsrelatie blijven in resultaat onder de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties".

Van de andere leningen en voorschotten heeft EUR 656.288.680,53 (2014: EUR 669.880.855,10) betrekking op gestorte collaterals aan een centrale tegenpartij in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten. Sinds eind 2013 is Crelan aangesloten bij een centrale tegenpartij voor het clearen van derivaten. In 2014 en 2015 werd het overbrengen van bestaande derivaten naar deze centrale tegenpartij verdergezet.

Volgende tabellen detailleren de evolutie van de bijzondere waardeverminderingen op leningen en vorderingen in de loop van 2015 en 2014:

31/12/2015	Consumenten-kredieten	Hypothecaire kredieten	Landbouw-kredieten	Professionele kredieten	Leningen op korte termijn	Andere leningen	Totaal
Openingsbalans	21.415.643,71	61.385.479,52	28.010.775,95	54.319.112,26	20.874.369,69	38.813.570,30	224.818.951,42
Toevoegingen	8.187.040,89	12.852.053,19	9.750.743,47	10.002.818,92	5.686.237,39	8.581.529,50	55.060.423,36
Terugnages							
gerecupereerd	3.268.163,13	10.349.893,77	6.026.080,80	8.515.403,60	5.077.953,40	3.818.920,06	37.056.414,76
afgeschreven	3.927.216,25	6.393.400,74	706.211,74	4.470.728,11	5.180.547,47	3.913.288,05	24.591.392,36
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-53.345,08	-53.345,08
Herclassificatie Keytrade	0,00	0,00	0,00	-1.209.442,30	0,00	-2.582.220,77	-3.791.663,07
Eindbalans	22.407.305,22	57.494.238,20	31.029.226,87	50.126.357,16	16.302.106,22	37.027.325,84	214.386.559,51

31/12/2014	Consumenten-kredieten	Hypothecaire kredieten	Landbouw-kredieten	Professionele kredieten	Leningen op korte termijn	Andere leningen	Totaal
Openingsbalans	23.126.101,03	57.694.023,53	28.610.592,36	57.066.688,50	20.566.731,57	44.529.674,70	231.593.811,68
Toevoegingen	6.913.861,07	19.505.497,22	5.430.817,94	11.427.331,71	3.423.335,87	8.454.013,26	55.154.857,07
Terugnages							
gerecupereerd	5.139.095,33	8.935.876,89	5.454.782,87	9.800.114,64	3.480.281,31	4.798.729,36	37.608.880,41
afgeschreven	3.485.223,06	6.878.164,34	575.851,48	4.374.793,31	1.165.955,40	7.840.849,34	24.320.836,93
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00	1.530.538,96	-1.530.538,96	0,00
Eindbalans	21.415.643,71	61.385.479,52	28.010.775,95	54.319.112,26	20.874.369,69	38.813.570,30	224.818.951,42

De hoge bedragen van zowel de toevoegingen als terugnages wordt verklaard doordat er geen netting wordt toegepast per contract. Bijgevolg worden waardeverminderingen die in eenzelfde jaar worden aangelegd en teruggenomen twee keer weergegeven (zowel in de toevoegingen als in de terugnages).

De totale omloop daalde in 2015 met 657,4 miljoen EUR, waarbij de impact van de herclassificatie van Keytrade zeer beperkt is (-66 miljoen EUR). De daling ligt grotendeels bij de daling van de omloop hypothecaire kredieten met 421 miljoen EUR, als gevolg van het hoge aantal externe herfinancieringen van hypothecaire kredieten in 2015.

Onder de 'andere leningen' bevinden zich onder andere de leasingcontracten. De financiële lease-vorderingen kunnen per 31 december als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Bruto-investering		
- op ten hoogste één jaar	20.177.562,23	30.330.086,72
- >= 1 jaar en < 5 jaar	114.903.966,73	123.766.164,59
- >= 5 jaar	1.520.575,05	985.122,67
Onverdiende financieringsbaten	16.888.622,09	16.389.334,32
Netto-investering in financiële leases		
- op ten hoogste één jaar	19.219.827,29	30.408.468,26
- >= 1 jaar en < 5 jaar	99.318.529,28	108.064.338,48
- >= 5 jaar	1.175.125,35	712.679,92

Per einde 2015 bedroeg het totaal van de bijzondere waardeverminderingen op lease-vorderingen EUR 8.329.750,82 (2014: EUR 9.766.622,70).

5.3. Forbearance

Vorderingen die onderhevig zijn aan forbearance worden door de EBA gedefiniëerd als contracten waarbij de klant omwille van financiële moeilijkheden zijn verplichtingen niet meer kan nakomen, waardoor de instelling een van de volgende maatregelen moet nemen:

- De looptijd of voorwaarden van het contract aanpassen, zodat de klant zijn schuld kan aflossen.
- Een volledige of gedeeltelijke herfinanciering van het contract.

Voor de Groep zijn het enkel kredieten bij Crelan NV en Europabank die onderhevig zijn aan forbearance. Het aandeel van Keytrade Bank in de leningen en vorderingen aan cliënten van de Groep is zeer beperkt. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de leningen en vorderingen die binnen de Groep als forborne worden beschouwd:

31/12/2015			
(in EUR)	Aanpassingen aan de looptijd of voorwaarden	Herfinanciering	Totaal forbearance
Gezonde omloop	81.069.669,80	35.704.871,98	116.774.541,78
Omloop met bijzondere waardevermindering	84.099.212,67	14.203.811,37	98.303.024,04
Bijzondere waardevermindering	-13.003.010,38	-2.032.017,82	-15.035.028,20
Totaal forborne Leningen en vorderingen	152.165.872,09	47.876.665,53	200.042.537,62

31/12/2014			
(in EUR)	Aanpassingen aan de looptijd of voorwaarden	Herfinanciering	Totaal forbearance
Gezonde omloop	106.773.076,42	32.787.415,99	139.560.492,41
Omloop met bijzondere waardevermindering	56.390.579,06	23.502.421,69	79.893.000,75
Bijzondere waardevermindering	-8.063.287,04	-1.093.586,95	-9.156.873,99
Totaal forborne Leningen en vorderingen	155.100.368,44	55.196.250,73	210.296.619,17

Bijzondere waardeverminderingen op geherstructureerde kredieten worden pas teruggedenomen wanneer volgende voorwaarden zijn voldaan:

- Het contract heeft geen enkele dag achterstand en er zijn geen aanwijzingen meer van problemen met terugbetaling
- Er is minstens 1 jaar voorbij sinds de forbearance maatregelen werden genomen

Wanneer aan beide voorwaarden werd voldaan en de waardevermindering werd teruggedenomen, blijft het contract gedurende 2 jaar onder verhoogd toezicht. Dit houdt in dat wanneer het contract meer dan 30 dagen achterstand heeft er opnieuw een bijzondere waardevermindering wordt bepaald. Eind 2015 was er een omloop van 26,8 miljoen EUR onder verhoogd toezicht.

Leningen en vorderingen worden niet langer als forborne beschouwd wanneer er aan volgende voorwaarden is voldaan:

- Er werd in de voorbije 2 jaar geen bijzondere waardevermindering geboekt op openstaande vorderingen van de schuldenaar.
- De schuldenaar heeft geen enkele openstaande vorderingen met een achterstand van meer dan 30 dagen.

6. Materiële vaste activa

De samenstelling van de materiële vaste activa per 31 december is als volgt:

(in EUR)	Terreinen en gebouwen	IT materiaal	Kantoorinrichting	Ander materiaal	Totaal
Openingsbalans 1 januari 2014					
Aanschaffingsprijs	75.035.455,03	39.020.092,25	25.138.914,47	17.980.771,88	157.175.233,63
Gecumuleerde afschrijvingen	41.005.192,51	27.887.813,72	18.220.681,79	13.908.051,74	101.021.739,76
Nettoboekwaarde	34.030.262,52	11.132.278,53	6.918.232,68	4.072.720,14	56.153.493,87
Mutaties 2014					
Aanschaffingen	1.156.068,17	2.151.468,47	534.498,68	1.485.447,05	5.327.482,37
Vervreemdingen	0,00	0,00	0,00	39.103,40	39.103,40
Afschrijvingen	2.269.313,46	5.552.128,07	720.320,91	2.720.495,51	11.262.257,95
Bijzondere waardeverminderingen	4.512.715,93	0,00	0,00	0,00	4.512.715,93
Geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	-15.775.000,00	0,00	0,00	0,00	-15.775.000,00
Andere	0,00	0,00	0,00	-36.401,87	-36.401,87
Eindbalans 31 december 2014	12.629.301,30	7.731.618,93	6.732.410,45	2.762.166,41	29.855.497,09
Openingsbalans 1 januari 2015					
Aanschaffingsprijs	55.903.807,27	41.171.560,72	25.673.413,15	19.390.713,66	142.139.494,80
Gecumuleerde afschrijvingen	43.274.505,97	33.439.941,79	18.941.002,70	16.628.547,25	112.283.997,71
Nettoboekwaarde	12.629.301,30	7.731.618,93	6.732.410,45	2.762.166,41	29.855.497,09
Mutaties 2015					
Aanschaffingen	259.743,22	2.414.356,75	647.914,04	1.599.916,94	4.921.930,95
Vervreemdingen	0,00	0,00	0,00	140.396,72	140.396,72
Afschrijvingen	1.136.560,01	4.849.751,08	698.019,41	2.430.412,77	9.114.743,27
Bijzondere waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	0,00	-556.067,00	-122.239,00	-735.346,00	-1.413.652,00
Andere	96.736,41	-12.608,19	-4.629.727,34	4.599.921,57	54.322,45
Eindbalans 31 december 2015	11.849.220,92	4.727.549,41	1.930.338,74	5.655.849,43	24.162.958,50
Eindbalans 31 december 2015					
Aanschaffingsprijs	36.890.518,03	33.851.341,35	17.588.534,00	21.536.862,57	109.867.255,95
Gecumuleerde afschrijvingen	25.041.296,76	29.123.792,37	15.658.195,72	15.881.012,60	85.704.297,45
Nettoboekwaarde	11.849.221,27	4.727.548,98	1.930.338,28	5.655.849,97	24.162.958,50

De materiële vaste activa van Keytrade worden in een aparte lijn weergegeven als "geclassificeerd als aangehouden voor verkoop" voor een totaal van 1,4 miljoen EUR

De Groep stelde geen materiële vaste activa als zekerheid voor verplichtingen.

7. Goodwill en andere immateriële activa

De samenstelling van de goodwill en andere immateriële activa per 31 december is als volgt:

(in EUR)	Goodwill	Intern ontwikkelde software	Verworven software	Andere immateriële activa	Totaal
Openingsbalans 1 januari 2014					
Aanschaffingsprijs	111.009.940,66	12.276.047,25	31.546.317,88	1.958.421,89	156.790.727,68
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	4.364.240,84	23.451.749,11	1.156.655,47	28.972.645,42
Nettoboekwaarde	111.009.940,66	7.911.806,41	8.094.568,77	801.766,42	127.818.082,26
Mutaties 2014					
Toevoegingen					
- afzonderlijk verworven/intern ontwikkeld	0,00	2.566.105,70	2.186.017,61	0,00	4.752.123,31
- via bedrijfscombinaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vervreemdingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Afschrijvingen	0,00	2.242.999,59	2.526.796,10	144.266,72	4.914.062,41
Bijzondere waardeverminderingverliezen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Eindbalans 31 december 2014	111.009.940,66	8.234.912,52	7.753.790,28	657.499,70	127.656.143,16
Openingsbalans 1 januari 2015					
Aanschaffingsprijs	111.009.940,66	14.842.152,95	33.732.335,49	1.958.421,89	161.542.850,99
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	6.607.240,43	25.978.545,21	1.300.922,19	33.886.707,83
Nettoboekwaarde	111.009.940,66	8.234.912,52	7.753.790,28	657.499,70	127.656.143,16
Mutaties 2015					
Toevoegingen					
- afzonderlijk verworven/intern ontwikkeld	0,00	5.264.153,13	5.064.129,80	0,00	10.328.282,93
- via bedrijfscombinaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vervreemdingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Afschrijvingen	0,00	2.593.480,17	2.708.234,35	192.960,72	5.494.675,24
Bijzondere waardeverminderingverliezen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	-87.367.308,36	-887.422,00	-1.429.674,00	-103.881,00	-89.788.285,36
Andere	0,00	0,00	-14.745,00	49.091,00	34.346,00
Eindbalans 31 december 2015	23.642.632,30	10.018.163,48	8.665.266,73	409.748,98	42.735.811,49
Eindbalans 31 december 2015					
Aanschaffingsprijs	23.642.632,30	15.405.850,08	34.925.646,04	1.143.485,89	75.117.614,31
Gecumuleerde afschrijvingen	0,00	5.387.686,60	26.260.378,61	733.737,61	32.381.802,82
Nettoboekwaarde	23.642.632,30	10.018.163,48	8.665.267,43	409.748,28	42.735.811,49

De goodwill en andere immateriële vaste activa van Keytrade worden in een aparte lijn weergegeven als "geclassificeerd als aangehouden voor verkoop" voor een totaal van respectievelijk 87,4 miljoen EUR en 2,4 miljoen EUR. Voor meer informatie met betrekking tot de activa aangehouden voor verkoop verwijzen we naar noot 4.10.

Alle immateriële activa hebben een beperkte economische levensduur. Voor Goodwill is dit echter niet het geval. Goodwill wordt, in tegenstelling tot de immateriële activa niet afgeschreven, maar wordt jaarlijks onderworpen aan een test op bijzondere waardeverminderingen (impairment test) als gevolg van de toepassing van IAS 36. Indien de boekwaarde van betreffende entiteit de schatting van de realiseerbare waarde van deze entiteit overstijgt, wordt een bijzondere waarde-vermindering (impairment) in resultaat opgenomen.

IAS 36.134 vereist toelichtingen per kasstroom genererende eenheid waarvan de boekwaarde van de goodwill en/of immateriële vaste activa met een oneindige levensduur significant is ten opzichte van het totaal.

Per 31 december wordt enkel nog de goodwill van Europabank in deze rubriek weergegeven. De goodwill m.b.t. Keytrade werd overgezet naar de rubriek van activa aangehouden voor verkoop.

De situatie per 31 december is als volgt:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Europabank	23.642.632,30	23.642.632,30
Keytrade	0,00	87.367.308,36
Totaal goodwill	23.642.632,30	111.009.940,66

Het realiseerbare bedrag wordt bepaald op basis van de Discounted Cash Flow-methode. Bij de Discounted Cash Flow-methode wordt het realiseerbare bedrag van een investering berekend als de netto actuele waarde van alle toekomstige kasstromen van de desbetreffende rapporterende eenheid.

Bij de Discounted Cash Flow-methode wordt uitgegaan van een aantal veronderstellingen:

Een groeiprognose reflecteert de gemiddelde verwachte groei op lange-termijn van elk filiaal. Voor 2016 en 2017 werd rekening gehouden met de huidige maatregelen van de ECB om de economische groei te herstellen via diverse monetaire stimuli. Deze maatregelen hebben tot gevolg dat de rente in de Eurozone nog geruime tijd laag zal blijven en misschien zelfs nog negatiever kan worden. De rente op Belgische overheidsobligaties met

looptijden tot 6 jaar zijn negatief. Voor Europabank wordt daarom bij de berekening van de goodwill een daling van de winst voorspeld voor de eerstkomende jaren. Er wordt algemeen aangenomen dat pas ten vroegste in 2017 en allicht pas in 2018 er opnieuw groei van de economie mag worden verwacht met een stijging van de rente als gevolg.

Voor Europabank wordt een daling van de winst voorspeld van 0,5% tot 1%. Pas na 2017 wordt er terug groei verwacht van om en bij de 2%.

Na 5 jaar wordt een jaarlijkse conservatieve groei voorspeld van 1,5% (idem als in 2015) en dit tot in het oneindige.

De discountvoet

De netto actuele waarde van de verwachte kasstromen van elk filiaal wordt berekend aan de hand van een toepasselijke discountvoet. De discountvoet reflecteert de rendementseis voor het eigen vermogen. Deze discountvoet is gebaseerd op de CAPM-theorie (Capital Asset Pricing Model) en is samengesteld uit een risicovrije marktrentevoet en een marktrisicopremie die vermenigvuldigd wordt met een activiteitsafhankelijke beta. De risicovrije marktrentevoet is gebaseerd op de 10 jaars IRS rentevoet. Deze bedroeg per 31 december 2015 1,00% (in 2014: 0,81%). Beta is het systematische risico van een belegging, afgezet tegenover de markt als geheel. De beta van elke rapporterende eenheid werd bepaald in functie van haar specifiek risicoprofiel. Dit resulteert in een discountvoet van 8,50% voor Europabank (2014: 8,31%).

Kasstroom assumpties Europabank

Op financieel vlak heeft de lage rentestand zich verdergezet, wat een neerwaartse druk op rentemarges tot gevolg had. Voor 2016 en 2017 wordt weinig beterschap verwacht. Er wordt aangenomen dat de rente nog lange tijd laag zal blijven waardoor rendabele beleggingen van overschotten aan liquiditeit een probleem blijft. Het management gaat daarom uit van de veronderstelling dat voor 2016 en 2017 er geen groei is van het netto bank product. Na 2017 wordt een jaarlijkse groei verwacht van 2% van het netto bank product van Europabank. Het bepalen van de toekomstige exploitatiekosten gebeurt op basis van de verhouding exploitatiekosten/netto bank product van 2015 en er wordt verondersteld dat deze verhouding voor de komende jaren onveranderd blijft. Er wordt een gedetailleerde prognose gemaakt van de activiteiten voor de eerstvolgende 5 jaar. Na de expliciete voorspellingsperiode van 5 jaar wordt rekening gehouden met de terminale waarde van het bedrijf door middel van een extrapolatie van de kasstromen tot in het oneindige. Hierbij wordt uitgegaan van een terminale groeivoet na 5 jaar van 1,5% op jaarbasis. Deze terminale groeivoet wordt door het management bepaald op basis van de langetermijngemiddelde verwachte groei van de markt voor elke activiteit.

De sensitiviteit van de netto actuele waarde of realisatiewaarde van de entiteit wordt eveneens berekend. Hierbij wordt de impact op de netto actuele waarde van de entiteit ten gevolge van een respectievelijke incrementele daling en stijging van de risicovrije interestvoet en activiteitsafhankelijke beta gesimuleerd. Eveneens wordt de impact van een daling van de prognose van de groei van de kasstromen tot in het oneindige gesimuleerd. Ten slotte wordt een stress test uitgevoerd door een negatieve jaarlijkse groei van 0,25% toe te passen op de toekomstige kasstromen tot in het oneindige en de netto waarde van toekomstige kasstromen te actualiseren met een gestresseerde actualisatievoet van 12,6%. Zowel de sensitiviteitstesten als de stress test wijzen uit dat de aldus bekomen realisatiewaardes hoger liggen dan de boekwaarden voor Europabank.

8. Actuele en uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de actuele en uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen per 31 december. De uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen worden per juridische entiteit van de Groep gesaldeerd.

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Actuele belastingen		
Activa	1.161.798,61	718.374,09
Verplichtingen	1.381.026,91	1.912.983,58
Totaal actuele belastingen	-219.228,30	-1.194.609,49
Uitgestelde belastingen		
Activa	40.114.056,97	24.303.129,25
Verplichtingen	13.729.700,92	41.533.421,76
Totaal uitgestelde belastingen	26.384.356,05	-17.230.292,51

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de uitgestelde belastingvorderingen en verplichtingen per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Opgenomen in de resultatenrekening	60.455.866,68	47.955.067,23
<i>Spreiding commissies volgens de effectieve rentevoet</i>	-22.841.930,32	-21.255.428,87
<i>Waardeverminderingen op kredieten</i>	14.228.451,30	14.801.638,05
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	3.116.647,47	3.549.268,12
<i>Derivaten en afdekkingstransacties</i>	29.557.314,99	33.720.010,11
<i>Personeelsbeloningen</i>	3.863.899,64	3.495.350,87
<i>Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa</i>	354.170,91	147.603,27
<i>Waardeverminderingen op materiële vaste activa</i>	0,00	1.533.872,14
<i>Voorzieningen</i>	4.283.105,38	5.201.416,22
<i>Impact definitief belaste inkomsten (DBI)</i>	45.778.501,57	33.828.045,48
<i>Goodwill</i>	0,00	0,00
<i>Impact overname Centea</i>	-17.885.333,45	-27.080.431,75
<i>Andere</i>	1.039,19	13.723,59
Opgenomen in de herwaarderingsreserves	-34.071.510,63	-65.185.359,74
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	-32.509.984,45	-64.862.002,10
<i>Personeelsbeloningen</i>	-1.561.526,18	-323.357,64
Totaal uitgestelde belastingen	26.384.356,05	-17.230.292,51

De stock aan uitgestelde belastingen die afhankelijk zijn van toekomstige winsten en verliezen (impact DBI) wordt op basis van de huidige budgetten verwacht volledig gerecupereerd te worden binnen een periode van 5 tot 10 jaar.

De evolutie van de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen in 2015 en 2014 kan als volgt voorgesteld worden:

(in EUR)	2015	2014
Openingsbalans	-17.230.292,51	3.165.674,86
Opgenomen in resultaat van het boekjaar	11.993.235,65	4.405.644,94
<i>Spreiding commissies volgens de effectieve rentevoet</i>	-1.586.501,27	-3.523.414,38
<i>Waardeverminderingen op kredieten</i>	-573.186,57	-323.610,09
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	-432.620,49	312.908,48
<i>Derivaten en afdekkingstransacties</i>	-4.144.098,25	-1.529.456,61
<i>Personeelsbeloningen</i>	-162.518,61	-591.888,60
<i>Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa</i>	211.473,65	-343.962,83
<i>Waardeverminderingen op materiële vaste activa</i>	-1.533.872,14	1.533.872,14
<i>Voorzieningen</i>	-918.310,84	209.716,71
<i>Impact definitief belaste inkomsten (DBI)</i>	11.950.456,09	3.849.182,45
<i>Goodwill</i>	0,00	0,00
<i>Opvolging overname Centea</i>	9.195.098,30	4.612.978,95
<i>Andere</i>	-12.684,22	199.318,72
Opgenomen in de herwaarderingsreserves	11.164.391,13	-24.801.612,31
<i>Voor verkoop beschikbare activa</i>	11.871.492,29	-23.288.526,73
<i>Personeelsbeloningen</i>	-707.101,16	-1.513.085,58
Herclassificatie Keytrade als aangehouden voor verkoop	20.457.021,78	0,00
Eindbalans	26.384.356,04	-17.230.292,51

De stijging van de netto-balanspositie is voornamelijk het gevolg van de waarde schommeling in de portefeuille voor verkoop beschikbare activa, de herclassificatie van Keytrade en de stijging van de stock definitief belaste inkomsten (DBI).

Uitgestelde belastingvorderingen worden uitsluitend opgenomen indien het waarschijnlijk is dat de uitgestelde belastingvordering zal kunnen verrekend worden met verwachte toekomstige winsten. Per 31 december werden onderstaande uitgestelde belastingvorderingen niet in de balans verantwoord wegens onvoldoende bewijs van toekomstige belastbare winst:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Waardeverminderingen op kredieten	1.260.171,42	1.428.128,37
Voorzieningen	0,00	223.242,71
Fiscale verliezen	2.029,97	524.669,55
Niet opgenomen impact van definitief belaste inkomsten (DBI)	4.317.475,56	3.465.569,10
Notionele interesten	9.704.998,60	11.666.211,80
in de balans	15.284.675,54	17.307.821,53

9. Andere activa en verplichtingen

De andere activa zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Vooruitbetaalde kosten	1.582.677,96	3.298.105,62
Te ontvangen baten	8.788.248,83	4.802.770,15
Edele metalen, goederen en grondstoffen	89.099,71	134.385,87
Andere voorschotten	2.851.280,54	4.883.282,74
Overige	716.069,56	3.610.641,71
Totaal overige activa	14.027.376,60	16.729.186,09
<u>Uitsplitsing van het totaal in:</u>		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	13.674.869,76	16.520.666,03
Langlopend	352.506,84	208.520,06

De andere verplichtingen zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Toegezegd-pensioenregelingen	6.773.678,92	9.332.136,63
Andere personeelsbeloningen	4.700.371,40	1.540.548,98
Sociale lasten	14.707.512,30	17.096.649,31
Toe te rekenen kosten	9.327.891,23	9.664.271,82
Over te dragen opbrengsten	1.467,00	68.455,17
Schulden mbt belastingen	4.026.097,82	6.684.410,75
Overige verplichtingen	18.705.849,44	28.268.322,89
Totaal overige verplichtingen	58.242.868,11	72.654.795,55
<u>Uitsplitsing van het totaal in:</u>		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	46.768.817,79	61.782.109,94
Langlopend	11.474.050,32	10.872.685,61

De overige verplichtingen bestaan hoofdzakelijk uit nog te ontvangen of te betalen facturen.

Voor een bespreking van de personeelsbeloningen verwijzen wij naar noot 14.

In 2015 werd er voor 5,7 miljoen EUR overige activa en 8,7 miljoen EUR overige verplichtingen overgebracht naar de categorie "aangehouden voor verkoop" n.a.v. de verkoop van Keytrade Bank.

10. Vaste activa of groepen activa die worden afgestoten, geassocieerd als aangehouden voor verkoop

10.1. Vaste activa aangehouden voor verkoop

In de loop van 2014 heeft de bank beslist om de terreinen en gebouwen van de oude hoofdzetel van Centea in Antwerpen te verkopen. Bijgevolg werden deze gebouwen aan marktwaarde geassocieerd als aangehouden voor verkoop. De marktwaarde werd vastgelegd op EUR 15.775.000,00. In 2015 leidde dit tot een waardevermindering van EUR 302.618,80 in het resultaat onder de categorie "Winsten en verliezen op vaste activa of groepen activa die worden afgestoten, geassocieerd als aangehouden voor verkoop". Deze bijkomende waardevermindering had betrekking op kosten gerelateerd aan deze verkoop.

Begin 2015 werd de verkoop afgerond met een vastgoedontwikkelaar die in de loop van het jaar een deel van de gebouwen in gebruik heeft genomen. Het resterende deel werd onmiddellijk terug verhuurd aan Crelan, tot uiterlijk eind 2016.

10.2. Groepen activa die worden afgestoten, geclassificeerd als aangehouden voor verkoop

Nadat Crelan in juni 2015 een 100% Belgische bank is geworden, werd de strategische keuze gemaakt dat Crelan zich nog meer zou focussen op het coöperatieve bankmodel. Binnen deze strategische denkoefening werden de verschillende opties in verband met de toekomst van Keytrade Bank onderzocht. De uitgangspunten hierbij waren enerzijds een goede toekomst verzekeren voor Keytrade Bank en anderzijds de focus die Crelan wil leggen op het coöperatieve bankmodel. Er werd geopteerd om op zoek te gaan naar een kandidaat-overnemer die garant kon staan voor de verdere groei en ontwikkeling van Keytrade. Een verkoopproces werd opgestart en vele kandidaat-kopers betuigden hun interesse.

Eind 2015 werden exclusieve onderhandelingen opgestart met de Franse bank Crédit Mutuel Arkéa, wat resulteerde in een finaal akkoord begin 2016. Na goedkeuring door de toezichthouders, zal de verkoop gefinaliseerd worden in de loop van 2016.

Op 31/12/2015 werden de activa en passiva van Keytrade volgens IFRS 5 aan boekwaarde geklasseerd als "groepen van activa aangehouden voor verkoop". Er werden geen waardeverminderv verliezen opgenomen. Omdat Keytrade geen afzonderlijke bedrijfsactiviteit of geografisch bedrijfsgebied vertegenwoordigt, wordt de verkoop niet beschouwd als een beëindigde bedrijfsactiviteit.

De belangrijkste activa en verplichtingen van Keytrade die werden geklasseerd als "aangehouden voor verkoop" worden in onderstaande tabel weergegeven:

Activa	31/12/2015
Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	117.807.944,28
Voor verkoop beschikbare financiële activa	2.636.826.096,65
Leningen en vorderingen (met inbegrip van financiële leases)	228.144.467,13
Materiële vaste activa	1.413.658,65
Goodwill	87.367.308,36
Immateriële activa	2.420.975,95
Belastingvorderingen	680.283,37
Andere activa	5.866.265,80
Totaal Activa	3.080.527.000,19
Verplichtingen	31/12/2015
Deposito's	2.811.053.632,38
Andere financiële verplichtingen	27.985.469,76
Derivaten gebruikt ter afdekking	6.480.788,15
Belastingverplichtingen	20.486.860,57
Andere verplichtingen	9.484.283,23
Totaal Verplichtingen	2.875.491.034,09
Netto boekwaarde	205.035.966,10

In het eigen vermogen wordt een bedrag van EUR 39.774.035,96 opgenomen als herwaarderings-reserve op voor verkoop beschikbare financiële activa.

Voor wat de goodwill m.b.t. Keytrade betreft, werd er geen impairment test uitgevoerd op basis van de Discounted Cash Flow-methode (cfr. paragraaf 4.7.). Door de geplande verkoop van Keytrade aan Crédit Mutuel Arkéa in 2016 werd namelijk een marktconforme prijs bepaald die de boekwaarde van Keytrade in ruime mate overstijgt en bijgevolg geen bijzondere waardevermindering dient te worden geboekt.

Onderstaande tabel geeft de reële waarde weer van de belangrijkste klassen activa en passiva van Keytrade die worden weergegeven als "aangehouden voor verkoop":

(in EUR)	31/12/2015				
	Boekwaarde	Reële waarde	Level 1	Level 2	Level 3
Activa					
Voor verkoop beschikbare financiële activa	2.636.826.096,65	2.636.826.096,65	2.529.128.984,00	102.543.670,00	5.153.442,65
Leningen en Vorderingen	228.144.467,13	229.442.105,13	0,00	0,00	229.442.105,13
<i>Interbancaire kredieten</i>	166.142.543,13	166.972.927,13	0,00	0,00	166.972.927,13
<i>Consumentenkredieten</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Hypothecaire kredieten</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Landbouwkredieten</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Professionele kredieten</i>	24.853.756,00	25.321.010,00	0,00	0,00	25.321.010,00
<i>Kredieten op korte termijn</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Andere</i>	37.148.168,00	37.148.168,00	0,00	0,00	37.148.168,00
Verplichtingen					
Deposito's	2.811.053.632,38	2.811.084.320,38	0,00	2.811.084.320,38	0,00
In schuldbewijzen belichaamde schulden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Achtergestelde verplichtingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten gebruikt ter afdekking	6.480.788,15	6.480.788,15	0,00	6.480.788,15	0,00

11. Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs

11.1. Deposito's

De deposito's zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Deposito's van kredietinstellingen	19.367.213,50	29.961.977,27
- zichtdeposito's	7.667.137,69	14.673.889,93
- deposito's met vaste looptijd	11.700.075,81	14.558.561,34
- overige deposito's	0,00	729.526,00
Deposito's (andere dan van kredietinstellingen)	14.739.573.971,76	17.548.887.773,41
- zichtdeposito's	2.171.565.170,86	3.020.590.515,29
- deposito's met vaste looptijd	881.276.325,85	1.025.169.521,97
- spaardeposito's	11.547.806.331,43	13.333.496.850,26
- overige deposito's	138.926.143,62	169.630.885,89
Totaal deposito's	14.758.941.185,26	17.578.849.750,68
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	13.974.154.914,67	16.712.654.381,44
Langlopend	784.786.270,58	866.195.369,24

Van de deposito's van kredietinstellingen heeft EUR 5.010.000 (2014: EUR 6.510.000) betrekking op gestorte collaterals in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten.

De sterke daling van de deposito's is het gevolg van de herclassificatie van Keytrade als "aangehouden voor verkoop" (-2,8 miljard EUR). Zonder rekening te houden met deze herclassificatie zijn de deposito's van klanten in 2015 relatief stabiel gebleven vergeleken met 2014 (-6,3 miljoen EUR).

De overige deposito's aan klanten betreft voornamelijk notarisrekeningen en derden rekeningen van advocaten.

11.2. In schuldbewijzen belichaamde schulden met inbegrip van obligaties

De in schuldbewijzen belichaamde schulden bestaan uitsluitend uit kasbons en zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Kasbons	2.524.645.479,19	2.675.608.262,97
Obligaties	0,00	0,00
Totaal in schuldbewijzen belichaamde schulden	2.524.645.479,19	2.675.608.262,97
Uitsplitsing van het totaal in:		
Kortlopend (komt te vervallen binnen het jaar)	734.213.357,72	252.590.550,24
Langlopend	1.790.432.121,47	2.423.017.712,73

Crelan past reële waardeafdekking van het renterisico van zijn portefeuille kasbons toe. De afdekkingsinstrumenten bestaan uitsluitend uit renteswapovereenkomsten. Wijzigingen in de reële waarde van de kasbonportefeuille, toewijsbaar aan het ingedekte risico, leidt tot een aanpassing van de boekwaarde via de

rubriek "Wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte posities bij reële-waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille". Eventuele inefficiënties van de afdekkingsrelatie worden in resultaat genomen via de rubriek "Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties".

11.3. Achtergestelde verplichtingen

De achtergestelde verplichtingen bestaan uitsluitend uit achtergestelde certificaten. De resterende looptijd per 31 december kan als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Vervaldatum		
Lopend jaar	0,00	0,00
Lopend jaar +1	4.766.911,63	7.456.082,84
Lopend jaar +2	44.187.006,47	4.764.968,87
Lopend jaar +3	34.971.385,67	44.071.291,34
Lopend jaar +4	64.018.437,51	34.883.859,38
Meer dan lopend jaar +4	176.148.113,47	239.585.530,75
Totaal achtergestelde verplichtingen	324.091.854,75	330.761.733,18

11.4. Andere financiële verplichtingen

De andere financiële verplichtingen zijn op korte termijn en betreffen voornamelijk te betalen bedragen aan agenten en cliënten, zoals nog te incasseren bankencheques, opeisbare kasbons en openstaande protosaldi.

12. Transfers van financiële activa

12.1. Verkoop- en terugkoopovereenkomsten

De Groep had per 31 december diverse lopende terugkoopovereenkomsten met een maximale looptijd van 3 maanden. Deze verplichtingen hebben een omvang van EUR 14.379.248,02 (2014: EUR 37.042.254,78). Inzake deze overeenkomsten werden voor verkoop beschikbare financiële activa met een totale boekwaarde van EUR 14.401.603,79 (2014: EUR 42.905.439,65) verkocht en geleverd. De desbetreffende financiële activa blijven op de balans en de Groep blijft onderhevig aan rente- en kredietrisico op deze stukken. Omdat de Groep de contractuele rechten op de cash flows van deze effecten verkoopt, mag het deze effecten niet gebruiken gedurende de looptijd van de terugkoopovereenkomst. Het verschil tussen de boekwaarde van de financiële verplichtingen en activa wordt verklaard door het feit dat de financiële activa tegen marktwaarde worden verantwoord in tegenstelling tot de financiële verplichtingen, welke worden gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs.

De verplichtingen m.b.t. een terugkoopovereenkomst bij Keytrade Bank ter waarde van 10 miljoen EUR worden in de balans weergegeven onder de rubriek "Verplichtingen i.v.m. groepen activa die worden afgestoten".

Onderstaande tabel geeft een overzicht van waarde van de overgedragen financiële activa van de Groep:

31/12/2015	<i>Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden</i>	<i>Voor verkoop beschikbare financiële activa</i>	<i>Leningen en vorderingen</i>
(In EUR)			
Boekwaarde van de overgedragen activa	0,00	14.401.603,79	0,00
Boekwaarde van de hiermee samenhangende verplichting	0,00	14.379.248,02	0,00
31/12/2014	<i>Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden</i>	<i>Voor verkoop beschikbare financiële activa</i>	<i>Leningen en vorderingen</i>
(In EUR)			
Boekwaarde van de overgedragen activa	0,00	42.905.439,65	0,00
Boekwaarde van de hiermee samenhangende verplichting	0,00	37.042.254,78	0,00

12.2. Effectisering

Sinds de liquidatie van Hypolan NV in 2014 maakt de Groep geen gebruik meer van effectiseringstransacties op hypothecaire kredieten.

13. Voorzieningen

De voorzieningen kunnen per over de jaren 2014 en 2015 als volgt gedetailleerd worden:

31/12/2014				
(in EUR)	Lopende rechtsgeschillen	Technische voorziening Crelan Insurance	Andere voorzieningen	Totaal
Openingsbalans	6.002.077,12	23.128.854,21	1.552.396,58	30.683.327,91
Toevoegingen	1.183.711,87	15.842.589,14	-8.337.580,97	8.688.720,04
Gebruikte bedragen	-1.466.439,15	-9.473.771,58	-725.717,61	-11.665.928,34
Niet-gebruikte bedragen die tijdens de periode werden teruggeboekt	-461.817,00	0,00	-88.453,31	-550.270,31
Toename van het gediscoteerde bedrag (verstrijken van tijd) en gevolg van enige wijziging in de disconteringsvoet	0,00	0,00	4.273,84	4.273,84
Andere bewegingen	350,00	0,00	-240.942,00	-240.592,00
Eindbalans	5.257.882,84	29.497.671,77	1.637.748,11	36.393.302,72

31/12/2015				
(in EUR)	Lopende rechtsgeschillen	Technische voorziening Crelan Insurance	Andere voorzieningen	Totaal
Openingsbalans	5.257.882,84	29.497.671,77	1.637.748,11	36.393.302,72
Toevoegingen	1.001.435,33	18.627.533,61	191.531,55	19.820.500,49
Gebruikte bedragen	-1.020.989,91	-13.574.912,14	-473.526,59	-15.069.428,64
Niet-gebruikte bedragen die tijdens de periode werden teruggeboekt	-1.041.422,72	0,00	0,00	-1.041.422,72
Herclassificatie als aangehouden voor verkoop	-124.999,92	0,00	-498.900,00	-623.899,92
Andere bewegingen	0,00	0,00	-570.854,51	-570.854,51
Eindbalans	4.071.905,62	34.550.293,24	285.998,56	38.908.197,42

De lopende rechtsgeschillen hebben betrekking op diverse juridische zaken en schadegevallen. Het bedrag van de voorziening wordt individueel per dossier berekend door de juridische dienst, of door de personeelsdienst indien het een schadegeval met een medewerker betreft.

De andere voorzieningen hebben voornamelijk betrekking op specifieke dossiers die geen rechtsgeschillen zijn en waarvoor de bedragen gekend en zeker zijn.

Voor een gedetailleerde bespreking van de technische voorziening verwijzen wij naar noot 4.19.

Van het totaal van de voorzieningen wordt er geraamd dat een bedrag van 1,8 miljoen EUR zal verschuldigd zijn in de loop van het boekjaar 2016.

14. Personeelsbeloningen

14.1. Toegezegd-pensioenregelingen

Verplichtingen uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen onder de 'Overige verplichtingen'. Activa uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen onder de 'Overige activa'. Crelan heeft twee toegezegd-pensioenregelingen, één van ex-Landbouwkrediet en één van ex-Centea. De andere entiteiten van de Groep hanteerden tot eind 2015 toegezegde-bijdragenregelingen.

Sinds 2012 zijn er geen toetredingen meer tot de toegezegd-pensioenregelingen. Deze zijn gedekt via groepsverzekeringen of individuele pensioenverbintenissen onderschreven bij Belgische verzekeraars. De financiering van deze pensioenplannen gebeurt door een collectieve financiering van de groepsverzekering. De jaarlijkse bijdrage wordt bepaald rekening houdend met de verwachte loonsverhogingen, inflatie, actualisatievoet, pensioenleeftijd en personeelsverloop. Dit alles teneinde de wettelijke minimum financiering te respecteren.

Op de pensioenleeftijd (60 jaar voor ex-Landbouwkrediet, 65 jaar voor ex-Centea) krijgen de werknemers een bepaald kapitaal, berekend op basis van de jaarlijkse remuneratie en anciënniteit. De werknemers hebben ook de mogelijkheid om dit kapitaal gespreid te laten uitbetalen.

De toegezegd-pensioenregelingen zorgen voor een actuair risico, voornamelijk renterisico, marktrisico en inflatierisico.

Tot voor kort had Crelan twee toegezegde-bijdrageregelingen, één voor ex-Landbouwkrediet medewerkers in dienst vanaf 2008 en één voor de ex-Centea medewerkers, in dienst voor 1999. Ook de ex-Landbouwkredietmedewerkers die een toegezegd-pensioenregeling hadden, werden vanaf de leeftijd van 60 jaar getransfereerd naar een toegezegde-bijdrageregeling. Ook dochterondernemingen Keytrade en Europabank hadden hun eigen toegezegde-bijdrageregelingen voor al hun werknemers. Al deze pensioenplannen worden gefinancierd door groepsverzekeringen, waarbij de verzekeraar een wettelijk minimumrendement garandeert.

De Belgische toegezegde bijdrageregelingen werden tot voor kort onderworpen aan een door de wet opgelegd minimum rendement van 3,25% op de patronale bijdragen en 3,75% op de bijdragen van de werknemers. Deze gegarandeerde rendementen konden dan door een koninklijk besluit worden gewijzigd. In dat geval was voorzien dat de nieuwe gegarandeerde rendementen worden toegepast op de al gecumuleerde bijdragen uit het verleden.

en op al de toekomstige bijdragen. Gelet op het beperkte risico werden verzekerde pensioenplannen in essentie als toegezegde bijdrageregelingen geboekt.

Per einde 2015 werd deze regeling door een wetswijziging aangepast waardoor het minimum gegarandeerd rendement varieert in functie van het rendement op de OLO 10 jaar, met een minimum van 1,75% en een maximum van 3,75%. Voor de bijdragen gestort in 2016 bedraagt het minimum gegarandeerd rendement 1,75%. In het geval van verzekerde plannen blijven de hiervoor vermelde 3,25% of 3,75% normaliter echter van toepassing op de gecumuleerde bijdragen per 31 december 2015 tot de datum van uitdiensttreding van de deelnemer. De facto kunnen deze Belgische toegezegde bijdrageregelingen dus vanaf eind 2015 behandeld worden als toegezegd pensioenregelingen.

Als gevolg van deze wetswijziging, heeft de Groep een impactanalyse gemaakt voor de verandering van de boekhoudkundige behandeling van zijn toegezegde-bijdragenregelingen, wat bevestigde dat er geen materieel tekort is voor deze pensioenplannen. De toekomstige verplichtingen worden gedekt door de opgebouwde reserves, inclusief de gegarandeerde rendementen op deze reserves. De activa en verplichtingen van deze pensioenplannen werden per 31/12/2015 opgenomen in onderstaande detail tabellen van toegezegd-pensioenregelingen. In de tabellen m.b.t. actuariële assumpties en toekomstige cash flows werden echter geen gegevens opgenomen van deze voormalige toegezegde-bijdragenregelingen.

Onderstaande tabel detailleert de evolutie van de contante waarde van de brutoverplichting van de toegezegd-pensioenregelingen:

(in EUR)	31/12/2015			31/12/2014	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Europabank	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Openingsbalans	55.274.147,58	9.250.704,44	0,00	55.606.853,41	7.732.121,50
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	1.979.771,58	901.632,23	0,00	2.164.752,85	754.423,68
Rentekosten	651.525,82	173.966,45	0,00	1.380.721,18	259.001,44
Bijdragen van deelnemers aan de regeling	205.458,58	0,00	0,00	227.113,56	0,00
Belastingen	-297.216,10	-122.895,15	0,00	-441.540,77	-134.360,74
Actuariële winsten en verliezen - ervaring	-700.043,19	292.722,04	0,00	-3.488.904,88	331.591,96
Actuariële winsten en verliezen - demografische assumpties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Actuariële winsten en verliezen - financiële assumpties	-790.644,15	-326.363,04	0,00	4.244.174,31	1.646.135,07
Betaalde vergoedingen	-6.084.194,71	-908.381,92	0,00	-4.419.022,08	-1.338.208,47
Herclassificatie uit toegezegde bijdrageregelingen	3.402.810,18	23.983.464,94	17.437.668,83	0,00	0,00
Afwikkelingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Eindbalans	53.641.615,57	33.244.850,00	17.437.668,83	55.274.147,58	9.250.704,44

De toewijzing van de bruto-verplichting kan als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2015			31/12/2014	
	Crelan	Ex-Centea	Europabank	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Active werknemers	49.236.587,15	31.368.366,94	17.437.668,83	51.137.162,47	6.821.579,82
Ex-werknemers	3.568.403,58	1.494.016,00	0,00	2.983.724,63	1.360.926,62
Gepensioneerden	447.121,30	0,00	0,00	482.746,21	673.125,00
Belastingen	389.503,54	382.467,06	0,00	670.514,27	395.073,00
Totaal	53.641.615,57	33.244.850,00	17.437.668,83	55.274.147,58	9.250.704,44

Er worden beleggingen aangehouden tegenover het geheel van de toegezegd-pensioenverplichtingen. Onderstaande tabel detailleert de evolutie van de reële waarde van de fondsbeleggingen:

(in EUR)	31/12/2015			31/12/2014	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Europabank	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Openingsbalans	49.316.518,20	5.876.196,14	0,00	41.901.078,06	5.912.837,48
Interest inkomsten van de fondsbeleggingen	603.951,25	116.926,66	0,00	1.081.963,86	216.230,15
Excess rendement op fondsbeleggingen (excl. interesten)	516.954,61	39.039,15	0,00	7.270.876,69	-86.318,78
Bijdragen van de werkgever	2.470.488,55	993.666,15	0,00	3.696.048,88	1.306.016,50
Bijdragen van de deelnemers aan de regeling	205.458,58	0,00	0,00	227.113,56	0,00
Betaalde vergoedingen	-6.084.194,71	-908.381,92	0,00	-4.419.022,08	-1.338.208,47
Belastingen	-297.216,10	-122.895,15	0,00	-441.540,77	-134.360,74
Herclassificatie uit toegezegde bijdrageregelingen	3.402.810,18	23.983.464,94	17.437.668,83	0,00	0,00
Eindbalans	50.134.770,56	29.978.015,98	17.437.668,83	49.316.518,20	5.876.196,14

Het werkelijk rendement op de fondsbeleggingen in de loop van 2015 bedroeg EUR 1.120.906,00 voor het pensioenplan van ex-Landbouwkrediet (2014: EUR 8.352.841,00) en EUR 155.966,00 voor dat van ex-Centea (2014: EUR 129.911,00). Het hoge rendement in 2014 was voornamelijk het gevolg van de daling van de actualisatievoeten op de reële waarde van de individuele verzekeringscontracten. Onder de fondsbeleggingen bevinden zich geen door de Groep uitgegeven financiële instrumenten en geen beleggingen in vastgoed of activa in gebruik door de Groep. Het totaal van de fondsbeleggingen wordt geïnvesteerd in verzekeringscontracten Tak 21.

Onderstaande tabel detailleert de aansluiting tussen de contante waarde van de bruto-verplichting en de reële waarde van de fondsbeleggingen uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling met de in de balans opgenomen activa en verplichtingen:

(in EUR)	31/12/2015			31/12/2014	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Europabank	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Brutoverplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen	53.641.615,57	33.244.850,00	17.437.668,83	55.274.147,58	9.250.704,44
Reële waarde van de fondsbeleggingen	-50.134.770,56	-29.978.015,98	-17.437.668,83	-49.316.518,20	-5.876.196,14
Netto verplichtingen voor plannen met toegezegd-pensioenregelingen	3.506.845,01	3.266.834,02	0,00	5.957.629,38	3.374.508,30
Bedragen opgenomen in de balans					
Verplichtingen voor plannen met toegezegd-pensioenregelingen	3.506.845,01	3.266.834,02	0,00	5.957.629,38	3.374.508,30
Activa voor plannen met vaste toezeggingen				0,00	0,00
Netto verplichtingen voor plannen met toegezegd-pensioenregelingen	3.506.845,01	3.266.834,02	0,00	5.957.629,38	3.374.508,30

Onderstaande tabel detailleert de totale lasten die in de loop van het boekjaar in de resultatenrekening werden opgenomen:

(in EUR)	31/12/2015			31/12/2014	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Europabank	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten	1.979.771,58	901.632,23	0,00	2.164.752,85	754.423,68
Rentelasten	651.525,82	173.966,45	0,00	1.380.721,18	259.001,44
Interest inkomsten van de fondsbeleggingen	-603.951,25	-116.926,66	0,00	-1.081.963,86	-216.230,15
Totale lasten opgenomen in de gerealiseerde resultaten	2.027.346,15	958.672,02	0,00	2.463.510,17	797.194,97
Herwaarderingsreserves opgenomen in het eigen vermogen	-2.007.641,96	-72.679,20	0,00	-6.515.607,27	2.064.045,81
Totale lasten opgenomen in het totaalresultaat	19.704,19	885.992,82	0,00	-4.052.097,09	2.861.240,78

De herclassificatie uit toegezegde bijdrageregelingen heeft geen impact gehad op het resultaat van 2015.

De lasten met betrekking tot de toegezegd-pensioenregeling worden in de resultatenrekening opgenomen als personeelskosten.

De voornaamste actuariële veronderstellingen voor het bepalen van de bruto-verplichting worden in onderstaande tabel weergegeven:

	2015		2014	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Disconteringsvoet	1,50%	2,20%	1,25%	2,00%
Verwachte procentuele salarisstijgingen	2,80%	2,80%	2,80%	2,80%
Verwachte inflatie	1,80%	1,80%	1,80%	1,80%

De voornaamste actuariële veronderstellingen voor het bepalen van totale lasten die in de loop van het boekjaar in de resultatenrekening werden opgenomen, worden in onderstaande tabel weergegeven:

	2015		2014	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Disconteringsvoet	1,25%	2,00%	2,60%	3,40%
Verwachte procentuele salarisstijgingen	2,80%	2,80%	3,00%	3,00%
Verwachte inflatie	1,80%	1,80%	2,00%	2,00%

De disconteringsvoet gehanteerd voor het bepalen van de waarde van de verplichtingen m.b.t. de toegezegde pensioenregeling is verschillend voor ex-Centea en ex-Landbouwkrediet aangezien in het Defined Benefits plan ex-landbouwkrediet (relatief) oudere medewerkers zitten. Het DB-plan ex-Centea werd pas ingevoerd vanaf 2009 en is van toepassing voor al wie na 1998 in dienst is gekomen. De gemiddelde te financieren looptijd is langer bij ex-Centea dan bij ex-Landbouwkrediet, met als gevolg een hogere discontovoet voor de berekening van de Defined Benefit Obligations. De disconteringsvoet werd bepaald op basis van het "Rate:Link" model van Towers Watson: "In deze methode wordt een curve geconstrueerd op basis van bedrijfsobligaties die als hoogwaardig worden beschouwd. .../... Deze methodiek gaat uit van het gehele universum aan bedrijfsobligaties volgens Bloomberg. Daaruit worden de bonds geselecteerd die naar de opvatting van Towers Watson voldoen aan de voorschriften. In het bijzonder dienen de obligaties hoogwaardige bedrijfsobligaties te zijn. Towers Watson beschouwt een obligatie als hoogwaardig indien ten minste de helft van de toegekende ratings AA is. Obligaties met optiekenmerken worden uitgesloten. Verder zijn onder meer minima gesteld aan de totale marktkapitalisatie per obligatie.

De zo geselecteerde bedrijfsobligaties (voor de Eurozone momenteel circa 700 in getal) vormen gezamenlijk het universum waarop de yield curve ter bepaling van de discount rate wordt gebaseerd. De obligaties worden ingedeeld in een negental 'mandjes'. Voor elk van de mandjes wordt een gewogen gemiddelde looptijd en een gewogen gemiddelde rendement bepaald. De negen datapunten die hiermee ontstaan vormen de basis voor de curve. Uit de yield curve wordt vervolgens een spot curve afgeleid, waarbij de spot rates vanaf dertig jaar constant worden gehouden." (Bron: www.towerswatson.com).

De verwachte cashflows in 2016 met betrekking tot de toegezegd-pensioenregelingen van de Groep (exclusief de voormalige toegezegde bijdrageregelingen) worden in onderstaande tabel weergegeven:

(in EUR)	31/12/2016	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
Bijdragen van de werkgever	2.280.324,59	895.152,59
Bijdragen van deelnemers aan de regeling	211.211,42	0,00
Betaalde vergoedingen	3.051.404,24	953.396,15
Betaalde vergoedingen door de werknemer	79.092,29	0,00
Belastingen	311.664,34	126.336,22

De gemiddelde looptijd van de verplichtingen met betrekking tot de toegezegd-pensioenregelingen is 7 jaar voor ex-Landbouwkrediet en 16 jaar voor ex-Centea.

Onderstaande tabel toont de sensitiviteitsanalyse van de actuariële veronderstellingen met +50bp op de brutoverplichting van beide pensioenplannen (exclusief de voormalige toegezegde bijdrageregelingen):

(in EUR)	31/12/2015	
	Ex-Landbouwkrediet	Ex-Centea
1 Brutoverplichting op het einde van de periode gebaseerd op hypothesen van vorig jaar		
a. Brutoverplichting - Nominale waarde	51.029.449,54	9.587.747,15
2 Sensitiviteit disconteringsvoet		
a. Oorspronkelijke hypothese	1,50%	2,20%
b. Brutoverplichting	50.238.805,39	9.261.385,06
a. Hypothese - Variatie 1	2,00%	2,70%
b. Brutoverplichting - Nominale waarde	48.565.562,82	8.505.695,09
a. Hypothese - Variatie 2	1,00%	1,70%
b. Brutoverplichting - Nominale waarde	51.902.551,61	10.103.933,00
3 Sensitiviteit van de verwachte procentuele salarisstijgingen		
a. Oorspronkelijke hypothese	2,80%	2,80%
b. Brutoverplichting	50.238.805,39	9.261.385,06
a. Hypothese - Variatie 1	3,30%	3,30%
b. Brutoverplichting - Nominale waarde	52.292.883,85	10.160.447,47
a. Hypothese - Variatie 2	2,30%	2,30%
b. Brutoverplichting - Nominale waarde	48.377.110,92	8.466.503,73
4 Sensitiviteit van het sterftecijfer		
a. Oorspronkelijke hypothese	MR-3 / FR-3	MR-3 / FR-3
b. Brutoverplichting	50.238.805,39	9.261.385,06
a. Hypothese - Variatie 1	MR / FR	MR / FR
b. Brutoverplichting - Nominale waarde	49.884.941,00	9.347.910,00
5 Sensitiviteit van de verwachte inflatie		
a. Oorspronkelijke hypothese	1,80%	1,80%
b. Brutoverplichting	50.238.805,39	9.261.385,06
a. Hypothese - Variatie 1	2,30%	2,30%
b. Brutoverplichting - Nominale waarde	51.680.793,26	9.990.996,92
a. Hypothese - Variatie 2	1,30%	1,30%
b. Brutoverplichting - Nominale waarde	48.661.188,25	8.599.900,22

15. Derivaten

Een derivaat is een financieel instrument waarvan de waarde verandert als gevolg van veranderingen in een bepaalde onderliggende waarde (rentevoet, valutakoers, aandelenkoers, index ed), waarvoor geen of een geringe aanvangsinvestering nodig is en dat op een tijdstip in de toekomst wordt afgewikkeld.

De Groep houdt enkel derivaten aan in het kader van afdekkingstransacties. Bij de overname van Centea werd Crelan geconfronteerd met derivaten die volgens de eigen risicomodellen niet in aanmerking kwamen als afdekking. Deze derivaten dienden bijgevolg geplaatst te worden in de portefeuille voor handelsdoeleinden. Het betreft renteswapovereenkomsten, caps, swaptions en wisselverrichtingen op termijn.

Een renteswap is een overeenkomst waarbij twee partijen akkoord gaan om periodiek rentebetalingen te ruilen. In het vaakst voorkomende geval gaat een partij ermee akkoord om voor de hele looptijd van het contract op afgesproken data vaste rentebetalingen te doen, terwijl de andere partij zich ertoe verbindt rentebetalingen te doen die vlotten ten aanzien van een bepaalde referentierente. Doorgaans ruilen beide partijen enkel interest en geen kapitaal. De Groep houdt eveneens één renteinstrument aan waarvan het ene been afhangt van de vlottende rente en het andere been afhangt van een bepaalde marktstrategie.

Een cap is een rente-optie waarmee de maximale rente voor de koper van de cap beperkt wordt tot een vooraf vastgelegd niveau voor verschillende periodes.

Een swaption is een optie op een swap waarbij de eigenaar van de swaption het recht heeft, maar niet de verplichting, om een swap tegen vooraf bepaalde voorwaarden af te sluiten op of binnen een bepaald tijdstip.

Bij wisselverrichtingen op termijn verbindt de koper van het contract er zich toe om een bepaalde hoeveelheid valuta te kopen of te verkopen op een in de toekomst vastgelegd tijdstip aan een vooraf afgesproken prijs.

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december. Voor het notioneel bedrag wordt er een opsplitsing gemaakt tussen te ontvangen (receiver) en te betalen (payer).

(in EUR)	31/12/2015			
	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Renteinstrumenten				
- IRS (renteswap-overeenkomst)	72.894.736,84	67.894.736,84	22.357.543,37	24.252.049,19
- Caps	625.549.557,00	655.000.000,00	1.105.200,67	1.000.095,65
- Swaptions	49.800.000,00	54.000.000,00	5.746,53	6.577,03
Totaal derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	748.244.293,84	776.894.736,84	23.468.490,56	25.258.721,87
	31/12/2014			
	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Renteinstrumenten				
- IRS (renteswap-overeenkomst)	75.473.684,00	75.473.684,00	25.994.898,34	27.782.689,37
- Caps	725.971.542,30	727.500.000,00	1.895.437,90	1.802.683,19
- Swaptions	74.800.000,00	74.000.000,00	18.671,51	22.513,98
Totaal derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	876.245.226,30	876.973.684,00	27.909.007,75	29.607.886,54

In 2015 is de portefeuille derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden licht gedaald t.o.v. 2014 door de jaarlijkse afschrijvingen van de swaps met dalend notioneel en vervallen instrumenten.

De Groep past uitsluitend reële-waardeafdekking toe, waarbij het risico van veranderingen in de reële waarde van een actief of verplichting wordt ingedekt. Zowel portefeuilles van activa of verplichtingen (macro-hedging), als individuele activa of verplichtingen (micro-hedging) maken het voorwerp uit van afdekkingrelaties.

Voor wat betreft de reële waardeafdekking van het renterisico van een portefeuille van financiële activa of verplichtingen werden bij Landbouwkrediet en Centea drie portefeuilles samengesteld die elk afzonderlijk met een portefeuille van renteswaps worden ingedekt :

- Portefeuille activa, bestaande uit consumentenkredieten, hypothecaire kredieten en investeringskredieten
- Investeringsportefeuille
- Portefeuille verplichtingen, bestaande uit kasbons

Sinds 2011 wordt binnen de Groep eveneens reële waarde-afdekking met caps en swaptions toegepast. Crelan creëerde hiervoor synthetische portefeuilles van caps impliciet aan de hypothecaire leningen met herzienbare rentevoet samengesteld als afgedekte positie waarop reële waarde-afdekking wordt toegepast.

Voor alle reële waarde-afdekkingen, worden op elke rapporteringsdatum de vereiste efficiëntietesten uitgevoerd.

Onderstaande tabel detailleert de reële waarde van de afdekkingsinstrumenten aangehouden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015			
	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Reële waarde-afdekking (macro-hedging)	2.935.932.467,18	4.734.242.803,22	40.254.636,69	738.325.542,14
Reële waarde-afdekking (micro-hedging)	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal derivaten gebruikt ter afdekking	2.935.932.467,18	4.734.242.803,22	40.254.636,69	738.325.542,14

(in EUR)	31/12/2014			
	Notioneel		Boekwaarde	
	Te ontvangen	Te betalen	Activa	Passiva
Reële waarde-afdekking (macro-hedging)	3.884.949.206,10	5.025.571.205,00	57.702.673,51	883.863.315,30
Reële waarde-afdekking (micro-hedging)	10.000.000,00	0,00	0,00	7.276.523,58
Totaal derivaten gebruikt ter afdekking	3.894.949.206,10	5.025.571.205,00	57.702.673,51	891.139.838,88

In de loop van 2015 werden 4 renteswaps met een totale marktwaarde van EUR -9.970.717,36 vroegtijdig stopgezet, wat onmiddellijk in het renteresultaat van 2015 werd opgenomen.

Per 31 december bezit de Groep via Keytrade Bank nog steeds één reële waarde-afdekking van een individueel actief. Een renteswap met een nominale waarde van EUR 10.000.000 wordt aangehouden ter indekking van het renterisico van een obligatielening. Met de voorziene verkoop van Keytrade Bank in 2016 wordt deze renteswap echter op de balans weergegeven in de categorie "Verplichtingen i.v.m. groepen activa die worden afgestoten" (cfr. IFRS 5) en niet meer in de categorie "Derivaten gebruikt ter afdekking" zoals in 2014.

De totale ineffectiviteit opgenomen in resultaat bedroeg per 31 december 2015 EUR -2 miljoen (2014: EUR -5,8 miljoen).

(in EUR)	31/12/2015		31/12/2014	
	Winsten	Verliezen	Winsten	Verliezen
Reële waarde-afdekking van een individueel actief of verplichting				
- wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte positie	797.383,05	0,00	936.343,31	0,00
- wijzigingen in de reële waarde van de afdekkingsderivaten	0,00	799.678,90	0,00	935.964,83
Reële waarde-afdekking van het renterisico van een portefeuille				
- wijzigingen in de reële waarde van de afgedekte positie	0,00	127.427.600,03	313.123.345,79	0,00
- wijzigingen in de reële waarde van de afdekkingsderivaten	125.425.587,75	0,00	0,00	318.930.673,67
Totaal winsten en verliezen	126.222.970,80	128.227.278,93	314.059.689,10	319.866.638,50
Netto resultaat als gevolg van de administratieve verwerking van afdekking	-2.004.308,13		-5.806.949,40	

16. Reële waarde van financiële activa en financiële verplichtingen

De reële waarde is de prijs die zou worden ontvangen om een actief te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waardingsdatum. Op basis van de observeerbaarheid van de inputs wordt de reële waarde onderverdeeld in 3 categorieën:

Level 1: genoteerde prijzen (niet aangepast) in actieve markten voor identieke activa en verplichtingen;

Level 2: gebruik van inputs andere dan genoteerde prijzen, die observeerbaar zijn voor het actief of de verplichting, ofwel direct ofwel indirect;

Level 3: gebruik van niet-waarneembare inputs, of wanneer een waarneembare input een aanpassing vereist met behulp van een niet-waarneembare input en die aanpassing resulteert in een aanzienlijke verandering van de reële waarde.

16.1. Reële waarde van financiële activa en verplichtingen aan geamortiseerde kostprijs

Onderstaande tabel geeft de boekwaarde en de reële waarde van de activa en verplichtingen die in de balans aan geamortiseerde kostprijs worden opgenomen.

(in EUR)	31/12/2015				
	Boekwaarde	Reële waarde	Level 1	Level 2	Level 3
Activa					
Leningen en Vorderingen	15.886.446.737,20	16.459.958.473,69	0,00	0,00	16.459.958.473,69
<i>Interbancaire kredieten</i>	600.650.095,38	600.826.879,25	0,00	0,00	600.826.879,25
<i>Consumentenkredieten</i>	648.330.745,03	648.471.882,35	0,00	0,00	648.471.882,35
<i>Hypothecaire kredieten</i>	9.902.509.754,77	10.286.745.688,48	0,00	0,00	10.286.745.688,48
<i>Landbouwkredieten</i>	1.716.239.130,61	1.830.093.715,88	0,00	0,00	1.830.093.715,88
<i>Professionele kredieten</i>	1.447.398.650,16	1.526.755.111,75	0,00	0,00	1.526.755.111,75
<i>Kredieten op korte termijn</i>	234.975.750,19	232.191.887,36	0,00	0,00	232.191.887,36
<i>Andere</i>	1.336.342.611,06	1.334.873.308,61	0,00	0,00	1.334.873.308,61
Verplichtingen					
Deposito's	14.758.941.185,26	14.795.762.698,68	0,00	13.100.626.391,68	1.695.136.307,00
In schuldbewijzen belichaamde schulden	2.524.645.479,19	2.609.403.621,89	0,00	0,00	2.609.403.621,89
Achtergestelde verplichtingen	324.091.854,75	351.071.508,96	0,00	0,00	351.071.508,96

(in EUR)	31/12/2014				
	Boekwaarde	Reële waarde	Level 1	Level 2	Level 3
Activa					
Leningen en Vorderingen	17.172.181.824,30	18.076.531.950,78	0,00	0,00	18.076.531.950,78
<i>Interbancaire kredieten</i>	1.239.383.822,68	1.243.221.060,80	0,00	0,00	1.243.221.060,80
<i>Consumentenkredieten</i>	618.122.494,03	618.284.342,18	0,00	0,00	618.284.342,18
<i>Hypothecaire kredieten</i>	10.313.258.222,86	10.999.207.240,67	0,00	0,00	10.999.207.240,67
<i>Landbouwkredieten</i>	1.925.521.993,70	2.058.239.674,23	0,00	0,00	2.058.239.674,23
<i>Professionele kredieten</i>	1.661.554.673,52	1.746.954.505,63	0,00	0,00	1.746.954.505,63
<i>Kredieten op korte termijn</i>	270.466.255,33	268.267.915,16	0,00	0,00	268.267.915,16
<i>Andere</i>	1.143.874.362,17	1.142.357.212,12	0,00	0,00	1.142.357.212,12
Verplichtingen					
Deposito's	17.578.849.750,68	17.618.512.760,85	0,00	15.921.743.390,32	1.696.769.370,53
In schuldbewijzen belichaamde schulden	2.675.608.262,97	2.793.183.298,25	0,00	20.346,76	2.793.162.951,49
Achtergestelde verplichtingen	330.761.733,18	373.261.431,59	0,00	0,00	373.261.431,59

Voor de deposito's op ten hoogste één jaar wordt de reële waarde verondersteld gelijk te zijn aan de boekwaarde. Voor de overige activa en verplichtingen wordt er een reële waarde bepaald op basis van:

- De evolutie van de risicovrije rentevoet: Hierbij wordt er gekeken naar het verschil tussen de historische en de actuele rentevoet. Als risicovrije rentevoet wordt er de IRS rentevoet genomen van een gelijkaardige cash-flow structuur.
- De evolutie van de marges op de activa en verplichtingen: Hierbij wordt er gekeken naar het verschil tussen de historische en de actuele marges op de verschillende producten. De marge wordt berekend als de rentevoet die de klant betaalt, verminderd met de risicovrije rentevoet. Als actuele marge wordt het gewogen gemiddelde genomen van de marges op de productie van de laatste 12 maanden van de verschillende producten.
Om tot de impact op de reële waarde te komen, wordt de evolutie van de marge vermenigvuldigd met de resterende omloop, en geactualiseerd met de risicovrije rentevoet. Dezelfde marge wordt gebruikt voor de resterende looptijd van het krediet/verplichting en houdt dus geen rekening met eventuele rentewijzigingen.

Zowel in 2015 als in 2014 vonden er geen significante transferts van financiële activa of verplichtingen plaats tussen de verschillende levels.

16.2. Waardering van financiële activa en verplichtingen opgenomen aan reële waarde.

Onderstaande tabellen geven de indeling van de reële waarde van de financiële activa en verplichtingen in Level 1, Level 2 en Level 3 afhankelijk van de observeerbaarheid van de gebruikte inputs:

Reële waarde van de financiële activa 2015

<i>Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Kredieten	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	23.468.490,56	0,00	22.829.073,96	639.416,60
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	23.468.490,56	0,00	22.829.073,96	639.416,60
<i>Voor verkoop beschikbaar</i>				
Schuldbewijzen	2.104.177.060,24	2.071.685.074,81	20.869.030,55	11.622.954,88
Fondsen	30.930.538,10	30.930.538,10	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	2.135.107.598,34	2.102.615.612,91	20.869.030,55	11.622.954,88
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
Interest Rate Swaps	35.672.964,55	0,00	35.672.964,55	0,00
Swaptions	2.169.624,47	0,00	2.169.624,47	0,00
Caps	2.412.047,67	0,00	2.412.047,67	0,00
TOTAAL	40.254.636,69	0,00	40.254.636,69	0,00
<i>Aangehouden voor verkoop</i>				
Terreinen en gebouwen	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	0,00	0,00	0,00	0,00

Reële waarde van de financiële verplichtingen 2015

<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	25.258.721,87	0,00	25.258.721,87	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	25.258.721,87	0,00	25.258.721,87	0,00
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
Interest Rate Swaps	738.325.542,14	0,00	738.325.542,14	0,00
Swaptions	0,00	0,00	0,00	0,00
Caps	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	738.325.542,14	0,00	738.325.542,14	0,00

Reële waarde van de financiële activa 2014

<i>Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening</i>				
	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Kredieten	5.002.515,66	0,00	5.002.515,66	0,00
TOTAAL	5.002.515,66	0,00	5.002.515,66	0,00
<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>				
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	27.909.007,75	0,00	26.802.270,51	1.106.737,24
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	27.909.007,75	0,00	26.802.270,51	1.106.737,24
<i>Voor verkoop beschikbaar</i>				
Schuldbewijzen	4.425.484.173,41	4.266.313.615,60	141.354.077,01	17.816.480,80
Fondsen	1.320.218,90	1.320.218,90	0,00	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	4.426.804.392,31	4.267.633.834,50	141.354.077,01	17.816.480,80
<i>Afdekkingsderivaten</i>				
Interest Rate Swaps	50.466.844,01	0,00	50.466.844,01	0,00
Swaptions	3.612.540,11	0,00	3.612.540,11	0,00
Caps	3.623.289,39	0,00	3.623.289,39	0,00
TOTAAL	57.702.673,51	0,00	57.702.673,51	0,00
<i>Aangehouden voor verkoop</i>				
Terreinen en gebouwen	15.775.000,00	0,00	15.775.000,00	0,00
TOTAAL	15.775.000,00	0,00	15.775.000,00	0,00

Reële waarde van de financiële verplichtingen 2014

<i>Aangehouden voor handelsdoeleinden</i>	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Schuldbewijzen	0,00	0,00	0,00	0,00
Derivaten	29.607.886,54	0,00	29.607.886,54	0,00
Andere	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	29.607.886,54	0,00	29.607.886,54	0,00
<i>Afdekkingsderivaten</i>	Totaal	Level 1	Level 2	Level 3
Interest Rate Swaps	891.139.838,88	0,00	891.139.838,88	0,00
Swaptions	0,00	0,00	0,00	0,00
Caps	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAAL	891.139.838,88	0,00	891.139.838,88	0,00

Financiële activa en verplichtingen waarvoor geen genoteerde prijs beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van de marktwaarderingen van gerenommeerde externe financiële tegenpartijen. Deze marktwaarderingen worden systematisch gecontroleerd door het departement financiële markten. Omwille van illiquiditeit, worden 3 obligaties gewaardeerd op basis van een modelprijs. Voor deze obligaties worden de cashflows van de obligaties gewaardeerd aan de Euribor 6M swapcurve vermeerderd met de spread van liquide obligaties van dezelfde emittent en met vergelijkbare looptijd of bij gebrek hieraan, liquide obligaties van emittenten met gelijkwaardige rating en vergelijkbare looptijd.

Betreffende derivaten wordt de marktwaarde als volgt bepaald: voor de renteswaps gebeurt de waardering sinds 2013 op basis van de eonia curve. Voor de caps en swaptions wordt gebruik gemaakt van de marktvolatiliteiten die verschillende tegenpartijen in Bloomberg afficheren. Vervolgens gebeurt de marktwaardering van de optie op basis van de karakteristieken van het onderliggende derivaat.

Een sensitiviteitsanalyse van de globale portefeuille gebeurt op maandelijkse basis. Zowel het renterisico als het spreadrisico wordt hierbij gemeten en getoetst aan door de Raden van Bestuur opgelegde limieten. Het renterisico wordt gemeten via een cumulatieve nominale rentegap. Het spreadrisico wordt berekend op basis van een spread-value-at-risk (Spread VaR) met een betrouwbaarheidsinterval van 99,5%, een risicoperiode van 3 maand en op basis van historisch gemeten kredietreads per obligatieklasse over meerdere jaren. Op 31 december 2015 meten we een spread VaR van 47,8 miljoen EUR op de globale portefeuille.

Het renterisico en het spreadrisico voor de obligaties onder level 3 zijn beperkt, vooreerst omwille van het geïnvesteerd bedrag van 11,6 miljoen EUR en vervolgens omdat de meeste obligaties een vlottende coupon betalen. Op basis van een renteschok van 200 basispunten berekenen we een beperkte impact van minder dan 0,1 miljoen EUR. De spread VaR bedraagt 0,08 miljoen EUR.

Voor de assumpties die gebruikt worden voor de berekeningen van Level 3 werden er in 2015, naast de normale marktwaarde aanpassingen, geen materiële aanpassingen doorgevoerd.

In 2014 en 2015 vonden er geen significante transferts van financiële activa of verplichtingen plaats tussen de verschillende levels.

Onderstaande tabel geeft de evolutie van level 3 weer van einde 2014 tot einde 2015:

	Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden		Voor verkoop beschikbare financiële activa
31/12/2015	Schuldbewijzen	Derivaten	Schuldbewijzen
Openingsbalans	0,00	1.106.737,24	17.816.480,80
Resultaten			
- via gerealiseerde resultaten	0,00	-467.320,64	510.748,57
- via niet-gerealiseerde resultaten	0,00	0,00	-610.400,91
Aankopen	0,00	0,00	0,00
Verkopen	0,00	0,00	0,00
Op eindvervaldag gekomen	0,00	0,00	-1.479.723,58
Transfers in/uit Level 3	0,00	0,00	0,00
Transfer naar "Aangehouden voor verkoop"	0,00	0,00	-4.614.150,00
Eindbalans	0,00	639.416,60	11.622.954,88

Onderstaande tabel geeft de evolutie van level 3 weer van einde 2013 tot einde 2014:

31/12/2014	Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden		Voor verkoop beschikbare financiële activa
	Schuldbewijzen	Derivaten	Schuldbewijzen
Openingsbalans	0,00	1.486.354,91	19.097.566,18
Resultaten			
- via gerealiseerde resultaten	0,00	-379.617,67	-82.062,97
- via niet-gerealiseerde resultaten	0,00	0,00	450.027,86
Aankopen	0,00	0,00	0,00
Verkopen	0,00	0,00	0,00
Op eindvervaldag gekomen	0,00	0,00	-1.649.050,27
Transfers in/uit Level 3	0,00	0,00	0,00
Eindbalans	0,00	1.106.737,24	17.816.480,80

Een bedrag van EUR 43.427,93 uit de winst- en verliesrekening heeft betrekking op financiële activa in level 3 die zich per 31 december 2015 nog in portefeuille bevinden. Hiervan heeft EUR -21.762,08 betrekking op het renteresultaat, EUR 488.986,49 op teruggenomen waardeverminderingen en EUR -467.320,64 op reële waarde schommelingen via resultaat.

17. Saldering van financiële activa en verplichtingen

Om het risico bij het afsluiten van derivaten te beperken, wordt met iedere financiële tegenpartij een ISDA Master Agreement, een CSA (Credit Support Annex) en een GMRA (Global Master Repurchase Agreement) afgesloten. Deze contracten bepalen immers dat bij falen een netting mag gebeuren van alle rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de derivatenhandel met deze tegenpartij. Het risico wordt nog verder beperkt door de contractuele verplichting om cash collateral te plaatsen bij een negatieve netto marktwaarde van de portefeuille derivaten. Bij een positieve netto marktwaarde ontvangt men dus cash collateral.

Er blijft ten allen tijde een residueel risico vermits bij het falen van een tegenpartij, waarmee derivaten werden afgesloten, een nieuwe tegenpartij dient gezocht te worden waarbij de vervangingskost de cash collateral kan overschrijden.

Om het risico op de derivatenhandel verder te beperken, worden nieuwe transacties afgewikkeld via een centrale tegenpartij via een lidmaatschap bij een Clearing Member. Vooral het tegenpartijrisico wordt hierdoor sterk verminderd. Ook bestaande OTC derivaten worden stilaan overgeheveld naar deze centrale tegenpartij.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële activa en verplichtingen waarop een afdwingbare ISDA master netting overeenkomst van toepassing is. Dit is van toepassing op derivaten transacties en op verkoop-terugkoopovereenkomsten. De ISDA conventie voldoet niet aan de criteria om financiële activa en verplichtingen te salderen op de balans, maar het laat toe om alle rechten en verplichtingen tegenover een tegenpartij te netten in het geval dat deze tegenpartij in gebreke blijft.

31/12/2015	Saldering onder bepaalde voorwaarden					
	Bruto bedragen, voor eventuele saldering op de balans	Bedragen effectief gesaldeerd op de balans	Netto bedragen op de balans, inclusief saldering	Bedragen die gesaldeerd worden in het kader van een conventie	Verkregen of gegeven garanties, inclusief cash collateral	Netto bedrag, na elk effect van saldering
(in EUR)						
Financiële activa						
Derivaten	63.723.127,25	0,00	63.723.127,25	58.465.000,64	4.302.468,11	955.658,50
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal actief	63.723.127,25	0,00	63.723.127,25	58.465.000,64	4.302.468,11	955.658,50
Financiële verplichtingen						
Derivaten	763.682.724,34	0,00	763.682.724,34	58.465.000,64	705.217.723,70	0,00
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	14.379.248,02	0,00	14.379.248,02	0,00	14.379.248,02	0,00
Totaal passief	778.061.972,36	0,00	778.061.972,36	58.465.000,64	719.596.971,72	0,00

31/12/2014	Saldering onder bepaalde voorwaarden					
	Bruto bedragen, voor eventuele saldering op de balans	Bedragen effectief gesaldeerd op de balans	Netto bedragen op de balans, inclusief saldering	Bedragen die gesaldeerd worden in het kader van een conventie	Verkregen of gegeven garanties, inclusief cash collateral	Netto bedrag, na elk effect van saldering
(in EUR)						
Financiële activa						
Derivaten	85.611.681,26	0,00	85.611.681,26	77.321.991,17	6.393.993,58	1.895.696,51
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal actief	85.611.681,26	0,00	85.611.681,26	77.321.991,17	6.393.993,58	1.895.696,51
Financiële verplichtingen						
Derivaten	920.747.725,42	0,00	920.747.725,42	77.321.991,17	840.219.760,22	3.205.974,03
Verkoop- en terugkoopovereenkomsten	37.042.254,78	0,00	37.042.254,78	0,00	37.042.254,78	0,00
Totaal passief	957.789.980,20	0,00	957.789.980,20	77.321.991,17	877.262.015,00	3.205.974,03

De verkregen en gegeven garanties bestaan grotendeels uit cash collateral. Het garantiebedrag wordt gereguleerd en is bijgevolg juridisch afdwingbaar op basis van een "Credit Support Annex" (CSA)-overeenkomst die wordt toegevoegd aan de ISDA overeenkomst. Voor één renteswap afgesloten in het kader van een kredietverlening werd geen CSA-overeenkomst ondertekend.

18. Eigen Vermogen

De samenstelling van het eigen vermogen per 31 december is als volgt:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Aandelenkapitaal	834.972.203,47	914.101.459,30
Herwaarderings-reserve: voor verkoop beschikbare financiële activa	62.866.226,10	126.085.936,26
Herwaarderings-reserve: voor verkoop beschikbare financiële activa, geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	39.774.035,96	0,00
Actuariële winsten/verliezen bij pensioenplannen	2.001.194,05	627.974,05
Reserves	202.010.953,46	314.235.666,21
Nettowinst van het boekjaar	40.594.342,50	61.648.057,52
Minderheidsbelangen	0,00	0,00
Totaal eigen vermogen	1.182.218.955,54	1.416.699.093,34

Onderstaande tabel schetst de evolutie van het aandelenkapitaal in 2015 en 2014:

(in EUR)	2015		2014	
	aantal aandelen	kapitaal	aantal aandelen	kapitaal
Openingsbalans	66.589.496	914.101.459,30	50.989.099	720.636.597,93
- aandelen op naam	912.499	99.706.696,23	912.499	99.686.757,66
- coöperatieve aandelen	65.676.997	814.394.763,07	50.076.600	620.949.840,27
Mutaties	746.972	-79.129.255,83	15.600.397	193.464.861,37
- toe- en uittredingen van coöperatoren	1.659.471	20.577.440,40	15.600.397	193.444.922,80
- Aandelenoverdracht Crédit Agricole France	-912.499	-99.706.696,23	0	0,00
- andere	0	0,00	0	19.938,57
Eindbalans	67.336.468	834.972.203,47	66.589.496	914.101.459,30
- aandelen op naam	0	0,00	912.499	99.706.696,23
- coöperatieve aandelen	67.336.468	834.972.203,47	65.676.997	814.394.763,07

De coöperatieve aandelen hebben een nominale waarde van EUR 12,40 per aandeel. Alle aandelen zijn volstort.

Sinds midden 2015 bezit de erkende coöperatieve Kas CrelanCo, samen met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet, 100% van het totale aantal aandelen en stemrechten in de NV Crelan. Op 22 april 2014 hebben de Franse en de Belgische aandeelhouders namelijk een akkoord gesloten waarbij werd overeengekomen dat de Franse aandeelhouder (de Franse Groep Crédit Agricole) zijn participatie in de NV Crelan, zijnde 50% van het totale aantal aandelen, zou overdragen aan de Belgische aandeelhouders. Deze overdracht werd midden 2015 afgerond en gefinancierd met eigen middelen, voornamelijk door het ophalen van bijkomend coöperatief kapitaal in 2014 en 2015. Sindsdien bestaat het kapitaal van Crelan enkel nog uit coöperatieve aandelen.

De reserves uit herwaardering hebben betrekking op de niet-gerealiseerde winsten en verliezen op de voor verkoop beschikbare financiële activa en op actuariële winsten en verliezen bij pensioenplannen. De andere reserves hebben betrekking op statutaire reserves en ingehouden winsten. De evolutie van de niet gerealiseerde winsten en verliezen uit voor verkoop beschikbare financiële activa wordt in onderstaande tabel weergegeven:

(in EUR)	Bruto	Uitgestelde belastingen	Totaal
Openingsbalans 01/01/2015	190.947.938,36	-64.862.002,10	126.085.936,26
Herwaardering van de activa	-37.234.183,94	12.523.086,52	-24.711.097,42
Verkochte en vervallen effecten	-5.383.842,35	1.829.968,01	-3.553.874,33
Aangelegde waardeverminderingen	0,00	0,00	0,00
Reële waarde-afdekking micro hedge	601.387,22	-204.411,52	396.975,71
Reële waarde-afdekking macro hedge	6.699.472,58	-2.277.150,73	4.422.321,85
Andere	0,00	0,00	0,00
Eindbalans 31/12/2015	155.630.771,87	-52.990.509,81	102.640.262,06
Waarvan aangehouden voor verkoop	60.254.561,36	-20.480.525,41	39.774.035,96

Van de totale niet gerealiseerde winsten en verliezen uit voor verkoop beschikbare financiële activa heeft EUR 39.774.035,96 betrekking op financiële activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. Het betreft effecten aangehouden bij Keytrade Bank.

De Raad van Bestuur zal tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 28 april 2016 voorstellen om voor de NV Crelan geen dividend uit te keren aan de erkende coöperatieve kas CrelanCo. De Raad van Bestuur zal ook voorstellen dat CrelanCo aan de coöperatoren 3,25% zal uitkeren op hun aandeel in het coöperatief kapitaal. Het totaal dividend over het boekjaar 2015 zou aldus EUR 26.802.458,46 bedragen (2014: EUR 23.579.610,51).

19. Verzekeringscontracten

Crelan Insurance commercialiseert sinds september 2007 uitsluitend risicoverzekeringen van het type "schuldsaldoverzekering", "tijdelijke overlijdensverzekeringen" en "financieringsaldo verzekering".

Doelgroep van een schuldsaldoverzekering zijn personen of vennootschappen die een lening afsluiten en de gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de lening in geval van overlijden van (één van) de leningnemers of bedrijfsleiders (in geval de lening wordt afgesloten door een vennootschap) willen laten verzekeren. De schuldsaldoverzekering voorziet bij overlijden van de verzekerde, of bij het eerste overlijden van twee verzekerden, een uitkering van een vast bedrag dat bij de onderschrijving gealigneerd wordt op (een percentage van) de verwachte evolutie van het nog openstaande saldo van een lening. Daarnaast is het ook mogelijk voor de verzekeringnemer één of meerdere aanvullende verzekeringen te onderschrijven. Deze mogelijke aanvullende verzekeringen dekken de risico's "overlijden door ongeval", "opeenvolgend overlijden" en "arbeidsongeschiktheid".

De aanvullende verzekering arbeidsongeschiktheid wordt niet meer gecommmercialiseerd sinds 1 januari 2010.

Doelgroep van een financieringssaldoverzekering zijn personen of vennootschappen die een krediet (lening op afbetaling) afsluiten en de gehele terugbetaling van de lening op afbetaling in geval van overlijden van (één van) de leningnemers of bedrijfsleiders (in geval de lening wordt afgesloten door een vennootschap) willen laten verzekeren. De financieringssaldoverzekering voorziet bij overlijden van de verzekerde, of bij het eerste overlijden van twee verzekerden, een uitkering van een vast bedrag dat bij de onderschrijving gealigneerd wordt op de totale som van de terug te betalen mensualiteiten van de lening op afbetaling. Maandelijks neemt het verzekerd kapitaal af met één mensualiteit.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verzekeringsverplichtingen, herverzekeringsactiva, baten en lasten die voortvloeien uit de verzekeringscontracten:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Bruto technische voorzieningen		
Voorziening van de verzekeringscontracten	34.423.070	29.376.987
Voorziening voor schadegevallen	545.773	1.011.152
Aandeel van de herverzekeraar		
Voorziening van de verzekeringscontracten	0	0
Voorziening voor schadegevallen	418.550	890.468
Premies		
Brutopremies	21.230.708	18.028.338
Uitgaande herverzekeringspremies	3.262.619	2.385.116
Uitkeringen (excl. beheerslasten)		
Bruto	3.901.184	1.709.969
Deel van de herverzekeraars	2.002.343	1.124.540

De brutotechnische voorzieningen, alsook het aandeel van de herverzekeraar, worden in de balans opgenomen onder de rubriek "voorzieningen".

Onderstaande tabel detailleert de mutaties in de technische voorzieningen in de loop van 2014 en 2015:

(in EUR)	2015		2014	
	Bruto	Herverzekeraar	Bruto	Herverzekeraar
Beginsaldo	30.388.140	890.468	23.632.748	503.894
Brutopremies	21.230.708	0	18.028.338	0
Afhoudingen op premies	-3.542.446	0	-2.985.364	0
Onttrokken risicopremies	-10.986.956	0	-8.471.206	0
Onttrokken kosten	-658.119	0	-517.985	0
Toegekende renteopbrengsten	939.272	0	799.616	0
Uitkeringen (wijziging reserves)	-2.397.505	-471.918	-106.738	386.574
Overige	-4.250	0	8.731	0
Eindsaldo	34.968.843	418.550	30.388.140	890.468

De technische voorziening werd per einde 2015 als voldoende ingeschat. Voor de schuldsaldoverzekerings bepalen de Algemene Voorwaarden dat de tarieven (waaronder deze voor de risicopremies, de diverse tariefkosten en de technische intrestvoeten) kunnen aangepast worden door de verzekeraar in het kader van een algemene tariefherziening voor de categorie verzekeringen waartoe de overeenkomst behoort of indien de wettelijke of reglementaire verplichtingen dit opleggen.

Deze herziening is mogelijk:

- indien de verzekeraar van oordeel is dat het evenwicht van de verzekerde portefeuille in gevaar wordt gebracht door een stijging van de risicograad van de betreffende verzekerde gebeurtenis(sen) bij de bevolking, de populatie van de Belgische verzekeringsmarkt of in de eigen portefeuille;
- indien zich omstandigheden voordoen die de verzekeraar volgens de wet toelaten om over te gaan tot een tariefaanpassing;
- indien hij kan aantonen dat de kostprijs om een overeenkomst te beheren gestegen is sinds de onderschrijvingsdatum van de overeenkomst;
- indien de toegepaste intrestvoet niet langer marktconform is.

Dit betekent dat bij een eventuele ontoereikendheid van de voorzieningen om de toekomstige contractuele kasstromen te dekken, de maatschappij de mogelijkheid heeft om een tariefherziening door te voeren.

20. Bezwaarde activa

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bezwaarde en niet-bezwaarde activa in 2015 en 2014:

31/12/2015 (in EUR)	Boekwaarde van de bezwaarde activa	Boekwaarde van de niet- bezwaarde activa
Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	138.462.047,65	635.736.518,34
Voor verkoop beschikbare financiële activa	84.493.122,91	2.060.588.419,23
Leningen en vorderingen	819.961.506,49	15.066.485.230,71
Andere activa	72.080.521,33	3.757.067.543,60
Totaal Activa	1.114.997.198,38	21.519.877.711,88

31/12/2014 (in EUR)	Boekwaarde van de bezwaarde activa	Boekwaarde van de niet- bezwaarde activa
Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken	336.018.714,72	329.671.230,17
Voor verkoop beschikbare financiële activa	138.172.240,35	4.294.210.177,61
Leningen en vorderingen	914.329.343,01	16.262.854.996,95
Andere activa	0,00	981.925.601,71
Totaal Activa	1.388.520.298,08	21.868.662.006,44

Eind 2015 werd 4,93% van de totale activa als bezwaard beschouwd (2014: 5,97%). Deze activa kunnen niet onmiddellijk gebruikt worden door de Groep om toekomstige financiering te ondersteunen. De voornaamste bezwaarde activa binnen de Groep hebben in 2015 betrekking op:

- De monetaire reserve geplaatst bij de Nationale Bank van België (167 miljoen EUR, waarvan 138,5 miljoen EUR onder "Geldmiddelen en zichtrekeningen bij centrale banken" en 28,3 miljoen EUR van Keytrade weergegeven onder "Andere activa" die geclassificeerd zijn als aangehouden voor verkoop)
- Effecten die als onderpand dienen in terugkoop-overeenkomsten (30 miljoen EUR, waarvan 14,3 miljoen EUR onder "Voor verkoop beschikbare activa" en 15,7 miljoen EUR van Keytrade weergegeven onder "Andere activa" die geclassificeerd zijn als aangehouden voor verkoop)

- Effecten die als onderpand geplaatst werden bij de Nationale Bank van België, in het kader van het betalingsverkeer (70 miljoen EUR, waarvan 55,8 miljoen EUR onder "Voor verkoop beschikbare activa" en 14,2 miljoen EUR van Keytrade weergegeven onder "Andere activa" die geclassificeerd zijn als aangehouden voor verkoop)
- Gestorte cash collaterals in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten (820 miljoen EUR)

Binnen de Groep is er geen ontvangen onderpand dat bezwaard of beschikbaar voor bezwaring is.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bezwaarde activa en daarmee verbonden verplichtingen:

31/12/2015	Verbonden verplichtingen of voorwaardelijke verplichtingen	Bezwaarde activa en bezwaarde ontvangen onderpand
(in EUR)		
Derivaten	763.584.264,01	819.961.506,49
Deposito's	0,00	0,00
In schuldbewijzen belichaamde schulden	0,00	0,00
Andere financiële verplichtingen	0,00	0,00
Terugkoop overeenkomsten	14.379.248,01	14.401.603,79
Andere (voorwaardelijke) verplichtingen	259.072.832,68	280.634.088,10
Totaal	1.037.036.344,70	1.114.997.198,38

31/12/2014	Verbonden verplichtingen of voorwaardelijke verplichtingen	Bezwaarde activa en bezwaarde ontvangen onderpand
(in EUR)		
Derivaten	913.471.201,84	914.329.343,01
Deposito's	0,00	0,00
In schuldbewijzen belichaamde schulden	0,00	0,00
Andere financiële verplichtingen	0,00	0,00
Terugkoop overeenkomsten	37.042.254,78	42.905.439,65
Andere (voorwaardelijke) verplichtingen	431.281.560,70	431.285.515,42
Totaal	1.381.795.017,32	1.388.520.298,08

De andere verplichtingen zijn allen voorwaardelijk en worden dus niet in de balans opgenomen. Het betreft onder andere de mogelijke verplichtingen verbonden met de monetaire reserves en effecten als onderpand bij de Nationale Bank van België.

21. Geldmiddelen en kasequivalenten

De geldmiddelen en kasequivalenten in het kader van het kasstroomoverzicht zijn als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Contanten	53.616.576,86	53.673.139,88
Tegoeden bij centrale banken	720.581.989,13	612.016.805,00
<i>Waarvan monetaire reserve</i>	<i>138.462.047,65</i>	<i>336.018.714,72</i>
Zichtrekeningen bij andere banken	145.796.548,54	220.591.085,23
Daggeldleningen bij andere banken	0,00	5.683.221,14
Totaal geldmiddelen en kasequivalenten	919.995.114,53	891.964.251,26

De geldmiddelen en kasequivalenten bestaan uit de direct opvraagbare kasgelden en deposito's en uiterst liquide beleggingen waarvan het bedrag bekend is en die geen materieel risico van waardeverandering in zich dragen.

4.22.1.8. Toelichting bij de resultatenrekening

4.22.1.8.1. Jaarrekening 2013

1. Rentebaten en rentelasten

De uitsplitsing van de rentebaten en rentelasten per 31 december wordt in onderstaande tabel weergegeven:

in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Rentebaten		
Zichtrekeningen bij centrale banken	736.916,90	1.385.172,71
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	9.290.539,10	48.665.554,43
Voor verkoop beschikbare financiële activa	83.898.484,96	102.509.219,61
Leningen en vorderingen (met inbegrip van financiële leases)	625.776.826,51	665.269.107,16
Derivaten gebruikt ter afdekking	66.241.521,36	58.453.538,00
Andere	1.970,52	1.005,94
Totaal rentebaten	785.946.259,35	876.283.597,85
Rentelasten		
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	9.728.722,60	15.210.430,15
Deposito's	162.175.532,16	197.192.718,87
In schuldbeelden belichaamde schulden met inbegrip van obligaties	91.691.501,00	95.411.217,18
Achternestelde verplichtingen	14.769.548,63	15.152.860,92
Derivaten gebruikt ter afdekking	172.887.809,80	247.308.414,44
Totaal rentelasten	451.253.114,19	570.275.641,56
Nettorentebaten	334.693.145,16	306.007.956,29

Het renteresultaat (rentebaten t.o.v. rentelasten) stijgt in 2013 met 28,7 mio EUR om te komen tot 334,7 mio EUR per einde 2013. De belangrijkste impact situeert zich op niveau van het resultaat op dekkingsverrichtingen (+82,2 mio EUR) en financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden (-33,8 mio EUR) binnen Crelan NV. Deze impacten zijn het gevolg van de stopzetting van een aantal afdekkingstransacties (nominaal bedrag van 174,5 mio EUR) in de loop van 2012. Deze afdekkingstransacties werden stopgezet omdat ze als indekking fungeerden op een deel van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa. Deze portefeuille werd in de loop van 2012 aanzienlijk ingekrompen om de openstaande posities ten overstaan van de landen van de Eurozone (voornamelijk België) terug te dringen. De negatieve impact van de stopzetting van de afdekkingstransacties in 2012 bedroeg 46,04 mio EUR. De afbouw van de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa resulteerde ook in een daling van de renteopbrengsten uit de voor verkoop beschikbare financiële activa met 18,6 mio EUR. De rentemarge ten overstaan van het cliënteel bleef stabiel op 357 mio EUR.

2. Baten en lasten uit provisies en vergoedingen

De baten en lasten uit provisies en vergoedingen zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Effecten		
- uitgiften	9.799.166,33	17.942.997,06
- aan- en verkooporders	21.240.047,11	17.152.239,10
- overige	3.595.858,19	3.810.620,34
Trust- en zaakwaarnemende activiteiten		
- vermogensbeheer	8.391,70	97.029,38
- bewaring	1.465.812,33	1.416.308,05
Verplichtingen uit hoofde van leningen	1.875.418,90	1.779.183,10
Betalingsdiensten	28.846.439,08	12.899.820,55
Overige financiële diensten	19.093.078,63	24.182.906,72
Totale baten uit provisies en vergoedingen	85.924.212,27	79.281.104,30
Commissies betaald aan tussenpersonen (acquisitiekosten)	108.733.164,24	96.070.339,82
Clearing en afwikkeling	1.770.750,40	1.718.099,00
Overige financiële diensten	2.530.846,22	2.723.340,16
Totale lasten in verband met provisies en vergoedingen	113.034.760,86	100.511.778,98
Nettobaten uit provisies en vergoedingen	-27.110.548,59	-21.230.674,68

De ontvangen commissies stegen in de loop van 2013 met 6,6 mio EUR ten gevolge van sterke commerciële prestaties op gebied van buiten balans producten (fondsen en notes) en financiële dienstverlening. Anderzijds

stegen de betaalde commissies met 12,5 mio EUR ten gevolge van een stijging van de vergoeding betaald aan de zelfstandige agenten voor de omlopen en productie die door hen gerealiseerd werden.

3. Dividenden

Onderstaande tabel detailleert de ontvangen dividenden in de loop van 2013:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	0,00	0,00
Voor verkoop beschikbare financiële activa	133.060,00	598.903,49
Totaal dividenden	133.060,00	598.903,49

4. Gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Gerealiseerde winsten		
Voor verkoop beschikbare financiële activa	4.483.933,04	64.150.201,22
Leningen en vorderingen	12.671,20	0,00
Totaal gerealiseerde winsten	4.496.604,24	64.150.201,22
Gerealiseerde verliezen		
Voor verkoop beschikbare financiële activa	3.264.288,44	1.405.967,11
Leningen en vorderingen	0,00	0,00
Totaal gerealiseerde verliezen	3.264.288,44	1.405.967,11
Totaal	1.232.315,80	62.744.234,11

De gerealiseerde winsten hebben voornamelijk betrekking op de verkoop van Belgische en Franse staatsobligaties (EUR 4.407.684,58). Ook werd er in 2013 een meerwaarde van EUR 12.671,20 gerealiseerd op de verkoop van afgeschreven kredieten. Van de gerealiseerde verliezen heeft EUR 3.212.974,94 betrekking op de verkoop van effecten waarop in voorgaande jaren reeds een waardevermindering werd geboekt. De aanwendungen van deze waardeverminderingen worden in de resultatenrekening als opbrengst geboekt in de rubriek "bijzondere waardeverminderingen", waardoor het verlies grotendeels gecompenseerd wordt. (cfr. noot 6.11).

De afname ten overstaan van 2012 is gerelateerd aan een afbouw van de portefeuille voor verkoop beschikbare activa die in 2012 werd doorgevoerd. Hierdoor werden belangrijke meerwaarden gerealiseerd. De afbouw werd doorgevoerd om het kredietrisico in de portefeuille te verminderen.

5. Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Rente-instrumenten	33.726,12	-55.445,81
Valutahandel	3.310.558,49	2.929.147,24
Totaal	3.344.284,61	2.873.701,43

6. Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013		31/12/2012	
Waardeverandering leningen en vorderingen	van de periode	cumulatief	van de periode	cumulatief
Totaal	8.297,01	-5.016,97	-32.660,44	-13.313,98
ten gevolge van:				
- marktrisico	8.297,01	-5.016,97	-32.660,44	-13.313,98
- kredietrisico	0,00	0,00	0,00	0,00
Waardeverandering gerelateerde kredietderivaten	0,00	0,00	0,00	0,00

Bij het bepalen van veranderingen in waarde afkomstig uit kredietrisico voor leningen waarvoor fair value option wordt toegepast, wordt volgende methode toegepast :

- Bij het bestaan van vergelijkbare leningen of emissies uitgegeven door de kredietnemer met benaderende looptijden, wordt de kredietspread berekend op basis van de laatst observeerbare marktprijs. Met de bekomen spread wordt een marktprijs voor het desbetreffende actief berekend.
- Een meer getrouw beeld van het kredietrisico zal bepaald worden op basis van de interne kredietbeoordeling en de hiermee gerelateerde gemiddelde kredietspread in de markt voor vergelijkbare emittenten.
- Er wordt uitzondering gemaakt voor kredietnemers waarvoor geen liquide kredietspread kan bepaald worden. Voor dergelijke leningen zal de kredietspread bij aanvang gehandhaafd worden voor zover de interne kredietbeoordeling niet is gewijzigd.

7. Winsten en verliezen als gevolg van de administratieve verwerking van afdekkingstransacties

Voor meer toelichting bij de winsten en verliezen als gevolg van de administratieve verwerking van afdekkingstransacties verwijzen wij naar noot 14 van de toelichting op de balans.

8. Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Winsten		
Materiële vaste activa	28.506,49	9.386,85
Verliezen		
Materiële vaste activa	52.639,75	14.083,29
Totaal winsten en verliezen	-24.133,26	-4.696,44

9. Andere exploitatiebaten en -lasten

De netto-exploitatiebaten kunnen als volgt gedetailleerd worden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Gerecupereerde kosten m.b.t. kredieten	7.811.855,55	5.233.817,80
Bijdragen m.b.t. deposito's	5.715.448,78	4.492.174,77
Brutopremies op verzekeringscontracten	14.064.366,94	10.570.714,81
Diverse opbrengsten verzekeringsmaatschappij	5.185.450,91	5.746.125,11
Andere exploitatiebaten	9.308.115,70	14.170.509,54
Andere exploitatielasten	-1.978.038,81	-1.324.895,46
Totaal netto-exploitatiebaten	40.107.199,07	38.888.446,57

De andere exploitatiebaten hebben voornamelijk betrekking op gerecupereerde kosten ten opzichte van agenten.

10. Administratiekosten

10.1. Personeelskosten

De totale personeelskosten kunnen als volgt uitgesplitst worden:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Bezoldigingen	83.748.400,22	77.919.776,63
Sociale lasten	25.691.365,20	26.628.997,89
Rust- en overlevingspensioenen en soortgelijke uitgaven	5.587.911,93	4.068.014,02
Andere	4.259.642,36	5.016.120,76
Totaal personeelskosten	119.287.319,71	113.632.909,30

10.2. Algemene en administratieve uitgaven

De algemene en administratieve uitgaven kunnen als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Marketingkosten	15.222.970,90	15.505.393,31
Honoraria	8.219.902,14	2.900.936,76
IT-uitgaven	36.694.606,95	47.684.144,89
Huurgelden	4.745.383,86	3.243.572,54
Bedrijfsbelastingen	20.298.780,17	14.664.709,73
Andere	56.904.041,16	67.870.681,03
Totaal	142.085.685,18	151.869.438,26

De daling van de IT-uitgaven is voornamelijk het gevolg van de verminderde kostprijs van de ondersteuning door KBC in het kader van de overname van Centea. Aangezien in 2013 slechts een half jaar aan kosten werd aangerekend (tot aan de operationele fusie per 30/06/2013), waren deze ongeveer 12 miljoen EUR lager dan in 2012.

De andere uitgaven hebben voornamelijk betrekking op onderhouds- en herstellingskosten van materiële vaste activa, verzekeringsgelden en diverse bijdragen en kosten. De afname van deze rubriek is het gevolg van een daling van de ondersteuningskosten na de fusie tussen Landbouwkrediet en Centea.

11. Bijzondere waardeverminderingen

De bijzondere waardeverminderingen hebben voor een bedrag van EUR 23.520.497,76 (2012: EUR 17.737.741,67) betrekking op leningen en vorderingen en voor een bedrag van EUR -9.533.343,75 (2012: EUR 1.835.150,09) op de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa. Van de teruggenomen waardeverminderingen op voor verkoop beschikbare financiële activa heeft EUR 3.759.882,38 betrekking op effecten die in de loop van 2013 werden verkocht.

Voor meer informatie met betrekking tot de bijzondere waardeverminderingen verwijzen wij naar noot 4 en noot 5 van de toelichting op de balans.

12. Winstbelastingen

Onderstaande tabel geeft een uitsplitsing van de winstbelastingen in actuele en uitgestelde belastingen:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Actuele belastingen	13.258.149,76	26.720.427,24
Uitgestelde belastingen	-5.614.072,37	-6.956.790,40
Totaal winstbelastingen	7.644.077,39	19.763.636,84

Voor meer informatie met betrekking tot de uitgestelde belastingen opgenomen in resultaat, verwijzen wij naar noot 8 van de toelichting op de balans.

De belastbare winst bevat lasten die niet fiscaal aftrekbaar zijn alsook baten die niet onderworpen zijn aan winstbelasting. Onderstaande tabel verduidelijkt de relatie tussen de werkelijke en de wettelijke winstbelastingen:

(in EUR)	31/12/2013		31/12/2012	
	Belastingvoet	Belastinglast	Belastingvoet	Belastinglast
Winst voor belastingen		52.857.418,98		93.155.763,42
Wettelijk belastingtarief	33,99%	17.966.236,71	33,99%	31.663.643,99
Fiscale gevolgen van belastingtarieven in andere belastingjurisdicties	-0,94%	-494.863,00	-0,63%	-591.364,00
Fiscale gevolgen van de notionele inrestaftrek	-12,05%	-6.367.318,53	-3,86%	-3.600.319,84
Fiscale gevolgen van niet-belastbare baten	-6,90%	-3.647.174,55	-8,84%	-8.234.265,00
Fiscale gevolgen van lasten die niet fiscaal aftrekbaar zijn	1,71%	903.640,83	1,35%	1.256.096,97
Fiscale gevolgen van het gebruik van voorheen niet-opgenomen belastingvorderingen	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Fiscale gevolgen van een tekort of een teveel aan voorzieningen in voorgaande periodes	-1,38%	-729.911,34	-1,29%	-1.203.955,32
Andere	0,03%	13.467,27	0,51%	473.799,04
Effectieve belastinglast van het boekjaar	14,46%	7.644.077,39	21,22%	19.763.635,84

13. Vergoeding van de commissaris

Onderstaande tabel detailleert de vergoeding van het college van commissarissen van de Groep voor het boekjaar:

(in EUR)	31/12/2013
Commissarissen	
- mandaat van de commissaris	773.109,38
- andere opdrachten buiten het revisoraal mandaat	84.204,91
Vennootschappen waarmee de commissarissen een samenwerkingsverband hebben	0,00
Totaal erelonen betaald aan de revisoren	857.314,29

14. Informatieverschaffing over verbonden partijen

Onder de verbonden partijen van de Groep verstaat men de leden van de Raad van Bestuur en de met de Groep verbonden ondernemingen, nl. het Franse Crédit Agricole SA en de Franse kassen Crédit Agricole Nord de France en Crédit Agricole du Nord Est.

De transacties met verbonden ondernemingen hebben voornamelijk betrekking op interbancaire vorderingen, voor verkoop beschikbare financiële activa, andere verplichtingen, rentebaten en rentelasten. Alle transacties met verbonden partijen gebeurden aan marktconforme voorwaarden.

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Actief		
Interbancaire vorderingen	748.278.536,70	750.425.974,79
Voor verkoop beschikbare financiële activa	43.192.614,73	53.974.572,42
Andere activa	0,00	0,00
Passief		
Interbancaire verplichtingen	0,00	0,00
Obligatieleningen	19.233.676,02	22.909.704,22
Andere verplichtingen	12.277.214,89	111.363,55
Baten		
Rentebaten	22.765.852,75	14.852.430,78
Commissiebaten	0,00	0,00
Lasten		
Rentelasten	261.444,24	443.425,94
Commissielasten	279.041,66	380.089,43
Andere lasten	369.903,31	407.028,88

Aan de leden van de Raad van Bestuur werden volgende vergoedingen uitbetaald in 2013 en 2012:

(in EUR)	2013	2012
Korte termijn personeelsbeloningen	4.953.525,00	4.683.695,30
Vergoedingen na uitdiensttredingen	2.247.031,00	981.204,40
Andere langetermijn personeelsbeloningen	0,00	300.000,00
Ontslagvergoedingen	350.000,00	360.300,00
Op aandelen gebaseerde betalingen	0,00	0,00
Totaal	7.550.556,00	6.325.199,70

4.22.1.8.2. Jaarrekening 2014

1. Rentebaten en rentelasten

De uitsplitsing van de rentebaten en rentelasten per 31 december wordt in onderstaande tabel weergegeven:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Rentebaten		
Zichtrekeningen bij centrale banken	143.266,88	736.916,90
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	11.539.072,05	9.290.539,10
Voor verkoop beschikbare financiële activa	81.640.460,16	83.898.484,96
Leningen en vorderingen (met inbegrip van financiële leases)	593.573.587,60	625.776.826,51
Derivaten gebruikt ter afdekking	47.817.421,89	66.241.521,36
Andere	0,00	1.970,52
Totaal rentebaten	734.713.808,58	785.946.259,35
Rentelasten		
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	7.360.802,42	9.728.722,60
Deposito's	131.130.583,41	162.175.532,16
In schuldbewijzen belichaamde schulden met inbegrip van obligaties	85.586.562,60	91.691.501,00
Achtergestelde verplichtingen	14.475.945,94	14.769.548,63
Derivaten gebruikt ter afdekking	152.142.154,47	172.887.809,80
Totaal rentelasten	390.696.048,84	451.253.114,19
Nettorentebaten	344.017.759,74	334.693.145,16

In 2014 was er zowel een daling in de rentebaten als in de rentelasten, wat resulteerde in een netto impact van + 9,3 mio EUR op het netto renteresultaat. De belangrijkste evoluties worden waargenomen op de ontvangen rente op leningen en vorderingen (-32,2 mio EUR) en de betaalde rente op deposito's en kasbons (-37 mio EUR). Dit is het gevolg van de aanhoudende lage rentevoeten op de financiële markten in 2014. Deze lage rentevoeten zorgden in 2014 voor meer herfinancieringen van bestaande kredieten. Hierdoor werd er voor EUR 7.914.310,03 (2013: EUR 6.606.336,20) aan weder-beleggingsvergoedingen in de rentebaten opgenomen. De netto rentekosten die voortvloeien uit renteswaps daalde met 6,9 mio EUR tot 100,1 mio EUR.

2. Baten en lasten uit provisies en vergoedingen

De baten en lasten uit provisies en vergoedingen zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Effecten		
- uitgiften	10.212.161,65	9.799.166,33
- aan- en verkooporders	30.250.388,07	21.240.047,11
- overige	702.682,21	3.595.858,19
Trust- en zaakwaarnemende activiteiten		
- vermogensbeheer	0,00	8.391,70
- bewaring	1.279.466,09	1.465.812,33
Verplichtingen uit hoofde van leningen	4.800.562,17	1.875.418,90
Betalingsdiensten	30.597.423,53	28.846.439,08
Overige financiële diensten	19.278.024,13	19.093.078,63
Totale baten uit provisies en vergoedingen	97.120.707,85	85.924.212,27
Commissies betaald aan tussenpersonen (acquisitiekosten)	100.185.404,73	108.733.164,24
Clearing en afwikkeling	2.027.411,00	1.770.750,40
Overige financiële diensten	3.160.856,84	2.530.846,22
Totale lasten in verband met provisies en vergoedingen	105.373.672,57	113.034.760,86
Nettobaten uit provisies en vergoedingen	-8.252.964,72	-27.110.548,59

De nettobaten uit provisies en vergoedingen stegen in 2014 met 18,9 mio EUR. De ontvangen commissies stegen in de loop van 2014 met 11,2 mio EUR. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van de hogere ontvangen makelaarskosten, die vooral het gevolg zijn van een grotere hoeveelheid ontvangen beursorders (+5,2 mio EUR).

Tegelijk daalden de betaalde commissies met 7,7 mio EUR ten gevolge van een daling van de vergoeding betaald aan de zelfstandige agenten voor de omlopen en productie die door hen gerealiseerd werden.

3. Dividenden

Onderstaande tabel detailleert de ontvangen dividenden in de loop van 2014:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	0,00	0,00
Voor verkoop beschikbare financiële activa	30.507,01	133.060,00
Totaal dividenden	30.507,01	133.060,00

4. Gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Gerealiseerde winsten		
Voor verkoop beschikbare financiële activa	1.118.009,66	4.483.933,04
Leningen en vorderingen	2.474.160,92	12.671,20
Totaal gerealiseerde winsten	3.592.170,58	4.496.604,24
Gerealiseerde verliezen		
Voor verkoop beschikbare financiële activa	15.714,07	3.264.288,44
Leningen en vorderingen	0,00	0,00
Totaal gerealiseerde verliezen	15.714,07	3.264.288,44
Totaal	3.576.456,51	1.232.315,80

De gerealiseerde winsten en verliezen op voor verkoop beschikbare financiële activa hebben voornamelijk betrekking op meerwaarden bij de realisatie van financiële vaste activa (0,4 mio EUR) en een meerwaarde op de verkoop van Belgische staatsobligaties (0,7 mio EUR)

De gerealiseerde winsten op leningen en vorderingen hebben betrekking op verkochte afgeschreven kredieten. De verkoop is eind 2013 begonnen en in 2014 verdergezet. Het betreft voornamelijk afgeschreven kaskredieten en leningen op afbetaling die in het verleden definitief werden afgeboekt.

5. Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Rente-instrumenten	-9.027.751,71	33.726,12
Valutahandel	3.398.203,41	3.310.558,49
Totaal	-5.629.548,30	3.344.284,61

De sterke negatieve evolutie van de rente-instrumenten is het gevolg van de algemene daling van de rentevoeten, wat een negatieve impact op de marktwaarde van derivaten heeft.

6. Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014		31/12/2013	
	van de periode	cumulatief	van de periode	cumulatief
Waardeverandering				
Totaal	7.375,69	2.358,72	8.297,01	-5.016,97
ten gevolge van:				
- marktrisico	7.375,69	2.358,72	8.297,01	-5.016,97
- kredietrisico	0,00	0,00	0,00	0,00
Waardeverandering gerelateerde kredietderivaten	0,00	0,00	0,00	0,00

Bij het bepalen van veranderingen in waarde afkomstig uit kredietrisico voor leningen waarvoor fair value option wordt toegepast, wordt volgende methode toegepast :

- Bij het bestaan van vergelijkbare leningen of emissies uitgegeven door de kredietnemer met benaderende looptijden, wordt de kredietspread berekend op basis van de laatst observeerbare marktprijs. Met de bekomen spread wordt een marktprijs voor het desbetreffende actief berekend.
- Een meer getrouw beeld van het kredietrisico zal bepaald worden op basis van de interne kredietbeoordeling en de hiermee gerelateerde gemiddelde kredietspread in de markt voor vergelijkbare emittenten.
- Er wordt uitzondering gemaakt voor kredietnemers waarvoor geen liquide kredietspread kan bepaald worden. Voor dergelijke leningen zal de kredietspread bij aanvang gehandhaafd worden voor zover de interne kredietbeoordeling niet is gewijzigd.

Crelan past slechts voor 1 krediet met vervaldag in 2015 de fair value option toe. De krediet-beoordeling is niet gewijzigd en de impact op het resultaat is zeer beperkt.

7. Winsten en verliezen als gevolg van de administratieve verwerking van afdekkingstransacties

Voor meer toelichting bij de winsten en verliezen als gevolg van de administratieve verwerking van afdekkingstransacties verwijzen wij naar noot 15 van de toelichting op de balans.

8. Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Winsten		
Materiële vaste activa	68.087,72	28.506,49
Verliezen		
Materiële vaste activa	62.699,39	52.639,75
Totaal winsten en verliezen	5.388,33	-24.133,26

De winsten en verliezen hebben voornamelijk betrekking op de verkoop van rollend materiëel.

9. Andere exploitatiebaten en -lasten

De netto-exploitatiebaten kunnen als volgt gedetailleerd worden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Gerecupereerde kosten m.b.t. kredieten	8.384.111,30	7.811.855,55
Bijdragen m.b.t. deposito's	4.288.958,78	5.715.448,78
Brutopremies op verzekeringscontracten	18.028.337,94	14.064.366,94
Ontvangen commissies bij de verzekeringsmaatschappij	4.930.159,48	5.185.450,91
Andere exploitatiebaten	12.478.855,64	9.308.115,70
Andere exploitatielasten	-1.800.405,80	-1.978.038,81
Totaal netto-exploitatiebaten	46.310.017,34	40.107.199,07

De andere exploitatiebaten hebben voornamelijk betrekking op gerecupereerde kosten ten opzichte van agenten.

10. Administratiekosten

10.1. Personeelskosten

Over het boekjaar 2014 had de Groep gemiddeld 1.367,73 voltijds equivalente werknemers in dienst (2013: 1.419,21). De totale personeelskosten kunnen als volgt uitgesplitst worden:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Bezoldigingen	80.036.843,07	83.748.400,22
Sociale lasten	22.968.969,08	24.196.365,69
Premies voor bovenwettelijke verzekeringen	7.556.579,03	8.408.004,02
Rust- en overlevingspensioenen en soortgelijke uitgaven	293.989,45	305.562,48
Andere	1.740.960,70	2.628.987,30
Totaal personeelskosten	112.597.341,33	119.287.319,71

10.2. Algemene en administratieve uitgaven

De algemene en administratieve uitgaven kunnen als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Marketingkosten	15.600.925,06	15.222.970,90
Honoraria	9.710.780,55	8.219.902,14
IT-uitgaven	21.064.567,91	36.694.606,95
Huurgelden	3.251.326,73	4.745.383,86
Bedrijfsbelastingen	30.175.851,80	20.298.780,17
Depositobescherming en resolutiefonds	17.874.461,26	13.792.439,04
Andere	46.155.970,69	43.111.602,12
Totaal	143.833.884,00	142.085.685,18

De daling van de IT-uitgaven is voornamelijk het gevolg van de verminderde kostprijs van de ondersteuning door KBC in het kader van de overname van Centea. In 2013 werd er namelijk nog een half jaar aan kosten aangerekend (tot aan de operationele fusie per 30/06/2013).

Door de stijging van de bedrijfsbelastingen en andere uitgaven, is er toch nog een lichte stijging in de totale algemene en administratieve uitgaven. De bedrijfsbelastingen omvatten voornamelijk de bankenheffingen op deposito's. Deze zijn in 2014 met 53% gestegen tot 27,9 mio EUR (2013: 18,2 mio EUR). Ook de bijdragen aan het beschermings- en resolutiefonds zijn in 2014 met 4,1 mio EUR gestegen tot 17,9 mio EUR.

De andere uitgaven hebben voornamelijk betrekking op onderhouds- en herstellingskosten van materiële vaste activa, verzekeringsgelden en diverse bijdragen en kosten.

11. Bijzondere waardeverminderingen

De bijzondere waardeverminderingen hebben voor een bedrag van EUR 17.545.976,66 (2013: EUR 23.520.497,76) betrekking op leningen en vorderingen en voor een bedrag van EUR -516.302,60 (2013: EUR -9.533.343,75) op de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa. De teruggenomen waardeverminderingen op voor verkoop beschikbare financiële activa hebben voornamelijk betrekking op perpetuele leningen van KBC en ING die in 2014 volledig werden terugbetaald.

Voor meer informatie met betrekking tot de bijzondere waardeverminderingen op financiële activa verwijzen wij naar noot 4.4. en noot 4.5.

In 2014 werd er een bijzondere waardevermindering geboekt op de gebouwen van Crelan in Antwerpen (de voormalige hoofdzetel van Centea). De bank heeft beslist om de site in Antwerpen in haar geheel te verkopen. De boekwaarde van deze gebouwen werd in de balans opgenomen onder de rubriek "Vaste activa of groepen activa die worden afgestoten, geclassificeerd als aangehouden voor verkoop" (Cfr. IFRS 5). Voor deze reclassificatie werd er vastgesteld dat de boekwaarde (EUR 20.287.715,93) hoger lag dan de realiseerbare waarde van de gebouwen (EUR 15.775.000,00). Bijgevolg werd er een bijzondere waardevermindering geboekt van EUR 4.512.715,93.

12. Winstbelastingen

Onderstaande tabel geeft een uitsplitsing van de winstbelastingen in actuele en uitgestelde belastingen:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Actuele belastingen	16.481.250,45	13.258.149,76
Uitgestelde belastingen	-4.405.644,94	-5.614.072,37
Totaal winstbelastingen	12.075.605,51	7.644.077,39

Voor meer informatie met betrekking tot de uitgestelde belastingen opgenomen in resultaat, verwijzen wij naar noot 8 van de toelichting op de balans.

De belastbare winst bevat lasten die niet fiscaal aftrekbaar zijn alsook baten die niet onderworpen zijn aan winstbelasting. Onderstaande tabel verduidelijkt de relatie tussen de wettelijke en de effectieve winstbelastingen:

(in EUR)	31/12/2014		31/12/2013	
	Belastingvoet	Belastinglast	Belastingvoet	Belastinglast
Winst voor belastingen		73.723.663,03		52.857.418,98
Wettelijk belastingtarief	33,99%	25.058.673,06	33,99%	17.966.236,71
Fiscale gevolgen van belastingtarieven in andere belastingjurisdicties	-0,60%	-444.438,45	-0,94%	-494.863,00
Fiscale gevolgen van de notionele intrestaftrek	-11,71%	-8.630.769,21	-12,05%	-6.367.318,53
Fiscale gevolgen van niet-belastbare baten	-10,87%	-8.011.031,53	-6,90%	-3.647.174,55
Fiscale gevolgen van lasten die niet fiscaal aftrekbaar zijn	1,67%	1.230.437,23	1,71%	903.640,83
Fiscale gevolgen van het gebruik van voorheen niet-opgenomen belastingvorderingen	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Fiscale gevolgen van een tekort of een teveel aan voorzieningen in voorgaande periodes	0,01%	8.961,59	-1,38%	-729.911,34
Boekhoudkundige eliminaties	3,69%	2.717.739,01	0,00%	0,00
Andere	0,20%	146.033,80	0,03%	13.467,27
Effectieve belastinglast van het boekjaar	16,38%	12.075.605,51	14,46%	7.644.077,39

Het wettelijke belastingtarief is gebaseerd op de wettelijke Belgische belastingvoet van 33,99%. Omdat de Groep ook actief is in andere belastingjurisdicties, wordt de impact hiervan weergegeven op een aparte lijn (-0,60%).

13. Vergoeding van de commissaris

Onderstaande tabel detailleert de vergoeding van het college van commissarissen van de Groep voor het boekjaar:

(in EUR)	31/12/2014
Commissarissen	
- mandaat van de commissaris	621.644,49
- andere opdrachten buiten het revisoraal mandaat	191.969,16
Vennootschappen waarmee de commissarissen een samenwerkingsverband hebben	61.065,00
Totaal erelonen betaald aan de revisoren	874.678,65

14. Informatieverschaffing over verbonden partijen

Onder de verbonden partijen van de Groep verstaat men de leden van de Raad van Bestuur (incl. de leden van het directiecomité) en de met de Groep verbonden ondernemingen, nl. het Franse Crédit Agricole SA en de Franse kassen Crédit Agricole Nord de France en Crédit Agricole du Nord Est.

De transacties met verbonden ondernemingen hebben voornamelijk betrekking op interbancaire vorderingen, voor verkoop beschikbare financiële activa en rentebaten. De daling van de verplichtingen aan verbonden partijen is het gevolg van de liquidatie van Hypolan NV. De certificaten uitgegeven door Hypolan NV, die in handen waren van de Franse aandeelhouder, werden in de loop van 2014 teruggenomen.

Alle transacties met verbonden partijen gebeurden aan marktconforme voorwaarden.

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Actief		
Interbancaire vorderingen	726.718.979,55	748.278.536,70
Voor verkoop beschikbare financiële activa	5.076.569,18	43.192.614,73
Leningen aan verbonden partijen	2.907.617,96	3.502.457,35
Passief		
Interbancaire verplichtingen	0,00	0,00
Obligatieleningen	0,00	19.233.676,02
Andere verplichtingen	0,00	12.277.214,89
Baten		
Rentebaten	17.971.364,06	22.765.852,75
Commissiebaten	0,00	0,00
Lasten		
Rentelasten	0,00	261.444,24
Commissielasten	26.206,46	279.041,66
Andere lasten	0,00	369.903,31

Aan de leden van de Raad van Bestuur werden volgende vergoedingen uitbetaald in 2014 en 2013:

(in EUR)	2014	2013
Korte termijn personeelsbeloningen	4.180.466,29	4.953.525,00
Vergoedingen na uitdiensttredingen	1.923.595,42	2.247.031,00
Andere langetermijn personeelsbeloningen	0,00	0,00
Ontslagvergoedingen	0,00	350.000,00
Op aandelen gebaseerde betalingen	0,00	0,00
Totaal	6.104.061,71	7.550.556,00

Het remuneratiebeleid gebeurt conform de voorschriften van de FSMA.

4.22.1.8.3. Jaarrekening 2015

1. Rentebaten en rentelasten

De uitsplitsing van de rentebaten en rentelasten per 31 december wordt in onderstaande tabel weergegeven:

in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Rentebaten		
Zichtrekeningen bij centrale banken	46.400,97	143.266,88
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	2.969.005,26	11.539.072,05
Voor verkoop beschikbare financiële activa	75.037.890,51	81.640.460,16
Leningen en vorderingen (met inbegrip van financiële leases)	534.535.826,04	593.573.587,60
Derivaten gebruikt ter afdekking	28.603.283,38	47.817.421,89
Andere	0,00	0,00
Totaal rentebaten	641.192.406,16	734.713.808,58
Rentelasten		
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	2.179.900,03	7.360.802,42
Deposito's	81.308.020,02	131.130.583,41
In schuldbewijzen belichaamde schulden met inbegrip van obligaties	75.642.024,25	85.586.562,60
Achtergestelde verplichtingen	14.123.133,34	14.475.945,94
Andere financiële verplichtingen	1.382.244,17	0,00
Derivaten gebruikt ter afdekking	137.462.525,13	152.142.154,47
Totaal rentelasten	312.097.846,94	390.696.048,84
Nettorentebaten	329.094.559,22	344.017.759,74

In 2015 was er zowel een daling in de rentebaten als in de rentelasten, wat resulteerde in een netto impact van -14,9 miljoen EUR op het netto renteresultaat. De belangrijkste evoluties worden waargenomen op de ontvangen rente op leningen en vorderingen (-59 miljoen EUR) en de betaalde rente op deposito's en kasbons (-49,8 miljoen EUR). Dit is het gevolg van de aanhoudende lage rentevoeten op de financiële markten in 2015. Deze lage rentevoeten zorgden in 2015 voor meer herfinancieringen van bestaande kredieten. De ontvangen

wederbeleggingsvergoedingen in het renteresultaat van EUR 16.729.051,59 (2014: EUR 7.914.310,03), konden de verminderde rente inkomsten niet compenseren.

De daling van rente-inkomsten op leningen en vorderingen wordt deels gecompenseerd door het vervroegd afsluiten van een aantal plaatsingen bij de vroegere Franse aandeelhouders, waardoor een bedrag van 13,1 miljoen EUR onmiddellijk in renteopbrengsten wordt opgenomen.

De netto rentekosten die voortvloeien uit renteswaps stegen met 7,9 miljoen EUR tot 108,1 miljoen EUR. Deze stijging wordt verklaart door het vervroegd afsluiten van enkele renteswaps met een negatieve marktwaarde van 8,1 miljoen EUR, die onmiddellijk in rentekosten werd opgenomen. De inkomsten uit voor verkoop beschikbare activa daalden met 6,6 miljoen EUR.

De rentelasten uit andere financiële verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op negatieve interesten betaald voor plaatsingen bij kredietinstellingen en bij de Nationale Bank.

2. Baten en lasten uit provisies en vergoedingen

De baten en lasten uit provisies en vergoedingen zijn per 31 december als volgt samengesteld:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Effecten		
- uitgiften	14.792.950,42	10.212.161,65
- aan- en verkooporders	31.361.330,77	30.250.388,07
- overige	656.087,39	702.682,21
Trust- en zaakwaarnemende activiteiten		
- vermogensbeheer	413.853,52	146.331,70
- bewaring	1.074.723,82	1.133.134,39
Verplichtingen uit hoofde van leningen	3.584.837,46	4.800.562,17
Betalingsdiensten	24.167.177,81	23.575.756,71
Overige financiële diensten	30.033.581,86	26.299.690,95
Totale baten uit provisies en vergoedingen	106.084.543,05	97.120.707,85
Commissies betaald aan tussenpersonen (acquisitiekosten)	97.764.292,37	100.185.404,73
Clearing en afwikkeling	1.956.513,00	2.027.411,00
Overige financiële diensten	5.781.369,80	3.160.856,84
Totale lasten in verband met provisies en vergoedingen	105.502.175,17	105.373.672,57
Nettobaten uit provisies en vergoedingen	582.367,88	-8.252.964,72

De nettobaten uit provisies en vergoedingen stegen in 2015 met 8,8 miljoen EUR. De ontvangen commissies stegen in de loop van het jaar met 9 miljoen EUR ten gevolge van sterke commerciële prestaties op gebied van buiten balans producten (fondsen en notes) en financiële dienstverlening, terwijl de betaalde commissies min of meer constant bleven.

De overige ontvangen financiële diensten omvatten voornamelijk de ontvangen beheerskosten op de coöperatieve aandelen, alsook ontvangen commissies voor het verkopen van fondsen en notes die door andere instellingen beheerd worden.

3. Dividenden

Onderstaande tabel detailleert de ontvangen dividenden in de loop van 2015:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	0,00	0,00
Voor verkoop beschikbare financiële activa	8.748,75	30.507,01
Totaal dividenden	8.748,75	30.507,01

4. Gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening

Onderstaande tabel detailleert de samenstelling van de gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Gerealiseerde winsten		
Voor verkoop beschikbare financiële activa	1.037.913,71	1.118.009,66
Leningen en vorderingen	799.621,81	2.474.160,92
Totaal gerealiseerde winsten	1.837.535,52	3.592.170,58
Gerealiseerde verliezen		
Voor verkoop beschikbare financiële activa	153.884,80	15.714,07
Leningen en vorderingen	0,00	0,00
Totaal gerealiseerde verliezen	153.884,80	15.714,07
Totaal	1.683.650,72	3.576.456,51

De gerealiseerde winsten en verliezen op voor verkoop beschikbare financiële activa hebben voornamelijk betrekking op meerwaarden bij de realisatie van financiële vaste activa (0,8 miljoen EUR).

De gerealiseerde winsten op leningen en vorderingen hebben betrekking op verkochte afgeschreven kredieten. Het betreft voornamelijk afgeschreven kaskredieten en leningen op afbetaling die in het verleden definitief werden afgeboekt.

5. Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Rente-instrumenten	-102.072,54	-9.027.751,71
Valutahandel	4.052.645,83	3.398.203,41
Totaal	3.950.573,29	-5.629.548,30

De sterke negatieve evolutie van de rente-instrumenten in 2014 was het gevolg van de algemene daling van de rentevoeten, wat een negatieve impact had op de marktwaarde van derivaten. In 2015 beperkte het verlies op de marktwaardering van de derivaten zich tot -0,1 miljoen EUR, wat aanzienlijk beter is dan het jaar voordien.

6. Winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de winsten en verliezen op financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015		31/12/2014	
	van de periode	cumulatief	van de periode	cumulatief
Totaal	-2.358,72	0,00	7.375,69	2.358,72
ten gevolge van:				
- marktrisico	-2.358,72	0,00	7.375,69	2.358,72
- kredietrisico	0,00	0,00	0,00	0,00
Waardeverandering gerelateerde kredietderivaten	0,00	0,00	0,00	0,00

Bij het bepalen van veranderingen in waarde afkomstig uit kredietrisico voor leningen waarvoor fair value option wordt toegepast, wordt volgende methode toegepast :

- Bij het bestaan van vergelijkbare leningen of emissies uitgegeven door de kredietnemer met benaderende looptijden, wordt de kredietspread berekend op basis van de laatst observeerbare marktprijs. Met de bekomen spread wordt een marktprijs voor het desbetreffende actief berekend.
- Een getrouw beeld van het kredietrisico zal bepaald worden op basis van de interne kredietbeoordeling en de hiermee gerelateerde gemiddelde kredietspread in de markt voor vergelijkbare emittenten.

Crelan paste in 2015 slechts voor 1 krediet de fair value option toe. Dit krediet is in de loop van het jaar vervallen.

7. Winsten en verliezen als gevolg van de administratieve verwerking van afdekkingstransacties

Voor meer toelichting bij de winsten en verliezen als gevolg van de administratieve verwerking van afdekkingstransacties verwijzen wij naar noot 15 van de toelichting op de balans.

8. Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Winsten		
Materiële vaste activa	27.300,54	68.087,72
Verliezen		
Materiële vaste activa	34.942,10	62.699,39
Totaal winsten en verliezen	-7.641,56	5.388,33

De winsten en verliezen hebben voornamelijk betrekking op de verkoop van rollend materieel.

9. Andere exploitatiebaten en -lasten

De netto-exploitatiebaten kunnen als volgt gedetailleerd worden per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Gerecupereerde kosten m.b.t. kredieten	12.688.416,41	8.384.111,30
Bijdragen m.b.t. deposito's	3.734.364,90	4.288.958,78
Brutopremies op verzekeringscontracten	21.230.707,92	18.028.337,94
Ontvangen commissies bij de verzekeringsmaatschappij	5.334.143,83	4.930.159,48
Andere exploitatiebaten	8.906.756,31	12.478.855,64
Totaal exploitatiebaten	51.894.389,37	48.110.423,14
Fraude	-44.620.268,00	0,00
Andere exploitatielasten	-1.811.034,34	-1.800.405,80
Totaal exploitatielasten	-46.431.302,34	-1.800.405,80
Totaal netto-exploitatiebaten	5.463.087,03	46.310.017,34

De andere exploitatiebaten hebben voornamelijk betrekking op gerecupereerde kosten ten opzichte van agenten. De gerecupereerde kosten m.b.t. kredieten hebben voornamelijk betrekking op ontvangen dossierkosten.

Begin 2016 werd er bij Crelan een fraudegeval ontdekt, waarbij de verliezen in 2015 opliepen tot 44,6 miljoen EUR. Dit zorgde voor een sterke stijging van de exploitatielasten t.o.v. 2014.

10. Administratiekosten

10.1. Personeelskosten

Over het boekjaar 2015 had de Groep gemiddeld 1.333,51 voltijds equivalente werknemers in dienst (2014: 1.367,73). De totale personeelskosten kunnen als volgt uitgesplitst worden:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Bezoldigingen	78.948.201,24	80.036.843,07
Sociale lasten	23.270.440,90	22.968.969,08
Premies voor bovenwettelijke verzekeringen	7.414.219,07	7.556.579,03
Rust- en overlevingspensioenen en soortgelijke uitgaven	108.642,96	293.989,45
Andere	5.637.490,01	1.740.960,70
Totaal personeelskosten	115.378.994,18	112.597.341,33

De stijging van de "andere" personeelskosten heeft voornamelijk betrekking op een aangelegde provisie voor brugpensioenen van 3,1 miljoen EUR in 2015.

10.2. Algemene en administratieve uitgaven

De algemene en administratieve uitgaven kunnen als volgt gedetailleerd worden:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Marketingkosten	15.531.742,38	15.600.925,06
Honoraria	10.776.048,75	9.710.780,55
IT-uitgaven	23.326.328,30	21.064.567,91
Huurgelden	3.376.788,94	3.251.326,73
Bedrijfsbelastingen	27.086.083,59	30.175.851,80
Depositobescherming en resolutiefonds	16.080.708,53	17.874.461,26
Andere	43.235.357,72	46.155.970,69
Totaal	139.413.058,21	143.833.884,00

De bedrijfsbelastingen omvatten voornamelijk de bankheffingen op deposito's. Deze bedragen in 2015 EUR 28.420.557,81 (2014: EUR 27.889.259,25). Echter, door een uitspraak van het Grondwettelijk Hof in 2015 die de terugwerkende kracht van een belastingverhoging uit het verleden vernietigde, kon de Groep dit jaar een bedrag van 4,5 miljoen EUR belastingen terugvorderen voor belastingen betaald voor het jaar 2013. Dit verklaart de daling van de totale bedrijfsbelastingen in 2015.

De andere uitgaven hebben voornamelijk betrekking op onderhouds- en herstellingskosten van materiële vaste activa, verzekeringsgelden en diverse bijdragen en kosten.

11. Bijzondere waardeverminderingen

De bijzondere waardeverminderingen hebben voor een bedrag van EUR 18.004.008,60 (2014: EUR 17.545.976,66) betrekking op leningen en vorderingen en voor een bedrag van EUR -488.986,49 (2014: EUR -516.302,60) op de portefeuille voor verkoop beschikbare financiële activa. De teruggenomen waardeverminderingen op voor verkoop beschikbare financiële activa heeft betrekking op de verbeterde kredietkwaliteit van één effect in portefeuille.

Voor meer informatie met betrekking tot de bijzondere waardeverminderingen verwijzen wij naar noot 4 en noot 5 van de toelichting op de balans.

Er werden in 2015 geen waardeverminderingen geboekt op materiële vaste activa (2014: EUR 4.512.715,93).

12. Winstbelastingen

Onderstaande tabel geeft een uitsplitsing van de winstbelastingen in actuele en uitgestelde belastingen:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Actuele belastingen	19.923.673,73	16.481.250,45
Uitgestelde belastingen	-11.993.235,65	-4.405.644,94
Totaal winstbelastingen	7.930.438,08	12.075.605,51

De belastbare winst bevat lasten die niet fiscaal aftrekbaar zijn alsook baten die niet onderworpen zijn aan winstbelasting. Onderstaande tabel verduidelijkt de relatie tussen de werkelijke en de wettelijke winstbelastingen:

(in EUR)	31/12/2015		31/12/2014	
	Belastingvoet	Belastinglast	Belastingvoet	Belastinglast
Winst voor belastingen		48.524.780,58		73.723.663,03
Wettelijk belastingtarief	33,99%	16.493.572,92	33,99%	25.058.673,06
Fiscale gevolgen van belastingtarieven in andere belastingjurisdicties	-0,05%	-22.175,00	-0,60%	-444.438,45
Fiscale gevolgen van de notionele intrestaftrek	-1,49%	-725.068,83	-11,71%	-8.630.769,21
Fiscale gevolgen van niet-belastbare baten	-17,42%	-8.454.260,09	-10,87%	-8.011.031,53
Fiscale gevolgen van lasten die niet fiscaal aftrekbaar zijn	1,94%	941.092,61	1,67%	1.230.437,23
Fiscale gevolgen van het gebruik van voorheen niet-opgenomen belastingvorderingen	0,00%	0,00	0,00%	0,00
Fiscale gevolgen van een tekort of een teveel aan voorzieningen in voorgaande periodes	-2,50%	-1.211.611,79	0,01%	8.961,59
Boekhoudkundige eliminaties	0,00%	0,00	0,00%	2.717.739,01
Andere	1,87%	908.888,27	0,20%	146.033,80
Effectieve belastinglast van het boekjaar	16,34%	7.930.438,08	12,69%	12.075.605,51

Het wettelijke belastingtarief is gebaseerd op de wettelijke Belgische belastingvoet van 33,99%.

13. Vergoeding van de commissaris

Onderstaande tabel detailleert de vergoeding van het college van commissarissen van de Groep voor het boekjaar:

(in EUR)	31/12/2015
1. Bezoldiging van de commissaris(sen)	543.400,00
2. Bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd binnen de vennootschap door de commissaris(sen)	125.991,00
a. <i>Andere controleopdrachten</i>	96.584,00
b. <i>Belastingadviesopdrachten</i>	0,00
c. <i>Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten</i>	29.407,00
3. Bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd binnen de vennootschap door personen met wie de commissaris(sen) verbonden is (zijn)	62.805,00
a. <i>Andere controleopdrachten</i>	0,00
b. <i>Belastingadviesopdrachten</i>	0,00
c. <i>Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten</i>	62.805,00
Totaal erelonen betaald aan de revisoren	732.196,00

14. Informatieverschaffing over verbonden partijen

Onder de verbonden partijen van de Groep verstaat men de leden van de Raad van Bestuur (incl. de leden van het directiecomité) en de met de Groep verbonden ondernemingen. In 2014 waren dit nog het Franse Crédit Agricole SA en de Franse kassen Crédit Agricole Nord de France en Crédit Agricole du Nord Est. Sinds de overname van de aandelen door de Belgische aandeelhouders in 2015 (cfr. Noot 2.4), zijn er geen met de Groep verbonden ondernemingen meer.

Per eind 2015 heeft Crelan een uitstaand bedrag van EUR 1.431.345,52 leningen en vorderingen aan leden van de Raad van Bestuur en het directiecomité. Alle transacties met verbonden partijen gebeurden aan marktconforme voorwaarden.

Aan de leden van de Raad van Bestuur werden volgende vergoedingen uitbetaald in 2015 en 2014:

(in EUR)	2015	2014
Korte termijn personeelsbeloningen	4.722.881,60	4.180.466,29
Vergoedingen na uitdiensttredingen	855.930,68	1.923.595,42
Andere langetermijn personeelsbeloningen	0,00	0,00
Ontslagvergoedingen	0,00	0,00
Op aandelen gebaseerde betalingen	0,00	0,00
Totaal	5.578.812,28	6.104.061,71

4.22.1.9. Toelichting bij de buiten balans

4.22.1.9.1. Jaarrekening 2013

Onderstaande tabel detailleert de buiten balansverplichtingen van de Groep per 31 december:

(in EUR)	31/12/2013	31/12/2012
Verplichtingen uit hoofde van leningen	769.352.309,87	1.004.125.091,76
- toegekend	806.252.309,87	1.236.625.091,76
- ontvangen	36.900.000,00	232.500.000,00
Financiële garanties	-14.896.251.054,94	-14.737.801.776,48
- toegekend	970.152.113,36	1.396.195.851,01
- garanties ontvangen	15.866.403.168,30	16.133.997.627,49
Verplichtingen uit financiële lease-overeenkomsten	-5.697.132,89	-5.535.477,36
- ten aanzien van een andere tegenpartij	1.768.831,94	1.578.839,49
- vanwege een andere tegenpartij	7.465.964,83	7.114.316,85

De toegekende verplichtingen uit hoofde van leningen hebben betrekking op de aan cliënten toegestane kredietlijnen die (nog) niet werden opgenomen. De ontvangen verplichtingen uit hoofde van leningen zijn de (nog) niet opgenomen kredietlijnen die de Groep aanhoudt ten aanzien van andere financiële tegenpartijen en die in het kader van een liquiditeitstekort zouden kunnen aangesproken worden.

De financiële garanties dienen als garantie voor het nakomen van de verplichtingen van de cliënten in het kader van de kredietverstrekking.

De andere verplichtingen ten aanzien van een andere tegenpartij hebben betrekking op de aankoopverbintenissen tegenover leveranciers in het kader van financiële lease-overeenkomsten. De andere verplichtingen vanwege een andere tegenpartij hebben betrekking op de aankoopopties van de cliënten in het kader van financiële lease-overeenkomsten.

4.22.1.9.2. Jaarrekening 2014

Onderstaande tabel detailleert de buiten balansverplichtingen van de Groep per 31 december:

(in EUR)	31/12/2014	31/12/2013
Verplichtingen uit hoofde van leningen		
- toegekend	985.273.017,40	806.252.309,87
- ontvangen	35.000.000,00	36.900.000,00
Financiële garanties		
- toegekend	46.740.296,41	75.229.132,15
- ontvangen	498.514.725,28	552.315.370,00
Collateral		
- toegekend	1.437.270.743,87	1.037.854.844,27
- ontvangen	16.497.549.022,18	15.344.646.369,38
Verplichtingen uit financiële lease-overeenkomsten		
- ten aanzien van een andere tegenpartij	1.930.231,55	1.768.831,94
- vanwege een andere tegenpartij	7.919.685,60	7.465.964,83

De toegekende verplichtingen uit hoofde van leningen hebben betrekking op de aan cliënten toegestane kredietlijnen die (nog) niet werden opgenomen. De ontvangen verplichtingen uit hoofde van leningen zijn de (nog) niet opgenomen kredietlijnen die de Groep aanhoudt ten aanzien van andere financiële tegenpartijen en die in het kader van een liquiditeitstekort zouden kunnen aangesproken worden.

De ontvangen financiële garanties en collateral dienen als garantie voor het nakomen van de verplichtingen van de cliënten in het kader van de kredietverstrekking. Het grootste deel betreft de ontvangen hypotheek. De stijging van de toegekende collateral is het gevolg van de hogere cash collateral gestort in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten.

De verplichtingen ten aanzien van een andere tegenpartij in het kader van financiële lease-overeenkomsten hebben betrekking op de aankoopverbintenissen tegenover leveranciers. De verplichtingen vanwege een andere tegenpartij in het kader van financiële lease-overeenkomsten hebben betrekking op de aankoopopties van de cliënten.

4.22.1.9.3. Jaarrekening 2015

Onderstaande tabel detailleert de buiten balansverplichtingen van de Groep per 31 december:

(in EUR)	31/12/2015	31/12/2014
Verplichtingen uit hoofde van leningen		
- toegekend	920.608.624,20	985.273.017,40
- ontvangen	35.000.000,00	35.000.000,00
Financiële garanties		
- toegekend	43.240.534,08	46.740.296,41
- ontvangen	497.309.039,23	498.514.725,28
Collateral		
- toegekend	1.269.784.801,74	1.437.270.743,87
- ontvangen	16.410.058.832,31	16.497.549.022,18
Verplichtingen uit financiële lease-overeenkomsten		
- ten aanzien van een andere tegenpartij	2.748.044,07	1.930.231,55
- vanwege een andere tegenpartij	8.676.086,44	7.919.685,60

De toegekende verplichtingen uit hoofde van leningen hebben betrekking op de aan cliënten toegestane kredietlijnen die (nog) niet werden opgenomen. De ontvangen verplichtingen uit hoofde van leningen zijn de (nog) niet opgenomen kredietlijnen die de Groep aanhoudt ten aanzien van andere financiële tegenpartijen en die in het kader van een liquiditeitstekort zouden kunnen aangesproken worden.

De ontvangen financiële garanties en collateral dienen als garantie voor het nakomen van de verplichtingen van de cliënten in het kader van de kredietverstrekking. Het grootste deel betreft de ontvangen hypotheek. De toegekende collateral bestaat voor een groot deel uit gestorte cash collateral in het kader van de "credit support annexe" (CSA) van de ISDA documentatie op derivaten (cfr. paragraaf 4.5).

De verplichtingen ten aanzien van een andere tegenpartij in het kader van financiële lease-overeenkomsten hebben betrekking op de aankoopverbintenissen tegenover leveranciers. De verplichtingen vanwege een andere tegenpartij in het kader van financiële lease-overeenkomsten hebben betrekking op de aankoopopties van de cliënten.

4.22.2. Geconsolideerde bestuursverslagen

In deze sectie worden de geconsolideerde bestuursverslagen van de Groep Crelan met betrekking tot boekjaren 2013 tot 2015 opgenomen. Ze bevatten een bespreking van het leven, de activiteiten en de cijfers van de groep voor de betrokken jaren.

4.22.2.1. Geconsolideerd bestuursverslag van het boekjaar 2013

Boodschap van de CEO

In een nog steeds onzekere economische en financiële omgeving is de Belgische bankensector in 2013 toch een nieuwe bank rijker geworden: Crelan. Crelan, de bank ontstaan uit de fusie van Landbouwkrediet en Centea, werd op 1 april boven de doopvont gehouden. Hierdoor werd België eensklaps twee kleinere banken armer maar één middelgrote bank rijker.

Dat is goed voor de Belgische economie, en vooral voor de klanten van Crelan. Immers, door de samensmelting blijven enerzijds de sterke troeven van het verleden behouden, maar krijgt de nieuwe bank anderzijds ook een dimensie waardoor we de toekomst met veel vertrouwen tegemoet kunnen zien. Crelan is en blijft een coöperatieve bank die dichtbij de klanten staat, een bank voor particulieren, de land- en tuinbouwsector in de brede zin en voor de ondernemers en zelfstandigen. Crelan werkt met een net van zelfstandige agenten, en dit is een plus, én voor de bank én voor de klanten. Want wie beter dan de zelfstandige agent kent de verzuchtingen van de klanten en kan er een passend antwoord op geven?

De bank heeft de fusieopdracht uitstekend volbracht. We hebben onze grootste integratie- en migratieoefening ooit in minder dan 24 maanden voltooid. Zowel op IT- als op organisatorisch vlak werd enorm veel werk verricht en de ongemakken voor de klanten werden aldus tot een minimum beperkt. Nog niet alles loopt steeds 100% gestroomlijnd, maar dat wordt voor ons dan ook één van onze prioriteiten voor 2014: klantentevredenheid komt bij Crelan immers op de eerste plaats.

Ondanks alle verbouwingen moest de commerciële activiteit verder performant blijven. Crelan is daar goed in geslaagd. Zowel op het vlak van de kredietactiviteit als op het vlak van het sparen en beleggen werden mooie resultaten geboekt, en dat in een steeds concurrentiëler omgeving. De traditionele grote spelers in België plooiën zich immers steeds meer terug op de binnenlandse markt. Dit leidde tot een blijvende prijzen- en margeslag die de rendabiliteit van de sector op langere termijn verder verzwakt. Vandaag luidt het motto meer "marktaandeelen winnen" in plaats van "voldoende rendabiliteit verzekeren".

Ook de overheid slacht de kip met de gouden eieren. Door steeds hogere taksen en heffingen in te voeren, vooral op de basisactiviteit van de spaarbanken, nl. het spaarboekje, en door ook het inzamelen van het spaargeld te bemoeilijken (afschaffen van de aangroepremie, beperking van het aantal soorten boekjes, enz), wordt een steeds groter deel van het noodzakelijke resultaat van de banken afgeroomd. Ook bij ons. Het geconsolideerd resultaat ligt, mede hierdoor, een stuk lager dan verleden jaar. De vaststelling dat sommige taksverhogingen bovendien de kleinere en traditionele retailbanken disproportioneel meer treffen dan de grote banken die de financiële crisis hebben veroorzaakt, heeft ertoe geleid dat zeven banken, waaronder Crelan, bezwaar hebben aangetekend bij het Grondwettelijk Hof. Hopelijk zal het gezond verstand zegevieren.

Want dat is juist wat Crelan wil doen, bankieren met gezond verstand. Van in het begin van het jaar hebben we Crelan in de kijker gezet, enerzijds dankzij onze boegbeelden Sven Nys en de familie Borlée, anderzijds met een volledige restyling van onze kantoren. Overal in het land ziet men nu de frisgroene lichtreclames van Crelan. De dynamiek slaat aan en de meer dan 1000 personeelsleden van de bank en de meer dan 750 agenten en hun medewerkers staan steeds klaar om onze klanten de beste service aan te bieden. Ook onze klanten smaken dit. Het bewijs hiervan is de toename van het aantal coöperanten met meer dan 11.000 (op jaarbasis), waardoor nu reeds meer dan 250.000 burgers lid en een stukje eigenaar zijn van onze coöperatieve bank. Dat maakt ons verhaal verschillend en sterk. Het is dan ook met een goed gevoel dat we afscheid nemen van 2013 en dat we vol vertrouwen het nieuwe jaar tegemoet zien.

Luc Versele
CEO Crelan

**GECONSOLIDEERD BESTUURSVERSLAG VAN HET BOEKJAAR 2013
VAN DE GROEP CRELAN**

A. STRUCTUUR VAN DE GROEP CRELAN, AANDEELHOUDERSCHAP EN GROEISTRATEGIE

Structuur van de Groep Crelan

De NV Crelan en de erkende coöperatieve Kassen CVBA Lanbokas en SCRL Agricaisse, die hoofdelijk verbonden zijn, vormen samen, volgens artikel 61 van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van de kredietinstellingen, een federatie van kredietinstellingen, waarvan de NV Crelan de centrale instelling is. Er is volledige solidariteit tussen de verschillende entiteiten van de Groep. Dit verklaart waarom de resultaten van NV Crelan en de erkende coöperatieve Kassen worden geglobaliseerd.

De acht regionale coöperatieve vennootschappen vervolledigen de coöperatieve verankering van de federatie van kredietinstellingen en in hun statuten is tevens de solidariteit bepaald met de verbintenissen van de andere entiteiten.

Het coöperatief kapitaal van de erkende coöperatieve Kassen en van de regionale coöperatieve vennootschappen is in handen van meer dan 250.000 landbouwers en particulieren. Het operationeel beleid van alle voornoemde entiteiten wordt gevoerd door het Directiecomité van de NV Crelan.

Het geheel gevormd door de NV Crelan, haar erkende coöperatieve Kassen en de regionale coöperatieve vennootschappen wordt in dit verslag "Crelan" of "de Bank" genoemd, terwijl de bredere benaming "Groep Crelan" of "de Groep" verwijst naar alle entiteiten of dochtervennootschappen die hierna vermeld worden en die door volledige integratie in de consolidatie opgenomen zijn.

De erkende Kassen Lanbokas en Agricaisse bezitten, samen met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet - een coöperatieve vennootschap die toeziet op de coördinatie van de activiteiten van de erkende coöperatieve Kassen en op hun vertegenwoordiging in de NV Crelan - alle aandelen van categorie "A", zijnde 50% van het totale aantal aandelen. Zij bezitten op basis van een aandeelhoudersovereenkomst, 50% van de stemrechten in de NV Crelan.

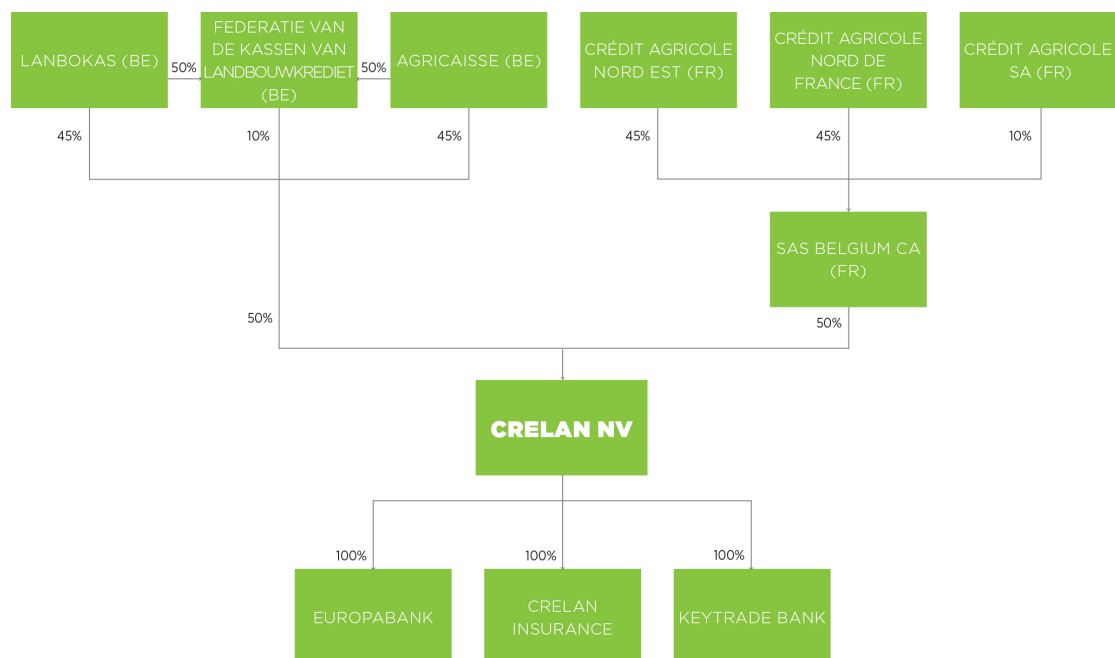
De resterende 50% van de aandelen van de NV Crelan, alle aandelen van de categorie "B", zijn in handen van de SAS Belgium CA, een vennootschap naar Frans recht. Deze aandelen geven recht op een dividend dat het dubbel bedraagt van het dividend verbonden aan de aandelen A. Op basis van de aandeelhoudersovereenkomst bezit Belgium CA 50% van de stemrechten in de NV Crelan.

Het aandeelhouderschap van Belgium CA is samengesteld als volgt: 45% is in handen van de Caisse Régionale de Crédit Agricole Nord de France, 45% is in handen van de Caisse Régionale de Crédit Agricole du Nord Est en 10% is in handen van Crédit Agricole SA.

Voor het realiseren van de aandelenoverdracht van de aandelen van Centea werd in 2011 een specifieke categorie aandelen, de aandelen "C", gecreëerd ten belope van 250.000.000 EUR, die in handen waren van Belgium CA. De creatie van deze aandelen gebeurde conform de bestaande aandeelhoudersovereenkomst en wijzigt geenszins de hierboven vermelde bestaande verhouding met betrekking tot het stemrecht. In juni 2012 werd reeds een eerste schijf van 125.000.000 EUR terugbetaald aan Belgium CA. Begin 2013 was er voldoende coöperatief kapitaal opgehaald zodat in juni het saldo van 125.000.000 EUR kon worden terugbetaald aan Belgium CA, via een kapitaalvermindering met vernietiging van de resterende aandelen "C" in handen van Belgium CA.

De rekeningen van de dochtervennootschappen van de NV Crelan, Europabank sinds 2004, Keytrade Bank sinds 2005, Crelan Insurance (voorheen Landbouwkrediet Verzekeringen) sinds 2007, en van de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet zijn begrepen in de consolidatieperimeter van de Groep Crelan, krachtens het Koninklijk Besluit van 23 september 1992 over de geconsolideerde jaarrekening van de kredietinstellingen.

Het schema hierna geeft een vereenvoudigd overzicht van de structuur van de Groep Crelan. Duidelijkheidshalve werden de regionale coöperatieve vennootschappen in dit schema niet opgenomen.

Aandeelhouderschap en groeistrategie

In het kader van de externe groeistrategie, vonden in de periode tot eind 2011 drie acquisities plaats, één in 2004, één in 2005 en één in 2011. Enerzijds verrijkten deze acquisities de Groep Crelan met zeer specifieke cliëntengroepen en met een financiële spijstechnologie voor online beurs- en beleggingsverrichtingen, anderzijds zorgden ze ervoor dat de taille van de Groep voldoende groot werd om een gezonde en winstgevende toekomst uit te bouwen.

Zo is Crelan in 2004 voor 100% aandeelhouder geworden van Europabank en werd de overname van Keytrade Bank in verschillende fasen uitgevoerd, van 2005 tot 2007. Sinds 2007 heeft de Bank een participatie van 100% in Keytrade Bank.

Crelan heeft gedurende verschillende jaren een diepgaande reflectie gevoerd over de te volgen strategie inzake zijn positionering als bankverzekeraar, wat geleid heeft tot een concreet resultaat. In maart 2007 werd de NV Landbouwkrediet Verzekeringen - in 2013 omgedoopt tot Crelan Insurance - opgericht. Crelan Insurance is een volledige dochter van de Bank, met als maatschappelijk doel de verkoop van eigen producten, hoofdzakelijk schuldsaldoverzekeringen die verbonden zijn met verschillende kredietvormen.

In 2009 heeft de Bank haar activiteiten uitgebreid met het discretionair vermogensbeheer of de Personal & Private Banking-activiteit.

Deze Personal & Private Banking-activiteit past in de groeistrategie van de Bank. Dat geldt ook voor de overname van de 5000 Private Banking-clieñten van ex-Kaupthing Belgium, volgens een overeenkomst die op 16 januari 2009 afgesloten werd met Kaupthing Bank Luxemburg.

In 2010 kreeg de afdeling "Ondernemingen" vorm en werd hiervoor een afzonderlijke directie gecreëerd. In 2012 werd deze afdeling geïntegreerd in de directie Kredieten. Vanuit deze afdeling wordt de dienstverlening aan ondernemingen gecentraliseerd, geoptimaliseerd en verder uitgebreid. Nieuwe synergieën werden gecreëerd met andere entiteiten van de Groep Crelan en met de Franse aandeelhouder.

Diversificatie en groei vormen de rode draad doorheen de geschiedenis van de Bank, en dit resulteerde in 2010 in de ontwikkeling van Crelan Direct. Deze internetbankactiviteit maakt het mogelijk om, naast de traditionele kanalen en de bestaande Crelan-online-service, een aantal bankdiensten online aan te bieden, zoals het openen van rekeningen en het aankopen van een aantal financiële producten. Crelan beoogt hiermee een nieuw type cliënteel te kunnen aantrekken, maar ook haar bestaand cliënteel nog beter te kunnen bedienen.

In 2011 werden de aandelen van Centea die voor 99,5% in handen waren van KBC overgenomen door Crelan. In 2012 kwam via een openbaar uitkoopbod ook de rest van de aandelen in handen van Crelan waardoor Crelan voor 100% eigenaar werd van Centea. Centea was een universele retailbank die werkte met een net van zelfstandige agenten. De strategie en het businessmodel van Centea leunden nauw aan bij die van de Bank en beide entiteiten werden op 1 april 2013 gefusioneerd tot één entiteit die de naam Crelan kreeg.

Dankzij deze operatie klimt het aantal klanten van de Bank tot bijna één miljoen, verdubbelt het balanstotaal en wordt het marktaandeel duidelijk opgekrikt.

Crelan heeft geen bijkantoren.

B. CORPORATE GOVERNANCE

Raden van Bestuur en Directiecomités

De Raad van Bestuur kwam in 2013 zes keer samen. Onder de bevoegdheid van de Raad van Bestuur functioneren het Auditcomité, het Remuneratiecomité en het Strategisch Comité, dat de strategische krijtlijnen voor de Raad voorbereidt.

De Algemene Vergadering van 25 april 2013 bevestigde het ontslag van de heer Marc Haelemeersch in zijn hoedanigheid van bestuurder-lid van het Directiecomité met ingang van 20 december 2012.

De Raad van Bestuur van 27 juni 2013 heeft kennisgenomen van de beslissing van de heer Rik Duyck om met ingang van 1 september 2013, zijn activiteiten binnen de Bank stop te zetten en zijn mandaat als bestuurder-lid van het Directiecomité neer te leggen.

De Buitengewone Algemene Vergadering van 2 september 2013 heeft op voorstel van de Raad van Bestuur beslist om in opvolging van de heer Rik Duyck, de heer Peter Venneman te benoemen tot bestuurder-lid van het Directiecomité, en dit voor een mandaat met een looptijd van 6 jaar, dat vervalt op de Algemene Vergadering in 2019.

Het Directiecomité bestaat uit zes leden waaronder de Voorzitter. De leden van het Directiecomité vormen een college. De Voorzitter van het Directiecomité draagt de titel Voorzitter van de Bank. Onverminderd de collegiale bevoegdheid van het Directiecomité worden de taken en bevoegdheden verdeeld onder de leden van het Directiecomité. Binnen de schoot van het Directiecomité werd één lid belast met het riskmanagement. Dit directielid heeft dan ook geen operationele bevoegdheden.

Daar de Raad van Bestuur en het Directiecomité op dezelfde wijze was samengesteld bij Centea als bij Crelan heeft de fusie geen aanleiding gegeven tot wijziging in de samenstelling van de Raad van Bestuur van Crelan noch in de samenstelling van het Directiecomité.

Het Auditcomité wordt voorgezeten door de heer Freddy Willockx, de onafhankelijke bestuurder, die dankzij zijn opleiding en uitgebreide ervaring op hoog niveau, over de vereiste competenties beschikt, zowel boekhoudkundig als op het vlak van audit. Verder is het Auditcomité samengesteld uit de heren Fernand George, Thierry Aubertin en Jean-Pierre Dubois. De leden van het Auditcomité beschikken eveneens, zowel collectief als individueel, over de competenties vereist door de wet van 17 december 2008 inzake audit en boekhouding. Ook de Voorzitter van de Raad van Bestuur, de Voorzitter van het Directiecomité en de directeur Interne Audit wonen de vergaderingen bij.

Conform artikel 27 § 2 van de wet van 22 maart 1993 met betrekking tot het statuut en de controle van de kredietinstellingen en conform het reglement van de Nationale Bank ter zake, is de Bank verplicht de externe functies buiten de Groep Crelan uitgeoefend door haar bestuurders en effectieve leiders openbaar te maken. De Bank voldoet aan deze verplichting via een publicatie op de internetsite van Crelan (www.crelan.be).

Keytrade Bank

Bij Keytrade Bank bleef de samenstelling van het Directiecomité, dat uit drie leden bestaat, ongewijzigd. Ook de samenstelling van de Raad van Bestuur bleef ongewijzigd.

De Raad van Bestuur kwam in 2013 vijf keer samen.

De Algemene Vergadering van 22 april 2013 heeft beslist om volgende bestuursmandaten te vernieuwen : Thierry Ternier en Marie-Ange Marx voor een duur van zes jaar, en Eric de Keuleneer tot de gewone algemene vergadering van april 2014.

Europabank

De Raad van Bestuur kwam in 2013 zeven keer samen.

De Raad van Bestuur heeft op zijn vergadering van 23 september kennisgenomen van het ontslag van de heer Rik Duyck als bestuurder. De heer Rik Duyck zetelde sinds 2006 in de Raad van Bestuur. Op 16 december werd de heer Peter Venneman door de Raad van Bestuur benoemd als bestuurder in opvolging van de heer Rik Duyck.

De samenstelling van het Directiecomité blijft ongewijzigd.

Crelan Insurance

De Raad van Bestuur kwam in 2013 vier keer samen.

In 2013 werd in de Raad van Bestuur van Crelan Insurance de heer Rik Duyck, als bestuurder, vervangen door de heer Peter Venneman.

College van commissarissen

De geconsolideerde rekeningen van de Groep Crelan worden sinds 2005 gecontroleerd door de Kabinetten Deloitte en KPMG, die een college vormen. Hun mandaat werd in 2011 voor 3 jaar verlengd. Het Kabinet Deloitte wordt vanaf 1 januari 2012 vertegenwoordigd door dhr. Philip Maeyaert. Het Kabinet KPMG wordt sinds 1 oktober 2012 vertegenwoordigd door de heer Erik Clinck.

Statutaire wijzigingen

Op 28 maart 2013 heeft de Buitengewone Algemene Vergadering der Aandeelhouders kennisgenomen van het fusievoorstel voor de fusie tussen Landbouwkrediet NV en Centea NV en heeft het deze fusie goedgekeurd. Gelet op de 100% moeder-dochter-verhouding valt de fusie onder de noemer van een "met fusie door overneming gelijkgestelde verrichting" in de zin van artikel 676 van het Wetboek van Vennootschappen, waarbij het gehele vermogen van Centea, zowel de rechten als de verplichtingen, als gevolg van ontbinding zonder vereffening overgaat op Landbouwkrediet. De datum van inwerkingtreding van de fusie werd op boekhoudkundig vlak vastgesteld op 1 januari 2013. De datum waarop de juridische fusie is in werking getreden is 1 april 2013.

Tijdens dezelfde Buitengewone Algemene Vergadering werd de maatschappelijke benaming "Landbouwkrediet" gewijzigd in "Crelan".

De statuten van de NV Crelan werden tijdens de Buitengewone Algemene Vergadering van 21 juni 2013 gewijzigd :

- Met het oog op de overname van de aandelen van Centea NV werd in 2011 een kapitaalverhoging doorgevoerd. Door de Franse aandeelhouder SAS Belgium CA werd een kapitaalbreng in geld gerealiseerd van 250.000.000 EUR. In juni 2012 werd reeds een eerste schijf van 125.000.000 EUR aan de Franse aandeelhouder SAS Belgium CA terugbetaald. In juni 2013 kon, nadat opnieuw voldoende coöperatief kapitaal was opgehaald, ook het saldo worden terugbetaald. Dit gebeurde via een kapitaalvermindering met vernietiging van aandelen "C" ten belope van de resterende 125.000.000 EUR. Hiervoor werd een Buitengewone Algemene Vergadering georganiseerd.

- Tijdens dezelfde Buitengewone Algemene Vergadering werd tevens een kapitaalverhoging doorgevoerd van 4.900.000 EUR, volledig vrijgegeven door een inbreng in geld ten belope van 2.450.000 EUR door de SAS Belgium CA en 1.225.000 EUR door elk van de Belgische Kassen, de CVBA Lanbokas en de SCRL Agricaisse. Dit zonder creatie van nieuwe aandelen.

Door deze kapitaalverlaging en kapitaalverhoging werd het kapitaal op 199.413.274,40 EUR gebracht.

Bij Landbouwkrediet Verzekeringen werd door de Buitengewone Algemene Vergadering van 28 maart 2013 de maatschappelijke benaming "Landbouwkrediet Verzekeringen" gewijzigd in "Crelan Insurance".

Deugdelijk bestuur

Overeenkomstig de circulaire van 9 mei 2008 van de NBB (Nationale Bank van België) over de evaluatie van de interne controle, heeft het management van de Bank zijn systeem van interne controle geëvalueerd en voert het progressief een tweedelijns permanente controle in.

Het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle is gebaseerd op self-assessments van de directies van de Bank. De bedoeling is om na te gaan of deze voldoende 'compliant' zijn ten opzichte van het geldende reglementaire kader. Voor de vastgestelde punten die voor verbetering vatbaar zijn, werden maatregelen ter verbetering genomen. De entiteit Permanente Controle staat in voor de opvolging hiervan.

Het jaarverslag over de interne controle werd in maart overgemaakt aan de Nationale Bank van België.

Remuneratiebeleid

De Bank heeft haar remuneratiebeleid voor de effectieve en niet-effectieve leiders en voor het bezoldigd personeel begin 2011 aangepast om dit conform te maken aan de nieuwe Europese richtlijn (CRD III) alsook aan de richtlijnen van de CEBS dienaangaande (Committee of European Banking Supervisors).

Dit beleid werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur op 20 januari 2011.

Begin 2013 werd het remuneratiebeleid verder aangepast en groepsgewijs uitgerold rekening houdende met onder meer de circulaire van de Nationale Bank van 14 februari 2011, het KB van 22 februari 2011 en de wet van 28 juli 2011.

De Raad van Bestuur keurde op voorstel van het Remuneratiecomité bij beslissing van 21/03/2013 het nieuwe remuneratiebeleid goed.

De vergoeding van de leden van het Directiecomité bevat een vast basisgedeelte en een variabele component. Voor het variabele gedeelte stelt het Remuneratiecomité elk jaar een bedrag voor in functie van het economisch resultaat van de Bank. Dit bedrag mag behoudens uitzonderlijke omstandigheden en met uitdrukkelijke beslissing door de Raad van Bestuur op voorstel van het Remuneratiecomité niet meer dan 30% van de basisvergoeding bedragen.

De ontslagvergoedingen worden berekend op basis van de basisvergoeding, exclusief variabel gedeelte en zijn beperkt tot maximaal 18 maanden vergoeding. Enkel indien het ontslag een gevolg is van een overname of fusie, is het maximum beperkt tot 24 maanden vergoeding.

De niet-uitvoerende bestuurders hebben recht op een forfaitaire vergoeding per zitting.

Zowel de Voorzitter van de Raad van Bestuur als de onafhankelijke bestuurder ontvangen een jaarlijkse forfaitaire vergoeding.

De Voorzitter van de Raad van Bestuur heeft afgezien van deze vergoeding.

In 2013 bedroeg de totale vergoeding van de bestuurders van de NV Crelan 4,5 miljoen EUR. De totale vergoeding van de bestuurders van de Groep Crelan beliep 7,5 miljoen EUR.

Toezicht op de toepassing van dit beloningsbeleid wordt uitgeoefend door de Interne Audit.

C. RISK MANAGEMENT: EVOLUTIE VAN DE BELANGRIJKSTE OPDRACHTEN

Het jaar 2013 werd gedomineerd door de integratie van de krediet- en depositoportefeuilles van Centea in het operationele platform van Crelan.

De organisatie van risicocomités voor de opvolging van de risico's werd in 2013 onveranderd gelaten. De piramidale structuur van de comités voor Kredietrisico, Financiële risico's en Operationele risico's en de opvolging van de filialen die rapporteren aan het Global Risk Comité of rechtstreeks aan het Directiecomité, bleven ongewijzigd.

Algemeen Risk Management

De operationele structuren voor de opvolging van de risico's binnen de Bank zijn gecentraliseerd onder leiding van de Chief Risk Officer die lid is van het Directiecomité. In deze directie bevindt zich het departement voor de kredietrisicomodellering, de kredietrisico-opvolging en financiële risico-opvolging. De Chief Risk Officer is eveneens verantwoordelijk voor het departement "Permanente Controle". Dit departement doet eveneens de opvolging van de operationele risico's en dit omwille van de synergiemogelijkheden tussen de permanente controle en de incidentopvolging. Ook de departementen Compliance, Pre-contentieux en Contentieux vallen onder de verantwoordelijkheid van de Chief Risk Officer. Op deze manier worden alle middelen die de focus leggen op controle- en risico-opvolging samengebracht onder één en dezelfde directie.

Kredietrisico

Het beheersen van het kredietrisico blijft gebaseerd op het kredietbeleid enerzijds en op een systeem van scheiding van de machten in de kredietactiviteit anderzijds. Zo volgen verschillende comités de "risk-appetite" op.

De bevoegdheden inzake krediettoekenning zijn verdeeld tussen het Directiecomité en het Kredietverbintnissencomité, en dit volgens bepaalde niveaus van de kredietomloop van de klanten. Bovendien is er ook een bevoegdheidsdelegatie binnen het kredietdepartement.

Het Krediettoezichtcomité is bevoegd voor het beheer van de kredietomloop, onder meer voor de kredieten op de "kredietbewakingslijst". Het Kredietprovisioneringscomité heeft de bevoegdheid om klanten in 'kwalitatieve default' te plaatsen, waardeverminderingen te bepalen en aan te passen, kredieten op te zeggen en schuldvorderingen af te schrijven.

Het kredietbeheer is opgesplitst in de directie Krediettoekenning en de directie Kredietbeheer waarvan de verantwoordelijkheden beschreven zijn in het kredietbeleid. Het Kredietrisicocomité vormt de omkadering voor de meting en de opvolging van de risico's. Een boordtabel met betrekking tot het risico en de kredietactiviteit werd in 2013 in gebruik genomen. Die boordtabel wordt maandelijks bijgewerkt en voorgelegd aan het Directiecomité van Crelan.

De Centea-portefeuille werd in het eerste semester van 2013 naar de systemen van Crelan gemigreerd. Gelijktijdig werden het kredietbeleid en de kredietprocessen geharmoniseerd. Die zijn nu op een uniforme manier van toepassing in alle operationele entiteiten. De kredietlimieten werden geactualiseerd in het kader van het globale kredietrisico van de Bank en werden goedgekeurd door de Raad van Bestuur.

Het kredietrisico wordt beheerd aan de hand van ratingmodellen die een score toekennen aan elke kredietklant. De performantie ervan wordt regelmatig opgevolgd en de resultaten worden goedgekeurd door het Globale Risicocomité van Crelan en door het CNM (comité de normes et méthodes) van Crédit Agricole SA in Parijs. De rating van de klant is doorslaggevend voor de beslissingen inzake krediettoekenning en kredietbeheer.

De modellen werden toegepast op de ex-Centea-klanten. In 2014 zal er een specifieke opvolging zijn om na te gaan of de modellen duurzaam performant blijven voor de hele portefeuille.

In 2013 werden de voorbereidingen getroffen voor de invoering van de nieuwe regelgeving inzake het eigen vermogen (CRD4). Het gaat over de wijze van berekenen en rapporteren van de kapitaalvereisten in functie van de kredietrisico's waaraan de Bank is blootgesteld.

Renterisico, liquiditeitsrisico, marktrisico

Nadat in 2012 is besloten om het financieel risico-opvolgingssysteem binnen de Groep Crelan uit te breiden met alle entiteiten binnen de Groep, werd in 2013 gestart met de gecentraliseerde systematische opvolging van de financiële risico's voor alle bancaire entiteiten binnen de Groep. Voor 2014 is er voorzien dat ook Crelan Insurance mee wordt opgenomen in de opvolging van financiële risico's op groepsniveau voor zover deze van toepassing zijn op haar activiteiten.

Op deze manier wordt via de financiële risico-opvolging de groepsstructuur verder versterkt en worden alle filialen operationeel geïntegreerd in het financieel beleid en de risico-opvolging van de Groep.

De belangrijkste risico-indicatoren zijn de globale Value at Risk voor alle financiële risico's, een vastrentende reverse cumulatieve gap voor het renterisico, de LGD-limieten (Loss Given Default) voor het tegenpartij- en landenrisico en de observatieratio's van de NBB voor het liquiditeitsrisico.

De scope van het VaR-model (Value at Risk), dat volledig binnen het departement RMF (Riskmanagement Finance) werd ontwikkeld, omvat alle financiële risico's van de volledige Groep. Dit zowel onder normale (ie. VaR berekening), als onder stress-omstandigheden. Omwille van het belang van dit model werd het door een gespecialiseerd extern bureau eind 2012 gevalideerd. In 2013 werden geen nieuwe type producten aangekocht in de portefeuille en was er aldus geen aanpassing noch ontwikkeling vereist voor het bestaande VaR-model.

Het ALM-departement is verantwoordelijk voor de opvolging van het renterisico, optie-risico en liquiditeitsrisico binnen de Bank. De ontwikkeling van de modellen die dienen voor de identificatie, analyse, bewaking en rapportering van het renterisico, optie-risico en liquiditeitsrisico binnen de Bank gebeurt door het ALM-departement. De afdeling RMF daarentegen heeft de rol van validator van deze modellen. In 2013 werden de modellen voor vervroegde terugbetalingen van kredieten die worden gebruikt in het kader van de opvolging van het rente- en liquiditeitsrisico, door RMF gevalideerd.

Verder werd in 2013 een kader opgezet voor de controle van financiële limieten, met name de controle van de limieten op de financiële portefeuille en de limieten op de vastrentende gap. De verantwoordelijkheid voor het beheer en rapportering van de financiële risico's, alsook de controle van de geldende limieten liggen in eerste instantie bij de diverse domeinen zelf. RMF is verantwoordelijk voor de tweederangscontrole van deze financiële limieten. Het betreft hier een bijkomende onafhankelijke validatie door RMF van de gerapporteerde gegevens door ALM en FIN met als doel om de kans op foutieve rapporteringen aan het Financieel Comité, het Directiecomité of de Raad van Bestuur zoveel mogelijk te reduceren.

Operationele risico's

In 2013 heeft Crelan de modernisering en de reorganisatie van haar mechanisme van beheer van de operationele risico's voortgezet. Deze activiteit wordt uitgevoerd door het nieuwe departement CPRO (Permanente controle en Operationele risico's).

Het algemeen kader van sturing van de operationele risico's kende in 2013 een evolutie door de herziening van de toepasbare limieten die werden goedgekeurd door de Raad van Bestuur. Deze limieten werden niet overschreden in de loop van het boekjaar.

Een waarschuwingsmechanisme werd opgezet om belangrijke operationele incidenten op te sporen. Dit mechanisme werd tijdens het vorige boekjaar niet geactiveerd.

Permanente Controle stelt ook sleutelindicatoren in werking om na te gaan in hoeverre processen risicogevoelig zijn en om de kwaliteit van de meldingen van incidenten door de domeinen op te volgen.

Op hiërarchisch vlak hangt het departement CPRO af van de Risk Manager die op zijn beurt ressorteert onder de Chief Risk Officer (CRO).

Een Comité OpRisk samengesteld uit de belangrijkste actoren van het beheer van de operationele risico's verzekert de sturing van deze risico's. Dit comité vergadert om de zes weken en maakt de balans op van de markante feiten en de te ondernemen acties. Regelmatig worden ook rapporteringen naar het management en naar de partners van Crédit Agricole Frankrijk gestuurd.

Op functioneel vlak kan de beheerder van de operationele risico's rekenen op een netwerk van een dertigtal correspondenten die actief zijn in de verschillende domeinen van de Bank. Parallel met het integratieproces van Centea en Landbouwkrediet werd dit netwerk inderdaad vereenvoudigd en

werden de correspondenten opnieuw bewust gemaakt van het belang van de rapportering van de operationele incidenten van hun processen.

Rekening houdend met het fusieproces dat plaatsvond tijdens de eerste maanden van het boekjaar, heeft CPRO, tijdens het tweede semester, een volledige herziening van de cartografie van de operationele risico's uitgevoerd om de eventuele zwakke zones in de processen aan het licht te brengen. Deze oefening werd dus gerealiseerd over de volledige perimeter van de nieuwe fusiebank Crelan en had betrekking op de identificatie en de meting van de risico's gelinkt aan de processen van Crelan.

In 2013 heeft CPRO de erkende operationele incidenten geïventariseerd, gerapporteerd en opgevolgd. Crelan heeft in dit boekjaar geen enkel belangrijk operationeel verlies geleden.

Integriteitbeleid

Ook de compliancewerking werd in 2013 in belangrijke mate gekenmerkt door de inspanningen rond de integratie van de agentennetten van Landbouwkrediet en Centea en rond de informaticamigratie. In december 2013 werd bovendien een nieuwe tool in gebruik genomen voor de monitoring van klantentransacties ter voorkoming van witwassen van gelden en voor de screening in het kader van de internationale embargolijsten.

Voor Belgische belastingplichtigen was 2013 het laatste jaar waarin zij een fiscale regularisatie konden aanvragen onder relatief gunstige voorwaarden. Deze vaststelling, samen met de aankondiging in het voorjaar rond de geplande versoepeling van het Luxemburgse bankgeheim, heeft vanaf de maand mei vele repatriëringdossiers van gelden uit het buitenland opgeleverd. Crelan zorgde voor aangepaste richtlijnen ten behoeve van haar agenten inzake de problematiek van repatriëring van gelden, die bovendien toegelicht werden tijdens de specifieke compliance-opleidingen voor agenten.

In juli 2013 werd bovendien de antiwitwaswet verstrengd waardoor voortaan de notie ernstige fiscale fraude binnen het toepassingsgebied valt, terwijl voorheen ernstige en georganiseerde fiscale fraude werd vereist. Mede tegen deze achtergrond stelde de Bank haar interne procedures en richtlijnen bij zowel inzake cashstortingen als inzake cashopnames.

Binnen het klantenacceptatiebeleid werd de groep van risicoklanten opgesplitst in twee deelgroepen in functie van een risicoscoring. Deze verdere differentiatie laat op termijn een betere monitoring toe en een meer gerichte controle.

Verder formaliseerde Crelan in 2013 de procedure voor goedkeuring van nieuwe producten via een NAP-comité (nieuwe activiteiten en producten).

Audit

De Bank beschikt over een onafhankelijke auditfunctie. Het is de taak van Audit om de interne controle te bevorderen en in derde lijn toe te zien op de performantie en de effectieve toepassing van het bestaande controlesysteem. Audit evalueert of de risico's die de Bank loopt adequaat geïdentificeerd, geanalyseerd en ingedekt zijn.

De scope van Audit omvat het geheel van de Groep Crelan. Voor sommige filialen of bijkantoren worden de auditactiviteiten geheel of gedeeltelijk toevertrouwd aan een lokale (interne of externe) auditdienst. Binnen de Groep werd een geüniformiseerde auditmethodologie uitgerold.

Het departement Audit van de Bank rapporteert over het geheel van de auditactiviteit binnen de Groep aan het Auditcomité van de moedermaatschappij.

De algemene missie en de waarden van het departement Audit worden beschreven in het Auditcharter. Daarenboven worden de specifieke modaliteiten van de outsourcing van de interne-auditfunctie van Keytrade Bank aan het departement Audit van Crelan toegelicht in een Service Level Agreement.

In de context van een 'Risk Based Auditing'-aanpak heeft het departement Audit ook in 2013 het "Audit Universum" geüpdatet naar aanleiding van nieuwe reglementeringen of nieuwe of gewijzigde activiteiten.

De opdrachten van Audit die het voorbije jaar uitgevoerd werden, hadden betrekking op verschillende domeinen: onder meer op Bazel II, Kredieten, Risk management en Compliance.

De auditaanbevelingen worden regelmatig opgevolgd en gerapporteerd, zowel aan het Directiecomité als aan het Auditcomité.

Het Auditcomité is in 2013 vier keer samengekomen. Het heeft zich gebogen over de organisatie van het systeem van interne controle van de Bank en over de werking van Audit, Risk management, Inspectie, Permanente Controle en Compliance, maar eveneens over de toezichtactiviteiten die uitgeoefend worden binnen de Auditcomités van de dochters Europabank, Keytrade Bank en Crelan Insurance.

Krachtens het principe dat de Belgische Groep Crelan onder de interne controle van het Franse Crédit Agricole valt, aangezien die laatste referentie-aandeelhouder is, en met het akkoord van de Nationale Bank van België en van de 'ACP' (Autorité de Contrôle Prudentiel in Frankrijk), kan het departement Inspection Générale van Crédit Agricole SA (IGL) inspecties uitvoeren.

Het departement Audit voert de opvolging uit van de correctieve acties, ondernomen in antwoord op de aanbevelingen van IGL voor de verschillende gecontroleerde domeinen. Halfjaarlijks wordt een verslag van opvolging over de vooruitgang van de genoemde correctieve acties overgemaakt aan het Directiecomité, het Auditcomité en aan IGL.

In het kader van de fusie werden de auditmethodologie en de rapportering aan het Auditcomité geüniformiseerd.

Inspectie van het Net

De opdracht van de afdeling Inspectie is gericht op het voorkomen van feiten waardoor het vertrouwen tussen de klant, de agent en de Bank zouden kunnen worden geschaad.

Dit gebeurt door controles op volgende vlakken:

1. toezicht op de financiële gezondheid van de agentschappen
2. toezicht op het administratieve en boekhoudkundige beheer van het agentschap
3. toezicht op de naleving van wetten, regelgevingen en procedures in de verkooporganisatie van de Bank
4. toezicht op de kwaliteit van de ondersteuning van de klanten.

Inspectie ontwikkelde een kwaliteitsmodel dat het mogelijk maakt om aan elk agentschap een volwaardige risicoscore toe te kennen. Dit maakt het mogelijk een gedifferentieerde controle-aanpak te organiseren. Zowel de frequentie van de controles als de omvang van de steekproefcontrole zijn bepaald in functie van het risicogehalte van het betrokken agentschap.

Het agentennet wordt op regelmatige basis gecontroleerd via standaardinspecties, bijkomende kascontroles en eventuele ad hoc thema-inspecties. Daarnaast worden de transacties in de kantoren op periodieke wijze gecontroleerd door dossierbeheerders op de zetel.

De vaststellingen die gedaan worden tijdens de controles worden in eerste instantie opgevolgd via het COK (Comité Opvolging Kwaliteitsmodel). Het COK is een intern overlegorgaan binnen Inspectie dat de lopende dossiers bespreekt en de passende maatregelen voorstelt.

Indien de oplossing voor een probleem afdelingsoverschrijdend is, zal het dossier vanuit het COK doorverwezen worden naar het BAC (Bemiddelings- en adviescomité) dat leden heeft van verschillende afdelingen en beschikt over een grotere beslissingsbevoegdheid. De resultaten van de besprekingen in het BAC-comité worden gerapporteerd aan het Directiecomité en het Auditcomité.

Om een systematische opvolging van de naleving van de geldende regels tussen agent en de Bank te kunnen verwezenlijken, werd door Inspectie het Crelan Charter geïntroduceerd. Het is een systematiek van opvolging, verduidelijking en precisering van de voornaamste afspraken.

Door deze instructies te volgen zal de agent in principe automatisch:

- de witwaswetgeving respecteren;
- de MiFID-reglementering correct uitvoeren;
- bijzondere mechanismen vermijden;
- de FSMA-aanbevelingen correct naleven.

Inspectie staat tevens in voor een aantal punctuele en gevoelige onderzoeken zoals : voorafgaande screening en advies met betrekking tot kandidaat-agenten, voorafgaande screening en advies met

betrekking tot kandidaat-agentschapsmedewerkers, behandeling van klachten waarbij een medewerker van een verkooppunt betrokken is (agent en/of agentschapsmedewerker), saldobestemmingen, speciale onderzoeken in het kader van fraudepreventies, controles na hold-ups,...

D. KRACHTLIJNEN EN COMMERCIEEL BELEID

Human Resources

Op 31/12/2013 maken 1.510 personeelsleden deel uit van de Groep Crelan waarvan er 1.046 voor Crelan werken, 11 voor Crelan Insurance, 136 voor Keytrade Bank en 317 voor Europabank.

Als bij het bezoldigd personeel in de verschillende entiteiten van de Groep de 2.148 medewerkers gevoegd worden die onder het statuut van gedelegeerd agent of als bezoldigde van een agent in een agentschap over een procuratie beschikken om voor de Bank op te treden, bedraagt het totaal aantal medewerkers voor de Groep Crelan 3.658 personen.

Op het vlak van het HR-beleid en de concrete realisaties in 2013, lag het accent op:

- de implementatie van alle arbeids- en loonvoorwaarden zoals vastgelegd in de fusie-CAO van december 2012 (het zgn. 'Sinterklaasakkoord');
- de verdere harmonisatie van alle HR-toepassingen en -beleidssystemen;
- de inhoudelijke ontwikkeling van de migratie-opleidingen zoals de vorming van agenten, hun medewerkers en de medewerkers van de hoofdzetel;
- de rekrutering van nieuwe medewerkers en de activering en begeleiding van de interne functiemobiliteit.

Harmonisatie HR-systemen

Na de ontwikkeling van een Crelan-HR-beleid en de realisatie van één personeelsstatuut in 2012, lag de focus in 2013 op de vertaling en implementatie hiervan in HR-systemen. Deze harmonisatie werd, enerzijds, gerealiseerd met respect voor de historiek van het voormalige Landbouwkrediet en Centea en met respect voor de interne billijkheid tussen medewerkers, anderzijds, rekening houdend met de krachtlijnen die het HR-beleid in de toekomst verder vorm zullen geven.

In 2013 werd een geharmoniseerde nieuwe functieclassificatie ontwikkeld die tevens de basis vormt voor de ontwikkeling van een geharmoniseerd verloningssysteem.

Het nieuwe remuneratiesysteem is in hoofdzaak gericht op:

- marktconforme & competitieve verloning met als doel talent voor de Bank aan te trekken en te behouden
- interne billijkheid
- transparantie & duidelijkheid
- het bieden van loopbaanperspectieven die resulteren in een duurzame relatie met de medewerker.

Naast de harmonisatie van de basisverloning werden het voorbije jaar ook alle overige 'compensation- en benefits'-elementen geharmoniseerd, waardoor vanaf 2014 effectief sprake is van één personeelsstatuut voor alle medewerkers van Crelan, waarbij enkel prestatie- en functiegebonden elementen bepalend zijn en niet de historiek van de fusiebedrijven.

Respect, waardering, professionalisering en ontwikkeling van medewerkers zijn belangrijke doelstellingen binnen het HR-beleid van Crelan. In functie hiervan werd onder andere een nieuw evaluatie- en planningssysteem ontwikkeld en geïmplementeerd dat erop gericht is om de realisaties, prestaties en competenties van medewerkers te waarderen en bij te sturen in functie van de doelstellingen van de Bank.

Rekrutering en interne mobiliteit

De technische migratie van Centea-gegevens naar één Crelan-platform en de harmonisatie van de operationele processen die hiermee gepaard ging, was in 2013 een topprioriteit voor de Bank.

Met het oog op een succesvolle realisatie werden 76 nieuwe medewerkers, waarvan 34 met een contract van onbepaalde duur en 42 met een contract van bepaalde duur verwelkomd bij Crelan.

De medewerkers met een tijdelijk contract werden in hoofdzaak ingezet in projecten in het kader van deze geslaagde migratie in 2013.

Crelan streeft naar interne mobiliteit en brede inzetbaarheid van medewerkers met het oog op het inschakelen van medewerkers in functie van de noden van de Bank alsook met het oog op de ontwikkeling van de medewerker in functie van zijn of haar talenten en loopbaanverwachtingen. Zo namen 57 medewerkers het voorbije jaar een nieuwe functie op binnen onze Bank.

Vorming

Voor wat vorming betreft, stond het voorjaar van 2013 in het teken van de migratie.

Circa 1.500 agenten en hun medewerkers volgden, verspreid over 137 sessies, een opleiding, gericht op het verwerven van de nodige kennis en het kunnen toepassen van de nieuwe applicaties en procedures. Deze opleiding werd klassikaal georganiseerd, ondersteund via e-learning en leercoaches op afstand en bedroeg in totaal

2.777 opleidingsuren.

Uiteraard investeerden ook de medewerkers van de hoofdzetel, aan de hand van klassikale opleidingen en 'on-the-job'-trainingen, tijd in het verwerven van kennis van de backoffice-toepassingen.

Een "summerschool"-aanbod waarop een 500-tal agenten en medewerkers zijn ingegaan, zorgde voor de nodige oprissing en was een ideale gelegenheid om in te spelen op specifieke vragen en opleidingsbehoeften als gevolg van de migratie naar het Crelan-bankplatform. In totaal vonden 91 sessies plaats, goed voor 322 opleidingsuren.

In het najaar van 2013 werd een nieuw geharmoniseerd vormingsaanbod voor agenten, medewerkers van agenten en medewerkers van de hoofdzetel gelanceerd waarin de accenten minder op applicaties en meer op kennis en vaardigheden liggen.

De begeleiding en ontwikkeling van leidinggevenden krijgen binnen onze bank ruime aandacht. Zo werden leidinggevenden systematisch begeleid in hun rol als leidinggevende en in de toepassing van nieuwe geharmoniseerde HR-systemen via infosessies, opleidingen en individueel advies.

Maatschappelijke projecten

In 2013 heeft Crelan, als coöperatieve bank, een aantal projecten gesteund. Zo verleende ze haar steun aan het "Fonds Jan Filliers". Het doel van dit fonds is het verlenen van beurzen aan jongeren tussen 12 en 25 jaar die het slachtoffer werden van een ongeval en daar blijvende letsels of een fysieke handicap aan overhielden. Jan Filliers stond als meester-distillateur en mede-eigenaar aan het hoofd van de Graanstokerij Filliers en stierf in Egypte op 51-jarige leeftijd ten gevolge van een ongeval. Uit dank en eerbetoon voor wat hij heeft verwezenlijkt, werd het "Fonds Jan Filliers" opgericht dat beheerd wordt door de Koning Boudewijnstichting.

De Bank heeft ook deelgenomen aan een wielertocht ten voordele van de vzw Move To Improve, een ondersteuningsfonds voor kinderen met neuromotorische problemen. Samen met verschillende ex-wielervedetten en een 80-tal deelnemers legden vijf medewerkers van Crelan in vier dagen zo'n 650 kilometer af voor het goede doel.

De Bank was ook vertegenwoordigd op de Ekiden van Libramont. Een Ekiden is een aflossingsmarathon waar zes lopers samen een marathon afleggen. Twee estafetteteams hebben de kleuren van Crelan verdedigd. Dit alles ten voordele van "Justine For Kids". Een vereniging die is opgericht door Justine Henin. Deze vereniging ondersteunt kinderen met ernstige ziekten en hun familie.

Op 6 december heeft de Bank haar tweejaarlijks symposium gehouden in het kader van de landbouwbeurs Agribex. Dit symposium verenigde specialisten van de sector, van de academische wereld en politici rond het thema 'Ondernemen in de landbouw met kennis van zaken en gezond verstand'.

Bij die gelegenheid reikte de Bank ook de Crelan Awards uit, ter beloning van de eindwerken van afgestudeerde masters. De eindwerken van de laureaten worden ook op de website van Crelan gepubliceerd. Bovenop hun trofee ontvangen de laureaten een geldbedrag. Ook de universitaire faculteit of de hogeschool waar de laureaat zijn eindwerk verdedigde, kan rekenen op eenzelfde

geldbedrag. Op die manier wil Crelan het wetenschappelijk onderzoek in de landbouwsector valoriseren en steunen.

Commercieel net

Op 31 december 2013 telt de Groep Crelan 831 agentschappen, dit zijn er 79 minder dan eind 2012. Deze daling is te verklaren door de samenwerking en de fusie van een aantal agentschappen van Landbouwkrediet en Centea die zich in elkaars nabijheid situeerden.

Van de 784 agentschappen van de NV Crelan, worden er 779 gerund door zelfstandige agenten. De agentschappen van de zetels in Brussel en Antwerpen worden geleid door bezoldigde medewerkers. Daarnaast staan er 3 verkooppunten onder tijdelijk beheer van Crelan, bemand door medewerkers van de Bank.

Eind 2013 zijn de agentschappen uitgerust met 217 selfbanks, waarvan 180 Cash & More en 37 Cashless.

Europabank beschikt over 46 agentschappen, gelegen in de stedelijke centra en allemaal gerund door bezoldigden.

De volledige activiteit van Keytrade Bank is toegespitst op onlineverrichtingen; Keytrade Bank beschikt dan ook niet over agentschappen, behalve op de hoofdzetel.

Met de relatiebeheerders voor ondernemingen en de "personal en private bankers" beschikt de Bank nog steeds over commerciële medewerkers die rechtstreeks, maar ook in ondersteuning van de agenten, klanten adviseren en prospecteren, en dit vanuit hun respectieve specialisaties.

Naast het traditionele net van zelfstandige agenten heeft de Bank in 2013 het online verkoopkanaal "Crelan Direct" verder ontwikkeld.

Nieuwe IT-ontwikkelingen

Zoals gepland werden in 2013 de inspanningen verder gezet om in april te kunnen starten met de migratie van de Centea-gegevens, -producten en -processen vanuit het KBC- platform (dat de systemen en data van Centea beheerde) naar het Crelan-platform. De laatste aanpassingen aan de IT-infrastructuur om de capaciteit van het IT-platform van de Bank verder uit te breiden werden afgewerkt. Dat gebeurde op alle vlakken van de infrastructuur: de servercapaciteit, storage, back-ups, netwerkmogelijkheden, enzovoort.

In diezelfde lijn gebeurden de laatste programma-aanpassingen om de verhoogde dagdagelijkse volumes aan te kunnen, zowel op het vlak van de batchverwerkingen als wat betreft de interactieve toepassingen.

Een zeer groot deel van de aandacht ging in 2013 uiteraard uit naar de effectieve migratie die uitgevoerd werd in drie golven. Daarbij werd telkens een deel van het agentennet gemigreerd naar het IT-platform van Crelan met daarbij een overname van alle klant- en productgegevens van de klanten verbonden aan deze agentschappen.

Die migratie in golven betekende ook dat er tijdelijke bruggen dienden gebouwd en onderhouden te worden met KBC omdat tijdens de migratie, vanaf de eerste golf een deel van de Centea-klanten op het Crelan-platform en een deel op het KBC-platform beheerd werden. De belangrijkste bruggen waren deze betreffende de betalings- en de kaarttransacties.

Eveneens een belangrijk aandachtspunt tijdens de gehele migratie was het opzetten en onderhouden van de opleidingsomgeving om aan de honderden agenten en medewerkers op de hoofdzetel de mogelijkheid te geven zich vertrouwd te maken met de nieuwe functionele en technische omgeving.

Om de diensten vlot te kunnen laten samenwerken werden eveneens veel inspanningen geleverd op het vlak van in kaart brengen van telefoon- en mailverkeer en het verbeteren van de (tele-)communicatie tussen de twee hoofdzetels. Daarnaast werden in verschillende bewegingen de gegevens van de agenten en de hoofdkantoorgebruikers overgenomen.

Die overname van producten en processen, al dan niet gepaard gaande met het aanpassen van de bestaande functionele programma's, had eveneens een impact op interne en externe rapporteringen.

Een belangrijk technisch project in het kader van de overname van Centea was de uitbesteding van de centrale printing (rekeninguittreksels onder andere) wat dus sinds 2013 niet langer in de eigen datacenters gebeurt.

Ook de naamswijziging naar Crelan was een belangrijk project dat in elke omgeving de nodige aanpassingen noodzakelijk maakte.

Crelan ging verder op de ingeslagen weg om de homebanking Crelan-online te verbeteren zowel op functioneel als op ergonomisch vlak. Daarnaast werd er gestart met de ontwikkeling van een mobile bankingplatform dat in 2014 zal kunnen aangeboden worden.

De Bank introduceerde in haar selfbank-net de eerste recycling machines en startte met de eerste nieuwe selfbanks in de ex-Centea-kantoren.

Grote projecten

- Het jaar 2013 zal in de annalen van de Bank gekenmerkt staan als het jaar van de fusie tussen Landbouwkrediet NV en Centea NV en de daarmee gepaard gaande naamswijziging naar "Crelan". Op 28 maart werden de notariële aktes voor de fusie en naamswijziging verleden. Aangezien Centea al voor 100% filiaal van Landbouwkrediet was, werd gekozen voor "een met fusie door overneming gelijkgestelde verrichting op basis van artikel 676 W. Vennn." De fusie kreeg rechtskracht op 1 april 2013 met fiscaal en boekhoudkundige retroactiviteit op 1 januari 2013. De juridische fusie was tevens ook het startschot voor de technische migratie.
- Het belangrijkste commerciële project van 2013 was de lancering van de nieuwe naam, Crelan. Tijdens de periode april - juni werden onze lokale agentschappen voorzien van fonkelnieuwe lichtreclames in de Crelan-kleuren. De agentschappen kregen ook een volledig nieuw gamma promotioneel materiaal ter beschikking. De zetels van de Bank in Anderlecht en Antwerpen, alsook het gebouw op de beurs van Libramont werden in de nieuwe Crelan-kleuren getooid.
- De lancering van de nieuwe naam ging gepaard met uitgebreide klantencommunicatie. Naar aanleiding van de juridische fusie, ontving elk Crelan- gezin een gepersonaliseerd schrijven waarin de belangrijkste wijzigingen vanuit klantenstandpunt werden toegelicht.
- Om de naambekendheid van onze nieuwe naam op te bouwen, zowel bij klanten als bij niet-klanten, werd een omvangrijk mediaplan uitgewerkt. Vanaf begin 2013 fietste Sven Nys, als wereldkampioen veldrijden, de naam Crelan volop in de kijker. Kort na de juridische fusie in april waren er tv-spots om de fusie en de nieuwe naam aan te kondigen. De broers Borlée, met wie de Bank een sponsorovereenkomst heeft, symboliseerden hierin het samengaan van Landbouwkrediet en Centea.

In de aanloop naar de zomer werd in juni een nationale campagne via de radio en via 20m² affiches gelanceerd met als doel Crelan bekend te maken en te positioneren in het financieel landschap.

In het vierde trimester was Crelan opnieuw sterk aanwezig met een campagne aan de hand van korte billboards op televisie, en dat gedurende bijna twee volle maanden.

Er ging ook veel aandacht naar het opbouwen van de naambekendheid in de landbouwmiddens. Naast de permanente aanwezigheid in de gespecialiseerde pers, werd hier vooral gewerkt rond de landbouwbeurs van Libramont en het landbouwsalon Agribex, waar Crelan als hoofdsponsor optreedt.

- Er werden tal van initiatieven genomen om de klantgerichtheid van de volledige organisatie te verbeteren. Zowel voor de particuliere als voor de landbouwmarkt werd een steringcomité opgericht om te zorgen voor een optimale interne coördinatie van de projecten die de service aan klanten en agenten beogen. Er werden structurele verbeteringen doorgevoerd om alle vragen en opmerkingen van klanten en/of agenten te kanaliseren, te analyseren, te beantwoorden en waar nodig ook aan te wenden om procedures en systemen te verbeteren.
- Na de integratie van Landbouwkrediet en Centea, wenste Crelan zo vlug mogelijk één representatief paritair overlegorgaan te installeren waarin alle Crelan-agenten vertegenwoordigd werden. Onder toezicht van een gerechtsdeurwaarder werd de

verkiezingsprocedure opgestart in september 2013. 22 agenten stelden zich kandidaat waaruit er uiteindelijk 10 verkozen werden.

De eerste meeting van het nieuw verkozen paritair overlegorgaan had plaats op 22 november 2013.

- In 2012 werd op voorstel van het Directiecomité door de Raden van Bestuur van de Kassen, aandeelhouders van Reagra, beslist om over te gaan tot liquidatie van Reagra, een kleine Luxemburgse herverzekeringsmaatschappij. Deze beslissing werd genomen daar men geen bijzondere strategische rol meer zag voor Reagra binnen de Groep. Het proces van liquidatie werd afgerond in 2013 per einde december. Reagra stelde zelf geen medewerkers tewerk. De liquidatie van Reagra, heeft ook geen impact op de andere activiteiten van de entiteiten van de Groep.

Synergieën

De gerealiseerde commerciële synergieën van de afgelopen jaren tussen de verschillende entiteiten van de Groep, werden voortgezet. Zo verkoopt de Bank financiële producten uitgegeven door het Franse Crédit Agricole. De Bank commercialiseert leasings van Europabank terwijl Europabank woonkredieten van de Bank verkoopt. Elke entiteit heeft een directe toegang tot het platform van Keytrade Bank, die optreedt als broker voor beursverrichtingen. Europabank treedt dan weer op als centraal punt voor het binnenlands betaalverkeer.

Sinds Crelan Insurance haar activiteiten opgestart heeft, verkoopt ze haar financiële verzekeringsproducten via het agentennet van de Bank. Sedert de informaticamigratie - in de loop van 2013 - worden de schuldsaldoverzekeringen van Crelan Insurance ook in het ex-Centea verkoopnet verkocht. De productie steeg hierdoor van ruim 6.000 tot meer dan 9.000 contracten.

Sinds oktober 2009 commercialiseert ook Europabank de financieringssaldoverzekering van Crelan Insurance. Daarvoor stelde de Bank de IT-modules voor de onderschrijving van dit type schuldsaldoverzekeringscontracten ter beschikking van Europabank. In 2013 werden samen met Europabank ongeveer 5.400 polissen onderschreven.

De samenwerking met Econopolis Wealth Management, de beheersvennootschap rond Geert Noels, werd verdergezet. Crelan en Keytrade Bank boden reeds de beveks Crelan Fund EconoFuture en Crelan Fund EconoNext aan. In 2013 kwam daar een derde compartiment bij, Crelan Fund EconoStocks.

Binnen het kader van de afdeling "Beleggen en Betalen" en de Personal Banking-activiteiten is er een nauwe samenwerking met Amundi. Amundi is de Asset Management Vennootschap binnen de groep Crédit Agricole (Frankrijk). Er is een permanente uitwisseling van knowhow en informatie. De permanente Amundi-fondsen worden via het agentennet aangeboden aan de klanten en worden ook mee opgenomen in het producten- en dienstenaanbod van Personal Banking. In 2013 noteerden we ruim 180 miljoen EUR aankopen in deze fondsen.

De goede samenwerking met Amundi resulteerde in 2013 ook in de creatie van 6 nieuwe gestructureerde compartimenten; samen goed voor 138 miljoen EUR intekeningen.

Voor de Private Banking-activiteit werd een samenwerking met Crédit Agricole Luxembourg opgestart.

Ook voor kredietverlening aan ondernemingen worden synergieën gecreëerd met andere entiteiten binnen de Groep. Deze samenwerking met andere entiteiten komt niet alleen de graad van specialisatie ten goede, maar leidt er ook toe dat grotere projecten kunnen worden beheerd.

In het kader van een financieel groepsbeleid besteden bijna alle entiteiten van de Groep de frontoffice voor het beheer van hun financiële portefeuille uit aan de Bank.

E. MARKANTE FEITEN IN DE VERSCHILLENDE ENTITEITEN

Crelan

Bij de beoordeling van de productieresultaten van 2013, is het belangrijk om rekening te houden met het feit dat 2013 een fusiejaar was, waarin alle ex-Centea agenten migreerden naar een nieuw IT-

platform. Hierdoor dienden de medewerkers in de kantoren veel tijd te investeren in opleidingen en zich vertrouwd te maken met nieuwe toepassingen, nieuwe procedures en zelfs nieuwe producten. Tegen deze achtergrond, kan gesteld worden dat de productieresultaten globaal gezien zeer goed zijn.

De commerciële activiteit van 2013 werd gekenmerkt door een kredietproductie van 2,4 miljard EUR, dit is een lichte daling ten opzichte van de productie in 2012. De kredietomloop stabiliseerde rond de kaap van 14 miljard EUR.

De kredieten toegekend aan de landbouwsector stijgen in 2013 met 6,4% ten opzichte van 2012; op het domein van de ondernemingskredieten eindigt de productie 10,6% hoger dan vorig jaar.

De klantendeposito's stijgen met ongeveer 3,5% tot 16 miljard EUR. Deze stijging kwam er dankzij een aantal succesvolle beleggingscampagnes voor kasbons. De Bank kende ook een belangrijke toename van het volume op zichtrekeningen, als gevolg van de niet aflatende inspanningen op het vlak van cross-selling, dit voornamelijk bij klanten met een woonkrediet.

Ook het in 2010 gelanceerde distributiekanaal Crelan Direct droeg bij tot de groei van de klantendeposito's met 117 miljoen EUR nieuwe inlagen.

Buitenbalans valt vooral de appreciatie op van het aanbod van gestructureerde producten en permanente fondsen, met een sterke stijging van de verkoop van de notes.

Eind 2013, had de NV Crelan om en bij de 935.000 klanten.

Ook in de landbouwsector blijft de Bank prominent aanwezig. Zo was Crelan opnieuw hoofdsponsor op de jaarlijkse Foire de Libramont alsook op het landbouwsalon Agribex te Brussel die beide werden opgefleurd met de nieuwe kleuren van Crelan. Daarnaast blijft de Bank ook alomtegenwoordig op lokale landbouwbeurzen en -evenementen, alsook in de gespecialiseerde landbouwpers.

De notoriëteit van de Bank nam verder toe, mede dankzij de sponsoring van de immens populaire Sven Nys, die in februari in Louisville opnieuw wereldkampioen veldrijden werd en die op 20 november opnieuw de "Kristallen fiets" in ontvangst mocht nemen. Maar ook de sponsoringovereenkomst met de gereputeerde atletiekfamilie Borlée droeg bij tot de gestegen naambekendheid. Zo werd onder meer op 1 mei het Belgisch record 4 x 400 meter voor clubs gebroken door de ploeg met Kevin, Jonathan en Dylan Borlée.

De Bank onderhoudt regelmatig contacten met de politieke en bedrijfs wereld en met de regulatoren. Zo is de Voorzitter van de Bank Ondervoorzitter van Febelfin en heeft hij in die hoedanigheid heel wat contacten met de Gouverneur van de Nationale Bank en de Voorzitter van de FSMA.

De Voorzitter treedt ook op om de belangen van de Bank en de sector te verdedigen in de politieke dossiers, zoals de bankenwet en het dossier inzake de bankentaksen. Zo heeft Crelan samen met zes andere banken een procedure opgestart bij het Grondwettelijk Hof omwille van het disproportioneel karakter bij de toepassing van de abonnementstaks waardoor de niet-grootbanken zwaarder worden getakseerd.

Keytrade Bank

Keytrade Bank zet haar opmars verder en speelt haar pionierspositie uit op een ogenblik dat veel concurrenten hun eerste stappen zetten op het gebied van onlinebankieren.

Het ondernemingsmodel van Keytrade Bank, dat gebaseerd is op transparantie en op de beste prijs voor de onlinebankconsument en -belegger, heeft zijn veerkracht bewezen en is de economische en financiële crisis zonder problemen doorgelopen.

Keytrade Bank stelt haar klanten voor om online te bankieren en te beleggen via verschillende kanalen, zoals een website, tablet of smartphone, met verschillende besturingssystemen.

Keytrade Bank is actief in België, in Luxemburg, in Zwitserland (bijkantoor actief onder de benaming "Strateo Bank") en in Nederland (Keytrade Bank Nederland).

Eind december 2013 haalde Keytrade Bank een grote slag thuis met de lancering van KeyPack, zonder meer de goedkoopste zichtrekening op de Belgische markt. In enkele weken meldde zich bijna 8.000 nieuwe klanten aan!

Keytrade Bank zet opnieuw fraaie prestaties neer, zowel op commercieel als op financieel vlak. Eind 2013 telde de onlinebank meer dan 180.000 klanten met totale klantentegoeden van meer dan 7 miljard euro.

Het resultaat van Keytrade Bank in 2013 bedraagt 13,7 miljoen euro.

Keytrade Bank haalt een rendement op eigen vermogen van 16,6%.

Europabank

2013 was een goed jaar voor Europabank.

Ondanks de minder goede economische omstandigheden stijgt de kredietomloop in 2013 met 5,3%. Eind september kocht Europabank een portefeuille hypothecaire kredieten ten bedrage van 31,5 miljoen euro waardoor we voor 2013 een totale kredietaanwinst realiseren van 9,3%.

De deposito's van cliënten stegen met 8,6% en het inkomen van de kredietkaartincasso steeg lichtjes met 0,4%.

Het rendement op eigen vermogen blijft op een hoog niveau en bedraagt 13,9%.

Het resultaat van Europabank in 2013 bedraagt 16,9 miljoen euro.

In 2013 werd de expansie van het kantorennet verdergezet met de opening van 2 nieuwe kantoren, één in La Louvière en één in Waver. Hierdoor komt het aantal agentschappen op 46. Dankzij deze expansie groeide het personeelsbestand verder aan. Eind 2013 waren 317 personeelsleden werkzaam bij Europabank.

Europabank blijft ook inzetten op nieuwe technologieën. In de maand mei werd de nieuwe website in gebruik genomen.

Crelan Insurance

In 2013 is het personeelsbestand uitgebreid met 2 bijkomende productiebeheerders en een technisch expert tot 11 medewerkers, ingevolge de uitbreiding van de verkoop van schuldsaldoverzekeringen via het ex-Centea-agentennet.

Op het vlak van de productie werden het voorbije jaar 9.057 schuldsaldoverzekeringen en 5.411 financieringssaldoverzekeringen onderschreven.

Het incasso 2013 bedroeg 14,1 miljoen EUR.

Het Tandem-product, een schuldsaldoverzekering op twee hoofden, nam 18,3% van de productie schuldsaldoverzekeringen voor zijn rekening.

Crelan Insurance heeft een samenwerkingsovereenkomst afgesloten voor de distributie van de verzekeringsproducten van Delta Lloyd Life en Fidea.

De verkoop van de financiële producten van Delta Lloyd Life bereikte in 2013 een incasso van 90,08 miljoen EUR.

De verkoop van de varia producten van Fidea bereikte in 2013 een incasso van 7 miljoen EUR, een verhoging van 6% tegenover 2012.

Crelan Insurance sloot het jaar 2013 af met een positief resultaat van 1,5 miljoen euro.

F. Financieel beleid

Na de financiële crisis en de Europese staatsschuldencrisis die het bankenlandschap grondig hertekenden, kunnen we 2013 bestempelen als een overgangsjaar waarbij de banken hun beleid en hun balansen verder bijstuurden in functie van de nieuwe en toekomstige regelgeving. Het lage-rentebeleid van de centrale banken alsmede de verstrekking van onbeperkte liquiditeiten leidden uiteindelijk tot een licht economisch herstel in het laatste semester van 2013.

Het financieel beleid bij de Groep Crelan kende in deze omgeving geen fundamentele wijzigingen tegenover 2012. Wel werd gewerkt aan de verdere integratie van het financieel- en risicobeleid voor alle entiteiten van de Groep. In dit licht werd een uniforme financiële politiek door iedere entiteit onderschreven, dit inzake de organisatie van de financiële activiteit, de definitie en opvolging van limieten, de boekhoudkundige behandeling in Schema A en IAS en het bepalen en aanleggen van duurzame of bijzondere waardeverminderingen. Tevens werden de vigerende financiële limieten bij Crelan alsook toegepast per entiteit en op geconsolideerd niveau.

Specifieke aandacht ging naar de indekking van de productie aan kredieten op lange termijn. Om de transformatie- en commerciële marge van deze kredieten te vrijwaren werden plain vanilla derivaten afgesloten die toekomstige renteschokken à la hausse dienen op te vangen. Om het tegenpartijrisico bij de derivatenhandel zoveel mogelijk te beperken en in lijn met de EMIR-verordening te brengen, besloot Crelan om zijn derivatenportefeuille via een centrale tegenpartij te clearen. Het backloaden, dit is de transfer van bestaande derivaten naar een centrale tegenpartij, nam reeds aanvang in december 2013 en zal in 2014 gefinaliseerd worden.

Op liquiditeitsvlak worden alle beschikbare liquiditeiten samengebracht en beheerd bij de NV Crelan. Geconsolideerd beschikt de Groep Crelan in dat opzicht over een ruim overschot aan liquiditeiten, dit gemeten zowel onder diverse interne liquiditeitsmodellen als onder stress-scenario's die door de regelgever worden bepaald. Eind 2013 was er een overschot van meer dan 1,2 miljard EUR op de huidige vigerende liquiditeitsratio van de Nationale Bank. Ook betreffende de Liquidity Coverage Ratio (LCR) en de Net Stable Funding Ratio (NSFR) werden ruime overschotten van respectievelijk meer dan 2,2 en 3,3 miljard euro gerealiseerd.

G. GECONSOLIDEERDE BOEKHOUDKUNDIGE CIJFERS IN IFRS

Waarderingsregels

De waarderingsregels werden uitgebreid voor wat betreft de waardeverminderingen op financiële vaste activa.

Een waardevermindering moet worden opgemaakt wanneer er een objectieve aanwijzing van waardevermindering bestaat die het gevolg is van één of meerdere gebeurtenissen die tot stand kwamen na de aanschaffing van de betreffende effecten. Er worden geen waardeverminderingen aangelegd voor de effecten gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

Voor eigen vermogensinstrumenten vormt een duurzame of significante waardedaling van de betreffende titel een objectieve aanwijzing.

Voor schuldbewijzen vormt een significante verslechtering van het kredietrisico, die tot uiting komt via een risico op niet-inning, een objectieve aanwijzing.

Voor de eigen vermogensinstrumenten hanteert de Groep Crelan kwantitatieve factoren als indicator van mogelijke waardeverminderingen. Het gaat voornamelijk om een waardedaling van minstens 30% gedurende een periode van 6 opeenvolgende maanden. Ook factoren als financiële moeilijkheden van de emittent, perspectieven op korte termijn,... worden in rekening genomen. Bovenop voormelde criteria wordt een waardevermindering toegepast bij een waardedaling van meer dan 50% of gedurende een periode van minstens 3 jaar.

Voor de schuldbewijzen worden de criteria toegepast die van toepassing zijn op leningen en vorderingen. Een waardevermindering wordt maar in rekening genomen voor het deel van het geïnvesteerde bedrag dat niet zal kunnen gerecupereerd worden:

- voor effecten gewaardeerd aan amortised cost wordt de waardevermindering geboekt via een aparte rekening in resultaat, met een mogelijke terugname in geval van objectieve aanwijzingen van later herstel;
- voor de voor verkoop beschikbare financiële activa wordt de waardevermindering geboekt via een transfer van het gecumuleerde verwachte verlies vanuit het eigen vermogen naar het resultaat. In geval van een later herstel kan de waardevermindering worden teruggenomen voor de schuldbewijzen.

Verder werden geen waarderingsregels geactualiseerd met boekhoudkundige impact.

Geconsolideerde balans

Het totaal van de activa bedraagt op 31 december 2013 **22.195,7** miljoen EUR wat neerkomt op een daling met -0,8% ten opzichte van eind 2012. De leningen en vorderingen vertegenwoordigen het grootste deel (**78,0%**) van de totale activa.

De financiële portefeuille bedraagt **3.470,9** miljoen EUR en stijgt met 13,4%. De financiële portefeuille vertegenwoordigt 15,6% van de totale activa. De toename van de financiële portefeuille is gerelateerd aan een geleidelijke opbouw in de loop van 2013. Er wordt geïnvesteerd in overheids- en bedrijfsobligaties met een laag kredietrisico.

De vaste activa omvatten onder meer goodwill voor een bedrag van 111,0 miljoen EUR.

Het totaal van de passiva bedraagt **21.058,1** miljoen EUR, en is voor 95,28% samengesteld uit deposito's van cliënteel en achtergestelde certificaten.

Onderstaande tabel ⁽¹⁾ geeft het verloop 2013/2012 weer van de grote posten van de geconsolideerde activa en passiva en van het geconsolideerd eigen vermogen.

Activa (in miljoen EUR)	31.12.13	31.12.12	Δ	%
Interbancaire activa	762,2	866,1	-104,0	-12,0%
Financiële portefeuille	3.470,9	3.060,9	410,1	13,4%
Leningen en vorderingen (incl. financiële leases)	17.312,5	17.616,1	-303,5	-1,7%
Vaste activa	184,0	178,3	5,7	3,2%
Andere activa	466,0	656,2	-190,2	-29,0%
TOTAAL ACTIVA	22.195,7	22.377,6	-181,9	-0,8%

Verplichtingen (in miljoen EUR)	31.12.13	31.12.12	Δ	%
Deposito's van cliënteel	19.722,0	18.768,0	954,0	5,1%
Achtergestelde certificaten	341,5	358,9	-17,4	-4,8%
Interbancaire schulden	132,8	749,8	-616,9	-82,3%
Voorzieningen	30,7	25,4	5,2	20,6%
Andere passiva	831,0	1.196,8	-365,7	-30,6%
TOTAAL VERPLICHTINGEN	21.058,1	21.099,0	-40,9	-0,2%

(in miljoen EUR)	31.12.13	31.12.12	Δ	%
TOTAAL EIGEN VERMOGEN, incl. coöperatief kapitaal	1.137,7	1.278,6	-140,9	-11,0%

(in miljoen EUR)	31.12.13	31.12.12	Δ	%
TOTAAL VERPLICHTINGEN EN EIGEN VERMOGEN	22.195,7	22.377,6	-181,8	-0,8%

(1) Sinds 2013 worden de uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen (andere activa / andere passiva) per juridische entiteit van de Groep gesaldeerd. Om deze cijfers met voorgaande jaren beter te kunnen vergelijken, werden ook de cijfers van 2012 aangepast in de balans.

Geconsolideerd eigen vermogen

Onder de IFRS-normen bedraagt het geconsolideerd eigen vermogen op 31 december 2013 **1.137,7** miljoen EUR tegenover **1.278,6** miljoen EUR het jaar daarvoor. De daling van het eigen vermogen is voornamelijk te wijten aan een terugbetaling van 125 mio EUR kapitaal aan de Franse aandeelhouder.

Het coöperatief kapitaal bedraagt op 31/12/2013 **620,9** miljoen EUR.

De CAD-ratio bedraagt 13,49% tegenover **14,71%** eind 2012; de reglementaire vereiste ligt op 8%.

Geconsolideerd resultaat ⁽²⁾

Het **nettobankproduct** daalt met **11,1%**, vooral ten gevolge van een daling met **83,9%** van de overige netto-opbrengsten. Dit is het gevolg van een daling van de meerwaarden gerealiseerd op de AFS-portefeuille van 62,7 mio EUR in 2012 tot EUR 1,2 mio EUR in 2013 (-98,1%). In 2012 werden belangrijke meerwaarden gerealiseerd in het kader van de afbouw van de portefeuille om het kredietrisico te verminderen.

De **bedrijfskosten** dalen met **0,1%**. Ondanks de kosten verbonden aan de fusie-operatie blijven deze globaal onder controle. Toch stijgt de exploitatiecoëfficiënt of CIR tot **79,3%** tegenover **70,6%** eind 2012, met name als gevolg van de daling van het nettobankproduct.

Het **brutobedrijfsresultaat** daalt met **37,4%** tot 72,1 mio EUR.

De kost van de **waardeverminderingen** (impairment) daalt met **28,5%** ten opzichte van eind 2012. De waardeverminderingen op de kredietportefeuille stijgen met 5,8 mio EUR, een effect van de economische crisis. Anderzijds dalen de waardeverminderingen op de financiële portefeuille met 11,4 mio EUR. Dit is het gevolg van een langzaam herstel op de financiële markten, waardoor een aantal waardeverminderingen konden worden teruggenomen.

Het nettoresultaat van de Groep bedraagt **45,2** miljoen EUR, tegenover **73,4** miljoen EUR in 2012, dit is een daling van **38,4%**.

Het **rendement op eigen vermogen** bedraagt **3,7%** op 31/12/2013.

Er zijn geen evenementen gebeurd begin 2014 die de in dit verslag gepubliceerde resultaten zouden kunnen beïnvloeden.

(in miljoen EUR)	31.12.13	31.12.12	Δ	%
nettorenteopbrengsten	334,7	306,0	28,7	9,4%
overige netto-opbrengsten	13,9	86,0	-72,1	-83,9%
nettobankproduct	348,6	392,0	-43,4	-11,1%
bedrijfskosten, waarvan	-276,5	-276,8	0,4	-0,1%
personeelkosten	-119,3	-113,6	-5,7	5,0%
andere bedrijfskosten	-142,1	-151,9	9,8	-6,4%
afschrijvingen	-15,1	-11,3	-3,8	33,1%
brutobedrijfsresultaat	72,1	115,2	-43,1	-37,4%
voorzieningen	-5,4	-2,5	-2,8	110,5%
waardeverminderingen (impairment)	-14,0	-19,6	5,6	-28,5%
resultaat voor belastingen	52,9	93,2	-40,3	-43,3%
belastingen	-7,6	-19,8	12,1	-61,3%
nettoresultaat	45,2	73,4	-28,2	-38,4%

(2) In het verleden werden de betaalde commissielonen opgenomen in de bedrijfskosten. Vanaf het boekjaar 2013 worden de commissielonen in mindering gebracht van het bankproduct. De cijfers over 2012 werden in die zin aangepast.

H. BESTEMMING VAN DE WINST VAN DE VERSCHILLENDE ENTITEITEN VAN DE GROEP

De Raden van Bestuur van de erkende Kassen zullen voorstellen om aan de coöperatoren een dividend uit te keren van 4% voor een totaalbedrag van **24,3** miljoen EUR. Dit nettodividend vormt in de huidige rentecontext een zeer mooie vergoeding voor dit soort belegging.

De nettowinst van het boekjaar 2013 in de NV Crelan bedraagt **19,1** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Crelan zal voorstellen om geen dividend uit te keren en stelt voor het resultaat van **19,1** miljoen EUR toe te wijzen aan de reserves.

De winst 2013 in de NV Europabank bedraagt **16,9** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Europabank zal voorstellen om een dividend van **15,2** miljoen EUR uit te keren aan de NV Crelan.

De winst 2013 in de NV Keytrade Bank bedraagt **13,7** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Keytrade Bank zal voorstellen om een dividend van **12,3** miljoen EUR uit te keren aan de NV Crelan.

Het boekjaar van de NV Crelan Insurance wordt afgesloten met een resultaat van **1,5** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Crelan Insurance zal voorstellen om een dividend van **0,8** miljoen EUR uit te keren aan de NV Crelan.

De Raad houdt eraan alle medewerkers te danken voor het bereikte resultaat, alsook voor de toewijding en de bijzondere inspanningen die zij hebben geleverd met het oog op de fusie, de migratie en de verdere ontplooiing van de Groep Crelan.

4.22.2.2. Geconsolideerd bestuurverslag van het boekjaar 2014

Een moderne bank met een menselijke aanpak

De Belgische bancaire sector heeft opnieuw een bewogen jaar achter de rug. De slabakkende, onzekere economisch-financiële omgeving vertaalde zich in een blijvende neerwaartse druk op de rentevoeten, een krasselende economie met gevaar voor recessie en deflatie, een te hoge werkloosheid en een overheid die nog steeds op zoek blijft naar hogere inkomsten om de overheidsschuld en het begrotingstekort niet nog meer te laten ontsporen.

De maatregelen van de Europese en nationale regelgevers om de excessen van sommige financiële spelers aan banden te leggen, krijgen steeds meer vorm, maar fruisen ook voor een deel de normale activiteiten van de sector en de rentabiliteit. Deze blijft op een te laag niveau waardoor de sector verplicht wordt de kosten drastisch te verminderen, niet alleen op het vlak van de operationele activiteiten, maar ook wat betreft de noodzakelijke investeringen om de bank van de toekomst op de rails te zetten.

De bankwereld zal er immers in de komende jaren helemaal anders uitzien: we gaan een digitale (r)evolutie tegemoet, en alle bankmodellen zullen zich daar moeten aan aanpassen. Dit is een grote uitdaging. Bij Crelan zijn we die uitdaging al een tijdje aangegaan. Een mix van inkomstengroei, meer controle en regulering, minder kosten en meer toekomstinvesteringen zijn de krachtlijnen van ons beleid. Een mooi voorbeeld is de lancering van de Crelan mobile app, waarmee onze klanten via hun smartphone hun bankzaken kunnen beheren waar en wanneer ze dat willen.

De resultaten van 2014 weerspiegelen deze evolutie. Het resultaat van de Groep Crelan is bemoedigend, zeker wanneer we rekening houden met de bijzonder zware factuur van de bankenheffing. De commerciële activiteit was intens en het aantal aandeelhouders-coöperanten is met meer dan 25.000 gestegen. Het coöperatief kapitaal is toegenomen met bijna 200 miljoen euro.

Crelan is dan ook klaar om midden 2015 een 100% Belgische bank met een 100% coöperatieve verankering te worden. Het einddossier werd aan de NBB en de ECB voorgelegd.

De medewerkers hebben ervoor gezorgd dat de kosten onder controle bleven, ondanks de verstikkende factuurverhoging van de bankenheffingen. We moeten de volgende jaren de inspanningen om de cost income ratio te verlagen onverminderd aanhouden, dit om concurrentieel te kunnen blijven en om de rentabiliteit van ons coöperatief model naar de toekomst toe te verzekeren.

Terzelfder tijd zullen we de nodige investeringen realiseren om ons bankmodel aan te passen aan de snel wijzigende bankomgeving. Ondanks het oververzadigde Belgisch bankenlandschap zullen de komende jaren nieuwe spelers verschijnen. In deze omgeving zullen wij klaar staan voor onze klanten met een moderne bankservice en een menselijke, warme aanpak. Onze zelfstandige Crelan-agenten kennen de klanten persoonlijk en zullen ook in de toekomst zorgen voor advies op maat.

Crelan is een bank met een coöperatieve structuur en een coöperatief gedachtegoed. Meer dan ooit staan wij dichtbij onze klanten, dankzij onze lokale verankering, meer dan ooit zijn wij een bank op mensenmaat met een bijzondere focus op de land- en tuinbouw. Deze waarden verdedigen we al meer dan 75 jaar. Dit zullen we ook de komende jaren blijven doen.

Luc Versele
CEO Crelan

De Raad houdt eraan alle medewerkers te danken voor het bereikte resultaat, alsook voor de toewijding en de bijzondere inspanningen die zij hebben geleverd voor de verdere ontplooiing van de Groep Crelan.

GECONSOLIDEERD BESTUURSVERSLAG VAN HET BOEKJAAR 2014 VAN DE GROEP CRELAN

A. STRUCTUUR VAN DE GROEP CRELAN, AANDEELHOUDERSCHAP EN GROEISTRATEGIE

Structuur van de Groep Crelan

De NV Crelan en de erkende coöperatieve Kassen CVBA Lanbokas en SCRL Agricaisse, die hoofdelijk verbonden zijn, vormen samen, volgens artikel 239 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, een federatie van kredietinstellingen, waarvan de NV Crelan de centrale instelling is. Er is volledige solidariteit tussen de verschillende entiteiten van de Groep. Dit verklaart waarom de resultaten van de NV Crelan en de erkende coöperatieve Kassen worden geglobaliseerd.

De acht regionale coöperatieve vennootschappen vervolledigen de coöperatieve verankering van de federatie van kredietinstellingen en in hun statuten is tevens de solidariteit bepaald met de verbintenissen van de andere entiteiten.

Het coöperatief kapitaal van de erkende coöperatieve Kassen en van de regionale coöperatieve vennootschappen is in handen van meer dan 280.000 landbouwers en particulieren. Het Directiecomité van de NV Crelan voert het operationele beleid van alle voornoemde entiteiten.

Het geheel gevormd door de NV Crelan, haar erkende coöperatieve Kassen en de regionale coöperatieve vennootschappen wordt in dit verslag "Crelan" of "de Bank" genoemd, terwijl de bredere benaming "Groep Crelan" of "de Groep" verwijst naar alle entiteiten of dochtervennootschappen die hierna vermeld worden en die door volledige integratie in de consolidatie opgenomen zijn.

De erkende Kassen Lanbokas en Agricaisse bezitten, samen met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet - een coöperatieve vennootschap die toeziet op de coördinatie van de activiteiten van de erkende coöperatieve Kassen en op hun vertegenwoordiging in de NV Crelan - 50% van het totale aantal aandelen en 50% van de stemrechten in de NV Crelan.

De resterende 50% van de aandelen van de NV Crelan, is in handen van de SAS Belgium CA, een vennootschap naar Frans recht.

Het aandeelhouderschap van Belgium CA is samengesteld als volgt: 45% is in handen van de Caisse Régionale de Crédit Agricole Nord de France, 45% is in handen van de Caisse Régionale de Crédit Agricole du Nord Est en 10% is in handen van Crédit Agricole SA.

Op basis van een aandeelhoudersovereenkomst uit 2003 bezat Belgium CA tot 10 juni 2014 50% van de stemrechten in de NV Crelan en had ze recht op een dividend dat het dubbel bedroeg van het dividend dat aan de Belgische aandeelhouders werd uitgekeerd.

Begin 2014 hebben de Franse en de Belgische aandeelhouders in onderling overleg beslist deze bestaande aandeelhoudersovereenkomst niet te verlengen.

Op 22 april 2014 hebben de Franse en de Belgische aandeelhouders een akkoord gesloten waarbij is overeengekomen dat de Franse aandeelhouder zijn participatie in de NV Crelan, zijnde 50% van het totale aantal aandelen, zal overdragen aan de Belgische aandeelhouders.

De Nationale Bank van België heeft op 8 april 2014 beslist zich niet te verzetten tegen de overeengekomen kaderovereenkomst.

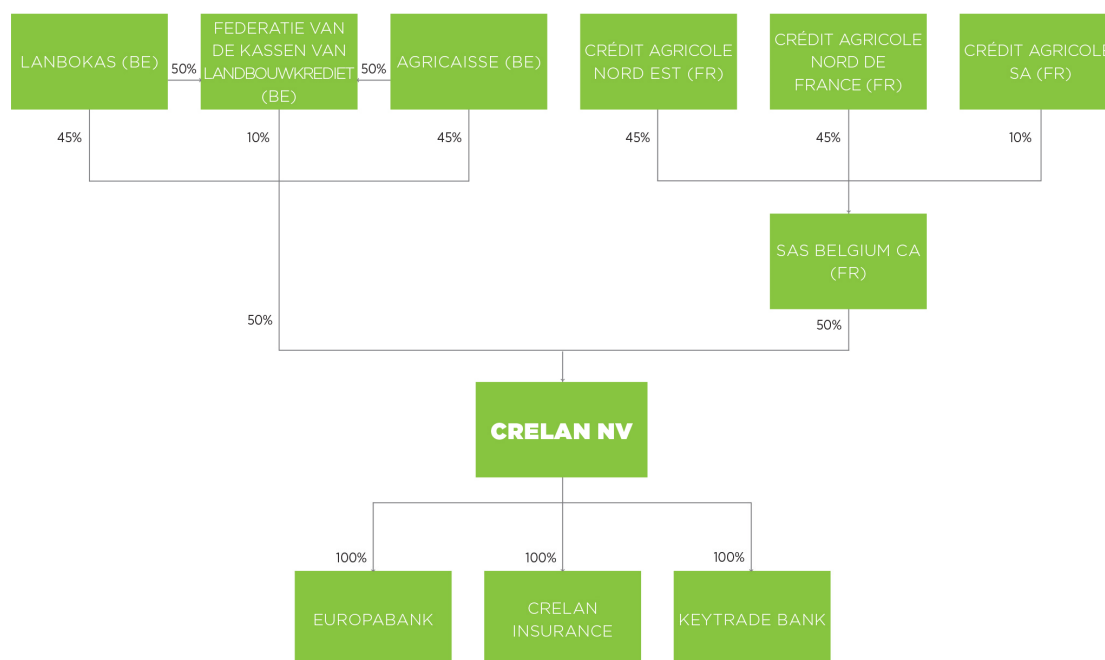
De overdracht wordt normaliter uiterlijk op 22 juni 2015 afgerond. De termijn kan worden gereduceerd indien de Belgische aandeelhouders sneller over de nodige middelen beschikken. De termijn kan ook in onderling akkoord tussen de aandeelhouders worden verlengd indien er meer tijd nodig is om de transactie te beëindigen. De toezichhoudende overheid, de Nationale Bank van België dient, vooraleer de operatie volledig wordt afgerond, haar akkoord te geven.

De transactie wordt door de Belgische aandeelhouders gefinancierd met eigen middelen. Om op groepsniveau te blijven voldoen aan de prudentiële vereisten inzake eigen vermogen en solvabiliteit diende Crelan, ingevolge deze operatie, het eigen vermogen te verhogen met +/- 200 miljoen EUR. Dit wordt gerealiseerd door het ophalen van bijkomend coöperatief kapitaal en door winstreservering. Op 31 december 2014 was er al meer dan 190 miljoen EUR aan extra coöperatief kapitaal opgehaald.

Door deze aandelenoverdracht wordt Crelan een 100% Belgische bank met een 100% coöperatieve verankering!

De rekeningen van de dochtervennootschappen van de NV Crelan, Europabank sinds 2004, Keytrade Bank sinds 2005, Crelan Insurance sinds 2007, en van de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet zijn inbegrepen in de consolidatieperimeter van de Groep Crelan krachtens het Koninklijk Besluit van 23 september 1992 over de geconsolideerde jaarrekening van de kredietinstellingen.

Het schema hierna geeft een vereenvoudigd overzicht van de structuur van de Groep Crelan. Duidelijkheidshalve werden de regionale coöperatieve vennootschappen in dit schema niet opgenomen.

Aandeelhouderschap en groeistrategie

In het kader van de externe groeistrategie, vonden in de periode tot eind 2011 drie acquisities plaats, één in 2004, één in 2005 en één in 2011. Enerzijds verrijkten deze acquisities de Groep Crelan met zeer specifieke cliëntengroepen en met een financiële spitstechnologie voor online beurs- en beleggingsverrichtingen, anderzijds zorgden ze ervoor dat de taille van de Groep voldoende groot werd om een gezonde en winstgevende toekomst uit te bouwen.

Zo is Crelan in 2004 voor 100% aandeelhouder geworden van Europabank en werd de overname van Keytrade Bank in verschillende fases uitgevoerd, van 2005 tot 2007. Sinds 2007 heeft de Bank een participatie van 100% in Keytrade Bank.

Crelan heeft gedurende verschillende jaren een diepgaande reflectie gevoerd over de te volgen strategie inzake zijn positionering als bankverzekeraar, wat geleid heeft tot een concreet resultaat. In maart 2007 werd de NV Landbouwkrediet Verzekeringen - in 2013 omgedoopt tot Crelan Insurance - opgericht. Crelan Insurance is een volledige dochter van de Bank, met als maatschappelijk doel de verkoop van eigen producten, hoofdzakelijk schuldsaldoverzekeringen die verbonden zijn met verschillende kredietvormen.

In 2009 heeft de Bank haar activiteiten uitgebreid met het discretionair vermogensbeheer of de Personal & Private Banking-activiteit.

Deze Personal & Private Banking-activiteit past in de groeistrategie van de Bank. Dat geldt ook voor de overname van de 5000 Private Banking-cliënten van ex-Kaupthing Belgium, volgens een overeenkomst die op 16 januari 2009 afgesloten werd met Kaupthing Bank Luxemburg.

In 2010 kreeg de afdeling "Ondernemingen" vorm en werd hiervoor een afzonderlijke directie gecreëerd. In 2012 werd deze afdeling geïntegreerd in de directie Kredieten. Vanuit deze afdeling wordt de dienstverlening aan ondernemingen gecentraliseerd, geoptimaliseerd en verder uitgebreid.

Diversificatie en groei vormen de rode draad doorheen de geschiedenis van de Bank, en dit resulteerde in 2010 in de ontwikkeling van Crelan Direct. Deze internetbankactiviteit maakt het mogelijk om, naast de traditionele kanalen en de bestaande Crelan-online-service, een aantal bankdiensten online aan te bieden, zoals het openen van rekeningen en het aankopen van een aantal financiële producten. Crelan beoogt hiermee een nieuw type van cliënteel te kunnen aantrekken, maar ook haar bestaande klanten nog beter te kunnen bedienen. In dit opzet werd in september 2014 ook de smartphone-applicatie 'Crelan Mobile App' ter beschikking van de cliënteel gesteld.

In 2011 werden de aandelen van Centea die voor 99,5% in handen waren van KBC overgenomen door Crelan. In 2012 kwam via een openbaar uitkoopbod ook de rest van de aandelen in handen van Crelan waardoor Crelan voor 100% eigenaar werd van Centea. Centea was een universele retailbank die werkte met een net van zelfstandige agenten. De strategie en het businessmodel van Centea leunden nauw aan bij die van de Bank en beide entiteiten werden op 1 april 2013 gefusioneerd tot één entiteit die de naam Crelan kreeg.

Dankzij deze operatie klom het aantal klanten van de Bank tot bijna één miljoen, verdubbelde het balanstotaal en werd het marktaandeel duidelijk opgekrikt.

Crelan heeft geen bijkantoren.

B. CORPORATE GOVERNANCE

Raden van Bestuur en Directiecomités

De Raad van Bestuur kwam in 2014 zeven keer samen. Onder de bevoegdheid van de Raad van Bestuur functioneren het Auditcomité, het Remuneratiecomité en het Strategisch Comité, dat de strategische krijtlijnen voor de Raad voorbereidt.

De Algemene Vergadering van 24 april 2014 bevestigde het ontslag van de heer Rik Duyck, die in zijn hoedanigheid van bestuurder-lid van het Directiecomité zijn mandaten heeft neergelegd met ingang van 1 september 2013 .

De Algemene Vergadering van 24 april 2014 heeft de hernieuwing van het mandaat van Deloitte als Commissaris-revisor goedgekeurd en dit voor een periode van drie jaar.

Ingevolge de stopzetting van de aandeelhoudersovereenkomst van 2003 en de kaderovereenkomst tussen de Belgische en de Franse aandeelhouders met betrekking tot de aandelenoverdracht werd het aantal mandaten van de Franse aandeelhouders in de Raad van Bestuur gereduceerd tot drie.

De Raad van Bestuur van 10 juni 2014 heeft dan ook kennis genomen van het ontslag van de voorzitter van de Raad van Bestuur, dhr. François Macé en van de bestuurders dhr. Thierry Aubertin en dhr. Gabriel Hollander.

De Raad van Bestuur van 10 juni 2014 heeft eveneens kennis genomen van het einde van het mandaat van dhr. Paul Phillips als Bestuurder-lid van het Directiecomité op 31 juni 2014. Dhr. Paul Phillips heeft beslist zijn activiteiten binnen de bank stop te zetten met ingang van 1 juli 2014. De Raad van Bestuur heeft beslist om Dhr. Jean-Paul Grégoire voor te stellen aan de Algemene Vergadering als bestuurder, lid van het Directiecomité.

Op 10 juni 2014 had eveneens een Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders plaats. Ingevolge de stopzetting van de aandeelhoudersovereenkomst en het kaderakkoord van aandelenoverdracht van 22 april 2014 werden de statuten van de NV Crelan aangepast. De Buitengewone Algemene Vergadering heeft tevens op voorstel van de Raad van Bestuur dhr. Jean-Paul Grégoire benoemd als bestuurder-lid van het Directiecomité, en dit voor een mandaat met een looptijd van 6 jaar, dat vervalt op de Algemene Vergadering in 2020.

In navolging op de statutenwijziging heeft de Raad van Bestuur tijdens een tweede vergadering op 10 juni 2014 dhr. Jean-Pierre Dubois aangeduid als Voorzitter van de Raad van Bestuur.

Het Directiecomité bestaat uit zes leden, waaronder de Voorzitter. De leden van het Directiecomité vormen een college. De Voorzitter van het Directiecomité draagt de titel Voorzitter van de Bank. Onverminderd de collegiale bevoegdheid van het Directiecomité worden de taken en bevoegdheden verdeeld onder de leden van het Directiecomité. Binnen de schoot van het Directiecomité werd één lid belast met het riskmanagement.

Wijzigingen ingevolge de Wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de Kredietinstellingen:

Aangezien Crelan NV overeenkomstig artikel 3 van deze wet als een significante bank wordt beschouwd, dienen ingevolge art 28-31 van deze wet in de schoot van de Raad van Bestuur de volgende vier comités te worden opgericht:

- Auditcomité,
- Risicocomité,
- Remuneratiecomité,
- Benoemingscomité.

Het Risicocomité en het Benoemingscomité dienen opgericht en functioneel te zijn tegen 31 december 2014.

Het Auditcomité bestond reeds en wordt voorgezeten door de heer Freddy Willockx, de onafhankelijke bestuurder, die dankzij zijn opleiding en uitgebreide ervaring op hoog niveau, over de vereiste competenties beschikt, zowel op boekhoudkundig vlak als op het vlak van audit.

De Raad van Bestuur heeft op 23 oktober en ingevolge het ontslag van de heer Thierry. Aubertin, de heer Yvan Hayez benoemd als lid van het Auditcomité. Naast de heren Fernand George en Yvan Hayez zal er nog één extra onafhankelijk bestuurder worden toegewezen aan het Auditcomité.

Ook de Voorzitter van de Raad van Bestuur, de Voorzitter van het Directiecomité en de directeur Interne Audit kunnen worden uitgenodigd op de vergaderingen van het Auditcomité.

Het Remuneratiecomité bestond reeds en wordt voorgezeten door de heer Freddy Willockx, als onafhankelijke bestuurder.

De Raad van Bestuur heeft op 23 oktober ook de heren Robert Joly en Hendrik Vandamme aangeduid als leden van het Remuneratiecomité.

De Voorzitter van de Raad van Bestuur en de Voorzitter van het Directiecomité kunnen worden uitgenodigd op de vergadering.

Het Benoemingscomité dat op 31 december 2014 opgericht en functioneel dient te zijn werd door de Raad van Bestuur voorlopig als volgt samengesteld: de heren Jean-Pierre Dubois, Fernand George, Yvan Hayez en Hendrik Vandamme.

Het Risicocomité dat op 31 december 2014 opgericht en functioneel dient te zijn werd door de Raad van Bestuur voorlopig als volgt samengesteld: de heren Freddy Willockx, Robert Joly en Fernand George.

Conform artikel 62 § 2 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en de controle op de kredietinstellingen en conform het reglement van de Nationale Bank ter zake, is de Bank verplicht de externe functies buiten de Groep Crelan uitgeoefend door haar bestuurders en effectieve leiders openbaar te maken. De Bank voldoet aan deze verplichting via een publicatie op de internetsite van Crelan (www.crelan.be).

Keytrade Bank

Bij Keytrade Bank bleef de samenstelling van het Directiecomité, dat uit drie leden bestaat, ongewijzigd.

De samenstelling van de Raad van Bestuur wijzigde in 2014 als volgt: aangezien het mandaat van de heer Eric de Keuleneer ten einde liep, besliste de Algemene Vergadering van 28 april 2014 om de heer Jan Annaert als onafhankelijke bestuurder aan te stellen voor een periode van zes jaar die eindigt tijdens de gewone Algemene Vergadering van 2020.

De Raad van Bestuur heeft op 12 december 2014 de heer Robert Joly aangesteld als bestuurder. Die benoeming dient tijdens de volgende Algemene Vergadering te worden bevestigd.

De Raad van bestuur kwam vijf keer bijeen.

De verschillende comités (Auditcomité en Bezoldigingscomité), opgericht door de Raad van Bestuur, zijn regelmatig samengekomen.

Ten slotte verlengde de Algemene Vergadering van 28 april 2014 het mandaat van Deloitte Bedrijfsrevisoren, vertegenwoordigd door de heer Philip Mayaert, als commissaris tot de gewone algemene vergadering van 2017.

Europabank

De Raad van Bestuur kwam in 2014 zeven keer samen.

De Raad van Bestuur heeft op zijn vergadering van 23 juni kennisgenomen van het ontslag van BVBA VCM, vertegenwoordigd door mevrouw Véronique Kislansky, als bestuurder. BVBA VCM zetelde sinds 2009 in de Raad van Bestuur. Op 15 december werd de heer Hendrik Vandamme door de Raad van Bestuur benoemd als bestuurder in opvolging van BVBA VCM.

De samenstelling van het Directiecomité blijft ongewijzigd.

Crelan Insurance

De Raad van Bestuur kwam in 2014 vier keer samen.

Op 1 juli werd de heer Paul Phillips, die met pensioen ging, vervangen door de heer Peter Venneman als CEO. De heer Peter Venneman, die ook in de Raad van Bestuur en het Directiecomité van de NV Crelan zetelt, is onder andere actuaaris van opleiding.

College van commissarissen

De geconsolideerde rekeningen van de Groep Crelan werden sinds 2005 gecontroleerd door de Kabinetten Deloitte en KPMG, die een college vormen. Op 24 april 2014 heeft de Algemene Vergadering het mandaat van Deloitte als commissaris hernieuwd en dit voor een periode van 3 jaar. Het kabinet Deloitte wordt hierbij vertegenwoordigd door de heer Philip Maeyaert en de heer Bernard De Meulemeester.

Er werd beslist om niet meer in college te werken en derhalve werd het mandaat van het kabinet KPMG niet hernieuwd.

Statutaire wijzigingen

Op 10 juni 2014 heeft de Buitengewone Algemene Vergadering der Aandeelhouders, ingevolge de stopzetting van de aandeelhoudersovereenkomst en de ondertekening van de kaderovereenkomst tot aandelenoverdracht tussen de Belgische en de Franse aandeelhouders, de statuten gewijzigd.

In de statuten werden onder meer de volgende artikelen gewijzigd: de artikelen in verband met de aandelencategorieën en alle artikelen die daarop allusie maken; de artikelen die dienden te worden aangepast met verwijzing naar de nieuwe bankwet alsook de artikelen met betrekking tot de samenstelling van de Raad van Bestuur.

Tijdens deze buitengewone Algemene Vergadering werd ook het bijzonder verslag overeenkomstig artikel 560 van het wetboek vennootschappen goedgekeurd met betrekking tot de schrapping van de aandelen categorieën.

Deugdelijk bestuur

Overeenkomstig de circulaire van 20 december 2011 van de NBB (Nationale Bank van België) over de evaluatie van de interne controle, heeft het management van de Bank zijn systeem van interne controle geëvalueerd en voert progressief een permanente tweedelijnscontrole in.

Het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle is gebaseerd op self-assessments van de directies van de Bank. De bedoeling is om na te gaan of deze voldoende 'compliant' zijn ten opzichte van het geldende reglementaire kader. Voor de vastgestelde punten die voor verbetering vatbaar zijn, werden maatregelen ter verbetering genomen. De entiteit Permanente Controle staat in voor de opvolging hiervan.

Het jaarverslag over de interne controle werd in februari overgemaakt aan de Nationale Bank van België.

Remuneratiebeleid

De Raad van Bestuur heeft in zijn midden een Remuneratiecomité opgericht dat belast is met het overmaken van aanbevelingen aan de Raad van Bestuur. De voorstellen van het Comité behelzen het pecuniair statuut van de uitvoerende en niet-uitvoerende leiders van de Bank en haar filialen, alsook het pecuniair statuut van de personen die verantwoordelijk zijn voor de onafhankelijke controlefuncties. Dit zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de Algemene Vergadering der Aandeelhouders.

Het Remuneratiecomité houdt bij zijn aanbevelingen rekening met de langetermijnbelangen van de aandeelhouders, investeerders en andere belanghebbenden van de Bank alsook met het algemeen belang.

Het Remuneratiecomité is zodanig samengesteld dat het een gedegen en onafhankelijk oordeel kan geven over het verloningsbeleid en de prikkels die daarvan uitgaan voor de risicobeheersing, de eigenvermogensbehoeften en de liquiditeitspositie.

Het Remuneratiecomité komt minstens eenmaal per jaar samen, en meer indien nodig, op vraag van de Voorzitter van dit comité, van een lid van het Remuneratiecomité, van de Voorzitter van het Directiecomité van de Bank of de Voorzitter van de Raad van Bestuur, na overleg met de Voorzitter van het Remuneratiecomité.

Op voorstel van het Remuneratiecomité heeft de Raad van Bestuur in december 2014 het remuneratiebeleid voor de effectieve en niet-effectieve leiders en voor het bezoldigd personeel aangepast om dit conform te maken aan de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen.

De vergoeding van de leden van het Directiecomité bevat een vast basisgedeelte en een variabele component. Voor het variabele gedeelte stelt het Remuneratiecomité elk jaar een bedrag voor in functie van het economisch resultaat van de Bank. Dit bedrag mag behoudens uitzonderlijke omstandigheden en met uitdrukkelijke beslissing door de Raad van Bestuur op voorstel van het Remuneratiecomité niet meer dan 30% van de basisvergoeding bedragen.

De ontslagvergoedingen worden berekend op basis van de basisvergoeding, exclusief variabel gedeelte en zijn beperkt tot maximaal 18 maanden vergoeding. In geval van overname of fusie kan die vergoeding hoger zijn. Indien de vergoeding hoger is dan 12 maanden of op gemotiveerd advies van het Remuneratiecomité hoger is dan 18 maanden dan dient de Algemene Vergadering hierover vooraf een goedkeuring te geven.

De niet-uitvoerende bestuurders hebben recht op een forfaitaire vergoeding.

Ook de Voorzitter van de Raad van Bestuur en de onafhankelijke bestuurder(s) ontvangen een jaarlijkse forfaitaire vergoeding.

In 2014 bedroeg de totale vergoeding van de bestuurders van de NV Crelan 3,1 miljoen EUR. De totale vergoeding van de bestuurders van de Groep Crelan beliep 6,1 miljoen EUR.

Toezicht op de toepassing van dit beloningsbeleid wordt uitgeoefend door Interne Audit.

C. RISK MANAGEMENT: EVOLUTIE VAN DE BELANGRIJKSTE OPDRACHTEN

De piramidale structuur van de comités voor Kredietrisico, Financiële risico's en Operationele risico's en de opvolging van de filialen die rapporteren aan het Global Risk Comité of rechtstreeks aan het Directiecomité, bleven ongewijzigd.

In het kader van operationele risico's werd een nieuw comité opgericht om een beter inzicht te krijgen in de informatica-risico's en meer bepaald naar beveiliging toe.

Algemeen Risk Management

De operationele structuren voor de opvolging van de risico's binnen de Bank zijn gecentraliseerd onder leiding van de Chief Risk Officer die lid is van het Directiecomité. In deze directie bevindt zich het departement voor de kredietrisicomodellering, de kredietrisico-opvolging en financiële risico-opvolging. De Chief Risk Officer is eveneens verantwoordelijk voor het departement ' Permanente Controle & Operationele Risico's '. Dit departement staat eveneens in voor de opvolging van de operationele risico's en dit omwille van de synergiemogelijkheden tussen de permanente controle en de incidentopvolging.

In september 2014 werden de analisten grote risico's geïntegreerd in de directie Risk Management. Eén van de taken van deze analisten is het uitbrengen van onafhankelijke en gemotiveerde adviezen in (krediet)dossiers die vanwege hun bedragen en/of risicograad een beslissing vereisen van het Directiecomité.

De nieuwe bankenwet voorziet de oprichting van een Risicocomité onder het voorzitterschap van een onafhankelijk bestuurder. De functionering van dit comité zal in 2015 verder worden geïmplementeerd.

Kredietrisico

Het beheersen van het kredietrisico blijft gebaseerd op het kredietbeleid enerzijds en op een systeem van scheiding van de machten in de kredietactiviteit anderzijds. Zo volgen verschillende comités de 'risk-appetite' op.

De bevoegdheden inzake krediettoekenning zijn verdeeld tussen het Directiecomité en het Kredietverbintnissencomité, en dit volgens bepaalde niveaus van kredietomloop en rating van de klanten. Bovendien is er ook een bevoegdheidsdelegatie binnen het kredietdepartement.

Het Krediettoezichtcomité is bevoegd voor het beheer van de kredietomloop, onder meer voor de kredieten op de 'kredietbewakingslijst'. Het Kredietprovisioneringscomité heeft de bevoegdheid om klanten in 'kwalitatieve default' te plaatsen, waardeverminderingen te bepalen en aan te passen, kredieten op te zeggen en schuldvorderingen af te schrijven.

In 2014 werden de directie Krediettoekenning en de directie Kredietbeheer gefuseerd. Het Kredietrisicocomité zorgt voor de omkadering van het meten en het opvolgen van de risico's.

De Centea-portefeuille werd in het eerste semester van 2013 naar de systemen van Crelan gemigreerd. Gelijktijdig werden het kredietbeleid en de kredietprocessen geharmoniseerd. Die zijn nu op een uniforme manier van toepassing in alle operationele entiteiten. De kredietlimieten werden geactualiseerd in het kader van het globale kredietrisico van de Bank en werden goedgekeurd door de Raad van Bestuur.

Het kredietrisico wordt beheerd aan de hand van ratingmodellen die een score toekennen aan elke kredietklant. De performantie ervan wordt regelmatig opgevolgd en de resultaten worden goedgekeurd door het Globale Risicocomité van Crelan. De rating van de klant is doorslaggevend voor de beslissingen inzake krediettoekenning en kredietbeheer.

De modellen werden toegepast op de ex-Centea-klanten. In 2014 is er een specifieke opvolging geweest om na te gaan of de modellen duurzaam performant blijven voor de hele kredietportefeuille. De resultaten waren positief.

In 2014 werd de nieuwe regelgeving inzake het eigen vermogen (CRD4) geïmplementeerd. Het gaat over de wijze van berekenen en rapporteren van de kapitaalvereisten in functie van de kredietrisico's waaraan de Bank is blootgesteld.

Renterisico, liquiditeitsrisico, marktrisico

Nadat in 2012 werd besloten om het financiële risico-opvolgingssysteem binnen de Groep Crelan uit te breiden naar alle entiteiten binnen de Groep, werd in 2013 gestart met de gecentraliseerde systematische opvolging van de financiële risico's voor alle bancaire entiteiten binnen de Groep. Op deze manier wordt via de financiële risico-opvolging de groepsstructuur verder versterkt en worden alle filialen operationeel geïntegreerd in het financieel beleid en de risico-opvolging van de Groep. Voor Crelan Insurance wordt enkel het tegenpartijrisico geïntegreerd in de opvolging op groepsniveau.

De belangrijkste risico-indicatoren zijn de globale Value at Risk voor alle financiële risico's, een vastrentende reverse cumulatieve gap voor het renterisico, de LGD-limieten (Loss Given Default) voor het tegenpartij- en landenrisico en de observatieratio's van de NBB voor het liquiditeitsrisico.

De scope van het VaR-model (Value at Risk), dat volledig binnen het departement RMF (Riskmanagement Finance) werd ontwikkeld, omvat alle financiële risico's van de volledige Groep. Dit zowel onder normale (i.e. VaR-berekening), als onder stressomstandigheden. Omwille van het belang van dit model werd het eind 2012 door een gespecialiseerd extern bureau in detail gevalideerd. In 2014 werden geen nieuwe type producten aangekocht in de portefeuille en was er dus geen aanpassing aan noch ontwikkeling vereist voor het bestaande VaR-model.

Het ALM-departement is verantwoordelijk voor de opvolging van het renterisico, optierisico en liquiditeitsrisico binnen de bank. De ontwikkeling van de modellen die dienen voor de identificatie, analyse, bewaking en rapportering van het renterisico, optierisico en liquiditeitsrisico binnen de bank gebeurt door het ALM-departement. De afdeling RMF daarentegen heeft de rol van validator van deze modellen.

In 2013 werd een framework opgezet voor de controle van financiële limieten, namelijk de controle van de limieten op de financiële portefeuille en van de limieten op de vastrentende gap. In 2014 werden deze controles uitgebreid naar een inhoudelijke controle van het renterisico dat door de vastrentende gap wordt gemeten en door ALM wordt gerapporteerd. Zowel de interne vastrentende gap als de reglementaire rapportering van het renterisico worden door RMF gecontroleerd. Verder werd er in 2014 ook een volledige controle opgezet van de door ALM gerapporteerde reglementaire liquiditeitsratio (i.e. NBB-ratio).

De verantwoordelijkheid voor het beheer en rapportering van de financiële risico's, alsook de controle van de geldende limieten liggen in eerste instantie bij de diverse business-lijnen zelf. RMF is verantwoordelijk voor de tweedelijnscontrole van deze financiële limieten. Het betreft hier een bijkomende onafhankelijke validatie door RMF van de gerapporteerde gegevens door ALM en Financieel Beleid met als doel de kans op foutieve rapporteringen aan de regelgevende instanties, het Financieel Comité, het Directiecomité of de Raad van Bestuur uit te sluiten.

Operationele risico's

In 2014 heeft Crelan de modernisering en de reorganisatie van haar mechanisme van beheer van de operationele risico's voortgezet. Deze activiteit wordt uitgevoerd door het departement CPRO (Permanente controle en Operationele risico's).

Het algemeen kader van sturing van de operationele risico's kende in 2014 een nieuwe evolutie door de herziening van de toepasbare limieten die werden goedgekeurd door de Raad van Bestuur.

Een waarschuwingsmechanisme bestaat om belangrijke operationele incidenten op te sporen. Dit mechanisme diende tijdens het vorige boekjaar niet te worden geactiveerd.

Ter herinnering, Permanente Controle stelt ook sleutelindicatoren in werking om na te gaan in hoeverre processen risicogevoelig zijn en om de kwaliteit van de meldingen van incidenten door de verschillende departementen op te volgen.

Op hiërarchisch vlak hangt het departement CPRO af van de Risk Manager die op zijn beurt ressorteert onder de Chief Risk Officer (CRO).

Een Comité OpRisk, samengesteld uit de belangrijkste actoren van het beheer van de operationele risico's, verzekert de sturing van deze risico's. Dit comité vergadert om de zes weken en maakt de balans op van de markante feiten en de te ondernemen acties.

Naast dit comité werd er ook een IT-riskcomité opgericht onder het voorzitterschap van Risk Management.

Op functioneel vlak kan de beheerder van de operationele risico's rekenen op een netwerk van een dertigtal correspondenten die actief zijn in de verschillende domeinen van de Bank. De correspondenten werden opnieuw bewust gemaakt van het belang van de rapportering van de operationele incidenten van hun processen.

In 2014 heeft CPRO de erkende operationele incidenten geïventariseerd, gerapporteerd en opgevolgd. Crelan heeft in dit boekjaar geen belangrijk operationeel verlies geleden.

Om een systematische opvolging van de naleving van de geldende regels tussen agent en de Bank te kunnen verwezenlijken, heeft de afdeling Inspectie het Crelan Charter geïntroduceerd. Het is een systematische opvolging, verduidelijking en precisering van de voornaamste afspraken.

Integriteitbeleid

In 2014 is intensief verder gewerkt aan een aantal maatregelen die opgestart zijn in 2013 in het kader van witwaspreventie, meer bepaald met betrekking tot cliëntenidentificatie, de opvolging van repatriëring van gelden uit het buitenland en de verhoogde waakzaamheid voor cashtransacties.

In de periode mei-juni werden op vier locaties opleidingssessies voor agenten gehouden, waarbij in het bijzonder de richtlijnen rond cashtransacties en detectie van atypische verrichtingen in herinnering gebracht werden. Aan diezelfde onderwerpen werden meerdere interne circulaire's gewijd, waarin met concrete voorbeelden de geldende richtlijnen zijn toegelicht.

Hoewel 2013 voor cliënten het laatste jaar was voor fiscale regularisatie, werden in de nasleep van de vele regularisatie-aanvragen ook in 2014 nog een aanzienlijk aantal repatriëringdossiers behandeld. Rekening houdend met de verstrenging van de antiwitwaswetgeving inzake ernstige fiscale fraude, werd een verhoogde waakzaamheid aan de dag gelegd voor detectie van verrichtingen die verband kunnen houden met repatriëring.

De procedures voor cliëntenidentificatie werden bijgestuurd en leggen nu het verplicht elektronisch inlezen op van Belgische identiteitskaarten zowel voor nieuwe klantenrelaties als voor actualisatie van bestaande identificatiegegevens.

De agenten werden via een e-learningpakket gesensibiliseerd voor de bescherming van de beleggers in het kader van de Europese MiFID-richtlijn.

Audit

De Bank beschikt over een onafhankelijke auditfunctie. Het is de taak van Audit om de interne controle te bevorderen en in derde lijn toe te zien op de performantie en de effectieve toepassing van het bestaande controlesysteem. Audit evalueert of de risico's die de Bank loopt adequaat geïdentificeerd, geanalyseerd en ingedekt zijn.

De scope van Audit omvat het geheel van de Groep Crelan. Voor sommige filialen of bijkantoren worden de auditactiviteiten geheel of gedeeltelijk toevertrouwd aan een lokale (interne of externe) auditdienst.

Binnen de Groep werd een geüniformiseerde auditmethodologie uitgerold.

De algemene missie en de waarden van het departement Audit worden beschreven in het Auditcharter. De rollen en verantwoordelijkheden in het Auditcharter en het Auditcomitécharter werden gefinetuned in het kader van de nieuwe Bankenwet van 25 april 2014.

Daarenboven worden de specifieke modaliteiten van de outsourcing van de interne-auditfunctie van Keytrade Bank aan het departement Audit van Crelan toegelicht in een Service Level Agreement.

In de context van een 'Risk Based Auditing'-aanpak heeft het departement Audit in 2014 ook het "Audit Universum" geüpdatet naar aanleiding van nieuwe reglementeringen of nieuwe of gewijzigde activiteiten.

De opdrachten van Audit die het voorbije jaar uitgevoerd werden, hadden betrekking op verschillende domeinen: onder meer op Bazel II, Kredieten, Risk Management en Compliance.

Het departement Audit voert de opvolging uit van de correctieve acties. De status van de auditaanbevelingen wordt regelmatig opgevolgd en gerapporteerd, zowel aan het Directiecomité als aan het Auditcomité.

Het departement Audit van de Bank rapporteert over het geheel van de auditactiviteit binnen de Groep aan het Auditcomité van de moedermaatschappij.

Het Auditcomité is in 2014 vier keer samengekomen. Het heeft zich gebogen over de organisatie van het systeem van interne controle van de Bank en over de werking van Audit, Risk Management, Inspectie, Permanente Controle & Operationele Risico's en Compliance, maar eveneens over de toezichtactiviteiten die uitgeoefend worden binnen de Auditcomités van de dochters Europabank, Keytrade Bank en Crelan Insurance.

Binnen de Groep werden de auditmethodologie en de rapportering aan het Auditcomité geüniformiseerd.

Inspectie van het Net

De opdracht van de afdeling Inspectie is gericht op het voorkomen van feiten die het vertrouwen tussen de klant, de agent en de Bank zouden kunnen schaden.

Dit gebeurt door controles op volgende vlakken:

1. toezicht op de financiële gezondheid van de agentschappen;
2. toezicht op het administratieve en boekhoudkundige beheer van het agentschap;
3. toezicht op de naleving van wetten, regelgevingen en procedures in de verkoop-organisatie van de Bank;
4. toezicht op de kwaliteit van de ondersteuning van de klanten.

Inspectie ontwikkelde een kwaliteitsmodel dat aan elk agentschap een volwaardige risicoscore kan toekennen. Dit maakt het mogelijk een gedifferentieerde controle-aanpak te organiseren. Zowel de frequentie van de controles als de omvang van de steekproefcontrole zijn bepaald in functie van de scoring van het betrokken agentschap.

Het agentennet wordt op regelmatige basis gecontroleerd via standaardinspecties, bijkomende kascontroles en eventuele ad hoc thema-inspecties. Daarnaast worden de transacties in de kantoren op periodieke wijze gecontroleerd door dossierbeheerders op de zetel.

De vaststellingen tijdens de controles worden in eerste instantie opgevolgd via het COK (Comité Opvolging Kwaliteitsmodel). Het COK is een intern overlegorgaan binnen Inspectie dat de lopende dossiers bespreekt en de passende maatregelen voorstelt.

Indien de oplossing voor een probleem afdelingsoverschrijdend is, zal het dossier vanuit het COK doorverwezen worden naar het BAC (Bemiddelings- en Adviescomité) dat samengesteld is uit vertegenwoordigers van verschillende afdelingen en beschikt over een grotere beslissingsbevoegdheid. De resultaten van de besprekingen in het BAC-comité worden gerapporteerd aan het Directiecomité en het Auditcomité.

Om een systematische opvolging van de naleving van de geldende regels tussen agent en de Bank te kunnen verwezenlijken, introduceerde Inspectie het Crelan Charter. Het is een systematiek van opvolging, verduidelijking en precisering van de voornaamste afspraken.

Door deze instructies te volgen, zal de agent in principe automatisch:

- de witwaswetgeving respecteren;
- de MiFID-reglementering correct uitvoeren;
- bijzondere mechanismen vermijden;
- de FSMA-aanbevelingen correct naleven.

Inspectie staat tevens in voor een aantal punctuele en gevoelige onderzoeken zoals: voorafgaande screening en advies met betrekking tot kandidaat-agenten, voorafgaande screening en advies met betrekking tot kandidaat-agentschapsmedewerkers, behandeling van klachten waarbij een medewerker van een verkooppunt betrokken is (agent en/of agentschapsmedewerker), saldobestemmingen, speciale onderzoeken in het kader van fraudepreventies, controles na hold-ups, ..

D. KRACHTLIJNEN EN COMMERCIEEL BELEID

Human Resources

Op 31/12/2014 maken 1.464 personeelsleden deel uit van de Groep Crelan waarvan er 995 voor Crelan werken, 12 voor Crelan Insurance, 136 voor Keytrade Bank en 321 voor Europabank.

Als bij het bezoldigd personeel in de verschillende entiteiten van de Groep de 2.053 medewerkers gevoegd worden die, over een procuratie beschikken om voor de Bank op te treden onder het statuut van gedelegeerd agent of als bezoldigde van een agent in een agentschap, bedraagt het totaal aantal medewerkers voor de Groep Crelan 3.517 personen.

Niettegenstaande een globale daling van het personeelsbestand, voornamelijk door de niet vervanging van pensioengerechtigde medewerkers, werden in 2014 40 nieuwe medewerkers, waarvan 25 met een contract van onbepaalde duur en 15 met een contract van bepaalde duur, verwelkomd bij Crelan.

Op het vlak van het HR-beleid en de concrete realisaties in 2014, lag het accent op:

- de informatisering van HR-processen door de implementatie van een geïntegreerd personeelsinformatiesysteem;

- het aanmoedigen en intensiveren van de klantgerichtheid en het verhogen van de betrokkenheid van medewerkers via diverse projecten;
- het detecteren, opvolgen en ontwikkelen van de competenties en het potentieel van de medewerkers in functie van loopbaanmanagement;
- de profilering van Crelan als attractieve werkgever op de externe arbeidsmarkt en een doeltreffende integratie van nieuwe medewerkers;
- een geïntegreerde organisatie voor home- en satelliteworking gericht op een kwaliteitsvolle en efficiënte interne werking in combinatie met een gezond evenwicht werk/privé;
- de oprichting van een werkgroep van medewerkers 'Enjoy@Crelan' voor socio-culturele activiteiten;
- de harmonisatie en implementatie van een passend opleidingsaanbod voor agenten en voor medewerkers van agenten en van de hoofdzetel.

1. Geïntegreerd personeelsinformatiesysteem

In 2014 werd een uitgebreid onderzoek gevoerd naar de mogelijkheden om de HR-processen te informatiseren met het oog op de optimalisering van een kwaliteitsvolle HR-dienstverlening en efficiëntie.

De nodige voorbereidingen werden getroffen om de bestaande HR-software voor de loonberekening en het HR-data- en informatiesysteem te vervangen en om de informatisering van HR-processen nog verder op te voeren aan de hand van een nieuwe geïntegreerde informatica-oplossing 'My Talent Tool'.

Centraal staat een vlot beheer van data via de volledig geïntegreerde toepassingen en via de uitbouw van de 'employee self service-tool' en 'management self service-tool' om op die manier de HR-communicatie efficiënt en doeltreffend te ondersteunen.

De analyse, voorbereiding, configuratie en implementatie van een aantal modules werd eind 2014 succesvol afgerond en het project verloopt gefaseerd verder in de eerste jaarhelft van 2015.

Meer concreet focust de toepassing 'My Talent Tool' op de volgende processen en modules:

- "performance" dat toelaat om het evaluatie- en feedbackproces tussen leidinggevenden en medewerkers alsook het afspreken van ontwikkelingsplannen en jaarobjectieven in de organisatie op een accurate wijze te organiseren en op te volgen;
- 'learning' waardoor het mogelijk wordt om het opleidingsaanbod voor het personeel en de medewerkers in de agentschappen op een volledig geautomatiseerde wijze te beheren en om op een vlotte manier onder meer e-learning aan te bieden;
- 'recruiting' in functie van het automatiseren van het beheer en de opvolging van het rekruterings- en selectieproces met een link naar de sociale media en met het oog op een vlotte communicatie met kandidaat-medewerkers;
- 'succession' in functie van een accuraat en efficiënt beheer van talent- en loopbaanmanagement.

2. Klantgerichtheid en het verhogen van de betrokkenheid van de medewerkers

Met het oog op het versterken van een klantgerichte attitude binnen de bank werd in 2014 het project "T4C" (together for our clients) opgezet.

T4C omvat 3 deelprojecten:

- 'klantgericht communiceren' legt het accent op het optimaliseren van elke vorm van communicatie met de klant;
- 'de klant vindt zijn weg' met als doel de klant op een accurate wijze wegwijs te maken in de organisatie van de bank zodat hij snel de juiste informatie krijgt;
- 'klantgericht denken en doen' wil een cultuur initiëren van continue verbetering van de interne werking in functie van de behoeften van de klant.

Dit laatste deelproject werd vormgegeven met de actieve betrokkenheid van alle medewerkers van Crelan. Alle teams binnen de bank engageerden zich om de eigen werking te verbeteren, vertrekkend vanuit de behoeften van (interne en externe) klanten.

De implementatie van deze verbeterpunten wordt verdergezet in 2015.

In aansluiting van het project "T4C" hebben alle directeurs en hogere kaderleden stages in de kantoren gevolgd. De uitwisseling van ideeën en ervaringen heeft geleid tot voorstellen ter verbetering van de dienstverlening aan de cliënteel. Verschillende voorstellen zijn voor implementatie opgenomen in het tactisch plan van 2015.

3. Detectie, opvolging en ontwikkelen van talenten van medewerkers binnen de context van een loopbaan bij Crelan

In 2014 werd vormgegeven aan de zogenaamde "HR Review" dat erop gericht is om het talent van medewerkers binnen de bank en de aanvullende ontwikkelingsnaden in kaart te brengen en de nodige acties in het kader van loopbaanmanagement te ondernemen.

4. Externe arbeidsmarkt en onthaal van nieuwe medewerkers

In 2014 werden nieuwe initiatieven gerealiseerd in functie van employee branding via profilering op de externe arbeidsmarkt en rekrutering via LinkedIn, via intensivering van contacten met onderwijsinstellingen en via jobbeursdeelname.

Actieve betrokkenheid bij de bank van bij het begin van de loopbaan en een kwaliteitsvolle integratie van medewerkers zijn bij Crelan erg belangrijk. Met dit doel voor ogen werd in 2014 een nieuw introductieprogramma "Crelan-intro" ontwikkeld. Dit programma wil de nieuwe medewerkers meteen wegwijs maken in alle disciplines binnen de bank en ze oriënteren in functie van een brede ontwikkeling die een klantgerichte werking ondersteunt.

5. Welzijn

In 2014 werd een enquête georganiseerd bij alle leidinggevendenden en alle medewerkers met betrekking tot home- en satelliteworking. Deze bevraging resulteerde in een nieuwe policy die gericht is op een kwaliteitsvolle werkorganisatie gecombineerd met een gezond evenwicht werk/privé en met het welzijn van de medewerkers.

Het personeel werd, in de lijn van de coöperatieve waarden, actief betrokken bij projecten om in een post fusiecontext de samenwerking en de teamspirit te bevorderen. Dit gebeurde via tal van initiatieven die door de medewerkers zelf werden genomen en door de bank werden ondersteund. Hierbij lag het accent op de sociale waarden en de fun op de werkvloer.

In 2014 organiseerde de werkgroep 'Enjoy@Crelan', die samengesteld is uit medewerkers, onder andere een familiedag voor het personeel en hun familieleden, een aantal sportieve events en attenties voor personeelsleden en hun kinderen. Daarnaast werd specifieke steun verleend ten behoeve van personeelsleden.

6. Opleiding en vorming

Na de fusie en de specifieke opleidingsinspanningen in het kader van de migratie van de business (kantoren en hoofdzetel) naar nieuwe IT-toepassingen in 2013, was 2014 vooral gericht op de harmonisatie van het permanent opleidingsaanbod zowel voor (nieuwe) medewerkers zonder bankervaring in de agentschappen als voor meer ervaren medewerkers. Essentieel daarbij was de ontwikkeling van opleidingen waarbij kennis van de producten, de procedures en de applicaties op een geïntegreerde wijze worden aangeboden.

Dit is een eerste stap in de uitwerking van geïntegreerde opleidingen die maximaal aansluiten bij de reële context van de werkomgeving en de behoeften van de deelnemer op didactisch vlak. In 2015 wordt het opleidingsaanbod vanuit deze invalshoek verder vormgegeven.

De focus op klantgerichtheid kreeg ook in het opleidingsaanbod 2014 voor de hoofdzetel concreet vorm. Behoudens het permanente vormingsaanbod dat werd uitgebreid met een klantgerichte opleiding, lag het accent in 2014 immers op kennisverruiming en brede ontwikkeling (via demosessies en teamopleidingen op maat). Dit met het oog op het verhogen van de kwaliteit van de service voor de klant.

In 2014 werd ook gestart met een opleidingstraject voor nieuwe leidinggevenden en leidinggevenden met beperkte ervaring. Gezien het belang van een sterk leidinggevend kader gaat Crelan in 2015 bewust verder met de uitbouw van managementondersteunende vormingsactiviteiten.

Maatschappelijke projecten

Als coöperatieve bank wil Crelan ook een maatschappelijke rol vervullen. Dat doet ze op verschillende domeinen: landbouw, sportsponsoring, mecenaat en liefdadigheid.

Steun aan de landbouw

Crelan werd in 1937 opgericht als bank voor de landbouw en heeft sinds de jaren zestig een partnership met de coöperatieve Kassen die ook als steun voor de landbouw ontstaan zijn. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Crelan, tot op de dag van vandaag, een zeer bijzondere band heeft met de land- en tuinbouwsector. Deze sterke verbondenheid met de landbouwsector komt ook tot uiting in een aantal duurzame engagementen van de bank binnen deze sector.

Crelan Leerstoel

In 2014 werd de Crelan Leerstoel "innovatie in duurzame landbouw" opgericht aan de Universiteit Gent. Deze leerstoel wil nagaan hoe de kennis over de primaire sector, die beschikbaar is aan de faculteit bio-ingenieurswetenschappen, beter kan worden gevaloriseerd en omgezet in daadwerkelijke innovatie. De faculteit en Crelan hopen op die wijze het innovatiepotentieel van de landbouw zowel in Vlaanderen, op nationaal vlak als wereldwijd te versterken en natuurlijk ook het onderzoek om dit mogelijk te maken te stimuleren.

Crelan Agri Academy

In 2013 werd op initiatief van het Directiecomité de Crelan Agri Academy, een kennis- en opleidingscentrum, opgericht. In 2014 verzorgde de Agri Academy in samenwerking met het CCAB (Centrum voor Agrarische Boekhouding) diverse opleidingen georganiseerd voor de medewerkers en de agenten van de bank, gaande van de elementaire landbouwkennis, over VLIF- en ISA-wetgeving, sessies over het nieuwe GLB-beleid en een fel gesmaakte rondetafelconferentie over de overname van grootschalige land- en tuinbouwbedrijven.

Crelan Awards

Sinds 2007 reikt Crelan tweemaal Awards uit aan studenten die een verdienstelijk eindwerk gemaakt hebben in het domein van de rurale economie. Het voorbije jaar heeft Crelan nagedacht over een modernisering en aanpassing van het concept. Als gevolg hiervan krijgen de Awards een nieuwe naam: de "Crelan Agri Innovation Awards", waarbij de nadruk meer komt te liggen op innovatie en praktijkgerichtheid, dit in de lijn van de Crelan Leerstoel. De Crelan Agri Innovation Awards worden verder tweemaal uitgereikt, afwisselend in Vlaanderen en Wallonië. In 2015 vindt de uitreiking plaats in Gent.

Landbouwvertrouwensindex

Sinds 2007 peilt Crelan elk jaar naar het vertrouwen van de landbouwers in de toekomst van hun sector. Naar aanleiding van de 80ste editie van de Beurs voor landbouw, bosbouw en agrovoeding in Libramont, waar Crelan voor de 40ste keer als hoofdsponsor aanwezig was, stelde de bank de 8ste editie van de vertrouwensindex voor. Aan de hand van deze unieke peiling maakt Crelan een stand van zaken op van de belangrijkste thema's die leven in de sector. In 2014 stelden we een algemene stijging van het vertrouwen in de sector vast.

Evenementen en beurzen voor land-en tuinbouw

In 2014 was Crelan aanwezig als hoofdsponsor of medesponsor op diverse manifestaties in de land- en tuinbouwsector zoals : Libramont, Agridagen in Geel, Agro-Expo in Roeselare, Foire de Battice, Foire Agricole de Tournai alsook op diverse locale evenementen in de land -en tuinbouwsector.

Crelan is ook de trouwe partner van het grootste landbouwsalon van het land, Agribex. In 2013 vernieuwde de bank haar samenwerking met Fedagrim en ze blijft ook voor de komende jaren hoofdsponsor van het salon.

Mecenaat

Sinds 1998 voert Crelan een actief mecenaatbeleid: ze organiseert tentoonstellingen in de inkomhal van de hoofdzetel waarbij ontluikende kunstenaars hun werk kunnen tonen aan het grote publiek. Op die manier krijgen ze de kans om te groeien in hun vak. Om hen verder een duwtje in de rug te geven, organiseert Crelan bij elke tentoonstelling een vernissage waar zakenrelaties, kunstliefhebbers, personeelsleden en de gespecialiseerde pers op uitgenodigd worden. De bank biedt de artiesten ook de nodige logistieke steun bij de realisatie van hun uitnodigingen en folders.

Om deze startende kunstenaars extra te steunen, koopt Crelan ook regelmatig zelf werken van deze artiesten aan. Ze worden gebruikt om de verschillende ruimtes van de bank stijlvol aan te kleden.

Liefdadigheid

Zoals elk jaar heeft Crelan ook een aantal liefdadigheidsprojecten gesteund. Het gaat om enkele projecten, waarbij ook de medewerkers van Crelan betrokken worden. Een liefdadigheidsproject is voor Crelan meer dan het storten van geld, het betekent een engagement, van de bank én van de medewerkers.

Sportsponsoring

Sinds 2014 is Crelan de hoofdsponsor van Crelan AA Drink, het eerste professionele veldritteam in België dat de band met de fans en de volgers heel concreet wil versterken. De liefhebbers kunnen immers gratis aansluiten bij de ploeg en doorheen het seizoen tal van voordelen genieten. Op die manier wil de bank het veldrijden nog dichter bij de liefhebbers brengen. Crelan is een bank op mensenmaat, een bank die dicht bij haar klanten staat. Dit project sluit daar perfect bij aan. Het concept van de ploeg rond Sven Nys en Sven Vanthourenhout slaat duidelijk aan. Vermeldenswaardig is dat Sven Nys in 2014 aan zijn uitgebreid palmares een nieuwe Belgische kampioenstitel wist toe te voegen.

Crelan heeft sinds 2011 haar naam ook verbonden aan de Belgische atletiek, met de sponsoring van publiekslievelingen Jonathan en Kevin Borlée. Sinds 2013 prijkt de naam van de bank op de startnummers van alle Belgische atleten en in 2014 ging de bank nog een stap verder. Crelan werd hoofdpartner van de Belgian Tornados (de ploeg van de 4 x 400 meter heren), ze werd hoofdpartner van de Belgische Atletiekbond en shirtsponsor van onze nationale atletiekploeg.

Enerzijds steunt de bank dus de grote namen in de Belgische atletiek en op die manier promoot ze de sport als dusdanig, anderzijds zet de bank in op het steunen van iedereen die atletiek wil beoefenen in clubverband. Ook hier zijn teamspirit en doorzettingsvermogen de kernbegrippen en ook hier kiest Crelan met de broers Borlée bewust voor atleten die zich graag identificeren met de coöperatieve waarden van de bank.

Ook in het basketbal bleef Crelan niet afwezig. Crelan is één van de hoofdsponsors van Okapi Aalstar. Deze basketbalploeg uit Aalst, beroemd omwille van het enthousiaste en familiale onthaal zorgde voor een spannend verloop van de competitie en dit tot in de finale van de play-offs.

Commercieel net

Na de fusie in april 2013 was 2014 voor Crelan het eerste volledige jaar waarin de bank onder haar nieuwe uniforme merknaam actief was. Dit betekende dan ook dat de laatste etappe van de harmonisering binnen het agentennet diende te worden afgewerkt. Het post-migratie en post-fusie luik werden dan ook volledig aangepakt.

Zoals gepland en verwacht hebben deze belangrijke projecten geen invloed gehad op de uitvoering van het tactisch plan voor 2014. Het is een bijzonder sterk jaar in productie geworden en dat in een competitieve markt met steeds dalende rentevoeten.

Op 31 december 2014 telt de Groep Crelan 778 agentschappen, dat zijn er 53 minder dan eind 2013. De daling van het aantal agentschappen in de loop van 2014 is te verklaren door de samenwerking en de fusie van een aantal agentschappen van ex-Landbouwkrediet en ex-Centea die zich in elkaars nabijheid situeerden.

Behoudens de agentschappen van de zetels in Brussel en Antwerpen, die worden geleid door bezoldigde medewerkers, worden alle 730 verkooppunten van de NV Crelan gerund door zelfstandige agenten. Eind 2014 zijn de agentschappen uitgerust met 230 selfbanks, waarvan 37 cashless.

Europabank beschikt over 47 agentschappen, gelegen in de stedelijke centra en allemaal gerund door bezoldigden.

De volledige activiteit van Keytrade Bank is toegespitst op onlineverrichtingen. Keytrade Bank beschikt, met uitzondering van een kantoor op de hoofdzetel, dan ook niet over agentschappen.

Naast het traditionele net van zelfstandige agenten heeft de Bank in 2014 het online verkoopkanaal "Crelan Direct" verder ontwikkeld. In 2014 werd de smartphone-applicatie 'Crelan Mobile' ter beschikking van de cliënteel gesteld.

Nieuwe IT-ontwikkelingen

In tegenstelling tot het fusiejaar 2013 waren er in 2014 geen zware in het oog springende banktransformaties op IT-vlak, maar wel tientallen projecten verspreid over een veelheid van bancaire domeinen.

Ook in 2014 was er een sterke aandacht voor door de regelgevers opgelegde verplichtingen. Zo heeft IT wat dit betreft onder meer projecten afgewerkt in de context van MiFID, Fatca, Solvency II, de wetgeving op de nieuwe spaarrekeningen, de EU Capital Requirements Directive, enz.

Een belangrijk aandachtspunt was het afronden van de voorziene en reeds gestarte wijzigingen in de boekhoudsystemen.

Langs de kant van de agentschapstoepassingen werd onder andere ingezet op een verbeterde automatisering van de kredietverwerking.

De cliënteel zag zijn interactieve mogelijkheden verruimd door het introduceren van de eerste bankautomaten met recycling functie, maar een nog grotere blikvanger was uiteraard de zeer succesvolle lancering van de Crelan Mobile App voor Iphone- en Android- toestellen.

In 2014 startte ook het Share-project. Dit project voorziet in een nieuw mail- en samenwerkingsplatform gebaseerd op Microsoft-tools. Het project behelst meer dan louter het upgraden van bestaande software. Crelan investeert immers ook in nieuwe performante en moderne communicatietools die de manier van samenwerken en kennisdelen tussen de medewerkers zullen optimaliseren en de klantgerichtheid zullen ondersteunen. De eerste testgroepen werden gestart eind 2014 en de realisatie van de volledige uitrol is gepland in het eerste semester van 2015.

Op de backoffices werd de vernieuwing gestart van het 'incident management process' gebruikmakend van een nieuwe toolset.

Op IT-technisch vlak waren er onder meer de verhuis van één van de twee datacenters, een herziening van het netwerkbeheer, de uitbesteding van bepaalde centrale printactiviteiten en de vernieuwing van de centrale office printers die gestart werd eind 2014.

Synergieën

De gerealiseerde commerciële synergieën van de afgelopen jaren tussen de verschillende entiteiten van de Groep werden voortgezet. De Bank commercialiseert leasings van Europabank, terwijl Europabank woonkredieten van de Bank verkoopt. Elke entiteit heeft een directe toegang tot het platform van Keytrade Bank, die optreedt als broker voor beursverrichtingen. Europabank treedt dan weer op als centraal punt voor het binnenlands betaalverkeer.

Sinds Crelan Insurance haar activiteiten opgestart heeft, verkoopt ze haar financiële verzekeringsproducten via het agentennet van de Bank.

Sinds oktober 2009 commercialiseert ook Europabank de financieringssaldoverzekering van Crelan Insurance. Daarvoor stelde de Bank de IT-modules voor de onderschrijving van dit type schuldsaldoverzekeringcontracten ter beschikking van Europabank.

De samenwerking met Econopolis Wealth Management, de beheersvennootschap rond Geert Noels, werd verdergezet. Crelan en Keytrade Bank boden reeds de beveks Crelan Fund EconoFuture en Crelan Fund EconoNext aan. In 2013 kwam daar een derde compartiment bij, Crelan Fund EconoStocks. In samenwerking met de medewerkers van Econopolis werden vele informatieavonden voor de cliënten en geïnteresseerden georganiseerd.

Binnen het kader van de afdeling “Beleggen en Betalen” en de Personal Banking-activiteiten is er een nauwe samenwerking met Amundi. Amundi is de Asset Management Vennootschap binnen de Groep Crédit Agricole (Frankrijk). Er is een permanente uitwisseling van knowhow en informatie. De permanente Amundi-fondsen worden via het agentennet aangeboden aan de klanten en worden ook mee opgenomen in het producten- en dienstenaanbod van Personal Banking.

Crelan verdeelt een uitgebreide selectie aan Amundi-fondsen. In 2014 werd er voor ruim 383 miljoen EUR onderschreven in deze fondsen.

Verder resulteerde de goede samenwerking met Amundi ook in de lancering van 6 gestructureerde producten samen goed voor 128 miljoen EUR. Daarmee is Crelan in België de belangrijkste partner geworden voor Amundi.

Voor de Private Banking-activiteit bestaat een samenwerking met Crédit Agricole Luxembourg.

Crelan werkt op diverse vlakken ook samen met CACEIS die deel uitmaakt van de Groep Crédit Agricole. Zo is CACEIS Luxembourg bewaarder voor een aantal fondsen alsook voor de onderliggende instrumenten van Crelan Fund en Crelan Invest. Voor deze laatste fondsen vervult Caceis Belgium de rol van fund administrator en transfer agent. In 2014 werd de activiteit van dephoudende bank voor Crelan Invest overgedragen aan CACEIS Luxembourg- Brussels branch. Eenzelfde transfert wordt voorbereid voor Crelan Fund.

Ook voor de kredietverlening aan ondernemingen worden synergieën gecreëerd met andere entiteiten binnen de Groep. Deze samenwerking met andere entiteiten komt niet alleen de graad van specialisatie ten goede, maar leidt er ook toe dat grotere projecten kunnen worden beheerd.

In het kader van een financieel groepsbeleid besteden bijna alle entiteiten van de Groep de frontoffice voor het beheer van hun financiële portefeuille uit aan de Bank.

E. MARKANTE FEITEN IN DE VERSCHILLENDE ENTITEITEN

Crelan

Crelan heeft in een post-migratiejaar een sterke productie gerealiseerd, conform de verwachtingen. De macro-economische omgevingsfactoren maakten het nochtans niet gemakkelijk. Algemeen werden de ambitieuze productiedoelstellingen gerealiseerd op vermogens-, krediet- en verzekeringsvlak. Vooral de feebusiness kende hierbij een hausse.

Ook het klantenbestand bleef met 928.000 klanten stevig op peil.

De belangrijkste realisatie van 2014 was het ophalen van 200 miljoen EUR coöperatief kapitaal ter ondersteuning van het toekomstproject van Crelan: een 100% Belgische bank met een 100% coöperatieve verankering worden.

Coöperanten hebben sinds 2014 de mogelijkheid om tot 4.005,20 EUR te investeren in maatschappelijke aandelen. Het aantal coöperanten steeg met meer dan 25.000 zodat nu reeds meer dan 280.000 klanten een stukje eigenaar zijn van Crelan.

De klantendeposito's stegen met 1,1% tot 16,5 mia EUR, en dit ondanks de historische lage rentestand. Deze stijging kwam er grotendeels dankzij een belangrijke toename van de volumes op zichtrekening als gevolg van cross-selling, in het bijzonder bij klanten met een woningkrediet.

Maar het is voornamelijk het gevarieerde aanbod van gestructureerde en permanente buitenbalansproducten dat bij de klanten in de smaak viel. De verkoop van Fondsen en Notes steeg in 2014 met meer dan 40%.

Langs kredietzijde werd voor meer dan 1,45 mia EUR aan woningkredieten verstrekt. Voornamelijk de tweede jaarhelft werd gekenmerkt door een sterke kredietproductie. Dit enerzijds ten gevolge van de lage rentestand waardoor Crelan heel wat kredieten aan nieuwe klanten kon verstrekken, anderzijds ten gevolge van de stormloop van de klanten om nog te kunnen genieten van de fiscale regeling (Woonbonus-Vlaanderen) die in 2014 van toepassing was.

De markt van KOZ (kleine ondernemingen en zelfstandigen) stond in 2014 eerder in het teken van het behoud. De economische omstandigheden en het hoge aantal faillissementen in België resulteerden in een eerder beperkte risk appetite. Het aantal KOZ-klanten bleef stabiel terwijl de productie KOZ-kredieten in 2014 85% van het resultaat van 2013 bedraagt. Cross-selling naar alle segmenten (betaalverkeer – vermogen – verzekeringen – kredieten) binnen KOZ was dan ook het eerste objectief.

De omloop kredieten in dit segment daalde daardoor met 6,1%.

De gelegde nadruk op kortetermijnkredieten voor zelfstandigen en kleine ondernemingen resulteerde daarentegen in een mooie stijging met 17,3%.

Landbouw

2014 was geen topjaar voor de land- en tuinbouwsector in het algemeen. De gevolgen van een gestegen mondiale productie, de dalende marges, het nieuwe GLB-beleid en het Russische embargo op de Europese landbouwproducten hadden een weerslag op de prijzen van heel wat landbouwproducten en op het investeringsklimaat in de land- en tuinbouw.

Het aantal land- en tuinbouwbedrijven in België blijft dalen met ongeveer 4% per jaar.

De schaalvergroting zet zich verder en de innovatie en verduurzaming zijn inherent geworden.

Niettegenstaande deze minder gunstige conjunctuur en de overgang naar een nieuw VLIF- en ISA-subsidiëringsbeleid, kent de Bank een stijging van de productie landbouwkredieten in 2014 ten opzichte van 2013 (+0,6%).

De kwaliteit van de kredietportefeuille blijft goed en wordt dagelijks opgevolgd door het risicomodel Agrilan.

De gevolgen van het Russische embargo voor de fruit- en varkenssector worden op individueel bedrijfsniveau van nabij opgevolgd.

Het marktaandeel van Crelan in de Waalse landbouwsector blijft rond de 47% schommelen. In Vlaanderen stabiliseert het marktaandeel zich rond 25%.

De naambekendheid van Crelan in de land- en tuinbouwsector is, 1 jaar na de naamsverandering, reeds zeer hoog, wat blijkt uit onze bevraging bij deze doelgroep.

Notoriëteit

De notoriëteit van de Bank nam in 2014 verder toe, mede dankzij de sponsoring van de immens populaire Sven Nys, die in januari 2014 in Waregem voor de negende maal Belgisch kampioen veldrijden werd.

Duurzaamheid

Crelan is een duurzame bank met een langetermijnvisie. Het beleid van de bank is erop gericht een langetermijnrelatie met de klanten en coöperanten uit te bouwen door een complete bank-en verzekeringsservice aan te bieden via een net van zelfstandige agenten. De Bank streeft hierbij naar een jaarlijkse winstoptimalisatie en niet naar een winstmaximalisatie op korte termijn.

Continuïteit in dit beleid is derhalve essentieel voor de bank. In deze context is het dan ook vermeldenswaardig dat Luc Versele, de CEO van de bank, in 2014 exact 10 jaar aan het roer stond

van de bank. Hij slaagde erin om in moeilijke tijden een schitterend parcours af te leggen en liet de bank en de Groep evolueren naar een moderne en stabiele financiële entiteit.

Keytrade Bank

Keytrade Bank is in België al vijftien jaar lang leider en pionier in online trading en beschikt over een ruim gamma financiële producten en diensten op maat voor iedereen die zelf op een eenvoudige en transparante wijze zijn financiën wenst te beheren.

"Leve de durvers!": met die slogan startte Keytrade Bank in september 2014 een campagne voor de rebranding van haar site. Concreet gaat het om een gloednieuwe website die via alle dragers toegankelijk is (laptop, tablet, smartphone), een nieuw logo en een sterkere communicatie, onder meer via affiches en radiospots, dit om alle durvers aan te moedigen.

Keytrade Bank bracht ook haar nieuwe KeyPlan op de markt. Hiermee kunnen de klanten een beleggingsstijl kiezen en gemakkelijk, op hun eigen tempo en zonder instapkosten in hun eigen beleggingsplan investeren op basis van een selectie van veertig fondsen.

Keytrade Bank steunt ook MyMicroInvest, de Belgische leider in crowdfunding, die het mogelijk maakt in start-ups te investeren.

Keytrade Bank werd in 2014 door de site bankshopper.be als 'beste onlinebank van het jaar' verkozen.

Keytrade Bank is actief in België sinds 1998, in Luxemburg ('Keytrade Bank Luxembourg' – opgericht in 1999 en bankstatuut in 2009) en in Zwitserland (filiaal onder de naam 'Strateo Bank' met banklicentie in 2009). Keytrade besliste om haar activiteiten in Nederland stop te zetten.

Ook de resultaten zijn opnieuw goed, zowel op commercieel als op financieel gebied. Eind 2014 telde de onlinebank meer dan 190.000 klanten met klantentegoeden voor meer dan 8 miljard EUR. Keytrade Bank blijft zeer renderend met een nettoresultaat van 13,54 miljoen EUR.

Europabank

2014 was een goed jaar voor Europabank.

Ondanks de minder goede economische omstandigheden stijgt de kredietomloop in 2014 met 5,4%. De deposito's van cliënten stegen met 7,3%.

Dankzij een vernieuwde verkoopaanpak steeg het inkomen van het kredietkaartincasso met 3,1% en dit in een markt waar de concurrentie sterk is toegenomen door de komst van buitenlandse spelers.

Het resultaat van Europabank in 2014 bedraagt 18,7 miljoen EUR.

Het rendement op eigen vermogen blijft op een hoog niveau en bedraagt 15,1%.

In 2014 werd de expansie van het kantorennet verdergezet met de opening van een nieuw kantoor te Charleroi. Hierdoor komt het aantal agentschappen op 47. Dankzij deze expansie groeide het personeelsbestand verder aan. Eind 2014 waren 321 personeelsleden werkzaam bij Europabank.

Europabank blijft ook inzetten op nieuwe technologieën. Midden 2014 werd de verwerking van de binnenkomende post gedigitaliseerd. De aanvragen voor professioneel krediet en leasings via de website zijn geïntegreerd in het kredietproces waardoor de cliënten sneller bediend worden.

Crelan Insurance

2014 was in alle opzichten een sterk jaar voor Crelan Insurance. Het personeelsbestand werd op het einde van het jaar uitgebreid met 5 bijkomende tijdelijke medewerkers, dit mede wegens de toevloed van aanvragen voor schuldsaldoverzekeringen door de aangekondigde wijziging van de woonbonus in Vlaanderen en de grote instroom van nieuwe woonkredieten.

Op het vlak van de productie werden het voorbije jaar 11.416 schuldsaldoverzekeringen en 5.659 financieringssaldoverzekeringen onderschreven. Daarmee werden nieuwe records gevestigd.

Het incasso 2014 bedroeg 18,028 miljoen EUR.

Het Tandem-product, een niet-fiscale schuldsaldoverzekering op twee hoofden, nam 29,5% van de productie schuldsaldoverzekeringen voor zijn rekening. Tegenover 2013 is dit een verhoging met 61%.

Crelan Insurance heeft een samenwerkingsovereenkomst voor de distributie van de levensverzekeringsproducten met Delta Lloyd Life en voor de schadeverzekeringen met Fidea.

De verkoop van nieuwe contracten van Delta Lloyd Life bereikte in 2014 een incasso van 109,163 miljoen EUR wat eveneens een record betekent.

En ook in de verkoop van de varia producten van Fidea werd een absoluut nieuw record gevestigd met meer dan 8 miljoen EUR nieuwe premies.

Crelan Insurance sloot het jaar 2014 af met een positief resultaat van 2,4 miljoen EUR.

F. Financieel beleid

Europa kende in 2014 een erg broze groei. Immers, de overheden dienden verder structurele maatregelen te nemen om hun tekorten terug te dringen. Het vertrouwen werd verder geschaad door de geopolitieke ontwikkelingen in Oekraïne met directe impact op de export naar Rusland, en de energie-ontwikkelingen rond schaliegas die de industrie uit de V.S. een competitief voordeel verstrekten tegenover Europa. Het uitgavenpatroon van alle economische actoren bleef dan ook beperkt waardoor de groei ondermaats presteerde. De capaciteit tot prijs- of loonsverhogingen bleef dan ook zeer beperkt, waardoor de inflatie en verwachte inflatie sterk daalde.

In deze omgeving trachtte de Europese Centrale Bank de economie maximaal te beïnvloeden. Het centrale rentetarief daalde tot 0,05% en deposito's bij de centrale bank worden nu vergoed aan een dagtarief van -0,20%. Bovendien werd een programma uitgewerkt om liquiditeiten op lange termijn (4 jaar) te verstrekken teneinde de kredietverlening aan Europese bedrijven te stimuleren. Ten slotte werd een programma aangekondigd van kwantitatieve verruiming via aankopen van covered bonds en asset-backed obligaties. Mogelijk worden deze aankopen in 2015 verder opgedreven via corporate bonds en overheidsobligaties.

De krachtlijnen en het limietenkader die het financieel beleid kenmerkten in 2013, werden aangehouden in 2014. Een uniforme financiële politiek werd door alle entiteiten binnen de Groep onderschreven en strikt opgevolgd. Dit maakt het mogelijk om de financiële risico's per entiteit en geconsolideerd te berekenen en te beheren.

Het renterisicobeheer in 2014 werd beïnvloed door de verwachtingen dat de Europese Centrale Bank haar rentetarieven verder zou verlagen. De kredietproductie werd in deze context minimaal ingedeekt via derivaten. De omloop van de financiële portefeuille werd met 1 miljard EUR verhoogd, voornamelijk in overheidsobligaties uit de core Europese landen, covered bonds met de hoogste kredietkwaliteit en corporate bonds met een degelijke kredietkwaliteit (minimaal externe rating van BBB+).

Het liquiditeitsbeheer wordt centraal beheerd bij Crelan NV. Geconsolideerd beschikt de Groep Crelan in dat opzicht over een ruim overschot aan liquiditeiten, dit zowel gemeten volgens diverse interne liquiditeitsmodellen als onder stress-scenario's die door de regelgever worden opgelegd. Zo noteren we op groepsniveau een overschot van meer dan 1 miljard EUR op de huidige vigerende liquiditeitsratio van de Nationale Bank. Ook betreffende de Liquidity Coverage Ratio (LCR) en Net Stable Funding Ratio (NSFR) zijn er ruime overschotten van respectievelijk meer dan 2,7 en 4,9 miljard EUR.

G. GECONSOLIDEERDE BOEKHOUDKUNDIGE CIJFERS IN IFRS

Waarderingsregels

Er waren in 2014 geen aanpassingen aan de waarderingsregels met een boekhoudkundige impact.

Geconsolideerde balans

Onderstaande tabel geeft het verloop 2014/2013 weer van de grote posten van de geconsolideerde activa en passiva en van het geconsolideerd eigen vermogen.

Activa (mio EUR)	31.12.14	31.12.13	Δ	%
Interbancaire activa	665,7	762,2	-96,5	-12,7%
Financiële portefeuille	4.465,3	3.470,9	994,4	28,6%
Leningen en vorderingen (incl. financiële leases)	17.172,2	17.312,5	-140,4	-0,8%
Vaste activa	157,5	184,0	-26,5	-14,4%
Diverse activa	796,5	466,0	330,5	70,9%
TOTAAL ACTIVA	23.257,2	22.195,7	1.061,5	4,8%

Verplichtingen (mio EUR)	31.12.14	31.12.13	Δ	%
Deposito's van cliënteel	20.224,5	19.722,0	502,5	2,5%
Achtergestelde certificaten	330,8	341,5	-10,7	-3,1%
Interbancaire schulden	69,1	132,8	-63,8	-48,0%
Voorzieningen	36,4	30,7	5,7	18,6%
Andere passiva	1.179,8	831,0	348,7	42,0%
TOTAAL VERPLICHTINGEN	21.840,5	21.058,1	782,4	3,7%

(mio EUR)	31.12.14	31.12.13	Δ	%
TOTAAL EIGEN VERMOGEN, incl. coöperatief kapitaal	1.416,7	1.137,7	279,0	24,5%

(mio EUR)	31.12.14	31.12.13	Δ	%
TOTAAL VERPLICHTINGEN EN EIGEN VERMOGEN	23.257,2	22.195,7	1.061,5	4,8%

Het totaal van de activa bedraagt op 31 december 2014, **23.257,2** miljoen EUR wat neerkomt op een stijging met +4,8% ten opzichte van eind 2013. De leningen en vorderingen vertegenwoordigen het grootste deel (**73,8%**) van de totale activa.

De financiële portefeuille bedraagt **4.465,3** miljoen EUR en stijgt met 28,6%. De financiële portefeuille vertegenwoordigt 19,2% van de totale activa. De toename van de financiële portefeuille is gerelateerd aan een geleidelijke opbouw in de loop van 2014. Er wordt geïnvesteerd in overheids- en bedrijfsobligaties met een laag kredietrisico.

De vaste activa omvatten onder meer goodwill voor een bedrag van 111,0 miljoen EUR.

Het totaal van de passiva bedraagt **21.840,5** miljoen EUR, en is voor 94,12% samengesteld uit deposito's van cliënteel en achtergestelde certificaten.

Geconsolideerd eigen vermogen

Onder de IFRS-normen bedraagt het geconsolideerd eigen vermogen op 31 december 2014 **1.416,7** miljoen EUR tegenover **1.137,7** miljoen EUR het jaar daarvoor. De stijging van het eigen vermogen is voornamelijk te wijten aan de campagne dit jaar uitgevoerd voor de verhoging van het coöperatief kapitaal. Het coöperatief kapitaal bedraagt op 31/12/2014 **814,4** miljoen EUR.

De CAD-ratio bedraagt **17,67%** tegenover **13,49%** eind 2013; de reglementaire vereiste ligt op 8%.

Geconsolideerd resultaat

(mio EUR)	31.12.14	31.12.13	Δ	%
Nettorenteopbrengsten	344,0	334,7	9,3	2,8%
Overige netto-opbrengsten	31,0	13,9	17,1	122,9%
Nettobankproduct	375,0	348,6	26,4	7,6%
Bedrijfskosten, waarvan	-272,6	-276,5	3,9	-1,4%
Personeelkosten	-112,6	-119,3	6,7	-5,6%
Andere bedrijfskosten	-143,8	-142,1	-1,7	1,2%
Afschrijvingen	-16,2	-15,1	-1,1	7,1%
Brutobedrijfsresultaat	102,4	72,1	30,3	42,0%
Voorzieningen	-7,1	-5,4	-1,7	32,4%
Waardeverminderingen (impairment)	-21,5	-14,0	-7,6	54,0%
Resultaat voor belastingen	73,7	52,9	20,9	39,5%
Belastingen	-12,1	-7,6	-4,4	58,0%
Nettoresultaat	61,6	45,2	16,4	36,3%

Het **nettobankproduct** stijgt met **7,6%**, vooral ten gevolge van een stijging met **122,9%** van de overige netto-opbrengsten. Deze stijging is vooral te wijten aan de stijging van de netto commissie-inkomsten van **+18,8** miljoen EUR (de betaalde commissies daalden met 7,6 miljoen EUR terwijl de ontvangen commissies een toename kenden van 11,2 miljoen EUR) en de door Crelan Insurance ontvangen premies voor **+4** miljoen EUR. Anderzijds was er een negatieve impact van de derivaten waarvoor geen hedgerelatie wordt gedocumenteerd (-9 miljoen EUR).

De **bedrijfskosten** dalen met **-1,4%** voornamelijk als gevolg van lagere personeelskosten. Ondanks de stijging van de bankenheffingen bleven de overige bedrijfskosten relatief stabiel. De exploitatiecoëfficiënt of CIR daalt tot **72,7%** tegenover **79,3%** eind 2013, met name als gevolg van de stijging van het nettobankproduct en van de vermindering van de bedrijfskosten.

Het **brutobedrijfsresultaat** stijgt met **42%** tot **102,4** mio EUR.

De kost van de **waardeverminderingen** (impairment) stijgt met **7,6%** ten opzichte van eind 2013. De waardeverminderingen op de kredietportefeuille dalen met **-5,8** miljoen EUR, te wijten aan de daling van de omloop dubieuze leningen.

Anderzijds was er in 2013 een terugname van **9** miljoen EUR op waardeverminderingen mbt de financiële portefeuille, waardoor het resultaat van 2013 positief beïnvloed werd. Een ander negatief effect is de boeking van een waardevermindering van **-4,5** miljoen EUR op het Centea-gebouw dat zal worden verkocht in 2015.

Het nettoresultaat van de Groep bedraagt **61,6** miljoen EUR, tegenover **45,2** miljoen EUR in 2013, dit is een stijging van **36,3%**.

Het **rendement op eigen vermogen** bedraagt **4,35%** op 31/12/2014.

Er zijn begin 2015 geen belangrijke gebeurtenissen die de in dit verslag gepubliceerde resultaten significant zouden kunnen beïnvloeden.

H. BESTEMMING VAN DE WINST VAN DE VERSCHILLENDE ENTITEITEN VAN DE GROEP

De Raden van Bestuur van de erkende Kassen zullen voorstellen om aan de coöperatoren een dividend uit te keren van **3,25%** voor een totaalbedrag van **23,6** miljoen EUR. Dit nettodividend vormt in de huidige rentecontext een zeer mooie vergoeding voor dit soort belegging.

De nettowinst BE GAAP van het boekjaar 2014 in de NV Crelan bedraagt **11,2** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Crelan zal voorstellen om geen dividend uit te keren en om een bedrag van **0,6** miljoen EUR toe te wijzen aan de wettelijke reserve. De rest zal worden toegewezen aan de overgedragen resultaten.

De BE GAAP winst 2014 in de NV Europabank bedraagt **18,4** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Europabank zal voorstellen om een dividend van **16,5** miljoen EUR uit te keren aan de NV CRELAN.

De BE GAAP winst 2014 in de NV Keytrade Bank bedraagt **13,5** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Keytrade Bank zal voorstellen om een dividend van **12,2** miljoen EUR uit te keren aan de NV CRELAN.

Het boekjaar van de NV CRELAN INSURANCE wordt afgesloten met een BE GAAP resultaat van **2,4** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Landbouwkrediet Verzekeringen zal voorstellen om een dividend van **1,2** miljoen EUR uit te keren aan de NV CRELAN.

4.22.2.3. Geconsolideerd bestuursverslag van het boekjaar 2015

Zo hoort een bank te zijn

Crelan heeft in het afgelopen jaar weer een bewogen verhaal geschreven. De bank is in 2015 100% Belgisch geworden met een 100% coöperatieve verankering. Bovendien hebben we de coöperatieve Kas CrelanCo boven de doopvont gehouden. Daarnaast hebben we ook de verkoop van Keytrade Bank, grondig en met succes, voorbereid. Spijtig genoeg werd de bank begin 2016 slachtoffer van een internationale fraude.

Crelan kreeg in 2015 een nieuwe aandeelhoudersstructuur: de coöperatieve kas CrelanCo is voortaan de enige aandeelhouder van de bank. Crelan is nu 100% Belgisch en volledig coöperatief verankerd en dat hebben we vertaald in een opmerkelijke naam- en notoriëteitscampagne, met als baseline: Crelan, zo hoort een bank te zijn. Hiermee benadrukken we onze coöperatieve waarden die we uitdragen in al onze projecten en toepassen in ons dagelijks beleid: respectvol, verbonden, persoonlijk en verantwoord.

Crelan heeft zich het voorbije jaar dus nog sterker op de kaart gezet, en dit tegen de achtergrond van een nog steeds onzekere financieel-economische context, in een geopolitieke onstabiele omgeving met een in Europa nooit geziene vorm van terreurdreiging.

De rente bleef dalen en het ongezien genereus liquiditeitsinflux van de ECB moest de consumptie, en dus de economische groei aanscherpen. Vooralsnog is de impact op de Europese overheidsschulden positief, maar de Belgische banken krijgen het hierdoor niet gemakkelijker.

Bovendien legden de regelgevers de banken nog zwaardere solvabiliteitseisen op en de gevolgen van de nieuwe bankwet lieten zich voelen: meer reglementering, meer controle, en een strengere governance. Ook de problematiek van de bankenheffingen kreeg in 2015 nog geen happy end, wel integendeel. De banken in België versterkten hun kapitaalbuffers en zetten vooral in op kostenbesparingen om nog voldoende rentabiliteit te behalen.

Op commercieel vlak woedde het hele jaar een marge-strijd. Door de daling van de rentevoeten vroegen heel wat klanten een herziening of een vervroegde terugbetaling van hun krediet. Het effect daarvan is weliswaar positief op het renteresultaat van 2015, maar het hypothekeert ook de renteresultaten van de volgende jaren.

De banken trachtten de activiteiten te diversifiëren; vooral de buitenbalansproductie nam spectaculair toe, maar het monster van risicovollere aanbiedingen stak ook terug de kop op.

In deze complexe context heeft Crelan mooie resultaten geboekt. Alle entiteiten van de Groep, Crelan, Crelan Insurance, Europabank en Keytrade Bank hebben goede cijfers behaald.

Crelan heeft het voorbije jaar ook de land- en tuinbouwsector gesteund, die in een aantal deelsegmenten met zware moeilijkheden af te rekenen kreeg. In het kader van ons coöperatief gedachtegoed blijven we deze sector steunen in goede en in minder goede tijden.

Begin 2016 hebben we ontdekt dat Crelan het slachtoffer geworden was van externe fraude, georganiseerd vanuit het buitenland. Gelukkig heeft de bank het laatste decennium haar kapitaalbuffer op een zo hoog niveau gebracht dat ze deze klap zonder impact voor de klanten en coöperanten kan verteren. Het resultaat van de Groep Crelan bedraagt 40,6 mio EUR en de kernkapitaalratio (tier one) bedraagt meer dan 13%.

Begin 2016 hebben we aangekondigd dat we een overeenkomst bereikt hebben over de verkoop van Keytrade Bank, waardoor de soliditeit en solvabiliteit de komende jaren nog zal stijgen.

Crelan heeft een ambitieus toekomstplan in de steigers gezet waardoor de bank in de komende jaren haar plaats zal kunnen blijven opeisen in een onvermijdelijk grondig gewijzigd, digitaal gestuurd, bankenlandschap.

Wij zijn ervan overtuigd dat we met ons Belgisch en coöperatief model, ondersteund met een wijdvertakt net van zelfstandige agenten, een blijvend mooi alternatief zullen kunnen bieden aan klanten voor wie persoonlijk contact en vertrouwen een belangrijke troef blijft.

2015 zal dan ook in de annalen van de bank geboekstaafd worden als het jaar waarin Crelan niet alleen uitgroeide tot een 100% Belgische bank met een 100% coöperatieve verankering, maar ook als het jaar waarin de toekomst van de bank meer dan ooit werd verzekerd.

Dat geeft alle vertrouwen om ook van 2016 een successtory te maken.

Luc Versele
CEO Crelan

GECONSOLIDEERD BESTUURSVERSLAG VAN HET BOEKJAAR 2015 VAN DE GROEP CRELAN

A. STRUCTUUR VAN DE GROEP CRELAN, AANDEELHOUDERSCHAP EN GROEISTRATEGIE

Structuur van de Groep Crelan

De NV Crelan en de erkende coöperatieve Kassen CVBA Lanbokas en SCRL Agricaisse, die hoofdelijk verbonden waren, vormden sinds 1993 samen, volgens artikel 239 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, een federatie van kredietinstellingen. Op 5 november 2015 vond er een fusie plaats tussen Lanbokas en Agricaisse en werd er één grote coöperatieve kas gecreëerd, zijnde de CVBA CrelanCo. CrelanCo vormt sindsdien met de NV Crelan een federatie van kredietinstellingen waarvan de NV Crelan de centrale instelling is. Er is volledige solidariteit tussen de beide entiteiten van de federatie. Dit verklaart waarom de resultaten van de NV Crelan en van deze coöperatieve kas worden globaliseerd.

De acht regionale coöperatieve vennootschappen die historisch de coöperatieve verankering van de federatie van kredietinstellingen vervolledigden en die in hun statuten tevens de solidariteit hadden voorzien met de verbintenissen van de andere entiteiten gingen op 5 november 2015 eveneens op in deze fusieoperatie met CrelanCo en hielden dus op te bestaan.

De fusie draagt bij tot de transparantie van de groepsstructuur, realiseert een juridische, boekhoudkundige en administratieve vereenvoudiging maar laat vooral ook toe om de verspreide coöperatieve krachten te bundelen in één enkele solide en solvabele coöperatieve vennootschap.

Het coöperatief kapitaal van CrelanCo is in handen van meer dan 289.000 landbouwers en particulieren. Het Directiecomité van de NV Crelan voert het operationele beleid zowel van de NV Crelan als van de coöperatieve CrelanCo.

Het geheel gevormd door de NV Crelan en CrelanCo wordt in dit verslag "Crelan" of "de Bank" genoemd, terwijl de bredere benaming "Groep Crelan" of "de Groep" verwijst naar alle entiteiten of dochtervennootschappen die hierna vermeld worden en die door volledige integratie in de consolidatie opgenomen zijn.

Sinds 18 juni 2015 bezit CrelanCo met de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet - een coöperatieve vennootschap die toeziet op de coördinatie van de activiteiten van CrelanCo en de NV Crelan - 100% van de aandelen en stemrechten in de NV Crelan.

Tot 18 juni 2015 was 50% van de aandelen van de NV Crelan, in handen van de SAS Belgium CA, een vennootschap naar Frans recht.

Het aandeelhouderschap van Belgium CA was samengesteld als volgt: 45% was in handen van de Caisse Régionale de Crédit Agricole Nord de France, 45% was in handen van de Caisse Régionale de Crédit Agricole du Nord Est en 10% was in handen van Crédit Agricole SA.

Op basis van een aandeelhoudersovereenkomst uit 2003 bezat Belgium CA tot 10 juni 2014, 50% van de stemrechten in de NV Crelan.

Begin 2014 hebben de Franse en de Belgische aandeelhouders in onderling overleg beslist deze bestaande aandeelhoudersovereenkomst niet te verlengen.

In de loop van 2014 hebben de Franse en de Belgische aandeelhouders een akkoord bereikt waarbij werd overeengekomen dat de Franse aandeelhouder zijn participatie in de NV Crelan, zijnde 50% van het totale aantal aandelen, zou overdragen aan de Belgische aandeelhouders Lanbokas en Agricaïsse.

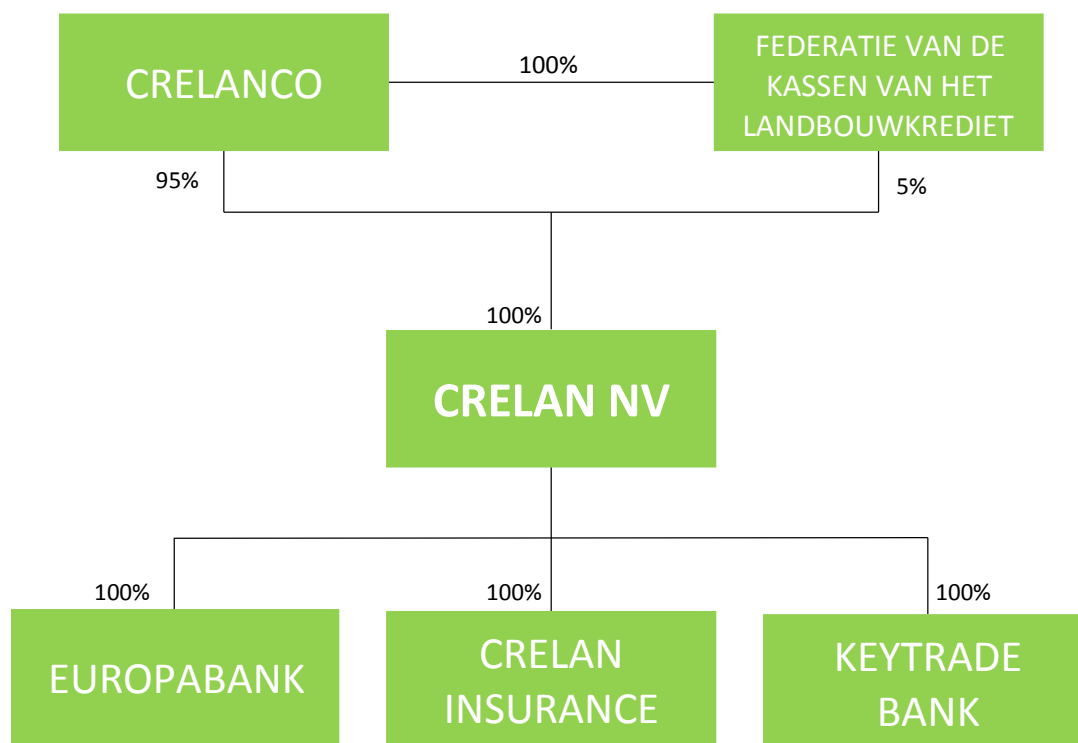
Deze overdracht werd op 18 juni 2015, na goedkeuring door de toezichthoudende overheden, gefinaliseerd.

De transactie werd door de Belgische aandeelhouders gefinancierd met eigen middelen. Om op groepsniveau te blijven voldoen aan de prudentiële vereisten inzake eigen vermogen en solvabiliteit diende Crelan, ingevolge deze operatie, het eigen vermogen te verhogen met +/- 200 mio EUR. Dit werd gerealiseerd door het ophalen van bijkomend coöperatief kapitaal en door winstreservering.

Door deze aandelenoverdracht werd Crelan in 2015 een 100% Belgische bank met een 100% coöperatieve verankering!

De rekeningen van de dochtervennootschappen van de NV Crelan, Europabank sinds 2004, Keytrade Bank sinds 2005, Crelan Insurance sinds 2007, en van de Federatie van de Kassen van het Landbouwkrediet zijn inbegrepen in de consolidatieperimeter van de Groep Crelan krachtens het Koninklijk Besluit van 23 september 1992 over de geconsolideerde jaarrekening van de kredietinstellingen.

Het schema hierna geeft een vereenvoudigd overzicht van de structuur van de Groep Crelan.

Aandeelhouderschap en groeistrategie

In het kader van de externe groeistrategie, vonden in de periode tot eind 2011 drie acquisities plaats, één in 2004, één in 2005 en één in 2011. Enerzijds verrijkten deze acquisities de Groep Crelan met zeer specifieke cliëntengroepen en met een financiële spijstechnologie voor online beurs- en beleggingsverrichtingen, anderzijds zorgden ze ervoor dat de taille van de Groep voldoende groot werd om een gezonde en winstgevende toekomst uit te bouwen.

Zo is Crelan in 2004 voor 100% aandeelhouder geworden van Europabank en werd de overname van Keytrade Bank in verschillende fases uitgevoerd, van 2005 tot 2007. Sinds 2007 heeft de Bank een participatie van 100% in Keytrade Bank.

Crelan heeft in die periode ook een diepgaande reflectie gevoerd over de te volgen strategie inzake haar positionering als bankverzekeraar,. In maart 2007 werd de NV Landbouwkrediet Verzekeringen - in 2013 omgedoopt tot Crelan Insurance - opgericht. Crelan Insurance is een volledige dochter van de Bank, met als maatschappelijk doel de verkoop van eigen producten, hoofdzakelijk schuldaldoverzekeringen die verbonden zijn met verschillende kredietvormen.

In 2009 heeft de Bank haar activiteiten uitgebreid met het discretionair vermogensbeheer of de Personal & Private Banking-activiteit.

Deze Personal & Private Banking-activiteit past in de groeistrategie van de Bank. Dat geldt ook voor de overname van de 5000 Private Banking-clients van ex-Kaupthing Belgium, volgens een overeenkomst die op 16 januari 2009 afgesloten werd met Kaupthing Bank Luxemburg.

In 2010 kreeg de afdeling "Ondernemingen" vorm en werd hiervoor een afzonderlijke directie gecreëerd. In 2012 werd deze afdeling geïntegreerd in de directie Kredieten. Vanuit deze afdeling wordt de dienstverlening aan ondernemingen gecentraliseerd, geoptimaliseerd en verder uitgebreid.

Diversificatie en groei vormen de rode draad doorheen de geschiedenis van de Bank, en dit resulteerde in 2010 in de ontwikkeling van Crelan Direct. Deze internetbankactiviteit maakt het mogelijk om, naast de traditionele kanalen en de bestaande Crelan-online-service, een aantal bankdiensten online aan te bieden, zoals het openen van rekeningen en het aankopen van een aantal financiële producten. Crelan beoogt hiermee een nieuw type van cliënteel te kunnen aantrekken, maar

ook haar bestaande klanten nog beter te kunnen bedienen. In dit opzet werden in september 2014 ook de smartphone-applicatie en tablet-applicatie 'Crelan Mobile App' ter beschikking van de cliënteel gesteld.

In 2011 werden de aandelen van Centea die voor 99,5% in handen waren van KBC overgenomen door Crelan. In 2012 kwam via een openbaar uitkoopbod ook de rest van de aandelen in handen van Crelan waardoor Crelan voor 100% eigenaar werd van Centea. Centea was een universele retailbank die werkte met een net van zelfstandige agenten. De strategie en het businessmodel van Centea leunden nauw aan bij die van de Bank en beide entiteiten werden op 1 april 2013 gefusioneerd tot één entiteit die de naam Crelan kreeg.

Dankzij deze operatie klimt het aantal klanten van de Bank tot bijna één miljoen, verdubbelt het balanstotaal en wordt het marktaandeel duidelijk opgekrikt.

Crelan heeft geen bijkantoren.

Beslissing met betrekking tot de verkoop van Keytrade Bank

Nadat Crelan in juni van dit jaar een 100% Belgische bank werd, werd de strategische keuze gemaakt dat Crelan zich nog meer zou focussen op het coöperatieve bankmodel. Binnen deze strategische denkoefening werden de verschillende opties in verband met de toekomst van Keytrade Bank onderzocht.

De uitgangspunten hierbij waren enerzijds de focus die Crelan wil leggen op het coöperatieve bankmodel en anderzijds een goede toekomst verzekeren voor Keytrade Bank.

Er werd geopteerd om op zoek te gaan naar een kandidaat-overnemer die garant kon staan voor de verdere groei en ontwikkeling van deze eerste online bank van België. Een verkoopproces werd opgestart en vele kandidaat-kopers van verschillende nationaliteiten betuigden hun interesse.

Op 7 december kondigde Crelan aan dat ze exclusieve onderhandelingen voerde met de Franse bank Crédit Mutuel Arkéa over de verkoop van haar dochter Keytrade Bank.

Nadat de personeelsafgevaardigden van de verschillende entiteiten geïnformeerd en geraadpleegd werden, hebben Crelan en Mutuel Arkéa op 27 januari 2016 een akkoord ondertekend over de verkoop van Keytrade Bank.

Na goedkeuring door de toezichthouders zal de verkoop normaliter in de eerste jaarhelft van 2016 worden gefinaliseerd.

B. CORPORATE GOVERNANCE

Raden van Bestuur en Directiecomités

De Raad van Bestuur kwam in 2015 acht keer samen. Onder de bevoegdheid van de Raad van Bestuur functioneren het Auditcomité, het Remuneratiecomité, het Riskcomité, het Nominatiecomité en het Strategisch Comité, dat de strategische krijtlijnen voor de Raad voorbereidt.

De Algemene Vergadering van 23 april 2015 vernieuwde de mandaten van de heer Fernand George, ondervoorzitter in de Raad van Bestuur, voor een periode van 5 jaar en van de heer Hendrik Vandamme voor een periode van 6 jaar, beiden bestuurders-vertegenwoordigers van Lanbokas. Deze Algemene Vergadering vernieuwde eveneens de mandaten van de heer Robert Joly voor een periode van 5 jaar en van de heer Yvan Hayez voor een periode van 6 jaar, beiden bestuurders-vertegenwoordigers van Agricaisse.

Aangezien de mandaten van de heren Jean-Pierre Laporte, Bernard Pacory en François Pinchon allen bestuurders-vertegenwoordigers van Belgium CA, vervielen op de Algemene Vergadering en aangezien de overdracht van de aandelen van Belgium CA aan de Belgische Kassen bijna afgerond was, werden deze mandaten verlengd met een periode van maximum één jaar, deze mandaten zouden vroegtijdig worden beëindigd op datum van overdracht van de aandelen.

De Algemene Vergadering besliste eveneens om het mandaat van de heer Luc Versele, Bestuurder en Voorzitter van het Directiecomité, te verlengen voor een periode van 5 jaar en om het mandaat van de heer Patrick Lewahert, Bestuurder-Lid van het Directiecomité, te verlengen voor een periode van 2 jaar.

Op 18 juni 2015 vond een Buitengewone Algemene Vergadering plaats die, ingevolge de finalisatie van de aandelenoverdracht tussen de Franse en de Belgische aandeelhouders, kennis nam van het ontslag van de bestuurders die Belgium CA vertegenwoordigden, namelijk van de heren François Pinchon, Jean-Pierre Laporte en Bernard Pacory.

Deze Buitengewone Algemene Vergadering nam ook kennis van de stopzetting van het mandaat als Bestuurder van de heer Yves Panneels en benoemde vijf nieuwe bestuurders voor een periode van 6 jaar: mevrouw Ann Dieleman, mevrouw Marianne Streel, de heer Clair Ysebaert, de heer Xavier Gellynck en de heer René Bernaerd.

Deze Buitengewone Algemene Vergadering benoemde ook drie nieuwe onafhankelijke bestuurders met een mandaat voor een periode van 6 jaar, die naast de heer Freddy Willockx (BVBA Sotelcu) als Onafhankelijk Bestuurder zullen zetelen in de Raad van Bestuur en de diverse comités die werden opgericht in de schoot van de Raad van Bestuur:

Mevrouw Catherine Houssa
Mevrouw Heidi Cortois
De heer Alain Diéval

Vanuit hun kennis en ervaring en omwille van hun onafhankelijk oordeelsvermogen waarborgen deze onafhankelijke bestuurders zowel in de Raad van Bestuur alsook vanuit de diverse comités waarin zij zetelen een objectieve besluitvorming binnen de bank en zien zij onder meer toe op de naleving van de regels inzake risicobeheersing, compliance, ethiek en goede praktijken binnen de bank.

Ingevolge de nieuwe samenstelling van de Raad van Bestuur werd op 18 juni 2015 door de Raad van Bestuur beslist om de comités die werden opgericht in de schoot van de Raad van Bestuur overeenkomstig de wet van 25 april 2014 als volgt samen te stellen:

Auditcomité: Dhr. Freddy Willockx (BVBA Sotelcu) Voorzitter
Mevr. Catherine Houssa
Dhr. Fernand George
Dhr. Yvan Hayez
Dhr. Hendrik Vandamme

De Voorzitter van de Raad van Bestuur en de Voorzitter van het Directiecomité kunnen worden uitgenodigd op de vergaderingen van het Auditcomité.

Remuneratiecomité: Dhr. Alain Diéval Voorzitter
Dhr. Robert Joly
Dhr. Clair Ysebaert

De Voorzitter van de Raad van Bestuur en de Voorzitter van het Directiecomité kunnen worden uitgenodigd op de vergadering van het Remuneratiecomité.

Riskcomité: Dhr. Alain Diéval Voorzitter
Mevr. Heidi Cortois
Dhr. Xavier Gellynck
Dhr. Robert Joly

Het lid van het Directiecomité verantwoordelijk voor Risk kan worden uitgenodigd op het Riskcomité

Benoemingscomité: Dhr. Jean-Pierre Dubois Voorzitter
Dhr. Freddy Willockx (BVBA Sotelcu)
Dhr. Fernand George
Dhr. Yvan Hayez

Dhr. Hendrik Vandamme

De Voorzitter van het Directiecomité kan worden uitgenodigd op de vergaderingen van het Benoemingscomité.

Conform artikel 62 § 2 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en de controle op de kredietinstellingen en conform het reglement van de Nationale Bank terzake, is de Bank verplicht de externe functies buiten de Groep Crelan uitgeoefend door haar bestuurders en effectieve leiders openbaar te maken. De Bank voldoet aan deze verplichting via een publicatie op de website van Crelan (www.crelan.be).

Keytrade Bank

Bij Keytrade Bank bleef de samenstelling van het Directiecomité, dat uit drie leden bestaat, ongewijzigd.

De samenstelling van de Raad van Bestuur wijzigde in 2015 als volgt: de heer François Pinchon heeft zijn mandaat als bestuurder neergelegd nadat de Franse bank Crédit Agricole uit het aandeelhouderschap van Crelan is gestapt.

De Raad van Bestuur kwam vijf keer samen.

De verschillende comités (Auditcomité en Remuneratiecomité), opgericht door de Raad van Bestuur, zijn regelmatig samengekomen.

Als gevolg van de niet-verlenging van KPMG als commissaris door de Algemene Vergadering op 27 april 2015, is Deloitte Bedrijfsrevisoren, vertegenwoordigd door de heer Philip Maeyaert, nu de enige commissaris van de bank.

Europabank

Op 30 september 2015 werd afscheid genomen van de heer Rudy Van Hecke, die met pensioen ging, als Voorzitter van het Directiecomité. Hij werd als CEO opgevolgd door de heer Rudi Vanlangendyck.

De Raad van Bestuur heeft op zijn vergadering van 21 september kennisgenomen van het ontslag van de heer Rudy Van Hecke als bestuurder. Rudy Van Hecke zetelde sinds 1996 in de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur benoemde de heer Rudi Vanlangendyck als bestuurder in opvolging van de heer Van Hecke.

De heer Rudi Vanlangendyck was tot 30 september Directeur Boekhouding en Beheerscontrole bij de NV Crelan.

Crelan Insurance

De Raad van Bestuur kwam in 2015 vier keer samen.

De samenstelling van het Directiecomité en de Raad van Bestuur bleef ongewijzigd.

College van commissarissen

De geconsolideerde rekeningen van de Groep Crelan worden sinds 2005 gecontroleerd door Deloitte. Op 24 april 2014 heeft de Algemene Vergadering het mandaat van Deloitte als commissaris hernieuwd en dit voor een periode van 3 jaar. Het kabinet Deloitte wordt hierbij vertegenwoordigd door de heren Philip Maeyaert en Bernard De Meulemeester.

Statutaire wijzigingen

De statuten van de NV Crelan werden voor het laatst gewijzigd op 10 juni 2014, dit ingevolge de stopzetting van de aandeelhoudersovereenkomst en de ondertekening van de kaderovereenkomst tot aandelenoverdracht tussen de Belgische en de Franse aandeelhouders. De artikelen werden op dat moment ook aangepast met de verwijzingen naar de bankenwet van 25 april 2014.

De statuten werden nadien niet meer gewijzigd.

Deugdelijk bestuur

Overeenkomstig de circulaire van 20 december 2011 van de NBB (Nationale Bank van België) over de evaluatie van de interne controle heeft het management van de Bank zijn systeem van interne controle geëvalueerd en voert de Bank progressief een permanente tweedelijnscontrole in.

Het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle is gebaseerd op self-assessments van de directies van de Bank. De bedoeling is om na te gaan of deze voldoende 'compliant' zijn ten opzichte van het geldende reglementaire kader. Voor de vastgestelde punten die voor verbetering vatbaar zijn, werden maatregelen ter verbetering genomen. De entiteit Permanente Controle staat in voor de opvolging hiervan.

Het jaarverslag over de interne controle werd in februari overgemaakt aan de Nationale Bank van België.

Remuneratiebeleid

De Raad van Bestuur heeft in zijn midden een Remuneratiecomité opgericht dat belast is met het overmaken van aanbevelingen aan de Raad van Bestuur. De voorstellen van het Comité behelzen het pecuniair statuut van de uitvoerende en niet-uitvoerende leiders van de Bank en haar filialen, alsook het pecuniair statuut van de personen die verantwoordelijk zijn voor de onafhankelijke controlefuncties. Dit zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de Algemene Vergadering der Aandeelhouders.

Het Remuneratiecomité houdt bij zijn aanbevelingen rekening met de langetermijnbelangen van de aandeelhouders, investeerders en andere belanghebbenden van de Bank alsook met het algemeen belang.

Het Remuneratiecomité is zodanig samengesteld dat het een gedegen en onafhankelijk oordeel kan geven over het verloningsbeleid en de prikkels die daarvan uitgaan voor de risicobeheersing, de eigenvermogensbehoeften en de liquiditeitspositie.

Het Remuneratiecomité komt minstens eenmaal per jaar samen, en meer indien nodig, op vraag van de Voorzitter van dit comité, van een lid van het Remuneratiecomité, van de Voorzitter van het Directiecomité van de Bank of de Voorzitter van de Raad van Bestuur, na overleg met de Voorzitter van het Remuneratiecomité.

De vergoeding van de leden van het Directiecomité bevat een vast basisgedeelte en een variabele component. Voor het variabele gedeelte stelt het Remuneratiecomité elk jaar een bedrag voor in functie van het economisch resultaat van de Bank. Dit bedrag mag behoudens uitzonderlijke omstandigheden en met uitdrukkelijke beslissing door de Raad van Bestuur op voorstel van het Remuneratiecomité niet meer dan 30% van de basisvergoeding bedragen.

De ontslagvergoedingen worden berekend op basis van de basisvergoeding, exclusief variabel gedeelte en zijn beperkt tot maximaal 18 maanden vergoeding. In geval van overname of fusie kan die vergoeding hoger zijn. Indien de vergoeding hoger is dan 12 maanden of op gemotiveerd advies van het Remuneratiecomité hoger is dan 18 maanden dan dient de Algemene Vergadering hierover vooraf een goedkeuring te geven.

De niet-uitvoerende bestuurders hebben recht op een forfaitaire vergoeding.

Ook de Voorzitter van de Raad van Bestuur en de onafhankelijke bestuurder(s) ontvangen een jaarlijkse forfaitaire vergoeding.

In 2015 bedroeg de totale vergoeding van de bestuurders van de NV Crelan 3 miljoen EUR. De totale vergoeding van de bestuurders van de Groep Crelan beliep 5,6 miljoen EUR.

Toezicht op de toepassing van dit beloningsbeleid wordt uitgeoefend door Interne Audit.

C. RISK MANAGEMENT: EVOLUTIE VAN DE BELANGRIJKSTE OPDRACHTEN

De piramidale structuur van de comités voor Kredietrisico, Financiële risico's, Operationele risico's, Informaticarisico's en de opvolging van de filialen die rapporteren aan het Global Risk Comité of rechtstreeks aan het Directiecomité, bleven ongewijzigd.

Algemeen Risk Management

De operationele structuren voor de opvolging van de risico's binnen de Bank zijn gecentraliseerd onder leiding van de Chief Risk Officer, die lid is van het Directiecomité. In deze directie bevindt zich het departement voor de kredietrisicomodellering, de kredietrisico-opvolging, de financiële risico-opvolging en de permanente controles & operationele risico-opvolging.

Sedert 2014 zijn de analisten grote risico's geïntegreerd in de directie Risk Management. Eén van de taken van deze analisten is het uitbrengen van onafhankelijke en gemotiveerde adviezen in (krediet)dossiers die vanwege hun bedragen en/of risicograad een beslissing vereisen van het Directiecomité.

De nieuwe bankenwet voorziet de oprichting van een Riskcomité onder het voorzitterschap van een onafhankelijk bestuurder. De functionering van dit comité is in 2015 geïmplementeerd.

Kredietrisico

Het beheersen van het kredietrisico blijft gebaseerd op het kredietbeleid enerzijds en op een systeem van scheiding van de machten in de kredietactiviteit anderzijds. Zo volgen verschillende comités de 'risk-appetite' op.

De bevoegdheden inzake krediettoekenning zijn verdeeld tussen het Directiecomité en het Kredietverbintnissencomité, en dit volgens bepaalde niveaus van kredietomloop en rating van de klanten. Bovendien is er ook een bevoegdheidsdelegatie binnen het kredietdepartement.

Het Krediettoezichtcomité is bevoegd voor het beheer van de kredietomloop, onder meer voor de kredieten op de 'kredietbewakingslijst'. Het Kredietprovisioneringscomité heeft de bevoegdheid om klanten in 'kwalitatieve default' te plaatsen, waardeverminderingen te bepalen en aan te passen, kredieten op te zeggen en schuldvorderingen af te schrijven.

De kredietlimieten werden geactualiseerd in het kader van het globale kredietrisico van de Bank en werden goedgekeurd door de Raad van Bestuur.

Het kredietrisico wordt beheerd aan de hand van ratingmodellen die een score toekennen aan elke kredietklant. De performantie ervan wordt regelmatig opgevolgd en de resultaten worden goedgekeurd door het Globale Risicocomité van Crelan. De rating van de klant is doorslaggevend voor de beslissingen inzake krediettoekenning en kredietbeheer.

In 2015 werd de nieuwe regelgeving inzake forbearance geïmplementeerd. Het gaat over het identificeren van tegenpartijen waarvan de toestand verslechterd is.

Renterisico, liquiditeitsrisico, marktrisico

Nadat in 2012 werd besloten om het financiële risico-opvolgingssysteem binnen de Groep Crelan uit te breiden naar alle entiteiten binnen de Groep, werd in 2013 gestart met de gecentraliseerde

systematische opvolging van de financiële risico's voor alle bancaire entiteiten binnen de Groep. Op deze manier wordt via de financiële risico-opvolging de groepsstructuur verder versterkt en worden alle filialen operationeel geïntegreerd in het financieel beleid en de risico-opvolging van de Groep. Voor Crelan Insurance wordt enkel het tegenpartijrisico geïntegreerd in de opvolging op groepsniveau.

De belangrijkste risico-indicatoren zijn de globale Value at Risk voor alle financiële risico's, een vastrentende reverse cumulatieve gap voor het renterisico, de LGD-limieten (Loss Given Default) voor het tegenpartij- en landenrisico en ratio's voor het liquiditeitsrisico (LCR).

De scope van het VaR-model (Value at Risk), dat volledig binnen het departement RMF (Riskmanagement Finance) werd ontwikkeld, omvat alle financiële risico's van de volledige Groep. Dit zowel onder normale (i.e. VaR-berekening), als onder stressomstandigheden. Omwille van het belang van dit model werd het eind 2012 door een gespecialiseerd extern bureau in detail gevalideerd.

Het ALM-departement is verantwoordelijk voor de opvolging van het renterisico, optierisico en liquiditeitsrisico binnen de bank. De ontwikkeling van de modellen die dienen voor de identificatie, analyse, bewaking en rapportering van het renterisico, optierisico en liquiditeitsrisico binnen de bank gebeurt door het ALM-departement. De afdeling RMF daarentegen heeft de rol van validator van deze modellen.

Zowel de interne vastrentende gap als de reglementaire rapportering van het renterisico worden door RMF gecontroleerd.

De verantwoordelijkheid voor het beheer en rapportering van de financiële risico's, alsook de controle van de geldende limieten liggen in eerste instantie bij de diverse business-lijnen zelf. RMF is verantwoordelijk voor de tweedelijnscontrole van deze financiële limieten. Het betreft hier een bijkomende onafhankelijke validatie door RMF van de gerapporteerde gegevens door ALM en Financieel Beleid met als doel de kans op foutieve rapporteringen aan de regelgevende instanties, het Financieel Comité, het Directiecomité of de Raad van Bestuur uit te sluiten.

Operationele risico's

Deze activiteit wordt uitgevoerd door het departement CPRO (Permanente Controle & Operationele risico's).

Een waarschuwingsmechanisme bestaat om belangrijke operationele incidenten op te sporen. Ter herinnering, Permanente Controle stelt ook sleutelindicatoren in werking om na te gaan in hoeverre processen risicogevoelig zijn en om de kwaliteit van de meldingen van incidenten door de verschillende departementen op te volgen.

Op hiërarchisch vlak hangt het departement CPRO af van de Risk Manager die op zijn beurt ressorteert onder de Chief Risk Officer (CRO).

Een Comité OpRisk, samengesteld uit de belangrijkste actoren van het beheer van de operationele risico's, verzekert de sturing van deze risico's. Dit comité vergadert om de zes weken en maakt de balans op van de markante feiten en de te ondernemen acties.

Naast dit comité werd er ook een IT-riskcomité opgericht onder het voorzitterschap van Risk Management.

Op functioneel vlak kan de beheerder van de operationele risico's rekenen op een netwerk van een dertigtal correspondenten die actief zijn in de verschillende domeinen van de Bank. De correspondenten werden opnieuw bewust gemaakt van het belang van de rapportering van de operationele incidenten van hun processen.

Om een systematische opvolging van de naleving van de geldende regels tussen agent en de Bank te kunnen verwezenlijken, heeft de afdeling Inspectie het Crelan Charter geïntroduceerd. Het is een systematische opvolging, verduidelijking en precisering van de voornaamste afspraken.

Recoveryplan

In 2015 werd een herstelplan (recovery plan) opgesteld conform de mededeling van de NBB van 8 april 2015.

Dit rapport werd opgesteld op geconsolideerd niveau voor de groep Crelan, met uitzondering van Crelan Insurance. Crelan Insurance wordt op dit ogenblik als immaterieel beschouwd, maar zal in de toekomst mogelijks wel deel uitmaken van herstelplannen.

Meerdere risico-indicatoren werden opgesteld in de domeinen solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit.

Voor elke indicator werden waarschuwingdrempels en een kritische hersteldrempel gedefinieerd waarbij in geval van overschrijding zware herstelopties potentieel in uitvoering kunnen worden gesteld.

Er werden 6 scenario's ontwikkeld: liquiditeitscrisis, lage rente voor lange tijd, crisis in de overheidsobligaties, crisis met betrekking tot retail/wholesale kredieten, algemene crisis (systeemcrisis) en een bijzonder en specifiek scenario.

Voor elk van deze 6 scenario's werden 4 mogelijke herstelopties geïdentificeerd die snel in de praktijk kunnen worden omgezet. Volgens de beoogde scenario's worden 1, 2, 3 of alle 4 de opties gelijktijdig in de praktijk omgezet.

In elk van deze gevallen laten de beoogde herstelopties de groep Crelan toe om uit de gevarezone te komen.

Integriteitbeleid

Ingevolge de aandelenoverdracht tussen de Franse en de Belgische aandeelhouders werd de samenwerking met Crédit Agricole Frankrijk inzake de screening van de financiële transacties, afgebouwd.

Dat kon vlot gerealiseerd worden in de tweede jaarhelft. Crelan heeft de nodige tools op punt gesteld om autonoom de transacties van klanten te monitoren op het eigen platform.

In het kader van de permanente waakzaamheidsplicht voor atypische transacties werden in de loop van 2015 de interne richtlijnen verduidelijkt en verder toegelicht naar agenten en hun medewerkers toe en dit zowel inzake repatriëring van gelden uit het buitenland als inzake cashtransacties. Daarbij werd ook een "Compliance Info"- nieuwsbrief uitgewerkt rond de meest frequent voorkomende atypische situaties.

De jaarlijkse informatiesessies voor agenten die in mei en juni 2015 plaatsvonden, hadden de waakzaamheidsplicht als centraal thema en zoomden daarnaast ook in op het thema van de mogelijke strafrechtelijke aansprakelijkheid in de context van de antiwitwaswet. Een e-learningmodule rond witwassen van gelden is eind 2015 uitgewerkt en zal in 2016 opengesteld worden voor de agenten.

Inzake de MiFID-richtlijn ter bescherming van de beleggers, wenst Crelan dat haar agenten in alle omstandigheden als beleggingsadviseur kunnen optreden en op die wijze een toegevoegde waarde kunnen bieden aan de klanten. Dit vormt meer dan ooit een belangrijke uitdaging nu klanten moeizaam hun weg vinden binnen de nieuwe realiteit van de erg lage rentevoeten voor beleggingen. Die fundamentele rol van de agent als beleggingsadviseur vertaalt zich in het feit dat beleggingsorders in principe altijd onder advies uitgevoerd worden en bijgevolg een geschiktheidstest vereisen. De vragenlijst die bij de klanten de vereiste informatie inwint met het oog op deze geschiktheidstest werd grondig herwerkt. Een toelichting hierover is opgenomen in de nieuwe klantenbrochure over MiFID. Tevens volgden alle agenten en alle medewerkers uit de agentschappen sensibiliseringssessies over een correcte toepassing van MiFID, gevolgd door een e-learningssessie omtrent de concrete aanpak.

Vaststelling van fraude begin 2016 :

Op 14 januari 2016 werd vastgesteld dat de bank het slachtoffer was geworden van een grote fraude. Het betreft een zogenaamde "fake president fraude". Dit betekent dat fraudeurs valselijk de identiteit van de CEO aannemen en op die manier interne medewerkers instructies geven om via valse voorwendsels geld over te schrijven. Het gaat om een van de vernuftigste fraudetechnieken in de bedrijfswereeld, die via criminele organisaties met vertakkingen in verschillende landen de laatste jaren heel vaak toegepast werden. De bank werd op die manier opgelicht door fraudeurs uit het buitenland. Er gelden bij Crelan nochtans strikte procedures om fraude te voorkomen en Crelan sensibiliseert haar medewerkers hierover dan ook voortdurend.

Het betreft een fraude van bijna 70 mio EUR.

De feiten kwamen aan het licht bij de interne controles. Als gevolg van de feiten werden bijkomende, uitzonderlijke maatregelen genomen om de interne veiligheidsprocedures en het toezicht hierop te versterken.

De klanten en coöperanten werden niet geïmpacteerd door deze schade.

Er werden in het verleden voldoende reserves opgebouwd, zodat deze schade kan worden gedragen zonder gevolgen voor de klanten en de coöperanten. De rentabiliteit blijft intact en de solvabiliteitsratio blijft boven de 13%.

Er werd zowel een intern als een extern onderzoek bevolen en Crelan verleent haar volledige medewerking aan het gerecht dat dit fraudegeval onderzoekt.

De omvangrijke fraude die in januari 2016 aan het licht kwam, noopt tot een doorgedreven interne sensibilisering rond fraudepreventie in het voorjaar 2016.

Audit

De Bank beschikt over een onafhankelijke auditfunctie. Het is de taak van Audit om de interne controle te bevorderen en in derde lijn toe te zien op de performantie en de effectieve toepassing van het bestaande controlesysteem. Audit evalueert of de risico's die de Bank loopt adequaat geïdentificeerd, geanalyseerd en ingedekt zijn.

De scope van Audit omvat het geheel van de Groep Crelan. Voor sommige filialen of bijkantoren worden de auditactiviteiten geheel of gedeeltelijk toevertrouwd aan een lokale (interne of externe) auditdienst.

De specifieke modaliteiten van de outsourcing van de interne-auditfunctie aan het departement Audit van Crelan worden toegelicht in een Service Level Agreement.

De algemene missie en de waarden van het departement Audit worden beschreven in het Auditcharter. De rollen en verantwoordelijkheden in het Auditcharter en het Auditcomitécharter werden afgestemd op de Bankenwet van 25 april 2014.

In de context van een 'Risk Based Auditing'-aanpak heeft het departement Audit ook in 2015 het "Audit Universum" geüpdatet naar aanleiding van nieuwe reglementeringen of nieuwe of gewijzigde activiteiten.

De opdrachten van Audit die het voorbije jaar uitgevoerd werden, hadden betrekking op verschillende domeinen: onder meer op CRD IV, Kredieten, Risk management en Compliance.

Het departement Audit voert de opvolging uit van de correctieve acties. De status van de auditaanbevelingen wordt regelmatig opgevolgd en gerapporteerd, zowel aan het Directiecomité als aan het Auditcomité.

Het departement Audit van de Bank rapporteert over het geheel van de auditactiviteit binnen de Groep aan het Auditcomité van de moedermaatschappij.

Het Auditcomité is in 2015 vier keer samengekomen. Het heeft zich gebogen over de organisatie van het systeem van interne controle van de Bank en over de activiteiten van Audit, Risk management, Inspectie, Permanente Controle & Operationele Risico's en Compliance, maar eveneens over de toezichtactiviteiten die uitgeoefend worden binnen de Auditcomités van de dochters Europabank, Keytrade Bank en Crelan Insurance.

Binnen de Groep werden de auditmethodologie en de rapportering aan het Auditcomité geüniformiseerd.

Inspectie van het Net

De missie van Inspectie bestaat uit het realiseren van een efficiënt en gedifferentieerd inspectiesysteem dat naast zijn puur controlerende en sanctionerende rol, tevens een systeem is dat preventief werkt en aldus fraude en schade voorkomt.

Met andere woorden de opdracht van Inspectie naar de agentschappen is zowel repressief als preventief. Hiervoor werd een kwaliteitsmodel ontwikkeld dat aan elk agentschap een volwaardige risicoscore toekent.

De organisatie van de dienst Inspectie is rond dit kwaliteitsmodel opgebouwd. De afdeling Inspectie is onderverdeeld in 3 teams nl.

- team Inspecteurs
- team Dossierbeheerders
- team Risicopreventie Agentschappen

De dossierbeheerders houden zich bezig met de voorbereiding van de inspectiedossiers voor de inspecteurs. Zij voeren tevens een nacontrole uit op deze dossiers wanneer deze terug op hoofdkantoor toekomen na de inspectie ter plaatse. Daarenboven wordt door de interne medewerkers een periodieke controle uitgeoefend op alle agentschappen, dus los van de voorbereiding en nacontrole van de inspecties ter plaatse.

De controles die uitgeoefend worden door de dossierbeheerders zijn van administratieve en boekhoudkundige aard.

De inspecteurs voeren onaangekondigde controles uit in de agentschappen. Zowel de frequentie van de controles als de omvang van de steekproefcontrole zijn bepaald in functie van de scoring van het betrokken agentschap.

Naast standaardinspecties worden eveneens kascontroles en eventuele ad-hoc-thema-inspecties uitgevoerd.

De medewerkers van het team Risicopreventie Agentschappen staan in voor een aantal punctuele en gevoelige onderzoeken zoals: voorafgaande screening en advies met betrekking tot kandidaat-agenten, voorafgaande screening en advies met betrekking tot kandidaat-agentschapsmedewerkers, behandeling van klachten waarbij een medewerker van een verkooppunt betrokken is (agent en/of agentschapsmedewerker), saldobestemmingen, speciale onderzoeken in het kader van fraudepreventies, controles na hold-ups, ...

De vaststellingen tijdens de controles worden in eerste instantie opgevolgd via het COK (Comité Opvolging Kwaliteitsmodel). Het COK is een intern overlegorgaan binnen Inspectie dat de lopende dossiers bespreekt en de passende maatregelen voorstelt.

Indien de oplossing voor een probleem afdelingsoverschrijdend is, zal het dossier vanuit het COK doorverwezen worden naar het BAC (Bemiddelings- en Adviescomité) dat samengesteld is uit vertegenwoordigers van verschillende afdelingen en beschikt over een grotere beslissingsbevoegdheid. De resultaten van de besprekingen in het BAC-comité worden gerapporteerd aan het Directiecomité en het Auditcomité.

Om een systematische opvolging van de naleving van de geldende regels tussen agent en de Bank te kunnen verwezenlijken, introduceerde Inspectie het Crelan Charter. Het is een systematiek van opvolging, verduidelijking en precisering van de voornaamste afspraken tussen de agenten en de bank.

Door deze instructies te volgen, zal de agent in principe automatisch:

- de witwaswetgeving respecteren;
- de MiFID-reglementering correct uitvoeren;
- bijzondere mechanismen vermijden;
- de FSMA-aanbevelingen correct naleven.

Vanuit de Raad van Bestuur en het Auditcomité werd expliciet aan de directie en aan de dienst Inspectie gevraagd om streng toe te zien opdat deze regels strikt zouden worden gerespecteerd.

D. KRACHTLIJNEN EN COMMERCIEEL BELEID

Human Resources

Op 31 december 2015 maken 1.422 personeelsleden deel uit van de Groep Crelan waarvan er 948 voor Crelan werken, 10 voor Crelan Insurance, 329 voor Europabank en 135 voor Keytrade Bank.

Indien bij het bezoldigd personeel in de verschillende entiteiten van de Groep, de 1.926 medewerkers gevoegd worden die onder het statuut van gedelegeerd agent of als bezoldigde van een agent in een agentschap werkzaam zijn voor Crelan, bedraagt het totaal aantal medewerkers voor de Groep Crelan 3.348 personen.

Niettegenstaande een globale daling van het personeelsbestand, voornamelijk door de niet vervanging van pensioengerechtigde medewerkers, werden in 2015 24 nieuwe medewerkers, waarvan 16 met een contract van onbepaalde duur en 8 met een contract van bepaalde duur, verwelkomd bij Crelan.

Op het vlak van het HR-beleid en concrete realisaties in 2015, lag het accent op :

- de verdere uitbouw en informatisering van HR-processen. Er werd een geïntegreerd payroll- en personeelsinformatiesysteem geïmplementeerd, alsook technologische ondersteuning van rekrutering, performance- en talentmanagement, opleiding en vorming van medewerkers op de hoofdzetel en in het agentennet
- het stimuleren en intensifiëren van continue procesverbetering binnen de bank onder andere ter voorbereiding van de grote IT-projecten
- het initiëren en begeleiden van wijzigingen binnen de organisatiestructuur in functie van een verhoogde efficiëntie en een end-to-endgerichte procesaanpak
- de verdere vormgeving van een flexibel remuneratiebeleid
- het implementeren van een aantal eindeloopbaanmogelijkheden
- de screening van de HR-practices in samenwerking met het Top Employers Institute
- de hertekening van het opleidingstraject voor nieuwe medewerkers in het net met de bedoeling om vanuit het vormingsaanbod bij te dragen tot de accurate en kwaliteitsvolle dienstverlening aan de klanten
- het aanbod van competentie- en vaardigheidstrainingen voor medewerkers binnen de bank
- investeringen op het vlak van e-learning

1. Project HR-improve : een geïntegreerd personeelsinformatiesysteem + ondersteuning HR-processen

In 2015 werd de bestaande HR-software voor de loonberekening en het HR-data- en informatiesysteem vervangen door een nieuwe geïnformateerde toepassing en dit in functie van een vlot, efficiënt en integraal beheer van HR-data en -rapporteringen.

Daarnaast werden diverse andere HR-processen, waaronder rekrutering, vorming, performance en talentontwikkeling, geïnformateerd en dit alles binnen een nieuwe geïntegreerde informatica-oplossing, 'My Talent Tool'.

My Talent Tool biedt medewerkers en leidinggevenden uitgebreide mogelijkheden om de voor hen relevante data te consulteren, te beheren en te actualiseren. Zo kunnen medewerkers op elk ogenblik hun persoonlijk remuneratie-overzicht, opleidingshistoriek, evaluaties, persoonlijke objectieven, voortgang, consulteren. Zij hebben ook de mogelijkheid om hun interesses en ambities aan te geven, een eigen ontwikkelingsplan te beheren, alsook de eigen persoonsgegevens te actualiseren; ...

My Talent Tool is opgebouwd in functie van een maximale ondersteuning van medewerkers en leidinggevenden in de "ontwikkeling van talent" vanuit diverse invalshoeken:

- "performance" dat toelaat om het evaluatie- en feedbackproces tussen leidinggevenden en medewerkers alsook het vastleggen van ontwikkelingsplannen en jaarobjectieven in de organisatie op een accurate wijze te organiseren en op te volgen.

- "learning" waardoor het mogelijk wordt om het opleidingsaanbod voor het personeel en de medewerkers in de agentschappen op een volledig geautomatiseerde wijze te beheren en op een vlotte manier onder meer e-learning aan te bieden.
- "job search" gericht op een dynamische ondersteuning van de interne arbeidsmarkt en het rekruteringsproces van externe kandidaten met een link naar de sociale media en de vlotte communicatie met kandidaat-medewerkers.
- "talent view" gericht op het detecteren van ambities en talenten van medewerkers en de actieve uitbouw van de eigen loopbaan in functie van de noden binnen de bank op korte en langere termijn.

2. Continue procesverbetering

In het kader van "T4C" (together for our clients), een bankbreed project rond klantgerichtheid, lag de focus in 2015 op "continue procesverbetering" in functie van de noden van de klant.

Daartoe werden leidinggevendenden, procesanalisten en procesmanagers vanuit diverse businessunits getraind in de toepassing van specifieke methodieken om op een projectmatige wijze procesverbeteringen te realiseren in het eigen domein en hierdoor reeds te anticiperen op en richting te geven aan de implementatie van nieuwe toekomstige IT-applicaties.

3. Vormingsinitiatieven

In het kader van learning & development lag de focus in 2015 op de volgende initiatieven:

- Het opleidingstraject voor agenten en medewerkers van agenten werd hertekend met het oog op een betere onderlinge afstemming van product-, applicatie- en commerciële trainingen en een meer gerichte benadering op maat van de individuele deelnemer.
- Het trainingsaanbod voor de hoofdzetel werd uitgebreid met diverse competentie- en vaardigheidstrainingen die beantwoorden aan specifieke behoeften van bepaalde doelgroepen onder meer teamcoachingstrajecten, 'workshops begeleiden met impact', 'strategic planification', 'win-win-onderhandelen', ...
- Het voorbije jaar werden ook drie sessies van Crelan Inspirations georganiseerd voor de medewerkers van Crelan. Hierbij kwam telkens een externe gastspreker een boeiend en actueel thema doorlichten. Peter Hinssen had het over "Collaboration & Innovation", Geert Noels gaf toelichting over het coöperatieve bankmodel en Bjön Joos sprak over Marketing in digitale tijden.

Het digitaal leren (e-learning) kreeg het voorbije jaar structureel vorm binnen de bank en werd uitgebreid toegepast onder meer in het kader van MiFID en compliance.

4. Screening HR-practices : Crelan 'Top Employer 2016'

Crelan gecertificeerd als Top Employer België/Belgique 2016 !

Crelan is gecertificeerd voor het uitstekende personeelsbeleid van het bedrijf. Het jaarlijkse internationale onderzoek van het Top Employers Institute erkent toonaangevende werkgevers wereldwijd: bedrijven die uitstekende arbeidsvoorwaarden bieden, ondersteuning geven voor de ontwikkeling van talent op alle niveaus binnen het bedrijf en ernaar streven om de arbeidsomstandigheden constant te verbeteren. Op 10 februari 2016 heeft Crelan de exclusieve certificering Top Employer België/Belgique 2016 ontvangen.

In het kader van de Top Employersprocedure moeten de deelnemende bedrijven een uitgebreid onderzoeksproces doorlopen: het internationale HR Best Practices Onderzoek van het Top Employers Institute.

Als waarborg voor de authenticiteit van het proces worden alle antwoorden door een onafhankelijke partij aan een audit onderworpen. Dit betekent dat de uitstekende arbeidsomstandigheden door

onderzoek zijn bewezen, hetgeen Crelan een plaatsje binnen de selecte club van gecertificeerde Top Employers heeft opgeleverd.

Het Top Employers Institute heeft beoordeeld wat Crelan zijn werknemers aanbiedt aan de hand van de volgende criteria:

- Talent Strategy
- Workforce Planning
- On-boarding
- Learning & Development
- Performance Management
- Leadership Development
- Career & Succession Management
- Compensation & Benefits
- Culture

Steven Van Raemdonck, deputy country manager voor het Top Employers Institute: "Optimale werkomstandigheden zorgen ervoor dat werknemers zich op zowel persoonlijk als professioneel vlak kunnen ontwikkelen. Ons grondig onderzoek heeft aangetoond dat Crelan een uitstekende werkomgeving biedt en een brede waaier aan creatieve initiatieven voorstelt, van secundaire arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden tot goed doordachte performancemanagementprogramma's die uitstekend aansluiten op de bedrijfscultuur."

Maatschappelijke projecten

In 2015 heeft Crelan haar coöperatieve verankering verder versterkt: zij is een 100% Belgische bank geworden, met een 100% coöperatieve verankering. CrelanCo is de nieuwe sterke coöperatieve Kas achter Crelan. Crelan wil meer dan ooit het coöperatieve gedachtegoed uitdragen, zowel in haar dagelijks beleid als in de initiatieven die de bank steunt. Verbonden, persoonlijk, verantwoord en respectvol: op die manier wil Crelan omgaan met de klanten en de coöperanten, op die manier wil Crelan het coöperatief gedachtegoed kracht bij zetten.

Steun aan de landbouw

Crelan werd in 1937 opgericht als bank voor de landbouw en heeft sinds de jaren zestig een partnership met de coöperatieve Kassen, ondertussen CrelanCo, die ook als steun voor de landbouw ontstaan zijn. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Crelan een zeer bijzondere band heeft met de land- en tuinbouwsector. Deze sterke verbondenheid met de landbouwsector komt ook tot uiting in een aantal duurzame engagementen van de bank binnen deze sector.

Crelan Leerstoel

In 2015 werd de Crelan Leerstoel voor de promotie van de innovatie in de duurzame landbouw opgericht aan de Universiteit Gent. Deze leerstoel wil nagaan hoe de kennis over de primaire sector, die beschikbaar is aan de faculteit bio-ingenieurswetenschappen, beter kan worden gevaloriseerd en omgezet in daadwerkelijke innovatie. De faculteit en Crelan hopen op die wijze het innovatiepotentieel van de landbouw zowel in Vlaanderen als wereldwijd te versterken en natuurlijk ook het onderzoek om dit mogelijk te maken te stimuleren. In november bevestigde de bank aan de Universiteit Gent dan ook opnieuw haar engagement voor deze leerstoel in 2016.

Crelan Agri Academy

In 2015 organiseerde de Crelan Agri Academy, een kennis- en opleidingscentrum voor de landbouw, in samenwerking met het CCAB (Centrum voor Agrarische Boekhouding), diverse opleidingen voor de medewerkers en de agenten van de bank. Die gingen onder meer over de nieuwe hulp VLIF en ADISA of nog, de oplossingen van Crelan voor eventuele tijdelijke liquiditeitsproblemen van bepaalde land- en tuinbouwers.

Crelan Agri Innovation Awards

Sinds 2007 reikt Crelan tweejaarlijks Awards uit aan studenten die een verdienstelijk eindwerk gemaakt hebben in het domein van de rurale economie.

Crelan heeft beslist om haar concept te moderniseren en aan te passen. De Awards kregen dan ook een nieuwe naam: de "Crelan Agri Innovation Awards", waarbij de nadruk komt te liggen op innovatie en praktijkgerichtheid, dit in de lijn van de Crelan Leerstoel. Zo deelde de bank 4 Awards uit: 2 voor het academiejaar 2013-2014 en 2 voor het academiejaar 2014-2015. Twee masters in de biowetenschappen en twee masters in de bio-ingenieurswetenschappen alsook hun hogeschool of universiteit ontvingen naast de trofee ook een geldbedrag.

Crelan is ook sponsor van de BVLE-prijs (Belgische Vereniging voor Landbouweconomie) voor het beste doctoraatswerk die tijdens hetzelfde event werd uitgereikt.

Voortaan zal de uitreiking van de Crelan Agri Innovation Awards jaarlijks afwisselend in Vlaanderen en Wallonië plaatsvinden.

In 2015 werden deze prijzen uitgereikt tijdens het symposium 'Innovatie als voedingsbodemp voor ondernemerschap' dat doorging in de gebouwen van de faculteit bio-ingenieurswetenschappen van de UGent.

Landbouwvertrouwensindex

Sinds 2007 peilt Crelan elk jaar naar het vertrouwen van de landbouwers in de toekomst van hun sector. Naar aanleiding van de 81ste editie van de Beurs voor landbouw, bosbouw en agrovoeding in Libramont, die de bank voor de 41ste keer sponsorde, stelde de bank de 9de editie van de vertrouwensindex voor. Zoals elk jaar maakt Crelan aan de hand van deze unieke peiling een stand van zaken op van de verschillende thema's die leven in de sector. In 2015 stelden we een algemene daling van het vertrouwen in de sector vast. Toch biedt de toekomst mogelijkheden. Een stabiele en duidelijke regelgeving, een aanvaardbaar milieukader en eerlijke prijzen zijn wel belangrijke voorwaarden die het vertrouwen opnieuw moeten opkrikken.

Evenementen en beurzen voor land-en tuinbouw

In 2015 was Crelan aanwezig als hoofdsponsor of medesponsor van diverse manifestaties in de land- en tuinbouwsector zoals: Libramont, Agridagen in Geel, Agro-Expo in Roeselare, Foire de Battice, Foire Agricole de Tournai alsook op diverse lokale evenementen in de land- en tuinbouwsector.

Crelan is ook de trouwe partner van Agribex, de Internationale Beurs voor Landbouw, Veeteelt, Tuin en Groene Zones. Voor de 12de keer op rij was de bank hoofdsponsor van de Beurs die zich, in 2015, richtte op vier thema-eilanden ter bevordering van de interactie met het publiek: smart farming, feed the future, workshop live en garden passion.

Mecenaat

Sinds 1998 voert Crelan een actief mecenaatbeleid: ze organiseert tentoonstellingen in de inkomhal van de hoofdzetel waarbij ontluikende kunstenaars hun werk kunnen tonen aan het grote publiek. Op die manier krijgen ze de kans om te groeien in hun vak. Om hen verder een duwtje in de rug te geven, organiseert Crelan bij elke tentoonstelling een vernissage waar zakenrelaties, kunstliefhebbers, personeelsleden en de gespecialiseerde pers op uitgenodigd worden. De bank biedt de artiesten ook de nodige logistieke steun bij de realisatie van hun uitnodigingen en folders.

Om deze startende kunstenaars extra te steunen, koopt Crelan ook regelmatig zelf werken van deze artiesten aan. Ze worden gebruikt om de verschillende ruimtes van de bank stijlvol aan te kleden.

Liefdadigheid en Microfinanciering

Zoals elk jaar heeft Crelan ook een aantal liefdadigheidsprojecten gesteund. Het gaat om projecten waarbij ook de medewerkers van Crelan betrokken worden. Een liefdadigheidsproject is voor Crelan meer dan het storten van geld, het betekent een engagement van de bank en van haar medewerkers.

Bovendien heeft Crelan in 2015 beslist om samen te werken met INCOFIN. Met deze investering geeft Crelan haar steun aan ontwikkelingslanden.

Het fonds INCOFIN verschaft financiële middelen aan microfinancieringsinstellingen in derdewereldlanden, die worden geselecteerd onder meer op basis van hun impact op de sociale ontwikkeling van de kansarme lokale bevolking. De microfinancieringsinstellingen gebruiken deze middelen vervolgens om "microkredieten" te verschaffen aan de lokale kleinschalige -maar rendabele- projecten. Op deze manier levert INCOFIN een belangrijke bijdrage tot de economische ontwikkeling van derdewereldlanden, en verzekert zij zich ervan dat haar middelen goed worden besteed.

Sportsponsoring

Sinds 2008 is Crelan de trouwe partner van Sven Nys. Dat leidde in 2014 ook tot de oprichting van Crelan AA Drink, het eerste professionele veldritteam in België dat de band met de fans en de volgers heel concreet versterkte. De liefhebbers konden zich immers gratis aansluiten bij de ploeg en doorheen het seizoen tal van voordelen genieten. Het was een van de initiatieven waarmee Crelan het veldrijden nog dichter bij de liefhebbers wil brengen. Crelan is een bank op mensenmaat, een bank die dicht bij haar klanten staat. De sponsoring van de wielersport sluit daar perfect bij aan.

In maart 2016 zette Sven Nys een punt achter zijn prachtige carrière, maar dit betekent niet dat Crelan de wielersport niet blijft steunen. In januari 2016 zag de nieuwe wielerploeg Crelan-Vastgoedservice het licht. Crelan blijft dus aanwezig in het veldrijden en komt terug op de weg. Crelan is verheugd om op die manier Wout Van Aert; de gedoodverfde opvolger van Sven Nys, te kunnen ondersteunen. Wout maakte zijn favorietenrol ook meteen waar en werd in januari 2016 zowel Belgisch als Wereldkampioen en eindigde het seizoen met een grand slam.

Crelan heeft haar naam sinds 2011 ook verbonden aan de Belgische atletiek, met de sponsoring van publieksliefelingen Olivia, Jonathan, Kevin en Dylan Borlée. De naam van de bank prijkt op de startnummers van alle Belgische atleten en sinds 2014 is Crelan hoofdpartner van de Belgian Tornados (de ploeg van de 4x400 meter heren) en van de Belgische atletiekliga.

In maart 2015 pakten onze Belgian Tornados goud op het EK indoor in Praag en zetten zij een nieuw Europees record indoor neer. In de maand mei behaalde de Belgische aflossingsploeg op de 4x400m een schitterende derde plaats op het WK aflossingen in de Bahama's en tijdens de wereldkampioenschappen in Peking slaagden zij er eens te meer in het Belgische record te verbeteren.

Enerzijds steunt de bank dus de grote namen in de Belgische atletiek en op die manier promoot ze de sport als dusdanig, anderzijds zet de bank in op het steunen van iedereen die atletiek wil beoefenen in clubverband. Ook hier zijn teamspirit en doorzettingsvermogen de kernbegrippen en ook hier kiest Crelan met de broers Borlée bewust voor atleten die zich graag identificeren met de coöperatieve waarden van de bank.

Crelan is sinds enkele jaren ook aanwezig in het basketbal en werd, in 2015, hoofdsponsor van de ploeg Okapi Aalstar die werd omgedoopt tot "Crelan Okapi Aalstar". Deze basketbalploeg uit Aalst, beroemd omwille van het enthousiaste en familiale onthaal, speelt steeds een rol bovenaan het klassement. Zij kwalificeerde zich voor de halve finales van de Beker van België. Dankzij deze naamgeving en enkele ingrijpende aanpassingen in 'het Forum', de thuisbasis van deze ploeg, wordt Crelan nog sterker in beeld gebracht bij alle basketballiefhebbers in België.

Crelan beschouwt sport als een belangrijk element voor een gezonde en evenwichtige levensstijl en als een factor van sociale cohesie die de mensen dichterbij elkaar brengt. Door het engagement in het wielrennen, de atletiek en het basketbal kan Crelan die principes in de praktijk brengen.

Commercieel net

Op 31 december 2015 telt de Groep Crelan 733 verkooppunten, dat zijn er 45 minder dan eind 2014. De daling van het aantal agentschappen in de loop van 2015 is hoofdzakelijk te verklaren door de samenwerking en de fusie van een aantal agentschappen van ex-Landbouwkrediet en ex-Centea die zich in elkaars nabijheid situeerden.

Behoudens het agentschap van de zetel in Brussel, dat wordt geleid door een bezoldigd medewerker, worden alle 685 verkooppunten van de NV Crelan gerund door zelfstandige agenten. Eind 2015 zijn de agentschappen uitgerust met 247 selfbanks, waarvan 80 toestellen met een cash-in/recycling functie en 36 cashless-toestellen.

Europabank beschikt over 47 agentschappen, gelegen in de stedelijke centra en allemaal gerund door bezoldigden.

De volledige activiteit van Keytrade Bank is toegespitst op onlineverrichtingen. Keytrade Bank beschikt, met uitzondering van een kantoor op de hoofdzetel, dan ook niet over agentschappen.

Naast het traditionele net van zelfstandige agenten heeft de Bank sedert 2014 het online verkoopkanaal "Crelan Direct" verder ontwikkeld. In 2015 werd naast de reeds bestaande smartphone-applicatie 'Crelan Mobile, die in 2014 werd gelanceerd, tevens een meer uitgebreide app voor tabletgebruikers ontwikkeld en ter beschikking van de cliënteel gesteld.

Nieuwe IT-ontwikkelingen

In het eerste kwartaal van 2015 werd een studie afgerond over hoe Crelan de bankapplicaties ziet evolueren in de volgende 10 jaar. Er werd beslist om de meeste operationele systemen, op die van de financiële markten en de verzekeringen na, te vervangen door een gestandaardiseerde suite van applicaties van Sopra, Sopra Banking Platform (SBP). Dit grote project kreeg de naam "NEXT" mee.

Voor de rekeningen en effecten van klanten betekent dat een uitgebreide upgrade van de applicaties Thaler en Kyudo die in gebruik zijn sinds 2004, en voor de kredieten betekent dit de vervanging van applicaties in-house die ontwikkeld en in gebruik zijn sinds 1999.

De bedoeling van deze standaardisering is performante applicaties aan te schaffen op gespecialiseerde softwaremarkten, die alleen nog geparametriseerd mogen worden zonder de code aan te passen aan de lokale gebruiken. Dit om de werkingskosten voor de gebruikers te beperken, om onderhoudskosten te besparen (onder meer door upgrades aan een lagere kost mogelijk te maken), om sneller te kunnen voldoen aan nieuwe (vaak reglementaire) vereisten en om meer ontwikkelaars te kunnen inzetten op de strategisch belangrijke domeinen. We denken hierbij onder meer aan de vernieuwing van de klantenapplicaties op tablet en PC, aan CRM (customer relationship management), geautomatiseerde documentherkenning en het elektronisch ondertekenen van documenten.

Volgens de planning zal het project NEXT volledig gerealiseerd zijn halfweg 2018. De nodige projecten hiervoor werden gedefinieerd, ingepland en gestart. Het volledige programma is ingedeeld in een 5-tal loten, gespreid over de komende 2,5 jaar. Elk jaar worden 2 loten in productie genomen. Finaal zal bijna de volledige backoffice-informatica van de bank vernieuwd zijn.

Parallel hieraan worden een aantal projecten over het thema 'digitale bank' gedefinieerd en gestart. Deze verschillende projecten beogen een vernieuwing van de door onze klanten en agentschappen gebruikte applicaties met gebruik van de modernste technieken. Dit project kreeg de naam "Bank van de Toekomst" mee.

Daarnaast werd ook een studie aangevat om de hardware en systeemsoftware aan te passen aan de nieuwe vereisten rekening houdend met de wens tot vereenvoudiging en kostenbesparing. Een eerste fase werd afgerond en de nodige systemen werden aangekocht om de vernieuwing van de applicaties te kunnen ondersteunen. Een tweede fase over de evolutie op langere termijn loopt nog verder in 2016.

In 2015 werd een volledig nieuw intranet uitgerold, dat de gebruiksvriendelijkheid en efficiëntie nog moet verhogen.

2015 was dus een jaar waarin een veelheid aan strategische IT-beslissingen werd genomen en vele projecten werden opgestart. Daarnaast was er de gebruikelijke aandacht voor infrastructuurvernieuwingen (centrale servers en storage), het vernieuwen van de printers op de hoofdzetel, wettelijke projecten (MiFID-reglementering), mobiele applicaties (smartphone en tablet), Cash & More-toestellen (de Crelan bankautomaten) met recycling functie, het uniformiseren van scanners in agentschappen, enzovoort.

Synergieën

De gerealiseerde commerciële synergieën van de afgelopen jaren tussen de verschillende entiteiten van de Groep werden voortgezet. De Bank commercialiseert leasings van Europabank, terwijl Europabank woonkredieten van de Bank verkoopt. Elke entiteit heeft een directe toegang tot het platform van Keytrade Bank, die optreedt als broker voor beursverrichtingen. Europabank treedt dan weer op als centraal punt voor het binnenlands betaalverkeer.

Sinds Crelan Insurance haar activiteiten opgestart heeft, verkoopt ze haar financiële verzekeringsproducten via het agentennet van de Bank.

Sinds oktober 2009 commercialiseert ook Europabank de financieringssaldoverzekering van Crelan Insurance. Daarvoor stelde de Bank de IT-modules voor de onderschrijving van dit type schuldsaldoverzekeringcontracten ter beschikking van Europabank.

De samenwerking met Econopolis Wealth Management, de beheersvennootschap rond Geert Noels, werd verdergezet. De inschrijvingen op de compartimenten van Crelan Fund (EconoFuture, EconoStocks en EconoNext) bedroegen gezamenlijk meer dan het dubbele van de inschrijvingen in 2014.

Ook de nauwe samenwerking met Amundi werd bestendig en verder geïntensifieerd. Zo is er een permanente uitwisseling van know-how en informatie tussen de teams van Amundi en de afdelingen productmanagement en investeringspolitiek van Crelan en wordt een uitgebreide selectie aan Amundi-fondsen door Crelan gecommmercialiseerd. In 2015 werd er voor iets meer dan 562 mio EUR onderschreven in deze fondsen, een toename van ruim 46% tegenover de intekeningen in 2014. Verder werd binnen de bevek Crelan Invest (waarbij Amundi instaat voor het beheer van de beleggingsportefeuille) een nieuw compartiment gelanceerd : Lock In, waarop in 2015 voor meer dan 100 mio EUR werd ingetekend. Crelan lanceerde samen met Amundi ook twee gestructureerde producten onder de vorm van notes. Hiermee is Crelan in België de belangrijkste partner voor Amundi.

Voor de Private Banking-activiteit bestaat een samenwerking met Crédit Agricole Luxembourg.

Crelan werkt op diverse vlakken ook samen met CACEIS dat deel uitmaakt van de Groep Crédit Agricole (Frankrijk). Zo is CACEIS Luxembourg bewaarder voor een aantal fondsen alsook voor de onderliggende instrumenten van Crelan Fund en Crelan Invest. Voor deze laatste fondsen vervult CACEIS Belgium de rol van fund administrator en transfer agent. In 2015 werd de activiteit van dephoudende bank voor Crelan Fund overgedragen aan CACEIS Luxembourg- Brussels branch.

In het kader van een financieel groepsbeleid besteden bijna alle entiteiten van de Groep de frontoffice voor het beheer van hun financiële portefeuille uit aan de Bank.

E. MARKANTE FEITEN IN DE VERSCHILLENDE ENTITEITEN

Crelan

In 2015 werd Crelan een 100% Belgische bank met een 100% coöperatieve verankering. Dit dankzij de coöperanten. Het aantal coöperanten nam in de loop van 2015 verder toe zodat nu reeds meer dan 289.000 klanten een stukje eigenaar zijn van Crelan.

Zij werden via een brief formeel op de hoogte gebracht over deze belangrijke evolutie in de structuur en de identiteit van de bank. Als blijkt van erkenning voor hun vertrouwen konden zij meedingen naar een van de 1.000 duotickets voor de Crelan City Tours. Dit waren ruim 30 exclusief voor Crelan-coöperanten georganiseerde begeleide wandelingen met een gastronomische toets in 11 van de

mooiste Belgische steden. Dit illustreerde niet alleen de hechte band en de geprivilegieerde relatie tussen de bank en haar coöperatieve aandeelhouders, maar bevorderde ook de interactie en het community-gevoel onder de coöperanten zelf.

Productie

Algemeen werden de ambitieuze productiedoelstellingen gerealiseerd op vermogens-, krediet- en verzekeringsvlak. Vooral de feebusiness kende hierbij opnieuw een stevige toename.

De klantendeposito's bereikten 16,5 mia EUR en hielden aldus, ondanks de historische lage rentestand, globaal goed stand.

Het volume op de spaarboekjes stabiliseerde. De uitstaande volumes op kasbons en termijnrekeningen namen met iets minder dan 5% af wat evenwel meer dan gecompenseerd werd door de sterke toename van meer dan 9% van de uitstaande saldi op zichtrekeningen.

Maar het blijft nog steeds voornamelijk het gevarieerde aanbod van buitenbalansproducten dat door de klanten gesmaakt werd. De verkoop van Fondsen en Notes steeg in 2015 globaal met meer dan 20%. Vooral de gediversifieerde fondsen genoten veel belangstelling.

Eind 2015 had Crelan 907.762 klanten, wat een lichte daling (-2,16%) inhoudt tegenover het jaar ervoor. Deze evolutie is grotendeels een logisch gevolg van de herstructurering van het net.

In 2015 werd naast de reeds bestaande smartphone-applicatie 'Crelan Mobile' tevens een meer uitgebreide app voor tabletgebruikers ontwikkeld en ter beschikking van de cliënteel gesteld. Inzake betaalverkeer realiseerde de bank een mooie groei in het aantal actieve online- en mobile-gebruikers. Gemiddeld noteerde men een groei van 1.600 actieve online-gebruikers en van 2.800 actieve mobile-gebruikers per maand. Bijna 87% van alle overschrijvingen gebeurt nu via de pc, via smartphone en via tablet.

Langs kredietzijde werd voor meer dan 1,6 mia EUR aan hypothecaire woningkredieten verstrekt. Een recordbedrag dat sterk beïnvloed werd door de vloed aan herfinancieringen in de markt. Quasi de helft van de productie woningkredieten bij Crelan bestond uit herfinancieringen. Bij bijna 80% van deze herfinancieringen handelde het om een krediet dat initieel door een andere financiële instelling werd toegekend. De productie van leningen op afbetalingen aan particulieren kende mede ondersteund door het aantrekkelijke renteklimaat met 114 miljoen EUR een opmerkelijke toename (+27%). Niettegenstaande de recordproductie aan woningkredieten, nam de omloop van woningkredieten onder meer door een sterke toename van de vervroegde terugbetalingen (bijna 3 keer zoveel als in 2014) met +/- 4% af. Dit fenomeen kan worden verklaard door het zeer lage renteklimaat.

Het professionele segment (Kleine en Middelgrote Ondernemingen & Zelfstandigen) werd in 2015 gekenmerkt door de stabiliteit van het klantenaantal, met name 103.000 waarvan 70% niet onder vennootschapsvorm.

De markt blijft voorzichtig en moeilijk. Dat blijkt uit de berg aan liquiditeiten die op de rekening van de Belgische ondernemingen blijven staan, het hoge aantal faillissementen, de zwakke vraag naar kredieten en de sterke druk op de tarieven ten gevolge van een stijgende concurrentie.

Na de vastgestelde daling in 2014 heeft de productie kredieten aan kleine ondernemingen en zelfstandigen zich in 2015 toch opnieuw gedeeltelijk hersteld. De globale productie van deze kredieten is gestegen met 7,5% in vergelijking met 2014. In de langetermijninvesteringskredieten tekende men zelfs een stijging op van 15%. Verder kan men de volgende evoluties opmerken: een continue stijging van de productie professionele leningen op afbetaling (+ 10% in vergelijking met 2014) en een toename van de productie Straight Loans met 12,5% in vergelijking met vorig jaar.

Landbouw

De Belgische landbouwsector is gericht op de export van zijn productie en is dus gevoelig voor conjuncturele en geopolitieke gebeurtenissen. De Chinese beurscrash en de verlenging van het Russische embargo op de Europese landbouwproducten leidden tot een daling van de vraag. Bovendien heeft de daling van de Europese subsidies waartoe beslist werd in het kader van de

hervorming van het GLB een weerslag op de beschikbare middelen van de landbouwers op het einde van het jaar.

De bank houdt rekening met al deze elementen en ontwikkelt, sinds juli 2015, een specifieke communicatie voor het Crelan-agentennet.

Crelan nam ook deel aan diverse vergaderingen georganiseerd door Febelfin die tot doel hadden om de bankensector te laten nadenken over maatregelen die de landbouwsector kunnen ondersteunen. Zij nam ook deel aan de verschillende vergaderingen die georganiseerd werden op het niveau van de regionale en federale overheden bevoegd voor de land- en tuinbouw.

Sinds oktober worden binnen de bank concrete oplossingen voorgesteld om de land- en tuinbouwers te ondersteunen en om zo te kunnen inspelen op elke vraag naar betalingsfaciliteiten.

Desalniettemin heeft deze minder gunstige conjunctuur een beperkte impact gehad op de kredietproductie. De productie van landbouwkredieten is met 1,8% gedaald tegenover de productie in 2014.

De kortetermijnkredieten kennen een belangrijke stijging in 2015. Deze stijging is de weergave van de concrete impact van de maatregelen die de bank voor de landbouwklanten heeft voorgesteld.

De kwaliteit van de kredietportefeuille blijft goed en wordt opgevolgd door het risicomodel Agrilan.

Het marktaandeel van Crelan in de Belgische landbouwsector blijft stabiel.

De tevredenheid van de Crelan-klanten in de land- en tuinbouwsector is hoog met een score van 8,5/10, wat blijkt uit onze bevraging bij deze doelgroep voor onze jaarlijkse vertrouwensindex.

Notoriëteit

De notoriëteit van de Bank nam in 2015 verder toe, mede dankzij de sponsoring van de immens populaire Sven Nys die aan zijn laatste seizoen als veldrijder is begonnen en het opstarten van een nieuwe wielploeg Crelan-Vastgoedsservice die van start ging op 1 januari 2016 maar ook dankzij een grote communicatiecampagne.

In het najaar rolde de bank immers het eerste luik van een grote communicatiecampagne uit. Deze moest de stijgende naambekendheid van het relatief jonge merk Crelan verder ondersteunen en het grote publiek helpen een betere invulling te geven aan dit merk. De campagne, die in 2016 overigens wordt voortgezet, was gebouwd rond 4 begrippen die representatief zijn voor het DNA van Crelan en voor de waarden die het beleid van de bank sturen:

“Verantwoord”

“ Respectvol”

“Verbonden “

“Persoonlijk”

Dit alles werd samengevat in een nieuwe slogan:

“Zo hoort een bank te zijn”

De communicatie ging eind oktober van start met de publicatie (in de dagbladen en digitaal) van een manifest met een duidelijke visie op de bank die Crelan wil zijn. In de weken daarop volgden een reeks advertenties in de kranten, reclamespots op televisie en een digitale campagne (o.m. via banners op nieuwssites, posts op sociale media en advertenties op zoekpagina's). De Crelan-agentschappen droegen de campagne en haar boodschappen enthousiast verder uit op het terrein.

Duurzaamheid

Crelan, een bank met 100% coöperatieve verankering, engageert zich tot een ander soort van bankieren. Verantwoord, verbonden, persoonlijk en respectvol zijn de waarden die de bank belangrijk vindt en waarvoor Crelan wil staan. Dat doet Crelan met lokaal verankerde kantoorhouders en met een ruim aanbod bank- en verzekeringsproducten voor de particulieren, de zelfstandigen, de ondernemers en de land- en tuinbouwers. Behoorlijk bankieren dat is het motto, een bank zoals een bank hoort te zijn.

Crelan streeft hierbij naar een jaarlijkse winstoptimalisatie en niet naar winstmaximalisatie op korte termijn.

Heel wat initiatieven kaderen in het duurzaamheidsbeleid van de bank, zoals het mecenaatsbeleid, de initiatieven rond innovatie in duurzame landbouw, de investering in Incofin (microfinanciering in ontwikkelingslanden). De duurzame aanpak van Crelan blijkt ook uit het transparant producten- en dienstenaanbod, de focus op een stabiele en gezonde werkomgeving voor alle medewerkers en de werking met zelfstandige agenten met de focus op een vertrouwensrelatie met de klanten.

Crelan ging in 2015 van start met het verder uitwerken van een duurzaamheidsbeleid per domein binnen de bank. Dit wordt in 2016 verdergezet.

Keytrade Bank

Keytrade Bank is in België al 16 jaar lang leider en pionier in online trading en beschikt over een ruim gamma financiële producten en diensten op maat voor iedereen die zelf op een eenvoudige en transparante wijze zijn financiën wenst te beheren.

In september 2014 heeft Keytrade Bank een volledige rebranding van haar site doorgevoerd. Concreet gaat het om een gloednieuwe website die via alle dragers toegankelijk is (laptop, tablet, smartphone), een nieuw logo en een sterkere communicatie.

Keytrade Bank bracht ook haar nieuwe Keyplan op de markt. Hiermee kunnen de klanten op basis van hun gekozen beleggingsstijl gemakkelijk, op hun eigen tempo en zonder instapkosten investeren in een automatisch beleggingsplan in een korf van vooraf bepaalde beleggingsfondsen.

Daarnaast heeft Keytrade Bank met Keyprivate een unieke online oplossing voor discretionair vermogensbeheer gelanceerd. Door te investeren in een uitgekiende selectie van 12 kostenefficiënte trackers over 4 verschillende activaklassen bekomt men een optimale en efficiënte spreiding van vermogen.

Keytrade Bank steunt ook MyMicroInvest, de Belgische leider in crowdfunding, die het mogelijk maakt in start-ups te investeren.

Met Keypack heeft Keytrade Bank het meest voordelige pack om dagelijks te bankieren in de markt gezet.

Keytrade Bank is actief in België sinds 1998, in Luxemburg ('Keytrade Bank Luxembourg' – opgericht in 1999 en bankstatuut in 2009) en in Zwitserland (filiaal onder de naam 'Strateo Bank' met banklicentie in 2009).

De resultaten zijn opnieuw goed, zowel op commercieel als op financieel gebied. Eind 2015 telde de onlinebank meer dan 200.000 klanten met klantentegoeden voor meer dan 8,5 mia EUR.

Het resultaat (BE GAAP) van Keytrade Bank bedraagt 15,3 mio EUR

Europabank

Europabank vierde zijn 50e verjaardag in 2015. Dit ging gepaard met diverse festiviteiten voor zijn cliënteel en personeel. De cliënten konden tevens genieten van verschillende commerciële acties.

Ondanks de minder goede economische omstandigheden is in 2015 een productierecord in kredieten gehaald van 319 mio EUR. Hierdoor stijgt de kredietomloop met 3,9%. De deposito's van cliënten stegen met 6,4%.

De vernieuwde verkoopaanpak zorgde ook dit jaar dat het kredietkaartincasso verder steeg met 6,7% en dit in een markt waar de concurrentie sterk is toegenomen door de komst van buitenlandse spelers.

Het resultaat (BE GAAP) van Europabank in 2015 bedraagt 18,4 mio EUR. Het rendement op eigen vermogen blijft op een hoog niveau en bedraagt 14,0%.

In 2015 werd de expansie van het net verdergezet met de opening van een nieuw kantoor te Jette waardoor het aantal agentschappen op 47 komt. Dankzij deze expansie groeide het personeelsbestand verder aan. Eind 2015 waren 329 personeelsleden werkzaam bij Europabank.

Europabank blijft ook inzetten op nieuwe technologieën. Dit jaar werd het Management Information System (MIS) operationeel, waardoor de diverse afdelingen een overzicht krijgen van de beschikbare statistische informatie en deze kunnen raadplegen wanneer nodig. In de 2e jaarhelft werd voor de leasingcliënten de e-facturatie ingevoerd. Vandaag werkt reeds 30% van deze cliënten hiermee.

Crelan Insurance

2015 was in alle opzichten een sterk jaar voor Crelan Insurance. Het personeelsbestand werd in de loop van het jaar uitgebreid met 5 bijkomende tijdelijke medewerkers. Dit mede wegens de toevloed van aanvragen voor schuldsaldoverzekeringen, als gevolg van het grote aantal herfinancieringen van woonkredieten op de markt alsook omwille van de verwerking van de stopzetting van bestaande schuldsaldoverzekeringen, indien het krediet elders werd geherfinancierd.

Op het vlak van de productie werden het voorbije jaar 14.759 schuldsaldoverzekeringen en 6.769 financieringssaldoverzekeringen onderschreven. Daarmee werden nieuwe records gevestigd.

Via het verkoopnet van Crelan werden 2.025 contracten financieringssaldoverzekeringen afgesloten, d.w.z. 60% meer dan in 2014. Hiervan werden 31% verzekeringen afgesloten op 2 hoofden.

Het Tandem-product, een niet-fiscale schuldsaldoverzekering op 2 hoofden, nam 29,8% van de productie schuldsaldoverzekeringen voor zijn rekening. Dit aandeel blijft aldus stabiel.

Wijzigingen in procedures werden doorgevoerd omwille van de inwerkingtreding van de wet Partyka en de overgang van Solvency I naar Solvency II in 2016.

Het incasso bedroeg 21,231 mio EUR in 2015.

Crelan Insurance heeft een samenwerkingsovereenkomst voor de distributie van de levensverzekeringsproducten met Delta Lloyd Life en voor de schadeverzekeringen met Fidea. De verkoop van nieuwe contracten van Delta Lloyd Life bereikte in 2015 een incasso van 127,43 mio EUR, wat eveneens een record betekent. Ook in de verkoop van de varia producten van Fidea werd een nieuw record gevestigd met meer dan 9,5 mio EUR nieuwe premies. Crelan Insurance sloot het jaar 2015 af met een positief resultaat (BE GAAP) van 3,3 mio EUR.

F. Financieel beleid

2015 kan voor Europa het best omschreven worden als een overgangsjaar. Hoewel de groei erg matig bleef, verbeterden de economische omstandigheden. De Europese Centrale Bank nam hier via haar beleid een belangrijk aandeel in. Immers, door de kwantitatieve verruimingsmaatregelen – de ECB pompt maandelijks 60 mia euro in de economie – daalden de korte en middellange rentevoeten verder. Zowel de gezinnen als de bedrijven konden hierdoor aan goedkope rentetarieven ontleneren of bestaande leningen herfinancieren. Een aantal kern-Europese overheden financierde zich hierdoor aan negatieve rentevoeten op de middellange looptijden. De verzwakkende euro als onrechtstreeks gevolg van de maatregelen van de ECB verleende daarenboven een bijkomend competitief voordeel

voor de exporterende bedrijven. De lage grondstoffen- en energieprijzen vervolledigen de cocktail van economische stimuli.

Toch blijven er een aantal donkere wolken boven het Europese economische landschap hangen. Zo dienen de Europese overheden hun structurele tekorten verder terug te dringen. De besparingsmoeheid bij de bevolking alsmede de vluchtelingencrisis hangen als een politiek zwaard van Damocles boven Europa. De impact van de rentestijgingen van de FED op de economische activiteit in de Verenigde Staten en de economische ontwikkelingen in China blijven eveneens een factor van onzekerheid. Ten slotte passen ook de geopolitieke ontwikkelingen in het Midden Oosten en de internationale profileringsdrang van Rusland in dit rijtje.

De krachtlijnen en het limietenkader die het financieel beleid kenmerkten sinds 2013, werden aangehouden. Een optimale verhouding tussen rendement en het vrijwaren van het eigen vermogen en van het resultaat per boekjaar, dit onder gesimuleerde stress-omstandigheden, vormt de basisdoelstelling van het beleid. Een uniforme financiële politiek werd door alle entiteiten binnen de groep onderschreven en wordt strikt opgevolgd. Dit laat toe om de financiële risico's zowel per entiteit als op geconsolideerde basis te berekenen en te beheren.

Het renterisicobeheer in 2015 werd beïnvloed door de verwachtingen dat de Europese rentetarieven laag zouden blijven. Mede door de hoger dan voorziene vervroegde terugbetalingen en herfinancieringen op de woonleningen, bleef de renterisicopositie vrij constant en waren bijkomende dekkingen via derivaten niet nodig. De omloop van de financiële portefeuille werd met 0,4 mia EUR verhoogd, voornamelijk in overheidsobligaties uit de core Europese landen, covered bonds met de hoogste kredietkwaliteit en corporate bonds met een degelijke kredietkwaliteit (minimaal externe rating van BBB+). De stijging is het gevolg van de optimalisatie van de cashoverschotten die bij de Europese Centrale Bank aan negatieve rendementen werden geplaatst.

Het liquiditeitsbeheer wordt centraal beheerd bij Crelan NV. Geconsolideerd beschikt de groep Crelan in dat opzicht over een ruim overschot aan liquiditeiten, dit gemeten zowel onder diverse interne liquiditeitsmodellen als onder stress-scenario's die door de regelgever worden opgelegd. Zo noteren we op groepsniveau een overschot van meer dan 3 mia EUR op de Liquidity Coverage Ratio (LCR). De Net Stable Funding Ratio (NSFR) toont een ruim overschot van meer dan 5 mia EUR .

G. GECONSOLIDEERDE BOEKHOUDKUNDIGE CIJFERS IN IFRS

Waarderingsregels

Er waren in 2015 geen aanpassingen aan de waarderingsregels met een boekhoudkundige impact.

Geconsolideerde balans

Onderstaande tabel geeft het verloop 2015/2014 weer van de grote posten van de geconsolideerde activa en passiva en van het geconsolideerd eigen vermogen.

Activa (mio EUR)	31.12.15	31.12.14	Δ	%
Interbancaire activa	774,2	665,7	108,5	16,3%
Financiële portefeuille	2.168,6	4.465,3	-2.296,7	-51,4%
Leningen en vorderingen (incl. financiële leases)	15.886,4	17.172,2	-1.285,7	-7,5%
Vaste activa	154,3	157,5	-3,2	-2,1%
Diverse activa	658,2	780,7	-122,5	-15,7%
Activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	2.993,2	15,8	2.977,4	18874,1%
TOTAAL ACTIVA	22.634,9	23.257,2	-622,3	-2,7%

Verplichtingen (mio EUR)	31.12.15	31.12.14	Δ	%
Deposito's van cliënteel	17.264,2	20.224,5	-2.960,3	-14,6%
Achtermestelde certificaten	324,1	330,8	-6,7	-2,0%
Interbancaire schulden	35,0	69,1	-34,1	-49,4%
Voorzieningen	38,9	36,4	2,5	6,9%
Andere passiva	915,0	1.179,8	-264,8	-22,4%
Passiva geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	2.875,5	0,0	2.875,5	100,0%
TOTAAL VERPLICHTINGEN	21.452,7	21.840,5	-387,8	-1,8%

(mio EUR)	31.12.15	31.12.14	Δ	%
TOTAAL EIGEN VERMOGEN, incl. coöperatief kapitaal	1.182,2	1.416,7	-234,5	-16,6%

(mio EUR)	31.12.15	31.12.14	Δ	%
TOTAAL VERPLICHTINGEN EN EIGEN VERMOGEN	22.634,9	23.257,2	-622,3	-2,7%

Het totaal van de activa bedraagt op 31 december 2015, **22.634,9** miljoen EUR wat neerkomt op een daling van **2,7%** ten opzichte van eind 2014. De activa van Keytrade Bank worden zoals voorgeschreven door de IFRS-regels op een aparte lijn weergegeven in de balans, als aangehouden voor verkoop.

De leningen en vorderingen vertegenwoordigen het grootste deel (**70,2%**) van de totale activa. De financiële portefeuille bedraagt **2.168,6** miljoen EUR en daalt met 51,4%. Deze daling is volledig het gevolg van de classificatie van de portefeuille van Keytrade Bank als "aangehouden voor verkoop" (**-2.636,8** miljoen EUR) De financiële portefeuille zonder Keytrade Bank vertegenwoordigt **9,6%** van de totale activa. Er wordt geïnvesteerd in overheids- en bedrijfsobligaties met een laag kredietrisico.

De vaste activa omvatten onder meer goodwill voor een bedrag van 111,0 miljoen EUR. Het totaal van de passiva bedraagt **21.452,7** miljoen EUR, en is voor **82%** samengesteld uit deposito's van cliënteel en achtergestelde certificaten. De passiva van Keytrade worden zoals voorgeschreven door de IFRS-regels op een aparte lijn weergegeven in de balans, als aangehouden voor verkoop. De daling van de deposito's aan het cliënteel (**-2.960,3** miljoen EUR) en andere posten op het passief zijn bijna volledig het gevolg van de classificatie van Keytrade Bank als "aangehouden voor verkoop" (**-2.803,0** miljoen EUR)

Geconsolideerd eigen vermogen

Onder de IFRS-normen bedraagt het geconsolideerd eigen vermogen op 31 december 2015 **1.182,2** miljoen EUR tegenover **1.416,7** miljoen EUR het jaar daarvoor. De daling van het eigen vermogen is voornamelijk het gevolg van de terugbetaling van **250** miljoen EUR aan de Franse aandeelhouders in juni 2015. Deze terugbetaling werd voor een deel gecompenseerd door een stijging van het coöperatief kapitaal met **20,6** miljoen EUR. Het coöperatief kapitaal bedraagt op 31/12/2015 **835,0** miljoen EUR.

De CAD-ratio bedraagt **17,36%** tegenover **17,67 %** eind 2014, wat hoger is dan de reglementaire vereiste. De Tier 1 ratio bedraagt eind 2015 **13,6%** tegenover **14,04%** eind 2014.

Geconsolideerd resultaat

(mio EUR)	31.12.15	31.12.14	Δ	%
nettorenteopbrengsten	329,1	344,0	-14,9	-4,3%
overige netto-opbrengsten	10,8	31,0	-20,2	-65,2%
nettobankproduct	339,9	375,0	-35,1	-9,4%
bedrijfskosten, waarvan	-269,4	-272,6	3,2	-1,2%
personeelskosten	-115,4	-112,6	-2,8	2,5%
andere bedrijfskosten	-139,4	-143,8	4,4	-3,1%
afschrijvingen	-14,6	-16,2	1,6	-9,7%
brutobedrijfsresultaat	70,5	102,4	-31,9	-31,2%
voorzieningen	-4,1	-7,1	3,0	-41,8%
waardeverminderingen (impairment)	-17,5	-21,5	4,0	-18,7%
Winsten en verliezen op activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	-0,3	0,0	-0,3	100,0%
resultaat voor belastingen	48,5	73,7	-25,2	-34,2%
belastingen	-7,9	-12,1	4,1	-34,3%
nettoresultaat	40,6	61,6	-21,1	-34,2%

Het **nettobankproduct** daalt met **9,4%**, vooral ten gevolge een fraudegeval dat een negatieve impact heeft op de "overige netto-opbrengsten" van **44,6** miljoen EUR (**65,2%**). Verder is er een stijging te zien van de netto commissie-inkomsten van **8,8** miljoen EUR, stijgt het tradingresultaat met **9,1** miljoen EUR (derivaten waarvoor geen hedge-relatie wordt gedocumenteerd en wisselresultaten bij Keytrade Bank) en stijgt het hedgingresultaat met 3,8 miljoen EUR. De door Crelan Insurance ontvangen premies stijgen met **2,3** miljoen EUR.

De **bedrijfskosten dalen met 1,2%**, voornamelijk als gevolg van lagere overige bedrijfskosten. Deze daling is het gevolg van een recuperatie van **4,6** miljoen EUR op bankentaksen die betaald werden voor 2013 naar aanleiding van een beslissing van het Gondwettelijk Hof. De stijging van de personeelskosten is onder andere het gevolg van het opnemen van een provisie voor brugpensioenen van **3,1** miljoen EUR.

De exploitatiecoëfficiënt of CIR stijgt tot **79,3%** tegenover **72,7%** eind 2014, met name als gevolg van de fraude die het netto bankproduct negatief impacteert.

Het **brutobedrijfsresultaat** daalt bijgevolg met **31,2%** tot **70,5** miljoen EUR.

De kost van de **waardeverminderingen** (impairment) daalt met **18,7%** ten opzichte van eind 2014. Vorig jaar werd namelijk negatief geïmpacteerd door een waardevermindering van -4,5 miljoen EUR op het gebouw van ex-Centea dat begin 2015 verkocht werd.

De waardeverminderingen op de kredietportefeuille en effectenportefeuille blijven relatief stabiel ten opzichte van 2014.

Het nettoresultaat van de Groep bedraagt **40,6** miljoen EUR, tegenover **61,6** miljoen EUR in 2014, wat een daling is van 34,2%. Zonder impact van de fraude zou het resultaat van 2015 **71,0** miljoen EUR bedragen, of een stijging van 9,3 miljoen EUR t.o.v. 2014.

Het **rendement op eigen vermogen** bedraagt **3,43%** op 31/12/2015. Per einde 2015, bedroeg het **rendement van de activa** (berekend door het netto resultaat te delen door het balanstotaal per einde jaar) 0,18% tegenover 0,26% per einde 2014.

Het fraudegeval liep zowel over het boekjaar 2015 als 2016. De impact voor 2016 bedraagt **24,5** miljoen EUR, en zal volgens de IFRS-regels in het boekjaar 2016 geboekt worden.

Op dit fraudegeval na, zijn er begin 2016 geen andere belangrijke gebeurtenissen die de in dit verslag gepubliceerde resultaten significant zouden kunnen beïnvloeden.

H. BESTEMMING VAN DE WINST VAN DE VERSCHILLENDE ENTITEITEN VAN DE GROEP

De Raad van Bestuur van CrelanCo zal voorstellen om aan de coöperanten een dividend van **3,25%** uit te keren voor een totaalbedrag van **26,8** miljoen EUR. Dit nettodividend vormt in de huidige rentecontext een zeer mooie vergoeding voor dit soort belegging.

Het nettoverlies BE GAAP van het boekjaar 2015 in de NV Crelan bedraagt **31,4** miljoen EUR ten gevolge van het fraudegeval. De Raad van Bestuur van de NV Crelan zal voorstellen om geen dividend uit te keren en om een bedrag van **0,1** miljoen EUR toe te wijzen aan de wettelijke reserve. De rest zal worden toegewezen aan de overgedragen resultaten.

De BE GAAP-winst 2015 in de NV Europabank bedraagt **18,4** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Europabank zal voorstellen om een dividend van **16,6** miljoen EUR uit te keren aan de NV CRELAN.

De BE GAAP-winst 2015 in de NV Keytrade Bank bedraagt **15,3** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Keytrade Bank zal voorstellen om geen dividend uit te keren aan de NV CRELAN, omwille van de verkoop van Keytrade Bank in 2016.

Het boekjaar van de NV CRELAN INSURANCE wordt afgesloten met een BE GAAP-resultaat van **3,3** miljoen EUR. De Raad van Bestuur van de NV Crelan Insurance zal voorstellen om een dividend van **1,7** miljoen EUR uit te keren aan de NV CRELAN.

De Raad houdt eraan alle medewerkers te danken voor het bereikte resultaat, alsook voor de toewijding en de bijzondere inspanningen die zij hebben geleverd voor de verdere ontplooiing van de Groep Crelan .

Tom Olinger
Bestuurder-Directeur

Luc Versele
CEO

4.22.3. Controle van de financiële informatie

De jaarrekening van de Groep Crelan voor 2013 werd gecontroleerd en goedgekeurd door een college van commissarissen samengesteld uit :

- KPMG bedrijfsrevisoren CVBA, Prins Boudewijnlaan, 24D, 2550 Kontich, vertegenwoordigd door de heer Erik Clinck, lid van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren.

- Deloitte bedrijfsrevisoren CVBA, Berkenlaan, 8b, 1831 Diegem, vertegenwoordigd door de heer Philippe Maeyaert, lid van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren.

De jaarrekening van de Groep Crelan voor boekjaar 2014 en 2015 werd gecontroleerd en goedgekeurd door Deloitte bedrijfsrevisoren CVBA, Berkenlaan, 8b, 1831 Diegem, vertegenwoordigd door de heer Philippe Maeyaert en de heer Bernard De Meulemeester, leden van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren.

4.22.3.1. Verslag van de commissarissen voor het boekjaar 2013

KLYNVELD, PEAT, MARWICK, GOERDELER
Bedrijfsrevisoren, BCVBA
Prins Boudewijnlaan 24D
2550 Kontich

DELOITTE Bedrijfsrevisoren
BV o.v.v.e. CVBA
Berkenlaan 8b
1831 Diegem

Groep Crelan NV

Verslag van het college van commissarissen aan de algemene vergadering over de geconsolideerde jaarrekening afgesloten op 31 december 2013

Aan de aandeelhouders

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons verslag over de geconsolideerde jaarrekening, en omvat tevens ons verslag over andere door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze geconsolideerde jaarrekening omvat de geconsolideerde staat van financiële positie op 31 december 2013, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht voor het boekjaar eindigend op die datum, alsmede een overzicht van de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en toelichtingen.

Verslag over de geconsolideerde jaarrekening – Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van Groep Crelan NV (“de vennootschap”) en haar dochterondernemingen (samen “de groep”), opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. De totale activa in de geconsolideerde staat van financiële positie bedragen 22.195.725.912,91 EUR en de geconsolideerde winst (aandeel van de groep) van het boekjaar bedraagt 45.213.341,59 EUR.

Verantwoordelijkheid van de raad van bestuur voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van een interne controle die ze noodzakelijk acht voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat, die het gevolg is van fraude of van fouten.

Verantwoordelijkheid van het college van commissarissen

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (International Standards on Auditing - ISA) uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de geconsolideerde jaarrekening geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de interne controle van de groep in aanmerking die relevant is voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne controle van de groep. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving, de redelijkheid van de door de raad van bestuur gemaakte schattingen, alsmede de presentatie van de geconsolideerde jaarrekening als geheel. Wij hebben van de aangestelden en van de raad van bestuur van de groep de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening van Groep Crelan NV een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van de groep per 31 december 2013, en van haar resultaten en kasstromen over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Verslag over andere door wet- en regelgeving gestelde eisen

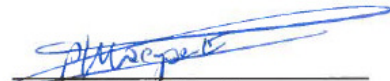
De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en voor de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen na te gaan. Op grond hiervan doen wij de volgende bijkomende verklaring die niet van aard is om de draagwijdte van ons oordeel over de geconsolideerde jaarrekening te wijzigen:

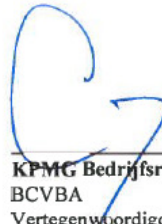
- Het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening behandelt de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de geconsolideerde jaarrekening en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van ons mandaat.

Diegem, 28 maart 2014

Het college van commissarissen

DELOITTE Bedrijfsrevisoren
BV o.v.v.e. CVBA
Vertegenwoordigd door Philip Maeyaert

KPMG Bedrijfsrevisoren
BCVBA
Vertegenwoordigd door Erik Clinck

Deloitte Bedrijfsrevisoren
Berkenlaan 8b
1831 Deigem
Belgium
Tel. + 32 2 800 20 00
Fax + 32 2 800 20 02
www.deloitte.be

Groep Crelan NV

Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering over de geconsolideerde jaarrekening afgesloten op 31 december 2014

Aan de aandeelhouders

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons verslag over de geconsolideerde jaarrekening, en omvat tevens ons verslag over andere door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze geconsolideerde jaarrekening omvat de geconsolideerde staat van financiële positie op 31 december 2014, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht voor het boekjaar eindigend op die datum, alsmede een overzicht van de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en toelichtingen.

Verslag over de geconsolideerde jaarrekening – Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van Groep Crelan NV (“de vennootschap”) en haar dochterondernemingen (samen “de groep”), opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. De totale activa in de geconsolideerde staat van financiële positie bedragen 23.257.182 (000) EUR en de geconsolideerde winst (aandeel van de groep) van het boekjaar bedraagt 61.648 (000) EUR.

Verantwoordelijkheid van de raad van bestuur voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van een interne controle die ze noodzakelijk acht voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat, die het gevolg is van fraude of van fouten.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (International Standards on Auditing - ISA) uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de geconsolideerde jaarrekening geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de interne controle van de groep in aanmerking die relevant is voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne controle van de groep. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving, de redelijkheid van de door de raad van bestuur gemaakte schattingen, alsmede de presentatie van de geconsolideerde jaarrekening als geheel. Wij hebben van de aangestelden en van de raad van bestuur van de groep de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Deloitte Bedrijfsrevisoren / Réviseurs d'Entreprises
Burgerlijke vennootschap onder de vorm van een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
Maatschappelijke zetel: Berkenlaan 8b, B-1831 Diegem
BTW BE 0429.053.863 - RPR Brussel - IBAN BE 17 2300 0465 6121 - BIC GEBABEBB

Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening van Groep Crelan NV een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van de groep per 31 december 2014, en van haar resultaten en kasstromen over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Verslag over andere door wet- en regelgeving gestelde eisen

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en voor de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen na te gaan. Op grond hiervan doen wij de volgende bijkomende verklaring die niet van aard is om de draagwijdte van ons oordeel over de geconsolideerde jaarrekening te wijzigen:

- Het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening behandelt de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de geconsolideerde jaarrekening en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van ons mandaat.

Diegem, 30 maart 2015

De commissaris
DELOITTE Bedrijfsrevisoren
BV o.v.v.e. CVBA
Vertegenwoordigd door

Philip Maeyaert

Bernard De Meulemeester

Deloitte Bedrijfsrevisoren
Berkenlaan 8b
1831 Deigem
Belgium
Tel. + 32 2 800 20 00
Fax + 32 2 800 20 02
www.deloitte.be

Groep Crelan NV

Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering over de geconsolideerde jaarrekening afgesloten op 31 december 2015

Aan de aandeelhouders

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons verslag over de geconsolideerde jaarrekening, en omvat tevens ons verslag over andere door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze geconsolideerde jaarrekening omvat de geconsolideerde staat van financiële positie op 31 december 2015, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht voor het boekjaar eindigend op die datum, alsmede een overzicht van de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en toelichtingen.

Verslag over de geconsolideerde jaarrekening – Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van Groep Crelan NV (“de vennootschap”) en haar dochterondernemingen (samen “de groep”), opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. De totale activa in de geconsolideerde staat van financiële positie bedragen 22.634.875 (000) EUR en de geconsolideerde winst (aandeel van de groep) van het boekjaar bedraagt 40.594 (000) EUR.

Verantwoordelijkheid van de raad van bestuur voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van een interne controle die ze noodzakelijk acht voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat, die het gevolg is van fraude of van fouten.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (International Standards on Auditing - ISA) uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de geconsolideerde jaarrekening geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de interne controle van de groep in aanmerking die relevant is voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne controle van de groep. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving, de redelijkheid van de door de raad van bestuur gemaakte schattingen, alsmede de presentatie van de geconsolideerde jaarrekening als geheel. Wij hebben van de aangestelden en van de raad van bestuur van de groep de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Deloitte Bedrijfsrevisoren / Réviseurs d'Entreprises
Burgerlijke vennootschap onder de vorm van een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
Maatschappelijke zetel: Berkenlaan 8b, B-1831 Diegem
BTW BE 0429.053.863 - RPR Brussel - IBAN BE 17 2300 0465 6121 - BIC GEBABEBB

Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening van Groep Crelan NV een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van de groep per 31 december 2015, en van haar resultaten en kasstromen over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Verslag over andere door wet- en regelgeving gestelde eisen

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en voor de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen na te gaan. Op grond hiervan doen wij de volgende bijkomende verklaring die niet van aard is om de draagwijdte van ons oordeel over de geconsolideerde jaarrekening te wijzigen:

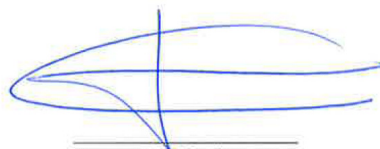
- Het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening behandelt de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de geconsolideerde jaarrekening en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van ons mandaat.

Diegem, 6 april 2016

De commissaris
DELOITTE Bedrijfsrevisoren
BV o.v.v.e. CVBA
Vertegenwoordigd door

Philip Maeyaert

Bernard De Meulemeester